

ΜΑΡΚΟΥΣ ΖΟΥΣΑΚ

^η
κλέφτρα
των
βιβλίων

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΩΡΑ ΚΑΙ ΣΕ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ TWENTIETH CENTURY FOX

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: THE BOOK THIEF
Από τις Εκδόσεις Alfred A. Knopf, Νέα Υόρκη 2006

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Η κλέφτρα των βιβλίων**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Markus Zusak

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Κώστια Κοντολέων

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Ελένη Γεωργοστάθη

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μερσίνα Λαδοπούλου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Σταμάτιος Κοτσάτος & ΣΙΑ Ο.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ηλιόπουλος Θ. – Ροδόπουλος Π. Ο.Ε.

© Markus Zusak, 2005

Published by arrangement with Random House Children's Books,
one part of the Random House Group Ltd.

© Εικονογράφησης: Trudy White, 2005

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2008

Πρώτη έκδοση: Οκτώβριος 2008, 2.000 αντίτυπα

ISBN 978-960-453-394-7

*Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά
και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.*

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοίου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομιχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

ΜΑΡΚΟΥΣ ΖΟΥΣΑΚ

^η
κλέφτρα
_{των}
βιβλίων

Μετάφραση: Κώστια Κοντολέων

Για την Ελίζαμπεθ και τον Χέλμουτ Ζούσακ,
με αγάπη και θαυμασμό

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΕΝΑ ΒΟΥΝΟ ΑΠΟ ΜΠΑΖΑ
ΓΚΡΕΜΙΣΜΕΝΩΝ ΣΠΙΤΙΩΝ

όπου ο αφηγητής μάς παρουσιάζει:

τον εαυτό του – τα χρώματα – και την κλέφτρα των βιβλίων

ΘΑΝΑΤΟΣ ΚΑΙ ΣΟΚΟΛΑΤΑ

Πρώτα τα χρώματα.

Ύστερα οι άνθρωποι.

Έτσι βλέπω συνήθως τα πράγματα.

Ή τουλάχιστον προσπαθώ να τα δω.

∞ ΕΔΩ ΣΑΣ ΕΧΩ ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ ∞

Θα πεθάνετε.

Είμαι απόλυτα ειλικρινής στην προσπάθειά μου να φαίνομαι σε γενικές γραμμές πρόσχαρος αναφορικά με το όλο ζήτημα, αν και οι περισσότεροι δυσκολεύονται να με πιστέψουν, παρά τις διαμαρτυρίες μου. Σας παρακαλώ, εμπιστευτείτε με. Σαφέστατα *μπορώ* να γίνω πρόσχαρος. Να γίνω συμπαθητικός. Ευχάριστος. Φιλικός. Κι αυτά είναι μερικά μόνο από τα προτερήματά μου. Απλά μη μου ζητάτε να είμαι όμορφος. Η ομορφιά δεν έχει τίποτα να κάνει μαζί μου.

∞ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΣΤΟ ΠΡΟΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ∞

Σας προξενεί ανησυχία αυτό;

Σας προτρέπω – μη φοβάστε.

Αν μη τι άλλο, είμαι δίκαιος.

Φυσικά, να συστηθώ.

Ευθύς εξαρχής.

Πού πήγαν οι καλοί μου τρόποι;

Θα μπορούσα να σας συστηθώ κανονικά, αλλά δε νομίζω πως είναι πράγματι αναγκαίο. Θα με μάθετε αρκετά καλά κι αρκετά σύντομα, κι αυτό εξαρτάται από ένα διαφορετικό σύνολο μεταβλητών. Αρκεί να σας πω ότι σε κάποια χρονική στιγμή θα σταθώ από πάνω σας, όσο πιο καλосυνάτα γίνεται. Η ψυχή σας θα βρεθεί στην αγκαλιά μου. Ένα χρώμα θα κουρνιάσει στον ώμο μου. Θα σας μεταφέρω απαλά μακριά.

Την κρίσιμη στιγμή θα είστε ξαπλωμένοι – σπάνια βρίσκω όρθιους ανθρώπους. Το αίμα θα έχει πήξει στο κορμί σας. Ίσως υπάρξει μια οδυνηρή διαπίστωση· μια κραυγή που θα πάρει ο αέρας. Ο μόνος ήχος που θ' ακούσω ύστερα από αυτό θα είναι ο ήχος της δικής μου ανάσας, κι ο ήχος της μυρωδιάς, των βημάτων μου.

Το ερώτημα είναι τι χρώμα θα έχουν όλα γύρω μας τη στιγμή που θα έρθω για σας. Πώς θα είναι ο ουρανός;

Προσωπικά, θα μου άρεσε ένας σοκολατής ουρανός. Στο χρώμα της πικρής σοκολάτας. Οι άνθρωποι λένε πως είναι το χρώμα που μου ταιριάζει. Προσπαθώ, ωστόσο, ν' απολαμβάνω κάθε χρώμα που βλέπω γύρω μου – όλο το χρωματικό φάσμα. Ένα δισεκατομμύριο ή περίπου τόσες γεύσεις, που καμιά τους δε μοιάζει απόλυτα με μιαν άλλη, κι ένας ουρανός που να τον βυζάζω αργά. Μου διώχνει την ένταση. Με βοηθάει να χαλαρώσω.

☞ ΜΙΑ ΑΣΗΜΑΝΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ☞

Οι άνθρωποι παρατηρούν τα χρώματα μιας μέρας μόνο στην αρχή και στο τέλος της, αλλά εγώ θεωρώ ότι είναι αρκετά ξεκάθαρο πως μια μέρα μεταβάλλεται μέσα από μια πληθώρα αποχρώσεων και ήχων, κάθε λεπτό που περνάει. Μια και μόνο ώρα μπορεί να αποτελείται από χιλιάδες διαφορετικά χρώματα. Κίτρινα σαν κεριά, μολυβιά σαν σύννεφα. Ζοφερά σκοτάδια. Στη δουλειά μου δεν παραλείπω να τα προσέχω.

Το προτέρημα που αντισταθμίζει τα πολλά μου ελαττώματα και στο οποίο έχω ήδη κάνει νύξη είναι η διάσπαση της προσοχής. Με βοηθάει να διατηρώ τα λογικά μου. Με βοηθάει να τα βγάξω πέρα, λαμβάνοντας υπόψη τη διάρκεια του χρόνου που χρειάζομαι να φέρω εις πέρας αυτή τη δουλειά. Το πρόβλημα είναι: ποιος θα μπορούσε να με αντικαταστήσει; Να πάρει τη θέση μου ενώ εγώ θα κάνω ένα διάλειμμα στον συνήθη τουριστικό προορισμό σας, είτε βρίσκεται στους τροπικούς είτε σε χιονοδρομικό; Η απάντηση, φυσικά, είναι κανείς, πράγμα που με ώθησε να πάρω μια συνειδητή απόφαση – να ξεδώσω στις διακοπές μου. Περιπτώ να το πω, εγώ θα κάνω διακοπές με άνεση. Με χρώματα.

Ωστόσο, είναι πιθανόν να ρωτήσετε, γιατί χρειάζεται αυτός διακοπές; Από τι έχει ανάγκη να ξεδώσει;

Κι αυτό με οδηγεί στο επόμενο επιχείρημά μου.

Είναι οι εναπομείναντες άνθρωποι.

Οι επιζώντες.

Είναι εκείνοι που δεν αντέχω να κοιτάζω, αν και σε πολλές περιπτώσεις δεν το κατορθώνω. Σκόπιμα αναζητώ τα χρώματα για ν' αποσπώ το μυαλό μου από αυτούς, αλλά, από καιρού εις καιρόν, παρακολουθώ ο ίδιος όσους μένουν πίσω, όσους θρυμματίζονται στο παζλ της συνειδητοποίησης, της απελπισίας, της έκπληξης. Έχουν στραπατσαρισμένες καρδιές. Τσακισμένα πνευμόνια.

Πράγμα το οποίο, με τη σειρά του, με φέρνει στο θέμα για το οποίο θα σας μιλήσω απόψε, ή σήμερα, ή ανά πάσα στιγμή και σε κάθε χρώμα. Είναι η ιστορία ενός από εκείνους τους αέναους επιζώντες – ενός από εκείνους που είναι ειδικόί στο να μένουν πίσω.

Στην πραγματικότητα, είναι απλά μια μικρή ιστορία, μια ιστορία μεταξύ πολλών άλλων πραγμάτων:

- Ένα κορίτσι
- Μερικές λέξεις
- Ένας ακορντεονίστας
- Μερικοί φανατικοί Γερμανοί
- Ένας Εβραίος που παλεύει γρονθοκοπώντας
- Κι ένα σωρό κλεψιές

Είδα την κλέφτρα των βιβλίων τρεις φορές.

ΔΙΠΛΑ ΣΤΙΣ ΡΑΓΕΣ ΤΟΥ ΤΡΕΝΟΥ

Ξεκινάμε με κάτι λευκό. Εκτυφλωτικό λευκό.

Οι περισσότεροι από εσάς είναι πολύ πιθανόν να σκέφτονται πως το λευκό δεν είναι πραγματικό χρώμα κι όλες αυτές τις κοινότοπες ανοησίες. Λοιπόν, βρίσκομαι εδώ για να σας πω πως είναι. Το λευκό είναι χωρίς αμφιβολία χρώμα, και προσωπικά δε νομίζω πως θα θέλατε να διαφωνήσετε μαζί μου.

∞ ΜΙΑ ΚΑΘΗΣΥΧΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ∞

Παρακαλώ, ηρεμήστε, παρά την προηγούμενη απειλή.

Είμαι όλο κούφιας απειλές –

δεν είμαι βίαιος.

Δεν είμαι μοχθηρός.

Είμαι ένα αποτέλεσμα.

Ναι, ήταν λευκό.

Λες κι ολόκληρη η γη είχε ντυθεί με χιόνι. Σαν να το είχε φορέσει, με τον τρόπο που κάποιος φοράει ένα πουλόβερ.

Δίπλα στις γραμμές του τρένου τα πόδια τους βούλιαζαν στο χιόνι μέχρι τα καλάμια τους. Τα δέντρα ήταν θαρρείς σκεπασμένα με κουβέρτες από χιόνι.

Όπως θα μπορούσατε να φανταστείτε, κάποιος είχε πεθάνει.

Δεν μπορούσαν απλά να τον αφήσουν πάνω στο έδαφος. Προς το παρόν, δε θα ήταν και τόσο μεγάλο πρόβλημα, αλλά πολύ σύντομα οι σιδηροτροχιές θα καθαρίζονταν και το τρένο θα έπρεπε να συνεχίσει την πορεία του.

Υπήρχαν δυο σιδηροδρομικοί.

Υπήρχε μια μητέρα με την κόρη της.

Ένα πτώμα.

Η μητέρα, το κορίτσι και το πτώμα παρέμεναν πεισματικά σιωπηλά.

«Λοιπόν, τι άλλο θέλετε να κάνω;»

Οι σιδηροδρομικοί ήταν ο ένας ψηλός κι ο άλλος κοντός. Ο ψηλός μιλούσε πάντα πρώτος, παρά το ότι δεν ήταν αυτός που έκανε κουμάντο. Κοίταζε τον κοντότερο, τον παχουλό. Εκείνον με το ζωηρό κόκκινο πρόσωπο.

«Λοιπόν», ήρθε η απάντηση, «δεν μπορούμε απλά να τους αφήσουμε εδώ έτσι, φαντάζομαι πως το καταλαβαίνεις αυτό, έτσι δεν είναι;»

Η υπομονή του ψηλού είχε αρχίσει να εξαντλείται. «Και γιατί όχι;»

Ο πιο κοντός, σχεδόν έτοιμος να εκραγεί, σήκωσε το κεφάλι του, κοίταξε το σαγόνι του ψηλού και φώναξε «Spinnst du?! Είσαι βλάκας!» Η απέχθειά του, όλο και πιο έντονη κάθε λεπτό που περνούσε, αποτυπωνόταν στα μάγουλά του. Το δέρμα του τσιπωνόταν. «Έλα», είπε, βαδίζοντας με δυσκολία στο χιόνι. «Θα τους μεταφέρουμε και τους τρεις πάλι πίσω αν είμαστε αναγκασμένοι να το κάνουμε. Θα ειδοποιήσουμε τον επόμενο σταθμό».

Κι όσο για μένα, είχα ήδη κάνει το πιο στοιχειώδες λάθος. Δεν μπορώ να σας περιγράψω το βαθμό της απογοήτευσής μου. Αρχικά τα είχα κάνει όλα σωστά:

Μελέτησα τον εκτυφλωτικό, λευκό σαν το χιόνι ουρανό που αντικατοπτριζόταν στο παράθυρο του εν κινήσει τρένου. Σχεδόν τον είσέπνευσα, αλλά ακόμη αμφιταλαντευόμουν. Λύγισα –

άρχισα να ενδιαφέρομαι. Για το κορίτσι. Η περιέργεια κυρίεψε κάθε ίνα του κορμιού μου, κι αποδέχτηκα μοιρολατρικά το να παραμείνω εκεί για όσο διάστημα μου επέτρεπε το πρόγραμμά μου και να τους κοιτάζω.

Είκοσι τρία λεπτά αργότερα, όταν το τρένο σταμάτησε, κατέβηκα μαζί τους.

Μια μικρή ψυχούλα ήταν στην αγκαλιά μου.

Στάθηκα λιγάκι στα δεξιά.

Οι δυο στιβαροί σιδηροδρομικοί κατευθύνθηκαν προς το μέρος της μητέρας, του κοριτσιού και του μικροσκοπικού άψυχου κορμιού ενός αγοριού. Θυμάμαι πολύ καθαρά πως η ανάσα μου ήταν βαθιά και λαχανιασμένη εκείνη την ημέρα. Εκπλήσσομαι που οι σιδηροδρομικοί δε με αντιλήφθηκαν όταν πέρασαν από δίπλα μου. Ο κόσμος υποχωρούσε τώρα κάτω από το βάρος όλου αυτού του χιονιού.

Ενδεχομένως δέκα μέτρα στ' αριστερά μου το χλομό, πεινασμένο κορίτσι να στεκόταν ξυλιασμένο από το κρύο.

Το στόμα της τρεμούλιαζε.

Αγκάλιαζε το κορμί της με τα παγωμένα χέρια της μπας και καταφέρει να το ζεστάνει.

Στο πρόσωπο της κλέφτρας των βιβλίων λαμπύριζαν τα παγωμένα δάκρυά της.

Η ΑΠΩΛΕΙΑ ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΟΤΗΤΑΣ

Τώρα, το επόμενο χαρακτηριστικό γεγονός στο οποίο θ' αναφερθώ είναι ζοφερό, για να δείξει τις διαμετρικά αντίθετες πλευρές του πολυτάλαντου χαρακτήρα μου, αν προτιμάτε. Ήταν η πιο σκοτεινή ώρα πριν από το χάραμα.

Αυτή τη φορά είχα έρθει για έναν άντρα γύρω στα είκοσι τέσσερα. Ήταν όμορφος στην όψη κατά κάποιον τρόπο. Το αεροπλάνο του αγκομαχούσε ακόμα. Καπνός έβγαινε από τους δυο κινητήρες του.

Την ώρα της συντριβής του τρεις βαθιές χαρακιές σχηματίστηκαν στο έδαφος. Τα φτερά του έμοιαζαν τώρα με προιονισμένα μπράτσα. Τέρμα πια τα φτεροκοπήματα. Γι' αυτό το μεταλλικό πουλάκι τουλάχιστον.

☞ ΚΑΠΟΙΑ ΑΛΛΑ ΑΣΗΜΑΝΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ☞

Μερικές φορές φτάνω πολύ νωρίς.

Βιάζομαι,

**και μερικοί γαντζώνονται περισσότερο
από τη ζωή απ' όσο θα περίμενε κανείς.**

Έπειτα από ελάχιστα λεπτά ο καπνός εξατμίστηκε εντελώς. Δεν είχε απομείνει στάλα καύσιμο πια.

Ένα αγόρι έφτασε πρώτο λαχανιασμένο, κρατώντας κάτι που

έμοιαζε μ' εργαλειοθήκη. Με μεγάλο δέος, πλησίασε το πιλοτήριο και κοίταξε τον πιλότο για να κρίνει αν ήταν ακόμα ζωντανός, κι εκείνη τη στιγμή όντως ήταν. Η κλέφτρα των βιβλίων έφτασε περίπου τριάντα δευτερόλεπτα αργότερα.

Είχαν περάσει χρόνια, αλλά την αναγνώρισα.

Ήταν κι εκείνη λαχανιασμένη.

Από την εργαλειοθήκη το αγόρι έβγαλε, αν θέλετε το πιστεύετε, ένα παιδικό αρκουδάκι.

Πέρασε το χέρι του μέσα από το σπασμένο τζάμι στο πιλοτήριο και το απόθεσε στο στήθος του πιλότου. Το χαμογελαστό αρκουδάκι καθόταν χωμένο στον άμορφο σωρό από αίμα και σάρκες, που ήταν ό,τι είχε απομείνει από τον άντρα. Λίγα λεπτά αργότερα ήρθε η δική μου σειρά. Ώρα ήταν.

Μπήκα μέσα, ελευθέρωσα την ψυχή του και την κουβάλησα απαλά μακριά από εκεί.

Ό,τι είχε απομείνει τώρα στα συντρίμια ήταν το άψυχο σώμα, η μυρωδιά του καπνού που αργόσβηνε και το χαμογελαστό παιδικό αρκουδάκι.

Όταν το πλήθος συγκεντρώθηκε στο συγκεκριμένο σημείο, τα πάντα εκεί πέρα, φυσικά, είχαν αλλάξει. Ο ορίζοντας είχε αρχίσει να παίρνει μια γκριζόμαυρη απόχρωση. Ό,τι είχε απομείνει από τη μαυρίλα πάνω απ' τα κεφάλια δεν ήταν τώρα τίποτα περισσότερο από μια μουντζούρα, που και αυτή διαλυόταν με γρήγορους ρυθμούς.

Το δέρμα του άντρα, αντίθετα, είχε πάρει την ασπράδα του σκελετού. Η στολή του είχε γίνει χάλια. Τα καστανά μάτια του έμεναν ορθάνοιχτα και παγωμένα –όμοια με λεκέδες από καφέ– και η μουντζούρα από πάνω, καθώς διαλυόταν, σχημάτισε αυτό που εμένα μου φάνηκε σαν ένα παράξενο, ωστόσο οικείο σχήμα. Μια υπογραφή.

Το πλήθος έκανε αυτό που κάνουν τα πλήθη.

Καθώς προχωρούσα, τους έβλεπα να στέκονται αναποφάσιστοι στη γαλήνη που επικρατούσε εκεί. Με σπασμωδικές κινήσεις των χεριών, πνιχτές φωνές και βουβές, γεμάτες προφύλαξη αλλαγές κατεύθυνσης.

Όταν ξανακοίταξα πίσω μου το αεροπλάνο, το ανοιχτό στόμα του πιλότου έμοιαζε να χαμογελάει.

Έσχατο κακόγουστο αστείο.

Η αποδοχή του αμετάκλητου.

Παρέμενε τυλιγμένος στη στολή του καθώς το γκριζο φως αγωνιζόταν ν' απλωθεί στον ουρανό. Όπως με πολλούς από τους άλλους, όταν ξεκίνησα να φύγω, ξαναπήρε τη μορφή σκιάς, σε μια έσχατη στιγμή απώλειας της λαμπρότητας – η αναγνώριση της αναχώρησης μιας ακόμα ψυχής.

Βλέπετε, για μένα, για μια στιγμή, παρά την ποικιλία των χρωμάτων που αγγίζω κι αδράχνω σε όλα αυτά που βλέπω σ' αυτόν τον κόσμο, συχνά συμβαίνει να βρίσκομαι αντιμέτωπος με την απώλεια της λαμπρότητας όταν ένας άνθρωπος πεθαίνει.

Έχω δει εκατομμύρια χρώματα.

Έχω δει περισσότερες απώλειες λαμπρότητας απ' όσες θα ήθελα να θυμάμαι.

Η ΣΗΜΑΙΑ

Την τελευταία φορά που την είδα επικρατούσε το κόκκινο χρώμα. Ο ουρανός έμοιαζε με σούπα που κοχλάζει κι αναδεύεται. Σε μερικά σημεία έδειχνε καμένος. Και μαύρα ψήγματα, σαν κόκκοι πιπεριού, αulάκωναν την κοκκινίλα σ' όλη της την έκταση.

Νωρίτερα, παιδιά έπαιζαν κοντσό, στο δρόμο που έμοιαζε με σελίδες διάστικτες από λάδι. Όταν έφτασα, μπορούσα ακόμα ν' ακούσω τον απόηχο του παιχνιδιού τους. Το ποδοβολητό τους στο δρόμο. Τις παιδικές φωνές και τα γέλια, τα πονηρά χαμόγελα, που ωστόσο έσβηναν γρήγορα.

Έγστερα ήρθαν οι μπόμπες.

Αυτή τη φορά τα πάντα έγιναν αργά.

Οι σειρήνες. Τα παραλογισμένα ουρλιαχτά στο ραδιόφωνο. Όλα άργησαν τόσο.

Μέσα σε λίγα λεπτά βουνά από μπετόν και χώμα είχαν στοιβαχτεί ανάκατα παντού. Οι δρόμοι έμοιαζαν με σακατεμένες φλέβες. Το αίμα κυλούσε μέχρι που στέγνωσε στην ασφάλτο, και τα κορμιά έμειναν σκαλωμένα εκεί, σαν ξύλα που εκβράστηκαν ύστερα από πλημμύρα.

Ήταν ασάλευτα, όλα τους. Ένα κουβάρι από ψυχές.

Ήταν το πεπρωμένο;

Ήταν κακοτυχία;

Ήταν εξαιτίας και των δυο που έμεναν έτσι ασάλευτα το ένα πάνω στο άλλο;

Φυσικά και όχι.

Ας μη λέμε ανοησίες.

Πιθανότατα είχε περισσότερο να κάνει με τις μπόμπες που εξαπολύθηκαν και ρίχτηκαν στο έδαφος από ανθρώπους που κρύβονταν μέσα στα σύννεφα.

Ναι, ο ουρανός είχε πάρει τώρα μιαν αποκαρδιωτική κοκκινωπή απόχρωση. Η μικρή γερμανική πόλη είχε γεμίσει ερείπια για μιαν ακόμα φορά. Νιφάδες στάχτης έπεφταν γύρω σου τόσο *όμορφα* που έμπαινες στον πειρασμό να τεντώσεις τη γλώσσα σου για να τις πιάσεις, να τις γευτείς. Μόνο που αν το έκανες θα σου τσουρούφλιζαν τα χείλια. Θα σου έκαιγαν το στόμα.

Το βλέπω, ξεκάθαρα.

Ετοιμαζόμουν να φύγω όταν τη βρήκα γονατισμένη εκεί.

Μια οροσειρά από μπάζα γκρεμισμένων σπιτιών ήταν γραμμένη, σχεδιασμένη, ορθωμένη γύρω της. Κρατούσε σφιχτά στην αγκαλιά της ένα βιβλίο.

Περισσότερο από οτιδήποτε άλλο, η κλέφτρα των βιβλίων ήθελε απελπισμένα να επιστρέψει στο υπόγειο, για να γράψει ή να διαβάσει την ιστορία της μια τελευταία φορά. Εκ πείρας, το βλέπω ολοφάνερα στο πρόσωπό της. Πέθαινε από λαχτάρα να βρεθεί στην ασφάλεια του υπογείου, στο εσωτερικό του – αλλά δεν μπορούσε να σαλέψει. Επιπλέον, το υπόγειο δεν υπήρχε πια. Είχε γίνει κομμάτι του σπαραγμένου τοπίου.

Σας παρακαλώ, ξανά, σας ζητώ να με πιστέψετε.

Ήθελα να σταματήσω. Να κάτσω κάτω ανακούρκουδα.

Ήθελα να πω: «Λυπάμαι, παιδί μου».

Αλλά αυτό δεν επιτρέπεται.

Δεν κάθισα ανακούρκουδα. Δε μίλησα.

Απλώς την παρατηρούσα για κάποιο διάστημα. Όταν κατάφερε να σηκωθεί και να περπατήσει, την ακολούθησα.

Πέταξε το βιβλίο.

Γονάτισε.

Η κλέφτρα των βιβλίων έβγαλε ένα ουρλιαχτό.

Το βιβλίο της ποδοπατήθηκε αρκετές φορές όταν άρχισαν να καθαρίζουν το χώρο, και, παρόλο που είχαν δοθεί οδηγίες να καθαριστεί ο χώρος μόνο από το μπετόν, το πολυτιμότερο αντικείμενο του κοριτσιού πετάχτηκε πάνω στο φορηγό με τα σκουπίδια, και σ' αυτό το σημείο ήμουν υποχρεωμένος να κάνω αυτό που έκανα. Σκαρφάλωσα πάνω στο φορηγό και το πήρα στα χέρια μου, χωρίς να συνειδητοποιώ πως θα το κρατούσα και θα το κοίταζα αρκετές χιλιάδες φορές στο πέρασμα των χρόνων. Θα έβλεπα τα μέρη όπου διασταυρωνόμαστε, κατάπληκτος από όλα αυτά που είδε το κορίτσι και για το πώς επιβίωσε. Αυτό είναι το καλύτερο που μπορώ να κάνω – να το βλέπω να συνταίριαζεται με ό,τι άλλο παρακολούθησα ως θεατής στη διάρκεια εκείνης της περιόδου.

Όταν την ξαναφέρνω στη μνήμη μου, βλέπω έναν μακρύ κατάλογο από χρώματα, αλλά είναι μόνο σ' εκείνα τα τρία που την είδα με σάρκα και οστά. Μερικές φορές καταφέρνω να γλιστρώ πολύ πιο πάνω από αυτές τις τρεις στιγμές. Κι αιωρούμαι εκεί, ώπου μια αηδιαστική αλήθεια δίνει τη θέση της στο αυτονόητο.

Είναι τότε που τα βλέπω να σχηματίζονται.

☞ ΤΑ ΧΡΩΜΑΤΑ ☞

ΚΟΚΚΙΝΟ:

ΛΕΥΚΟ:

ΜΑΥΡΟ:

Πέφτουν το ένα πάνω στο άλλο. Η κακογραμμένη υπογραφή μαύρη, πάνω στη λευκή εκτυφλωτική σφαίρα, πάνω στο παχύ γλυκανάλατο κόκκινο.

Ναι, συχνά τη θυμάμαι, και σε μια από τις τεράστιες τσέπες μου έχω κρατήσει την ιστορία της να την αφηγηθώ εκ νέου. Είναι μια από τις πολλές ιστορίες που κουβαλάω, και που η καθεμιά τους φαντάζει εξωπραγματική. Κι όλες τους προσπαθούν –προσπαθούν απελπισμένα– να μου αποδείξουν πως εσείς, και η ανθρωπίνη ύπαρξή σας, αξίζετε τον κόπο.

Ορίστε. Μια από αυτές.

Η κλέφτρα των βιβλίων.

Αν κάνετε κέφι, ελάτε μαζί μου. Θα σας διηγηθώ μια ιστορία.

Θα σας δείξω κάτι.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΤΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΘΑΦΤΗ

εμφανίζονται:

οδός χίμελ – η τέχνη του να βρίζεις όλο τον κόσμο –
μια γυναίκα με σιδερένια γροθιά – μια απόπειρα για φιλί –
τζέσε όουενς – γυαλόχαρτο – η μυρωδιά της φιλίας –
μια πρωταθλήτρια της πυγμαχίας – και η μητέρα
όλων των watschen

ΑΦΙΞΗ ΣΤΗΝ ΟΔΟ ΧΙΜΕΛ

Εκείνη η τελευταία φορά.

Εκείνος ο κόκκινος ουρανός...

Πώς γίνεται μια κλέφτρα βιβλίων να καταλήγει γονατιστή ουρλιάζοντας δίπλα σ' έναν ανθρώπινο σωρό από ανατριχιαστικά κομματιασμένες σάρκες και καρβουνιασμένα κορμιά;

Χρόνια πριν, τότε που ξεκίνησαν όλα, το χιόνι σκέπαζε τα πάντα.

Είχε έρθει ο καιρός. Για έναν.

∞ ΜΙΑ ΑΣΥΛΛΗΠΤΑ ΤΡΑΓΙΚΗ ΣΤΙΓΜΗ ∞

Ένα τρένο κυλούσε με ταχύτητα στις ράγες.

Ήταν ασφυκτικά γεμάτο με ανθρώπους.

Ένα εξάχρονο αγόρι πέθανε στο τρίτο βαγόνι.

Η κλέφτρα των βιβλίων και ο αδερφός της ταξίδευαν με προορισμό το Μόναχο, όπου σύντομα θα τους παρέδιδαν σ' ανάδοχους γονείς. Τώρα ξέρουμε, φυσικά, πως το αγόρι δεν τα κατάφερε ως το τέλος.

∞ ΠΩΣ ΣΥΝΕΒΗ ∞

Ένα ξαφνικό ξέσπασμα βήχα.

**Ένας απίστευτος παροξυσμός βήχα.
Κι αμέσως ύστερα – τίποτα.**

Όταν σταμάτησε ο βήχας, αυτό που απόμεινε ήταν η ανυπαρξία της ζωής, που ήδη ύστερα από έναν σχεδόν βουβό σπασμό είχε αρχίσει να εγκαταλείπει το κορμάκι του αγοριού. Βγήκε από τα ξεφλουδισμένα χείλια του, με το ξεθωριασμένο καφετί χρώμα, όμοιο με πολυκαιρισμένη μπογιά που χρειάζεται επειγόντως να ξαναπερασθεί.

Η μητέρα τους κοιμόταν.

Μπήκα στο τρένο.

Άρχισα να περπατάω στο διάδρομο, όπου επικρατούσε μεγάλη ακαταστασία, και η παλάμη μου σ' ένα λεπτό άγγιξε το στόμα του αγοριού.

Κανείς δεν πρόσεξε τίποτα.

Το τρένο συνέχισε τον καλπασμό του.

Κανείς δεν πρόσεξε τίποτα εκτός από το κορίτσι.

Με μισάνοιχτο το ένα μάτι, και το άλλο ακόμα νυσταγμένο ν' αρμενίζει σε κάποιο όνειρο, η κλέφτρα των βιβλίων –γνωστή επίσης ως Λίζελ Μέμινγκερ– μπορούσε να καταλάβει χωρίς αμφιβολία πως ο μικρότερος αδερφός της, ο Βέρνερ, που ήταν τώρα γερμένος στο πλάι, είχε πεθάνει.

Τα μπλε μάτια του κοίταζαν το πάτωμα.

Μα δεν έβλεπαν τίποτα.

Πριν ξυπνήσει, η κλέφτρα των βιβλίων ονειρευόταν τον Φίρερ, τον Αδόλφο Χίτλερ. Στο όνειρό της, παρακολουθούσε, υποτίθεται, μια συγκέντρωση στην οποία εκείνος μιλούσε, κοίταζε τα σημεία του κρανίου του που ξεχώριζαν ανάμεσα στις ρίζες των μαλλιών του και το εξαιρετικά τετράγωνο μουστάκι του. Άκουγε μ' ευχαρίστηση το χείμαρρο των λέξεων που ξεχύνονταν από το στόμα του. Οι προτάσεις του λες και φεγγοβολούσαν στο φως.

Σε μια πιο ήρεμη στιγμή, εκείνος κάθισε ανακούρκουδα και της χαμογέλασε. Του ανταπέδωσε το χαμόγελο και του είπε «Guten Tag, Herr Führer. Wie geht's dir heut?» Δεν είχε μάθει να μιλάει και τόσο καλά τη γλώσσα, ούτε καν να διαβάζει, αφού σπάνια πήγαινε στο σχολείο. Την αιτία γι' αυτό θα την ανακάλυπτε κάποια στιγμή στο μέλλον, σε καταλληλότερο χρόνο.

Τη στιγμή που ο Φίρερ ετοιμαζόταν να της απαντήσει, εκείνη ξύπνησε. Ήταν Γενάρης του 1939. Κόντευε να κλείσει τα εννιά και να μπει στα δέκα.

Ο αδερφός της ήταν πεθαμένος.

Το ένα μάτι μισάνοιχτο.

Το άλλο ακόμα ονειρευόταν.

Θα ήταν καλύτερα, πιστεύω, αν το όνειρό της ολοκληρωνόταν, αλλά πραγματικά αυτό ξεφεύγει από τον έλεγχό μου.

Το δεύτερο μάτι άνοιξε εντελώς ξαφνικά και με είδε, δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία γι' αυτό. Ήταν ακριβώς τη στιγμή που γονάτισα και του πήρα την ψυχή, κρατώντας τη χαλαρά στα δυνατά μου μπράτσα. Αμέσως ύστερα ξεστάθηκε λίγο, ωστόσο, όταν σήκωσα αρχικά την ψυχή του, είχε την απαλή υφή και τη δροσερή αίσθηση ενός παγωτού. Άρχισε να λιώνει στην αγκαλιά μου. Ύστερα ξαναξεστάθηκε ολόκληρος. Γιατρεύτηκε.

Η Λίζελ Μέμινγκερ ένιωσε ότι τα μέλη της δεν την υπάκουαν, οι σκέψεις της είχαν γίνει ένα μπερδεμένο κουβάρι εισβάλλοντας στο μυαλό της. Es stimmt nicht. Δεν μπορεί να είναι αλήθεια. Δεν μπορεί να είναι αλήθεια.

Και ύστερα το τίναγμα στο κορμί της.

Γιατί πάντα τινάζονται οι άνθρωποι;

Ναι, ξέρω, ξέρω, συμπεραίνω πως μάλλον είναι κάτι που έχει να κάνει με το ένστικτο. Για να εμποδίσει την αλήθεια να ξεπηδήσει. Η καρδιά της άλλαζε συνέχεια ρυθμό, χτυπούσε ξέφρενα, τόσο ξέφρενα που έλεγε πως είχε πάρει φωτιά από τον αβυσταχτο πόνο.

Καθόμουν σαν ανόητος και την κοίταξα.

Και ύστερα ήρθε η σειρά της μητέρας να μάθει. Την ξύπνησε με το ίδιο αλαφιασμένο τίναγμα.

Αν δεν μπορείτε να φανταστείτε όσα ακολούθησαν, προσπαθήστε να φέρετε κατά νου μια στιγμή αμήχανης σιωπής. Στιγμές απόλυτης απελπισίας. Πνιχτές κουβέντες στο βαγόνι ενός τρένου.

Το χιόνι έπεφτε αδιάκοπα απ' έξω, και το δρομολόγιο για το Μόναχο αναγκάστηκε να σταματήσει εξαιτίας μιας ελαττωματικής σιδηροτροχιάς. Μια γυναίκα έκλαιγε μ' αναφιλητά. Ένα κορίτσι στεκόταν μουνδιασμένο στο πλευρό της.

Σε κατάσταση πανικού, η μητέρα άνοιξε την πόρτα.

Κατέβηκε στη χιονισμένη γη, κρατώντας στην αγκαλιά της το μικρό αγόρι. Τι άλλο μπορούσε να κάνει το κορίτσι από το να την ακολουθήσει;

Όπως έχετε ήδη πληροφορηθεί, δυο σιδηροδρομικοί υπάλληλοι βγήκαν κι εκείνοι από το τρένο. Κουβέντιαζαν και διαφωνούσαν για το τι θα έπρεπε να κάνουν. Η κατάσταση ήταν το λιγότερο δυσάρεστη. Τελικά αποφασίστηκε πως θα έπρεπε να μεταφερθούν και οι τρεις τους στην επόμενη κωμόπολη και να μείνουν εκεί ώσπου να βρεθεί μια λύση στο πρόβλημά τους.

Το τρένο τώρα αργοσερνόταν καθώς διέσχιζε με δυσκολία τη θαμμένη στο χιόνι εξοχή. Μπήκε αγκομαχώντας στο σταθμό και σταμάτησε.

Κατέβηκαν στην αποβάθρα, με το άψυχο κορμάκι στην αγκαλιά της μητέρας της. Έμειναν όρθιες και περίμεναν.

Το κορμάκι του αγοριού γινόταν όλο και πιο βαρύ καθώς περνούσε η ώρα.

Η Λίτζελ δεν είχε ιδέα πού βρίσκονταν. Τα πάντα γύρω τους ήταν λευκά, και καθώς παρέμεναν ακόμα στο σταθμό, αυτή το μόνο που μπορούσε να κάνει ήταν να παρατηρεί τα ξεθωριασμένα γράμματα στην ταμπέλα μπροστά της. Για τη Λίτζελ, η πόλη ήταν ανώνυμη, κι εκεί θα θαβόταν δυο μέρες αργότερα ο αδερφός της, ο Βέρνερ. Στους αυτόπτες

μάρτυρες συμπεριλαμβάνονταν ένας ιερέας και δυο νεκροθάφτες που έτρεμαν από το κρύο.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ

Δυο σιδηροδρομικοί υπάλληλοι.

Δυο νεκροθάφτες.

**Όταν έφτασε η ώρα της ταφής, ο ένας
από τους δυο έδινε τις εντολές.**

Ο άλλος έκανε αυτό που του έλεγαν.

**Η ερώτηση είναι, κι αν αυτός ο άλλος είναι
περισσότεροι του ενός;**

Λάθη, λάθη, είναι το μόνο για το οποίο, απ' ό,τι φαίνεται, είμαι ικανός μερικές φορές.

Για δυο μέρες συνέχισα τη δουλειά μου. Ταξίδευα ανά τον κόσμο, όπως πάντα, μεταφέροντας με τα χέρια μου ψυχές στον ταινιόδρομο της αιωνιότητας. Τις παρακολουθούσα να κυλούν αργά, παθητικά πάνω του. Ένα σωρό φορές προειδοποίησα τον εαυτό μου πως θα έπρεπε να παραμείνω σε αρκετή απόσταση από την ταφή του αδερφού της Λίζελ Μέμινγκερ. Αγνόησα τη συμβουλή μου.

Από μίλια μακριά, καθώς πλησίαζα, μπορούσα ήδη να δω τη μικρή ομάδα των ανθρώπων που στέκονταν ξυλιασμένοι στη ρημαγμένη απ' το χιόνι γη. Το νεκροταφείο με καλωσόρισε σαν φίλο, και σύντομα βρέθηκα ανάμεσά τους. Έσκυψα το κεφάλι μου.

Στ' αριστερά της Λίζελ, οι νεκροθάφτες έτριβαν κάθε τόσο τα χέρια τους και παραπονιόνταν για το χιόνι και για τις δυσκολίες στο σκάψιμο λόγω των καιρικών συνθηκών. «Είναι τόσο δύσκολο να σπάσει κανείς αυτόν τον πάγο», και τέτοιου είδους κουβέντες. Ο ένας από τους δυο δεν ήταν πάνω από δεκατεσσάρων χρόνων. Σίγουρα μαθητευόμενος. Όταν άρχισε ν' απομακρύνεται, σε μικρή απόσταση από εκεί, ένα μαύρο βιβλίο έπεσε από την τσέπη του παλτού του

χωρίς εκείνος να το αντιληφθεί.

Λίγα λεπτά αργότερα, η μητέρα της Λίζελ ξεκίνησε να φύγει με τον ιερέα. Τον ευχαριστούσε για την τελετή στο νεκροταφείο.

Το κορίτσι, ωστόσο, έμεινε.

Γονάτισε στο χιόνι. Είχε φτάσει η δική της ώρα.

Ακόμα δύσπιστη, άρχισε να σκάβει. Δεν ήταν δυνατόν να έχει πεθάνει. Δεν ήταν δυνατόν να έχει πεθάνει. Δεν ήταν δυνατόν... Μέσα σε δευτερόλεπτα, το χιόνι είχε σκίσει το δέρμα της.

Σ' όλο το μήκος των σκασμένων χειρών της το αίμα πάγωνε.

Κάπου μέσα σ' όλο αυτό το χιόνι μπορούσε να δει την απαρηγόρητη καρδιά της, σπασμένη στα δυο.

Τα δυο μισά λαμποκοπούσαν και χτυπούσαν ρυθμικά κάτω από τα στρώματα του λευκού χιονιού. Συνειδητοποίησε πως η μητέρα της είχε ξαναγυρίσει για να την πάρει μόνον όταν ένιωσε το άγγιγμα ενός λιπόσαρκου χεριού στον ώμο της. Την τραβούσε μακριά. Μια κραυγή γεμάτη πόνο πλημμύρισε το λαιμό της.

ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ ΕΙΚΟΝΑ,

ΙΣΩΣ ΕΙΚΟΣΙ ΜΕΤΡΑ ΜΑΚΡΙΑ

Όταν σταμάτησε να την τραβάει, η μητέρα και το κορίτσι στάθηκαν να πάρουν μιαν ανάσα.

Υπήρχε κάτι μαύρο και παραλληλόγραμμο σφηνωμένο στο χιόνι.

Ο μόνος που το είδε ήταν το κορίτσι.

Έσκυψε, το μάζεψε από κάτω και το κράτησε σφιχτά στη χούφτα της.

Τα γράμματα στο εξώφυλλο ήταν ασημιά.

Αντάλλαξαν χειραψία.

Ένα τελευταίο, μουσκεμένο αντίο αποδοχής του

αναπόφευκτου, και κίνησαν να φύγουν από το νεκροταφείο, γυρνώντας αρκετές φορές να κοιτάξουν πίσω τους.

Όσο για μένα, έμεινα για λίγο ακόμα εκεί. Τους κούνησα το χέρι.

Κανείς δε μου ανταπέδωσε το χαιρετισμό.

Η μητέρα και η κόρη εγκατέλειψαν το νεκροταφείο και προχώρησαν για το επόμενο τρένο με προορισμό το Μόναχο.

Κοκαλιάρες και χλομές και οι δυο. Με πληγιασμένα χείλια και οι δυο.

Η Λίζελ το πρόσεξε στο βρόμικο, θολό παράθυρο του τρένου όταν ανέβηκαν σ' αυτό λίγο πριν από το μεσημέρι. Στα γραπτά της κλέφτρας των βιβλίων το ταξίδι συνεχίστηκε λες και τα πάντα είχαν συμβεί.

Όταν το τρένο μπήκε στον κεντρικό σταθμό του Μονάχου, οι επιβάτες ξεχύθηκαν μαζικά στην αποβάθρα σαν να έπεφταν από σκισμένη σακούλα. Ήταν ένα ανόμοιο πλήθος, ωστόσο οι φτωχοί ξεχώριζαν απ' όλους τους άλλους. Οι πεινασμένες μάζες βρίσκονταν πάντα σε διαρκή μετακίνηση, λες κι αυτό θα μπορούσε να τους βοηθήσει, να τους χορτάσει. Αγνοούσαν το βέβαιο γεγονός πως μια καινούργια εκδοχή του ίδιου παλιού προβλήματος θα τους περίμενε στο τέλος του ταξιδιού – ο συγγενής που αποφεύγεις να φιλήσεις.

Νομίζω πως η μητέρα της το ήξερε αυτό αρκετά καλά. Δεν παράδινε τα παιδιά της στα ανώτερα κλιμάκια του Μονάχου, αλλά είχε προφανώς βρεθεί ένα ανάδοχο σπίτι, και, αν μη τι άλλο, η καινούργια οικογένεια θα μπορούσε τουλάχιστον να θρέψει το κορίτσι και το αγόρι λίγο καλύτερα και να τα μορφώσει σωστά.

Το αγόρι.

Η Λίζελ ήταν σίγουρη πως η μητέρα της κουβαλούσε την ανάμνησή του, έτσι όπως κρεμόταν άψυχο από τον ώμο της. Και την εικόνα του την ώρα που το έριχνε στην τσιμεντένια αποβάθρα, με το κορμάκι του, σαν σπασμένη

μαριονέτα, να κείται ανάμεσά τους.

Πώς μπορούσε να περπατάει εκείνη η γυναίκα; Πώς μπορούσε ακόμα και να σαλεύει;

Είναι μια αντίδραση που δε θα μάθω ποτέ από πού πηγάζει, που δε θα με βοηθήσει να κατανοήσω ως πού μπορούν να φτάσουν οι άνθρωποι.

Τον σήκωσε από κάτω και συνέχισε να περπατάει, με το κορίτσι τώρα κολλημένο στο πλάι της.

Συναντήθηκαν με τις Αρχές και δόθηκαν απαντήσεις στις ερωτήσεις τους για την αργοπορία τους και για την απουσία του αγοριού, ενώ στα πρόσωπά τους διαγράφονταν έντονα τα σημάδια της απώλειας. Η Λίζελ παρέμεινε σε μια γωνιά στο μικρό σκονισμένο γραφείο, ενώ η μητέρα της, χαμένη στις σκέψεις της, καθόταν λίγο πιο πέρα, σε μian απίστευτα σκληρή καρέκλα.

Και ύστερα ήρθε το χάος του αποχωρισμού.

Το πνιγμένο στα δάκρυα αντίο, το κεφάλι του κοριτσιού χωμένο στις μάλλινες πτυχές του φθαρμένου παλτού της μητέρας του. Πόσο αβάσταχτος ήταν ο αποχωρισμός τους.

Αρκετά μακριά, στα περίχωρα του Μονάχου, υπήρχε μια πόλη που την έλεγαν Μόλχινγκ. Εκεί την πήγαιναν, σε μια οδό που την έλεγαν Χίμελ.

ΜΙΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Himmel = Ουρανός

Όποιος κι αν ήταν αυτός που έδωσε το όνομα στην οδό Χίμελ, σίγουρα είχε μια υγιή αίσθηση του χιούμορ. Όχι πως ήταν η κόλαση επί της γης. Δεν ήταν. Αλλά ήταν απολύτως σίγουρο πως δεν ήταν ούτε κι ο ουρανός.

Άσχετα μ' αυτό, οι ανάδοχοι γονείς της Λίζελ περίμεναν.

Ήταν οι Χούμπερμαν.

Περίμεναν ένα κορίτσι κι ένα αγόρι, και θα τους έδιναν ένα μικρό επίδομα για να τα φιλοξενήσουν. Κανείς δεν ήθελε να είναι εκείνος που θα έλεγε στη Ρόζα Χούμπερμαν πως το αγόρι δεν είχε καταφέρει να φέρει εις πέρας το ταξίδι. Στην πραγματικότητα, ειλικρινά ποτέ κανείς δεν ήθελε να της πει οτιδήποτε. Όσον αφορά το χαρακτήρα της, ειλικρινά δεν ήταν και ο πιο ευχάριστος, παρόλο που είχε καλή προοίστορία με θετά παιδιά στο παρελθόν. Κατά τα φαινόμενα, είχε στρώσει μερικά από τα πιο ατίθασα.

Για τη Λίζελ, ήταν απλά μια βόλτα με το αυτοκίνητο. Πρώτη φορά είχε μπει σ' αυτοκίνητο.

Στο στομάχι της επικρατούσε ανακατωσούρα και η μάταιη ελπίδα πως θα έχαναν το δρόμο ή πως θ' άλλαζαν γνώμη. Μέσα σ' όλα αυτά, οι σκέψεις της δεν μπορούσαν παρά να γυρνάνε πίσω στη μητέρα της, στον Κεντρικό Σταθμό, που περίμενε το τρένο για να ξαναφύγει. Τρέμοντας από το κρύο. Τη φανταζόταν τυλιγμένη μ' εκείνο το άχρηστο παλτό. Να τρώει τα νύχια της, όση ώρα θα περίμενε να έρθει το τρένο. Η αποβάθρα ήταν μακρόστενη και άβολη – ένα κομμάτι παγωμένου τσιμέντου. Στο ταξίδι της επιστροφής θα είχε κατά νου να εντοπίσει κατά προσέγγιση το μέρος που είχε θαφτεί ο γιος της; Ή θα κοιμόταν βαθιά την ώρα που θα περνούσαν από εκεί;

Το αυτοκίνητο συνέχιζε το ταξίδι του, με τη Λίζελ να τρέμει την τελευταία, μοιραία στροφή. Η μέρα ήταν γκριζα, όπως το χρώμα της Ευρώπης.

Η δυνατή βροχή, όμοια με κουρτίνα, περικύκλωνε το αυτοκίνητο.

«Σχεδόν φτάσαμε». Η κοινωνική λειτουργός, η φράου Χάινριχ, γύρισε προς το μέρος της και της χαμογέλασε. «Dein neues Heim. Το καινούργιο σου σπίτι».

Η Λίζελ καθάρισε ένα σημείο στο θαμπωμένο τζάμι και κοίταξε έξω.

ΜΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΧΙΜΕΛ

Τα κτίρια είναι σαν να τα έχει κολλήσει κάποιος μεταξύ τους, στην πλειονότητά τους μικρές μονοκατοικίες και πολυκατοικίες με διαμερίσματα που μοιάζουν ν' ασφυκτιούν. Θαμπό χιόνι σκεπάζει τα πάντα σαν χαλί. Παντού γύρω τους τσιμέντο, δέντρα γυμνά από φύλλα, που θυμίζουν πολύ τους καλόγερους στους οποίους κρεμάμε τα καπέλα μας, και γκρίζα σύννεφα στον ουρανό.

Μέσα στο αυτοκίνητο ήταν κι ένας άντρας. Έμεινε κοντά στο κορίτσι, ενώ η φράου Χάινριχ εξαφανίστηκε μέσα στο σπίτι. Δεν της είπε ούτε μια λέξη. Η Λίζελ συμπέρανε πως βρισκόταν εκεί για να σιγουρευτεί πως εκείνη δε θα το έσκασε ή για να την μπάσει με τη βία στο σπίτι αν τους δημιουργούσε κάποιο πρόβλημα. Αργότερα, ωστόσο, όταν άρχισαν ουσιαστικά τα προβλήματα, εκείνος απλά παρέμεινε καθισμένος στη θέση του και παρακολουθούσε. Ίσως αυτός να έπαιρνε μέρος μόνον όταν θα ερχόταν η ώρα για την τελική λύση.

Έπειτα από λίγα λεπτά ένας πολύ ψηλός άντρας βγήκε από το σπίτι. Ήταν ο Χανς Χούμπερμαν, ο θετός πατέρας της Λίζελ. Πλάι του στεκόταν από τη μια η μέτριοι αναστήματος φράου Χάινριχ. Και από την άλλη η κοντόχοντρη Ρόζα Χούμπερμαν, όμοια με μικρή ντουλάπα που έχουν ρίξει πάνω της ένα παλτό. Περιπατούσε με ιδιαίτερα λικνιστικό τρόπο. Σχεδόν χαριτωμένο, φτάνει να μην εστίαζες το βλέμμα σου στο πρόσωπό της, που από τις πολλές ρυτίδες έμοιαζε με τσαλακωμένο χαρτόνι και είχε μια μόνιμα ενοχλημένη έκφραση, λες και τα υπόμενε αναγκαστικά όλα αυτά. Ο άντρας της περιπατούσε μπροστά, μ' ένα τσιγάρο να σιγοκαίει ανάμεσα στα δάχτυλά του. Ένα στριφτό τσιγάρο.

Το γεγονός ήταν πως: Η Λίζελ δεν ήθελε να βγει από το αυτοκίνητο.

«Was ist los mit dem kind?» ρώτησε η Ρόζα

Χούμπερμαν. Και επανέλαβε την ερώτησή της όταν δεν πήρε καμιά απάντηση. «Τι τρέχει μ' αυτό το παιδί;» Έχωσε το κεφάλι της στο εσωτερικό του αυτοκινήτου και είπε «Na, komm. Komm».

Το μπροστινό κάθισμα σπρώχτηκε βίαια μπροστά. Μια στενή λωρίδα από ψυχρό φως την προσκάλεσε να βγει έξω. Αυτή δεν μπορούσε ούτε να σαλέψει.

Έξω, μέσα από τον κύκλο που είχε κάνει στο τζάμι, η Λίζελ μπορούσε να δει τα δάχτυλα του ψηλού άντρα που ακόμα κρατούσαν το στριφτό τσιγάρο. Η στάχτη κρεμόταν στην άκρη του τσιγάρου του κάθε φορά που εκείνος τραβούσε βαθιές ρουφηξιές, και ύστερα έπεφτε στο έδαφος. Τους πήρε σχεδόν δεκαπέντε λεπτά για να την πείσουν να βγει από το αυτοκίνητο. Ο ψηλός άντρας ήταν τελικά εκείνος που το κατάφερε.

Ήρεμα.

Στη συνέχεια όμως αυτή αρπάχτηκε από την καγκελόπορτα.

Δάκρυα αργοκυλούσαν από τα μάτια της καθώς, αρπαγμένη ακόμα από την καγκελόπορτα, αρνιόταν να μπει στο σπίτι. Στο μεταξύ αρκετοί περιέργοι άρχισαν να μαζεύονται στο δρόμο γύρω τους κι έφυγαν μόνον όταν η Ρόζα Χούμπερμαν άρχισε να τους βρίζει και να τους φωνάζει να πάνε από κει που είχαν έρθει.

ΜΙΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΒΛΑΣΤΗΜΙΕΣ ΤΗΣ ΡΟΖΑΣ

ΧΟΥΜΠΕΡΜΑΝ

«Τι κοιτάζετε, ρε σκατιάδες;»

Τελικά, η Λίζελ Μέμινγκερ μπήκε επιφυλακτικά στο σπίτι. Ο Χανς Χούμπερμαν την κρατούσε από το ένα χέρι. Εκείνη κρατούσε τη βαλιτσούλα της από το άλλο. Θαμμένο κάτω από τα στρώματα των διπλωμένων ρούχων της στην

ίδια βάλιτσα υπήρχε ένα μικροσκοπικό μαύρο βιβλίο, για το οποίο το μόνο που γνωρίζουμε είναι πως ένα δεκατετράχρονο αγόρι, μαθητευόμενος νεκροθάφτης, σε μια πόλη που δεν κατονομάζεται, είχε πιθανότατα περάσει λίγες ώρες πριν χαζεύοντάς το. «Σ' τ' ορκίζομαι», τον φαντάζομαι να λέει στο αφεντικό του, «δεν έχω ιδέα πού βρίσκεται. Έψαξα παντού.

Παντού!» Είμαι σίγουρος πως ούτε μια φορά δεν υποπτεύθηκε το κορίτσι, κι όμως, εκεί βρισκόταν – ένα μαύρο βιβλίο με ασημιά γράμματα κάτω από την οροφή των ρούχων της:

ΤΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΘΑΦΤΗ

Ο δωδεκάλογος
του επιτυχημένου νεκροθάφτη
Έκδοση της Ένωσης των Νεκροταφείων της
Βαυαρίας

Η κλέφτρα των βιβλίων είχε χτυπήσει για πρώτη φορά – ήταν η αρχή μιας λαμπρής καριέρας.

ΜΕΓΑΛΩΝΟΝΤΑΣ ΜΕ ΤΗ ΡΟΖΑ

Ναι, μια λαμπρή καριέρα.

Θα έπρεπε να σπεύσω να παραδεχτώ, ωστόσο, πως μεσολάβησε ένα σημαντικό χάσμα ανάμεσα στο πρώτο κλεμμένο βιβλίο και στο δεύτερο. Ένα ακόμα ενδιαφέρον σημείο που αξίζει να επισύρει την προσοχή μας είναι πως το πρώτο βιβλίο κλάπηκε μέσα από το χιόνι και το δεύτερο μέσα από τη φωτιά. Και δεν πρέπει να παραλείψουμε πως κάποια άλλα απλά τής προσφέρθηκαν. Συνολικά, είχε στην κατοχή της δεκατέσσερα βιβλία, αλλά θεωρούσε πως η ιστορία της αποτελείτο κυρίως από δέκα. Κι από αυτά τα δέκα, τα έξι ήταν κλεμμένα, ένα εμφανίστηκε στο τραπέζι της κουζίνας, δύο φτιάχτηκαν ειδικά γι' αυτήν από έναν Εβραίο που κρυβόταν κι ένα τής επιδόθηκε κάποιο γλυκό απόγευμα που το φως έβαφε τα πάντα κίτρινα.

Όταν ξεκίνησε να γράψει την ιστορία της, αναρωτήθηκε τότε ακριβώς τα βιβλία και οι λέξεις έπαψαν να σημαίνουν απλά κάτι κι έγιναν τα πάντα γι' αυτήν. Μήπως ήταν την πρώτη φορά που μπήκε στο δωμάτιο με τις ατέλειωτες σειρές από ράφια γεμάτα βιβλία; Ή όταν ο Μαξ Φάντενμπουργκ έφτασε στην οδό Χίμελ κουβαλώντας το βάρος των βασάνων του και το *Mein Kampf* του Χίτλερ; Ήταν τότε που διάβαζε στα καταφύγια; Ή στην τελευταία πορεία

προς το Νταχάου; Ήταν το βιβλίο *Αυτή που έριχνε τις λέξεις*; Ίσως να μην μπορέσει ποτέ να δοθεί μια ακριβής απάντηση για το πότε και το πού συνέβη. Σε κάθε περίπτωση, υπερβαίνει τις δυνατότητές μου. Πριν προχωρήσουμε σε οποιοδήποτε από αυτά, είναι ανάγκη να προστρέξουμε πρώτα στο ξεκίνημα της Λίζελ Μέμινγκερ στην οδό Χίμελ και στο ταλέντο τού να βρίζεις όλον τον κόσμο.

Με το που έφτασε, όλοι είδαν τα πληγιασμένα από το χιόνι χέρια της και τις χιονίστρες στα δάχτυλά της. Τα πάντα πάνω της πρόδιδαν πως υποσιτιζόταν καιρό τώρα. Τα πόδια της έμοιαζαν με καλαμάκια. Τα μπράτσα της με κρεμάστρες. Δε χαμογελούσε, αλλά, όταν επιτέλους κατάφερε να χαμογελάσει, το χαμόγελό της εξέπεμπε τη λαχτάρα της για στοργή.

Τα ξανθά μαλλιά της πλησίαζαν πολύ στο επιθυμητό ξανθό της γερμανικής φυλής, αλλά τα σκούρα καστανά μάτια της ήταν επικίνδυνα. Κανείς δε θα ήθελε να έχει καστανά μάτια στη Γερμανία εκείνη την περίοδο. Ίσως τα είχε κληρονομήσει από τον πατέρα της, αλλά δεν υπήρχε τρόπος να το μάθει, αφού δεν μπορούσε να τον θυμηθεί. Το μόνο πράγμα που πραγματικά ήξερε για τον πατέρα της συνοψιζόταν σε μια λέξη που όμως δεν καταλάβαινε.

ΜΙΑ ΠΑΡΑΞΕΝΗ ΛΕΞΗ **Kommunist**

Το είχε ακούσει πολλές φορές τα τελευταία χρόνια.

«Κομμουνιστής».

Στ' ασφυκτικά γεμάτα οικοτροφεία, στα δωμάτια όπου οι ερωτήσεις διαδέχονταν η μια την άλλη. Αυτή η λέξη. Αυτή η παράξενη λέξη την ακολουθούσε παντού, κρυμμένη στις σκοτεινές γωνίες, παρακολουθούσε τα πάντα. Φορούσε κουστούμια, στρατιωτικές στολές. Δεν είχε σημασία πού πήγαιναν, εκείνη η λέξη ήταν εκεί, κάθε φορά που γινόταν

αναφορά στον πατέρα της. Μπορούσε να τη μυρίσει και να τη γευτεί. Απλά δεν μπορούσε να την προφέρει ή να την καταλάβει. Όταν ρώτησε τη μητέρα της τι σήμαινε, εκείνη της είπε πως ήταν κάτι μάλλον ασήμαντο και πως δε θα έπρεπε να την απασχολούν τέτοια πράγματα. Σε ένα από τα οικοτροφεία, κάποτε, μια γυναίκα μ' ευαισθησίες προσπαθούσε να μάθει στα παιδιά να γράφουν πάνω στον τοίχο με κάρβουνο. Η Λίζελ μπήκε στον πειρασμό να τη ρωτήσει τι σήμαινε η λέξη που την απασχολούσε, αλλά δεν κατάφερε να πάρει την απάντηση που τόσο επιθυμούσε. Μια μέρα πήραν τη γυναίκα από εκεί για να την ανακρίνουν. Δεν επέστρεψε ποτέ.

Όταν η Λίζελ έφτασε στο Μόλχινγκ, είχε τουλάχιστον την αίσθηση πως η σωτηρία της βρισκόταν επιτέλους εκεί, αλλά αυτό δεν ήταν ικανό από μόνο του να την ανακουφίσει. Αν η μητέρα της την αγαπούσε πραγματικά, γιατί την άφηνε στο κατώφλι κάποιου άλλου; Γιατί; Γιατί;

Γιατί;

Το γεγονός πως ήξερε την απάντηση, τον βασικό λόγο για τον οποίο το είχε κάνει, δε βοηθούσε και πολύ. Η μητέρα της ήταν διαρκώς άρρωστη και δεν υπήρχαν ποτέ χρήματα για να γιατρευτεί. Η Λίζελ το ήξερε αυτό. Αλλά αυτό δε σήμαινε πως θα έπρεπε και να το αποδεχτεί.

Δεν είχε σημασία το πόσες φορές τής είχε πει πως την αγαπούσε, δεν μπορούσε να παραδεχτεί πως η απόδειξη της αγάπης της ήταν η εγκατάλειψή της. Τίποτα δεν άλλαξε στο γεγονός πως ήταν ένα μπερδεμένο, λιπόσαρκο παιδί σ' ένα ξένο μέρος, ανάμεσα σε ξένους ανθρώπους. Ένα παιδί μόνο του.

Οι Χούμπερμαν έμεναν σ' ένα από τα μικρά, όμοια με κουτιά σπίτια της οδού Χίμελ. Λίγα δωμάτια, μια κουζίνα κι ένα κοινόχρηστο εξωτερικό αποχωρητήριο που το μοιράζονταν με τους γείτονες. Η στέγη ήταν επίπεδη και υπήρχε ένα ρηχό υπόγειο που το χρησιμοποιούσαν γι' αποθήκη. Θεωρητικά ήταν ένα υπόγειο ανεπαρκούς βάθους.

Το 1939 αυτό δεν ήταν πρόβλημα. Αργότερα όμως, το '42 και το '43, ήταν. Γιατί, όταν άρχισαν οι αεροπορικές επιδρομές, ήταν αναγκασμένοι να βγαίνουν τρέχοντας στο δρόμο για να βρουν κατάλληλο καταφύγιο να προφυλαχτούν.

Στην αρχή ήταν οι βλαστήμιες που την εντυπωσίασαν. Παθιασμένες και ανεξάντλητες. Κάθε δεύτερη λέξη ήταν είτε Saumensch ή Saukerl ή Arschloch. Για όσους δεν είναι εξοικειωμένοι με τέτοιου είδους φρασεολογία, οφείλω να δώσω κάποιες εξηγήσεις. Η λέξη Sau, φυσικά, αναφέρεται στα γουρούνια. Στην περίπτωση του Saumensch, χρησιμοποιείται για να κατακρίνει κανείς έντονα, να κατσαδιάσει ή για να ταπεινώσει πέρα για πέρα μια γυναίκα. Το Saukerl είναι το αντίστοιχο για έναν άντρα. Το Arschloch μπορεί να μεταφραστεί κατευθείαν σε «σκατιάς». Αυτή η λέξη, ωστόσο, δε διαφέρει στη χρήση της και για τα δυο φύλα. Απλά σημαίνει το ίδιο και για τους άντρες και για τις γυναίκες.

«Saumensch, du dreckiges!» φώναξε η θετή μητέρα της Λίζελ εκείνο το πρώτο βράδυ όταν εκείνη αρνήθηκε να κάνει μπάνιο. «Βρομερό γουρούνι! Γιατί δεν ξεντύνεσαι;» Το έπαιξε μια χαρά θυμωμένη. Στην πραγματικότητα, θα μπορούσε να πει κανείς πως η Ρόζα Χούμπερμαν είχε ένα πρόσωπο που ήταν η προσωποποίηση της ασίγαστης οργής. Κι αυτός ήταν ο λόγος που είχε τόσο πολλές ζάρες στη χαρτονένια υφή της επιδερμίδας της.

Η Λίζελ, όπως ήταν φυσικό, κολυμπούσε στον ιδρώτα από την αγωνία της. Δεν υπήρχε τρόπος να την πείσουν να μπει σε οποιοδήποτε μπάνιο ή να πέσει σε οποιοδήποτε κρεβάτι. Είχε κουλουριαστεί σε μια γωνιά στο αποχωρητήριο, που έμοιαζε με αποθηκούλα, και προσπαθούσε να γραπωθεί από τα ανύπαρκτα μπράτσα του τοίχου μπας και μπορέσει να βρει κάποιο στήριγμα σε αυτόν. Δε βρήκε τίποτε άλλο από ξεραμένες μογιές, ασφυκτική ατμόσφαιρα κι έναν καταιγισμό από βρισιές της Ρόζας.

«Άσε τη στην ησυχία της». Ο Χανς Χούμπερμαν μπήκε

στη μέση. Η μειλίχια φωνή του έφτασε ως αυτήν σαν να γλιστρούσε ανάμεσα από ένα πλήθος. «Άσε τη σ' εμένα».

Πλησίασε ακόμα περισσότερο και κάθισε στο πάτωμα, ακουμπώντας την πλάτη του στον τοίχο. Τα πλακάκια ήταν κρύα κι αφιλόξενα.

«Ξέρεις να τυλίγεις τσιγάρο;» τη ρώτησε, και περίπου όλη την επόμενη ώρα κάθισαν στο μισοσκόταδο, που όλο και πύκνωνε, παίζοντας με τον καπνό και τα τσιγαρόχαρτα, φτιάχνοντας τσιγάρα που στη συνέχεια κάπνιζε εκείνος.

Έπειτα από κάμποση ώρα, η Λίζελ μπορούσε να τυλίξει ένα τσιγάρο αρκετά καλά. Όμως ακόμα δεν ήθελε να κάνει μπάνιο.

☞ ΜΕΡΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ☞ ΤΟΝ ΧΑΝΣ ΧΟΥΜΠΕΡΜΑΝ

Αγαπούσε το κάπνισμα.

**Κι αυτό που τον διασκέδαζε περισσότερο στο κάπνισμα
ήταν το στρίψιμο του τσιγάρου.**

Ήταν μπογιατζής κι έπαιζε ακορντεόν.

**Πράγμα αρκετά χρήσιμο, ιδιαίτερα το χειμώνα, γιατί έτσι
κατάφερνε να βγάξει λίγα χρήματα παίζοντας στις
μπιραρίες του Μόλχινγκ, όπως το Κνόλερ.**

**Με είχε ήδη ξεγελάσει σ' έναν παγκόσμιο πόλεμο, αλλά
αργότερα θα τον έστελναν σ' έναν άλλο –σαν ένα
διεστραμμένο είδος ανταμοιβής–, όπου θα μπορούσε κατά
κάποιον τρόπο να μ' αποφύγει ξανά.**

Για τον πολύ τον κόσμο, ο Χανς Χούμπερμαν ήταν σχεδόν αόρατος. Ένας άντρας χωρίς φαινομενικά τίποτα το ιδιαίτερο. Σίγουρα, οι ικανότητές του στο μπογιατίσιμα ήταν εξαιρετικές. Οι μουσικές του ικανότητες άνω του μετρίου. Με κάποιον τρόπο, ωστόσο, και είμαι σίγουρος πως έχετε συναντήσει κι εσείς τέτοια περίπτωση ανθρώπου, τα κατάφερνε να παραμένει πάντα μέρος του σκηνικού, ακόμα κι όταν στεκόταν στην πρώτη γραμμή. Ήταν απλά πάντα

εκεί. Απαράτηρητος. Χωρίς σημαντική ή ιδιαίτερη αξία.

Η πικρή απογοήτευση που απέρρεε από αυτή την εμφάνιση, όπως μπορείτε να φανταστείτε, ήταν η απόλυτη παραπλάνησή του, ας πούμε. Σαφέστατα διέθετε κάποια αξία, και αυτό δε διέφυγε της προσοχής της Λίζελ Μέμινγκερ. (Το παιδί – τόσο οξυδερκέστερο μερικές φορές από τον αποβλακωμένο με το περισπούδαστο ύφος ενήλικα.) Την είδε αμέσως.

Ο τρόπος του.

Η ήρεμη αύρα γύρω του.

Όταν άναψε το φως στο στενόχωρο, αφιλόξενο αποχωρητήριο εκείνο το βράδυ, η Λίζελ παρατήρησε το παράδοξο στο βλέμμα των ματιών του θετού πατέρα της. Τα γκριζα μάτια του ήταν, λες, καμωμένα από καλοσύνη και λιωμένο ασήμι. Η Λίζελ, κοιτώντας αυτά τα μάτια, κατάλαβε πως ο Χανς Χούμπερμαν άξιζε πολλά.

ΜΕΡΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗ ΡΟΖΑ ΧΟΥΜΠΕΡΜΑΝ

Ήταν πολύ κοντή και χτένιζε τις καστανόγκριζες τούφες των εύκαμπτων μαλλιών της σε κότσο. Για να συμπληρώνει το εισόδημα των Χούμπερμαν, είχε αναλάβει το πλύσιμο και το σιδέρωμα σε πέντε από τα πιο πλούσια νοικοκυριά του Μόλχινγκ.

Η μαγειρική της ήταν φριχτή.

Κατείχε τη μοναδική ικανότητα να εξοργίζει σχεδόν τους πάντες.

Αλλά αγαπούσε πραγματικά τη Λίζελ Μέμινγκερ. Οστόσο, ο τρόπος που το έδειχνε τύχαινε να είναι παράξενος.

Σε αυτόν περιλαμβάνονταν λεκτικές επιθέσεις και χτυπήματα με την ξύλινη κουτάλα από καιρού εις καιρόν.

Όταν η Λίζελ τελικά έκανε μπάνιο, ύστερα από δυο

εβδομάδες παραμονής της στην οδό Χίμελ, η Ρόζα την έσφιξε στην τεράστια αγκαλιά της, τόσο δυνατά που παραλίγο να την πνίξει, και της είπε «Saumensch, du dreckiges – καιρός ήταν!»

Επειτα από λίγους μήνες έπαψαν να είναι ο κύριος και η κυρία Χούμπερμαν. Ορθά-κοφτά, η Ρόζα της δήλωσε «Άκου τώρα, Λίζελ – από δω και πέρα θα με φωνάζεις μαμά». Σταμάτησε ένα λεπτό να σκεφτεί. «Πώς φώναζες την πραγματική σου μητέρα;»

Η Λίζελ απάντησε ήρεμα. «Auch Mama – επίσης μαμά».

«Λοιπόν, είμαι η Μητέρα Νούμερο Δύο». Κοίταξε προς το μέρος του άντρα της. «Κι αυτόν εκεί πέρα». Έμοιαζε να μαζεύει τις λέξεις στο χέρι της, να τις χαϊδεύει και να τις εκτοξεύει κατά μήκος του τραπεζιού. «Εκείνον τον Saukerl, εκείνο το βρομερό γουρούνι – θα τον φωνάζεις μπαμπά, verstehst; Κατάλαβες;»

«Ναι». Η Λίζελ συμφώνησε αμέσως μαζί της. Οι γρήγορες απαντήσεις ήταν καλοδεχούμενες σ' αυτό το σπίτι.

«Ναι, μαμά», τη διόρθωσε η μαμά. «Saumensch. Λέγε με μαμά όταν απευθύνεσαι σ' εμένα».

Εκείνη τη στιγμή ο Χανς Χούμπερμαν είχε μόλις ολοκληρώσει το στρίψιμο του τσιγάρου του, είχε σαλιώσει το χαρτί και το είχε ενώσει. Κοίταξε τη Λίζελ και της έκλεισε το μάτι. Εκείνη δε θα είχε κανένα πρόβλημα να τον φωνάζει μπαμπά.

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΙΔΕΡΕΝΙΑ ΓΡΟΘΙΑ

Εκείνοι οι πρώτοι μήνες ήταν σαφώς οι πιο δύσκολοι. Κάθε βράδυ η Λίζελ είχε εφιάλτες.

Το πρόσωπο του αδερφού της. Να κοιτάζει το πάτωμα.

Ξυπνούσε μούσκεμα στον ιδρώτα φωνάζοντας, και πνιγόταν στην πλημμύρα των σεντονιών της. Στην άλλη άκρη του δωματίου, το κρεβάτι που προοριζόταν για τον αδερφό της επέπλεε σαν καράβι στο σκοτάδι. Αργά, καθώς άρχιζε να συνέρχεται από τον ύπνο, αυτό έμοιαζε να βυθίζεται στο πάτωμα. Η φαντασίωσή της δε βοηθούσε στο ελάχιστο την κατάσταση, και συνήθως περνούσε κάποιο διάστημα μέχρι να σταματήσουν οι κραυγές της.

Πιθανότατα το μόνο καλό που προέκυπτε από αυτούς τους εφιάλτες ήταν πως έφερναν τον Χανς Χούμπερμαν, τον καινούργιο της μπαμπά, στο δωμάτιο, για να την ηρεμήσει και να της δείξει την αγάπη του.

Ερχόταν στο δωμάτιό της κάθε βράδυ και καθόταν μαζί της. Τις δυο πρώτες φορές απλά παρέμεινε εκεί – ένας ξένος που είχε έρθει να σκοτώσει τη μοναξιά της. Λίγες νύχτες έπειτα από αυτό, της ψιθύρισε «Σοστ, είμαι εδώ, κοντά σου, όλα θα πάνε καλά». Έπειτα από τρεις εβδομάδες

την κράτησε στην αγκαλιά του. Η εμπιστοσύνη ανάμεσά τους αναπτύχθηκε γρήγορα, αρχικά λόγω της φυσικής δύναμης που απέρρεε από την πραότητα του χαρακτήρα του άντρα, της παρουσίας του. Το κορίτσι ήξερε από την αρχή πως ο Χανς Χούμπερμαν θα βιαζόταν να βρεθεί κοντά της πριν ακόμα σβήσουν οι κραυγές της και πως δε θα έφευγε από το πλάι της πριν εκείνη ηρεμήσει απόλυτα.

ΕΝΑΣ ΟΡΙΣΜΟΣ

ΠΟΥ ΔΕ ΒΡΕΘΗΚΕ ΣΤΟ ΛΕΞΙΚΟ

***Να μη φεύγεις: μια πράξη εμπιστοσύνης και αγάπης,
που συχνά αποκωδικοποιούν τα παιδιά***

Ο Χανς Χούμπερμαν καθόταν νυσταγμένος στο κρεβάτι και η Λίζελ έκλαιγε χωμένη στα μαλλιά του, ρουφώντας τη μυρωδιά του. Κάθε ξημέρωμα, ακριβώς μετά τις δύο η ώρα, αποκοιμιόταν πάλι με συντροφιά τη μυρωδιά του. Ένα μείγμα από νικοτίνη, δεκαετίες χρωμάτων και τη μυρωδιά του ανθρώπινου δέρματος. Στην αρχή τα ρουφούσε όλα μαζί, μετά ανάσαινε βαθιά, ώσπου έπεφτε πάλι στο κρεβάτι. Κάθε πρωί εκείνος ήταν λίγα βήματα μακριά της, ταλαιπωρημένος, διπλωμένος στα δυο, κοιμισμένος στην καρέκλα. Ποτέ δε χρησιμοποιούσε το δεύτερο κρεβάτι. Η Λίζελ σκαρφάλωνε πάνω του και προσεκτικά τον φιλούσε στο μάγουλο κι αυτός ξυπνούσε και χαμογελούσε.

Κάποιες μέρες ο μπαμπάς της έλεγε να ξαπλώσει και πάλι στο κρεβάτι της και να τον περιμένει ένα λεπτό, κι αυτός επέστρεφε παρέα με το ακορντεόν του κι έπαιζε για χάρη της. Η Λίζελ ανακαθόταν στο κρεβάτι και σιγοτραγουδούσε, ενώ τα κρύα δάχτυλα των ποδιών της μαζεύονταν από την αναστάτωση που ένιωθε. Κανείς ποτέ ως τότε δεν είχε παίξει μουσική για χάρη της. Χαμογελούσε σαν χαζή όταν έβλεπε τις γραμμές του προσώπου του να τραβιούνται προς τα κάτω και το απαλό ασήμι των ματιών του – πριν φτάσουν ως αυτούς

οι βρисиές από την κουζίνα.

«ΣΤΑΜΑΤΑ ΑΥΤΟΝ ΤΟ ΘΟΡΥΒΟ, SAUKERL!»

Ο μπαμπάς όμως συνέχιζε να παίζει λίγο ακόμα.

Έκλεινε το μάτι στο κορίτσι, κι αυτό αδέξια του έκλεινε το δικό της.

Μερικές φορές, κυρίως για να εξοργίζει τη μαμά ακόμα πιο πολύ, κουβαλούσε το όργανο ως την κουζίνα κι έπαιζε εκεί όση ώρα έπαιρναν το πρωινό τους.

Η αλειμμένη με μαρμελάδα φέτα του ψωμιού του έμενε μισοδαγκωμένη, μισοφαγωμένη στο πιάτο του, ενώ η μουσική έμοιαζε να κοιτάζει κατάματα τη Λίζελ. Το ξέρω πως ακούγεται παράξενο, αλλά έτσι ένιωθε εκείνη κάθε φορά που άκουγε τη μουσική του. Το δεξί χέρι του μπαμπά λες κι έκανε περίπατο στα λευκά πλήκτρα. Το αριστερό του πατούσε τα κουμπιά. (Ιδιαίτερα της άρεσε να τον βλέπει να χτυπά το ασημένιο κουμπί που λαμποκοπούσε – το μι ματζόρε.) Η μαύρη, γεμάτη γδαρσίματα εξωτερική όψη του ακορντεόν, που ωστόσο διατηρούσε ακόμα κάτι από την αρχική γυαλάδα της, ανοιγόκλεινε καθώς τα χέρια του πίεζαν τη σκονισμένη φουσούνα, κι αυτή ρούφαγε τον αέρα και ύστερα πάλι τον ελευθέρωνε. Στην κουζίνα εκείνα τα πρωινά ο μπαμπάς έκανε το ακορντεόν να ζωντανεύει. Μαντεύω πως είναι λογικό, αν το καλοσκεφτείς.

Πώς μπορεί κανείς να πει ότι κάτι είναι ζωντανό; Ψάχνεις να δεις αν ανασαίνει.

Ο ήχος του ακορντεόν ήταν, στην πραγματικότητα, επίσης η αναγγελία της ασφάλειας. Της επέλασης του φωτός της ημέρας. Στη διάρκειά της ήταν αδύνατον να ονειρευτεί τον αδερφό της. Της έλειπε και συχνά έκλαιγε στο στενόχωρο αποχωρητήριο όσο πιο αθόρυβα μπορούσε, ήταν ωστόσο ευτυχής που ήταν ξύπνια. Την πρώτη της νύχτα με τους Χούμπερμαν είχε κρύψει το τελευταίο πράγμα που την κρατούσε δεμένη μαζί του – Το εγχειρίδιο του νεκροθάφτη – κάτω από το στρώμα της κι από καιρού εις καιρόν το έβγαζε από εκεί και το έσφιγγε στην αγκαλιά της. Κοίταζε τα

γράμματα στο εξώφυλλο και άγγιζε τις τυπωμένες σελίδες στο εσωτερικό του, χωρίς να έχει ιδέα τι σήμαιναν οι λέξεις. Γεγονός είναι πως δεν είχε πραγματικά και τόση σημασία ποιο ήταν το θέμα του συγκεκριμένου βιβλίου. Εκείνο που ουσιαστικά είχε σημασία ήταν αυτό που σήμαινε για την ίδια.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

1. Η τελευταία φορά που είδε τον αδερφό της.
2. Η τελευταία φορά που είδε τη μητέρα της.

Μερικές φορές ψιθύριζε τη λέξη *μαμά* κι έβλεπε το πρόσωπο της μητέρας της εκατό φορές μέσα σ' ένα μόνο απόγευμα. Αλλά αυτές ήταν μικρές στενοχώριες σε σύγκριση με τον τρόπο που της προξενούσαν τα όνειρά της. Εκείνη την περίοδο, στην τεράστια διάρκεια του ύπνου, ποτέ δεν είχε αισθανθεί τόσο απόλυτα μόνη όσο τότε.

Όπως είμαι σίγουρος πως έχετε ήδη προσέξει, δεν υπήρχαν άλλα παιδιά στο σπίτι.

Οι Χούμπερμαν είχαν δυο δικά τους παιδιά, αλλά ήταν μεγάλα και είχαν φύγει να ζήσουν μόνα τους. Ο Χανς ο Νεότερος δούλευε στο κέντρο του Μονάχου, και η Τρούντι εργαζόταν ως παραδουλεύτρα ή πρόσεχε παιδιά. Σύντομα, και οι δυο τους θα δούλευαν για τον πόλεμο. Η μια θα έφτιαχνε σφαίρες. Ο άλλος θα πυροβολούσε μ' αυτές.

Το σχολείο, όπως μπορείτε να φανταστείτε, αποτέλεσε τρομερή απογοήτευση για τη Λίζελ.

Παρόλο που ήταν κρατικό, υπήρχε έντονη η καθολική επιρροή, και η Λίζελ ήταν λουθηρανή. Καθόλου ελπιδοφόρο ξεκίνημα. Ύστερα ανακάλυψαν πως δεν μπορούσε να διαβάσει ή να γράψει.

Ήταν ταπεινωτικό γι' αυτήν που την είχαν βάλει με τα μικρότερα παιδιά, αυτά που μόλις τώρα μάθαιναν το αλφάβητο. Παρόλο που ήταν λεπτοκόκαλη και χλομή, ένιωθε σαν γίγαντας ανάμεσά τους, και συχνά ευχόταν να γινόταν

να χάσει εντελώς το χρώμα της ώστε να εξαφανιστεί από μπροστά τους.

Ακόμα και στο σπίτι δεν υπήρχαν περιθώρια για σωστή καθοδήγηση.

«Μη ζητάς βοήθεια από *αυτόν*», είπε η μαμά και τον έδειξε με το δάχτυλο. «*Αυτόν τον Saukerl*». Ο μπαμπάς κοίταζε έξω από το παράθυρο, πράγμα που το συνήθιζε συχνά. «Εγκατέλειψε το σχολείο στην Τετάρτη τάξη».

Χωρίς να γυρίσει καν προς το μέρος της, ο μπαμπάς της απάντησε ήρεμα, αλλά οι λέξεις του έσταζαν φαρμάκι: «*Λοιπόν, μην τη ρωτάς ούτε αυτήν*». Έριξε τη στάχτη από το τσιγάρο του έξω από το παράθυρο. «*Αυτή εγκατέλειψε το σχολείο στην Τρίτη τάξη*».

Δεν υπήρχαν βιβλία στο σπίτι –εκτός μόνο από εκείνο το οποίο είχε χώσει κρυφά κάτω από το στρώμα της–, και το καλύτερο που μπορούσε να κάνει η Λίζελ ήταν να προσφέρει το αλφάβητο μουρμουρίζοντάς το μέχρι να της ζητηθεί ορθόκοφτά να κάνει ησυχία και να σταματήσει όλο αυτό το μπερδεμένο μουρμουρητό. Αρκετά αργότερα, όταν έβρεξε το κρεβάτι της για πρώτη φορά στη διάρκεια ενός μεταμεσονύκτιου εφιάλτη, τότε ήταν που άρχισε η εκπαίδευση στην ανάγνωση. Ανεπίσημα, ονομαζόταν η μεταμεσονύκτια τάξη, παρόλο που συνήθως άρχιζε γύρω στις δύο το ξημέρωμα. Περισσότερα γι' αυτό σύντομα.

Στα μέσα του Φλεβάρη, όταν έκλεινε τα δέκα, δώσανε στη Λίζελ μια παλιά κούκλα που της έλειπε το ένα πόδι και είχε κίτρινα μαλλιά.

«Ήταν ό,τι καλύτερο μπορούσαμε να κάνουμε», απολογήθηκε ο μπαμπάς.

«Τι είναι αυτά που λες; Είναι τυχερή που έχει έστω κι *αυτήν*», τον διόρθωσε η μαμά.

Ο Χανς εξακολούθησε να εξετάζει προσεκτικά το μοναδικό πόδι της κούκλας, ενώ η Λίζελ δοκίμαζε την καινούργια της στολή. Η είσοδος στα δέκα χρόνια σήμαινε ένταξη στη Χιτλερική Νεολαία. Και Χιτλερική Νεολαία

σήμαινε μια μικροσκοπική καφέ στολή. Επειδή ήταν γένους θηλυκού, η Λίζελ έπρεπε να γραφτεί μέλος στο επονομαζόμενο BDM.

ΕΞΗΓΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑΣ

**Σήμαινε Bund Deutscher Mädchen –
Ομάδα Γερμανίδων Κορασίδων**

Το πρώτο πράγμα που έκαναν ήταν να σιγουρευτούν πως έλεγες με τον σωστότερο τρόπο το «χάιλ Χίτλερ». Ύστερα σε μάθαιναν να βαδίζεις με σπητό κορμί, να τυλίγεις περιβραχιόνια και να ράβεις ρούχα. Επίσης σε πήγαιναν σε πεζοπορίες και σε παρόμοιες δραστηριότητες. Τις Τετάρτες και τα Σάββατα ήταν οι συναντήσεις επιλογής, από τις τρεις το απόγευμα ως τις πέντε.

Κάθε Τετάρτη και Σάββατο ο μπαμπάς πήγαινε τη Λίζελ εκεί με τα πόδια και την ξαναέπαιρνε δυο ώρες αργότερα. Ποτέ δε μιλούσαν πολύ γι' αυτό. Απλά κρατιόνταν από το χέρι κι άκουγαν τον ήχο των βημάτων τους, ενώ ο μπαμπάς κάπνιζε στο μεταξύ ένα-δυο τσιγάρα.

Η μόνη ανησυχία που της προξενούσε ο μπαμπάς ήταν το γεγονός πως έφευγε πολύ συχνά. Πολλά βράδια έμπαινε στο καθιστικό –το οποίο χρησιμοποιούσαν οι Χούμπερμαν και ως κρεβατοκάμαρα–, έβγαζε το ακορντεόν από το παλιό ντουλάπι και, διασχίζοντας με δυσκολία την κουζίνα, έβγαινε από την μπροστινή πόρτα.

Καθώς ανηφόριζε την οδό Χίμελ, η μάμα άνοιγε το παράθυρο και του φώναζε «Μην αργήσεις να γυρίσεις!»

«Μη φωνάζεις τόσο δυνατά», γυρνούσε και της απαντούσε εκείνος.

«Saukerl! Άι παράτα με! Και θα φωνάζω όσο δυνατά θέλω!»

Ο απόηχος από τις βρισιές της τον ακολουθούσε όση ώρα ανηφόριζε το δρόμο. Εκείνος ποτέ δεν έστρεφε πίσω το

κεφάλι του, ή τουλάχιστον δεν το έκανε μέχρι να σιγουρευτεί πως η γυναίκα του ήταν έξω από το οπτικό του πεδίο. Κάτι τέτοια απογεύματα, στην άκρη του δρόμου, με τη θήκη του ακορντεόν του στο χέρι, γύρναγε το κεφάλι του προς τα πίσω, λίγο πριν φτάσει στο μαγαζί της φράου Ντίλερ, στη γωνία, για να δει τη φιγούρα που είχε πάρει τη θέση της γυναίκας του στο παράθυρο. Σχεδόν αμέσως, το μακρύ, εξαϋλωμένο χέρι του θα σηκωνόταν πριν ξαναγυρίσει για ν' απομακρυνθεί με αργά βήματα. Την επόμενη φορά που τον ξαναέβλεπε η Λίξελ, ήταν στις δύο το ξημέρωμα, όταν εκείνος την έβγαξε ήρεμα από τον εφιάλη της.

Τ' απογεύματα στη στενόχωρη κουζινίτσα γινόταν χαμός. Η Ρόζα Χούμπερμαν μιλούσε ακατάπανυστα, κι όταν εκείνη μίλαγε, τα λόγια της έπαιρναν τη μορφή schimpfen, μουρμούρας. Διαρκώς διαφωνούσε με όλα και δεν έπαυε να παραπονιέται. Στην πραγματικότητα, δεν υπήρχε κανείς για να διαφωνήσει μαζί του, αλλά η μαμά άδραχνε κάθε ευκαιρία που της παρουσιαζόταν με μεγάλη μαεστρία. Μπορούσε να τσακώνεται με όλο τον κόσμο σ' εκείνη την κουζίνα, και το έκανε σχεδόν κάθε βράδυ. Μόλις τέλειωναν το φαγητό κι έφευγε ο μπαμπάς, η Λίξελ και η Ρόζα παρέμεναν συνήθως εκεί, και η Ρόζα ασχολιόταν με το σιδέρωμα.

Κάποιες φορές μέσα στην εβδομάδα, η Λίξελ, μόλις ερχόταν σπίτι από το σχολείο, συνόδευε τη μαμά στους δρόμους του Μόλχινγκ, όπου μαζεύανε άπλυτα ρούχα για την μπουγάδα ή παρέδιδαν τα ήδη πλυμένα και σιδερωμένα, που ανήκαν στις ευπορότερες οικογένειες της πόλης, αυτές που έμεναν στην Κνάουπτ Στράσε και στη Χάιντε Στράσε. Και σε κάποιες άλλες ακόμα. Η μαμά έδινε τα σιδερωμένα ρούχα ή παραλάμβανε εκείνα που ήταν για πλύσιμο με το ευσυνειδητό χαμόγελο ενός επαγγελματία, αλλά μόλις έκλεινε η πόρτα κι απομακρύνονταν, άρχιζε τις κατάρες με αποδέκτες πάντα τους πλούσιους, που είχαν όλα τα λεφτά και ήταν επιπλέον και τεμπέληδες.

«Τόσο πολύ g'schtinkerdt για να πλένουν οι ίδιοι τα ρούχα τους», έλεγε κάθε φορά, παρόλο που εξαρτάτο απόλυτα από αυτούς οικονομικά.

«Αυτός», κατηγορούσε τον χερ Φόγκελ από τη Χάιντε Στράσε. «Βρήκε όλα τα χρήματα από τον πατέρα του. Και τώρα τα ξοδεύει αλόγιστα στις γυναίκες και στο πιωτό. Και στο πλύσιμο και στο σιδέρωμα, φυσικά».

Έμοιαζε με ειρωνικό προσκλητήριο.

Ο χερ Φόγκελ. Ο χερ και η φράου Παφαελχίρβερ, η Έλενα Σμιντ, οι Βαϊνγκάρτνερ. Ήταν όλοι τους ένοχοι για κάτι.

Εκτός από τον αλκοολισμό του και τις πολυέξοδες ακολουσίες του, ο Ερνστ Φόγκελ, σύμφωνα με τη Ρόζα, έξιχνε ακατάπανυστα τα ψωραλέα μαλλιά του, σάλιωνε τα δάχτυλά του και στη συνέχεια μέτραγε τα χρήματα που της έδινε. «Θα έπρεπε να τα πλένω πριν γυρίσω σπίτι», κατέληγε.

Οι Παφαελχίρβερ εξέταζαν προσεκτικά το αποτέλεσμα του σιδερώματος. «*‘Ούτε μια ζάρα, παρακαλώ, σ’ αυτά τα πουκάμισα’*». Η Ρόζα τους μιμούνταν. «*‘Ούτε το παραμικρό τσαλάκωμα σ’ αυτό το κουστούμι’*. Και μετά κάθονται και τα επιθεωρούν όλα, ακριβώς μπροστά μου. Ακριβώς κάτω από τη μύτη μου! Τι G'sindel – τι ξιπασμένα σκουπίδια».

Οι Βαϊνγκάρτνερ ήταν χωρίς αμφιβολία ανόητοι άνθρωποι και τα ρούχα τους μέσα στις τρίχες από τη Saumensch γάτα τους. «Ξέρεις πόσο χρόνο μού παίρνει ώσπου να τις βγάλω από τα ρούχα; Είναι παντού!»

Η Έλενα Σμιντ ήταν μια πλούσια χήρα. «Αυτή η γρια-σακάτισσα – κάθεται σπαταλώντας αλόγιστα το χρόνο της. Δεν αναγκάστηκε να δουλέψει ούτε μια μέρα σ’ όλη της τη ζωή».

Ωστόσο, η Ρόζα φύλαγε τη μεγαλύτερη περιφρόνησή της για το νούμερο 8 της Γκράντε Στράσε. Ένα μεγάλο σπίτι σ’ ένα λόφο στο ψηλότερο σημείο του Μόλχινγκ.

«Αυτό εδώ», είπε και το έδειξε στη Λίζελ την πρώτη

φορά που πήγαν εκεί, «είναι το σπίτι του δημάρχου. Αυτουνού του απατεώνα. Η γυναίκα του τεμπελιάζει όλη μέρα στο σπίτι, αλλά είναι πολύ τσιγκούνα και δεν ανάβει φωτιά – παγώνει κανείς όταν μπαίνει εκεί μέσα. Είναι τρελή». Τόνισε ιδιαίτερα αυτές τις λέξεις. «Εντελώς. Τρελή». Όταν έφτασαν στην εξώπορτα, έκανε νόημα στο κορίτσι. «Πήγαινε εσύ».

Η Λίζελ τρομοκρατήθηκε. Στέκονταν μπροστά σε μια τεράστια καφετιά πόρτα με μπρούντζινο ρόπτρο εκεί που τελειώναν οι σκάλες. «Τι;»

Η μάμα την έσπρωξε μπροστά. «Άσε τα “τι” σε μένα, Saumensch. Βιάσου».

Η Λίζελ βιάστηκε. Διέσχισε το δρομάκι, ανέβηκε τα σκαλοπάτια, δίστασε για λίγο, και στη συνέχεια χτύπησε το ρόπτρο.

Ένα μπουρνούζι άνοιξε την πόρτα.

Μέσα σ’ αυτό, μια γυναίκα μ’ έκπληκτα μάτια, αναστατωμένα μαλλιά κι ένα κορμί στα όρια της παραίτησης στάθηκε μπροστά της. Είδε τη μάμα στην εξώπορτα κι έδωσε στο κορίτσι μια τσάντα με τα ρούχα για πλύσιμο. «Σας ευχαριστώ», είπε η Λίζελ, αλλά δεν πήρε απάντηση. Μόνο την πόρτα είδε. Να κλείνει.

«Βλέπεις;» είπε η μαμά όταν η Λίζελ γύρισε πάλι κοντά της. «Αυτά τραβάω κάθε μέρα. Αυτά τα πλούσια καθάρματα, αυτά τα τεμπέλικά γουρούνια...»

Κρατώντας τα ρούχα για το πλύσιμο καθώς απομακρύνονταν, η Λίζελ γύρισε και κοίταξε πίσω της. Το μπρούντζινο ρόπτρο ήταν σαν να την παρακολουθούσε από την πόρτα.

Όταν έπαινε να κατσαδιάζει τους ανθρώπους για τους οποίους δούλευε, η Ρόζα Χούμπερμαν συνήθως περνούσε στο άλλο αγαπημένο θέμα της που γινόταν αιτία για βρισιές. Στον άντρα της. Κοιτάζοντας την τσάντα με τα ρούχα για πλύσιμο και τα σκεβρωμένα σπίτια, μιλούσε, μιλούσε, μιλούσε ακατάπαυστα. «Αν ο μπαμπάς σου άξιζε λιγάκι»,

πληροφορούσε τη Λίζελ κάθε φορά που διασχίζανε το Μόλχινγκ, «δε θ' αναγκαζόμουν να το κάνω αυτό». Ρουθούνισε γεμάτη χλευασμό για τον άντρα της. «Ακούς εκεί, μπογιατζής! Γιατί πήγα και παντρεύτηκα αυτόν τον Arschloch! Αυτό μου είπαν – η οικογένειά μου, όλοι τους». Τα βήματά τους έτριζαν καθώς διέσχιζαν το δρομάκι.

«Και να με τώρα εγώ εδώ, να οργώνω τους δρόμους και να γίνομαι σκλάβα της κουζίνας μου επειδή αυτός ο Saukerl είναι μονίμως άνεργος. Καμιά πραγματική δουλειά δεν ξέρει να κάνει, για να γίνω ακριβέστερη. Μόνο να παίζει ξέρει το θλιβερό ακορντεόν του σ' αυτές τις βρόμικες τρύπες κάθε βράδυ».

«Ναι, μαμά».

«Αυτό μόνο έχεις να πεις;» Τα μάτια της μαμάς είχαν πάρει ένα ξεθωριασμένο μπλε χρώμα σαν να τα είχε κόψει κάποιος από ένα χαρτόνι και να τα είχε κολλήσει στο πρόσωπό της.

Συνέχισαν να περπατούν.

Με τη Λίζελ να κουβαλάει τον μπόγο με τ' άπλυτα.

Στο σπίτι τα ρούχα πλένονταν σ' ένα καζάνι πλάι στη σόμπα, απλώνονταν μπροστά στο τζάκι, στο καθιστικό, να στεγνώσουν, και στη συνέχεια σιδερώνονταν στην κουζίνα. Η κουζίνα ήταν το μέρος όπου πραγματοποιούνταν όλες οι δραστηριότητες της οικογένειας.

«Τ' άκουσες αυτό;» τη ρώταγε σχεδόν κάθε βράδυ η μαμά. Με το σίδερο στο χέρι, πυρακτωμένο από τη σόμπα. Σ' όλο το σπίτι επικρατούσε ημίφως, και η Λίζελ, καθισμένη μπροστά στο τραπέζι της κουζίνας, κοίταζε τα χάσματα της φωτιάς μπροστά της.

«Τι;» απαντούσε εκείνη. «Τι είναι;»

«Το αυτό ήταν η Χόλτσαπφελ». Η μαμά είχε ήδη σηκωθεί από το κάθισμά της. «Αυτή η Saumensch μόλις έφυγε για πολλοστή φορά την πόρτα μας».

Ήταν κάτι σαν παράδοση για τη φράου Χόλτσαπφελ, μια γειτόνισσά τους, να φτύνει την πόρτα των Χούμπερμαν

κάθε φορά που περνούσε απ' έξω. Η εξώπορτα απείχε μόλις λίγα μέτρα από την καγκελόπορτα, και πρέπει να πούμε πως η φράου Χόλτσαπφελ βρισκόταν στην κατάλληλη απόσταση – και ήταν και πολύ ακριβής στο στόχο της.

Το φτύσιμο ήταν αποτέλεσμα του λεκτικού πολέμου στον οποίο είχαν μπλεχτεί εκείνη και η Ρόζα Χούμπερμαν εδώ και μια δεκαετία. Κανείς δε γνώριζε την αιτία αυτής της έχθρας. Είναι πολύ πιθανό να την είχαν ξεχάσει και οι ίδιες.

Η φράου Χόλτσαπφελ ήταν λεπτή και νευρώδης κι ολοφάνερα εμπαθής. Δεν είχε παντρευτεί ποτέ, αλλά είχε δυο γιους, λίγο μεγαλύτερους από τα παιδιά των Χούμπερμαν. Και οι δυο τους ήταν στο στρατό, και οι δυο τους θα κάνουν σύντομες εμφανίσεις στο φινάλε μας, σας διαβεβαιώ.

Η εμπάθειά της, θα πρέπει να τ' ομολογήσω, οδηγούσε τη φράου Χόλτσαπφελ σ' ένα σχολαστικό τελετουργικό, όσον αφορά το φτύσιμό της. Κάθε φορά που περνούσε έξω από το νούμερο 33 κι άρχιζε το φτύσιμο, δεν παρέλειπε ποτέ να λέει «Schweine!» Έχω προσέξει ένα πράγμα σε σχέση με τους Γερμανούς: Απ' ό,τι φαίνεται, αγαπούν πολύ τα γουρούνια.

ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ ΕΡΩΤΗΣΗ

ΚΑΙ Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ

**Και ποιος νομίζετε αναγκαζόταν να καθαρίζει
τα φτυσίματα από την πόρτα κάθε βράδυ;
Ναι – σωστά μαντέψατε.**

Όταν μια γυναίκα μ' ένα σίδερο στο χέρι σου λέει να βγεις έξω και να καθαρίσεις τα φτυσίματα από την πόρτα, δεν της φέρνεις αντίρρηση. Ιδιαίτερα όταν το σίδερο είναι πυροακρωμένο.

Είχε γίνει πια ρουτίνα αυτή η κατάσταση.

Κάθε βράδυ η Λίζελ έβγαινε έξω, σκούπιζε την πόρτα

και κοίταζε τον ουρανό. Συνήθως της φαινόταν βρόμικος, γκρίζος, κρύος και απειλητικός, αλλά πού και πού κάποια αστέρια τολμούσαν να βγουν και να δηλώσουν την παρουσία τους εκεί, παρόλο που αυτό κράταγε μόνο λίγα λεπτά.

Εκείνες τις νύχτες η Λίζελ έμενε έξω λίγο περισσότερο και περίμενε.

«Γεια σας, αστέρια». Περίμενε.

Τη φωνή από την κουζίνα.

Ή τ' αστέρια να κρυφτούν και πάλι, στα νερά του ουρανού της Γερμανίας.

ΤΟ ΦΙΛΙ

(Μια παιδιάστικη απόφαση)

Όπως συμβαίνει στις περισσότερες μικρές πόλεις, έτσι και στο Μόλχινγκ κυκλοφορούσαν ένα σωρό παράξενοι τύποι. Αρκετοί έμεναν στην οδό Χίμελ. Ανάμεσά τους και η φράου Χόλτσαπφελ.

Σ' αυτούς συμπεριλαμβάνονταν και οι παρακάτω: Ο Ρούντι Στάινερ – το αγόρι της διπλανής πόρτας, που είχε εμμονή με τον μαύρο Αμερικανό αθλητή Τζέσε Όουενς.

Η φράου Ντίλερ – η αφοσιωμένη στο Ναζιστικό Κόμμα Άρια ιδιοκτήτρια του μαγαζιού της γωνίας.

Ο Τόμι Μίλερ – ένα παιδί του οποίου οι χρόνιες μολύνσεις στ' αυτιά έγιναν αφορμή για αρκετές εγχειρήσεις, που του άφησαν μια ουλή όμοια με ροζ ποτάμι κατά μήκος του προσώπου του κι ένα σωρό τικ.

Κι ένας άντρας γνωστός γενικώς ως «Πφίφικους» – του οποίου η χυδαιότητα έκανε τη Ρόζα Χούμπερμαν να δείχνει μπροστά του αγία κι άνθρωπος με ιδιαίτερη ευγένεια.

Σ' αυτόν το δρόμο ζούσαν φτωχές οικογένειες, παρά την ολοφάνερη άνοδο της γερμανικής οικονομίας υπό την καθοδήγηση του Χίτλερ. Υπήρχαν ακόμα κάποιες φτωχές γειτονιές στην πόλη.

Όπως ανέφερα ήδη, το σπίτι πλάι σ' εκείνο των Χούμπερμαν ήταν νοικιασμένο από μια οικογένεια ονόματι Στάινερ. Οι Στάινερ είχαν έξι παιδιά. Ένα από αυτά, ο διαβόητος Ρούντι, θα γινόταν σύντομα ο καλύτερος φίλος της Λίζελ κι αργότερα ο σύντροφός της, κι αρκετές φορές με τις ενέργειές του καταλύτης του νόμου. Τον πρωτοσυνάντησε στο δρόμο.

Λίγες μέρες μετά το πρώτο μπάνιο της Λίζελ, η μαμά της έδωσε την άδεια να βγει να παίξει με τ' άλλα παιδιά. Στην οδό Χίμελ οι φίλιες αναπτύσσονταν έξω στο δρόμο, ανεξάρτητα από το τι καιρό έκανε. Τα παιδιά σπάνια επισκέπτονταν τα σπίτια των άλλων παιδιών, γιατί ήταν στενόχωρα και συνήθως ελάχιστα πράγματα υπήρχαν εκεί μέσα. Περνούσαν κυρίως τον ελεύθερο χρόνο τους στο δρόμο, με δραστηριότητες που αγαπούσαν, τις οποίες αντιμετώπιζαν τις περισσότερες φορές με συνείδηση επαγγελματία. Όπως, ας πούμε, το ποδόσφαιρο. Οι ομάδες οργανώνονταν με ιδιαίτερη φροντίδα. Για να οριοθετούν τα τέρματα, χρησιμοποιούσαν άδεια ντενεκεδάκια.

Όντας το καινούργιο παιδί στην πόλη, η Λίζελ τοποθετήθηκε βιαστικά ανάμεσα σε δυο από αυτά τα ντενεκεδάκια. (Ο Τόμι Μίλερ ελευθερώθηκε επιτέλους από τερματοφύλακας, παρά το γεγονός πως ήταν ο πιο άχρηστος ποδοσφαιριστής που είχε υπάρξει ποτέ στην οδό Χίμελ.) Όλα πήγαιναν πολύ καλά για κάποιο διάστημα, ως τη μοιραία στιγμή που ο Ρούντι Στάινερ βρέθηκε ανάσκελα στο χιόνι από φάουλ του Τόμι Μίλερ, που δεν μπορούσε να ελέγξει τον εκνευρισμό του.

«Τι;!» φώναξε ο Τόμι. Και το πρόσωπό του συσπάστηκε με απελπισία. «Τι είπες πως έκανα;!»

Η ομάδα του Ρούντι κέρδισε με πέναλτι, και ο Ρούντι Στάινερ βρέθηκε αντιμέτωπος με το καινούργιο παιδί, τη Λίζελ Μέμινγκερ.

Τοποθέτησε την μπάλα πάνω σ' ένα λερό βουναλάκι χιονιού, σίγουρος για το αποτέλεσμα. Στο κάτω κάτω, ο

Ρούντι δεν είχε χάσει ούτε ένα πέναλτι σε δεκαοχτώ βολές, ακόμα και τότε που η αντίπαλη ομάδα είχε θεωρήσει αναγκαίο να διώξει κλοτηδόν τον Τόμι Μίλερ από τερματοφύλακα. Δεν είχε σημασία ποιον είχαν βάλει στη θέση του, ο Ρούντι θα έβαζε οπωσδήποτε γκολ.

Προσπάθησαν ν' αναγκάσουν τη Λίζελ να εγκαταλείψει τη θέση του τερματοφύλακα. Όπως ήταν φυσικό, εκείνη διαμαρτυρήθηκε, και ο Ρούντι συμφώνησε να παραμείνει.

«Όχι, όχι», είπε χαμογελώντας. «Άστε τη να μείνει». Έτριβε τα χέρια του ευχαριστημένος.

Το χιόνι είχε σταματήσει τώρα να πέφτει στον βρόμικο δρόμο, και οι λασπωμένες πατημασιές όλο και πλήθαιναν ανάμεσά τους. Ο Ρούντι πήρε θέση με αργές κινήσεις, κλότσησε με δύναμη την μπάλα, και η Λίζελ έκανε βουτιά και με κάποιον τρόπο την απέκρουσε με τον αγκώνα της. Ανασήκωσε το κορμί της χαμογελώντας, αλλά το πρώτο πράγμα που είδε ήταν μια χιονόμπαλα να πέφτει με δύναμη στο πρόσωπό της. Η μισή ήταν από λάσπη. Της προξένησε τέτοιο τσούξιμο, που μόλις κρατήθηκε να μην τσιρίξει.

«Σου άρεσε;» της είπε χαμογελώντας το αγόρι κι άρχισε να τρέχει κυνηγώντας την μπάλα.

«*Saukerl!*», ψιθύρισε η Λίζελ. Το λεξιλόγιο του καινούργιου της σπιτιού έμπαινε γρήγορα στη ζωή της.

ΜΕΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΥΡΩ ΑΠΟ

ΤΟΝ ΡΟΥΝΤΙ ΣΤΑΪΝΕΡ

Ήταν οχτώ μήνες μεγαλύτερος από τη Λίζελ, με κοκαλιάρικα πόδια, μυτερά δόντια, ξεπλυμένα μπλε μάτια και ξανθά μαλλιά στο χρώμα του λεμονιού.

Ένα από τα έξι παιδιά των Στάινερ, και μονίμως πεινασμένος.

Στην οδό Χίμελ τον θεωρούσαν λιγάκι παλαβιάρη. Κι αυτό είχε τις ρίζες του σ' ένα γεγονός για το οποίο

σπάνια μιλούσαν αλλά ήταν γνωστό σε όλους ως «Το επεισόδιο του Τζέσε Όουενς», όταν ο Ρούντι ένα βράδυ είχε πασαλείψει με καρβουνόσκονη το πρόσωπό του και στη συνέχεια είχε τρέξει την κούρσα των εκατό μέτρων στο τοπικό στάδιο.

Παλαβιάρης ή όχι, ήταν γραμμένο στο πεπρωμένο του να γίνει ο καλύτερος φίλος της Λίζελ. Μια χιονόμπαλα κατάφατσα είναι σίγουρα η εξαιρετική αρχή μιας ακατάλυτης φιλίας.

Λίγες μέρες αφότου η Λίζελ άρχισε το σχολείο, πήγαινε με τη συνοδεία των Στάινερ. Η μητέρα του Ρούντι, η Μπάρμπαρα, τον έβαλε να της υποσχεθεί πως θα συνόδευε καθημερινά στο σχολείο το καινούργιο κορίτσι, κυρίως επειδή είχε ακούσει το περιστατικό με τη χιονόμπαλα. Προς τιμήν του, ο Ρούντι πειθάρχησε πανευτυχής στην επιθυμία της μητέρας του. Δεν ήταν διόλου ο τύπος του νεαρού μισογύνη. Του άρεσαν πολύ τα κορίτσια, και του άρεσε και η Λίζελ – εξού και η χιονόμπαλα. Στην πραγματικότητα, ο Ρούντι Στάινερ ήταν ένας από εκείνους τους θρασείς μικρούς αλητάκους που τον έθελγαν οι κυρίες. Κάθε παιδική ηλικία κλείνει, καταπώς φαίνεται, μέσα της τον δικό της αντίστοιχο έφηβο. Είναι το αγόρι που δε φοβάται το αντίθετο φύλο, επειδή κυρίως όλοι οι συνομήλικοί του το φοβούνται, κι επιπλέον είναι ο τύπος που δε φοβάται να παίρνει αποφάσεις. Έτσι, ο Ρούντι είχε ήδη αποφασίσει τι στάση θα κρατούσε απέναντι στη Λίζελ Μέμινγκερ.

Στη διαδρομή προς το σχολείο προσπάθησε να της δείξει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά σημεία της πόλης, ή τουλάχιστον κατάφερε να τα μπουρδουκλώσει όλα μαζί, ενώ παράλληλα ζητούσε από τα μικρότερα αδέρφια του να το βουλώσουν και τα μεγαλύτερα του λέγανε να το βουλώσει εκείνος. Το πρώτο σημείο που παρουσίαζε ενδιαφέρον γι' αυτόν ήταν ένα μικρό παράθυρο στον δεύτερο όροφο μιας πολυκατοικίας.

«Εκεί μένει ο Τόμι Μίλερ». Συνειδητοποίησε πως η Λίζελ δεν τον θυμόταν. «Εκείνος με το τικ; Όταν ήταν πέντε χρόνων, χάθηκε στην αγορά την πιο κρύα μέρα του χρόνου. Τρεις ώρες αργότερα, όταν τον βρήκαν, ήταν ξυλιασμένος και τ' αυτιά του πονούσαν φοβερά από το κρύο. Ύστερα από κάποιο διάστημα, τ' αυτιά του έπαθαν εσωτερική μόλυνση κι έκανε τρεις ή τέσσερις εγχειρήσεις, οι γιατροί σμπαραλίασαν τα νεύρα του. Εξού και το τικ».

Η Λίζελ συμπλήρωσε: «Και είναι κακός στο ποδόσφαιρο».

«Ο χειρότερος που υπάρχει».

Επόμενο σημείο ενδιαφέροντος ήταν το μαγαζί στη γωνία που βρισκόταν στο τέλος της οδού Χίμελ.

Το μαγαζί της φράου Ντίλερ.

ΜΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΣΗΜΕΙΩΣΗ

ΓΙΑ ΤΗ ΦΡΑΟΥ ΝΤΙΛΕΡ

Είχε έναν χρυσό κανόνα.

Η φράου Ντίλερ ήταν μια γυναίκα που αντιμετώπιζε ειρωνικά τους πάντες και που φορούσε γυαλιά με χοντρούς φακούς τα οποία μεγέθυναν το μοχθηρό της βλέμμα. Το χρησιμοποιούσε ως όπλο για ν' αποθαρρύνει κάποιον ακόμα και από το ενδεχόμενο να σκεφτεί να κλέψει οτιδήποτε από το μαγαζί της, το οποίο διηύθυνε με στρατιωτικό παράστημα, παγερή φωνή και μια ανάσα που μύριζε «χάιλ Χίτλερ». Το μαγαζί της ήταν λευκό και ψυχρό, κι απουσίαζαν εντελώς τ' ανθρώπινα συναισθήματα. Το μικρό της σπίτι, στριμωγμένο δίπλα στο μαγαζί, εξέπεμπε περισσότερη αυστηρότητα από τ' άλλα κτίρια της οδού Χίμελ. Η φράου Ντίλερ καλλιιεργούσε συστηματικά αυτό το αίσθημα αυστηρότητας και το σερβίριζε στον κόσμο ως το μοναδικό είδος που πρόσφερε δωρεάν το μαγαζί της. Ζούσε για το μαγαζί της και το μαγαζί της ζούσε για το Τρίτο Ράιχ. Ακόμα κι όταν

άρχισε το δελτίο τροφίμων αργότερα τον ίδιο χρόνο, ήταν γνωστό σε όλους πως πουλούσε κάτω από τον πάγκο συγκεκριμένα τρόφιμα που δύσκολα τα έβρισκε κανείς στο εμπόριο και πως δώριζε τα χρήματα στο Ναζιστικό Κόμμα. Στον τοίχο πίσω από τη συνηθισμένη της θέση υπήρχε μια κορνιζαρισμένη φωτογραφία του Φίρερ. Αν έμπαινες στο μαγαζί της και δεν έλεγες «χάιλ Χίτλερ», δε σε εξυπηρετούσε. Καθώς περνούσαν απ' έξω, ο Ρούντι έστρεψε την προσοχή της Λίζελ στα αλεξίσφαιρα μάτια που κοιτούσαν μοχθηρά πίσω από τη βιτρίνα.

«Πες “χάιλ” όταν μπεις εκεί μέσα», την προειδοποίησε ψυχρά. «Εκτός κι αν θέλεις να προσπεράσεις το μαγαζί της». Ακόμα κι όταν είχαν απομακρυνθεί αρκετά από εκεί, η Λίζελ κοίταξε πίσω της και τα μεγεθυμένα μάτια ήταν ακόμα εκεί, εστιασμένα στη βιτρίνα.

Μετά τη γωνία, η οδός Μονάχου –ο κεντρικός δρόμος εισόδου και εξόδου του Μόλχινγκ– ήταν γεμάτος λάσπες.

Όπως συνέβαινε συχνά, εκείνη την ώρα περνούσαν στρατιωτικές μονάδες με ρυθμικό βηματισμό. Περπατούσαν στητοί στις στολές τους και οι μαύρες μπότες τους λέρωναν ακόμα περισσότερο το χιόνι. Τα πρόσωπά τους κοιτούσαν προσηλωμένα μπροστά, σε πλήρη αυτοσυγκέντρωση.

Μόλις εξαφανίστηκαν οι στρατιώτες, η παρέα των Στάινερ και η Λίζελ συνέχισαν να περπατούν περνώντας μπροστά από κάποιες βιτρίνες μαγαζιών και από το επιβλητικό δημαρχείο, το οποίο στο μέλλον θα γκρεμιζόταν συθέμελα και θα θαβόταν κάτω από σωρούς μπάζων. Κάποια από τα μαγαζιά ήταν εγκαταλειμμένα και υπήρχαν ακόμα στις προσόψεις τους οι ταμπέλες με τα κίτρινα αστέρια και τις αντιεβραϊκές προσβλητικές βρισιές. Πιο κάτω, η εκκλησία σημάδευε τον ουρανό, με την κεραμιδένια στέγη της σε πλήρη αρμονία. Ο δρόμος, σε όλο του το μήκος, έμοιαζε με μακρύ γκριζο σωλήνα ή με υγρό διάδρομο, όπου πλατσούριζαν άνθρωποι που καμπούριαζαν από το κρύο.

Σε κάποιο σημείο, ο Ρούντι όρμησε μπροστά,

τραβώντας μαζί του τη Λίζελ. Χτύπησε τη βιτρίνα ενός ραφτάδικου.

Αν εκείνη μπορούσε να διαβάσει την ταμπέλα, θα ήξερε πως ήταν το ραφτάδικο του πατέρα του Ρούντι. Το μαγαζί δεν είχε ανοίξει ακόμη, αλλά στο εσωτερικό του ένας άντρας ετοίμαζε διάφορα υφάσματα πίσω από τον πάγκο. Σήκωσε το κεφάλι του και τους χαιρέτησε.

«Ο μπαμπάς μου», την πληροφόρησε ο Ρούντι, και την ίδια στιγμή βρέθηκαν ανάμεσα σ' ένα πλήθος από Στάνιερ διαφόρων μεγεθών, που ο καθένας κουνούσε το χέρι του σε χαιρετισμό ή έστελνε φιλάκια στον πατέρα του ή απλά στεκόταν εκεί κι έλεγε γεια –αυτό στην περίπτωση των μεγαλύτερων σε ηλικία παιδιών–, και ύστερα συνέχισαν το δρόμο τους, προς το τελευταίο άξιο ενδιαφέροντος σημείο πριν από το σχολείο.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΤΑΣΗ Ο δρόμος με τα κίτρινα αστέρια.

Ήταν ένα μέρος που κανείς δεν ήθελε να μείνει και να το κοιτάζει, αλλά σχεδόν όλοι αυτό έκαναν. Έμοιαζε με μακρύ σπασμένο μπράτσο, και υπήρχαν μερικά σπίτια με ξεσχισμένα παράθυρα και λαβωμένους τοίχους. Το Αστέρι του Δαβίδ ήταν ζωγραφισμένο στις πόρτες τους. Εκείνα τα σπίτια έμοιαζαν σχεδόν με σώματα λεπρών. Ήταν οι μολυσμένες πληγές στο τραυματισμένο έδαφος της Γερμανίας.

«Η Σίλερ Στράσε», είπε ο Ρούντι. «Ο δρόμος με τα κίτρινα αστέρια».

Στο τέλος του κάποιοι πηγαινοέρχονταν. Το ψιλόβροχο τους έκανε να μοιάζουν με φαντάσματα. Όχι ανθρώπων, αλλά σχημάτων, που μετακινούνταν κάτω από τα μολυβένια σύννεφα.

«Ελάτε εσείς οι δυο», τους φώναξε ο Κουρτ –ο

μεγαλύτερος από τα παιδιά των Στάινερ-, κι ο Ρούντι και η Λίζελ προχώρησαν γρήγορα προς το μέρος του.

Στο σχολείο ο Ρούντι φρόντισε να γυρεύει τη Λίζελ στα διαλείμματα. Δεν τον ένοιαζε που οι άλλοι έκαναν διάφορα σχόλια για τη χαζομάρα του καινούργιου κοριτσιού. Ήταν στο πλευρό της στην αρχή, και θα ήταν κι αργότερα, όταν ο εκνευρισμός της Λίζελ θα ξεχείλιζε. Αλλά δε θα το έκανε έτσι στο τζάμπα.

ΤΟ ΜΟΝΟ ΠΡΑΓΜΑ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΧΕΙΡΟΤΕΡΟ

ΑΠΟ ΕΝΑ ΑΓΟΡΙ ΠΟΥ ΣΕ ΜΙΣΕΙ

Ένα αγόρι που σε αγαπάει.

Στα τέλη του Απρίλη, μόλις είχαν γυρίσει από το σχολείο μετά το τέλος των μαθημάτων, ο Ρούντι και η Λίζελ περίμεναν στην οδό Χίμελ για το συνηθισμένο παιχνίδι με την μπάλα. Είχαν έρθει λίγο νωρίτερα, κι αυτός ήταν ο λόγος που δεν είχε παρουσιαστεί ακόμα κανένα άλλο παιδί. Το μόνο πρόσωπο που είδαν εκεί ήταν ο βρομόστομος Πφίφικους.

«Κοίτα εκεί», είπε ο Ρούντι και της τον έδειξε.

ΕΝΑ ΠΟΡΤΡΕΤΟ ΤΟΥ ΠΦΙΦΙΚΟΥΣ

Ήταν λυγερόκορμος.

Ήταν ασπρομάλλης.

*Ήταν ένα μαύρο αδιάβροχο, καφέ παντελόνι,
κακοπατημένα παπούτσια, κι ένα στόμα – μα τι στόμα ήταν
αυτό.*

«Γεια σου, Πφίφικους!»

Καθώς η απόμακρη φιγούρα στράφηκε προς το μέρος τους, ο Ρούντι άρχισε να σφυρίζει.

Ο ηλικιωμένος άντρας ίσιωσε το κορμί του και προχώρησε αργά προς το μέρος τους, έτοιμος να τους

αρχίσει στις βλαστήμιες με τόσο άγριο τρόπο που μπορεί να περιγραφεί μόνον ως ταλέντο. Απ' ό,τι φαινόταν, κανείς δεν ήξερε το πραγματικό του όνομα, ή τουλάχιστον, ακόμα κι αν το ήξεραν, ποτέ δεν το χρησιμοποιούσαν. Τον φώναζαν μόνο Πφίφικους γιατί αυτό το όνομα δίνουν σε κάποιον που του αρέσει να σφυρίζει, πράγμα το οποίο ο Πφίφικους σαφώς έκανε. Διαρκώς σφύριζε ένα σκοπό που ονομαζόταν Εμβατήριο Ραντέσκι, κι όλα τα παιδιά της πόλης τον φώναζαν και το σφύριζαν ύστερα από αυτόν. Εκείνη ακριβώς τη στιγμή ο Πφίφικους θα εγκατέλειπε τον συνηθισμένο του τρόπο βαδίσματος –σκυφτός προς τα μπρος, προχωρώντας με μεγάλες δρασκελιές και με τα χέρια δεμένα πίσω στην πλάτη του αδιάβροχού του– και στητός τώρα ετοιμαζόταν να τους περιλούσει με βροσιές. Ήταν τότε που κάθε αίσθηση ηρεμίας διακοπτόταν βίαια, γιατί η φωνή του ξεχείλιζε από οργή.

Σ' αυτήν την περίπτωση, η Λίζελ ακολούθησε τους χλευασμούς του Ρούντι σχεδόν σαν σε ανακλαστική αντίδραση.

«Πφίφικους!» αντήχησε η φωνή της, υιοθετώντας γρήγορα τη σκληρότητα που απαιτεί η παιδική ηλικία. Το σφύριγμά της ήταν φρικτό, αλλά δεν είχε το χρόνο να το τελειοποιήσει.

Εκείνος τους κυνήγησε με φωνές. Άρχισε με το «Geh'scheissen!» και εξελίχθηκε γρήγορα προς το χειρότερο. Στην αρχή έστρεψε τις βροσιές του μόνο προς το αγόρι, αλλά αρκετά σύντομα ήρθε και η σειρά της Λίζελ.

«Ανάθεμά σε, μικρή πόρνη!» της είπε μουγκρίζοντας. Τα λόγια του τη χτυπούσαν στην πλάτη.

«Πρώτη φορά σε βλέπω εσένα!» Φανταστείτε να αποκαλεί κανείς ένα δεκάχρονο κοριτσάκι πόρνη. Αυτός ήταν ο Πφίφικους. Όλοι συμφωνούσαν πως θα έκαναν εξαιρετικό ζευγάρι με τη φράου Χόλτσαπφελ. «Ελάτε εδώ πέρα!» ήταν οι τελευταίες λέξεις του που άκουσαν η Λίζελ και ο Ρούντι ενώ συνέχιζαν να τρέχουν. Έτρεχαν μέχρι που

έφτασαν στην οδό Μονάχου.

«Έλα», της είπε ο Ρούντι μόλις ξαναβρήκαν την ανάσα τους. «Λίγο πιο κάτω».

Την πήγε στο Χούμπερτ Όβαλ, στον τόπο όπου είχε διαδραματιστεί το επεισόδιο του Τζέσε Όουενς, και στάθηκαν εκεί, με τα χέρια στις τσέπες. Ο στίβος εκτεινόταν μπροστά τους. Μόνο ένα πράγμα μπορούσε να συμβεί εκείνη την ώρα. Το ξεκίνησε ο Ρούντι. «Εκατό μέτρα», την τσίγκλησε.

«Στοιχηματίζω πως δεν μπορείς να με νικήσεις».

Η Λίζελ τ' άκουγε βερεσέ αυτά. «Στοιχηματίζω πως μπορώ».

«Τι στοιχηματίζεις; Έχεις καθόλου λεφτά;»

«Όχι, φυσικά. Εσύ;»

«Όχι». Αλλά ο Ρούντι είχε μια ιδέα. Ήταν το αίσθημα του εραστή που του έβγαине τώρα. «Αν σε νικήσω, πρέπει να σε φιλήσω». Κάθισε ανακούρκουδα κι άρχισε να γυρίζει τα μπατζάκια του παντελονιού του.

Η Λίζελ πανικοβλήθηκε, κατά την επιεικέστερη έκφραση. «Για ποιο λόγο θέλεις να φιλήσεις εμένα; Είμαι μέσα στη βρόμα».

«Το ίδιο κι εγώ». Ο Ρούντι δεν έβλεπε γιατί λίγη βρομιά θα έπρεπε να παίξει ανασταλτικό ρόλο στις σχέσεις των ανθρώπων. Είχε περάσει αρκετό διάστημα από το τελευταίο μπάνιο που είχαν κάνει και οι δυο τους.

Εκείνη το σκέφτηκε την ώρα που εξέταζε τη σαθρότητα της άρνησής της. Σε κάτι ήταν ισότιμοι μεταξύ τους. Δεν υπάρχει περίπτωση να τα καταφέρει να με νικήσει, σκέφτηκε. Κούνησε καταφατικά το κεφάλι της με τη δέουσα σοβαρότητα. Εδώ είχαν να κάνουν με δουλειά. «Μπορείς να με φιλήσεις αν κερδίσεις. Αλλά, αν κερδίσω εγώ, κομμένη η θέση του τερματοφύλακα στο ποδόσφαιρο».

Ο Ρούντι το σκέφτηκε. «Δίκαιο αίτημα», είπε κι έδωσαν τα χέρια για να το επικυρώσουν. Ο ουρανός είχε σκοτεινιάσει κι επικρατούσε παντού καταχνιά κι έπεφτε

ψιλόβροχο.

Ο στίβος ήταν πολύ πιο λασπωμένος απ' ό,τι φαινόταν από μακριά. Και οι δυο διαγωνιζόμενοι πήραν θέσεις.

Ο Ρούντι έριξε μια πέτρα ψηλά σαν εναρκτήριο λάκτισμα. Όταν θα έπεφτε στο έδαφος, θα μπορούσαν να ξεκινήσουν να τρέχουν.

«Δεν μπορώ ούτε το τέρμα να δω», παραπονέθηκε η Λίζελ.

«Σάματις μπορώ εγώ;»

Η πέτρα μπήχτηκε στο χώμα.

Έτρεχαν ο ένας πλάι στον άλλο και με αγκωνιές προσπαθούσαν να περάσουν μπροστά. Το γλιστερό έδαφος υποχωρούσε κάτω από τα πόδια τους, ρίχνοντάς τους κάτω περίπου είκοσι μέτρα πριν από το τέρμα.

«Ιησού, Μαρία και Ιωσήφ!» τσίριξε ο Ρούντι. «Είμαι από την κορφή μέχρι τα νύχια μέσα στα σκατά!»

«Δεν είναι σκατά», τον διόρθωσε η Λίζελ, «είναι λάσπη», ωστόσο είχε και τις αμφιβολίες της για την ορθότητα των λεγομένων της. Γλίστρησαν ξανά έπειτα από άλλα πέντε μέτρα προς τον τερματισμό. «Να συμφωνήσουμε πως είμαστε τελικά ισόπαλοι λοιπόν;»

Ο Ρούντι την κοίταξε, το πρόσωπό του ένα κράμα από μυτερά δόντια και ξεπλυμένα μπλε μάτια. Το μισό του πρόσωπο ήταν γεμάτο λάσπες. «Είμαστε ισόπαλοι, μπορώ παρ' όλα αυτά να σε φιλήσω;»

«Ούτε σ' ένα εκατομμύριο χρόνια». Η Λίζελ σηκώθηκε όρθια και τίναξε τις λάσπες από τη ζακέτα της.

«Θα σε βγάλω από τερματοφύλακα».

«Απόδειξέ το».

Καθώς γυρνούσαν πίσω στην οδό Χίμελ, ο Ρούντι την προειδοποίησε. «Μια μέρα, Λίζελ», της είπε, «θα πεθαίνεις από την επιθυμία να με φιλήσεις».

Αλλά η Λίζελ ήξερε. Ορκίστηκε.

Για όσο διάστημα θα ήταν ζωντανοί αυτή και ο Ρούντι, ποτέ δε θα φιλούσε αυτόν τον άθλιο, βρομερό Saukerl, και

ιδιαίτερα όχι σήμερα. Υπήρχαν πολύ σημαντικότερα θέματα με τα οποία είχε να ασχοληθεί. Κοίταξε τα λασπωμένα της ρούχα και είπε το προφανές.

«Θα με σκοτώσει αυτή».

Αυτή, φυσικά, ήταν η Ρόζα Χούμπερμαν, γνωστή επίσης και ως μαμά, και πραγματικά κόντεψε σχεδόν να τη σκοτώσει. Η λέξη Saumensch κατείχε βαρύνουσα θέση στην επιβολή της τιμωρίας. Της λάνισε κυριολεκτικά τα παιδιά.

Η ΑΛΛΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ ΓΥΑΛΟΧΑΡΤΟΥ

Υποθέτω πως οι άνθρωποι βιώνουν ορισμένες καθοριστικές στιγμές, ιδιαίτερα όταν είναι παιδιά. Για κάποια είναι ένα περιστατικό του τύπου του Τζέσε Όουενς. Για κάποια άλλα μια στιγμή υστερίας από τη νυχτερινή ακράτεια ούρων: Ήταν το τέλος του Μαΐου του 1939, και η νύχτα όμοια με τις περισσότερες άλλες. Η μαμά κούνησε τη σιδερένια γροθιά της. Ο μπαμπάς έλειπε. Η Λίζελ καθάρισε την εξώπορτα και κοίταξε τον ουρανό της οδού Χίμελ.

Νωρίτερα είχε περάσει από κει μια παρέλαση.

Τα εξτρεμιστικά μέλη του NSDAP –αλλιώς γνωστού ως Ναζιστικού Κόμματος– είχαν παρελάσει κατηφορίζοντας την οδό Μονάχου, με τα εμβλήματά τους φορεμένα περήφανα, τα πρόσωπά τους ψηλά, σαν να ήταν καρφωμένα σε παλούκια. Οι φωνές τους ήταν γεμάτες ρυθμό, που κατέληγε σε μια ζωηρή ερμηνεία του «Deutschland über Alles». «Η Γερμανία υπεράνω όλων».

Όπως πάντα, τους χειροκροτούσαν καθώς περνούσαν. Χάθηκαν καθώς περπατούσαν ποιος ξέρει για πού.

Ο κόσμος στο δρόμο στεκόταν και κοιτούσε, μερικοί με υψωμένα τα χέρια σε ρωμαϊκό χαιρετισμό, άλλοι με χέρια που είχαν ανάψει από τα χειροκροτήματα. Κάποιων τα πρόσωπα είχαν παραμορφωθεί από την περηφάνια για τη

λαοσύναξη, όπως της φράου Ντίλερ, και υπήρχαν σκόρπιοι ανάμεσα στους άλλους αυτοί που, όπως ο Άλεξ Στάινερ, στέκονταν σαν ανθρώπινα κούτσουρα χειροκροτώντας αργά και υπάκουα. Και όμορφα. Υποταγή.

Στο δρομάκι, η Λίζελ στεκόταν με τον μπαμπά και τον Ρούντι. Ο Χανς Χούμπερμαν είχε μια έκφραση στο πρόσωπό του που έμοιαζε με κουρτίνες κατεβασμένες.

ΚΑΠΟΙΑ ΚΡΙΣΙΜΑ ΝΟΥΜΕΡΑ

Το 1933 το ενενήντα τοις εκατό των Γερμανών ήταν ολοφάνερο πως δεν είχε κανέναν ενδοιασμό να εκφράσει την υποστήριξή του στον Αδόλφο Χίτλερ.

**Αυτό αφήνει απ' έξω το δέκα τοις εκατό,
που δεν τον υποστήριζε.**

**Ο Χανς Χούμπερμαν ανήκε στο δέκα τοις εκατό.
Υπήρχε λόγος γι' αυτό.**

Τη νύχτα η Λίζελ ονειρεύτηκε, όπως κάθε βράδυ. Στην αρχή είδε εκείνους με τα καφετιά πουκάμισα να παρελαύνουν, αλλά αρκετά σύντομα την οδήγησαν σ' ένα τρένο, και η συνηθισμένη ανακάλυψη περίμενε. Ο αδερφός της κοίταζε ξανά.

Όταν ξύπνησε φωνάζοντας, η Λίζελ ήξερε αμέσως πως αυτή τη φορά κάτι είχε αλλάξει. Μια μυρωδιά ξέφευγε κάτω από τα σεντόνια, μια μυρωδιά ζεστή κι αηδιαστική. Στην αρχή προσπάθησε να πείσει τον εαυτό της πως δεν είχε συμβεί τίποτε, αλλά, μόλις ο μπαμπάς πλησίασε και την κράτησε στην αγκαλιά του, εκείνη έβαλε τα κλάματα και παραδέχτηκε το γεγονός στο αυτί του.

«Μπαμπά», ψιθύρισε, «μπαμπά», κι αυτό ήταν όλο. Μπορούσε πιθανότατα να το μυρίσει κι εκείνος.

Τη σήκωσε απαλά από το κρεβάτι και την κουβάλησε στο μπάνιο. Η στιγμή ήρθε λίγα λεπτά αργότερα.

«Θα βγάλουμε τα σεντόνια», της είπε ο μπαμπάς, και

όταν έχωσε το χέρι του κάτω από τα σεντόνια και τράβηξε το ύφασμα, κάτι απελευθερώθηκε και προσγειώθηκε στο πάτωμα μ' ένα γδούπο. Ένα μαύρο βιβλίο με ασημένια γράμματα έπεσε από το κρεβάτι στο πάτωμα, ανάμεσα στα πόδια του ψηλού άντρα.

Εκείνος το κοίταξε.

Κοίταξε το κορίτσι, που ντροπαλά ανασήκωνε τους ώμους.

Ύστερα διάβασε τον τίτλο με αυτοσυγκέντρωση, δυνατά. «*Το εγχειρίδιο του νεκροθάφτη*». Ωστε έτσι ονομάζεται, σκέφτηκε η Λίζελ.

Ανάμεσά τους τώρα επικράτησε σιωπή. Ο άντρας, το κορίτσι, το βιβλίο. Το σήκωσε από κάτω και η φωνή του ακούστηκε απαλή σαν μπαμπάκι.

ΜΙΑ ΚΟΥΒΕΝΤΑ ΣΤΙΣ ΔΥΟ ΤΑ ΞΗΜΕΡΩΜΑΤΑ

«Είναι δικό σου;»

«Ναι, μπαμπά».

«Θέλεις να το διαβάσεις;»

Ξανά «Ναι, μπαμπά».

Ένα κουρασμένο χαμόγελο.

Μάτια σαν από λιωμένο ασήμι, κι ένα βλέμμα

απαλό σαν βούτυρο.

«Λοιπόν, το καλύτερο που έχουμε να κάνουμε είναι να το διαβάσουμε».

Τέσσερα χρόνια αργότερα, όταν ήρθε να γράψει στο υπόγειο, δυο σκέψεις μπήκαν στο μυαλό της Λίζελ σχετικά με το ψυχικό τραύμα της που την έκανε να βρέχει το κρεβάτι της τα βράδια. Πρώτα ένιωσε εξαιρετικά τυχερή που εκείνος ο οποίος ανακάλυψε το βιβλίο ήταν ο μπαμπάς. (Ευτυχώς, όταν τα σεντόνια πλένονταν στο παρελθόν, ήταν η Ρόζα εκείνη που ανάγκαζε τη Λίζελ να ξεστρώνει το κρεβάτι και να το ξαναστρώνει. «Και να κάνεις γρήγορα, Saumensch!

Θα ρρρείς πως έχουμε όλη τη μέρα στη διάθεσή μας;») Δεύτερη σκέψη: ήταν απόλυτα υπερήφανη για τη συμβολή του Χανς Χούμπερμαν στη μόρφωσή της. Δε θα το πιστεύετε, έγγραφε, αλλά δεν ήταν το σχολείο εκείνο που κυρίως με βοήθησε να μάθω να διαβάω. Ήταν ο μπαμπάς. Ο κόσμος πιστεύει πως δεν είναι και τόσο έξυπνος, και είναι αλήθεια πως δεν μπορεί να διαβάσει πολύ γρήγορα, αλλά σύντομα θα μάθαινα πως οι λέξεις και το γράψιμο στην πραγματικότητα του έσωσαν τη ζωή κάποτε. Ή, τουλάχιστον, οι λέξεις κι ένας άντρας που του έμαθε να παίζει ακορντεόν... «Όλα με τη σειρά τους», είπε ο Χανς Χούμπερμαν εκείνο το βράδυ. Έπλυνε τα σεντόνια και τ' άπλωσε. «Τώρα», είπε μόλις ξαναγύρισε. «Ας ξεκινήσουμε αυτό το μεταμεσονύκτιο μάθημα».

Η σκόνη στροβιλιζόταν γύρω από το κίτρινο φως της λάμπας.

Η Λίζελ κάθισε στα κρύα καθαρά σεντόνια, ντροπιασμένη αλλά και συνάμα κατενθουσιασμένη. Η σκέψη πως λέρωνε ακόμα τα σεντόνια της την ενοχλούσε, αλλά, από την άλλη, ήταν η αιτία που θα μάθαινε να διαβάζει. Θα μάθαινε να διαβάζει το βιβλίο.

Η έξαψη όλο και φούντωνε μέσα της.

Οράματα πως θα εξελισσόταν σε μια δεκάχρονη ιδιοφυΐα στο διάβασμα μεγάλωναν τον ενθουσιασμό της.

Μόνο να ήταν τόσο εύκολο.

«Για να λέμε την αλήθεια», της εξήγησε αρχικά ο μπαμπάς, «δεν είμαι και τόσο καλός στην ανάγνωση και ο ίδιος».

Αλλά δεν πείραζε που διάβαζε αργά. Αν μη τι άλλο, ίσως να βοήθησε που ο δικός του ρυθμός ανάγνωσης ήταν πιο αργός από τον μέσο όρο. Ίσως να προξενούσε λιγότερο εκνευρισμό σε σχέση με την έλλειψη ικανότητας του κοριτσιού.

Αρχικά, ο Χανς ένωσε λιγάκι αμήχανος όταν έπιασε το βιβλίο κι άρχισε να το ξεφυλλίζει.

Όταν ήρθε να κάτσει δίπλα της στο κρεβάτι, έγειρε προς τα πίσω την πλάτη του και μάζεψε τα πόδια του στο πλάι. Κοίταξε ξανά το βιβλίο και ύστερα το πέταξε στην κουβέρτα. «Τώρα πες μου γιατί ένα όμορφο κορίτσι σαν κι εσένα θα ήθελε να διαβάσει ένα τέτοιο βιβλίο».

Ξανά, η Λίζελ ανασήκωσε αμήχανα τους ώμους της. Ακόμα κι αν εκείνος ο μαθητευόμενος διάβαζε τα άπαντα του Γκαίτε ή κάποιου άλλου τόσο φωτισμένου, και πάλι το βιβλίο του θα βρισκόταν τώρα μπροστά τους. Προσπάθησε να εξηγήσει. «Εγώ... όταν... Ήταν πεταμένο στο χιόνι, και...» Οι λέξεις που ειπώθηκαν τόσο γλυκά έπεσαν από το πλάι του κρεβατιού κι άδειασαν στο πάτωμα σαν σκόνη.

Ο μπαμπάς ήξερε τι να πει ωστόσο. Πάντα ήξερε τι να πει.

Διέτρεξε με το χέρι του τα ανακατωμένα από τον ύπνο μαλλιά του και της είπε «Λοιπόν, υποσχέσου μου ένα μόνο πράγμα, Λίζελ. Αν πεθάνω σύντομα, να σιγουρευτείς πως θα με θάψουν σωστά». Εκείνη κούνησε καταφατικά το κεφάλι της, με μεγάλη ειλικρίνεια.

«Να μην παραλείψουν το κεφάλαιο έξι ούτε να περάσουν από το τέσσερα κατευθείαν στο εννιά». Έβαλε τα γέλια, όπως κι εκείνη που έβρεχε τις νύχτες το κρεβάτι της. «Λοιπόν, είμαι ευτυχής που τακτοποιήθηκε το θέμα. Μπορούμε να προχωρήσουμε τώρα».

Διόρθωσε τον τρόπο που καθόταν και τα κόκαλά του έτριξαν σαν πετσιακαρισμένες σανίδες πατώματος. «Αρχίζει το πανηγύρι».

Μεγεθυσμένο από τη γαλήνη της νύχτας, το βιβλίο άνοιξε – μια ριπή ανέμου.

Ανατρέχοντας στο παρελθόν, η Λίζελ μπορούσε να πει ακριβώς τι σκεφτόταν ο μπαμπάς της όταν διέτρεξε με το βλέμμα βιαστικά την πρώτη σελίδα του *Εγχειρίδιου του νεκροθάφτη*. Μόλις συνειδητοποίησε τη δυσκολία του κειμένου, κατάλαβε ξεκάθαρα πως ένα τέτοιο βιβλίο ήταν μόλις και μετά βίας ιδανικό για τη δουλειά που το ήθελαν.

Υπήρχαν λέξεις σ' αυτό που θα δυσκόλευαν ιδιαίτερα και τον ίδιο. Για να μην αναφέρουμε τη νοσηρότητα του θέματος. Όσο για το κορίτσι, είχε μια τόσο ξαφνική επιθυμία να το διαβάσει ώστε δεν έκανε σχεδόν καμιά προσπάθεια να καταλάβει. Μέχρι ενός σημείου, ίσως ήθελε να σιγουρευτεί πως ο αδερφός της είχε ταφεί σωστά. Όποιος κι αν ήταν ο λόγος, η λαχτάρα της να διαβάσει το συγκεκριμένο βιβλίο ήταν τόσο έντονη όσο θα μπορούσε να τη νιώσει οποιοδήποτε δεκάχρονο ανθρώπινο ον.

Το κεφάλαιο ένα είχε τον τίτλο «Πρώτο Βήμα: Επιλογή του Σωστού Εξοπλισμού». Σ' ένα σύντομο εισαγωγικό κείμενο, περιέγραφε περιληπτικά τα ζητήματα που θα καλύπτονταν στις είκοσι σελίδες που θ' ακολουθούσαν. Θα αναλύονταν είδη φτιαριών, σκαλιστηριών, γαντιών και ούτω καθεξής, όπως και η ζωτική ανάγκη να συντηρούνται σωστά. Το σκάψιμο του τάφου αποτελούσε σοβαρή υπόθεση.

Καθώς ο μπαμπάς γυρνούσε ελαφρά με το δάχτυλο τις σελίδες, μπορούσε σίγουρα να νιώσει τα μάτια της Λίζελ καρφωμένα πάνω του. Γαντζώνονταν στα δικά του και τον άρπαζαν, περιμένοντας κάτι, οτιδήποτε, να γλιστρήσει από τα χείλια του.

«Ορίστε». Μετακινήθηκε ξανά και της έδωσε το βιβλίο. «Κοίταξε αυτή τη σελίδα και πες μου πόσες λέξεις μπορείς να διαβάσεις».

Την κοίταξε – και είπε ψέματα.

«Γύρω στις μισές».

«Διάβασέ μου μερικές». Αλλά, φυσικά, δεν μπορούσε. Όταν την ανάγκασε να του δείξει ποιες λέξεις μπορούσε να διαβάσει και αυτή τις είπε, ήταν μόνο τρεις – οι τρεις βασικές γερμανικές λέξεις για το άρθρο «ο-η-το». Ολόκληρη η σελίδα θα πρέπει να είχε γύρω στις διακόσιες λέξεις.

Αυτό μπορεί να ήταν δυσκολότερο απ' όσο πίστευα.

Τον έπιασε να το σκέφτεται, μόνο για μια στιγμή.

Έγειρε μπροστά, σηκώθηκε όρθιος και βγήκε από το

δωμάτιο.

Αυτή τη φορά, όταν επέστρεψε, είπε «Πραγματικά, έχω μια καλύτερη ιδέα». Στο χέρι του κρατούσε ένα χοντρό μολύβι ζωγραφικής και μια στοίβα από γυαλόχαρτα. «Ας ξεκινήσουμε πρώτα από το ξύσιμο». Η Λίζελ δε βρήκε κανένα λόγο να διαφωνήσει μαζί του.

Στην αριστερή γωνία, στην ανάποδη όψη του γυαλόχαρτου, σχεδίασε ένα τετράγωνο περίπου στο μέγεθος δυόμισι εκατοστών κι έβαλε βιαστικά ένα κεφαλαίο *A* μέσα σ' αυτό. Στην άλλη γωνία έβαλε ένα πεζό στοιχείο. Μέχρι εδώ όλα καλά.

«*A*», είπε η Λίζελ.

«*A* όπως...;» Χαμογέλασε. «*Apfel*».

Εκείνος έγραψε τη λέξη με μεγάλα γράμματα και σχεδίασε ένα παραμορφωμένο μήλο κάτω από αυτό. Ήταν μπογιατζής, όχι καλλιτέχνης. Όταν ολοκληρώθηκε, το κοίταξε και είπε «Τώρα πάμε για το *B*».

Καθώς προχωρούσαν στο αλφάβητο, τα μάτια της Λίζελ γίνονταν όλο και πιο μεγάλα. Το είχε ξανακάνει αυτό στο σχολείο, στο νηπιαγωγείο, αλλά αυτή τη φορά ήταν καλύτερα. Ήταν η μοναδική μαθήτριά εκεί, και δεν ένιωθε σαν γίγαντας ανάμεσα σε νάνους. Ήταν όμορφα να βλέπει το χέρι του μπαμπά καθώς εκείνος έγραφε τις λέξεις κι αργά έφτιαχνε τα πρωτόγονα σκίτσα.

«*Aχ, έλα, Λίζελ*», της είπε όταν την είδε να πασχίζει με κόπο αργότερα. «*Κάτι που ν' αρχίζει με S. Είναι εύκολο. Με απογοητεύεις πολύ*».

Δεν μπορούσε να σκεφτεί κάτι.

«*Έλα!*» Ο ψίθυρός του έπαιζε μαζί της. «*Σκέψου τη μαμά*».

Τότε ήταν που η λέξη τη χτύπησε στο πρόσωπο σαν σκαμπίλι. Ένα αντανάκλαστικό χαμόγελο.

«*SAUMENSCH!*» φώναξε, και ο μπαμπάς έπιασε την κοιλιά του από τα γέλια και ύστερα ηρέμησε.

«*Σσστ, θα πρέπει να κάνουμε ησυχία*». Αλλά έπιασε

πάλι την κοιλιά του από τα γέλια κι έγγραψε τη λέξη, συμπληρώνοντάς τη με ένα από τα σκίτσα του.

ΜΙΑ ΤΥΠΙΚΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΧΑΝΣ ΧΟΥΜΠΕΡΜΑΝ

«Μπαμπά!» ψιθύρισε. «Δεν έχω μάτια!»

Εκείνος χάιδεψε τα μαλλιά του κοριτσιού. Είχε πέσει στην παγίδα του. «Με τέτοιο χαμόγελο», είπε ο Χανς Χούμπερμαν, «δε χρειάζεσαι μάτια». Την αγκάλιασε και ύστερα κοίταξε πάλι την εικόνα, με το βλέμμα του, του λιωμένου ασημιού. «Τώρα πάμε για το *T*».

Με το αλφάβητο ολοκληρωμένο και μελετημένο καμιά δωδεκαριά φορές, ο μπαμπάς έσκυψε μπροστά και είπε «Αρκετά για απόψε;»

«Λίγες μόνο λέξεις ακόμα;»

Ήταν κατηγορηματικός. «Αρκετά. Όταν ξυπνήσεις, θα παίξω ακορντεόν μόνο για σένα».

«Σ' ευχαριστώ, μπαμπά».

«Καληνύχτα». Ένα ήσυχο, μονολεκτικό γέλιο. «Καληνύχτα, Saumensch».

«Καληνύχτα, μπαμπά».

Αυτός έκλεισε το φως, επέστρεψε και κάθισε στην καρέκλα. Στο σκοτάδι, η Λίζελ κράτησε ανοιχτά τα μάτια της. Έβλεπε τις λέξεις.

Η ΜΥΡΩΔΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΙΑΣ

Συνεχίστηκε.

Τις επόμενες λίγες εβδομάδες και στη διάρκεια του καλοκαιριού, η μεταμεσονύκτια τάξη άρχισε στο τέλος κάθε εφιάλτη. Υπήρξαν δυο ακόμα περιστατικά που έβρεξε το κρεβάτι της, αλλά ο Χανς Χούμπερμαν απλά και μόνο επανέλαβε τις προηγούμενες ηρωικές του πράξεις του καθαρίσματος και καταπιάστηκε με το καθήκον της διδασκαλίας, σχεδιάζοντας και απαριθμώντας ονόματα. Τις πρώτες πρωινές ώρες οι σιγανές φωνές τους αποκτούσαν ιδιαίτερη ένταση.

Μια Πέμπτη, ακριβώς μετά τις τρεις το απόγευμα, η μαμά είπε στη Λίζελ να ετοιμαστεί να πάει μαζί της να παραδώσουν μερικά σιδερωμένα ρούχα. Ο μπαμπάς, ωστόσο, είχε άλλα σχέδια.

Μπήκε στην κουζίνα και είπε «Συγγνώμη, μαμά, σήμερα δε θα έρθει μαζί σου».

Η μαμά δεν μπήκε καν στον κόπο να σηκώσει το κεφάλι της από τον μπόγο με την μπουγάδα. «Δεν σε ρωτήσαμε εσένα, *Arschloch!* Έλα, Λίζελ».

«Διαβάξει», είπε εκείνος. Ο μπαμπάς έστειλε στη Λίζελ ένα φευγαλέο χαμόγελο κι ένα κλείσιμο του ματιού.

«Μαζί μου. Τη μαθαίνω ανάγνωση. Θα πάμε μαζί στον Άμπερ – στις πηγές του ποταμού, εκεί όπου συνήθιζα να εξασκούμε στο ακορντεόν».

Τώρα είχε τραβήξει την προσοχή της.

Η μαμά ακούμπησε την μπουγάδα στο τραπέζι και συγχυσμένη έφτασε στην ένταση του κυνισμού που συνήθιζε. «Τι είπες;»

«Νομίζω πως με άκουσες, Ρόζα».

Η μαμά γέλασε. «Τι θα μπορούσες εσύ να της μάθεις, π' ανάθεμά σε;» Ένα ειρωνικό χαμόγελο στο χαρτονένιο πρόσωπό της. Λέξεις που έσφαζαν στα χείλια της. «Μάθε πρώτα εσύ ο ίδιος να διαβάζεις και ύστερα βλέπουμε, Saukerl!».

Η κουζίνα σε κατάσταση αναμονής. Ο μπαμπάς πέρασε στην αντεπίθεση. «Θα πάρουμε τα σιδερωμένα ρούχα σου και θα τα δώσουμε εμείς».

«Βρομερέ...» Σταμάτησε. Οι λέξεις γύρισαν πίσω στο στόμα της. «Να γυρίσετε πριν σκοτεινιάσει».

«Δεν μπορούμε να διαβάσουμε στο σκοτάδι, μαμά», είπε η Λίζελ.

«Saumensch, τι ήταν πάλι αυτό;»

«Τίποτε, μαμά».

Ο μπαμπάς χαμογέλασε και γύρισε προς το κορίτσι. «Βιβλίο, γυαλόχαρτο, μολύβι», τη διέταξε, «και το ακορντεόν!» συμπλήρωσε μόλις έφυγε η άλλη. Σύντομα βρέθηκαν στην οδό Χίμελ, μεταφέροντας τις λέξεις, τη μουσική, την μπουγάδα.

Καθώς βάδιζαν προς το μαγαζί της φράου Ντίλερ, στράφηκαν προς τα πίσω μερικές φορές για να δουν αν η μαμά ήταν ακόμα στην εξώπορτα, για να ελέγξει πού πήγαιναν. Ήταν. Κάποια στιγμή φώναξε «Λίζελ, κράτα ίσια τα σιδερωμένα ρούχα! Μην τα τσαλακώνεις».

«Ναι, μαμά!»

Λίγα βήματα αργότερα: «Λίζελ, είσαι ντυμένη αρκετά ζεστά;»

«Τι είπες;»

«*Saumensch, dreckiges! Ποτέ δεν ακούς τίποτα! Είσαι ξεστά ντυμένη; Μπορεί να πέσει ψύχρα αργότερα!*»

Μόλις έστριψαν στη γωνία, ο μπαμπάς έσκυψε να δέσει το κορδόνι του παπουτσιού του. «Λίξελ», είπε, «μπορείς να μου στρίψεις ένα τσιγάρο;»

Τίποτε δε θα μπορούσε να της δώσει μεγαλύτερη ευχαρίστηση.

Όταν παραδόθηκαν τα σιδερωμένα ρούχα, κατευθύνθηκαν πάλι πίσω προς τον ποταμό Άμπερ, ο οποίος περικύκλωνε την πόλη και από τις δυο μεριές και κατευθυνόταν προς το Νταχάου, το στρατόπεδο συγκέντρωσης.

Υπήρχε μια ξύλινη γέφυρα.

Κάθισαν περίπου τριάντα μέτρα κάτω από αυτήν, στο γρασίδι, γράφοντας λέξεις και διαβάζοντάς τες δυνατά, κι όταν άρχισε να πέφτει το σκοτάδι, ο Χανς έβγαλε το ακορντεόν. Η Λίξελ τον κοίταγε κι άκουγε, παρόλο που δεν πρόσεξε αμέσως την αινιγματική έκφραση στο πρόσωπο του μπαμπά της εκείνο το βράδυ καθώς έπαιζε.

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΟΥ ΜΠΑΜΠΑ

**Ονειροπόλο κι αινιγματικό,
αλλά δεν κουβαλούσε απαντήσεις.**

Όχι ακόμα.

Είχε συντελεστεί μια αλλαγή σ' αυτόν. Μια ανεπαίσθητη μεταστροφή.

Εκείνη το είδε αλλά δεν το συνειδητοποίησε παρά μόνο αρκετά αργότερα, όταν όλες οι ιστορίες ενώθηκαν. Το βλέμμα του παρέμεινε απλανές όση ώρα έπαιζε, η Λίξελ δεν είχε ιδέα πως το ακορντεόν του Χανς Χούμπερμαν ήταν από μόνο του μια ιστορία. Στα χρόνια που θα έρχονταν, αυτή η ιστορία θα έφτανε στο νούμερο τριάντα τρία της οδού Χίμελ

τις πρώτες πρωινές ώρες, με γερμένους ώμους και τρέμοντας από το κρύο κάτω από μια ταλαιπωρημένη ζακέτα. Θα κουβαλούσε μια βαλίτσα, ένα βιβλίο και δυο ερωτήσεις. Μια ιστορία. Ιστορίες στη σειρά. Ιστορία μέσα στην ιστορία.

Επί του παρόντος, ήταν μόνο αυτή η μία που ενδιέφερε τη Λίξελ, και που την απολάμβανε. Ξάπλωσε ανάσκελα και βολεύτηκε στην αγκαλιά του γρασιδιού.

Έκλεισε τα μάτια της και τ' αυτιά της κράτησαν τις νότες.

Παρουσιάζονταν, φυσικά, και κάποια προβλήματα πότε πότε. Μερικές φορές ο μπαμπάς σχεδόν έχανε την υπομονή του και της φώναζε θυμωμένος. «Έλα, Λίξελ», της έλεγε. «Την ξέρεις αυτήν τη λέξη; την ξέρεις!» Τύχαινε, κυρίως όταν εκείνη παρουσίαζε κάποια πρόοδο, τα πράγματα να κολλούν κάπου στη συνέχεια.

Όταν ο καιρός ήταν καλός, το απόγευμα πήγαιναν στον Άμπερ. Όταν ο καιρός ήταν άσχημος, τα μαθήματα γίνονταν στο υπόγειο. Κι αυτό εξαιτίας της μαμάς. Στην αρχή προσπάθησαν να τα κάνουν στην κουζίνα, αλλά δε γίνονταν με κανέναν τρόπο.

«Ρόζα», της είπε κάποια στιγμή ο Χανς. Ήρεμα, τα λόγια του βρήκαν διέξοδο ανάμεσα σε μια από τις προτάσεις της. «Θα μπορούσες να μου κάνεις μια χάρη;»

Εκείνη σήκωσε το κεφάλι της και τον κοίταξε από τη σόμπα. «Τι;»

«Σου ζητώ, σε θερμοπαρακαλώ, μπορείς να κλείσεις το στόμα σου για πέντε μόνο λεπτά;» Δεν μπορείτε να φανταστείτε την αντίδρασή της.

Κατέληξαν στο υπόγειο.

Δεν υπήρχε φως εκεί μέσα, έτσι πήραν μαζί τους μια λάμπα κηροζίνης, κι αργά, ανάμεσα στο σχολείο και στο σπίτι, από το ποτάμι στο υπόγειο, από τις καλές μέρες στις άσχημες, η Λίξελ μάθαινε να διαβάζει και να γράφει.

«Σύντομα», της είπε ο μπαμπάς, «θα μπορείς να διαβάζεις αυτό το φοβερό βιβλίο για τους τάφους με κλειστά

τα μάτια».

«Και θα μπορέσω να βγω από τη μικρή τάξη».

Πρόφερε αυτές τις λέξεις με απίστευτη αποφασιστικότητα.

Σ' ένα από τα μαθήματά τους στο υπόγειο, ο μπαμπάς ξεφορτώθηκε το γυαλόχαρτο –γινόταν μεγάλη σπατάλη– κι έβγαλε μια βούρτσα. Υπήρχαν ελάχιστες πολυτέλειες στο νοικοκυριό των Χούμπερμαν, αλλά διέθεταν μεγάλο απόθεμα μπογιάς, η οποία αποδείχτηκε κάτι περισσότερο από χρήσιμη για την εκπαίδευση της Λίξελ. Ο μπαμπάς θα έλεγε μια λέξη και το κορίτσι θα έπρεπε να την επαναλάβει σωστά από ορθογραφική άποψη και ύστερα να τη ζωγραφίσει στον τοίχο. Ύστερα από ένα μήνα ο τοίχος ξαναπεράστηκε. Φτιάχτηκε μια καινούργια σελίδα από τσιμέντο.

Μερικές νύχτες, αφού τέλειωναν τη δουλειά στο υπόγειο, η Λίξελ καθόταν ανακούρκουδα στο μπάνιο κι άκουγε τις ίδιες πάντα φραστικές προσβολές από την κουζίνα.

«Βρομάς», θα έλεγε η μαμά στον Χανς. «Τσιγάρα και κηροζίνη».

Καθισμένη μέσα στο νερό, φανταζόταν τη μυρωδιά τους να αναδύεται από τα ρούχα του μπαμπά της. Περισσότερο από οτιδήποτε άλλο, ήταν η μυρωδιά της φιλίας, και μπορούσε να την ανακαλύψει και πάνω της. Η Λίξελ αγαπούσε αυτή τη μυρωδιά. Μύριζε το μπράτσο της και χαμογελούσε καθώς το νερό τής δρόσιζε το κορμί.

Η ΠΡΩΤΑΘΛΗΤΡΙΑ ΤΗΣ ΠΥΓΜΑΧΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΥΛΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Καταπώς φαινόταν, το καλοκαίρι του '39 βιαζόταν να τελειώσει, ή ίσως να ήταν η Λίζελ που βιαζόταν και γι' αυτό είχε την εντύπωση πως ο χρόνος έτρεχε. Περνούσε τον καιρό της παίζοντας ποδόσφαιρο με τον Ρούντι και τ' άλλα παιδιά της οδού Χίμελ –πράγμα που συνεχίστηκε όλη τη χρονιά σαν ευχάριστη απασχόληση–, μεταφέροντας τα σιδερωμένα ρούχα σε διάφορες γειτονιές της πόλης με τη μαμά και μαθαίνοντας καινούργιες λέξεις. Της φαινόταν σαν να είχαν περάσει ελάχιστες μέρες από τότε που είχαν αρχίσει τα πρώτα μαθήματα.

Στο τέλος της χρονιάς συνέβησαν δυο πράγματα.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ-ΝΟΕΜΒΡΗΣ ΤΟΥ 1939

1. Αρχίζει ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος.
2. Η Λίζελ Μέμινγκερ γίνεται πρωταθλήτρια της πυγμαχίας στην αυλή του σχολείου.

Οι αρχές του Σεπτέμβρη.

Όταν ξέσπασε ο πόλεμος, το κρύο στο Μόλχινγκ ήταν

σχεδόν χειμωνιάτικο, κι ο φόρτος εργασίας μου μεγάλωσε.

Οι κουβέντες του κόσμου περιστρέφονταν κυρίως γύρω από τον πόλεμο. Οι τίτλοι των εφημερίδων συναγωνίζονταν σε πατριωτισμό.

Η φωνή του Φίρερ βρυχάτο από τις συχνότητες των γερμανικών ραδιοφώνων. Δεν πρόκειται να κάνουμε πίσω. Δεν πρόκειται να επαναπαυθούμε. Θα βρούμε νικητές. Ήρθε η δική μας ώρα.

Η γερμανική εισβολή στην Πολωνία είχε αρχίσει κι ο κόσμος έκανε παντού πηγαδάκια, για να μάθουν την εξέλιξη των επιχειρήσεων. Η οδός Μονάχου, όπως και κάθε άλλος κεντρικός δρόμος της Γερμανίας, αντηχούσε από πολεμικά συνθήματα. Η μυρωδιά, η φωνή. Η διανομή τροφίμων με δελτίο είχε αρχίσει λίγες μέρες νωρίτερα –τα συνθήματα στους τοίχους– και ήταν τώρα νόμιμη. Η Αγγλία και η Γαλλία είχαν κηρύξει τον πόλεμο στη Γερμανία. Για να κλέψουμε μια φράση του Χανς Χούμπερμαν.

Το γλέντι αρχίζει.

Την ημέρα της αναγγελίας του πολέμου ο μπαμπάς ήταν αρκετά τυχερός που είχε κάποια δουλειά. Επιστρέφοντας στο σπίτι, μάζεψε από κάτω μια πεταμένη εφημερίδα, κι αντί να σταματήσει να τη χώσει βιαστικά ανάμεσα στα δοχεία με τις μπογιές που κουβαλούσε στο καροτσάκι του, τη δίπλωσε και την καταχώνιασε κάτω από το πουκάμισό του. Μέχρι να φτάσει στο σπίτι και να τη βγάλει, το μελάνι είχε απορροφηθεί από τον ιδρώτα στο δέρμα του. Η εφημερίδα αφέθηκε στο τραπέζι, αλλά τα νέα της τυπώθηκαν στο στήθος του. Όμοια με ταπουάζ. Κρατώντας ανοιχτό το πουκάμισό του, έσκυψε και τα κοίταξε στο αβέβαιο φως της κουζίνας.

«Τι λέει;» τον ρώτησε η Λίζελ. Κοιτούσε μπρος και πίσω, τα περιγράμματα της εφημερίδας στο στήθος του.

«Ο Χίτλερ παίρνει την Πολωνία», απάντησε εκείνος και σωριάστηκε σε μια καρέκλα. «Deutschland über Alles», ψιθύρισε, και η φωνή του δεν ήταν ούτε στο ελάχιστο

πατριωτική.

Το πρόσωπο ήταν πάλι εκεί – το πρόσωπο του ακορντεόν του. Ήταν ένας πόλεμος που μόλις είχε αρχίσει.

Η Λίζελ σύντομα θα βρισκόταν σ' έναν άλλο.

Σχεδόν ένα μήνα αφότου άνοιξε και πάλι το σχολείο, της άλλαξαν τάξη σύμφωνα με την ηλικία της. Θα πιστεύατε ίσως πως αυτό οφειλόταν στον βελτιωμένο τρόπο ανάγνωσής της, αλλά δεν ήταν γι' αυτό το λόγο. Παρά την προαγωγή της σε μεγαλύτερη τάξη, ακόμα διάβαζε με μεγάλη δυσκολία. Οι προτάσεις της ήταν ό,τι βάλει ο νους του ανθρώπου. Οι λέξεις την ξεγελούσαν. Ο λόγος του προβιβασμού της σε μεγαλύτερη τάξη είχε περισσότερο να κάνει με το γεγονός πως στη μικρότερη τάξη αποδιοργανωνόταν. Απαντούσε σ' ερωτήσεις που απευθύνονταν σε άλλα παιδιά και φώναζε. Μερικές φορές της έδιναν αυτό που ήταν γνωστό ως Watschen –και που το προφέρουμε *βάτσεν*– στο διάδρομο.

ΕΝΑΣ ΟΡΙΣΜΟΣ

Watschen = το ξύλο της χρονιάς σου.

Η δασκάλα, που τύχαινε να είναι και καλόγρια, την έπαιρνε, την έβαζε να καθίσει σε μια καρέκλα στο πλάι και της έλεγε να κρατήσει κλειστό το στόμα της. Στην άλλη άκρη της τάξης, ο Ρούντι κοίταζε προς το μέρος της και της έκανε νοήματα. Η Λίζελ του ανταπέδιδε τα νοήματα και προσπαθούσε να μη γελάσει.

Στο σπίτι είχε μπει για τα καλά στην ανάγνωση του *Εγχειρίδιου του νεκροθάφτη* με τον μπαμπά. Κύκλωναν τις λέξεις που δεν μπορούσε να καταλάβει και τις μελετούσαν κάτω στο υπόγειο την επόμενη μέρα. Πίστευε πως αυτό ήταν αρκετό. Δεν ήταν.

Κάπου στην αρχή του Νοέμβρη έγιναν κάποια τεστ προόδου στο σχολείο. Ένα από αυτά αφορούσε την ανάγνωση. Κάθε παιδί έπρεπε να σταθεί όρθιο μπροστά σ'

όλη την τάξη και να διαβάσει από ένα κείμενο που θα του έδινε η δασκάλα. Έκανε παγωνιά εκείνο το πρωί, αλλά ο ήλιος έλαμπε απ' έξω. Τα παιδιά μισόκλειναν τα μάτια τους στο έντονο φως. Ένα φωτοστέφανο περιέβαλλε τη βλοσυρή σαν το χάρο καλόγρια, την αδελφή Μαρία. (Μια που το αναφέρουμε – μου αρέσει αυτή η ανθρωπίνη ιδέα περί χάρου. Μου αρέσει το δρεπάνι. Με διασκεδάζει.) Στην ηλιόλουστη τάξη, τα ονόματα λέγονταν στην τύχη.

«Βαλτενχάιμ, Λέμαν, Στάνινερ».

Όλοι σηκώνονταν και διάβαζαν, όλοι με διαφορετικό επίπεδο ικανότητας. Ο Ρούντι ήταν απροσδόκητα καλός.

Σε όλη τη διάρκεια του τεστ η Λίζελ καθόταν με ανάμεικτα συναισθήματα θερμής προσδοκίας και βασανιστικού φόβου. Ήθελε απελπισμένα να μετρήσει τις δυνατότητές της, ν' ανακαλύψει μια για πάντα πώς προχωρούσε η εκπαίδευσή της. Εξαρτιόταν από εκείνη; Θα μπορούσε να φτάσει τον Ρούντι και τους υπόλοιπους;

Κάθε φορά που η αδελφή Μαρία κοίταζε τον κατάλογό της, τα νεύρα της Λίζελ γίνονταν συμπαράλια. Ξεκινούσε από σφίξιμο στο στομάχι κι ανέβαινε με γρήγορους ρυθμούς προς τα πάνω. Σύντομα το σφίξιμο θα έφτανε ως το λαιμό της και θα την έπνιγε σαν χοντρό σχοινί.

Όταν ο Τόμι Μίλερ ολοκλήρωσε τη μέτρια προσπάθειά του, εκείνη κοίταξε γύρω της στο δωμάτιο. Όλοι είχαν πια διαβάσει. Ήταν η μόνη που είχε μείνει.

«Πολύ καλά», είπε η αδελφή Μαρία κουνώντας το κεφάλι της κι ελέγχοντας προσεκτικά τον κατάλογό της. «Διαβάσατε όλοι;»

Τι;

«Όχι!»

Μια φωνή ακούστηκε σχεδόν από την άλλη άκρη του δωματίου. Από ένα αγόρι με μαλλιά στο χρώμα του λεμονιού, του οποίου τα κοκαλιάρικα γόνατα έτρεμαν κάτω από το θρανίο του. Σήκωσε ψηλά το χέρι του και είπε «Αδελφή Μαρία, νομίζω πως ξεχάσατε τη Λίζελ».

Η αδελφή Μαρία.

Δεν έδειξε να εντυπωσιάζεται.

Βρόντησε τον κατάλογό της στο τραπέξι μπροστά της και κοίταξε τον Ρούντι μ' έναν αναστεναγμό αποδοκιμασίας, σχεδόν μελαγχολικό. Έλεος, παραπονιόταν, γιατί να πρέπει να είναι υποχρεωμένη ν' ανέχεται τον Ρούντι Στάινερ; Αυτός δεν μπορούσε με τίποτα να κρατήσει κλειστό το στόμα του. Γιατί, Θεέ μου, γιατί;

«Όχι», είπε, με αποφασιστικό τόνο. Η μικρή κοιλιά της έσκυψε μπροστά μαζί με το υπόλοιπο κορμί της. «Φοβάμαι πως η Λίζελ δεν μπορεί να διαβάσει, Ρούντι». Η δασκάλα κοίταξε απέναντί της την τάξη, για επιβεβαίωση των λόγων της. «Θα μου διαβάσει αργότερα».

Το κορίτσι ξερόβηξε και μίλησε με αρκετό, είναι αλήθεια, θράσος. «Μπορώ να το κάνω και τώρα, αδελφή». Η πλειονότητα των άλλων παιδιών παρακολουθούσε σιωπηλά. Κάποια από αυτά συμπεριφέρονταν όπως τα περισσότερα παιδιά αυτής της ηλικίας, με ψιθύρους και πνιχτά χαχανητά.

Η αδελφή ένωσε πως αρκετά είχε ανεχτεί. «Όχι, δεν μπορείς!... Τι κάνεις τώρα;»

Η Λίζελ είχε σηκωθεί από την καρέκλα της και περπατούσε αργά και ψύχραιμα προς το μπροστινό μέρος της τάξης. Σήκωσε το βιβλίο και το άνοιξε σε μια τυχαία σελίδα.

«Εντάξει λοιπόν», είπε η αδελφή Μαρία. «Θέλεις να το κάνεις; Κάν' το».

«Μάλιστα, αδελφή». Έπειτα από ένα γρήγορο βλέμμα στον Ρούντι, η Λίζελ χαμήλωσε τα μάτια της κι έλεγξε τη σελίδα.

Όταν σήκωσε πάλι το κεφάλι της, το δωμάτιο έμοιαζε να διαλύεται μπροστά στα μάτια της και την άλλη κίολας στιγμή να ξαναπαίρνει την πρότερη μορφή του. Όλα τα παιδιά φάνταζαν ακίνητα μπροστά της, και, σε μια στιγμή υπερφίαλης εξυπνάδας, φαντάστηκε τον εαυτό της να διαβάζει αλάνθαστα ολόκληρη τη σελίδα και το θρίαμβο που

θ' ακολουθούσε.

ΜΙΑ ΛΕΞΗ-ΚΛΕΙΔΙ

Φαντάστηκε.

«Ξεκίνα λοιπόν, Λίζελ!»

Ο Ρούντι έσπασε τη σιωπή.

Η κλέφτρα των βιβλίων κοίταξε πάλι τη σελίδα, τις λέξεις.

Ξεκίνα. Ο Ρούντι μίλησε μουρμουρίζοντας αυτή τη φορά. Ξεκίνα, Λίζελ.

Το αίμα της άρχισε να χτυπάει γοργά στις φλέβες της. Οι προτάσεις θάμπωσαν.

Η λευκή σελίδα είχε ξαφνικά γραφτεί σε μιαν άλλη γλώσσα, και δεν τη βοήθησε το γεγονός ότι από τα μάτια της άρχισαν να κυλούν δάκρυα. Δεν μπορούσε πια να δει ούτε τις λέξεις.

Και ο ήλιος. Αυτός ο φοβερός ήλιος. Έμπαινε ορμητικός μέσα στην τάξη από τα παράθυρα κι έπεφτε κατευθείαν πάνω στο ανάκλιο κορίτσι. Της φώναζε κατάμουτρα. «Μπορείς να κλέψεις ένα βιβλίο αλλά δεν μπορείς να διαβάσεις κανένα!»

Της ήρθε ξαφνικά. Μια λύση.

Ανασαίνοντας βαθιά, ξανά και ξανά, άρχισε να διαβάζει, αλλά όχι από το βιβλίο που είχε μπροστά της. Ήταν ένα απόσπασμα από το *Εγχειρίδιο του νεκροθάφτη*. Τρίτο κεφάλαιο: «Σε περίπτωση χιονιού». Το είχε αποστηθίσει ακούγοντάς το από τον μπαμπά.

«Σε περίπτωση χιονιού», είπε, «θα πρέπει να σιγουρευτείτε πως χρησιμοποιείτε καλό φτυάρι. Θα πρέπει να σκάψετε βαθιά· δεν πρέπει να ολιγωρήσετε να το κάνετε. Δεν μπορείτε να τα μπουρδουκλώσετε για να κερδίσετε χρόνο, χρήμα κι ενέργεια». Ξανά, πήρε μια μεγάλη βαθιά ανάσα. «Φυσικά, τα πράγματα θα σας είναι πιο εύκολα αν

ξεκινήσετε την πιο ζεστή ώρα της ημέρας, όταν...»

Τελείωσε.

Κάποιος της άρπαξε το βιβλίο από τα χέρια και τη διέταξε. «Λίτζελ – στο διάδρομο».

Καθώς τις έτρωγε εκεί έξω, μπορούσε ν' ακούσει τα παιδιά στην τάξη να γελάνε, πίσω από το χέρι της αδελφής Μαρίας που ανεβοκατέβαινε. Τους είδε. Όλα εκείνα τα παιδιά. Να γελούν με την καρδιά τους. Λουσμένα στο φως του ήλιου. Γελούσαν όλα μ' εξαίρεση τον Ρούντι.

Στο διάλειμμα έγινε αντικείμενο κοροϊδίας. Ένα αγόρι που το έλεγαν Λούντβιχ Σμάικλ ήρθε προς το μέρος της μ' ένα βιβλίο. «Ει, Λίτζελ», της είπε, «δυσκολεύομαι μ' αυτή τη λέξη. Θα μπορούσες να μου τη διαβάσεις εσύ;» Γέλασε – με το υπεροπτικό γέλιο ενός δεκάχρονου. «Dummkopf – ηλίθια».

Ο ουρανός είχε αρχίσει τώρα να γεμίζει σύννεφα, μεγάλα, κακοσουλουπωμένα σύννεφα, κι όσο εκείνη αναστατωνόταν όλο και περισσότερο, τόσο ο αριθμός των παιδιών που μαζεύονταν γύρω της μεγάλωνε.

«Μην τους δίνεις σημασία», τη συμβούλεψε ο Ρούντι.

«Σου είναι εύκολο να το λες. Δεν είσαι εσύ ο ηλίθιος».

Κοντά στο τέλος του διαλείμματος, οι κραυγές και τα σχόλια είχαν φτάσει τα δεκαεννιά. Αλλά στο εικοστό εκείνη ξέσπασε οργισμένη. Ήταν ο Σμάικλ, που πήγαινε γυρεύοντας. «Έλα, Λίτζελ». Της έχωσε το βιβλίο κάτω από τη μύτη. «Βοήθησέ με, θα το κάνεις;»

Η Λίτζελ σίγουρα τον βοήθησε.

Σηκώθηκε και του πήρε το βιβλίο από τα χέρια, και καθώς εκείνος χαμογελούσε ειρωνικά με νόημα σε κάποια άλλα παιδιά, εκείνη πέταξε μακριά το βιβλίο και τον κλότσησε όσο πιο δυνατά μπορούσε στ' αχамνά.

Λοιπόν, όπως μπορείτε να φανταστείτε, ο Λούντβιχ Σμάικλ σίγουρα διπλώθηκε στα δυο, και καθώς έσκυβε, του ήρθε και μια μπουνιά στο αντί. Όταν έπεσε κάτω, η επίθεση συνεχίστηκε. Με χαστούκια, γρατζουνιές και ταπείνωση από

ένα κορίτσι που ήταν πέρα για πέρα σε έξαλλη κατάσταση. Το δέρμα του αγοριού ήταν ζεστό κι απαλό. Οι κλειδώσεις και τα νύχια του κοριτσιού ανατριχιαστικά σκληρά, παρά το γεγονός πως ήταν μικροκαμωμένα. «Saukerl». Ακόμα και η φωνή της έδειχνε ικανή να τον γρατζουνίσει. «Arschloch. Μπορείς να μου πεις πώς γράφεται το Arschloch;»

Αχ, πώς τα σύννεφα αντάμωσαν ξαφνικά στον ουρανό και μαζεύτηκαν ανόητα το ένα κοντά στο άλλο.

Μεγάλα, παχιά σύννεφα. Μαύρα κι αφράτα.

Να κουτουλάνε το ένα πάνω στο άλλο. Να ζητούν συγγνώμη. Να πηγαίνουν πιο πέρα για να βρουν χώρο.

Τα παιδιά μαζεύτηκαν γρήγορα εκεί, όπως όλα τα παιδιά όταν μυρίζονται ξύλο. Χέρια και πόδια κουνιόνταν σαν τρελά, και κραυγές και χειροκροτήματα πλημμύριζαν τον αέρα. Παρακολουθούσαν όλοι τη Λίζελ Μέμινγκερ να δίνει στον Λούντβιχ Σμάικλ το ξύλο της ζωής του. «Χριστέ μου, Παναγιά μου κι Άγιε Ιωσήφ», σχολίασε ένα κορίτσι τσιρίζοντας, «έτσι που πάει θα τον σκοτώσει!»

Η Λίζελ δεν τον σκότωσε.

Αλλά λίγο ακόμα και θα τα κατάφερνε.

Στην πραγματικότητα, πιθανότατα το μόνο πράγμα που τη σταμάτησε ήταν το αξιολύπητα συσπασμένο, ειρωνικό πρόσωπο του Τόμι Μίλερ. Ακόμα υπό το κράτος της αδρεναλίνης, η Λίζελ τον είδε να χαμογελάει με τέτοια εξωφρενική μοχθηρία, που τον έριξε κι αυτόν κάτω και άρχισε να του δίνει κι εκείνου το ξύλο της ζωής του.

«Τι κάνεις;!» ούρλιαξε εκείνος, και μόνο τότε, μετά το τρίτο ή τέταρτο χαστούκι κι ένα μικρό ρυάκι από φρέσκο αίμα που έτρεξε από τη μύτη του, σταμάτησε να τον ξυλοφορτώνει.

Γονατιστή, πήρε βαθιά ανάσα και αφουγκράστηκε τα βογκητά από κάτω της. Είδε τη δίνη των προσώπων, στ' αριστερά και στα δεξιά της, κι ανακοίνωσε «Δεν είμαι ηλίθια».

Κανείς δε διαφώνησε μαζί της.

Μόνον όταν όλοι οπισθοχώρησαν και μπήκαν πάλι μέσα στην αίθουσα η αδελφή Μαρία είδε την κατάσταση στην οποία βρισκόταν ο Λούντιβιχ Σμάικλ και ξανάρχισε το ξυλοφόρτωμα. Πρώτα οι υποψίες έπεσαν στους ώμους του Ρούντι και κάποιων άλλων που είχαν τη ρετσινιά από παλιά. Ήταν πάντα ο ένας ενάντια στον άλλο. «Χέρια ψηλά», διέταξε όλα τα αγόρια, αλλά δε βρέθηκε ούτε ένας ύποπτος.

«Δεν το πιστεύω αυτό», μουρμούρισε η αδελφή. «Δεν μπορεί να συμβαίνει αυτό», όταν η Λίζελ έκανε ένα βήμα μπροστά για να δείξει τα χέρια της, με το αίμα του Λούντιβιχ Σμάικλ, που είχε αρχίσει ήδη να ξεραίνεται, να βρίσκεται παντού πάνω τους. «Στο διάδρομο», τη διέταξε για δεύτερη φορά εκείνη τη μέρα. Για δεύτερη φορά εκείνη την ώρα, στην πραγματικότητα.

Αυτή τη φορά το ξυλοφόρτωμα δεν ήταν όπως τα προηγούμενα, λίγες ξυλιές και τέλος. Αυτή τη φορά ήταν η μητέρα όλων των Watschen του διαδρόμου, η μια βιτσιά μετά την άλλη γι' αρκετή ώρα, και η Λίζελ για μια ολόκληρη βδομάδα την έβγαζε σχεδόν όρθια, ήταν αδύνατον να καθίσει από τον πόνο. Και δεν ακούστηκε ούτε ένα γέλιο απ' όλη την τάξη. Αυτό που επικρατούσε τώρα ήταν ο σιωπηλός φόβος που είχε απλωθεί σε όλους καθώς άκουγαν το θόρυβο.

Στο τέλος των μαθημάτων η Λίζελ πήρε το δρόμο για το σπίτι με τον Ρούντι και τ' άλλα παιδιά των Στάινερ. Πλησιάζοντας στην οδό Χίμελ, βυθισμένη στις σκέψεις, συνειδητοποίησε το μέγεθος της δυστυχίας της –το αποτυχημένο ρεσιτάλ του *Εγχειρίδιου του νεκροθάφτη*, την κατάρρευση της οικογένειάς της, τους εφιάλτες της, την ταπείνωση της ημέρας–, κουλουριάστηκε στην άκρη του πεζοδρομίου κι άρχισε να κλαίει. Όλα αυτά την είχαν οδηγήσει ως εδώ.

Ο Ρούντι στεκόταν εκεί, πλάι της. Άρχισε να βρέχει, για τα καλά.

Ο Κουρτ Στάινερ τους φώναξε, αλλά κανείς από τους δυο τους δε σάλεψε. Η μια καθόταν, θλιβερό θέαμα τώρα

μέσα στη βροχή, και ο άλλος στεκόταν πλάι της περιμένοντας.

«Γιατί έπρεπε να πεθάνει;» ρώτησε, αλλά ο Ρούντι παρέμενε ακόμα σιωπηλός, ανίκανος να κάνει ή να πει οτιδήποτε.

Όταν τελικά σταμάτησε να κλαίει και σηκώθηκε από κάτω, εκείνος την αγκάλιασε όσο πιο φιλικά μπορούσε και πήραν το δρόμο της επιστροφής. Δεν υπήρξε κανένα αίτημα για φιλή. Τίποτα παρόμοιο. Μπορείς ν' αγαπάς τον Ρούντι γι' αυτό, αν θέλεις.

Απλά μη με κλοτσήσεις στ' αχαμνά μου.

Αυτό σκεφτόταν, αλλά δεν το είπε στη Λίζελ. Ήταν σχεδόν τέσσερα χρόνια αργότερα που της έδωσε τη συγκεκριμένη πληροφορία.

Προς το παρόν, ο Ρούντι και η Λίζελ συνέχιζαν να προχωρούν στην οδό Χίμελ μέσα στη βροχή. Εκείνος ήταν ο τρελός που είχε βάψει μαύρο το πρόσωπό του και είχε νικήσει ολόκληρο τον κόσμο. Εκείνη ήταν η κλέφτρα των βιβλίων χωρίς τις λέξεις.

Έχετέ μου εμπιστοσύνη ωστόσο, οι λέξεις βρίσκονταν καθ' οδόν, και όταν θα έφταναν, η Λίζελ θα τις κρατούσε στα χέρια της σαν τα σύννεφα και θα τις άφηγε να πέσουν σαν τη βροχή.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΚΙΝΗΣΗ ΑΔΙΑΦΟΡΙΑΣ

εμφανίζονται:

- ένα κορίτσι βυθισμένο στο σκοτάδι
- η απόλαυση των τσιγάρων – βόλτες στην πόλη
- μερικές ανεπίδοτες επιστολές – τα γενέθλια του χίτλερ
- εκατό τοις εκατό ανόθευτος γερμανικός ιδρώτας – οι πύλες της
κλεψιάς – κι ένα βιβλίο από φωτιά

ΕΝΑ ΚΟΡΙΤΣΙ ΒΥΘΙΣΜΕΝΟ ΣΤΟ ΣΚΟΤΑΔΙ

ΚΑΠΟΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Πρώτο κλεμμένο βιβλίο: 13 Ιανουαρίου 1939

Δεύτερο κλεμμένο βιβλίο: 20 Απριλίου 1940

Χρονική απόσταση ανάμεσα στις δυο κλοπές:

463 ημέρες

Αν αντιμετωπίζατε αστόχαστα το συγκεκριμένο γεγονός, θα λέγατε πως στην πραγματικότητα αυτό που πήρε όλο κι όλο ήταν λίγη φωτιά, και μερικές ανθρώπινες κραυγές που τη συνόδευαν. Θα μπορούσατε να πείτε πως αυτό τελικά χρειαζόταν η Λίζελ Μέμινγκερ για να κατανοήσει το δεύτερο κλεμμένο βιβλίο της, έστω κι αν κάπνιζε ακόμα στα χέρια της. Έστω κι αν της έκαιγε τα πλευρά.

Το πρόβλημα, ωστόσο, είναι το εξής: Δεν είναι καιρός γι' αστόχαστες σκέψεις.

Δεν είναι καιρός να κάνει κανείς τα στραβά μάτια, να στρέφει άλλού το κεφάλι του, ή να προσποιείται πως έχει εστιασμένη την προσοχή του στη σόμπα – γιατί, όταν η κλέφτρα των βιβλίων έκλεψε το δεύτερο βιβλίο της, δεν

υπήρχαν απλώς πολλοί παράγοντες που εμπλέκονταν στη σφοδρή επιθυμία της να το κάνει, αλλά αυτή η ίδια η πράξη της κλοπής πυροδότησε το πρόβλημα όσων έμελλε να έρθουν. Θα της εξασφάλιζε το χώρο για συνεχείς βιβλιοκλοπές. Θα ενέπνεε τον Χανς Χούμπερμαν να σκεφτεί ένα σχέδιο για να βοηθήσει τον Εβραίο πυγμάχο. Και θα έδειχνε σ' εμένα, για άλλη μια φορά, πως μια κίνηση στην κατάλληλη στιγμή οδηγεί κατευθείαν σε μιαν άλλη, όπως ακριβώς ο φόβος οδηγεί σε περισσότερο φόβο, η ζωή σε περισσότερη ζωή και ο θάνατος σε περισσότερο θάνατο.

Κατά κάποιον τρόπο, ήταν το πεπρωμένο.

Όπως αντιλαμβάνεστε, ο κόσμος μπορεί να σας πει πως η ναζιστική Γερμανία στηριζόταν κατά βάση στον αντισημιτισμό, σ' έναν υπερβολικά ένθερμο ηγέτη και σ' ένα έθνος μισαλλόδοξων που τρέφονταν με μίσος, αλλά όλα αυτά μπορεί και να μην είχαν οδηγήσει κάπου αν οι Γερμανοί δεν έλκονταν από μια συγκεκριμένη δραστηριότητα: Το να καίνε.

Στους Γερμανούς άρεσε να καίνε πράγματα. Μαγαζιά, συναγωγές, Ράιχσταγκ, σπίτια, προσωπικά αντικείμενα, να μακελεύουν ανθρώπους με τη φωτιά, και, φυσικά, να καίνε βιβλία. Απολάμβαναν πάντα μια εντυπωσιακή πυρά, κυρίως όταν τα βιβλία έπαιζαν το ρόλο της καύσιμης ύλης, εντάξει ως εδώ – αφού έδινε την ευκαιρία σ' εκείνους που έτρεφαν ιδιαίτερη προτίμηση στα βιβλία να βάζουν χέρι σε συγκεκριμένες εκδόσεις, πράγμα που κάτω από άλλες συνθήκες δε θα το κατάφεραν. Ένα πρόσωπο το οποίο ήταν επιρρεπές σε κάτι τέτοιο, όπως ξέρουμε, ήταν το κοκαλιάρικο κορίτσι που το έλεγαν Λίζελ Μέμινγκερ. Ίσως θα έπρεπε να περιμένει τετρακόσιες εξήντα τρεις μέρες για να το πραγματώσει, αλλά άξιζε τον κόπο. Στο τέλος ενός απογεύματος με πολύ έντονες συγκινήσεις, με το κακό να παραμονεύει πίσω από την ομορφιά, μ' έναν αστραγάλο μούσκεμα στο αίμα κι ένα χαστούκι από έμπιστο χέρι, η Λίζελ Μέμινγκερ κατόρθωσε να αποκτήσει το δεύτερο

βιβλίο της. *Η κίνηση αδιαφορίας*. Ήταν ένα μπλε βιβλίο με σκαλισμένα κόκκινα γράμματα στο εξώφυλλο, και με μια μικροσκοπική εικόνα ενός κούκου κάτω από τον τίτλο, επίσης κόκκινη. Όταν ανέτρεξε σ' αυτό, η Λίζελ δεν ένιωσε ντροπή που το είχε κλέψει. Αντιθέτως, το ανεπαίσθητο τράβηγμα στο στομάχι της υποδήλωνε την περηφάνια που είχε αισθανθεί. Θυμός και βαθύ μίσος είχαν τροφοδοτήσει την επιθυμία της να το κλέψει. Στην πραγματικότητα, στις 20 Απριλίου –στα γενέθλια του Φίρερ–, όταν άρπαξε εκείνο το βιβλίο κάτω από το σωρό από σάχτες που ακόμα κάπνιζαν, η Λίζελ ήταν ένα κορίτσι βυθισμένο στο σκοτάδι.

Η ερώτηση, φυσικά, θα έπρεπε να είναι γιατί;

Τι ήταν αυτό που την έκανε να νιώθει τόσο θυμωμένη;

Τι είχε συμβεί τους τελευταίους τέσσερις με πέντε μήνες ώστε να καταλήξει μ' ένα τέτοιο συναίσθημα;

Με δυο λόγια, η απάντηση ταξίδεψε από την οδό Χίμελ, προς τον Φίρερ, προς τον ανέφικτο εντοπισμό της πραγματικής της μητέρας, και γύρισε πάλι πίσω.

Όπως οι περισσότερες δυστυχίες, άρχισε κι αυτή με φαινομενική ευτυχία.

Η ΑΠΟΛΑΥΣΗ ΤΩΝ ΤΣΙΓΑΡΩΝ

Προς το τέλος του 1939 η Λίζελ είχε προσαρμοστεί πια στη ζωή του Μόλχινγκ. Είχε ακόμα εφιάλτες γύρω από τον αδερφό της και της έλειπε η μητέρα της, αλλά υπήρχαν πια κι αρκετά πράγματα που την ανακούφιζαν.

Αγαπούσε τον μπαμπά της, τον Χανς Χούμπερμαν, αγαπούσε ακόμα και τη θετή μητέρα της, παρά τις προσβολές και τις βρισιές που εκτόξευε. Αγαπούσε και ταυτόχρονα μισούσε τον καλύτερό της φίλο, τον Ρούντι Στάινερ, πράγμα το οποίο ήταν απόλυτα φυσιολογικό. Κι αγαπούσε το γεγονός πως, παρά την αποτυχημένη παρουσία της στην τάξη, η ανάγνωση και η γραφή της είχαν σαφέστατα βελτιωθεί και σύντομα θα βρίσκονταν στο μεταίχμιο του να αποφέρουν κάποιο αξιοπρεπές αποτέλεσμα. Όλο αυτό είχε ως συνέπεια να αισθανθεί τουλάχιστον κάποιο είδος ικανοποίησης που σύντομα θα άγγιζε τα όρια της *Ευτυχίας*.

ΤΑ ΚΛΕΙΔΙΑ ΠΟΥ ΟΔΗΓΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΥΤΥΧΙΑ

1. Να τελειώσει το *Εγχειρίδιο του νεκροθάφτη*.
2. Να αποφεύγει την οργή της αδελφής Μαρίας.
3. Να πάρει δυο βιβλία ως δώρο για τα Χριστούγεννα.

Θυμόταν καλά την ημερομηνία, επειδή ήταν ακριβώς μια εβδομάδα πριν από τα Χριστούγεννα.

Ως συνήθως, ο νυχτερινός της εφιάλτης διέκοψε τον ύπνο της και από αυτόν την έβγαλε ο Χανς Χούμπερμαν. Το χέρι του κρατούσε το ιδρωμένο ύφασμα της πιτζάμας της. «Το τρένο;» ψιθύρισε εκείνος ερωτηματικά.

Η Λίζελ του το επιβεβαίωσε. «Το τρένο».

Εισέπνευσε βαθιά τον αέρα μέχρι να νιώσει έτοιμη, και ύστερα άρχισαν το διάβασμα ξεκινώντας από το ενδέκατο κεφάλαιο του *Εγχειρίδιου του νεκροθάφτη*. Περασμένες τρεις το τέλειωσαν, κι έμεινε αδιάβαστο μόνο το τελευταίο κεφάλαιο, που είχε τον τίτλο «Σεβασμός στο νεκροταφείο». Ο μπαμπάς, με τα ασημιά μάτια του προσημένα από την αϋπνία και το πρόσωπό του αξύριστο, έκλεισε το βιβλίο ανυπομονώντας να μπορέσει να κοιμηθεί λιγάκι. Όμως δεν τα κατάφερε.

Δεν είχε προλάβει να σβήσει το φως, όταν άκουσε τη φωνή της Λίζελ να διαπερνά το σκοτάδι.

«Μπαμπά;»

Εκείνος απάντησε μ' έναν υπόκωφο ήχο, σαν να προερχόταν από κάπου βαθιά στο λαιμό του.

«Είσαι ξύπνιος, μπαμπά;»

«Ja».

Ανασηκώθηκε και στηρίχτηκε στον αγκώνα της. «Μπορούμε να τελειώσουμε το βιβλίο, σε παρακαλώ;»

Ακολούθησε βαθύς αναστεναγμός, ξύσιμο με το χέρι στα γένια, και ύστερα το φως άναψε. Άνοιξε το βιβλίο κι άρχισε. «Κεφάλαιο δώδεκα: Σεβασμός στο νεκροταφείο».

Συνέχισαν να διαβάζουν σχεδόν μέχρι το ξημέρωμα, κυκλώνοντας και γράφοντας τις λέξεις που εκείνη δεν καταλάβαινε και γυρίζοντας τις σελίδες προς τα εκεί που έμπαινε το φως της ημέρας. Σ' ελάχιστες περιπτώσεις, ο μπαμπάς κόντεψε ν' αποκοιμηθεί, υποκύπτοντας στο ενοχλητικό κάπνισμα των ματιών του από την κούραση και στη ζαλάδα που έκανε το κεφάλι του να γυρίζει. Η Λίζελ το

κατάλαβε αμέσως, αλλά δεν είχε τη διακριτικότητα ούτε να τον αφήσει να κοιμηθεί ούτε να του κρύψει ότι ένιωθε προσβεβλημένη. Ήταν ένα κορίτσι που είχε μπροστά του ένα βουνό το οποίο έπρεπε ν' ανέβει.

Σταδιακά, καθώς το σκοτάδι απ' έξω άρχισε να αραιώνει λιγάκι, τέλειωσαν επιτέλους. Η τελευταία σελίδα ήταν κάπως έτσι:

Εμείς της Ένωσης των Νεκροταφείων της Βαναρίας ελπίζουμε πως σας πληροφορήσαμε και σας διαφωτίσαμε ως προς τις συνθήκες εργασίας, τα μέτρα ασφαλείας και τα καθήκοντα ενός νεκροθάφτη στο χώρο εργασίας του. Σας ευχόμαστε πλήρη επιτυχία στο επάγγελμα του νεκροθάφτη και θέλουμε να ελπίζουμε πως το συγκεκριμένο βιβλίο σάς βοήθησε με κάποιον τρόπο.

Όταν κλείσανε το βιβλίο, μοιράστηκαν ένα λοξό βλέμμα. Ο μπαμπάς μίλησε πρώτος.

«Τα καταφέραμε, ε;»

Η Λίζελ, μισοτυλιγμένη στην κουβέρτα της, άρχισε να παρατηρεί το μαύρο βιβλίο στο χέρι της και τ' ασημιά γραμματα στο εξώφυλλο. Κούνησε καταφατικά το κεφάλι της, το στόμα της είχε στεγνώσει και το στομάχι της την τράβαγε ζητώντας τροφή. Ήταν μια από εκείνες τις στιγμές της απόλυτης κούρασης, που έρχεται μετά την κατάκτηση όχι μόνο της δουλειάς που πρέπει να φέρει κανείς σε πέρας αλλά και της νύχτας που την εμπόδιζε να ολοκληρωθεί.

Ο μπαμπάς τεντώθηκε με σφιγμένες γροθιές και μάτια ερμητικά κλειστά, και ακόμα και το πρωινό δεν τόλμησε να εξελιχθεί σε βροχερό εκείνη την ημέρα. Σηκώθηκαν όρθιοι και κατευθύνθηκαν προς την κουζίνα και, μέσα από το θαμπό, παγωμένο τζάμι του παράθυρου, μπόρεσαν να δουν τις ροζ ραβδώσεις των πρώτων αχτίνων του ήλιου πάνω στις χιονισμένες κεκλιμένες στέγες των σπιτιών της οδού Χίμελ.

«Κοίτα τα χρώματα», είπε ο μπαμπάς. Είναι δύσκολο να μη σου αρέσει ένας άντρας που όχι μόνο προσέχει τα χρώματα αλλά και μιλάει γι' αυτά.

Η Λίζελ κρατούσε ακόμα το βιβλίο. Το έσφιξε πιο δυνατά την ώρα που το χιόνι πήρε ένα πορτοκαλί χρώμα. Σε μια από τις στέγες μπορούσε να δει ένα μικρό αγοράκι να κάθεται κοιτάζοντας τον ουρανό. «Το όνομά του ήταν Βέρνερ», είπε. Οι λέξεις βγήκαν χωρίς τη θέλησή της.

Ο μπαμπάς είπε «Ναι».

Στο σχολείο, στη διάρκεια εκείνης της περιόδου, είχαν σταματήσει τα τεστ της ανάγνωσης, μα, καθώς η Λίζελ αργά αλλά σταθερά αποκτούσε εμπιστοσύνη στον εαυτό της, πήρε ένα τυχαίο κείμενο πριν αρχίσει το μάθημα ένα πρωί για να δει αν μπορούσε να το διαβάσει χωρίς πρόβλημα. Κατάφερε να διαβάσει όλες τις λέξεις, αλλά παρ' όλα αυτά υπολειπόταν αρκετά σε σχέση με τους συμμαθητές της. Είναι πολύ πιο εύκολο, συνειδητοποίησε, να βρίσκεσαι στο μεταίχμιο ενός πράγματος παρά να είσαι πραγματικά μέσα σ' αυτό. Ήξερε πως θα της έπαιρνε ακόμα χρόνο.

Ένα απόγευμα μπήκε στον πειρασμό να κλέψει ένα βιβλίο από τη βιβλιοθήκη της τάξης, αλλά, για να λέμε την αλήθεια, η προοπτική ενός ακόμα Watschen στο διάδρομο από τα χέρια της αδελφής Μαρίας ήταν αρκετά αποθαρρυντικός παράγοντας. Και, επιπλέον, δεν υπήρχε πραγματική επιθυμία μέσα της να πάρει τα βιβλία από το σχολείο. Ήταν πιθανότατα περισσότερο η ένταση από την αποτυχία της τον Νοέμβριο που προξένησε αυτή την έλλειψη ενδιαφέροντος, αλλά η Λίζελ δεν ήταν σίγουρη γι' αυτό. Ήξερε μόνον ότι ήταν εκεί.

Στην τάξη δε μιλούσε.

Δεν έκανε τίποτα περισσότερο από το να κοιτάζει αλλού.

Όταν μπήκε για τα καλά ο χειμώνας, έπαιξε πια να είναι εξιλαστήριο θύμα των νεύρων της αδελφής Μαρίας, προτιμούσε τώρα να παρακολουθεί τους άλλους που έπαιρναν το δρόμο προς το διάδρομο και αυτό που τους αναλογούσε. Το να ακούει τις τσιρίδες ενός μαθητή στο διάδρομο δεν ήταν ιδιαίτερα ευχάριστο πράγμα, αλλά το

γεγονός ότι οι τσιρίδες προέρχονταν από κάποιον άλλον, αν και δεν αποτελούσε πραγματική ανακούφιση, ήταν εντούτοις ένα ξαλάφρωμα για κείνη.

Όταν το σχολείο έκλεισε για λίγο για το Weihnachten, η Λίζελ ευχήθηκε «ευτυχισμένα Χριστούγεννα» στην αδελφή Μαρία πριν φύγει. Ξέροντας πως οι Χούμπερμαν ήταν ουσιαστικά άφραγκοι, ότι πλήρωναν ακόμα χρέη και ότι τα χρήματα για το νοίκι ξοδεύονταν με ταχύτερους ρυθμούς απ' ό,τι έμπαιναν στο σπίτι, δεν περίμενε κανένα δώρο από εκείνους. Ίσως μόνο κάποιο καλύτερο φαγητό. Προς έκπληξή της, ωστόσο, την Παραμονή των Χριστουγέννων, αφού είχαν παρακολουθήσει τη λειτουργία στην εκκλησία τα μεσάνυχτα με τη μαμά, τον μπαμπά, τον Χανς τον Νεότερο και την Τρούντι, γυρνώντας σπίτι βρήκε κάτω από το χριστουγεννιάτικο δέντρο ένα πακέτο τυλιγμένο μ' εφημερίδα που απευθυνόταν σ' αυτήν.

«Από τον Άγιο Βασίλη», της είπε ο μπαμπάς, αλλά το κορίτσι δεν ξεγελιόταν εύκολα. Αγκάλιασε και τους δυο θετούς γονείς της, ενώ το χιόνι λαμπύριζε ακόμα στους ώμους του παλτού της.

Ξεδιπλώνοντας την εφημερίδα, ανακάλυψε δυο μικρά βιβλία. Το πρώτο ήταν το *Φάουστ ο σκύλος*, γραμμένο από κάποιον που το όνομά του ήταν Ματέους Ότλεμπεργκ. Θα διάβαζε το συγκεκριμένο βιβλίο συνολικά δεκατρείς φορές. Την Παραμονή των Χριστουγέννων διάβασε τις πρώτες είκοσι σελίδες στο τραπέζι της κουζίνας, την ώρα που ο μπαμπάς και ο Χανς ο Νεότερος διαφωνούσαν γύρω από ένα θέμα το οποίο εκείνη δεν καταλάβαινε. Κάτι που το έλεγαν πολιτικά.

Αργότερα διάβασαν μαζί με τον μπαμπά μερικές ακόμα σελίδες στο κρεβάτι, εμμένοντας στη συνήθειά τους να κυκλώνουν τις λέξεις που εκείνη δεν ήξερε και να τις καταγράφουν. Το *Φάουστ ο σκύλος* είχε και εικόνες – καρικατούρες ενός γερμανικού ποιμενικού που είχε ένα αηδιαστικό πρόβλημα σιελόρροιας και την ικανότητα να

μιλάει.

Το δεύτερο βιβλίο είχε τον τίτλο *Ο φάρος* και ήταν γραμμένο από μια γυναίκα που την έλεγαν Ίνγκριντ Ριπινστάιν. Αυτό ειδικά το βιβλίο ήταν λίγο μεγαλύτερο από πλευράς κειμένου, κι έτσι η Λίζελ κατάφερε να το διαβάσει μόνο εννέα φορές, καθώς η ταχύτητα προόδου της αύξανε σχεδόν ελάχιστα στο τέλος καθεμιάς από αυτές τις γόνιμες αναγνώσεις.

Ήταν λίγες ημέρες μετά τα Χριστούγεννα όταν έκανε μια ερώτηση σε σχέση με τα συγκεκριμένα βιβλία. Έτρωγαν στην κουζίνα. Κοιτάζοντας τις γεμάτες κουταλιές της μπιζελόσουπας που έμπαιναν στο στόμα της μαμάς, αποφάσισε να εστιάσει την προσοχή της στον μπαμπά. «Υπάρχει κάτι που αισθάνομαι την ανάγκη να ρωτήσω».

Στην αρχή δεν πήρε καμιά απάντηση.

«Και;»

Ήταν η μαμά, με το στόμα της ακόμα μισογεμάτο.

«Θα ήθελα να μάθω πού βρήκατε τα χρήματα για να μου αγοράσετε τα βιβλία μου». Ένα φευγαλέο χαμόγελο στο κουτάλι του μπαμπά. «Πραγματικά θέλεις να μάθεις;»

«Φυσικά».

Από την τσέπη του ο μπαμπάς έβγαλε ό,τι είχε απομείνει από τον καπνό που αγόραζε με δελτίο κι άρχισε να τυλίγει ένα τσιγάρο. Βλέποντάς τον να το κάνει, η Λίζελ έγινε ανυπόμονη.

«Έχεις σκοπό να μου πεις ή όχι;»

Ο μπαμπάς έβαλε τα γέλια. «Μα σου το λέω, παιδί μου». Ολοκλήρωσε το στρώσιμο ενός τσιγάρου, το τίναξε πάνω στο τραπέζι κι άρχισε να τυλίγει ένα άλλο. «Έτσι ακριβώς».

Εκείνη τη στιγμή η μαμά τέλειωσε τη σούπα της μ' έναν έντονο μεταλλικό ήχο, που τον ακολούθησε ένα απίστευτα δυνατό ρέψιμο, κι απάντησε αντί γι' αυτόν. «Αυτός ο Saukerl», της είπε.

«Ξέρεις τι έκανε; Τύλιξε όλα τα βρομερά τσιγάρα του,

πήγε στην αγορά όταν ήταν στην πόλη και τ' αντάλλαξε με κάποιον τσιγγάνο».

«Οχτώ τσιγάρα για κάθε βιβλίο». Ο μπαμπάς έχωσε ένα στο στόμα του θριαμβευτικά. Το άναψε και ρούφηξε τον καπνό. «Δόξα τω Θεώ για τα τσιγάρα, ε, μαμά;»

Η μαμά το μόνο που έκανε ήταν να του ρίξει ένα από τα γνωστά της βλέμματα απέχθειας, που το ακολούθησε η πιο κοινή λέξη από το λεξιλόγιό της. «Saukerl».

Η Λίζελ έκλεισε το μάτι στον μπαμπά της, που ανταπέδωσε, και τέλειωσε τη σούπα της. Όπως πάντα, ένα από τα βιβλία της ήταν δίπλα της. Δεν μπορούσε ν' αρνηθεί πως η απάντηση στην ερώτησή της ήταν παραπάνω από ικανοποιητική. Δεν υπήρχαν πολλοί που θα μπορούσαν να πουν πως η εκπαίδευσή τους είχε πληρωθεί με τσιγάρα.

Η μαμά από την άλλη είπε ότι, αν ο Χανς Χούμπερμαν ήταν στο ελάχιστο καλός, θ' αντάλλαζε ένα μέρος από τον καπνό του για το καινούργιο φόρεμα που χρειαζόταν απελπισμένα ή για καλύτερα παπούτσια. «Αλλά όχι...» Άδειασε τις λέξεις στο νεροχύτη. «Αν ήμουν εγώ στη θέση της, θα προτιμούσες να καπνίσεις όλα σου τα τσιγάρα παρά να τ' ανταλλάξεις για κάτι που θα είχα απόλυτη ανάγκη, έτσι δεν είναι; Συν μια ποσότητα από τα τσιγάρα του γείτονα».

Μερικά βράδια αργότερα, ωστόσο, ο Χανς Χούμπερμαν ήρθε σπίτι με ένα κουτί γεμάτο αυγά.

«Συγγνώμη, μαμά». Το ακούμπησε πάνω στο τραπέζι. «Δεν υπήρχαν πουθενά παπούτσια». Η μαμά δεν παραπονέθηκε.

Έφτασε ακόμα και στο σημείο να σιγοτραγουδάει ενώ μαγείρευε τ' αυγά, κινδυνεύοντας να τα κάψει. Απ' ό,τι φάνηκε, τα τσιγάρα έφεραν μεγάλη χαρά, και ήταν μια από τις ευτυχισμένες περιόδους στο νοικοκυριό των Χούμπερμαν.

Έλαβε όμως τέλος λίγες εβδομάδες αργότερα.

ΒΟΛΤΕΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

Η αρχή του προβλήματος έγινε με τα ρούχα που προορίζονταν για πλούσιμο και γρήγορα πήρε διαστάσεις.

Ήταν σε μια από τις συνηθισμένες εξόδους της Λίζελ με τη Ρόζα Χούμπερμαν για να παραδώσουν τα καθαρά ρούχα στα διάφορα σπίτια του Μόλχινγκ, όταν ένας από τους πελάτες της, ο Ερνστ Φόγκελ, τους πληροφόρησε πως δεν μπορούσε πια να πληρώνει για το πλούσιμο και το σιδέρωμα των ρούχων του. «Οι καιροί», δικαιολογήθηκε, «τι μπορώ να πω; Δυσκολεύουν. Ο πόλεμος σφίγγει το ζωνάρι». Κοίταξε το κορίτσι. «Είμαι σίγουρος πως παίρνεις κάποιο επίδομα για να κρατάς αυτή τη μικρή, έτσι δεν είναι;»

Προς απογοήτευση της Λίζελ, η μαμά έμεινε άφωνη. Δίπλα της βρισκόταν μια άδεια τσάντα.

Έλα, Λίζελ.

Δεν ειπώθηκε με λόγια. Ειπώθηκε μ' ένα άγριο τράβηγμα.

Ο Φόγκελ φώναξε από το κεφαλόσκαλό του. Ήταν σχετικά ψηλός και οι λαδωμένες ποντικοουρές των μαλλιών του κρέμονταν άχαρα στο μέτωπό του. «Λυπάμαι, φράου Χούμπερμαν!»

Η Λίζελ του κούνησε το χέρι καθώς έφευγαν. Εκείνος της ανταπέδωσε το χαιρετισμό.

Η μαμά τη μάλωσε έντονα.

«Μην τον χαιρετάς αυτόν τον Arschloch», της είπε.

«Τώρα βιάσου».

Εκείνο το βράδυ, την ώρα που η μαμά έκανε μπάνιο στη Λίζελ, άρχισε να την τρίβει άγρια μουρμουρίζοντας όλη την ώρα βρισιές γι' αυτόν το Saukerl τον Φόγκελ και κάποιες φορές έκανε προσπάθεια να τον μιμηθεί. «Θα πρέπει να παίρνεις κάποιο επίδομα για το κορίτσι...» Κατσάδιαζε το γυμνό στήθος της Λίζελ καθώς το έτριβε. «Δεν αξίζεις και τόσα πολλά, Saumensch. Δε με κάνεις και πλούσια, να το ξέρεις».

Η Λίζελ καθόταν αμίλητη και την άκουγε.

Σχεδόν μια βδομάδα ύστερα από το συγκεκριμένο συμβάν, μετά το μπάνιο, η Ρόζα κουβάλησε το κορίτσι ως την κουζίνα. «Λοιπόν, Λίζελ». Την κάθισε πάνω στο τραπέζι. «Αφού περνάς τον περισσότερο καιρό σου στο δρόμο παίζοντας ποδόσφαιρο, μπορείς να γίνεις και για κάτι χρήσιμη εκεί έξω. Έτσι, γι' αλλαγή».

Η Λίζελ κοίταξε τα χέρια της. «Με τι τρόπο, μαμά;»

«Από τώρα και στο εξής εσύ θα μαζεύεις και θα παραδίδεις την μπουγάδα αντί για μένα. Εκείνοι οι πλούσιοι θα είναι δυσκολότερο να μας απολύσουν αν είσαι εσύ που θα στέκεσαι εκεί μπροστά τους και όχι εγώ. Αν σε ρωτήσουν πού είμαι, πες τους πως είμαι άρρωστη. Και να δείχνεις λυπημένη όταν θα τους το λες. Είσαι κοκαλιάρικη και χλομή κι αυτό είναι αρκετό για να προκαλέσει τον οίκτο τους».

«Ο χειρ Φόγκελ δε με λυπήθηκε».

«Λοιπόν...» Η αναστάτωσή της ήταν ολοφάνερη. «Οι άλλοι μπορεί. Γι' αυτό μην προβάλλεις αντιρρήσεις».

«Μάλιστα, μαμά».

Για μια στιγμή τής φάνηκε πως η θετή μητέρα της θα προσπαθούσε να της δώσει θάρρος ή πως θα της χάιδευε τον ώμο.

Καλό κορίτσι, Λίζελ. Καλό κορίτσι. Χαδάκι, χαδάκι, χαδάκι. Δεν έκανε τίποτε απ' όλα αυτά.

Το μόνο που έκανε η Ρόζα Χούμπερμαν ήταν να σηκωθεί όρθια, να πάρει μια ξύλινη κουτάλα και να τη χώσει

κάτω από τη μύτη της Λίζελ. Έπρεπε να το κάνει, και το ήξερε. «Όταν βγεις έξω σ' εκείνο το δρόμο, πήγαινε τα ρούχα στα σπίτια που πρέπει και μετά φέρε την κατευθείαν σπίτι, με τα λεφτά, παρόλο που είναι σχεδόν τίποτα. Μην πας στον μπαμπά σε περίπτωση που επιτέλους δουλεύει στ' αλήθεια. Μην κοπροσκυλιάσεις μ' αυτόν τον μικρό Saukerl, τον Ρούντι Στάινερ. Κατευθείαν. Σπίτι».

«Ναι, μαμά».

«Και όταν θα κρατάς αυτήν την τσάντα, να την κρατάς σωστά. Μην την κουνάς, μην την αφήσεις να σου πέσει, μην την τσαλακώσεις, ούτε να τη ρίξεις στον ώμο σου».

«Ναι, μαμά».

«Ναι, μαμά». Η Ρόζα Χούμπερμαν ήταν μέγας κι ένθερμος μίμος. «Το καλύτερο που σου θέλω, Saumensch. Θα το ανακαλύψω αν το κάνεις· το ξέρεις αυτό, έτσι δεν είναι;»

«Ναι, μαμά».

Το να προφέρει αυτές τις δυο λέξεις ήταν συχνά ο καλύτερος τρόπος να επιβιώνει, αφού έκανε αυτό που της έλεγαν, και από τότε η Λίζελ περπατούσε στους δρόμους του Μόλχινγκ, από τη φτωχή περιοχή στην πλούσια, παίρνοντας και δίνοντας μπουγάδες. Στη αρχή ήταν μια μοναχική δουλειά, για την οποία ποτέ δεν παραπονιόταν. Την πρώτη φορά που πήρε τον μπόγο και τον μετέφερε μέσα από τους δρόμους της πόλης, μόλις έστριψε στη γωνία και μπήκε στην οδό Μονάχου, κοίταξε προσεκτικά και από τις δυο μεριές και ύστερα ταρακούνησε τον μπόγο με δύναμη –έτσι, σαν μια μορφή επανάστασης–, αλλά αμέσως μετά έλεγξε τα περιεχόμενά του. Ευτυχώς δεν είχαν δημιουργηθεί ζάρες, ούτε τα είχε τσαλακώσει. Χαμογέλασε, και υποσχέθηκε να μην ταρακουνήσει ποτέ ξανά τον μπόγο.

Γενικά, η Λίζελ το απολάμβανε. Δεν έπαιρνε μερίδιο από τις πληρωμές, αλλά ήταν έξω από το σπίτι, και περπατώντας στους δρόμους χωρίς τη μαμά ήταν σαν να βρισκόταν στον έβδομο ουρανό. Ούτε διαταγές με τεντωμένο

το δάχτυλο ή βρисиές. Ούτε όλοι αυτοί που τους κοίταζαν την ώρα που την έβριζε γιατί κατά την άποψή της κρατούσε λάθος τον μπόγο. Τίποτα, μόνο γαλήνη.

Είχε φτάσει να της αρέσουν και οι άνθρωποι στους οποίους πήγαινε: Οι Πφαφελχίρβερ έλεγχαν τα ρούχα λέγοντας «Ja, ja, sehr gut, sehr gut!» Η Λίζελ φαντάστηκε πως τα έκαναν όλα δυο φορές.

Η ευγενική Έλενα Σμιντ παρέδιδε τα χρήματα με το ρυτιδιασμένο από τα αρθριτικά χέρι της.

Οι Βαιϊγκάρτνερ, των οποίων η γάτα με τα γερά μουστάκια ερχόταν πάντα στην πόρτα μαζί τους. Ο μικρός Γκέμπελς, έτσι τον φώναζαν, όπως το δεξί χέρι του Χίτλερ.

Και η φράου Χέρμαν, η γυναίκα του δημάρχου, που στεκόταν με τα φουντωτά μαλλιά της τρέμοντας από το κρύο στην τεράστια πόρτα, όπου τα παγωμένα ρεύματα έδιναν κι έπαιρναν. Πάντα σιωπηλή. Πάντα μόνη. Ούτε λέξη, ούτε μια φορά.

Σε κάποιες από αυτές τις αποστολές ο Ρούντι ερχόταν μαζί της για παρέα.

«Πόσα χρήματα έχεις εκεί;» τη ρώτησε ένα απόγευμα. Ήταν σχεδόν σκοτάδι και διέσχιζαν την οδό Χίμελ, έχοντας μόλις περάσει από το μαγαζί. «Έχεις ακούσει για τη φράου Ντίλερ, έτσι δεν είναι; Λένε πως έχει καραμέλες κρυμμένες κάπου, και με την κατάλληλη τιμή...»

«Ούτε να το σκέφτεσαι». Η Λίζελ, όπως πάντα, κρατούσε σφιχτά πάνω της τα χρήματα. «Δεν είναι τόσο άσχημα για σένα – δεν έχεις ν' αντιμετωπίσεις τη μαμά μου».

Ο Ρούντι ανασήκωσε τους ώμους του. «Θ' άξιζε τον κόπο».

Στα μέσα Ιανουαρίου τα μαθήματα στο σχολείο εστιάστηκαν στη συγγραφή ενός γραμματος. Αφού έμαθαν τα βασικά, κάθε μαθητής έπρεπε να γράψει δυο γραμματα, ένα σε κάποιο φίλο κι ένα σε κάποιον ή κάποια σε μιαν άλλη τάξη.

Το γραμμα που της έγγραψε ο Ρούντι ήταν κάπως έτσι:

Αγαπητή Saumensch, Είσαι ακόμα τόσο άχρηστη στο ποδόσφαιρο όπως την τελευταία φορά που παίξαμε; Το ελπίζω. Αυτό σημαίνει πως μπορώ να σε περάσω στο τρέξιμο ξανά, ακριβώς όπως ο Τζέσε Όουενς στους Ολυμπιακούς... Όταν η αδελφή Μαρία ανακάλυψε αυτά που έγραφε, του έκανε μια πολύ καλοπροαίρετη ερώτηση.

Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΗΣ ΜΑΡΙΑΣ

«Μήπως θα ήθελες να επισκεφτείς το διάδρομο, κύριε Στάινερ;»

Δε χρειάζεται να πούμε πως ο Ρούντι απάντησε αρνητικά και πως η κόλλα του σκίστηκε κι εκείνος ξανάρχισε από την αρχή. Η δεύτερη απόπειρα απευθυνόταν σε κάποια με τ' όνομα Λίζελ και ρωτούσε ποια ήταν τα χόμπι της.

Στο σπίτι, ενώ ολοκλήρωνε ένα γράμμα για την εργασία του σχολείου, η Λίζελ αποφάσισε πως το να απευθύνει το γράμμα στον Ρούντι ή σε κάποιον άλλο Saukerl ήταν στην πραγματικότητα γελοίο. Δε σήμαινε τίποτα. Καθώς έγραφε στο υπόγειο, μίλησε στον μπαμπά, ο οποίος εκείνη την ώρα ξανάβαφε τον τοίχο.

Ταυτόχρονα εκείνος και οι αναθυμιάσεις της μπογιάς στράφηκαν προς το μέρος της. «Was wuistz?» Αυτή η έκφραση ήταν ο πιο άξεστος τρόπος με τον οποίο μπορούσε να μιλήσει εκείνος, αλλά ειπώθηκε μ' έναν αέρα απόλυτης ευχαρίστησης. «Ναι, τι;»

«Θα μπορούσα να γράψω ένα γράμμα που να απευθύνεται στη μαμά;» Ένας δισταγμός.

«Γιατί θέλεις να γράψεις ένα γράμμα που ν' απευθύνεται σε αυτήν; Είσαι αναγκασμένη να την ανέχεσαι κάθε μέρα». Ο μπαμπάς της χάρισε ένα πονηρό χαμόγελο. «Δεν είναι από μόνο του αρκετά κακό αυτό;»

«Δεν εννοώ αυτή τη μαμά». Ξεροκατάπιε.

«Α». Ο μπαμπάς στράφηκε πάλι στον τοίχο και

συνέχισε το βάψιμο. «Λοιπόν, πιστεύω πως ναι. Θα μπορούσες να το στείλεις στην πώς-τη-λένε-εκείνη που σ' έφερε εδώ και μας επισκέφτηκε μερικές ακόμη φορές – από τους ανάδοχους γονείς».

«Τη φράου Χάινριχ».

«Σωστά. Στείλε το σ' αυτήν. Ίσως μπορέσει να το στείλει στη μητέρα σου». Ακόμα κι εκείνη τη στιγμή, δεν ακουγόταν ιδιαίτερα πειστικός, σαν να έκρυβε κάτι από τη Λίζελ. Στις σύντομες επισκέψεις της η φράου Χάινριχ κρατούσε το στόμα της ερμητικά κλειστό όσον αφορούσε τη μητέρα της Λίζελ. Αντί να τον ρωτήσει ποιο ήταν το πρόβλημα, η Λίζελ άρχισε να γράφει αμέσως, επιλέγοντας να αγνοήσει το άσχημο προαίσθημα που είχε άμεσα συσσωρευτεί μέσα της. Της πήρε τρεις ώρες και έξι προσχέδια για να τελειοποιήσει το γράμμα, αναφέροντας στη μητέρα της τα πάντα γύρω από το Μόλχινγκ, τον μπαμπά της και το ακορντεόν του, τους παράξενους αλλά γνήσιους τρόπους του Ρούντι Στάινερ και τα καμώματα της Ρόζας Χούμπερμαν. Επίσης της εξήγησε πόσο υπερήφανη ήταν που μπορούσε τώρα να γράφει και να διαβάζει έστω κι ελάχιστα. Την επόμενη μέρα το ταχυδρόμησε στις φράου Ντίλερ μ' ένα γραμματόσημο που πήρε από το συρτάρι της κουζίνας. Κι άρχισε η αναμονή.

Το ίδιο βράδυ που έγραψε το γράμμα πήρε το αντί της μια κουβέντα ανάμεσα στον Χανς και στη Ρόζα.

«Γιατί γράφει στη μητέρα της;» έλεγε η μαμά. Η φωνή της ήταν εκπληκτικά ήρεμη και γεμάτη έγνοια. Όπως μπορείτε να φανταστείτε, αυτό ανησύχησε πολύ το κορίτσι. Θα προτιμούσε να τους είχε ακούσει να διαφωνούν. Οι ενήλικες που ψιθυρίζουν σπάνια εμπνέουν εμπιστοσύνη.

«Με ρώτησε», απάντησε ο μπαμπάς, «και δεν μπορούσα να της το αρνηθώ. Πώς θα μπορούσα;»

«Ιησού, Μαρία και Ιωσήφ». Ξανά ψίθυροι. «Θα έπρεπε απλά να την ξεχάσει. Ποιος ξέρει πού μπορεί να βρίσκεται; Ποιος ξέρει τι της έχουν κάνει αυτοί;»

Στο κρεβάτι η Λίζελ αγκάλιασε σφιχτά το κορμί της. Ένα κουβάρι έγινε. Σκέφτηκε τη μητέρα της κι επανέλαβε τις ερωτήσεις της Ρόζας Χούμπερμαν. Ποιος ξέρει πού μπορεί να βρίσκεται;

Ποιος ξέρει τι της έχουν κάνει αυτοί;

Και επιτέλους, ποιοι στ' αλήθεια ήταν αυτοί;

ΑΝΕΠΙΔΟΤΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Πρόσω ολοταχώς στο υπόγειο, Σεπτέμβρης του 1943.

Ένα κορίτσι στα δεκατέσσερα γράφει σ' ένα μικρό βιβλίο με σκούρο εξώφυλλο. Είναι κοκαλιάρικα αλλά δυνατή κι έχει δει πολλά στη σύντομη ζωή της. Ο μπαμπάς κάθεται με το ακορντεόν ακουμπισμένο στα πόδια του.

Λέει «Ξέρεις, Λίζελ; Σχεδόν σου έγραψα μιαν απάντηση και υπέγραψα με τ' όνομα της μαμάς σου». Ξύνει το πόδι του, εκεί που ήταν πασαλειμμένο με μπογιά. «Αλλά δεν μπορούσα. Δεν μπορούσα να πείσω τον εαυτό μου να το κάνει».

Μερικές φορές, στο τελευταίο μισό του Γενάρη και ολόκληρο τον Φλεβάρη του 1940, όταν η Λίζελ έψαχνε στο γραμματοκιβώτιο για μιαν απάντηση στο γράμμα της, ολοφάνερα ράγιζε την καρδιά του θετού της πατέρα. «Λυπάμαι», της έλεγε. «Ούτε σήμερα, ε;» Η στερνή της γνώση της έδειξε πως όλη αυτή η αναστάτωση δεν είχε λόγο ύπαρξης. Αν η μητέρα της ήταν σε θέση να το κάνει, θα είχε ήδη έρθει σ' επαφή με τους ανθρώπους για τις ανάδοχες οικογένειες, ή απευθείας με το κορίτσι, ή με τους Χούμπερμαν. Αλλά δεν είχε υπάρξει τίποτα.

Και μαζί με την πληγή ήρθε και η προσβολή γύρω στα μέσα Φεβρουαρίου, όταν η Λίζελ έγινε αποδέκτρια ενός γράμματος από έναν άλλο πελάτη τους, τους Πφαφελχίρβερ, από τη Χάιντε Στράσε. Το ζευγάρι στεκόταν με όλο τους το

μποί στην εξώπορτα χαιρετώντας τη μελαγχολικά.

«Για τη μαμά σου», είπε ο άντρας, παραδίνοντάς της το φάκελο. «Πες της πως λυπούμεθα. Πες της πως λυπούμεθα».

Εκείνο το βράδυ δεν ήταν καθόλου καλό για το σπίτι των Χούμπερμαν.

Ακόμα κι όταν η Λίζελ αποσύρθηκε στο υπόγειο για να γράψει το πέμπτο της γράμμα στη μητέρα της –όλα εκτός από το πρώτο περίμεναν ακόμα να σταλούν–, μπορούσε ν' ακούσει τη Ρόζα να βρίζει και να συμπεριφέρεται απρεπώς γύρω από εκείνους τους Πφαφελχίρβερ τους *Arschlöcher* κι εκείνον τον σιχαμερό τον Ερνστ Φόγκελ.

«Feuer soll'n's brunzen für einen Monat!» την άκουσε να φωνάζει. Μετάφραση: «Μακάρι όλοι τους να κατουράνε φωτιά για ένα μήνα!»

Η Λίζελ έγραφε.

Όταν ήρθαν τα γενέθλιά της, δεν πήρε κανένα δώρο. Δεν πήρε κανένα δώρο επειδή δεν υπήρχαν χρήματα, κι εκείνη την περίοδο είχε τελειώσει και ο καπνός του μπαμπά.

«Σ' το είπα». Η μαμά τού κούνησε απειλητικά το δάχτυλο. «Σ' το είπα να μην της δώσεις και τα δυο βιβλία τα Χριστούγεννα. Αλλά εσύ το δικό σου. Μ' άκουσες; Φυσικά και όχι!»

«Το ξέρω!» Αυτός γύρισε ήρεμα προς το κορίτσι. «Λυπάμαι, Λίζελ. Απλά δεν μπορούμε ν' αντέξουμε οικονομικά την αγορά ενός δώρου».

Τη Λίζελ δεν την ένοιαξε αυτό. Δεν άρχισε τα κλαψουρίσματα ή τα παράπονα ή να χτυπάει θυμωμένα τα πόδια της στο πάτωμα. Απλά κατάπие την απογοήτευσή της και αποφάσισε κάτι επικίνδυνο – ένα δώρο από τον εαυτό της στον εαυτό της. Θα μάξευε όλα τα γράμματα που προορίζονταν για τη μητέρα της, θα τα έχωνε σ' ένα φάκελο και θα χρησιμοποιούσε μια ελάχιστη ποσότητα από τα χρήματα για το πλύσιμο και το σιδέρωμα για να τα ταχυδρομήσει. Ύστερα, φυσικά, θα ακολουθούσε το *Watschen*, το πιθανότερο στην κουζίνα, και δε θα έβγαζε

άχνα.

Τρεις μέρες αργότερα το σχέδιο θα ετίθετο σε εφαρμογή.

«Λείπουν χρήματα». Η μαμά μέτρησε τα χρήματα για τέταρτη φορά, κρατώντας τη Λίζελ πάνω από τη σόμπα. Ήταν ζεστά εκεί κι έκανε το αίμα της να τρέχει πιο γρήγορα. «Τι συνέβη, Λίζελ;»

Είπε ψέματα. «Θα πρέπει να μου έδωσαν λιγότερα απ' ό,τι συνήθως».

«Τα μέτρησες;»

Έσπασε. «Τα ξόδεψα εγώ, μαμά».

Η Ρόζα ήρθε πιο κοντά της. Αυτό δεν ήταν καλό σημάδι. Ήταν πολύ κοντά στις ξύλινες κουτάλες.

«Τι έκανες;»

Πριν προλάβει ν' απαντήσει, η ξύλινη κουτάλα κατέβηκε στο κορμί της Λίζελ Μέμινγκερ σαν θεία δίκη. Κόκκινα σημάδια σαν χνάρια από τις πατημασιές του, κι έκαιγαν. Από το πάτωμα, όταν όλα είχαν πια τελειώσει, το κορίτσι σήκωσε το κεφάλι του, την κοίταξε και εξήγησε.

Η ένταση και το κίτρινο φως στο δωμάτιο έκαναν τα μάτια της ν' ανοιγοκλείσουν. «Ταχυδρόμησα τα γράμματά μου».

Αυτό που ένιωσε αμέσως μετά ήταν άφθονη σκόνη από το πάτωμα, η αίσθηση πως τα ρούχα της ήταν περισσότερο δίπλα της παρά επάνω της και η ξαφνική συνειδητοποίηση πως όλα αυτά μπορεί να ήταν για το τίποτα – πως η μητέρα της ποτέ δε θα της απαντούσε και πως δε θα την ξανάβλεπε ποτέ. Η συνειδητοποίηση αυτού του γεγονότος οδήγησε σε ένα δεύτερο Watschen. Την έτσουξε και κράτησε αρκετά λεπτά.

Από πάνω της, η Ρόζα έμοιαζε με μουντζούρα, αλλά σύντομα τα χαρακτηριστικά της άρχισαν να ξεχωρίζουν καθώς το χαρτονένιο πρόσωπό της πλησίαζε πιο κοντά. Αποκαρδιωμένη, στεκόταν εκεί με όλο της το πάχος, κρατώντας την ξύλινη κουτάλα πλάι της σαν κλομπ. Έσκυψε

προς το μέρος του κοριτσιού. «Σου ζητώ συγγνώμη, Λίζελ».

Η Λίζελ την ήξερε αρκετά καλά για να καταλάβει πως η συγγνώμη της δεν ήταν για το ξυλοφόρτωμα.

Τα κόκκινα σημάδια μεγάλωσαν κι άλλο, έγιναν σαν μπαλώματα σε όλο της το δέρμα, έτσι όπως βρισκόταν εκεί σωριασμένη στο αχνό φως, ανάμεσα στη σκόνη και στα σκουπίδια του πατώματος. Η ανάσα της ηρέμησε κι ένα κίτρινο δάκρυ κύλησε στο πρόσωπό της. Μπορούσε να δει τον εαυτό της έτσι όπως ήταν σωριασμένη στο πάτωμα. Ένα μπράτσο, ένα γόνατο. Ένας αγκώνας. Ένα μάγουλο. Ένας μυς στη γάμπα.

Το πάτωμα ήταν κρύο, ιδιαίτερα στο σημείο που ακουμπούσε το μάγουλό της, αλλά δεν μπορούσε να σαλέψει.

Δε θα ξανάβλεπε ποτέ τη μητέρα της.

Για μια ώρα σχεδόν έμεινε ξαπλωμένη κάτω από το τραπέζι της κουζίνας, ώσπου ο μπαμπάς επέστρεψε κι άρχισε να παίζει το ακορντεόν. Μόνο τότε ανακάθισε κι άρχισε να συνέρχεται.

Όταν έγραψε για όσα συνέβησαν εκείνη τη νύχτα, δεν κράτησε καμιά έχθρα στη Ρόζα ή στη μητέρα της, για τον ίδιο ακριβώς λόγο. Γι' αυτήν και οι δυο τους ήταν θύματα των καταστάσεων. Η μόνη σκέψη που συνεχώς επανερχόταν ήταν το κίτρινο δάκρυ. Αν είχε σκοτεινιάσει, σκέφτηκε, το δάκρυ θα ήταν μαύρο.

Αλλά ήταν σκοτεινά, μονολόγησε.

Δεν έχει σημασία πόσες φορές προσπάθησε να φανταστεί αυτή τη σκηνή με το κίτρινο φως που ήξερε πως ήταν εκεί, έπρεπε να παλέψει πολύ για να το ξαναζήσει νοερά. Έφαγε ξύλο στο σκοτάδι και είχε παραμείνει εκεί, πάνω σ' ένα κρύο, σκοτεινό πάτωμα κουζίνας. Ακόμα και η μουσική του μπαμπά είχε το χρώμα του σκοταδιού.

Ακόμα και η μουσική του μπαμπά.

Το παράξενο ήταν πως αυτή η σκέψη κατά κάποιον τρόπο την ανακούφιζε, δεν της προξενούσε λύπη.

Το σκοτάδι, το φως. Ποια ήταν η διαφορά;

Οι επιφύλακτοι επανήλθαν δριμύτεροι, καθώς η κλέφτρα των βιβλίων άρχισε στ' αληθινά να συνειδητοποιεί πώς είχαν τα πράγματα και πώς θα ήταν πάντα. Αν μη τι άλλο, θα μπορούσε να προετοιμάσει τον εαυτό της. Ίσως αυτός να είναι ο λόγος που στα γενέθλια του Φίρερ, όταν η απάντηση για τα βάσανα της μητέρας της έγινε απόλυτα ξεκάθαρη, κατάφερε να αντιδράσει, παρά την απορία και το θυμό της.

Η Λίξελ Μέμινγκερ ήταν έτοιμη.

Ευτυχισμένα γενέθλια, χερ Χίτλερ. Πολλές ευχές.

ΤΑ ΓΕΝΕΘΛΙΑ ΤΟΥ ΧΙΤΛΕΡ, 1940

Γεμάτη απόγνωση, η Λίζελ συνέχισε να ψάχνει στο γραμματοκιβώτιο κάθε απόγευμα, όλο τον Μάρτη και γι' αρκετό διάστημα μέσα στον Απρίλη. Κι αυτό, παρά το αίτημα του Χανς προς τη φράου Χάινριχ να τους επισκεφτεί, και παρά το γεγονός πως εκείνη είχε εξηγήσει στους Χούμπερμαν πως το γραφείο ανάδοχης φροντίδας είχε χάσει κάθε επαφή με την Πάουλα Μέμινγκερ. Το κορίτσι, ωστόσο, επέμενε, κι όπως μπορείτε να φανταστείτε, όταν έψαχνε κάθε μέρα το γραμματοκιβώτιο, δεν υπήρχε τίποτα γι' αυτήν.

Το Μόλχινγκ, όπως και η υπόλοιπη Γερμανία, βρίσκονταν σε αναβρασμό, καθώς είχαν ξεκινήσει οι προετοιμασίες για τα γενέθλια του Χίτλερ. Τη συγκεκριμένη περίοδο, με τη νικηφόρα εξέλιξη του πολέμου, οι οπαδοί του ναζισμού στο Μόλχινγκ ήθελαν οι εορτασμοί να είναι οι λαμπρότεροι, όπως άρμοζε στην περίπτωση. Θα ξεκινούσαν με παρέλαση. Θα ακολουθούσε μουσική. Τραγούδια. Και θα τέλειωναν με μια εντυπωσιακή πυρά.

Ενώ η Λίζελ διάβαινε τους δρόμους του Μόλχινγκ μαζεύοντας τ' άπλυτα και μοιράζοντας πλυμένα και

σιδερωμένα ρούχα, τα μέλη του Ναζιστικού Κόμματος συγκέντρωναν καύσιμη ύλη για την πυρά. Δυο φορές η Λίζελ βρέθηκε μπροστά σε άντρες και γυναίκες που χτυπούσαν πόρτες και ρωτούσαν τον κόσμο αν είχε πράγματα για πέταμα. Η εφημερίδα του μπαμπά, η *Μόλχινγκ Εξπρές*, ανακοίνωσε πως στην πλατεία της πόλης θ' άναβε μια πανηγυρική πυρά, την οποία θα παρακολουθούσαν όλα τα τοπικά τμήματα της Χιτλερικής Νεολαίας. Θα γιόρταζαν όχι μόνο τα γενέθλια του Χίτλερ, αλλά και τη νίκη ενάντια στους εχθρούς του και στους περιορισμούς που είχαν κρατήσει τη Γερμανία υπό έλεγχο από το τέλος του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου. «Οποιοδήποτε υλικό», ζητούσαν, «από εκείνες τις περιόδους –εφημερίδες, αφίσες, βιβλία, σημαίες– και οποιοδήποτε άλλο προπαγανδιστικό υλικό των εχθρών μας που θα ανακαλυφθεί θα πρέπει να μεταφερθεί στο γραφείο του Ναζιστικού Κόμματος στην οδό Μονάχου». Ακόμα και η Σίλερ Στράσε –ο δρόμος με τα κίτρινα αστέρια–, η οποία περίμενε ακόμα την ανακαίνιση των κτιρίων της, λεηλατήθηκε για μια τελευταία φορά, μπας κι έβρισκαν κάτι, οτιδήποτε, να κάψουν στο όνομα της δόξας του Φίρερ. Δε θα ξάφνιαζε κανέναν αν συγκεκριμένα μέλη του κόμματος εξέδιδαν καμιά χιλιάδα ή περίπου τόσα βιβλία ή αφίσες με θέματα που δηλητηρίαζαν την ηθική του λαού, απλά και μόνο για να έχουν τη χαρά να τ' αποτεφρώσουν.

Τα πάντα ήταν στη θέση τους για να κάνουν την 20ή Απριλίου υπέροχη. Θα ήταν μια μέρα γεμάτη φωτιές και ζητωκραυγές.

Και κλοπές βιβλίων.

Στο νοικοκυριό των Χούμπερμαν εκείνο το πρωί όλα ήταν όπως χθες και όπως θα ήταν αύριο.

«Εκείνος ο Saukerl κοιτάζει ξανά έξω από το παράθυρο», είπε θυμωμένα η Ρόζα Χούμπερμαν.

«Κάθε μέρα», συνέχισε. «Τι κοιτάξεις πάλι;»

«Αχχχ», αναστέναξε ο μπαμπάς μ' ευχαρίστηση. Η σημαία σκέπαζε την πλάτη του όπως κρεμόταν από το πάνω

μέρος του παράθυρου. «Θα έπρεπε να έριχνες κι εσύ μια ματιά στη γυναίκα που βλέπω». Γύρισε και χαμογέλασε στη Λίζελ. «Νομίζω πως θα έπρεπε να βγω έξω και να την πάρω το κατόπι. Και νεκρούς ανασταίνει, μαμά».

«Schwein!» κούνησε απειλητικά την ξύλινη κουτάλα προς το μέρος του εκείνη.

Ο μπαμπάς συνέχισε να κοιτάζει έξω από το παράθυρο, μια φανταστική γυναίκα κι έναν πολύ πραγματικό διάδρομο από γερμανικές σημαίες.

Στους δρόμους του Μόλχινγκ εκείνη την ημέρα κάθε παράθυρο ήταν διακοσμημένο για τον Φίρερ. Κάποια μάλιστα, όπως εκείνο της φράου Ντίλερ, άστραφταν από καθαριότητα, και η σβάστικα έμοιαζε με πετράδι πάνω σε άσπρη και κόκκινη κουβέρτα. Σε άλλα η σημαία κρεμόταν από το περβάζι σαν μπουγάδα που την είχαν απλώσει έξω για να στεγνώσει.

Νωρίτερα είχε πέσει πανικός στο σπίτι τους. Οι Χούμπερμαν δεν μπορούσαν να βρουν τη σημαία τους.

«Θα έρθουν εδώ», προειδοποίησε η μαμά τον άντρα της. «Θα έρθουν εδώ και θα μας συλλάβουν». Αυτοί. «Θα πρέπει να τη βρούμε!» Κάποια στιγμή έφτασαν στο σημείο να κατέβει ο μπαμπάς στο υπόγειο και να ζωγραφίσει μια σημαία σ' ένα σεντόνι. Ευτυχώς ανακαλύφθηκε, θαμμένη πίσω από το ακορντεόν στο ντουλάπι.

«Αυτό το σατανικό ακορντεόν μ' εμπόδιζε να δω!» Η μαμά στράφηκε αυτόματα προς το κορίτσι.

«Λίζελ!»

Και το κορίτσι είχε την τιμή να στερεώσει τη σημαία στο πλαίσιο του παραθύρου.

Αργότερα ο Χανς ο Νεότερος και η Τρούντι ήρθαν σπίτι για το απογευματινό φαγητό, όπως έκαναν τα Χριστούγεννα ή το Πάσχα. Τώρα φαίνεται πως ήρθε το πλήρωμα του χρόνου να τους παρουσιάσω λίγο πιο διεξοδικά: Ο Χανς ο Νεότερος είχε κληρονομήσει τα μάτια και το ύψος του πατέρα του. Το ασήμι στα δικά του μάτια,

εντούτοις, δεν ήταν φιλικό σαν του μπαμπά – τα μάτια του είχαν αποκτήσει ήδη το ναζιστικό βλέμμα που έβλεπε γύρω της τόσο συχνά τελευταία. Είχε περισσότερα κιλά από τον πατέρα του, ατίθασα ξανθά μαλλιά κι ασπρουλιάρικο δέρμα.

Η Τρούντι, ή Τρούντελ, όπως ήταν πιο γνωστή, είχε κληρονομήσει το ύψος της μαμάς και το θλιβερό λικνιστικό βάδισμα της Ρόζας Χούμπερμαν, αλλά όλα τα υπόλοιπα πάνω της ήταν περισσότερο ήπια. Όντας εσωτερική καμαριέρα σ' ένα σπίτι στο πλούσιο τμήμα του Μονάχου, βαριόταν θανάσιμα τα παιδιά, αλλά κατάφερνε πάντα να χαμογελάει στη Λίζελ και να ανταλλάσσει μαζί της φιλικές κουβέντες. Είχε απαλά χείλια. Ήρεμη φωνή.

Ήρθαν μαζί στο σπίτι με το τρένο από το Μόναχο, και δεν τους πήρε πολύ για να ενεργοποιηθούν οι παλιές εντάσεις.

ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΟΥ ΧΑΝΣ ΧΟΥΜΠΕΡΜΑΝ ΣΕ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΓΙΟ ΤΟΥ

Ο νεαρός ήταν ναζιστής· ο πατέρας του δεν ήταν. Κατά τη γνώμη του Χανς του Νεότερου, ο πατέρας του ήταν κομμάτι μιας γερασμένης, εξασθενημένης Γερμανίας – η οποία επέτρεπε στον οποιονδήποτε να την εκμεταλλεύεται ενώ οι δικοί της άνθρωποι υπέφεραν. Ως έφηβος, ήξερε πως ο πατέρας του είχε το παρατσούκλι Der Juden Maler – ο Εβραίος μπογιατζής – επειδή έβαφε τα σπίτια των Εβραίων. Ύστερα έλαβε χώρα ένα περιστατικό το οποίο θα σας παρουσιάσω με κάθε λεπτομέρεια αρκετά σύντομα – την ημέρα που ο Χανς τα τίναξε όλα στον αέρα, ενώ ήταν σχεδόν έτοιμος να μπει στο κόμμα. Όλοι ήξεραν πως δεν μπορούσες να σβήνεις με μπογιά τα συνθήματα που διέσφραν τους Εβραίους από τις προσόψεις των μαγαζιών. Τέτοια συμπεριφορά ήταν κακή για τη Γερμανία, και ήταν κακή και για τον παραβάτη των νόμων.

«Λοιπόν, δε σ' έχουν βάλει ακόμα;» Ο Χάνς ο Νεότερος ξανάρχιζε την κουβέντα από εκεί που την είχαν αφήσει τα Χριστούγεννα.

«Σε τι;»

«Μάντεψε – στο κόμμα».

«Όχι, νομίζω πως με έχουν ξεχάσει».

«Λοιπόν, ξαναπροσπάθησες ποτέ; Δεν μπορείς να κάθεις εδώ γύρω περιμένοντας τον καινούργιο κόσμο να έρθει προς το μέρος σου. Θα πρέπει να βγεις έξω και να γίνεις κι εσύ μέρος του – παρά τα λάθη σου στο παρελθόν».

Ο μπαμπάς σήκωσε το κεφάλι του και τον κοίταξε. «Λάθη; Έχω κάνει πολλά λάθη στη ζωή μου, αλλά το ότι δεν έγινα μέλος του Ναζιστικού Κόμματος δεν είναι ένα από αυτά. Έχουν ακόμα την αίτησή μου –το ξέρεις αυτό–, αλλά δεν μπορούσα να ξαναγυρίσω σ' αυτούς για να τους ρωτήσω. Εγώ απλά...»

Εκείνη ακριβώς τη στιγμή ένιωσαν όλοι ανατριχίλα.

Σαν να είχε μπει ένα ρεύμα μέσα στην κουζίνα. Ίσως να ήταν η αύρα του Τρίτου Ράιχ, που συγκέντρωνε ακόμα περισσότερη δύναμη. Ή ίσως απλά να ήταν ξανά η Ευρώπη που ανάσαινε. Ό,τι κι αν ήταν, έπεσε κατευθείαν πάνω τους, καθώς τα μεταλλικά τους μάτια δημιουργούσαν έναν μεταλλικό ήχο στην κουζίνα, σαν σιδερένια τενεκεδάκια.

«Δεν έχεις ποτέ σου νοιαστεί γι' αυτή τη χώρα», είπε ο Χανς ο Νεότερος. «Σίγουρα όχι αρκετά».

Τα μάτια του μπαμπά άρχισαν να παίρνουν ένα απορημένο βλέμμα. Αυτό δε σταμάτησε τον Χανς τον Νεότερο. Κοίταξε τώρα το κορίτσι. Τα τρία της βιβλία στέκονταν όρθια στο τραπέζι, σαν να κουβέντιαζαν μεταξύ τους. Η Λίζελ σιωπηλά πρόφερε τις λέξεις καθώς διάβαζε από ένα από αυτά.

«Και τι σκουπίδια είναι αυτά που διαβάζει το κορίτσι; Θα έπρεπε να διαβάζει το *Mein Kampf*». Η Λίζελ σήκωσε το κεφάλι της.

«Μην ανησυχείς, Λίζελ», της είπε ο μπαμπάς. «Απλά συνέχισε να διαβάζεις. Δεν ξέρει τι λέει».

Αλλά ο Χανς ο Νεότερος δεν είχε ακόμα τελειώσει. Πήγε πιο κοντά στον πατέρα του και του είπε «Είσαι είτε μαζί με τον Φίρερ ή εναντίον του – και μπορώ να το δω ξεκάθαρα πως είσαι εναντίον του. Πάντα ήσουν». Η Λίζελ κοίταξε τον Χανς τον Νεότερο στο πρόσωπο, προσηλώνοντας το βλέμμα στα στενά του χείλια και στην ετοιμόρροπη γραμμή των κάτω δοντιών του. «Είναι θλιβερό – το πώς ένας άντρας μπορεί να στέκεται παράμερα και να μην κάνει κάτι όταν ένα ολόκληρο έθνος πετάει τα σκουπίδια του και μεγαλουργεί».

Η Τρούντι και η μαμά κάθονταν σιωπηλές, φοβισμένες, όπως και η Λίζελ. Στον αέρα πλανιόταν η μυρωδιά καμένης μπιζελόσουπας κι έντονη αντιπαράθεση.

Περίμεναν όλοι τις επόμενες λέξεις. Ήρθε από το γιο. Απλά μια λέξη.

«Δειλέ». Την πέταξε στον μπαμπά καταπρόσωπο, και αμέσως έφυγε από την κουζίνα, και από το σπίτι.

Αγνοώντας το μάταιο της ενέργειάς του, ο μπαμπάς πήγε ως την εξώπορτα και φώναξε στο γιο του.

«Δειλέ; Εγώ είμαι ο δειλός;!» Ύστερα όρμησε στην καγκελόπορτα κι έτρεξε ικετευτικά πίσω του. Η μαμά βιάστηκε να πάει στο παράθυρο, έσκισε τη σημαία και το άνοιξε. Μαζί με την Τρούντι και τη Λίζελ μαζεύτηκαν εκεί και παρακολουθούσαν έναν πατέρα να γραπώνει το γιο του και να τον κρατάει σφιχτά, ικετεύοντάς τον να γυρίσει πίσω. Δεν μπορούσαν ν' ακούσουν τίποτε, αλλά ο τρόπος με τον οποίο ο Χανς ο Νεότερος ανασήκωσε τους ώμους του κι ελευθερώθηκε από την αρπάγη του πατέρα του ήταν αρκετά σαφής. Το θέαμα του μπαμπά καθώς τον έβλεπε ν' απομακρύνεται αντιβούιζε ως αυτούς από την άλλη άκρη του δρόμου.

«Χάνσι!» φώναξε στο τέλος η μαμά. Η Τρούντι και η Λίζελ ζάρωσαν φοβισμένες από την ένταση της φωνής της.

«Γύρνα πίσω!»

Το αγόρι έφυγε.

Ναι, το αγόρι έφυγε, και θα ήθελα να μπορούσα να σας πω πως όλα δούλεψαν προς όφελος του νεαρότερου Χανς Χούμπερμαν αλλά δεν έγινε έτσι.

Όταν εξαφανίστηκε από την οδό Χίμελ, εκείνη την ημέρα στο όνομα του Φίρερ, εισέβαλε ορμητικά στα γεγονότα μιας άλλης ιστορίας, όπου κάθε βήμα της οδηγούσε τραγικά στη Ρωσία.

Στο Στάλινγκραντ.

ΜΕΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΣΤΑΛΙΝΓΚΡΑΝΤ

1. Το 1942 και στις αρχές του '43, σ' εκείνη την πόλη, ο ουρανός είχε πάρει ένα ξεθωριασμένο λευκό χρώμα σαν σεντόνι που έχει πλυθεί πολλές φορές.
2. Σε όλη τη διάρκεια της ημέρας, καθώς μετέφερα τις ψυχές κατά μήκος του, αυτό το σεντόνι γέμιζε πιτσιλιές από αίμα, και ήταν τόσο πολλές που κάποια στιγμή έκανε κοιλιά κι άρχιζε να κρεμάει προς το έδαφος.
3. Τα βράδια στράγγιζε και ξάσπριζε ξανά, έτοιμο για το επόμενο ξημέρωμα.
4. Και αυτό συνέβαινε όταν οι μάχες διεξάγονταν μόνο στη διάρκεια της ημέρας.

Με το γιο του φευγάτο, ο Χανς Χούμπερμαν στάθηκε λίγα λεπτά ακόμα καταμεσής του δρόμου. Που έμοιαζε τώρα ασυνήθιστα μεγάλος.

Όταν ξαναμπήκε στο σπίτι, η μαμά εστίασε το βλέμμα της πάνω του, αλλά δεν αντάλλαξαν ούτε μια λέξη. Δεν τον μάλωσε καθόλου, πράγμα το οποίο, καθώς γνωρίζετε, ήταν ιδιαίτερα ασυνήθιστο γι' αυτήν. Ίσως ν' αποφάσισε πως αρκετά είχε πληγωθεί με το να τον χαρακτηρίσει δειλό ο μοναχογιός του.

Για κάποιο διάστημα παρέμεινε σιωπηλός στο τραπέζι

όταν τέλειωσαν το φαγητό. Ήταν πραγματικά ένας δειλός, όπως ο γιος του είχε με τόση βαναυσότητα επισημάνει; Σίγουρα, στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, είχε θεωρήσει τον εαυτό του δειλό. Απέδωσε την επιβίωσή του στη δειλία του. Αλλά πείτε μου, υπάρχει δειλία στην παραδοχή του φόβου; Υπάρχει δειλία στο να νιώθεις ευτυχισμένος που επιβίωσες;

Οι σκέψεις του διασταυρώνονταν με το τραπέζι καθώς το κοίταζε.

«Μπαμπά;» ρώτησε η Λίζελ, αλλά εκείνος δεν έστρεψε το βλέμμα του προς το μέρος της. «Για τι πράγμα μιλούσε; Τι εννοούσε όταν...»

«Τίποτα», απάντησε ο μπαμπάς. Μίλησε ήσυχα και ήρεμα στο τραπέζι. «Δεν είναι τίποτα. Ξέχασέ τον, Λίζελ». Του πήρε ίσως ένα λεπτό για να ξαναμιλήσει. «Δε θα έπρεπε να ετοιμάζεσαι τώρα;» Αυτή τη φορά έστρεψε το βλέμμα του σ' αυτήν. «Δεν έχεις να πας σε μια υπαίθρια εορταστική πυρά;»

«Ναι, μπαμπά».

Η κλέφτρα των βιβλίων πήγε και φόρεσε τη στολή της Χιτλερικής Νεολαίας, και μισή ώρα αργότερα έφυγαν, πηγαίνοντας προς την έδρα του BDM. Από εκεί, τα παιδιά θα μεταφέρονταν στην πλατεία της πόλης κατά ομάδες.

Θα ακολουθούσαν ομιλίες. Θα άναβε μια πυρά.

Ένα βιβλίο επρόκειτο να κλαπεί.

ΕΚΑΤΟ ΤΟΙΣ ΕΚΑΤΟ ΑΝΟΘΕΥΤΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΙΔΡΩΤΑΣ

Ο κόσμος παρατάχθηκε στους δρόμους καθώς η νεολαία της Γερμανίας παρήλανε προς το δημαρχείο και την πλατεία. Σε κάποιες ελάχιστες περιπτώσεις η Λίζελ ξέχασε τη μητέρα της και οποιοδήποτε άλλο πρόβλημα που την είχε πρόσφατα απασχολήσει. Το στήθος της φούσκωνε από περηφάνια κάθε φορά που ο κόσμος τούς χειροκροτούσε. Μερικά παιδιά έγενεφαν στους γονείς τους, σχεδόν κρυφά – είχε δοθεί αυστηρή διαταγή να παρελαύνουν σε απόλυτη ευθεία και να μην κοιτάζουν ή να χαιρετούν τον κόσμο.

Όταν η ομάδα του Ρούντι έφτασε στην πλατεία και πήρε διαταγή να σταματήσει, υπήρξε μια ανακολουθία. Ο Τόμι Μίλερ. Όταν η υπόλοιπη ομάδα σταμάτησε να παρελαύνει, ο Τόμι συνέχισε να περπατάει κι έτσι έπεσε πάνω στο αγόρι μπροστά του.

«Dummkopf!» του πέταξε εκείνο απειλητικά πριν γυρίσει προς το μέρος του.

«Συγγνώμη», είπε ο Τόμι, απλώνοντας απολογητικά τα χέρια του. «Δεν άκουσα». Αυτό κράτησε μόνο για ένα λεπτό, αλλά έμοιαζε με πρώτη προβολή των προβλημάτων που θ' ακολουθούσαν. Για τον Τόμι. Για τον Ρούντι.

Στο τέλος της παρέλασης οι ομάδες της Χιτλερικής Νεολαίας πήραν εντολή να διαλυθούν. Θα ήταν σχεδόν αδύνατον να τους κρατήσουν συντεταγμένους όλους μαζί, καθώς η πυρά θα έκαιγε μπροστά στα μάτια τους και θα τους αναστάτωνε. Φώναξαν συγχρονισμένα ένα «χάιλ Χίτλερ» και πήραν εντολή να διαλυθούν. Η Λίζελ έψαξε για τον Ρούντι, αλλά μόλις σκορπίστηκαν βρέθηκε μέσα σ' ένα χάος από στολές και τσιριχτές φωνές παιδιών που φώναζαν άλλα παιδιά.

Γύρω στις τέσσερις και μισή ο αέρας δρόσισε αρκετά.

Ο κόσμος άρχισε τ' αστεία: πείραζαν ο ένας τον άλλο λέγοντας πως χρειάζονταν ζέσταμα. «Γι' αυτό είναι καλό όλο αυτό το σκουπιδομάνι που μαζεύτηκε».

Χρησιμοποίησαν καροτσάκια για να τα μεταφέρουν όλα ως το χώρο της πυράς. Τα πέταξαν στο κέντρο της πλατείας της πόλης και τα βρέξαν με κάποιο υγρό. Βιβλία και χαρτιά κι άλλα εύφλεκτα υλικά αδειάζονταν στο έδαφος, για να τα ρίξουν στο σωρό. Από μακριά, έμοιαζε με ηφαίστειο ή με κάτι αλλόκοτο και άγνωστο που είχε με κάποιο τρόπο προσγειωθεί σαν από θαύμα στο κέντρο της πόλης και ήταν ανάγκη να σβήσει, και γρήγορα μάλιστα.

Η μυρωδιά κατευθύνθηκε προς το πλήθος, που το κρατούσαν σε απόσταση ασφαλείας. Ο αριθμός του κόσμου που συμμετείχε είχε φτάσει σε σημείο υπερβολής, γύρω στα χίλια άτομα συνωστίζονταν στο δρόμο, στα σκαλοπάτια του δημαρχείου και στις στέγες των σπιτιών γύρω από την πλατεία.

Όταν η Λίζελ προσπάθησε να προχωρήσει ανάμεσα στο πλήθος, ένα τριζοβόλημα την έκανε να σκεφτεί πως η φωτιά είχε ήδη ανάψει. Δεν είχε. Ο ήχος προερχόταν από ανθρώπους που βρίσκονταν σε διαρκή κίνηση, από ανθρώπους που πλησίαζαν τρέχοντας από παντού.

Άρχισαν χωρίς εμένα!

Παρόλο που κάτι μέσα της της έλεγε πως αυτό ήταν έγκλημα –στο κάτω κάτω, τα τρία βιβλία της ήταν τα πιο

πολύτιμα αντικείμενα που είχε στην κατοχή της-, ήταν εξαναγκασμένη να δει αυτό το πράγμα ν' ανάβει. Δεν μπορούσε να μην το κάνει. Μαντεύω πως στους ανθρώπους αρέσει να παρακολουθούν μικρές καταστροφές. Κάστρα στην άμμο, σπίτια από τραπουλόχαρτα, από αυτά ξεκινούν πάντα. Το μεγάλο τους ταλέντο είναι η ικανότητά τους να εμφανίζουν κλιμάκωση.

Η σκέψη πως θα έχανε το θέαμα την απογοήτευσε, ανακουφίστηκε όμως όταν βρήκε ένα χάσμα ανάμεσα στα κορμιά του πλήθους και κατάφερε να δει πως ο σωρός της ενοχής ήταν ακόμη ανέπαφος. Τον σκουντούσαν, τον καταβρόχανε, κι έφταναν ακόμα και να φτύνουν πάνω του. Της έφερε στο νου ένα παιδί που κανείς δεν το συμπαθεί, ένα παιδί ξεχασμένο, σαστισμένο κι αδύναμο ν' αλλάξει το ριζικό του. Σε κανέναν δεν άρεσε. Κεφάλι σκυμμένο. Χέρια στις τσέπες. Για πάντα. Αμήν.

Σκουπίδια συνέχισαν να πέφτουν στο σωρό καθώς η Λίζελ έψαχνε να βρει τον Ρούντι. Πού να έχει πάει αυτός ο Saukerl;

Όταν σήκωσε το κεφάλι της και κοίταξε ψηλά, ο ουρανός έδειχνε ζαρωμένος.

Ένας ορίζοντας από ναζιστικές σημαίες και στολές ανηφόριζε προς την πλατεία, εμποδίζοντάς της τη θέα κάθε φορά που προσπαθούσε να δει πάνω από το κεφάλι ενός μικρότερου παιδιού. Δεν έβγαζες άκρη. Το πλήθος είχε γίνει ένα. Δεν κουνιόταν, δε σπρωχνόταν, δε σκεφτόταν. Ανάσαινες μαζί του και τραγουδούσες τα τραγούδια του. Περιμένες την πυρά του.

Ένας άντρας ανεβασμένος σε μια μικρή εξέδρα ζήτησε από το πλήθος να σταματήσει κάθε θόρυβο. Η στολή του ήταν γυαλιστερή και καφέ. Ατσαλάκωτη. Απλώθηκε σιωπή.

Οι πρώτες του λέξεις: «Χάιλ Χίτλερ!»

Η πρώτη του ενέργεια: ο χαιρετισμός στον Φίρερ.

«Σήμερα είναι μια όμορφη μέρα», συνέχισε. «Όχι

μόνο γιατί είναι τα γενέθλια του μεγάλου μας ηγέτη – αλλά επίσης γιατί απωθούμε τους εχθρούς μας για μιαν ακόμα φορά. Τους απωθούμε πριν κατορθώσουν να φτάσουν στο μυαλό μας...»

Η Λίζελ προσπαθούσε ακόμα ν' ανοίξει δρόμο μπροστά της.

«Βάλαμε τέλος στην αρρώστια που είχε απλωθεί σ' ολόκληρη τη Γερμανία τα τελευταία είκοσι χρόνια, αν όχι και περισσότερο!» Παρουσίαζε τώρα το λεγόμενο Schreierei – μιαν αριστοτεχνική επίδειξη ένθερμων ζητωκραυγών – προειδοποιώντας τα πλήθη να είναι συνέχεια σ' επιφυλακή, να είναι σε επαγρύπνηση, να ξετρυπώνουν το κακό όπου το συναντούν και να καταστρέφουν τις μηχανορραφίες των κακών που τα σχέδιά τους είναι να μολύνουν την πατρίδα με τις άθλιες μεθόδους τους. «Οι ανήθικοι! Οι Kommunisten!» Πάλι αυτή η λέξη. Η παλιά λέξη. Σκοτεινά δωμάτια. Άντρες με κουστούμια. «Die Juden – οι Εβραίοι!»

Στη μέση της ομιλίας, η Λίζελ κυριεύτηκε από απελπισία. Καθώς την άδραξε η λέξη κομμουνιστής, το υπόλοιπο ρεσιτάλ του ναζί πέρασε ασυναίσθητα από δίπλα της, χαμένο κάπου ανάμεσα στα γερμανικά πόδια γύρω της. Καταρράκτες από λέξεις. Ένα κορίτσι που πατάει στο νερό. Το σκέφτηκε ξανά. Kommunisten.

Μέχρι τώρα, στο BDM τούς είχαν πει πως η γερμανική φυλή ήταν η ανώτερη, αλλά δεν αναφέρθηκε σ' αυτό. Φυσικά, όλοι ήξεραν για τους Εβραίους, μια και ήταν η βασική απειλή που σκόπευε να βεβηλώσει το γερμανικό ιδεώδες. Ούτε μια φορά, εντούτοις, δεν είχαν αναφερθεί οι κομμουνιστές ως τα σήμερα, παρά το γεγονός πως άνθρωποι με τέτοια πολιτικά πιστεύω είχαν μπει επίσης στο στόχαστρο.

Έπρεπε να βγει από εκεί.

Μπροστά της, ένα κεφάλι με ξανθά μαλλιά, με χωρίστρα στη μέση και κοιτίδες, στεκόταν απόλυτα ακίνητο. Κοιτάζοντάς το, η Λίζελ ήταν σαν να έμπαινε πάλι σ' εκείνα τα σκοτεινά δωμάτια του παρελθόντος της και

ξαναθυμήθηκε τη μητέρα της ν' απαντά σε ερωτήσεις της μιας λέξης.

Τα ξαναείδε όλα τόσο ξεκάθαρα.

Την πεινασμένη μητέρα της, τον χαμένο πατέρα της. Kommunisten. Τον νεκρό αδερφό της.

«Και τώρα λέμε αντίο σ' αυτά τα σκουπίδια, σ' αυτό το δηλητήριο».

Ακριβώς πριν η Λίζελ Μέμινγκερ στραφεί με έντονη διάθεση ναυτίας για να βγει από το πλήθος, το απαστράπτον πλάσμα με το καφέ πουνκάμισο έκανε μερικά βήματα μπρος στην εξέδρα. Πήρε μια δάδα από ένα βοηθό του κι άναψε το σωρό. «Χάιλ Χίτλερ!»

Το ακροατήριο: «Χάιλ Χίτλερ!»

Μια παρέα αντρών προχώρησε από μια εξέδρα και περικύκλωσε το σωρό, ανάβοντάς τον, κάτω από τις επευφημίες όλων. Φωνές σκαρφάλωναν πάνω από τους ώμους του κόσμου και η μυρωδιά του καθαρού γερμανικού ιδρώτα βγήκε δειλά στην αρχή, και στη συνέχεια ξεχύθηκε παντού. Τώρα όλοι κολυμπούσαν σ' αυτόν. Οι λέξεις, ο ιδρώτας. Και τα χαμόγελα. Ας μην ξεχνάμε τα χαμόγελα.

Ακολούθησαν πολλά πειράγματα, όπως και μια ακόμα επιδρομή από «χάιλ Χίτλερ». Ξέρετε, πραγματικά με κάνει να αναρωτιέμαι αν κάποιος έχασε ένα μάτι ή τραυμάτισε ένα χέρι ή τον καρπό του εκείνη την ημέρα. Το μόνο που χρειάζεται είναι να παίρνεις τη λάθος κατεύθυνση σε λάθος στιγμή ή να στέκεσαι σ' ελάχιστη απόσταση από ένα άλλο άτομο. Ίσως πραγματικά κάποιοι να τραυματίστηκαν. Προσωπικά, εγώ το μόνο που μπορώ να σας διαβεβαιώσω είναι πως κανείς δεν πέθανε εκεί πέρα, ή τουλάχιστον όχι σωματικά. Υπήρχε, φυσικά, το θέμα των σαράντα εκατομμυρίων ανθρώπων που μετέφερα ως τη στιγμή που τελείωσε το όλο πράγμα, αλλά αυτό είναι εντελώς άλλο θέμα. Επιτρέψτε μου να επιστρέψω στην πυρά.

Οι πορτοκαλιές φλόγες έγνεφαν στον κόσμο καθώς το χαρτί και το μελάνι διαλύονταν μέσα τους. Καμένες λέξεις

ξεσχίζονταν από τις προτάσεις τους.

Από την άλλη μεριά, πέρα από τη θαμπή ζέστη, μπορούσες να δεις τους άντρες με τα καφέ πουκάμισα και τις σβάστικες να ενώνουν τα χέρια. Δεν έβλεπες κόσμο. Μόνο στολές και σήματα.

Τα πουλιά από πάνω έκαναν κύκλους.

Έκαναν κύκλους, κατά κάποιον τρόπο, τραβηγμένα από τη λάμψη – ώσπου έφταναν πολύ κοντά στη ζέστη. Ή ήταν οι άνθρωποι; Σίγουρα η ζέστη δεν ήταν αποτρεπτική.

Στην προσπάθειά της να το σκάσει, μια φωνή τη βρήκε.
«Λίξε!»

Άνοιξε δρόμο και την αναγνώρισε. Δεν ήταν του Ρούντι, αλλά την ήξερε αυτή τη φωνή.

Γύρισε και ήρθε πρόσωπο με πρόσωπο με το άτομο από το οποίο προερχόταν η φωνή. Αχ, όχι. Ήταν ο Λούντβιχ Σμάικλ. Δεν την ειρωνεύτηκε, ούτε αστειεύτηκε εις βάρος της, όπως περίμενε, ούτε άνοιξε καμιά κουβέντα μαζί της. Όλο κι όλο που κατάφερε να κάνει ήταν να την τραβήξει κοντά του και να της δείξει τον αστράγαλό του. Είχε τσαλαπατηθεί από τον ενθουσιασμό του πλήθους και τώρα μάτωνε, καθώς σκούρο αίμα, απειλητικό, μούσκευε την κάλτσα του. Το πρόσωπό του είχε πάρει μια χαμένη έκφραση κάτω από τα ανάκατα ξανθά μαλλιά του. Έμοιαζε με ζώο. Όχι με παγιδευμένο ελάφι. Με τίποτα τόσο τυπικό ή ξεχωριστό. Έμοιαζε απλά μ' ένα ζώο, πληγωμένο από το συνωστισμό των δικών του.

Με κάποιον τρόπο, τον βοήθησε να σηκωθεί και τον τράβηξε προς τα πίσω. Φρέσκος αέρας τούς χτύπησε το πρόσωπο.

Πήγαν παραπατώντας ως τα σκαλοπάτια στο πλάι της εκκλησίας. Υπήρχε κάποιος ελεύθερος χώρος εκεί και κάθισαν να ξεκουραστούν, ανακουφισμένοι και οι δυο τους.

Η ανάσα κατρακύλησε από το στόμα του Σμάικλ προς το λαιμό του. Τώρα μπορούσε να μιλήσει.

Καθισμένος στα σκαλοπάτια, κρατώντας τον

αστράγαλό του, κοίταξε κατάματα τη Λίζελ Μέμινγκερ. «Σ' ευχαριστώ», της είπε, εστιάζοντας το βλέμμα του περισσότερο στο στόμα της παρά στα μάτια της. Μερικές ακόμα βαθιές ανάσες. «Και...» Οι δυο τους θυμήθηκαν εικόνες από τα καρραγιοξιλίκια τους στην αυλή του σχολείου και στη συνέχεια το γερό ξυλοφόρτωμα, επίσης στην αυλή του σχολείου. «Λυπάμαι – για... ξέρεις».

Η Λίζελ το άκουσε ξανά. *Kommunisten*.

Επέλεξε, εντούτοις, να εστιάσει την προσοχή της στον Λούντβιχ Σμάικλ. «Κι εγώ».

Και οι δυο τους συγκεντρώθηκαν στις ανάσες τους, γιατί δεν υπήρχε τίποτε περισσότερο να κάνουν ή να πουν.

Το αίμα απλώθηκε κι άλλο στον αστράγαλο του Λούντβιχ Σμάικλ. Μια μόνο λέξη στόχευε το κορίτσι.

Στα αριστερά τους, φλόγες και καμένα βιβλία απολάμβαναν τις ζητωκραυγές του κόσμου σαν να ήταν ήρωες.

ΟΙ ΠΥΛΕΣ ΤΗΣ ΚΛΕΨΙΑΣ

Παρέμεινε καθισμένη στα σκαλοπάτια, περιμένοντας τον μπαμπά, κοιτάζοντας τη σκορπισμένη στάχτη και ό,τι είχε απομείνει από τα καμένα βιβλία. Τα πάντα απέπνεαν θλίψη. Τ' αποκαΐδια λαμπύριζαν σαν καραμέλες με πορτοκαλιά και κόκκινα περιτυλίγματα, ο κόσμος είχε από ώρα διαλυθεί. Είχε δει τη φράου Ντίλερ να φεύγει –πολύ ευχαριστημένη– και τον Πρίφικους – λευκά μαλλιά, ναζιστική στολή, τα ίδια φθαρμένα παπούτσια, θριαμβευτικό σφύριγμα. Τώρα αυτό που έπρεπε να γίνει ήταν να καθαριστεί το συντομότερο η πλατεία και να πάρει την προηγούμενη όψη της λες και τίποτα δεν είχε συμβεί πριν από λίγες ώρες εκεί πέρα.

Αλλά η μυρωδιά είχε μείνει να το θυμίζει.

«Τι κάνεις;»

Ο Χανς Χούμπερμαν έφτασε στα σκαλοπάτια της εκκλησίας.

«Γεια σου, μπαμπά».

«Υποτίθεται πως θα με περίμενες μπροστά στο δημαρχείο».

«Συγγνώμη, μπαμπά».

Κάθισε κάτω πλάι της, δίπλωσε το δίμετρο κορμί του κι έπιασε μια τούφα από τα μαλλιά της Λίζελ. Τα δάχτυλά του την έβαλαν απαλά πίσω από το αυτί της. «Λίζελ, τι συμβαίνει;»

Για κάποιο διάστημα δεν είπε τίποτα. Έκανε υπολογισμούς, παρά το γεγονός ότι ήδη γνώριζε. Ένα εντεκάχρονο κορίτσι μπορεί να είναι πολλά πράγματα, αλλά δεν είναι ανόητο.

ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ ΠΡΟΣΘΗΚΗ

**Η λέξη κομμουνιστής + μια μεγάλη πυρά + μια
συλλογή από ανεπίδοτα γράμματα + τα βάσανα
της μητέρας της + ο θάνατος
του αδερφού της = ο Φίρερ**

Ο Φίρερ.

Εκείνος ήταν αυτοί για τους οποίους μιλούσαν ο Χανς και η Ρόζα Χούμπερμαν εκείνο το βράδυ που έγραψε το πρώτο γράμμα στη μητέρα της. Το ήξερε, αλλά ένιωθε την ανάγκη να το ρωτήσει, να σιγουρευτεί πως έτσι ήταν.

«Είναι η μητέρα μου κομμουνίστρια;» Επίμονο βλέμμα. Ίσια προστά. «Πάντα της έκαναν ένα σωρό ερωτήσεις πριν έρθω εδώ».

Ο Χανς μετακινήθηκε λιγάκι προς τα μπρος, προσπαθώντας να ψελλίσει την αρχή ενός ψέματος.

«Δεν έχω ιδέα – δεν τη συνάντησα ποτέ μου».

«Ο Φίρερ τη συνέλαβε;»

Η ερώτηση τους ξάφνιασε και τους δυο, κι ανάγκασε τον μπαμπά να σηκωθεί όρθιος. Κοίταξε τους άντρες με τα καφέ πουκάμισα να φτυαρίζουν το σωρό της στάχτης. Μπορούσε να τους ακούσει να βήχουν δυνατά. Ένα ακόμα ψέμα σχηματιζόταν στο στόμα του, αλλά δεν μπορούσε να το αφήσει να βγει έξω. Είπε «Νομίζω πως θα μπορούσε να το έχει κάνει, ναι».

«Το ήξερα». Οι λέξεις πετάχτηκαν στα σκαλοπάτια και η Λίζελ μπορούσε να νιώσει την καυτερή μαχαιριά του θυμού να της σακατεύει το στομάχι. «Μισώ τον Φίρερ», είπε. «Τον μισώ».

Και ο Χανς Χούμπερμαν; Τι έκανε εκείνος;
Τι είπε;

Μήπως έσκυψε κι αγκάλιασε τη θετή του κόρη, όπως θα ήθελε εκείνη να κάνει;

Μήπως της είπε πως λυπόταν γι' αυτά που συνέβαιναν σ' εκείνη, στη μητέρα της, γι' αυτό που είχε συμβεί στον αδερφό της;

Όχι ακριβώς.

Έκλεισε σφιχτά τα μάτια του. Και ύστερα τ' άνοιξε. Και χαστούκισε με δύναμη τη Λίζελ Μέμινγκερ στο πρόσωπο.

«Μην το ξαναπείς ποτέ αυτό!» Η φωνή του ήταν ήρεμη αλλά απότομη.

Καθώς το κορίτσι έτρεμε από το φόβο του πεσμένο στα σκαλοπάτια, εκείνος κάθισε πλάι της κι έγκρυψε το πρόσωπό του στα χέρια του. Θα ήταν εύκολο να πει κανείς πως ήταν απλά ένας εξουθενωμένος ψηλός άντρας, καθισμένος στα σκαλιά μιας εκκλησίας, αλλά δεν ήταν. Εκείνη την περίοδο η Λίζελ δεν είχε ιδέα πως ο θετός της πατέρας, ο Χανς Χούμπερμαν, αντιμετώπιζε ένα από τα πιο επικίνδυνα διλήμματα που θα μπορούσε ν' αντιμετωπίσει ένας Γερμανός πολίτης. Κι όχι μόνο τώρα, μα σχεδόν όλη τη χρονιά.

«Μπαμπά;»

Η έκπληξη στη φωνή της έδειχνε υπερβολική σπουδή, αλλά ένιωθε ανίκανη για οποιαδήποτε αντίδραση. Ήθελε να τρέξει, αλλά δεν μπορούσε. Ένα Watschen από τις καλόγριες ή από τις Ρόζες μπορούσε να το αντέξει, αλλά την πλήγωνε πολύ όταν προερχόταν από τον μπαμπά. Τα χέρια είχαν απομακρυνθεί από το πρόσωπό του τώρα κι εκείνος βρήκε το κουράγιο να μιλήσει ξανά.

«Μπορείς να το λες αυτό μέσα στο σπίτι μας», της είπε, κοιτάζοντας γεμάτος έγνοια το μάγουλο της Λίζελ. «Αλλά δε θα το πεις ποτέ έξω στο δρόμο, στο σχολείο, στο BDM, ποτέ!» Στάθηκε μπροστά της και τη σήκωσε όρθια κρατώντας την από το μπράτσο. Την ταρακούνησε. «Μ'

ακούς;»

Με μάτια ορθάνοιχτα, η Λίζελ κούνησε καταφατικά το κεφάλι της για να δείξει την πλήρη συμμόρφωσή της σ' αυτό που της έλεγε.

Ήταν στην πραγματικότητα μια πρόβα για έναν μελλοντικό εξάψαλμο, όταν οι χειρότεροι φόβοι του Χανς Χούμπερμαν έφτασαν στην οδό Χίμελ αργότερα εκείνη την ίδια χρονιά, πολύ νωρίς κάποιο πρωινό του Νοέμβρη.

«Καλά». Την ακούμπησε πάλι κάτω. «Τώρα, ας προσπαθήσουμε...» Στη βάση των σκαλοπατιών, ο μπαμπάς στάθηκε στητός και τέντωσε το μπράτσο του. Σαράντα πέντε μοίρες. «Χάιλ Χίτλερ».

Η Λίζελ σηκώθηκε όρθια και τέντωσε κι εκείνη το μπράτσο της. Με ολοφάνερη δυστυχία, το επανέλαβε. «Χάιλ Χίτλερ». Ήταν ένα απίστευτο θέαμα – ένα εντεκάχρονο κορίτσι, που προσπαθούσε να μην κλάψει στα σκαλιά της εκκλησίας, να χαιρετάει τον Φίρερ καθώς οι φωνές πίσω από την πλάτη του μπαμπά όλο και μειώνονταν γύρω από το σκοτεινό τώρα σχήμα στο βάθος.

«Είμαστε ακόμα φίλοι;»

Σχεδόν ένα τέταρτο της ώρας μετά, ο μπαμπάς κράτησε ένα τσιγάρο σαν κλάδο ελαίας στην παλάμη του – το χαρτί και τον καπνό που είχε μόλις παραλάβει. Αμίλητη, η Λίζελ άπλωσε θλιμμένα το χέρι της προς το μέρος του και άρχισε να το τυλίγει.

Για ένα αρκετά μεγάλο διάστημα κάθισαν μαζί.

Ο καπνός άρχισε ν' ανεβαίνει πάνω από τον ώμο του μπαμπά.

Έπειτα από δέκα λεπτά ακόμα, οι πύλες της κλειψιάς θα άνοιγαν μια χαραματιά, και η Λίζελ Μέμινγκερ θα τις άνοιγε λίγο περισσότερο και θα περνούσε μέσα από αυτές.

ΔΥΟ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Θα έκλειναν οι πύλες πίσω της

**ή θα είχαν την καλοσύνη να την αφήσουν
να ξαναγυρίσει πίσω;**

Όπως θα ανακάλυπτε η Λίξελ, μια καλή κλοπή απαιτεί πολλά πράγματα. Μυστικότητα. Ψυχικό σθένος. Ταχύτητα.

Σημαντικότερη απ' όλα αυτά, ωστόσο, ήταν μια τελική προϋπόθεση. Τύχη.

Πραγματικά.

Ξεχάστε εκείνα τα δεκαπέντε λεπτά.

Οι πύλες ανοίγουν τώρα.

ΒΙΒΛΙΟ ΑΠΟ ΦΩΤΙΑ

Άρχισε να πέφτει σταδιακά το σκοτάδι, και μόλις τέλειωσε το τσιγάρο, η Λίζελ και ο Χανς Χούμπερμαν πήραν το δρόμο της επιστροφής για το σπίτι. Για να βγουν από την πλατεία, θα έπρεπε να περάσουν δίπλα από την πυρά και στη συνέχεια να πάρουν έναν μικρό πλαϊνό δρόμο για να βγουν στην οδό Μονάχου. Δεν είχαν προλάβει να κάνουν μερικά βήματα όταν... Τους φώναξε ένας μεσήλικας μαραγκός που τον έλεγαν Βόλφγκανγκ Έντελ. Ήταν εκείνος που είχε φτιάξει και στήσει δίπλα στην πυρά τις εξέδρες για να σταθούν οι μεγαλόσχημοι ναζί και τώρα τις έλυνε. «Χανς Χούμπερμαν;» Είχε μακριές φαβορίτες που κατευθύνονταν προς το στόμα του και δυσάρεστη φωνή. «Χάνσι!»

«Γεια, Βόλφγαλ», απάντησε ο Χανς. Τον σύστησε στο κορίτσι και ακολούθησε ένα «χάιλ Χίτλερ».

«Πολύ καλά, Λίζελ».

Τα πρώτα λίγα λεπτά η Λίζελ παρέμεινε σε απόσταση πέντε μέτρων από την κουβέντα τους. Κάποιες λέξεις περνούσαν ανάκατες πλάι της, αλλά δεν έδινε και μεγάλη προσοχή.

«Πάει καλά η δουλειά;»

«Όχι, έχουν σφίξει τα πράγματα τώρα. Ξέρεις πώς είναι, ιδιαίτερα όταν δεν έχεις γίνει μέλος».

«Μου είπες πως θα γινόσουν, Χάνσι».

«Προσπάθησα, αλλά έκανα ένα λάθος – πιστεύω πως ακόμα το λαμβάνουν υπόψη τους».

Η Λίζελ πλανήθηκε προς το βουναλάκι της στάχτης. Την τραβούσε προς τα εκεί σαν μαγνήτης, σαν τέρας ακαταμάχητο στα μάτια, όπως ο δρόμος με τα κίτρινα αστέρια.

Όπως και με την προηγούμενη έντονη επιθυμία της να δει το άναμμα της πυράς, δεν μπορούσε τώρα να πάρει τα μάτια της από εκεί. Ολομόναχη όπως ήταν, δεν είχε την πείρα να μείνει σε ασφαλή απόσταση. Άρχισε να την περιτριγυρίζει, με τις αντιστάσεις της να ελαττώνονται ώρα με την ώρα.

Από πάνω της, ο ουρανός ολοκλήρωνε τη συνηθισμένη διαδικασία του σούρουπου, αλλά πέρα μακριά, πάνω από το φρύδι του βουνού, υπήρχε ακόμα ένα μουντό ίχνος φωτός.

«Pass auf, Kind», της είπε ένας ένστολος σε κάποιο σημείο. «Πρόσεχε, παιδί μου», καθώς φτυαρίζε όσο περισσότερη στάχτη μπορούσε σ' ένα καροτσάκι.

Κοντά στο δημαρχείο, κάποιες σκιές στέκονταν και μιλούσαν κάτω από ένα φως, ίσως να πανηγύριζαν την επιτυχία της όλης διοργάνωσης. Από εκεί που στεκόταν η Λίζελ, οι φωνές τους έφταναν ως αυτήν σαν ψίθυροι. Δεν μπορούσε να ξεχωρίσει ούτε λέξη.

Για λίγα λεπτά παρακολουθούσε τους άντρες να φτυαρίζουν το σωρό, στην αρχή παίρνοντας στάχτη από τα πλάγια για να τον βοηθήσουν να καταρρεύσει. Πηγαινοέρχονταν στο φορηγό, κι έπειτα από τρία ακόμα δρομολόγια, όταν ο σωρός είχε μειωθεί τόσο ώστε να φτάνει στο ίδιο επίπεδο με το δρόμο, κάτι γλίστρησε μέσα από τη στάχτη.

Μισή κόκκινη σημαία, δυο αφίσες που διαφήμιζαν έναν Εβραίο ποιητή, τρία βιβλία και μια ξύλινη ταμπέλα

με κάτι γραμμένο στα εβραϊκά πάνω της.

Ίσως να ήταν υγρά και να μην μπορούσαν ν' ανάψουν εύκολα. Ίσως η φωτιά να μην έκανε τόση ώρα όση χρειαζόταν για να φτάσει ως τον πάτο, όπου βρίσκονταν πεταμένα όλα αυτά. Όποιος κι αν ήταν ο λόγος, όλα αυτά ήταν χωμένα τώρα μέσα στις στάχτες. Ήταν οι επιζώντες από την πυρά.

«Τρία βιβλία», είπε απαλά η Λίζελ και κοίταξε τις πλάτες των αντρών.

«Έλα», είπε ένας από αυτούς. «Βιάσου, μπορείς; Πεθαίνω της πείνας». Μετακινήθηκαν προς το φορηγό.

Οι άκρες των βιβλίων ξεχώριζαν ανάμεσα στη στάχτη. Η Λίζελ μετακινήθηκε προς τα εκεί.

Η θερμοκρασία ήταν ακόμη αρκετά υψηλή όταν στάθηκε μπροστά στο σωρό της στάχτης. Όταν άπλωσε το χέρι της εκεί μέσα, το τράβηξε αμέσως σαν να της το είχε δαγκώσει η ζέστη, αλλά, στη δεύτερη προσπάθεια, αφού σιγουρεύτηκε πρώτα πως θα ήταν αρκετά γρήγορη, έπιασε το πιο κοντινό της βιβλίο. Ήταν ζεστό αλλά και υγρό συνάμα, είχε καεί μόνο στις άκρες του και δεν παρουσίαζε κανένα άλλο πρόβλημα.

Ήταν μπλε.

Το εξώφυλλό του έμοιαζε υφασμένο με εκατοντάδες πλεγμένα νήματα. Κόκκινα γράμματα ήταν χωμένα σ' αυτά τα νήματα. Η μόνη λέξη που πρόλαβε να διαβάσει η Λίζελ ήταν το *αδιαφορίας*. Δεν είχε πολύ χρόνο για τα υπόλοιπα, και υπήρχε κι ένα επιπλέον πρόβλημα. Ο καπνός.

Ο καπνός βγήκε από το εξώφυλλο καθώς εκείνη το σήκωνε με ταχυδακτυλουργικό τρόπο κι απομακρυνόταν βιαστικά. Το κεφάλι της ήταν σκυφτό, τα νεύρα του λαιμού της ξεχώριζαν όλο και περισσότερο στο χλομό της δέρμα. Είχε κάνει ακριβώς δεκατέσσερα βήματα όταν άκουσε τη φωνή.

Ερχόταν από πίσω της.

«Έι!»

Τότε ήταν που σχεδόν κόντεψε να το βάλει στα πόδια, να γυρίσει πίσω και να ρίξει το βιβλίο ξανά στο σωρό της στάχτης, αλλά δεν μπορούσε να σαλέψει. Η μόνη κίνηση που μπορούσε να κάνει ήταν να στραφεί προς το μέρος απ' όπου είχε έρθει η φωνή.

«Είναι μερικά πράγματα εδώ που δεν κήηκαν!» Ήταν κάποιος από τους άντρες της καθαριότητας.

Δεν κοίταξε το κορίτσι, αλλά μάλλον εκείνους που στέκονταν δίπλα στο δημαρχείο.

«Λοιπόν, ρίξ' τα πάλι να καούν!» ήρθε η απάντηση. «Και κάτσε να τα βλέπεις όση ώρα θα καίγονται».

«Ιησού, Παναγία και Ιωσήφ, θα πρέπει να τα κάνω όλα μόνος μου;» Ο ήχος των βημάτων την προσπέρασε κι απομακρύνθηκε. Ήταν ο δήμαρχος, μ' ένα μαύρο παλτό πάνω από τη ναζιστική στολή. Δεν πρόσεξε το κορίτσι που στεκόταν εντελώς ακίνητο σ' ελάχιστη απόσταση από αυτόν.

ΜΙΑ ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

Ένα άγαλμα της κλέφτρας των βιβλίων είχε στηθεί στην αυλή... Είναι πολύ σπάνιο, δε νομίζετε, για ένα άγαλμα να κάνει την εμφάνισή του πριν το άτομο που αναπαριστά γίνει διάσημο.

Κατέρρευσε.

Τι συναρπαστικό που είναι να σε αγνοούν!

Το βιβλίο το ένιωθε αρκετά δροσερό τώρα για να το χώσει μέσα από τη στολή της. Στην αρχή ήταν όμορφο και ζεστό πάνω στο στήθος της. Αλλά καθώς περπατούσε άρχισε ν' αποκτά και πάλι θερμότητα. Την ώρα που γύρισε πίσω στον μπαμπά και τον Βόλφγκανγκ Έντελ, το βιβλίο είχε αρχίσει να την καίει έντονα. Σαν ν' ανέβαινε συνέχεια η θερμοκρασία του.

Και οι δυο άντρες την κοίταξαν. Εκείνη χαμογέλασε.

Την άλλη στιγμή το χαμόγελο έσβησε από τα χείλια της, καθώς είχε νιώσει κάτι άλλο. Ή, για να είμαστε πιο σωστοί, κάποιον άλλο. Δεν έκανε λάθος. Τον ένιωσε παντού πάνω της, και σιγουρεύτηκε για την παρουσία του όταν τόλμησε να σηκώσει το κεφάλι της και να κοιτάξει τις σκιές στο δημαρχείο. Δίπλα στην παρέα εκείνων των σκιών είχε προστεθεί άλλη μια, λίγα μέτρα πιο πέρα, και η Λίζελ συνειδητοποίησε τότε δυο πράγματα.

 ΚΑΠΟΙΕΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ
ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ

**1.Η ταυτότητα της σκιάς και
2.Το γεγονός πως είχε δει τα πάντα**

Τα χέρια της σκιάς ήταν χωμένα στις τσέπες του παλτού της. Ήταν αναμαλλιασμένη.

Αν είχε πρόσωπο, η έκφρασή του θα μπορούσε να είναι αυτή της προσβολής.

«Gottverdammt», είπε η Λίζελ, τόσο δυνατά όσο να το ακούσει μόνο η ίδια. «Να πάρει».

«Είμαστε έτοιμοι να φύγουμε;»

Στις στιγμές του μεγάλου κινδύνου, ο μπαμπάς είχε πει αντί στον Βόλφγκανγκ Έντελ και ήταν έτοιμος να συνοδεύσει τη Λίζελ στο σπίτι.

«Έτοιμη», του απάντησε.

Έκαναν να φύγουν από τη σκηνή του εγκλήματος, και το βιβλίο την έκαιγε πραγματικά τώρα.

«Κίνηση αδιαφορίας». Είχε κολλήσει τώρα στα πλευρά της.

Καθώς προχωρούσαν προς τις επισφαλείς σκιές του δημαρχείου, η κλέφτρα των βιβλίων κατσούφιασε.

«Τι συμβαίνει;» τη ρώτησε ο μπαμπάς.

«Τίποτε».

Είχε αρχίσει ωστόσο να έχει προβλήματα.

Καπνός είχε αρχίσει να βγαίνει από το γιακά της Λίξελ.

Ένα κολιέ από ιδρώτα είχε σχηματιστεί γύρω από το λαιμό της. Κάτω από το πονκάμισο, ένα βιβλίο κατάτρωγε το κορμί της.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

MEIN KAMPF

εμφανίζονται:

ο δρόμος για το σπίτι – μια απαρηγόρητη γυναίκα
– ένας αγωνιστής – ένας ταχυδακτυλουργός – οι χάρες του
καλοκαιριού – μια άρια καταστηματάρχισσα – ένας
άνθρωπος που ροχαλίζει – δυο απατεώνες – και εκδίκηση
με τη μορφή ανάμεικτης καραμέλας

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

Mein Kampf.

Το βιβλίο γράφτηκε από τον ίδιο τον Φίρερ.

Ήταν το τρίτο ιδιαίτερα σημαντικό βιβλίο που έφτασε στα χέρια της Λίζελ Μέμινγκερ· μόνο που αυτή τη φορά δεν το είχε κλέψει. Το βιβλίο έκανε την εμφάνισή του στο νούμερο 33 της οδού Χίμελ μια ώρα από τη στιγμή που η Λίζελ είχε αποκοιμηθεί ξανά μετά τον υποχρεωτικό εφιάλτη της.

Κάποιοι θα μπορούσαν να πουν πως ήταν από θαύμα που έφτασε στα χέρια της αυτό το βιβλίο. Το ταξίδι του άρχισε μαζί με την επιστροφή τους στο σπίτι, τη νύχτα της πυράς.

Είχαν σχεδόν διανύσει τη μισή απόσταση ως την οδό Χίμελ όταν η Λίζελ δεν άντεξε άλλο. Έσκυψε κι έβγαλε το βιβλίο που ακόμα κάπνιζε κι άρχισε να το περνάει διστακτικά από το ένα χέρι της στο άλλο.

Όταν είχε κρυώσει αρκετά, το κοίταξαν και οι δυο τους για ένα λεπτό, περιμένοντας τις λέξεις. Ο μπαμπάς: «Τι στο καλό σημαίνει αυτό;»

Άπλωσε το χέρι του κι άρπαξε την *Κίνηση αδιαφορίας*. Δεν της ζητήθηκε καμιά εξήγηση. Ήταν ολοφάνερο πως το κορίτσι το είχε κλέψει από την πυρά. Το βιβλίο ήταν υγρό κι έκαιγε ακόμα, το εξώφυλλό του μπλε και κόκκινο –τι ντροπή– κι ο Χανς Χούμπερμαν το άνοιξε. Σελίδες τριάντα

οχτώ και τριάντα εννιά. «Κι άλλο;»

Η Λίζελ έτρωπε τα πλευρά της. Ναι.

Κι άλλο.

«Απ' ό,τι φαίνεται», υπαινίχθηκε ο μπαμπάς, «δε χρειάζεται ν' ανταλλάξω άλλα τσιγάρα πια, έτσι δεν είναι; Όχι όταν κλέβεις αυτά τα πράγματα με την ίδια ταχύτητα που εγώ μπορώ να σ' τ' αγοράσω».

Η Λίζελ δε μίλησε. Ίσως να συνειδητοποιούσε πως η εγκληματικότητα μιλάει καλύτερα από μόνη της. Και πως δεν μπορεί κανείς να τη διαφύσει.

Ο μπαμπάς μελέτησε τον τίτλο, πιθανότατα αισθανόμενος απορία για το είδος της απειλής που θα μπορούσε να συνιστά αυτό το βιβλίο για τις καρδιές και τα μυαλά των Γερμανών. Της το έδωσε πίσω. Κάτι συνέβη.

«Ιησού, Μαρία και Ιωσήφ». Κάθε λέξη έφτανε στα όριά της. Έσπαγε και σχημάτιζε την επόμενη. Η εγκληματίας δεν μπορούσε ν' αντισταθεί άλλο. «Τι, μπαμπά; Τι συμβαίνει;»

«Φυσικά».

Όπως οι περισσότεροι άνθρωποι λίγο πριν από μian αποκάλυψη, ο Χανς Χούμπερμαν ένιωθε ένα συγκεκριμένο μούδιασμα. Οι επόμενες λέξεις είτε θα λέγονταν δυνατά είτε δε θα περνούσαν το φράγμα των δοντιών του. Επίσης, θα ήταν πιθανόν μια επανάληψη του τελευταίου πράγματος που είχε πει, λίγα λεπτά νωρίτερα.

«Φυσικά».

Αυτή τη φορά η φωνή του ακούστηκε σαν γροθιά που μόλις είχε χτυπήσει στο τραπέζι.

Ο άντρας έβλεπε κάτι. Το έβλεπε γρήγορα, απ' άκρη σ' άκρη, σαν να παρακολουθούσε κάποιον αγώνα, αλλά ήταν πολύ ψηλά και πολύ μακριά για να μπορέσει να το δει και η Λίζελ. Τον παρακάλεσε. «Έλα, μπαμπά, πες μου τι τρέχει». Την έτρωγε η αγωνία πως εκείνος θα έλεγε στη μαμά για το βιβλίο. Μόνο αυτό την απασχολούσε. «Θα της το πεις;»

«Συγγνώμη;»

«Ξέρεις τι εννοώ. Θα το πεις στη μαμά;»

Ο Χανς Χούμπερμαν κοίταζε ακόμα ίσια μπροστά του, ψηλός κι απόμακρος. «Τι να της πω;» Η Λίζελ σήκωσε το βιβλίο. «Γι' αυτό». Το ανέμισε στο αέρα σαν να κουνούσε κάποιο όπλο. Ο μπαμπάς έδειχνε σασιτισμένος. «Γιατί θα έπρεπε να το κάνω;»

Μισούσε αυτές τις ερωτήσεις. Γιατί την ανάγκαζαν να παραδεχτεί μιαν άσχημη αλήθεια, ν' αποκαλύψει τη δική της ανήθικη, λωποδύτικη φύση. «Γιατί έκλεπα ξανά».

Ο μπαμπάς έσκυψε όσο χαμηλότερα μπορούσε, ύστερα ανασηκώθηκε κι ακούμπησε το χέρι του στο κεφάλι της. Χάιδεψε τα μαλλιά της με τα τραχιά, μακριά δάχτυλά του και της είπε «Φυσικά και όχι, Λίζελ. Δεν κινδυνεύεις από μένα».

«Λοιπόν, τι θα κάνεις;» Αυτή ήταν η ερώτηση.

Τι άξια θαυμασμού πράξη ετοιμαζόταν να πραγματώσει ο Χανς Χούμπερμαν από τον αραιό αέρα της οδού Μονάχου;

Πριν σας την παρουσιάσω, νομίζω πως θα έπρεπε πρώτα να ρίξετε μια ματιά σ' αυτό που έβλεπε πριν πάρει την απόφασή του.

Η ΤΑΧΥΤΗΤΑ ΤΩΝ ΟΡΑΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΜΠΑΜΠΑ

Πρώτα βλέπει τα βιβλία του κοριτσιού:

Το εγχειρίδιο του νεκροθάφτη, Φάουστ ο σκύλος,

Ο φάρος, και τώρα

Η κίνηση αδιαφορίας.

Στη συνέχεια το εσωτερικό μιας κουζίνας κι έναν επιπόλαιο Χανς τον Νεότερο να κοιτάζει εκείνα

τα βιβλία στο τραπέζι, εκεί όπου

συνηθίζει να διαβάζει το κορίτσι. Να λέει:

«Τι σκουπίδια είναι αυτά που διαβάζει το κορίτσι;»

Ο γιος του επαναλαμβάνει τρεις φορές την ερώτηση και στη συνέχεια προτείνει καταλληλότερα αναγνώσματα.

«Άκου, Λίζελ». Ο μπαμπάς την αγκάλιασε και συνέχισαν να περπατάνε. «Αυτό το βιβλίο θα είναι το μυστικό μας. Θα το διαβάζουμε το βράδυ ή στο υπόγειο, όπως όλα τ' άλλα – αλλά θα πρέπει να μου υποσχεθείς κάτι».

«Ό,τι θέλεις, μπαμπά».

Η νύχτα ήταν γλυκιά και γαλήνια. Κι αφουγκραζόταν τα πάντα. «Αν σου ζητήσω ποτέ να κρατήσεις κάποιο μυστικό μου, θα το κάνεις;»

«Σ' το υπόσχομαι».

«Ωραία. Έλα τώρα. Αν αργήσουμε κι άλλο, η μαμά θα μας σκοτώσει, και δε θα θέλαμε να συμβεί κάτι τέτοιο, έτσι δεν είναι; Τέρμα οι κλοπές των βιβλίων λοιπόν, συμφωνείς;»

Η Λίζελ χαμογέλασε.

Αυτό που δεν έμαθε παρά μόνο πολύ αργότερα ήταν πως τις επόμενες μέρες ο θετός πατέρας της κατάφερε ν' ανταλλάξει μερικά τσιγάρα για ένα άλλο βιβλίο, παρ' όλο που αυτό δεν προοριζόταν για κείνη. Χτύπησε την πόρτα των γραφείων του Ναζιστικού Κόμματος στο Μόλχινγκ κι άδραξε την ευκαιρία να ρωτήσει για την τύχη της αίτησής του να γίνει μέλος. Αφού το συζήτησαν για λίγο, άρχισε να τους δίνει τα τελευταία χρήματα που του είχαν απομείνει και δώδεκα τσιγάρα. Σε ανταπόδοση, εκείνοι του έδωσαν ένα χρησιμοποιημένο αντίτυπο του *Mein Kampf*.

«Καλό διάβασμα», του είπε ένα από τα μέλη του κόμματος.

«Ευχαριστώ». Ο Χανς κούνησε καταφατικά το κεφάλι του.

Από το δρόμο μπορούσε ακόμα ν' ακούσει τους άντρες που ήταν μέσα να μιλάνε. Μια από τις φωνές ήταν ιδιαίτερα καθαρή. «Δε θα γίνει ποτέ μέλος», έλεγε, «ακόμα κι αν αγοράσει εκατό αντίτυπα του *Mein Kampf*». Η δήλωσή του έγινε ομόφωνα αποδεκτή.

Ο Χανς κράτησε το βιβλίο στο δεξί του χέρι, καθώς οι σκέψεις του γυρνούσαν από το ένα θέμα στο άλλο, στα ταχυδρομικά τέλη, στις άκαπνες μέρες και στη θετή του κόρη

που του είχε δώσει αυτή την έξυπνη ιδέα.

«Σ' ευχαριστώ», επανέλαβε, κι ακούγοντάς τον, ένας περαστικός τον ρώτησε τι είχε πει.

Με χαρακτηριστική ευγένεια, ο Χανς του απάντησε «Τίποτα, καλέ μου άνθρωπε, τίποτε απολύτως. Χάιλ Χίτλερ», και κατηφόρισε την οδό Μονάχου κρατώντας τις σελίδες του Φίρερ.

Θα πρέπει εκείνη η στιγμή να ήταν μια ευτυχής συγκυρία ανάμεικτων συναισθημάτων, γιατί η ιδέα του Χανς Χούμπερμαν δεν είχε μόνον ως αφετηρία της τη Λίζελ, αλλά και το γιο του. Φοβόταν πραγματικά ότι δε θα τον ξανάβλεπε; Όμως, απολάμβανε επίσης την πνευματική ανάταση μιας ιδέας, μην τολμώντας ακόμα να οραματιστεί τα μπλεξίματα, τους κινδύνους και τις κακόβουλες υπερβολές που μπορεί να προέκυπταν από αυτήν. Προσώρας, η ιδέα και μόνο ήταν αρκετή. Άντεχε στη σκέψη. Όμως το να τη μετατρέψει σε πραγματικότητα ήταν κάτι πέρα για πέρα διαφορετικό. Για την ώρα, ωστόσο, ας τον αφήσουμε να το απολαύσει.

Θα του δώσουμε επτά μήνες. Ύστερα θα έρθουμε γι' αυτόν. Και αχ, πώς θα έρθουμε.

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ

Σίγουρα, κάτι πολύ σπουδαίο ερχόταν προς το νούμερο 33 της οδού Χίμελ, για την έλευση του οποίου η Λίζελ ήταν ανυποψίαστη. Άλλωστε αυτή είχε περισσότερα σημαντικά –κατά την άποψή της– πράγματα που την απασχολούσαν: Είχε κλέψει ένα βιβλίο. Κάποιος την είχε δει.

Η κλέφτρα των βιβλίων αντέδρασε. Κατάλληλα.

Κάθε λεπτό, κάθε ώρα, ζούσε βουτηγμένη στην ανησυχία, ή, για να είμαστε σαφέστεροι, στην παράνοια. Είναι γνώρισμα της εγκληματικής δραστηριότητας να επηρεάζει κατ' αυτόν τον τρόπο έναν άνθρωπο, και ιδιαίτερα ένα παιδί. Οραματίζονται μια πλούσια συλλογή από εμμονές. Μερικά παραδείγματα: Άνθρωποι που πηδούν ξαφνικά μπροστά σου στα στενοσόκακα. Δάσκαλοι που γίνονται ξαφνικά ενήμεροι για κάθε σφάλμα που έχεις διαπράξει στη ζωή σου. Η αστυνομία που παρουσιάζεται στην πόρτα σου κάθε φορά που αλλάξεις συμπεριφορά ή μια πόρτα κάπου μακριά που κλείνει με θόρυβο.

Για τη Λίζελ, η παράνοια ισοδυναμούσε με τιμωρία, με τρόμο, σε τέτοιο σημείο, που την απέτρεπε από το να πάει τα πλυμένα ρούχα στο σπίτι του δημάρχου. Δεν ήταν από λάθος της, όπως είμαι σίγουρος ότι μπορείτε να φανταστείτε, το ότι, όταν ήρθε η ώρα της παράδοσης των ρούχων, η Λίζελ

προτίμησε να προσπεράσει το σπίτι της Γκράντε Στράσε. Παρέδωσε τα καθαρά ρούχα στην Έλενα Σμιντ, εκείνη με τ' αρθριτικά, και μάζεψε τα προς πλύση από το σπίτι των Βαϊνγκάρτνερ, που αγαπούσαν τις γάτες, αλλά αγνόησε εκείνο που ανήκε στον Bürgermeister Χάιντς Χέρμαν και στη γυναίκα του την Ίλσα.

ΑΛΛΗ ΜΙΑ ΓΡΗΓΟΡΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Bürgermeister = δήμαρχος

Την πρώτη φορά δήλωσε πως απλά είχε ξεχάσει να περάσει από το συγκεκριμένο μέρος – ήταν η χειρότερη δικαιολογία απ' όσες έχω ακούσει, αφού το σπίτι δέσποζε πάνω στο λόφο, με θέα σε ολόκληρη την πόλη, και ήταν απίθανο κάποιος να μην το προσέξει. Όταν γύρισε πάλι σπίτι με άδεια χέρια, είπε ψέματα πως δε βρήκε κανέναν στο σπίτι.

«Κανέναν στο σπίτι;» Η μαμά ήταν δύσπιστη. Η δυσπιστία την έκανε να πάρει την ξύλινη κουτάλα. Την κούνησε απειλητικά μπροστά από τη Λίζελ και της είπε «Πήγαινε πάλι εκεί πέρα τώρα αμέσως, και αν δε γυρίσεις πίσω με τα ρούχα που είναι για πλύσιμο, να μη γυρίσεις καθόλου».

«Μωρέ τι μας λες;»

Ήταν η απάντηση του Ρούντι όταν η Λίζελ του ανέφερε τι είχε πει η μαμά. «Θέλεις να το σκάσουμε μαζί;»

«Θα πεθάνουμε της πείνας».

«Έτσι κι αλλιώς, πεθαίνω της πείνας!» Έβαλαν τα γέλια.

«Όχι», είπε εκείνη, «πρέπει να το κάνω».

Διέσχισαν την πόλη όπως συνήθως όταν έκανε την εμφάνισή του ο Ρούντι. Προσπαθούσε να συμπεριφέρεται πάντα σαν κύριος απέναντί της και προσφερόταν να κουβαλήσει εκείνος την τσάντα της, αλλά κάθε φορά η Λίζελ αρνιόταν. Η απειλή ενός Watschen επικρεμόταν σχεδόν

πάντα πάνω από το κεφάλι της, και ως εκ τούτου μόνο στον εαυτό της βασιζόταν πως θα μετέφερε σωστά την τσάντα με τα ρούχα. Οποιοσδήποτε άλλος το πιθανότερο ήταν να την κρατήσει με άσχημο τρόπο, να τη γυρίσει ανάποδα ή να την κακομεταχειριστεί έστω κι ελάχιστα, και δεν μπορούσε να το διακινδυνεύσει. Επίσης, ήταν κάτι παραπάνω από πιθανό πως, αν άφηνε τον Ρούντι να κουβαλήσει την τσάντα για χάρη της, εκείνος θα περίμενε ένα φιλί ως αντάλλαγμα για τις υπηρεσίες του, κι αυτό δε συμπεριλαμβανόταν στις επιθυμίες της. Επιπλέον, είχε συνηθίσει το βάρος της τσάντας με τον καιρό. Θα την έκανε τράμπα από τον έναν ώμο στον άλλο, ελευθερώνοντάς τους ύστερα από εκατό βήματα.

Η Λίζελ περπατούσε στ' αριστερά, ο Ρούντι στα δεξιά. Ο Ρούντι μιλούσε συνεχώς, για το τελευταίο παιχνίδι ποδοσφαίρου στην οδό Χίμελ, για την εργασία που πρόσφερε στο μαγαζί του πατέρα του και για οτιδήποτε του ερχόταν εκείνη την ώρα στο νου. Η Λίζελ προσπαθούσε να παρακολουθήσει όσα της έλεγε αλλά δεν τα κατάφερε. Εκείνη άκουγε μόνο τον τρόμο να ηχεί στ' αυτιά της και να δυναμώνει όσο πλησίαζαν προς την Γκράντε Στράσε.

«Πού πας; Αυτό δεν είναι το σπίτι;»

Η Λίζελ κούνησε καταφατικά το κεφάλι της, γιατί είχε προσπαθήσει να προσπεράσει το σπίτι του δημάρχου για να κερδίσει λίγο ακόμα χρόνο.

«Λοιπόν, άντε, πήγαινε», την πίεζε να βιαστεί το αγόρι. Στο Μόλχινγκ είχε αρχίσει να σκοτεινιάζει. Έκανε τόσο πολύ κρύο που έμοιαζε ν' αναβλύζει από τη γη. «Άντε, κουνήσου, Saumensch». Εκείνος παρέμεινε στην εξώπορτα.

Εκεί που τέλειωνε το δρομάκι το οποίο οδηγούσε στο σπίτι ξεκινούσαν οχτώ σκαλοπάτια ως την κεντρική είσοδο, όπου η μεγάλη πόρτα φάνταζε σαν τέρας στα μάτια της. Η Λίζελ έκανε ένα μορφασμό στο μπρούντζινο ρόπτρο.

«Τι περιμένεις;» της φώναξε ο Ρούντι.

Η Λίζελ γύρισε και κοίταξε το δρόμο. Υπήρχε κάποιος

τρόπος, οποιοσδήποτε τρόπος, να το αποφύγει; Υπήρχε μια άλλη ιστορία ή, ας δούμε την αλήθεια κατάματα, ένα ακόμα ψέμα, για το οποίο είχε κάνει τα στραβά μάτια;

«Δεν έχουμε μπροστά μας όλη την ημέρα». Η φωνή του Ρούντι ακούστηκε πάλι από μακριά. «Τι στο καλό περιμένεις;»

«Θα το βουλώσεις επιτέλους, Στάινερ;» Ήταν ένα ξεφωνητό που ακούστηκε σαν ψίθυρος.

«Τι;»

«Είπα βούλωσέ το, ηλίθιε Saukerl...»

Ύστερα ξαναγύρισε προς την πόρτα, σήκωσε το μπρούντζινο ρόπτρο και το χτύπησε τρεις φορές, με αργές κινήσεις. Ακούστηκε σύρσιμο ποδιών από το εσωτερικό του σπιτιού και η πόρτα άνοιξε.

Στην αρχή δε βρήκε το κουράγιο να κοιτάξει τη γυναίκα, εστίασε απλά το βλέμμα της στην τσάντα με τα πλυμένα ρούχα που κρατούσε στο χέρι της. Εξέτασε το κορδόνι που την έκλεινε. Πήρε τα χρήματα που της έδωσε και ύστερα η σιωπή έγινε πιο έντονη. Η γυναίκα του δημάρχου, που ποτέ δε μιλούσε, στεκόταν στο άνοιγμα της πόρτας τυλιγμένη στο μπουρνούζι της, με τ' αφράτα μαλλιά της μαζεμένα τώρα σε μια κοντή αλογοουρά. Ένα ρεύμα έκανε αισθητή την παρουσία του. Σαν να είχε ανασάνει ξαφνικά ένα φανταστικό πτώμα. Η σιωπή συνεχίστηκε, κι όταν η Λίζελ βρήκε το κουράγιο να κοιτάξει το πρόσωπο της γυναίκας, είδε να υπάρχει εκεί μια έκφραση όχι επιτιμητική, αλλά απόλυτης ψυχρότητας. Για μια στιγμή κοίταξε το αγόρι πίσω από την πλάτη της Λίζελ, ύστερα κούνησε το κεφάλι της κι έκανε μερικά βήματα προς τα πίσω, κλείνοντας την πόρτα.

Η Λίζελ παρέμεινε εκεί γι' αρκετά λεπτά ακόμη, αντιμέτωπη με το παχύ επίστρωμα στο δοκάρι της πόρτας.

«Ει, Saumensch!» Καμιά απάντηση. «Λίζελ!» Η Λίζελ γύρισε.

Επιφυλακτικά.

Έκανε τα πρώτα βήματα προς τα πίσω, ενώ στο μυαλό

της στριφογύριζαν διάφορες σκέψεις.

Ίσως η γυναίκα, στο κάτω κάτω, να μην την είχε δει να κλέβει το βιβλίο. Είχε αρχίσει να σουρουπώνει τότε. Ίσως να ήταν μια από εκείνες τις φορές που, ενώ ένας άνθρωπος δείχνει να έχει εστιάσει το βλέμμα του πάνω σου, στην πραγματικότητα βλέπει κάτι άλλο ή απλά είναι βυθισμένος σε ονειροπόληση. Οποιαδήποτε και να ήταν η απάντηση, η Λίζελ δεν προσπάθησε να το αναλύσει περισσότερο. Την είχε σκαπουλάρει, κι αυτό ήταν αρκετό.

Γύρισε κι άρχισε να κατεβαίνει στην αρχή ήρεμα τα σκαλιά, και στη συνέχεια πηδώντας μεμιάς τα τρία τελευταία.

«Ας φύγουμε, Saukerl!». Επέτρεψε στον εαυτό της ακόμα και να γελάσει. Η παράνοια ενός εντεκάχρονου ήταν πολύ ισχυρή. Η ανακούφιση ενός εντεκάχρονου ήταν γεμάτη ενθουσιασμό.

ΚΑΠΟΙΕΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ

ΠΟΥ ΜΕΤΡΙΑΖΟΥΝ ΤΟΝ ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟ

Είχε φύγει με άδεια χέρια.

Η γυναίκα του δημάρχου σίγουρα την είχε δει.

Απλά περίμενε την κατάλληλη στιγμή.

Πέρασαν μερικές εβδομάδες. Ποδόσφαιρο στην οδό Χίμελ.

Διάβασμα του βιβλίου *Η κίνηση αδιαφορίας* ανάμεσα στις δύο με τρεις το ξημέρωμα, μετά τον εφιάλτη, ή στη διάρκεια του απογεύματος, στο υπόγειο.

Μια ακόμα ήρεμη επίσκεψη στο σπίτι του δημάρχου. Όλα πήγαιναν μια χαρά.

Ωσπου.

Όταν η Λίζελ πήγε την επόμενη φορά, χωρίς τον Ρούντι, η ευκαιρία παρουσιάστηκε από μόνη της. Ήταν η μέρα που μάζευε τα ρούχα για πλύσιμο.

Η γυναίκα του δημάρχου άνοιξε την πόρτα όπως κάθε φορά, μα δεν κρατούσε την τσάντα με τ' άπλυτα, ως συνήθως. Αντίθετα, έκανε μερικά βήματα προς τα πίσω κι έγνεψε με το ωχρό της χέρι στο κορίτσι να μπει μέσα.

«Έρθα απλά για τα ρούχα που είναι για πλύσιμο». Το κορμί της Λίζελ λες και είχε αδειάσει από το αίμα του. Λίγο ακόμα και θα σωριαζόταν πάνω στα σκαλοπάτια.

Η γυναίκα μίλησε για πρώτη φορά. Άπλωσε το χέρι της και της είπε «Warte – περίμενε». Όταν σιγουρεύτηκε πως το κορίτσι είχε συνέλθει, γύρισε και μπήκε βιαστικά μέσα στο σπίτι.

«Δόξα τω Θεώ», ξεφύσησε η Λίζελ. «Πάει να τα φέρει». Με το τα αναφερόταν φυσικά στα ρούχα. Ωστόσο, όταν ξαναγύρισε η γυναίκα, αυτό που κρατούσε δεν είχε σχέση με ρούχα.

Έρθε και στάθηκε μπροστά στο κορίτσι με απίστευτα ντελικάτο τρόπο, και με μια αγκαλιά γεμάτη βιβλία, που ξεκινούσαν από τον αφαλό της κι έφταναν ως την αρχή του στήθους της. Έδειχνε τόσο ευάλωτη μπροστά στην τερατόμορφη πόρτα. Είχε μακριές, ανοιχτόχρωμες βλεφαρίδες, μια ανεπαίσθητη έκφραση τύψης στο πρόσωπό της. Και μια πρόταση.

Έλα και δες, της είπε.

Θα με βασανίσει, ήταν σίγουρη τώρα η Λίζελ. Θα με χάσει μέσα στο σπίτι, θ' ανάψει το τζάκι και θα με ρίξει εκεί μαζί με τα βιβλία που κρατάει. Ή, ακόμα χειρότερα, θα με κλειδώσει στο υπόγειο χωρίς καθόλου φαγητό.

Ωστόσο, για κάποιο λόγο –πιθανότατα να ήταν το δέλεαρ των βιβλίων– ανακάλυψε πως έμπαινε ήδη στο σπίτι χωρίς καν να το καταλάβει. Το τρίξιμο των παπουτσιών της στα ξύλινα πατώματα την έκανε να ζαρώσει από το φόβο της, και όταν πάτησε σε μια χαλαρή σανίδα που έτριξε από το βάρος της, σταμάτησε σχεδόν να περπατάει. Η γυναίκα του δημάρχου δεν έδειξε να ενοχλείται. Το μόνο που έκανε ήταν να ρίξει ένα σύντομο βλέμμα πίσω της και να συνεχίσει να

προχωράει, προς μια πόρτα από ξύλο καστανιάς. Τώρα η έκφραση στο πρόσωπό της έδειχνε πως ήταν έτοιμη να δεχτεί την ερώτηση. Είσαι έτοιμη;

Η Λίζελ έστρεψε το λαιμό της λιγάκι, σαν να μπορούσε να δει πέρα από την πόρτα που την εμπόδιζε. Ολοφάνερα αυτό ήταν το σύνθημα για να την ανοίξει.

«Ιησού, Μαρία...»

Το είπε δυνατά, οι λέξεις σκορπίστηκαν σ' ένα δωμάτιο γεμάτο βιβλία και παγωμένα ρεύματα. Υπήρχαν βιβλία παντού! Ράφια φίσκα στα βιβλία στόλιζαν τους τοίχους από πάνω ως κάτω. Ήταν σχεδόν αδύνατον να ξεχωρίσεις το χρώμα των τοίχων. Υπήρχαν βιβλία όλων των ειδών και των μεγεθών, μαύρα, κόκκινα, γκριζα, βιβλία σε όλες τις αποχρώσεις, με περίτεχνα γράμματα στις ράχες τους. Δεν είχε δει πιο όμορφο πράγμα στη ζωή της η Λίζελ Μέμινγκερ.

Χαμογέλασε, μην μπορώντας να κρύψει την έκπληξή της. Που υπήρχε ένα τέτοιο δωμάτιο!

Ακόμα κι όταν προσπάθησε να διώξει το χαμόγελο σκουπίζοντας τα χείλια της με το μπράτσο της, συνειδητοποίησε αυτόματα πως ήταν μια άσκοπη ενέργεια. Μπορούσε να νιώσει τα μάτια της γυναίκας να ταξιδεύουν στο κορμί της, κι όταν πήρε το θάρρος να την κοιτάξει κι εκείνη, σταμάτησαν στο πρόσωπό της.

Ακολούθησε σιωπή, απόλυτη σιωπή, σαν προάγγελος ότι κάτι ετοιμαζόταν να τη σπάσει. Και ήταν το κορίτσι που την έσπασε.

«Μπορώ;»

Η λέξη στάθηκε ανάμεσα σε εκτάρια κι εκτάρια άδειας γης, μιας γης με ξύλινο έδαφος. Τα βιβλία ήταν μίλια μακριά.

Η γυναίκα κούνησε καταφατικά το κεφάλι της. Ναι, μπορείς.

Η Λίζελ ένιωθε το δωμάτιο αργά αλλά σταθερά να συρρικνώνεται, για να μπορέσει εκείνη, η κλέφτρα των

βιβλίων, ν' αγγίξει τα ράφια λίγα μόλις βήματα μακριά της. Διέτρεξε με την ανάστροφη του χεριού της το πρώτο ράφι σε όλο του το μήκος, ακούγοντας το σύρσιμο των νυχιών της να γλιστράει στη ράχη κάθε βιβλίου σαν μουσικό όργανο. Χρησιμοποίησε και τα δυο της χέρια. Αγγίζοντας το ένα ράφι μετά το άλλο. Και ύστερα γέλασε. Η φωνή της ανέβηκε τσιριχτή στο λαιμό της, και όταν σταδιακά σταμάτησε να γελάει και στάθηκε στη μέση του δωματίου, πέρασε πολλά λεπτά κοιτάζοντας πότε τα ράφια και πότε τα δάχτυλά της.

Πόσο πολλά βιβλία είχε αγγίξει σε τόσο λίγη ώρα; Πόσο πολλά είχε αισθανθεί;

Ξαναπήγε προς τα ράφια κι επανέλαβε τις ίδιες κινήσεις, αυτή τη φορά πολύ πιο σιγά, με τη χούφτα της μαλακή σαν αφράτο ζυμάρι να χαϊδεύει με τη σειρά τις ράχες όλων των βιβλίων. Τα ένιωθε σαν κάτι μαγικό, σαν κάτι πανέμορφο, σαν ολόφωτες πηγές φωτός που φώτιζαν το χώρο κάτω από τον πολυέλαιο. Μερικές φορές σχεδόν έφτασε στο σημείο να τραβήξει κάποιον τίτλο από τη θέση του αλλά δεν τολμούσε να τ' ανακατώσει. Ήταν με τόση τάξη βαλμένα το ένα πλάι στο άλλο.

Στα αριστερά της είδε ξανά τη γυναίκα να στέκεται δίπλα σ' ένα μεγάλο γραφείο, κρατώντας ακόμα τον μικρό σωρό των βιβλίων στην αγκαλιά της. Στεκόταν με μian αυτάρεσκη ανεντιμότητα. Ένα χαμόγελο έδειχνε να της έχει παραλύσει τα χείλη.

«Θέλετε εγώ να...;»

Η Λίζελ δεν αποτέλειωσε την ερώτηση, αλλά στην πραγματικότητα έκανε πρόβα σ' αυτό που ετοιμαζόταν να ρωτήσει, πηγαίνοντας και παίρνοντας τα βιβλία απαλά από την αγκαλιά της γυναίκας και βάζοντάς τα στα κενά που υπήρχαν στο ράφι, δίπλα στο ανεπαίσθητα ανοιχτό παράθυρο. Το εξωτερικό κρύο έμπαινε μέσα.

Για μια στιγμή σκέφτηκε να πάει να το κλείσει, αλλά μια δεύτερη σκέψη την εμπόδισε. Δεν ήταν το σπίτι της, και η κατάσταση δεν ήταν από αυτές που επιτρέπεται να τις

σκαλίζεις. Αντί γι' αυτό, γύρισε προς την κυρία πίσω της, ενώ τα χείλη της, σφιγμένα, διατηρούσαν ακόμα τα ίχνη ενός ανεπαίσθητου χαμόγελου και τα λεπτοκαμωμένα χέρια της έπεφταν άχαρα στο κορμί της, σαν κοριτσιόστικα.

Και τώρα τι κάνουμε;

Στο δωμάτιο επικρατούσε αμηχανία, και η Λίζελ έριξε μια τελευταία φευγαλέα ματιά στους τοίχους των βιβλίων. Στο στόμα της, οι λέξεις σάλευαν, αλλά βγήκαν μια κι έξω. «Θα έπρεπε να φύγω».

Έκανε τρεις προσπάθειες να φύγει.

Περίμενε στην είσοδο για λίγα λεπτά, αλλά η γυναίκα δεν ήρθε, κι όταν η Λίζελ επέστρεψε στην πόρτα της βιβλιοθήκης, την είδε να κάθεται στο γραφείο, κοιτάζοντας ανέκφραστα ένα από τα βιβλία. Επέλεξε να μην την ενοχλήσει. Φεύγοντας σήκωσε την τσάντα με τα ρούχα που ήταν για πλύσιμο.

Αυτή τη φορά πρόσεξε να μην πατήσσει στη χαλαρή σανίδα, διέσχισε τον μακρύ διάδρομο, όσο πιο κοντά μπορούσε στον αριστερό τοίχο. Όταν έκλεισε την πόρτα πίσω της, ο μπρούντζινος ήχος του ρόπτρου κουδούνισε στ' αυτή της, κι αυτή ακούμπησε την τσάντα με τα ρούχα δίπλα της και χάιδεψε τη σάρκα του ξύλου. «Ας πηγαίνουμε», είπε.

Στην αρχή περπατούσε προς το σπίτι μέσα σε μια παραξάλη.

Αποτέλεσμα της εμπειρίας της, που έφτανε στα όρια του σουρεαλισμού, σ' εκείνο το δωμάτιο με τους τοίχους από βιβλία και με την όμορφη ταραγμένη γυναίκα να περπατάει δίπλα της. Μπορούσε να το δει στις προσόψεις των σπιτιών, σαν σε ταινία. Ίσως κάπως έτσι να είχε αποκαλυφθεί κι εκείνη η ιστορία με το *Mein Kampf* στον μπαμπά. Όπου κι αν κοίταζε, η Λίζελ έβλεπε τη γυναίκα του δημάρχου με τα βιβλία στοιβαγμένα στην αγκαλιά της. Μπορούσε ακόμα, καθώς έστριβε στις γωνίες, ν' ακούσει τον ανεπαίσθητο θόρυβο των χεριών της καθώς άγγιζαν τα ράφια. Είδε το ανοιχτό παράθυρο, τον πολυέλαιο που σκόρπιζε εκείνο το

υπέροχο φως, και τον εαυτό της να φεύγει χωρίς ούτε μια λέξη ευχαριστίας.

Σύντομα, η δυσάρεστη κατάσταση στην οποία βρισκόταν μετατράπηκε σε βασανιστήριο κι απέχθεια για τον ίδιο της τον εαυτό, κι αμέσως μετά άρχισε να τον κατασαδιάζει.

«Δεν είπες τίποτα». Κούνησε έντονα το κεφάλι της, ανάμεσα στα βιαστικά βήματα. «Ούτε ένα “αντίο”. Ούτε ένα “ευχαριστώ”. Ούτε ένα “αυτό είναι το πιο όμορφο θέαμα που έχω δει στη ζωή μου”. Τίποτα!» Αναμφοιβήτητα, ήταν μια κλέφτρα βιβλίων, αλλά αυτό δε σήμαινε πως δε θα έπρεπε να έχει τρόπους. Δε σήμαινε πως δε θα μπορούσε να γίνεται ευγενική.

Συνέχισε να περπατάει για μερικά ακόμα λεπτά, πασχίζοντας να νικήσει την αναποφασιστικότητά της.

Στην οδό Μονάχου, η αναποφασιστικότητά της πήρε τέλος.

Μόλις είδε την ταμπέλα που έγραφε *ΣΤΑΪΝΕΡ-ΡΑΦΤΗΣ*, έκανε στροφή και γύρισε πίσω τρέχοντας. Αυτή τη φορά κανένας δισταγμός δε θα μπορούσε να τη σταματήσει.

Χτύπησε την πόρτα, ο μπρούντζινος ήχος του ρόπτρου δόνησε το ξύλο. Scheisse!

Δεν ήταν η γυναίκα του δημάρχου, αλλά ο ίδιος ο δήμαρχος που στεκόταν τώρα μπροστά της. Μέσα στη βιασύνη της, η Λίζελ δεν είχε προσέξει το αυτοκίνητο που ήταν παρκαρισμένο στο δρόμο έξω από το σπίτι.

Ο άντρας, με το μαύρο του κουστούμι και το πλούσιο μουστάκι, μίλησε. «Μπορώ να σε βοηθήσω σε κάτι;»

Η Λίζελ δεν μπορούσε ν' αρθρώσει λέξη. Όχι ακόμα. Είχε σκυμμένο το κεφάλι της, σχεδόν δεν μπορούσε ν' ανασάνει, αλλά, ευτυχώς, η γυναίκα παρουσιάστηκε όταν είχε συνέλθει κάπως. Η Ίλσα Χέρμαν ήρθε και στάθηκε λίγο πιο πίσω από τον άντρα της.

«Ξέχασα», είπε η Λίζελ. Σήκωσε την τσάντα με τα

ρούχα και γύρισε προς το μέρος της γυναίκας του δημάρχου. Παρά τη δυσκολία της ν' ανασάνει, κατάφερε να περάσει τις λέξεις από το άνοιγμα – ανάμεσα στο δήμαρχο και στην κάσα της πόρτας– προς τη γυναίκα. Τόση ήταν η προσπάθειά της να βρει την ανάσα της, που οι λέξεις έβγαιναν κάθε φορά με το σταγονόμετρο. «Ξέχασα... εννοώ, απλά... ήθελα», είπε, «να... σας ευχαριστήσω».

Η γυναίκα του δημάρχου έσφιξε πάλι τα χείλη της. Προχώρησε πιο μπροστά για να σταθεί πλάι στον άντρα της, της έγνεψε αχνά, περίμενε λίγο και ύστερα έκλεισε την πόρτα.

Πήρε στη Λίζελ περίπου ένα λεπτό πριν αποφασίσει να φύγει.

Χαμογέλασε στα σκαλοπάτια.

ΕΙΣΒΑΛΛΕΙ Ο ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ

Τώρα αλλαγή σκηνικού.

Τη βγάλαμε καθαρή, φίλοι μου, ως τώρα, δε νομίζετε;
Τι θα λέγατε να ξεχνούσαμε το Μόλχινγκ για ένα-δυο λεπτά;
Θα μας κάνει καλό.

Επίσης, είναι σημαντικό για την εξέλιξη της ιστορίας
μας.

Θα ταξιδέψουμε λιγάκι, θα πάμε σ' ένα μυστικό
κελάρι, και θα δούμε αυτό που θα δούμε.

ΜΙΑ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΩΝ ΜΕ ΞΕΝΑΓΟ

Στα αριστερά σας,
ίσως στα δεξιά σας,
ίσως και κατευθείαν μπροστά σας,
θα βρεθείτε σ' ένα μαύρο δωματιάκι.
Μέσα σ' αυτό κάθεται ένας Εβραίος.
Ένας απόβλητος της κοινωνίας.
Φοβάται.

Σας παρακαλώ – προσπαθήστε
να μην αποστρέψετε το βλέμμα σας.

Περί τα εκατόν πενήντα χιλιόμετρα βορειοδυτικά, στη
Στουτγκάρδη, μακριά από τις κλέφτρες των βιβλίων, τις
γυναίκες των δημάρχων και την οδό Χίμελ, ένας άντρας

καθόταν στο σκοτάδι. Ήταν το καλύτερο μέρος γι' αυτόν, αποφάσισαν. Ήταν δυσκολότερο ν' ανακαλύψει κανείς έναν Εβραίο στο σκοτάδι.

Καθόταν πάνω στη βαλίτσα του περιμένοντας. Πόσες μέρες είχαν περάσει ως τώρα;

Το μόνο που είχε φάει εβδομάδες τώρα ήταν η δύσοσμη γεύση της πεινασμένης του ανάσας, κι ακόμα τίποτα. Περιστασιακά φωνές έφταναν ως εκείνον από κάποιους που περνούσαν απ' έξω, και δεν ήταν λίγες οι φορές που λαχταρούσε οι φωνές να λοξοδρομήσουν και να του χτυπήσουν την πόρτα, εκείνος να την ανοίξει και να τον τραβήξουν έξω, στο αβάσταχτο φως. Προσώρας, το μόνο που μπορούσε να κάνει ήταν να κάθεται πάνω στη βαλίτσα του, να στηρίζει το πιγούνι του στα χέρια του, με τους αγκώνες του να καίνε τα μπούτια του.

Δεν του έλειπε, ωστόσο, ο ύπνος, μα ήταν ύπνος στερημένος, που οδηγούσε εντέλει σε αϋπνία κι εκνευρισμό, πάνω σ' ένα πάτωμα που μεταφραζόταν σε τιμωρία.

Αγνόησε τη φαγούρα στα πόδια. Μην ξύνεις τις πατούσες σου.

Κι ελαχιστοποίησε τις μετακινήσεις σου.

Απλά άσε τα όλα ως έχουν, με κάθε κόστος. Ίσως να μπορεί να βρεθεί χρόνος να φύγεις σύντομα. Το φως να μοιάζει με εκπυρσοκρότηση όπλου. Εκρηκτικό στα μάτια. Ίσως να μπορεί να βρεθεί χρόνος να φύγεις. Μπορεί να υπάρχει χρόνος, γι' αυτό ξύπνα. Ξύπνα τώρα, αναθεματισμένε! Ξύπνα.

Η πόρτα άνοιξε κι έκλεισε, και μια φηγούρα ήρθε έρποντας προς το μέρος του. Το χέρι πλατσούρισε στα κρύα κύματα των ρούχων του και τα ρυπαρά ρεύματα από κάτω. Μια φωνή κατακύλησε πίσω του.

«Μαξ», ψιθύρισε. «Μαξ, ξύπνα».

Τα μάτια του δεν αντέδρασαν, όπως φυσιολογικά θα έπρεπε ύστερα από ένα σοκ. Δεν έσπασε τίποτα, δε χαστούκισε κανέναν, δεν πετάχτηκε όρθιος απότομα. Αυτά

συμβαίνουν όταν ξυπνάς από ένα κακό όνειρο, όχι όταν ξυπνάς μέσα σ' ένα όνειρο. Όχι, τα μάτια του άνοιξαν από μόνα τους, από το σκοτάδι στο μισοσκοτάδο. Ήταν το κορμί του, ωστόσο, που αντέδρασε, ανασηκώνοντας τους ώμους του κι απλώνοντας το χέρι του ν' αδράξει τον αέρα.

Η φωνή ξανακούστηκε, κι εκείνος ηρέμησε κάπως. «Συγγνώμη, έχει περάσει τόσος καιρός. Νομίζω πως κάποιοι με παρακολουθούσαν. Και η ταυτότητα που θα ετοιμάζε ο άντρας τού πήρε περισσότερο χρόνο απ' ό,τι πίστευε, αλλά...» Υπήρξε κάποια παύση. «Είναι δικιά σου τώρα. Δεν είναι πρώτο πράγμα, αλλά ευτυχώς αρκετά καλή για να περάσει χωρίς πρόβλημα από εκεί που πρέπει, όταν έρθει η στιγμή». Κάθισε ανακούρκουδα και κούνησε το χέρι του προς τη βαλίτσα. Στο άλλο του χέρι κρατούσε κάτι βαρύ κι επίπεδο. «Έλα, ξεκίνα». Ο Μαξ υπάκουσε, καθώς στεκόταν όρθιος και ξυνόταν. Μπορούσες σχεδόν να νιώσεις τα κόκαλά του να σφίγγονται. «Η ταυτότητα είναι εδώ μέσα». Έδειξε ένα βιβλίο. «Θα πρέπει να βάλεις και το χάρτη εδώ, και τις οδηγίες. Και υπάρχει ακόμα κι ένα κλειδί – στερεωμένο από τη μέσα μεριά του εξώφυλλου». Άνοιξε τη βαλίτσα όσο πιο ήσυχα μπορούσε κι έκρυψε το βιβλίο σαν να επρόκειτο για βόμβα. «Θα ξανάρθω σε λίγες μέρες».

Του άφησε μια μικρή τσάντα με ψωμί, λίπος και τρία μικρά καρότα. Δίπλα στην τσάντα υπήρχε μια μποτίλια με νερό. Δεν ακούστηκε καμιά συγγνώμη για την ποιότητα της τροφής. «Ήταν ό,τι καλύτερο μπορούσα να βρω».

Πόρτα ανοίγει, πόρτα κλείνει. Ξανά μόνος.

Αυτό που έφτασε ως αυτόν αμέσως μετά ήταν ο ήχος.

Ο θόρυβος μεγαθύνεται απελπιστικά στο σκοτάδι όταν κανείς είναι ολομόναχος. Κάθε φορά που έκανε κάποια κίνηση, ακολουθούσε ένας ήχος σαν από κάτι που τσαλακώνεται. Σαν να φορούσε χάρτινο κουστούμι.

Το φαγητό.

Ο Μαξ χώρισε το ψωμί σε τρία κομμάτια κι έβαλε τα δύο από τα τρία στην άκρη. Εκείνο που κρατούσε στο χέρι το

έβαλε μέσα στο στόμα του, μασώντας και καταπίνοντας, κάνοντας μεγάλη προσπάθεια να το περάσει στον στεγνό διάδρομο του λαιμού του. Το λίκπος ήταν παγωμένο και σκληρό, του έγδερνε τα σωθικά καθώς κατέβαινε, και πότε πότε σκάλωνε κάπου. Μεγάλες μπουκιές το έσπρωχναν και το παράσερναν προς τα κάτω.

Ύστερα ήρθε η σειρά των καρτών.

Ξανά, έβαλε τα δυο στην άκρη και καταβρόχθισε το τρίτο. Ο θόρυβος που έκαναν τα δόντια του καθώς μασούσε ήταν εκπληκτικός. Σίγουρα, ακόμα και ο ίδιος ο Φίρερ θα μπορούσε ν' ακούσει τον ήχο του χυμού του πορτοκαλιού καθώς αυτό λιανιζόταν στο στόμα του. Έσπαγε τα δόντια του με κάθε δαγκωματιά. Όταν ήπιε, ήταν σχεδόν σίγουρος πως κατάπινε και τα δόντια του μαζί. Την επόμενη φορά, συμβούλεψε τον εαυτό του, *πιες πρώτα*.

Αργότερα, προς ανακούφισή του, όταν οι θόρυβοι εξαφανίστηκαν, βρήκε το κουράγιο να ελέγξει με τα δάχτυλά του αν το κάθε δόντι ήταν στη θέση του, ακέραιο. Προσπάθησε να χαμογελάσει, αλλά δεν τα κατάφερε. Μπορούσε μόνο να φαντάζεται μιαν άτολμη προσπάθεια κι ένα στόμα γεμάτο σπασμένα δόντια. Για ώρες, τα έπιανε ξανά και ξανά.

Άνοιξε τη βαλίτσα και πήρε το βιβλίο.

Δεν μπορούσε να διαβάσει τον τίτλο στο σκοτάδι, και το ρίσκο να ανάψει ένα σπύρτο φάνταζε πολύ μεγάλο τώρα.

Όταν μίλησε, τα λόγια του είχαν τη γεύση του ψίθουρου.

«Σε παρακαλώ», είπε. «Σε παρακαλώ».

Μιλούσε σ' έναν άντρα που δεν είχε συναντήσει ποτέ. Εκτός από ελάχιστα ακόμα σημαντικά στοιχεία, ήξερε τ' όνομά του. Χανς Χούμπερμαν. Μίλησε ξανά στον μακρινό ξένο. Ικέτευσε.

«Σε παρακαλώ».

ΟΙ ΧΑΡΕΣ ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ Λοιπόν, το περιμένατε.

Είστε απολύτως ενήμεροι γι' αυτό ακριβώς που θα διαδραματιζόταν στην οδό Χίμελ στο τέλος του 1940.

Το ξέρω. Το ξέρετε.

Η Λίζελ Μέμινγκερ, ωστόσο, δεν μπορεί να συμπεριληφθεί σ' αυτήν την κατηγορία.

Για την κλέφτρα των βιβλίων, το καλοκαίρι εκείνης της χρονιάς ήταν απλό. Απαρτιζόταν από τέσσερα βασικά στοιχεία, ή γνωρίσματα αν θέλετε. Κατά διαστήματα, εκείνη θ' αναρωτιόταν ποιο απ' όλα ήταν το πιο ισχυρό.

ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΕΣ ΕΙΝΑΙ...

1. Η συνέχεια της ανάγνωσης του βιβλίου

Η κίνηση αδιαφορίας κάθε βράδυ.

2. Το να διαβάσει βιβλία καθισμένη στο πάτωμα της βιβλιοθήκης του δημάρχου.

3. Το ποδόσφαιρο στην οδό Χίμελ.

4. Μια διαφορετική διάσταση κλοπής.

Έκρινε πως η *Κίνηση αδιαφορίας* ήταν εξαιρετικό βιβλίο. Κάθε βράδυ, όταν ηρεμούσε από τον εφιάλτη της, ένιωθε ευχαρίστηση που είχε ξυπνήσει και που θα μπορούσε να συνεχίσει το διάβασμα.

«Λίγες σελίδες;» ρωτούσε ο μπαμπάς και η Λίζελ κουνούσε καταφατικά το κεφάλι της. Μερικές φορές κατάφεραν να ολοκληρώσουν ένα ολόκληρο κεφάλαιο στο υπόγειο το επόμενο απόγευμα. Ήταν ξεκάθαρο γιατί είχαν ρίξει το συγκεκριμένο βιβλίο στην πυρά. Ο πρωταγωνιστής ήταν Εβραίος, και ο συγγραφέας τον παρουσίαζε με τα καλύτερα λόγια. Πράγμα ασυγχώρητο. Ήταν η ιστορία ενός πλούσιου άντρα που είχε κουραστεί να βλέπει τη ζωή να τον προσπερνάει – γι' αυτό κι αντιμετώπιζε τα προβλήματα και τις απολαύσεις της με μια κίνηση αδιαφορίας,

ανασηκώνοντας τους ώμους.

Στις αρχές του καλοκαιριού στο Μόλχινγκ η Λίζελ και ο μπαμπάς συνέχιζαν ακόμα την ανάγνωση του βιβλίου, έχοντας φτάσει σε κάποιο σημείο που ο συγκεκριμένος άντρας ταξίδευε στο Άμστερνταμ για δουλειές, ενώ έξω το χιόνι ριγούσε. Στο κορίτσι άρεσε αυτή η παρομοίωση – το χιόνι που ριγούσε. «Αυτό ακριβώς κάνει όταν πέφτει στη γη», είπε στον Χανς Χούμπερμαν. Κάθισαν μαζί στο κρεβάτι, ο μπαμπάς μισοκοιμισμένος και το κορίτσι εντελώς ξύπνιο.

Μερικές φορές κοίταζε τον μπαμπά καθώς κοιμόταν, ήξερε τόσα γι' αυτόν, αλλά και τόσα άλλα τής ξεφεύγανε. Συχνά τον άκουγε να κουβεντιάζει με τη μαμά για την ανεργία που τον έδεσσε ή να μιλάνε αποκαρδιωμένοι για το γιο τους, που, όταν ο Χανς πήγε να τον δει, ανακάλυψε πως ο νεαρός άντρας είχε φύγει από το προσωρινό του κατάλυμα και πιθανότατα βρισκόταν ήδη καθ' οδόν προς τον πόλεμο.

«Schlaf gut, μπαμπά», του έλεγε το κορίτσι. «Κοιμήσου καλά», και κατέβαινε από το κρεβάτι για να σβήσει το φως.

Το επόμενο βασικό στοιχείο, όπως σας έχω ήδη αναφέρει, ήταν η βιβλιοθήκη του δημάρχου.

Ίσως ένα παράδειγμα να είναι αρκετό για να κατανοήσετε αυτά που ακολούθησαν, ας μεταφερθούμε, λοιπόν, σε μια δροσερή μέρα εκεί κάπου στο τέλος του Ιουνίου. Ο Ρούντι, κατά την επεικέστερη έκφραση, ήταν πυρ και μανία.

Ποια νόμιζε πως ήταν η Λίζελ Μέμινγκερ για να του λέει πως έπρεπε να παραδώσει τα ρούχα μόνη της εκείνη την ημέρα; Δεν καταδεχόταν να κυκλοφορεί στο δρόμο μαζί του;

«Σταμάτα τα παράπονα, Saukerl», τον μάλωσε αυστηρά εκείνη. «Απλά δεν έχω τα κέφια μου σήμερα. Κι επιπλέον θα χάσεις το παιχνίδι».

Κοίταξε πίσω του. «Καλά, αν το θέτεις έτσι». Χαμογέλασε πονηρά. «Μπορείς να κάνεις παρέα με την μπουγάδα σου». Έφυγε τρέχοντας και δεν έχασε καθόλου

χρόνο μέχρι να βρεθεί κοντά στην ομάδα του. Όταν η Λίζελ έφτασε στο ψηλότερο σημείο της οδού Χίμελ, κοίταξε πίσω της και τον είδε ακριβώς τη στιγμή που έπαιρνε θέση μπροστά από τα αυτοσχέδια τέρματα. Της κούνησε το χέρι του.

«Saukerl», είπε γελώντας η Λίζελ, και καθώς σήκωνε κι αυτή ψηλά το χέρι της, ήξερε πως την ίδια στιγμή φώναζαν ο ένας στον άλλο Saumensch. Νομίζω πως η αγάπη που μπορεί ν' αναπτυχθεί ανάμεσα σε εντεκάχρονα με κάτι τέτοια εκδηλώνεται.

Άρχισε να τρέχει, προς την Γκράντε Στράσε και το σπίτι του δημάρχου. Σίγουρα, ήταν μούσκεμα στον ιδρώτα και λαχανιασμένη ακόμα.

Αλλά είχε ήδη αρχίσει το διάβασμα.

Η γυναίκα του δημάρχου έμπασε το κορίτσι στο σπίτι για τέταρτη φορά, κι όση ώρα η Λίζελ διάβαζε, εκείνη καθόταν στο γραφείο κοιτάζοντας τα βιβλία. Στη δεύτερη επίσκεψη, της είχε δώσει την άδεια να διαλέξει ένα βιβλίο από τα ράφια για να το διαβάσει, και το ένα βιβλίο οδήγησε σ' ένα άλλο κι ένα άλλο, ώσπου βρέθηκε να κουβαλάει μισή δωδεκάδα βιβλία, άλλα σφιγμένα κάτω από τη μασχάλη της κι άλλα στοιβαγμένα στο ελεύθερο χέρι της.

Καθώς η Λίζελ στεκόταν φορτωμένη βιβλία στο δροσερό δωμάτιο, το στομάχι της άρχισε να γουργουρίζει. Πράγμα που άφησε παγερά αδιάφορη τη βουβή, παραιτημένη γυναίκα. Φορούσε όπως πάντα το μπουρνούζι της, και παρόλο που παρατηρούσε το κορίτσι αρκετά συχνά, αυτό ποτέ δεν κρατούσε πολύ. Συνήθως έδινε μεγαλύτερη προσοχή σε κάτι ανύπαρκτο στο πλάι της, κάτι που μόνο εκείνη ήξερε πως έλειπε. Το ορθάνοιχτο παράθυρο έμοιαζε με τετράγωνο στόμα, που σποραδικά γέμιζε το χώρο με τις παγωμένες ανάσες του.

Η Λίζελ κάθισε στο πάτωμα. Τα βιβλία ήταν σκορπισμένα γύρω της.

Έπειτα από σαράντα λεπτά έφυγε. Κάθε βιβλίο είχε

ξαναγυρίσει στη θέση του.

«Αντίο, φράου Χέρμαν». Οι λέξεις έβγαιναν ακόμα φοβισμένες. «Σας ευχαριστώ». Μόλις η γυναίκα το άκουγε αυτό, την πλήρωνε κι εκείνη έφευγε. Κάθε κίνηση ήταν μελετημένη, και η κλέφτρα των βιβλίων γυρνούσε τρέχοντας στο σπίτι.

Το καλοκαίρι έμπαινε για τα καλά, και το δωμάτιο με τα βιβλία έπαψε να είναι τόσο κρύο. Σε κάθε επίσκεψή της για να πάρει ή να παραδώσει ρούχα, όσο ο καιρός περνούσε, δεν ένιωθε πια τόσο άβολα όταν καθόταν στο ξύλινο πάτωμα με τη μικρή στοίβα από βιβλία πλάι της, καθώς διάβαζε μερικές παραγράφους από κάθε βιβλίο, προσπαθώντας ν' απομνημονεύσει τις λέξεις που δεν ήξερε, για να ρωτήσει τον μπαμπά όταν θα γυρνούσε στο σπίτι. Αργότερα, έφηβη πια, όταν η Λίζελ έγραψε γι' αυτά τα βιβλία, δε θυμόταν καν τους τίτλους. Ούτε έναν. Ίσως, αν τα είχε κλέψει, να ήταν πιο εξοικειωμένη μαζί τους.

Αυτό που θυμόταν ωστόσο ήταν πως σ' ένα από τα εικονογραφημένα βιβλία στο εσωτερικό εξώφυλλο ήταν γραμμένο αδέξια ένα όνομα:

ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΑΓΟΡΙΟΥ

Γιόχαν Χέρμαν

Η Λίζελ δάγκωσε τα χείλη της, αλλά δεν μπόρεσε να συγκρατήσει για πολύ αυτά που πάσχιζαν να περάσουν το φράχτη των δοντιών της. Από το πάτωμα που ήταν καθισμένη, γύρισε και κοίταξε τη γυναίκα με το μπουρνούζι κι έκανε μια ερώτηση. «Γιόχαν Χέρμαν», είπε. «Ποιος είναι αυτός;»

Η γυναίκα κοίταξε κάποιο σημείο δίπλα στα γόνατα του κοριτσιού.

Η Λίζελ ζήτησε συγγνώμη. «Λυπάμαι. Δε θα έπρεπε να κάνω τέτοιες ερωτήσεις...» Άφησε την ερώτηση να

ξεχαστεί.

Το πρόσωπο της γυναίκας δεν άλλαξε έκφραση, ωστόσο κατάφερε να μιλήσει. «Δεν είναι τίποτα πια σ' αυτόν τον κόσμο», εξήγησε. «Ήταν ο...»

ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΩΝ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ

Α, μάλιστα, σαφώς και τον θυμάμαι.

Ο ουρανός ήταν ζοφερός και βαθύς σαν κινούμενη άμμος.

Υπήρχε ένας νεαρός άντρας μπλεγμένος σ' ένα

αγκαθωτό συρματοπλεγμα, που έμοιαζε

με τεράστιο ακάνθινο στεφάνι. Τον ξέμπλεξα

και τον κουβάλησα μακριά από εκεί.

Ψηλά, πάνω από τη γη, εξουθενωμένοι, γονατίσαμε.

Ήταν μια ακόμα μέρα του 1918.

«Δεν ξέρω τι έπαθε», είπε εκείνη, «αλλά σίγουρα ξύλιασε από το κρύο». Για μια στιγμή έπαιξε με τα χέρια της, και το ξανάπε. «Ξύλιασε από το κρύο, είμαι σίγουρη γι' αυτό».

Η γυναίκα του δημάρχου ήταν αναγνωρίσιμη, υπάρχει μια ολόκληρη ταξιαρχία από παρόμοιες γυναίκες. Την έχετε δει ως τώρα, είμαι σίγουρος. Στις ιστορίες σας, στα ποιήματά σας, στις ταινίες που σας αρέσει να βλέπετε. Είναι παντού, γιατί όχι κι εδώ; Γιατί όχι σ' έναν καλοσχηματισμένο λόφο μιας μικρής γερμανικής πόλης; Είναι κι αυτό το μέρος κατάλληλο για να υποφέρει κανείς, όπως κι οποιοδήποτε άλλο.

Το θέμα είναι πως η Ίλσα Χέρμαν είχε αποφασίσει να μετατρέψει την τραγωδία της σε θρίαμβο. Όταν αρνήθηκε να ελευθερωθεί από το γεγονός, του παραδόθηκε αμαχητί. Και αποδέχτηκε να ζήσει όλη τη ζωή της μ' αυτό.

Θα μπορούσε να έχει αυτοπυροβοληθεί, να έχει ξεσκίσει το κορμί της, ή να έχει ενδώσει σ' άλλες μορφές αυτο-σακατέματος, αλλά επέλεξε την πιο αδύναμη επιλογή –

να ζήσει την υπόλοιπη ζωή της μέσα στην παγωνιά. Απ' όσο ήξερε η Λίζελ, προσευχόταν να είναι κρύες και υγρές οι καλοκαιρινές μέρες. Κατά κύριο λόγο, ζούσε στο σωστό μέρος.

Όταν η Λίζελ έφυγε εκείνη την ημέρα, είπε αμήχανα δυο λέξεις, δυο λέξεις που έπεσαν αδέξια στα πόδια της Έλσα Χέρμαν, καθώς το κορίτσι δεν μπορούσε πια να τις κρατήσει μέσα του. Μαζί θρονιάστηκαν στο πάτωμα, μεγάλες και δυνατές στο άκουσμα και ατσούμπαλες.

ΔΥΟ ΓΙΓΑΝΤΙΑΙΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΜΟΝΟ

ΛΥΠΑΜΑΙ ΠΟΛΥ

Η γυναίκα του δημάρχου έστρεψε πάλι το βλέμμα στο χώρο δίπλα της. Το πρόσωπό της ανέκφραστο σαν λευκή σελίδα βιβλίου.

«Για τι πράγμα λυπάσαι;» ρώτησε, αλλά ήταν πια αργά. Το κορίτσι είχε ήδη βγει από το δωμάτιο. Είχε φτάσει σχεδόν στην εξώπορτα. Όταν την άκουσε, η Λίζελ σταμάτησε, αλλά επέλεξε να μην ξαναγυρίσει, προτίμησε να φύγει όσο πιο αθόρυβα μπορούσε από το σπίτι και το ίδιο αθόρυβα να κατέβει τα σκαλοπάτια. Κοίταξε από εκεί πάνω το Μόλχινγκ λίγο πριν εξαφανιστεί μέσα του, κι ένιωσε λύπη για τη γυναίκα του δημάρχου, λύπη που κράτησε πολύ καιρό.

Μερικές φορές η Λίζελ αναρωτιόταν αν θα έπρεπε απλά ν' αφήσει τη γυναίκα στην ησυχία της, αλλά η Έλσα Χέρμαν ήταν ενδιαφέρουσα περίπτωση ανθρώπου, και η έλξη των βιβλίων ακαταμάχητη. Κάποτε η Λίζελ ένιωθε άχρηστη με τις λέξεις, αλλά τώρα, όταν κάθισε στο πάτωμα, και η γυναίκα του δημάρχου στην καρέκλα του άντρα της, ένιωθε μια έμφυτη αίσθηση δύναμης. Αυτό της συνέβαινε κάθε φορά που κατανοούσε το περιεχόμενο ενός κειμένου, που μάθαινε μια καινούργια λέξη ή που σχημάτιζε μια πρόταση.

Ήταν ένα κορίτσι.

Στη ναζιστική Γερμανία.

Πόσο βολικό που ανακάλυπτε τώρα τη δύναμη των λέξεων.

Και πόσο δυσάρεστη –μα παρ’ όλα αυτά απολαυστική εμπειρία!– θα της φαινόταν αρκετούς μήνες αργότερα, όταν θα ελευθέρωνε τη δύναμη αυτής της καινούργιας ανακάλυψης ακριβώς τη στιγμή που η γυναίκα του δημάρχου θα πρόδιδε την εμπιστοσύνη της. Πόσο γρήγορα θα την εγκατέλειπε ο οίκτος, και πόσο γρήγορα θα σκορπιζόταν σε κάτι εντελώς άλλο... Τώρα ωστόσο, το καλοκαίρι του 1940, δεν μπορούσε να ξέρει τι επρόκειτο να συμβεί στο μέλλον. Είχε βιώσει τον πόνο μιας απαρηγόρητης γυναίκας σ’ ένα δωμάτιο γεμάτο βιβλία που η ίδια απολάμβανε να επισκέπτεται. Αυτό ήταν όλο. Ήταν το δεύτερο στοιχείο της ύπαρξής της εκείνο το καλοκαίρι.

Το τρίτο, δόξα τω Θεώ, ήταν λίγο περισσότερο ξέγνοιαστο –ποδόσφαιρο στην οδό Χίμελ. Επιτρέψτε μου να σας περιγράψω μια εικόνα: Πόδια να γδέρνουν το δρόμο. Λαχανιασμένη αγορίστικη ανάσα. Κραυγές: «Εδώ! Από δω! Scheisse!»

Το άγριο χοροπηδητό της μπάλας στο δρόμο.

Μπορούσες να βρεις τα πάντα στην οδό Χίμελ, όπως και ν’ ακούσεις τις συγγνώμες, καθώς το καλοκαίρι έμπαινε θριαμβευτικά.

Οι συγγνώμες προέρχονταν από τη Λίζελ Μέμινγκερ. Και είχαν αποδέκτη τους τον Τόμι Μίλερ.

Στην αρχή του Ιουλίου κατάφερε επιτέλους να τον πείσει πως δεν είχε καμιά πρόθεση να τον σκοτώσει. Μετά το ξυλοφόρτωμα με το οποίο τον είχε φιλοδώρησει τον Νοέμβριο, ο Τόμι ακόμα φοβόταν όταν εκείνη βρισκόταν κοντά του. Στις ποδοσφαιρικές συναντήσεις της οδού Χίμελ, προσπαθούσε να βρίσκεται όσο πιο μακριά της μπορούσε. «Ποτέ δεν ξέρεις πότε μπορεί να της έρθει να σε δαγκώσει», είχε εμπιστευτεί στον Ρούντι, ταραγμένος και με απανωτά

τις.

Οφείλω να ομολογήσω πως είναι στα υπέρ της Λίζελ που δε σταμάτησε ποτέ τις προσπάθειες να τον κάνει να νιώσει πιο άνετα. Την απογοήτευε λιγάκι το γεγονός πως είχε συνάψει ειρήνη με τον Λούντβιχ Σμάικλ και όχι με τον αθώο Τόμι Μίλερ. Αυτός ακόμα δείλιαζε όποτε την έβλεπε.

«Πώς μπορούσα να ξέρω πως χαμογελούσες γιατί ήσουν μαζί μου εκείνη την ημέρα;» του έλεγε ξανά και ξανά.

Τον είχε βάλει ακόμα και τερματοφύλακα, μέχρι που οι πάντες στην ομάδα δεν άντεξαν και τον παρακάλεσαν να φύγει από το τέρμα.

«Μπες πάλι μέσα στην ομάδα!» τον διέταξε τελικά ένα αγόρι που το έλεγαν Χάραλντ Μολενχάουερ.

«Είσαι εντελώς άσχετος για τερματοφύλακας». Λίγο πριν ο Τόμι είχε σκουντουφλήσει πάνω του την ώρα που εκείνος ετοιμαζόταν να σκοράρει. Θα τον είχε τιμωρήσει με πέναλτι, αλλά ας όψεται που ανήκαν στην ίδια ομάδα.

Η Λίζελ πάντα κατέληγε σε διαφωνίες και καβγάδες με τον Ρούντι. Αντιμετώπιζαν θαρραλέα ο ένας τον άλλο, βρίζονταν κι έβαζαν τρικλοποδιές μεταξύ τους. Ο Ρούντι έκανε περιγραφή του αγώνα: «Δεν μπορεί να τον σταματήσει αυτή τη φορά, η ανόητη Saumensch Arschgrobber. Δεν έχει καμιά ελπίδα να τα καταφέρει». Έδειχνε να το διασκεδάζει κάθε φορά που έβριζε τη Λίζελ και την έλεγε σκατόφατσα. Πόσο ξέγνοιαστη είναι η παιδική ηλικία.

Οι χαρές δεν τους λείπανε, και τώρα ήρθε να προστεθεί μια καινούργια ακόμα, η κλεψιά. Τέταρτο στοιχείο, καλοκαίρι του 1940.

Για να είμαστε δίκαιοι, υπήρχαν πολλά πράγματα που έφερναν κοντά τον Ρούντι και τη Λίζελ, αλλά η κλοπή ήταν εκείνη που σφράγισε απόλυτα τη φιλία τους. Η αφορμή δόθηκε από ένα τυχαίο γεγονός, αλλά οδηγήθηκαν σ' αυτήν από την ακόρεστη πείνα του Ρούντι. Το αγόρι μονίμως έψαχνε να φάει κάτι.

Από τον καιρό που είχε επιβληθεί δελτίο στα τρόφιμα,

οι δουλειές του πατέρα του δεν πήγαιναν τόσο καλά – η απειλή του εβραϊκού ανταγωνισμού είχε απομακρυνθεί πια, αλλά το ίδιο έκαναν και οι Εβραίοι πελάτες του. Οι Στάινερ αγωνίζονταν να τα φέρουν βόλτα. Όπως και πολλοί άλλοι σ’ αυτήν την πλευρά της πόλης όπου βρισκόταν η οδός Χίμελ, έτσι κι αυτοί είχαν αρχίσει να ανταλλάσσουν πράγματα. Η Λίζελ θα του έδινε λίγο φαγητό από το σπίτι, αλλά ούτε και στο δικό τους υπήρχε αφθονία. Η μαμά συνήθως μαγείρευε μπιζελόσουπα. Το βράδυ της Κυριακής μαγείρευε τη σούπα – μα δεν ήταν ποτέ αρκετή για δεύτερη μερίδα. Έκανε μεγάλη ποσότητα για να κρατήσει μέχρι την επόμενη Κυριακή. Ύστερα, όταν έφτανε η Κυριακή, μαγείρευε καινούργια. Μπιζελόσουπα, ψωμί, μερικές φορές λίγες πατάτες ή κρέας. Έτρωγες το φαγητό σου, δε ζητούσες δεύτερη μερίδα και δεν παραπονιόσουν.

Στην αρχή έκαναν διάφορα πράγματα για να προσπαθήσουν να ξεγελάσουν την πείνα τους.

Ο Ρούντι ξέχναγε το τράβηγμα στο στομάχι του όταν έπαιζε ποδόσφαιρο στο δρόμο. Ή όταν έπαιρναν τα ποδήλατα από τον αδερφό και την αδερφή του και πήγαιναν με τη Λίζελ ως το ραφτάδικο του Άλεξ Στάινερ ή επισκέπτονταν τον μπαμπά της, αν δούλευε εκείνη τη συγκεκριμένη ημέρα. Ο Χανς Χούμπερμαν καθόταν μαζί τους και τους έλεγε αστεία καθώς έπεφτε το σούρουπο.

Μόλις έσφιξαν οι ζέστες, βρήκαν άλλον τρόπο να αποσπούν την προσοχή τους από το φαγητό, κι αυτός ήταν το κολύμπι στον ποταμό Άμπερ. Το νερό ήταν ακόμα αρκετά κρύο, αλλά εκείνοι το τολμούσαν.

«Έλα», την καλόπιανε να μπει μέσα ο Ρούντι. «Πατώνεις εδώ. Είναι ρηχά, αλήθεια σου λέω». Η Λίζελ, ωστόσο, δεν μπόρεσε να δει την τεράστια τρύπα κάτω από το νερό, έπεσε μέσα και πάρ’ τη στον πάτο. Το μόνο που την έσωσε ήταν που μέσα στον πανικό της άρχισε να κολυμπάει σαν σκυλάκι, λίγο ακόμα και θα είχε πνιγεί από την απίστευτη ποσότητα του νερού που κατάπιε.

«Να σε πάρει και να σε σηκώσει, Saukerl!», τον κατηγόρησε όταν σωριάστηκε εξαντλημένη στην όχθη του ποταμού.

Ο Ρούντι φρόντισε να μείνει μακριά της. Είχε δει τι είχε κάνει στον Λούντβιχ Σμάικλ. «Τώρα έμαθες να κολυμπάς, έτσι δεν είναι;»

Ωστόσο, αυτό δεν τη χαροποίησε ιδιαίτερα. Τα μαλλιά της είχαν κολλήσει στους κροτάφους της και μύξες έτρεχαν από τη μύτη της.

Της φώναξε. «Αυτό σημαίνει πως δε θα μου δώσεις ένα φιλάκι που σ' έμαθα να κολυμπάς;»

«Saukerl!»

Το θράσος του! Ήταν αναπόφευκτο.

Η καταθλιπτική μιζελόσουπα και η πείνα του Ρούντι στο τέλος τούς οδήγησαν στην κλοπή. Η αφορμή δόθηκε από μια παρέα μεγαλύτερων παιδιών που έκλεβαν φρούτα από αγροικίες. Έπειτα από έναν ποδοσφαιρικό αγώνα, ο Ρούντι και η Λίζελ έμαθαν πόσα θα μπορούσαν να κερδίσουν αν είχαν τα μάτια τους δεκατέσσερα σ' ό,τι γινόταν γύρω τους. Καθισμένοι στο κεφαλόσκαλο του σπιτιού του Ρούντι, πρόσεξαν πως ο Φριτς Χάμερ –ένα από τα μεγαλύτερα παιδιά της παρέας τους– έτρωγε ένα μήλο. Ένα μήλο της ποικιλίας Κλαρ –που ωριμάζει εκεί γύρω στον Ιούλιο ή τον Αύγουστο–, ένα μήλο που έκανε να τρέχουν τα σάλια σου. Τρία με τέσσερα ακόμα μήλα φούσκωναν στις τσέπες της ζακέτας του. Πλησίασαν πιο κοντά.

«Πού τα βρήκες αυτά;» ρώτησε ο Ρούντι.

Το αγόρι απλά χαμογέλασε στην αρχή. «Σοσστ», και σταμάτησε. Ύστερα έβγαλε ένα μήλο από την τσέπη του και τους το πέταξε. «Να το δείτε μόνο», τους προειδοποίησε. «Μην το φάτε».

Την επόμενη φορά που συνάντησαν το συγκεκριμένο παιδί, φορούσε πάλι την ίδια ζακέτα, ενώ ο καιρός ήταν αρκετά ζεστός, γι' αυτό και τον ακολούθησαν. Ως τις πηγές του ποταμού Άμπερ. Κοντά στο σημείο όπου η Λίζελ πήγαινε

μερικές φορές με τον μπαμπά της να διαβάσουν τότε που μάθαινε ακόμη ανάγνωση.

Εκεί τον περίμενε μια παρέα πέντε παιδιών. Κάποια από αυτά ήταν ψηλά και λιπόσαρκα, κάποια άλλα κοντά και κοκαλιάρικα.

Υπήρχαν κι άλλες τέτοιες παρέες στο Μόλχινγκ εκείνη την περίοδο. Σε μερικές συμμετείχαν και μικρά παιδιά, ακόμα κι έξι χρόνων. Ο αρχηγός της συγκεκριμένης ομάδας ήταν ένας συμπαθητικός δεκαπεντάχρονος που τον έλεγαν Άρτουρ Μπεργκ. Κάποια στιγμή κοίταξε γύρω του και είδε τα δυο εντεκάχρονα να τους παρακολουθούν από μακριά. «Und?» ρώτησε. «Και;»

«Πεθαίνω της πείνας», του απάντησε ο Ρούντι.

«Και είναι και γρήγορος», συμπλήρωσε η Λίζελ.

Ο Μπεργκ την κοίταξε. «Δε θυμάμαι να ζήτησα τη γνώμη σου». Ήταν ψηλός για έφηβος. Το πρόσωπό του μέσα στην ακμή. «Αλλά μου αρέσεις». Ήταν φιλικός κι έξυπνος. «Αυτή δεν είναι που τις έβρεξε στον αδερφό σου, Άντερλ;» Τα νέα κυκλοφορούν γρήγορα. Ένα καλό ξυλοφόρτωμα ξεπερνάει τους ηλικιακούς διαχωρισμούς.

Ένα άλλο αγόρι –από τα κοντά αυτό, κοκαλιάρης–, με πλούσια ξανθά μαλλιά και δέρμα στο χρώμα του πάγου, σήκωσε το κεφάλι του και την κοίταξε. «Νομίζω».

Ο Ρούντι το επιβεβαίωσε. «Είναι».

Ο Άντι Σμάικλ πήγε προς το μέρος της κι άρχισε να την παρατηρεί από την κορφή ως τα νύχια συλλογισμένος. Ύστερα ξέσπασε σε τρανταχτά γέλια. «Σπουδαία δουλειά, παιδάκι». Έφτασε ακόμα και στο σημείο να της δώσει μια καρπαζιά στην πλάτη. «Θα έτρωγα της χρονιάς μου αν του τις είχα βρέξει εγώ».

Ο Άρτουρ είχε πλησιάσει τον Ρούντι. Κι εσύ είσαι εκείνος ο Τζέσε Όουενς, έτσι δεν είναι;» Ο Ρούντι κούνησε καταφατικά το κεφάλι του.

«Είναι φανερό», είπε ο Άρτουρ, «πως είσαι ηλίθιος – αλλά είσαι από τη δικιά μας ράτσα ηλίθιων. Ελάτε».

Πήγαν μαζί τους.

Όταν έφτασαν στην αγροικία, πέταξαν ένα σάκο από λινάτσα στη Λίζελ και στον Ρούντι. Ο Άρτουρ Μπεργκ άρπαξε τον δικό του. Πέρασε τα δάχτυλά του ανάμεσα στις απαλές τούφες των μαλλιών του. «Ποιος από τους δυο σας έχει ξανακλέψει;»

«Τι ερώτηση», είπε ο Ρούντι. «Συνέχεια αυτό κάνω». Ωστόσο δεν ήταν και πολύ πειστικός.

Η Λίζελ ήταν πιο συγκεκριμένη. «Έχω κλέψει ήδη δυο βιβλία». Μόλις το άκουσε αυτό ο Άρτουρ, έβαλε τα γέλια. Τα σπυράκια του μετατοπίστηκαν.

«Δεν μπορείς να φας βιβλία, καρδούλα μου».

Από το σημείο που στέκονταν, άρχισαν να παρατηρούν τις μηλιές που ορθώνονταν λίγα μέτρα μακριά τους. Ο Άρτουρ Μπεργκ έδινε τις τελευταίες οδηγίες. «Πρώτον», είπε. «Τα μάτια σας δεκατέσσερα μην εγκλωβιστείτε στο φράχτη. Αν σας πιάσουν, θα φύγουμε χωρίς εσάς.

Καταλάβετε;» Όλοι κούνησαν καταφατικά το κεφάλι τους. «Δεύτερον. Ο ένας θα είναι πάνω στο δέντρο, ο άλλος από κάτω για να μαζεύει τα μήλα». Έτριψε τα χέρια του. Έδειχνε να το διασκεδάζει.

«Τρίτον. Αν δείτε να έρχεται κάποιος, φωνάξτε όσο πιο δυνατά μπορείτε – για να προλάβουμε να το βάλουμε στα πόδια. Richtig?»

«Richtig». Η απάντηση ήρθε εν χορώ.

ΔΥΟ ΠΡΩΤΟΕΜΦΑΝΙΖΟΜΕΝΟΙ

ΝΕΑΡΟΙ ΚΛΕΦΤΕΣ ΠΟΥ ΜΙΛΟΥΝ ΨΙΘΥΡΙΣΤΑ

«Λίζελ – είσαι σίγουρη; Θέλεις ακόμα να το κάνεις;»

«Δες το συρματόπλεγμα, Ρούντι. Είναι πολύ ψηλό».

«Όχι, όχι, άκου, πέταξε το σακούλι πάνω του.

Όπως κάνουν κι αυτοί».

«Εντάξει».

«Έλα λοιπόν!»

«Δεν μπορώ!» Δισταγμός. «Ρούντι, εγώ...»

«Κουνήσου, Saumensch!»

Την έσπρωξε προς το φράχτη, πέταξε το άδειο σακούλι πάνω στο συρματόπλεγμα, και αφού σκαρφάλωσαν, άρχισαν να τρέχουν προς το μέρος των άλλων. Ο Ρούντι κατευθύνθηκε προς το κοντινότερο δέντρο κι άρχισε να ρίχνει τα μήλα. Η Λίζελ στεκόταν από κάτω και τα έβαζε μέσα στο σακούλι. Μόλις αυτό γέμισε, βρέθηκαν μπροστά σ' ένα άλλο πρόβλημα.

«Πώς θα περάσουμε από την άλλη μεριά του φράχτη;»

Η απάντηση ήρθε όταν πρόσεξαν τον Άρτουρ Μπεργκ να σκαρφαλώνει όσο πιο κοντά μπορούσε σ' έναν πάσσαλο. «Το συρματόπλεγμα είναι πιο στέρεο εκεί», είπε ο Ρούντι. Πέταξε πρώτα το σακούλι, ανάγκασε τη Λίζελ να πάει πρώτη και μετά προσγειώθηκε κι αυτός πλάι της από την άλλη μεριά, ανάμεσα στα φρούτα που είχαν χυθεί έξω από το σακούλι.

Δίπλα τους, τα μακριά πόδια του Άρτουρ Μπεργκ στέκονταν παρακολουθώντας τους κεφάλτα.

«Όχι κι άσχημα», ακούστηκε η φωνή από πάνω. «Καθόλου άσχημα».

Όταν επέστρεψαν πίσω στο ποτάμι και κρύφτηκαν ανάμεσα στα δέντρα, τους πήρε το σακούλι κι έδωσε στη Λίζελ και στον Ρούντι από έξι μήλα στον καθένα.

«Καλή δουλειά», ήταν το τελευταίο σχόλιο που έκανε πάνω σ' αυτό το θέμα.

Εκείνο το απόγευμα, πριν γυρίσουν σπίτι, η Λιζελ και ο Ρούντι έφαγαν έξι μήλα μέσα σε μισή ώρα. Στην αρχή τούς πέρασε από το μυαλό να μοιραστούν τα μήλα με τις οικογένειές τους, αλλά κάτι τέτοιο ήταν επικίνδυνο. Δεν ήθελαν να βρεθούν στη δύσκολη θέση να εξηγήσουν από πού προέρχονταν τα συγκεκριμένα μήλα. Η Λίζελ σκέφτηκε πως ίσως να μπορούσε να τη γλιτώσει αν το έλεγε μόνο στον

μπαμπά, αλλά δεν ήθελε εκείνος να σκεφτεί πως είχε μεταμορφωθεί σε μια κατ' εξακολούθησιν κλέφτρα στα χέρια του. Έτσι, τα έφαγαν όλα χωρίς τύψεις.

Στην όχθη του ποταμού όπου έμαθε να κολυμπάει, το κάθε μήλο ακολούθησε τη μοίρα του. Ασυνήθιστοι σε τέτοια πολυτέλεια, ήξεραν πως μπορεί να τους πειράζανε στην κοιλιά.

Ωστόσο, αυτό δεν τους απέτρεψε από το να τα καταβροχθίσουν όλα.

«Saumensch!» Η μαμά την άρχισε στις βρισιές εκείνο το βράδυ. «Γιατί κάνεις συνέχεια εμετό;»

«Ίσως να φταίει η μπιζελόσουπα», δικαιολογήθηκε η Λίζελ.

«Σωστά», έσπευσε να την υποστηρίξει ο μπαμπάς. Κοιτούσε πάλι έξω από το παράθυρο. «Αυτό θα πρέπει να φταίει. Νιώθω κι εγώ κάποια ανακατωσούρα στο στομάχι μου».

«Ποιος σε ρώτησε εσένα, Saukerl!» Στράφηκε να κοιτάξει τη Saumensch που συνέχιζε τους εμετούς.

«Λοιπόν; Τι φταίει; Τι φταίει, βρομερό γουρούνι;» Και η Λίζελ;

Δεν είπε τίποτα.

Τα μήλα, σκέφτηκε χαρούμενα. Τα μήλα, κι έκανε άλλη μια φορά εμετό, έτσι, για γούρι.

Η ΑΡΙΑ ΙΔΙΟΚΤΗΤΡΙΑ ΤΟΥ ΜΑΓΑΖΙΟΥ ΤΗΣ ΓΩΝΙΑΣ

Στέκονταν έξω από το μαγαζί της φράου Ντίλερ ακουμπώντας πάνω στον ασβεστωμένο τοίχο. Μια καραμέλα σουλατσάριζε στο στόμα της Λίζελ Μέμινγκερ.

Ο ήλιος τούς θάμπωνε τα μάτια.

Ωστόσο, εκείνη συνέχιζε να μιλάει και να διαφωνεί.

ΜΙΑ ΑΚΟΜΑ ΚΟΥΒΕΝΤΑ

ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΡΟΥΝΤΙ ΚΑΙ ΣΤΗ ΛΙΖΕΛ

«Βιάσου, Saumensch, είναι ήδη δέκα».

«Δεν είναι, είναι μόνον οχτώ – έχω δυο ώρες
ακόμα για να πάω».

«Λοιπόν, βιάσου, τότε».

Σου είπα πως θα έπρεπε να έχεις πάρει ένα μαχαίρι και να
την κόψεις στα δυο... Έλα, το ίδιο είναι».

«Εντάξει. Ορίστε. Και μην την καταπιείς».

«Σου φαίνομαι για ηλίθια;»

{Μια σύντομη παύση}

«Είναι υπέροχη, δεν είναι;»

«Σίγουρα είναι, Saumensch».

Τέλειωνε ο Αύγουστος και το καλοκαίρι, όταν βρήκαν εκείνο το πφένιχ —ένα εκατοστό του γερμανικού μάρκου— στο έδαφος. Κι έπεσε μεγάλη ταραχή ανάμεσά τους.

Σκούριαζε ανάμεσα στις βρομίες, στο δρόμο που πηγαиноέρχονταν κάθε τόσο για να μαζέψει τα βρόμικα ρούχα και να μοιράσουν τα σιδερωμένα. Ήταν ένα διαβρωμένο νόμισμα.

«Για δεξ!»

Ο Ρούντι χίμηξε πάνω του. Από την ταραχή τους το κέρμα έμοιαζε να τους τσουίζει τα χέρια καθώς πήγαν τρέχοντας στης φράου Ντίλερ, ούτε μια στιγμή δεν κάθισαν να σκεφτούν πως ένα πφένιχ μπορεί να μην ήταν *αρκετά λεφτά* γι' αυτό που ήθελαν ν' αγοράσουν. Μπήκαν τρέχοντας στο μαγαζί και στάθηκαν μπροστά στην Άρια ιδιοκτήτριά του, που τους κοίταξε με περιφρόνηση.

«Περιμένω», είπε. Τα μαλλιά της ήταν δεμένα πίσω και το μαύρο της φόρεμα έδειχνε ν' ασφνκτιά στο κορμί της. Η κορνιζαρισμένη φωτογραφία του Φίρερ τους παρακολουθούσε από τον τοίχο.

«Χάιλ Χίτλερ», είπε ο Ρούντι.

«Χάιλ Χίτλερ», απάντησε εκείνη, ισιώνοντας κι άλλο το κορμί της πίσω από το ταμείο. «Κι εσύ;» Κοίταξε τη Λίτζελ, κι εκείνη είπε αμέσως ένα «χάιλ Χίτλερ».

Δεν πήρε πολύ χρόνο στον Ρούντι να ψαρέψει το κέρμα από την τσέπη του και να το ακουμπήσει με σταθερό χέρι πάνω στο ταμείο. Κοίταξε τα μάτια πίσω από τα γυαλιά της φράου Ντίλερ και είπε «Ανάμεικτες καραμέλες, παρακαλώ».

Η φράου Ντίλερ χαμογέλασε. Τα δόντια της λες και σπρώχνονταν να βρουν χώρο στο στόμα της, και η απρόσμενη καλοσύνη έκανε τον Ρούντι και τη Λίτζελ να της χαμογελάσουν κι αυτοί. Όχι για πολύ.

Έσκηψε, έφαξε για κάτι κι ανασήκωσε πάλι το κορμί

της. «Ορίστε», είπε, πετώντας μια μόνο καραμέλα στον πάγκο. «Να την αναμείξεις εσύ».

Έξω, την ξετύλιξαν και προσπάθησαν να τη σπάσουν με τα δόντια τους στα δυο, αλλά ήταν σκληρή σαν γυαλί. Πολύ σκληρή, ακόμα και για τα δόντια του Ρούντι, που ήταν ίδια με ζώου. Έτσι, αναγκάστηκαν να τη γλείφει τότε ο ένας και τότε ο άλλος μέχρι να λιώσει εντελώς. Δέκα φορές έγλειψε ο Ρούντι. Δέκα και η Λίζελ. Μια ο ένας, μια ο άλλος.

«Αυτή», είπε θριαμβευτικά ο Ρούντι κάποια στιγμή, μ' ένα χαμόγελο ζαχαρωμένο από την καραμέλα, «είναι η καλή ζωή που λένε», και η Λίζελ δε διαφώνησε μαζί του. Όταν τέλειωσαν με την καραμέλα, και των δυο τα στόματα είχαν πάρει ένα υπερβολικά κόκκινο χρώμα, και καθώς επέστρεφαν στο σπίτι, υπενθύμιζαν ο ένας στον άλλο να έχει τα μάτια του δεκατέσσερα για την περίπτωση που θα έβρισκαν ένα ακόμα κέρμα.

Όπως ήταν φυσικό, δε βρήκαν τίποτε. Κανείς δεν μπορεί να είναι τυχερός δυο φορές μέσα σε μια χρονιά, πολύ περισσότερο μέσα σ' ένα απόγευμα.

Ωστόσο, με κατακόκκινες γλώσσες και δόντια, κατηφόρισαν την οδό Χίμελ, ευτυχισμένοι και με τα μάτια πάντα καρφωμένα στο έδαφος όση ώρα περπατούσαν.

Η μέρα είχε εξελιχθεί σπουδαία, και η ναζιστική Γερμανία ήταν ένα θαυμάσιο μέρος.

Ο ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ, ΣΥΝΕΧΕΙΑ...

Πρόσω ολοταχώς τώρα σε μια κρύα νύχτα. Θ' αφήσουμε την κλέφτρα των βιβλίων να έρθει να μας βρει αργότερα.

Ήταν 3 Νοεμβρίου, τα πόδια του πατούσαν γερά στο πάτωμα του τρένου. Είχε μπροστά του ένα αντίτυπο του *Mein Kampf* κι έδειχνε βυθισμένος στο διάβασμά του. Αυτό θα τον έσωζε. Ιδρώτας κυλούσε από τα χέρια του. Τα υγρά δάχτυλά του είχαν αφήσει τα σημάδια τους στο βιβλίο.

Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

ΤΗΣ ΚΛΕΦΤΡΑΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

το *Mein Kampf*

(Ο αγών μου)

του Αδόλφου Χίτλερ

Πίσω από τον Μαξ Φάντενμπουργκ, η πόλη της Στουτγκάρδης άνοιγε τις αγκάλες της περιγελώντας τον.

Δεν ήταν καλοδεχούμενος εκεί, και προσπάθησε να μην κοιτάξει ούτε μια φορά πίσω του, καθώς το μπαγιάτικο

ψωμί διαλυόταν στο στομάχι του. Κάποιες φορές μετακινήθηκε στο κάθισμά του για να δει τα φώτα που μάκραιναν – θα μπορούσαν να χωρέσουν σε μια χούφτα τώρα και να εξαφανιστούν εντελώς σε λίγο.

Να δείχνεις υπερήφανος, συμβούλεψε τον εαυτό του. Δεν πρέπει να δείχνεις φοβισμένος. Διάβαζε το βιβλίο. Χαμογέλα καθώς θα το διαβάζεις. Είναι σπουδαίο βιβλίο – είναι το σπουδαιότερο βιβλίο απ’ όσα έχεις διαβάσει μέχρι τώρα. Αγνόησε τη γυναίκα στο απέναντι κάθισμα. Κοιμάται άλλωστε. Έλα, Μαξ, είσαι μόνο λίγες ώρες μακριά.

Όπως αποκαλύφθηκε, η επίσκεψη που του είχαν υποσχεθεί στο ζοφερό δωμάτιο δεν είχε αργήσει να γίνει· μόλις μιάμιση εβδομάδα μετά. Ύστερα μεσολάβησε μια ακόμα εβδομάδα ως την επόμενη, και άλλη μια, μέχρι που έχασε κάθε αίσθηση των ημερών και των ωρών. Τον είχαν μετακινήσει αλλού, σε κάποιο μικρό δωμάτιο που έμοιαζε με αποθήκη, όπου υπήρχε περισσότερο φως, περισσότερες επισκέψεις και περισσότερο φαγητό. Ο χρόνος, ωστόσο, λιγόστευε.

«Θα φύγω σύντομα», του είπε ο φίλος του ο Βάλτερ Κούγκλερ. «Ξέρεις πώς είναι – ο στρατός».

«Λυπάμαι, Βάλτερ».

Ο Βάλτερ Κούγκλερ, παιδικός φίλος του Μαξ, ακούμπησε το χέρι του στον ώμο του Εβραίου. «Θα γίνουν χειρότερα τα πράγματα». Κοίταξε τα εβραϊκά μάτια του φίλου του. «Θα μπορούσα να είμαι εγώ στη θέση σου».

Ήταν η τελευταία τους συνάντηση. Κι ένα τελευταίο πακέτο αφέθηκε στη γωνιά, που αυτή τη φορά είχε μέσα ένα εισιτήριο. Ο Βάλτερ άνοιξε το *Mein Kampf* και το έχωσε μέσα, δίπλα στο χάρτη που είχε φέρει μαζί με το βιβλίο. «Σελίδα 13». Χαμογέλασε. «Για να σου φέρει γούρι, ναι;»

«Για να μου φέρει γούρι», κι αγκαλιάστηκαν.

Όταν έκλεισε η πόρτα, ο Μαξ άνοιξε το βιβλίο και παρατήρησε το εισιτήριο. Από τη Στουτγκάρδη στο Μόναχο και από εκεί στο Πάσινγκ. Έφευγε σε δυο μέρες, νύχτα,

μόλις που προλάβαινε την τελευταία ανταπόκριση των τρένων. Από εκεί θα περπατούσε. Είχε ήδη απομνημονεύσει το χάρτη, ακόμα διπλωμένο στα τέσσερα. Το κλειδί ήταν κολλημένο στο εσωτερικό του εξώφυλλου.

Άνοιξε την τσάντα έπειτα από μισή ώρα. Εκτός από φαγητό, βρήκε εκεί μέσα και μερικά επιπλέον πράγματα.

 ΤΑ ΕΠΗΛΕΟΝ ΠΡΑΓΜΑΤΑ
ΣΤΟ ΔΩΡΟ ΤΟΥ ΒΑΛΤΕΡ ΚΟΥΓΚΛΕΡ

Ένα μικρό ξυράφι.

Ένα κουτάλι – που θα έπαιζε το ρόλο του καθρέφτη.

Κρέμα ξυρίσματος.

Ένα ψαλίδι.

Όταν έφυγε από την αποθήκη, το μόνο που έμεινε εκεί ήταν το πάτωμα.

«Αντίο», ψιθύρισε.

Το τελευταίο πράγμα που είδε ο Μαξ πριν κλείσει την πόρτα ήταν το μικρό βουναλάκι των κομμένων μαλλιών του, κόντρα στον τοίχο.

Αντίο.

Με καλοξυρισμένο πρόσωπο και χτενισμένα, στρωτά στο πλάι μαλλιά, βγήκε από εκείνο το κτίριο άλλος άνθρωπος. Στην πραγματικότητα είχε βγει σαν ένας Γερμανός. Για μια στιγμή, Γερμανός δεν ήταν; Ή, για να είμαστε πιο σαφείς, είχε υπάρξει κάποτε.

Στο στομάχι του πάντα ο εκρηκτικός συνδυασμός τροφής και ναυτίας. Προχώρησε προς το σταθμό.

Έδειξε το εισιτήριο και την ταυτότητά του, και τώρα καθόταν σ' ένα μικρό διαμέρισμα του τρένου, εκτεθειμένος εντελώς στον κίνδυνο.

«Χαριτιά».

Έτρεμε στο άκουσμα αυτής της λέξης.

Ένιωσε αρκετά άσχημα όταν τον σταμάτησαν στην

αποβάθρα. Ήξερε πως δε θα μπορούσε να τ' αντέξει δυο φορές.

Τα τρεμάμενα χέρια.

Η μυρωδιά -όχι, η μπόχα- της ενοχής. Απλά δεν μπορούσε να το αντέξει ξανά.

Ευτυχώς, πέρασαν γρήγορα και το μόνο που του ζήτησαν ήταν το εισιτήριο, και τώρα τα μόνα που είχαν απομείνει ήταν ένα παράθυρο από μικρές πόλεις, φώτα και η γυναίκα που ροχάλιζε στο απέναντι κάθισμα του βαγονιού.

Στο μεγαλύτερο μέρος του ταξιδιού, συνέχισε να διαβάζει το βιβλίο, προσπαθώντας να μη σηκώσει ούτε μια φορά το κεφάλι του.

Οι λέξεις τεμπέλιαζαν στο στόμα του σαν να μην ήθελαν να βγουν.

Ήταν παράξενο, ωστόσο, καθώς γύρναγε τις σελίδες και προχωρούσε τα κεφάλαια, μόνο δυο λέξεις δοκίμασε να προφέρει.

Mein Kampf. Ο αγών μου...

Ο τίτλος επαναλαμβανόταν ξανά και ξανά καθώς το τρένο προχωρούσε μουγκρίζοντας από τη μια γερμανική πόλη στην άλλη.

Mein Kampf.

Τι ειρωνεία η σωτηρία του να βασίζεται σ' αυτό το βιβλίο.

ΑΠΑΤΕΩΝΕΣ

Ίσως να διαφωνείτε μαζί μου όταν λέω πως της ήρθαν βολικά τα πράγματα της Λίζελ Μέμινγκερ. Και βέβαια της ήρθαν βολικά σε σχέση με τον Μαξ Φάντενμπουργκ. Δεν υπάρχει αμφιβολία πως ο αδερφός της πέθανε στα χέρια της. Πως η μητέρα της την εγκατέλειψε.

Αλλά τα πάντα ήταν καλύτερα από το να είναι κανείς Εβραίος στη ναζιστική Γερμανία.

Την περίοδο που προηγήθηκε της άφιξης του Μαξ, ένας ακόμα πελάτης της Ρόζας σταμάτησε να της στέλνει τα ρούχα του, κι αυτή τη φορά ήταν οι Βαϊνγκάρτνερ. Το υποχρεωτικό Schimpferei έλαβε χώρα στην κουζίνα, και η Λίζελ αναγκάστηκε να συμβιβαστεί με το γεγονός πως τους είχαν απομείνει μόνο δυο πελάτες, αφού ο ένας από τους δυο ήταν ο δήμαρχος, η γυναίκα του, τα βιβλία.

Όσο για τις άλλες δραστηριότητες της Λίζελ, ακόμα έσπερνε το χάος με τον Ρούντι Στάινερ. Και δε θα ήταν υπερβολή να υπαινιχθώ πως όσο περνούσε ο καιρός τελειοποιούσαν τη λωποδυτική φύση τους.

Έκαναν μερικές ακόμα εξορμήσεις με τον Άρτουρ Μπεργκ και τους φίλους του, θέλοντας αφενός ν' αποδείξουν την αξία τους και αφετέρου να διευρύνουν το ρεπερτόριό

τους στις κλεψιές. Έκλεψαν πατάτες από μια αγροικία, κρεμμύδια από μίαν άλλη. Η πιο κερδοφόρα επιχείρησή τους, όμως, ήταν αποκλειστικά έργο των δικών τους χεριών.

Όπως είδαμε νωρίτερα, η πεζοπορία στους δρόμους του Μόλχινγκ άνοιγε προοπτικές σ' εκείνους που ήξεραν να κρατάνε τα μάτια τους ανοιχτά, πρώτα απ' όλα για την περίπτωση που θα έβρισκαν κάτι πεταμένο στο δρόμο. Αλλά κυρίως για να βάζουν κάποιους στο μάτι, και, το σημαντικότερο, να παρατηρούν συνέχεια τους ίδιους ανθρώπους και να επισημαίνουν αν έκαναν συγκεκριμένα πράγματα βδομάδα μπαίνει βδομάδα βγαίνει.

Όπως εκείνο το αγόρι από το σχολείο, ο Ότο Στουρμ. Κάθε απόγευμα Παρασκευής πήγαινε με το ποδήλατό του στην εκκλησία κουβαλώντας τρόφιμα στους παπάδες.

Για ένα μήνα τον παρακολουθούσαν συστηματικά, κι όταν ο καλός καιρός το γύρισε σε κακοκαιρία, ο Ρούντι αποφάσισε πως μια Παρασκευή του Οκτώβρη που έκανε τρομερό κρύο ο Ότο δε θα τα κατάφερνε να φτάσει στον προορισμό του.

«Όλοι αυτοί οι παπάδες», εξήγησε ο Ρούντι καθώς διέσχιζαν την πόλη. «Τα έχουν τα κιλάκια τους. Δε θα πάθουν τίποτε αν μείνουν χωρίς τρόφιμα για μια εβδομάδα». Η Λίξελ δεν μπορούσε παρά να συμφωνήσει μαζί του. Άλλωστε, αφενός δεν ήταν καθολική. Και αφετέρου ήταν αρκετά πεινασμένη και η ίδια. Όπως πάντα, κουβαλούσε τα καθαρά ρούχα. Κι ο Ρούντι δυο κουβάδες γεμάτους κρύο νερό, ή, όπως το έθετε ο ίδιος, δυο κουβάδες μελλοντικού πάγου.

Λίγο πριν από τις δύο η ώρα στρώθηκε στη δουλειά.

Χωρίς κανένα δισταγμό, έχυσε το νερό στο δρόμο ακριβώς στο σημείο που ο Ότο θα έστριβε στη γωνία με το ποδήλατό του.

Η Λίξελ έπρεπε να το παραδεχτεί ότι ήταν μεγάλο μυαλό.

Η όποια ενοχή ένιωθαν στην αρχή τούς εγκατέλειψε

γρήγορα, αφού το σχέδιό τους άγγιξε τα όρια της τελειότητας. Ακριβώς μετά τις δύο, όπως κάθε Παρασκευή, ο Ότο Στουρμ έστριψε στην οδό Μονάχου με τα τρόφιμα στοιβαγμένα στο καλάθι, στο τιμόνι του ποδηλάτου. Ωστόσο, τη συγκεκριμένη Παρασκευή δεν μπόρεσε να πάει πιο πέρα.

Ο δρόμος ήταν παγωμένος από φυσικού του, αλλά ο Ρούντι είχε φροντίσει να προσθέσει ένα επιπλέον στρώμα πάγου. Κι ένα χαμόγελο πέρασε σαν σκιά από το πρόσωπό του.

«Έλα», της είπε, «κρύψου σ' αυτόν εκεί το θάμνο».

Έπειτα από ακριβώς δεκαπέντε λεπτά, το διαβολικό σχέδιο τέθηκε σ' εφαρμογή κι απέδωσε καρπούς, τρόπος του λέγειν.

Ο Ρούντι έδειξε με το δάχτυλό του από ένα άνοιγμα στο θάμνο. «Να τος, έρχεται». Ο Ότο έστριψε στη γωνία μ' ένα αποβλακωμένο ύφος.

Σχεδόν αμέσως έχασε τον έλεγχο του ποδηλάτου, γλίστρησε στον πάγο και βρέθηκε φαρδύς-πλατύς στο δρόμο.

Όταν είδε πως δε σάλευε, ο Ρούντι κοίταξε τη Λίζελ φοβισμένος. «Βόηθα, Χριστέ μου», είπε.

«Νομίζω πως ίσως και να τον σκοτώσαμε!» Σύρθηκε αργά έξω, σήκωσε από κάτω το καλάθι κι έγινε καπνός.

«Ανάσαινε όταν πήγες κοντά του;» τον ρώτησε η Λίζελ μόλις απομακρύνθηκαν από εκεί.

«Keine Ahnung», είπε ο Ρούντι, κρατώντας γερά το καλάθι. Δεν είχε ιδέα.

Από μακριά είδαν τον Ότο να σηκώνεται, να ξύνει το κεφάλι του, να ξύνει τον καβάλο του και να ψάχνει παντού για το καλάθι του.

«Ηλίθιε Scheisskopf», είπε χαμογελώντας ο Ρούντι και κοίταξαν τα πράγματα που είχαν γίνει άνω- κάτω στο καλάθι. Το ψωμί, τα σπασμένα αυγά και το μεγάλο Speck, το χοιρομέρι. Ο Ρούντι το κράτησε κοντά στη μύτη του και δε χόρταινε να το μυρίζει. «Τέλειο».

Παρά τον πειρασμό να το κρατήσουν μόνο οι δυο τους,

ένιωσαν την ανάγκη να είναι έντιμοι απέναντι στον Άρτουρ Μπεργκ. Πήγαν ως το φτωχικό του στην οδό Κεμπφ και του έδειξαν το καλάθι. Ο Άρτουρ δεν μπορούσε να κρύψει τον ενθουσιασμό του.

«Από ποιον τα κλέψατε;»

Του απάντησε ο Ρούντι. «Από τον Ότο Στουρμ».

«Λοιπόν», κούνησε με νόημα αυτός το κεφάλι του, «όποιος κι αν είναι, να του πείτε πως του είμαι ευγνώμων». Ύστερα μπήκε στο σπίτι και βγήκε μ' ένα τραπεζομάχαιρο, ένα τηγάνι και μια ζακέτα, και οι τρεις κλέφτες βγήκαν από την πολυκατοικία. «Θα πρέπει να ειδοποιήσουμε και τους άλλους», δήλωσε ο Άρτουρ Μπεργκ την ώρα που έβγαιναν έξω. «Μπορεί να είμαστε κλέφτες, αλλά δεν είμαστε κι εντελώς ανήθικοι». Όπως και η κλέφτρα των βιβλίων, έτσι κι εκείνος έβαξε μια διαχωριστική γραμμή κάπου.

Χτύπησαν μερικές ακόμα πόρτες. Φώναξαν ονόματα στα διαμερίσματα από το δρόμο, και σύντομα ολόκληρη η παρέα του Άρτουρ Μπεργκ στις κλοπές των φρούτων βρισκόταν καθ' οδόν προς τον Άμπερ. Στο ξέφωτο, άναψαν φωτιά και ό,τι είχε απομείνει από τα αυγά τηγανίστηκε. Το ψωμί και το χοιρομέρι κόπηκαν σε φέτες. Με χέρια και μαχαίρια πέσανε στο φαγητό του Ότο Στουρμ και δεν έμεινε ούτε ψίχουλο. Δεν υπήρχε ούτε ένας παπάς στον ορίζοντα.

Στο τέλος, ωστόσο, ξεκίνησε ένας καβγάς για το καλάθι. Τα περισσότερα αγόρια ήθελαν να το κάψουνε. Ο Φριτς Χάμεραντ και ο Άντι Σμάικλ ήθελαν να το κρατήσουν, αλλά ο Άρτουρ Μπεργκ είχε μια καλύτερη ιδέα.

«Εσείς οι δυο», είπε στον Ρούντι και στη Λίτζελ. «Ίσως θα έπρεπε να το πάτε πίσω σ' αυτόν τον τύπο τον Στουρμ. Θα έλεγα πως εκείνος ο μπάσταρδος ίσως να το αξίζει αυτό που έπαθε».

«Αχ, έλα στα συγκαλά σου, Άρτουρ».

«Ούτε που να τ' ακούω, Άντι».

«Χριστέ μου».

«Ούτε κι εκείνος θα θέλει πάντως να τ' ακούσει».

Η παρέα έβαλε τα γέλια και ο Ρούντι Στάινερ πήρε το καλάθι. «Θα το πάω πίσω και θα το κρεμάσω στο γραμματοκιβώτιό τους».

Είχε προχωρήσει περίπου είκοσι μέτρα όταν το κορίτσι τον πρόλαβε. Θ' αργούσε πολύ να γυρίσει στο σπίτι, αλλά ήξερε καλά πως έπρεπε να πάει μαζί με τον Ρούντι Στάινερ όλο το δρόμο ως την αγροικία των Στουρμ, στην άλλη μεριά της πόλης.

Για ένα μεγάλο διάστημα περπατούσαν χωρίς να μιλάνε.

«Νιώθεις άσχημα;» τον ρώτησε κάποια στιγμή η Λίζελ καθώς γυρνούσαν στο σπίτι.

«Για τι πράγμα;»

«Ξέρεις».

«Φυσικά και νιώθω έτσι, αλλά από την άλλη δε νιώθω πια πεινασμένος, και στοιχηματίζω πως ούτε κι εκείνος πεινάει. Και μη σου περάσει ούτε στιγμή από το μυαλό πως θα έδιναν φαγητό στην εκκλησία αν δεν τους περίσσευε στο σπίτι».

«Μόνο που χτύπησε άσχημα όταν έπεσε κάτω».

«Μη μου το θυμίζεις». Αλλά ο Ρούντι Στάινερ δεν μπόρεσε ν' αντισταθεί και να μη χαμογελάσει.

Στα χρόνια που θ' ακολουθούσαν, θα ήταν αυτός που θα μοίραζε το ψωμί, όχι αυτός που θα το έκλεβε – ξανά η αντιφατική φύση του ανθρώπου. Πολύ καλός, πολύ κακός. Απλά προσθέστε και νερό.

Πέντε μέρες μετά τη γλυκόπικρη νίκη τους, ο Άρτουρ Μπεργκ έκανε πάλι την εμφάνισή του και τους προσκάλεσε στην επόμενη εξόρμηση της ομάδας για να κλέψουν. Έπесαν τυχαία πάνω του στην οδό Μονάχου, την ώρα που γυρνούσαν σπίτι από το σχολείο την Τετάρτη. Φορούσε ακόμα τη στολή της Χιτλερικής Νεολαίας. «Θα ξαναπάμε αύριο το απόγευμα. Ενδιαφέρεστε;»

Δεν μπορούσαν ν' αντισταθούν. «Πού;»

«Στις πατάτες».

Είκοσι τέσσερις ώρες αργότερα, η Λίζελ και ο Ρούντι σκαρφάλωναν το φράχτη από συρματόπλεγμα και γέμιζαν το σακούλι τους.

Το πρόβλημα παρουσιάστηκε την ώρα που το έσκαγαν.

«Χριστέ μου!» φώναξε ο Άρτουρ. «Ο αγρότης!» Ωστόσο η επόμενη λέξη του τους φόβισε. Ήταν σαν να τον είχε ήδη χτυπήσει και από το στόμα του να έτρεχαν αίματα. Η λέξη ήταν *τσεκούρι*.

Όταν γύρισαν πίσω να δουν, ο αγρότης έτρεχε ξοπίσω τους κραδαίνοντας το τσεκούρι του.

Όλη η παρέα έτρεξε προς το φράχτη και κατάφεραν να το σκάσουν. Ο Ρούντι, που ήταν πιο μακριά, προσπάθησε να τους προλάβει, αλλά δεν ήταν αρκετά γρήγορος κι έμεινε τελευταίος. Σήκωσε το πόδι του ψηλά και μπλέχτηκε στο συρματόπλεγμα.

«Έι!»

Φωνή πανικού.

Η παρέα σταμάτησε.

Η Λίζελ γύρισε τρέχοντας πίσω.

«Βιάσου!» φώναξε ο Άρτουρ. Η φωνή του ακούστηκε απόμακρη, σαν να την είχε καταπιεί πριν ακόμα βγει από το στόμα του.

Λευκός ουρανός. Οι άλλοι έτρεξαν.

Η Λίζελ έφτασε κοντά του κι άρχισε να τον τραβάει από το παντελόνι του. Ο Ρούντι είχε γουρλώσει τα μάτια του από το φόβο του. «Γρήγορα», είπε, «πλησιάζει».

Μακριά τους, άκουγαν το ποδοβολητό εκείνων που έτρεχαν να ξεφύγουν, και ξαφνικά ένα χέρι άρπαξε το συρματόπλεγμα κι ελευθέρωσε το παντελόνι του Ρούντι Στάινερ. Ένα κομμάτι έμεινε στο συρματόπλεγμα, αλλά το αγόρι κατάφερε να το σκάσει.

«Τώρα βάλτε φτερά στα πόδια σας», τους είπε ο Άρτουρ, λίγο πριν φτάσει ο αγρότης, βρίζοντας κι εντελώς λαχανιασμένος. Το τσεκούρι κρεμόταν τώρα δίπλα στο πόδι του. Φώναξε τις απειλές που μάταια εκτοξεύει αυτός που τον

έχουν μόλις ληστέψει: «Θα σας χώσω στη φυλακή! Θα σας ανακαλύψω! Θα μάθω εγώ ποιοι είστε!»

Η απάντηση ήρθε από τον Άρτουρ Μπεργκ, καθώς έφευγε με δρασκελιές να προλάβει τη Λίζελ και τον Ρούντι.

«Τον λένε Όουενς! Τζέσε Όουενς!»

Όταν ένιωσαν πως είχαν ξεφύγει τον κίνδυνο, κάθισαν κάτω να βρουν την ανάσα τους. Ο Ρούντι δεν μπορούσε να κοιτάξει τον Άρτουρ από την ντροπή του, «Έχει συμβεί σε όλους μας», του είπε ο Άρτουρ. Έλεγε ψέματα; Δεν μπορούσαν να είναι σίγουροι και δε θα το ανακάλυπταν ποτέ.

Λίγες εβδομάδες αργότερα, ο Άρτουρ μετακόμισε στην Κολονία.

Τον συνάντησαν άλλη μια φορά, σ' έναν από τους γύρους της Λίζελ για τα ρούχα. Σ' ένα στενοσόκακο της οδού Μονάχου έδωσε στη Λίζελ μια καφέ χαρτοσακούλα που είχε μέσα δώδεκα κάστανα. Χαμογέλασε αντάρεσκα. «Μια πρώτη γνωριμία με τη βιομηχανία του ψησίματος». Αφού τους πληροφόρησε για την αναχώρησή του, τους χάρισε ένα τελευταίο σπυριάρικο χαμόγελο και από μια καρπαζιά στο μέτωπο. «Μη συνεχίσετε να τα τρώτε όλα μονοκοπανιά», είπε και δεν ξαναείδαν ποτέ τον Άρτουρ Μπεργκ.

Όσο για μένα, μπορώ να σας πω με κατηγορηματικό τρόπο πως τον είδα.

ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ΦΟΡΟΣ ΤΙΜΗΣ ΣΤΟΝ

ΑΡΤΟΥΡ ΜΠΕΡΓΚ, ΕΝΑΝ ΑΝΤΡΑ

ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΑΚΟΜΑ ΖΩΝΤΑΝΟΣ

Ο ουρανός της Κολονίας ήταν κίτρινος σαν

να σάπιζε στις άκρες.

Καθόταν ακουμπισμένος σ' έναν τοίχο μ' ένα παιδί

στην αγκαλιά του. Την αδερφή του.

Όταν εκείνη σταμάτησε ν' ανασαίνει,

**αυτός έμεινε μαζί της,
και ήξερα πως θα την κρατούσε για ώρες.
Στην τσέπη του υπήρχαν δυο κλεμμένα μύλα.**

Αυτή τη φορά το έπαιξαν πιο έξυπνα. Έφαγαν από ένα κάστανο ο καθένας και πούλησαν τα υπόλοιπα από πόρτα σε πόρτα.

«Αν έχεις λίγα πφένιχ για ξόδεμα», έλεγε η Λίζελ σε κάθε σπίτι, «έχω κάστανια να σου πουλήσω». Κατέληξαν τελικά με δεκαέξι κέρματα.

«Τώρα», χαμογέλασε ο Ρούντι, «η εκδίκηση».

Το ίδιο εκείνο απόγευμα επέστρεψαν στο μαγαζί της φράου Ντίλερ. Είπαν «Χάιλ Χίτλερ» και περίμεναν.

«Ανάμεικτες ξανά;» Αυτή χαμογέλασε πονηρά κι εκείνοι κούνησαν καταφατικά το κεφάλι. Τα χρήματα πέσανε στον πάγκο και το χαμόγελο της φράου Ντίλερ έμεινε μισό.

«Ναι, φράου Ντίλερ», είπαν και οι δυο μαζί. «Ανάμεικτες καραμέλες, παρακαλώ». Ο κορνιζαρισμένος Φίρερ έδειχνε περήφανος γι' αυτούς.

Θρίαμβος πριν από την καταιγίδα.

Ο ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ, ΦΙΝΑΛΕ

Η απάτη φτάνει σ' ένα τέλος τώρα, αλλά όχι και η διαπάλη. Έχω τη Λίζελ Μέμινγκερ από τη μια, τον Μαξ Φάντενμπουργκ από την άλλη. Σύντομα θα τους κολλήσω τον ένα με τον άλλο. Απλά δώστε μου λίγες σελίδες.

Ο αγωνιστής: Αν τον σκότωναν απόψε, τουλάχιστον θα πέθαινε ζωντανός.

Η διαδρομή του τρένου κρατούσε ώρες, η γυναίκα απέναντί του ροχάλιζε κουκουλωμένη στο κάθισμα που είχε φτιάξει για κρεβάτι της στη διάρκεια του ταξιδιού. Τώρα υπήρχαν μόνο βήματα ανάμεσα στον Μαξ και στην επιβίωση. Βήματα, σκέψεις και αμφιβολίες.

Ακολουθούσε το χάρτη νοερά, από το Πάσινγκ στο Μόλχινγκ. Ήταν αργά όταν έφτασαν στην πόλη. Τα πόδια του πονούσαν τρομερά από την ακινησία, αλλά σχεδόν είχε φτάσει – στο πιο επικίνδυνο μέρος. Τόσο κοντά που μπορούσε να το αγγίξει.

Όπως σας έχω περιγράψει, βρήκε την οδό Μονάχου και προχώρησε στο δρομάκι. Τα πάντα ήταν κοκαλωμένα.

Λαμπερές κοιλότητες από τα φώτα του δρόμου στα πεζοδρόμια. Σκοτεινά, άψυχα κτίρια.

Το δημαρχείο ορθωνόταν σαν ένας τεράστιος αδέξιος νεαρός, πολύ μεγαλόσωμος για την ηλικία του. Η εκκλησία

εξαφανιζόταν στο σκοτάδι όσο τα μάτια του ταξίδευαν προς τα πάνω.

Όλα έμοιαζαν να τον κοιτάζουν. Ανατρίχιασε.

Προειδοποίησε τον εαυτό του. «Να έχεις τα μάτια σου δεκατέσσερα».

(Τα παιδιά της Γερμανίας έβγαιναν έχοντας το νου τους για πεταμένα κέρματα. Οι Γερμανοί Εβραίοι βρίσκονταν σ' επαγρύπνηση για το ενδεχόμενο μιας σύλληψης.) Χρησιμοποιώντας το νούμερο δεκατρία, έτσι, για γούρι, μετρούσε τα βήματά του, και ύστερα πάλι από την αρχή. Απλά δεκατρία βήματα, θα μονολογούσε. Έλα, άλλα δεκατρία ακόμα. Με έναν γρήγορο υπολογισμό, μέτρησε ενενήντα τέτοιες σειρές, ώσπου στο τέλος κοντοστάθηκε στη γωνία της οδού Χίμελ.

Στο ένα χέρι κρατούσε τη βαλίτσα του.

Στο άλλο κρατούσε ακόμα το *Mein Kampf*.

Και τα δυο ήταν βαριά, και τα δυο τα κρατούσε με ελαφρά ιδρωμένα χέρια.

Τώρα έστριψε στον παράπλευρο δρόμο και κατευθύνθηκε προς τον αριθμό 33, αντιστάθηκε στην παρόρμηση να χαμογελάσει, αντιστάθηκε στην παρόρμηση να κλάψει ή ακόμα και να φανταστεί την ασφάλεια που θα μπορούσε να τον περιμένει. Υπενθύμισε στον εαυτό του πως δεν ήταν ώρα για ελπίδες. Σίγουρα θα μπορούσε ίσως να τις αγγίξει. Αλλά το ένιωθε πως ήταν κάπου όπου δεν μπορούσε να τις φτάσει. Αντί να παραδεχτεί την κατάστασή του, άρχισε πάλι τις σκέψεις για το τι θα έκανε αν τον συλλάμβαναν την τελευταία στιγμή ή αν για κάποιο λόγο τον περίμενε λάθος άνθρωπος εκεί μέσα.

Φυσικά, υπήρχαν οι τύψεις.

Πώς μπορούσε να το κάνει αυτό;

Πώς μπορούσε να παρουσιαστεί και να ζητήσει από τους ανθρώπους να διακινδυνεύσουν τις ζωές τους γι' αυτόν; Πώς μπορούσε να είναι τόσο εγωιστής;

Τριάντα τρία.

Κοίταξαν ο ένας τον άλλο.

Το σπίτι είχε ένα αρρωστημένο, ξεθωριασμένο χρώμα, σιδερένια καγκελόπορτα και καφέ πόρτα, μέσα στις φτυσιές.

Από την τσέπη του έβγαλε το κλειδί. Δε λαμποκοπούσε αλλά παρέμενε θαμπό και χαλαρό στο χέρι του. Για μια στιγμή το έσφιξε, λες και περίμενε πως θ' άρχιζε κάτι να στάζει στον καρπό του. Δεν έσταξε τίποτα. Το μέταλλο ήταν σκληρό κι επίπεδο, τα δόντια γερά, το έσφιξε μέχρι που τον πόνεσε.

Ύστερα ο αγωνιστής έσκυψε αργά μπροστά, με το μάγουλό του κόντρα στο ξύλο, και πήρε το κλειδί από τη χούφτα του.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΣΤΕΚΟΤΑΝ ΑΠΟ ΠΑΝΩ ΜΟΥ

εμφανίζονται:

ο ακορντεονίστας – ένα καλό κορίτσι – ένας εβραίος
πυγμάχος – η οργή της ρόζας – το κήρυγμα – ο κοιμισμένος
– ανταλλάσσοντας εφιάλτες – και μερικές σελίδες από το
υπόγειο

Ο ΑΚΟΡΝΤΕΟΝΙΣΤΑΣ

(Η μυστική ζωή του Χανς Χούμπερμαν)

Ένας νεαρός άντρας στεκόταν στην κουζίνα. Είχε την αίσθηση πως το κλειδί που κρατούσε στη χούφτα του είχε αρχίσει να σκουριάζει. Δεν είπε γεια σας ή παρακαλώ βοηθήστε με, ούτε κάτι άλλο παρόμοιο. Έκανε μόνο δυο ερωτήσεις.

☞ ΠΡΩΤΗ ΕΡΩΤΗΣΗ ☞

«Είστε ο Χανς Χούμπερμαν;»

☞ ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΡΩΤΗΣΗ ☞

«Ακόμα παίζετε ακορντεόν;»

Καθώς εκείνος κοίταζε αμήχανα την ανθρώπινη φιγούρα μπροστά του, η φωνή του νεαρού άντρα διαπέρασε τραχιά το σκοτάδι, λες και αυτή ήταν το μοναδικό πράγμα που του είχε απομείνει.

Ο μπαμπάς, επιφυλακτικός ακόμα, και συγκλονισμένος, έκανε ένα βήμα πιο κοντά. Στην κουζίνα, ψιθύρισε «Φυσικά και παίζω».

Όλα ξεκίνησαν πολλά χρόνια πριν, στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Ήταν παράξενοι εκείνοι οι πόλεμοι.

Γεμάτοι αίμα και βία – αλλά και γεμάτοι ιστορίες, που

είναι το ίδιο δύσκολο να τις κατανοήσει κανείς. «Είναι αλήθεια», μουρμουρίζουν κάποιοι. «Δε με νοιάζει κι αν δε με πιστεύετε. Αλλά εκείνη η αλεπού μού έσωσε τη ζωή» ή «Πέθαιναν οι άλλοι γύρω μου κι εγώ στεκόμουν εκεί όρθιος, ο μόνος που δεν του είχαν φυτέψει μια σφαίρα ανάμεσα στα μάτια. Γιατί εγώ; Γιατί εγώ και όχι αυτοί;»

Η ιστορία του Χανς Χούμπερμαν έμοιαζε πολύ με όσες ανέφερα πιο πάνω. Όταν την ανακάλυψα στις λέξεις της κλέφτρας των βιβλίων, συνειδητοποίησα πως προσπεράσαμε ο ένας τον άλλο από καιρού εις καιρόν στη διάρκεια εκείνης της περιόδου, παρόλο που κανείς από τους δυο μας δεν είχε προγραμματίσει μια τέτοια συνάντηση. Προσωπικά, είχα πολλή δουλειά να κάνω. Όσο για τον Χανς, νομίζω πως έκανε ό,τι καλύτερο μπορούσε για να με αποφύγει.

Την πρώτη φορά που βρεθήκαμε στην ίδια γειτονιά, ο Χανς ήταν είκοσι δύο χρόνων και πολεμούσε στη Γαλλία. Οι περισσότεροι νεαροί της διμοιρίας του ανυπομονούσαν να πολεμήσουν. Ο Χανς είχε κάποιες αμφιβολίες γι' αυτό. Είχα πάρει κάποιους κατά μήκος της διαδρομής, αλλά σας διαβεβαιώ πως ποτέ δεν πλησίασα σε απόσταση αναπνοής τον Χανς Χούμπερμαν. Ή ήταν πολύ τυχερός ή άξιζε να ζήσει, γιατί υπήρχε ένας ρόλος που θα έπρεπε να παίξει.

Στο στρατό δεν έκανε καμιά προσπάθεια να ξεχωρίσει. Πάντα περνούσε απαρατήρητος, ακόμα κι όταν έτρεχε, ακόμα κι όταν πυροβολούσε, φρόντιζε να το κάνει αρκετά καλά ώστε να μη δίνει δικαιώματα στους ανωτέρους του. Οι επιδόσεις του στη μάχη δεν ήταν τέτοιες ώστε να μπορούν να τον κατατάξουν σε κείνους που θα διάλεγα πρώτους για να έρθουν κοντά μου.

☞ ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ ΑΛΛΑ ΑΞΙΟΠΡΟΣΕΚΤΗ ΣΗΜΕΙΩΣΗ ☞

Έχω δει πολλούς νεαρούς άντρες
στην πορεία των χρόνων που νομίζουν ό
τι εφορμούν ενάντια σ' άλλους νεαρούς άντρες.

**Κάνουν το ακριβώς αντίθετο.
Τρέχουν κατευθείαν σ' εμένα.**

Ήταν ήδη έξι μήνες στο στρατό όταν κατέληξε στη Γαλλία, όπου, για λόγους εμπιστοσύνης, ένα παράξενο γεγονός τού έσωσε τη ζωή. Κάποιος άλλος μπορεί να υπαινιχθεί ότι, στην ανοησία του πολέμου, ήταν απλά θέμα λογικής.

Γενικά, η περίοδος που έζησε στο στρατό στον Μεγάλο Πόλεμο τον είχε καταπλήξει από την πρώτη μέρα που κατατάχθηκε. Η μια μέρα έμοιαζε να διαδέχεται την άλλη, κι αυτήν κάποια άλλη: Οι σφαίρες πάντα φλύαρες. Οι εναπομείναντες άντρες.

Οι καλύτερες φάρσες στον κόσμο.

Κι ο κρύος ιδρώτας –ο μοχθηρός φιλαράκος– να το παρατραβάει με τις επισκέψεις του στις μασχάλες και στα παντελόνια.

Αυτό που του άρεσε περισσότερο από οτιδήποτε άλλο ήταν να παίζει χαρτιά, πιο σπάνια σκάκι, παρά το γεγονός πως ήταν, απ' ό,τι φαίνεται, ανεπίδεκτος σ' αυτό. Και η μουσική. Πάντα η μουσική.

Στο στρατό είχε γνωρίσει έναν άντρα ένα χρόνο μεγαλύτερό του – ήταν Γερμανοεβραίος και τον έλεγαν Έρικ Φάντενμπουργκ – αυτός τον έμαθε να παίζει ακορντεόν. Δεν άργησαν να γίνουν στενοί φίλοι, καθώς τους ένωνε κυρίως η αδιαφορία τους για τον πόλεμο. Προτιμούσαν να κάθονται και να στρίβουν τσιγάρα από το να κυλιούνται στα χιόνια και στις λάσπες. Προτιμούσαν να κάνουν εξάσκηση στο ακορντεόν από το να ρίχνουν σφαίρες. Μια σταθερή φιλία χτίστηκε πάνω στη χαρτοπαιξία, στο κάπνισμα και στη μουσική, για να μην αναφέρω και την κοινή τους επιθυμία για επιβίωση. Το μόνο πρόβλημα ήταν πως ο Έρικ Φάντενμπουργκ θα βρισκόταν αργότερα κομματιασμένος σ' έναν χορταριασμένο λόφο. Τα μάτια του ορθάνοιχτα και η βέρα του κλεμμένη. Φόρτωσα την ψυχή του μαζί με τις ψυχές

των άλλων κι ανεμοσυρθήκαμε. Ο ορίζοντας ήταν άσπρος σαν το γάλα. Δροσερός και φρέσκος. Αναβλύζοντας ανάμεσα στα νεκρά κορμιά.

Αυτό που πραγματικά έμεινε πίσω από τον Έρικ Φάντενμπουργκ ήταν λίγα προσωπικά αντικείμενα και το ακορντεόν με τα δακτυλικά του αποτυπώματα. Όλα τα πράγματά του στάλθηκαν σπίτι του. Εκτός από το ακορντεόν. Θεωρήθηκε πολύ μεγάλο. Παρέμενε εκεί, στο αυτοσχέδιο κρεβάτι, στο στρατόπεδο, και δόθηκε στο φίλο του, τον Χανς Χούμπερμαν, ο οποίος έτυχε να είναι ο μόνος άντρας που επέζησε από τη διμοιρία τους.

☞ ΕΠΙΒΙΩΣΕ ΚΑΠΩΣ ΕΤΣΙ ☞

Δεν πήγε στη μάχη εκείνη την ημέρα.

Γι' αυτό θα έπρεπε να ευχαριστήσει τον Έρικ Φάντενμπουργκ. Ή, για να είμαστε πιο ακριβείς, τον Έρικ Φάντενμπουργκ και την οδοντόβουρτσα του λοχία.

Εκείνο το συγκεκριμένο πρωινό, λίγο πριν φύγουν για τη μάχη, ο λοχίας Στέφαν Σνάιντερ μπήκε στο θάλαμο και ζήτησε την προσοχή όλων τους. Ήταν αγαπητός στους άντρες του, για την αίσθηση του χιούμορ του, για τις φάρσες του, αλλά περισσότερο για το γεγονός πως ποτέ δεν ακολουθούσε τους άλλους στη φωτιά του πολέμου. Πήγαινε πάντα εκείνος πρώτος σ' αυτήν.

Κάποιες μέρες κατηφόριζε ως το θάλαμο που ξεκουράζονταν οι άντρες και ρώταγε κάτι ασυνήθιστο, όπως «Ποιος κατάγεται από το Πάσινγκ;» ή «Ποιος είναι καλός στα μαθηματικά;» Ή, στην περίπτωση του Χανς Χούμπερμαν, που ήταν και μοιραία γι' αυτόν, «Ποιος γράφει καθαρά;»

Ποτέ κανείς δεν έδειχνε προθυμία να ανταποκριθεί στην ερώτησή του, έπειτα απ' όσα συνέβησαν την πρώτη φορά που κάποιος ξεγελάστηκε, όταν ο πρόθυμος νεαρός στρατιώτης που τον έλεγαν Φίλιπ Σλινκ σηκώθηκε όρθιος

και, γεμάτος περηφάνια, είπε «Ναι, κύριε, εγώ κατάγομαι από το Πάσινγκ». Σε απάντηση του δόθηκε μια οδοντόβουρτσα και τον διέταξαν να καθαρίσει μ' αυτήν τις τουαλέτες.

Όταν ο λοχίας ρώτησε κάποτε ποιος ήταν ο καλύτερος στην καλλιγραφία, μπορείτε να φανταστείτε γιατί κανείς δεν έκανε ένα βήμα μπροστά. Ίσως να φοβήθηκαν πως θα ήταν οι πρώτοι που θα τους έκαναν εξονυχιστική εξέταση υγιεινής ή πως θα τους έβαζαν να καθαρίσουν τα σκατά από τις μπότες ενός εκκεντρικού λοχία πριν φύγουν.

«Λοιπόν, θα έρθει κανείς;» αστειεύτηκε μαζί τους ο Σνάιντερ. Τα μαλλιά του γυάλιζαν από την πολλή μπριγιαντίνη, παρόλο που μονίμως κάποιο ατίθασο τσουλούφι ξέφευγε από το επιμελημένο χτένισμά του. «Δεν μπορεί να μην υπάρχει ούτε ένας ανάμεσά σας, άχρηστοι μπάσταρδοι, που να μπορεί να γράψει σωστά μερικές αράδες».

Μακριά, είχε αρχίσει το κανονίδι.

Στο οποίο αντέδρασαν έντονα οι στρατιώτες.

«Κοιτάξτε», είπε ο Σνάιντερ, «αυτό δεν είναι σαν τ' άλλα. Μπορεί να χρειαστεί όλο το πρωί, ίσως και περισσότερο». Δεν μπόρεσε ν' αντισταθεί σ' ένα χαμόγελο. «Ο Σλινκ έκανε λαμπίκο τις τουαλέτες ενώ εσείς οι υπόλοιποι παίζατε χαρτιά, αλλά αυτή τη φορά θα βγείτε εκεί έξω».

Ζωή ή περηφάνια.

Εκείνος ξεκάθαρα ήλπιζε πως ένας από τους άντρες του θα είχε την εξυπνάδα να διαλέξει τη ζωή.

Ο Έρικ Φάντενμπουργκ κι ο Χανς Χούμπερμαν κοίταξαν ο ένας τον άλλο. Αν κάποιος έκανε ένα βήμα μπροστά τώρα, η διμοιρία θα του έκανε μετά κόλαση τη ζωή, όσον καιρό θα ήταν ακόμα μαζί. Σε κανέναν δεν αρέσουν οι προδότες. Από την άλλη, αν κάποιος έπρεπε να είναι υποψήφιος... Η ώρα περνούσε μα κανείς δεν έβγαινε μπροστά, και ύστερα μια φωνή πήρε το δρόμο της αργά προς

το λοχία. Κάθισε στα πόδια του περιμένοντας μια γερή κλοτσιά. Η φωνή είπε «Ο Χούμπερμαν, κύριε». Ήταν του Έρικ Φάντενμπουργκ. Ήταν ολοφάνερο πως είχε σκεφτεί ότι σήμερα δεν ήταν η κατάλληλη στιγμή για το φίλο του να πεθάνει.

Ο λοχίας άρχισε να βηματίζει πάνω-κάτω ανάμεσα στους στρατιώτες του.

«Ποιος μίλησε;»

Ήταν φοβερός στα πέρα-δώθε ο Στέφεν Σνάιντερ – μικρόσωμος και αεικίνητος. Καθώς εκείνος βηματίζει πάνω-κάτω, ανάμεσα στις γραμμές των στρατιωτών του, ο Χανς τον παρακολουθούσε περιμένοντας την απάντηση. Ίσως μια από τις νοσοκόμες να είχε αρρωστήσει και να χρειάζονταν επειγόντως κάποιον ν' αλλάξει τους επιδέσμους από τα μολυσμένα μέλη των πληγωμένων στρατιωτών. Ίσως χίλιοι φάκελοι να περίμεναν κάποιον να γλείψει την κόλλα, να τους κλείσει και να τους στείλει σε σπίτια σαν αγγελιοφόρους θανάτου.

Εκείνη τη στιγμή η φωνή ακούστηκε ξανά, πιο δυνατή τώρα, για να την ακούσουν όλοι. «Ο Χούμπερμαν». Ο Έρικ συμπλήρωσε «Άψογος γραφικός χαρακτήρας, κύριε, άψογος».

«Κανονίστηκε λοιπόν». Ένα χαμόγελο και «Χούμπερμαν. Αναλαμβάνεις εσύ».

Ο ψηλόλιγνος νεαρός στρατιώτης βγήκε μπροστά και ρώτησε τι ακριβώς έπρεπε να κάνει.

Ο λοχίας αναστέναξε. «Ο λοχαγός χρειάζεται να του γράψει κάποιος μερικές δεκάδες γράμματα. Τα δάχτυλά του έχουν παραμορφωθεί από τους ρευματισμούς. Πιάσχει από αρθρίτιδα. Εσύ θα τα γράψεις γι' αυτόν».

Δεν ήταν ο κατάλληλος χρόνος για διαφωνίες, ιδιαίτερα όταν είχε στείλει τον Σλινκ στις τουαλέτες κι ο άλλος, ο Πφλέγκερ, κόντεψε να μείνει χωρίς γλώσσα. Είχε μολυνθεί μετά το γλείψιμο τόσων φακέλων και είχε μελανιάσει.

«Μάλιστα, κύριε». Ο Χανς κούνησε το κεφάλι του για να δείξει πως είχε καταλάβει, κι εδώ τέλειωσε το θέμα. Η ικανότητά του στο γραψίμο ήταν το λιγότερο αμφίβολη, αλλά θεωρούσε τον εαυτό του τυχερό. Έγραψε τα γράμματα όσο πιο καθαρά μπορούσε ενώ οι υπόλοιποι άντρες έφυγαν για τη μάχη.

Κανείς τους δε γύρισε πίσω.

Ήταν η πρώτη φορά που μου ξέφυγε ο Χανς Χούμπερμαν. Ο Μεγάλος Πόλεμος.

Θα μου ξέφευγε άλλη μια φορά, αλλά δεν είχε έρθει ακόμα η ώρα, καθώς αυτό θα συνέβαινε το 1943, στο Έσεν.

Δυο πόλεμοι και δυο αποδράσεις. Τη μια νεαρός, την άλλη μεσήλικας.

Δεν υπάρχουν πολλοί άντρες που να με ξεγέλασαν δυο φορές. Κουβαλούσε το ακορντεόν μαζί του σ' όλη τη διάρκεια του πολέμου.

Όταν εντόπισε την οικογένεια του Έρικ Φάντενμπουργκ στη Στουτγκάρδη γυρνώντας πίσω, έμαθε από τη γυναίκα του Φάντενμπουργκ πως θα μπορούσε να το κρατήσει εκείνος. Το διαμέρισμά της ήταν γεμάτο αναμνήσεις του άντρα της, και την αναστάτωνε πολύ όταν έβλεπε ειδικά αυτό το συγκεκριμένο όργανο. Τα υπόλοιπα ήταν αρκετά για να της τον θυμίζουν, αφού το ζευγάρι έκανε το ίδιο επάγγελμα.

«Εκείνος μ' έμαθε να παίζω», την πληροφόρησε ο Χανς, λες κι αυτό θα βοηθούσε την κατάσταση.

Ίσως και να τη βοήθησε ωστόσο, γιατί η συντετριμμένη γυναίκα τον ρώτησε αν θα μπορούσε να παίξει για χάρη της, και σιωπηλά έκλαψε την ώρα που εκείνος άρχισε να πιέζει τα πλήκτρα στον αδέξιο ρυθμό του βαλς «Ο Γαλάζιος Δούναβης». Το αγαπημένο του άντρα της.

«Ξέρετε», της εξήγησε ο Χανς, «μου έσωσε τη ζωή». Το φως στο δωμάτιο ήταν χαμηλό και η ατμόσφαιρα συγκρατημένη. «Εκείνος – αν χρειαστείτε ποτέ κάτι», είπε. Και γλίστρησε ένα κομμάτι χαρτί με τ' όνομα και τη

διεύθυνσή του κατά μήκος του τραπεζιού. «Είμαι μπογιατζής το επάγγελμα. Θα βάλω δωρεάν το διαμέρισμά σας οποτεδήποτε θέλετε». Ήξερε πως επρόκειτο για άχρηστο αντιστάθμισμα, αλλά έκανε την πρότασή του όπως και να είχε.

Η γυναίκα πήρε το χαρτί, και σε λίγο ένα παιδάκι μπήκε μέσα και κάθισε στην αγκαλιά της.

«Αυτός είναι ο Μαξ», είπε η γυναίκα, αλλά το αγόρι ήταν πολύ μικρό και ντροπαλό για να πει οτιδήποτε. Ήταν πολύ αδύνατο, με απαλά μαλλιά και κατασκότεινα μάτια που παρακολουθούσαν τον άντρα καθώς έπαιζε στο καταθλιπτικό δωμάτιο. Κοιτούσε μια το πρόσωπο της μητέρας του και μια το πρόσωπο του ξένου, καθώς εκείνος έπαιζε και η γυναίκα έκλαιγε. Οι διαφορετικές νότες άγγιζαν τα μάτια της. Τόση θλίψη.

Ο Χανς έφυγε.

«Ποτέ δε μου το αποκάλυψες», είπε στον πεθαμένο Έρικ Φάντενμπουργκ και στον ορίζοντα της Στουτγκάρδης. «Ποτέ δε μου αποκάλυψες πως είχες γιο».

Έπειτα από αυτό το σύντομο διάλειμμα, ο Χανς επέστρεψε στο Μόναχο, σίγουρος πως δε θα ξανάκουγε γι' αυτούς τους ανθρώπους στο μέλλον. Αυτό που δεν ήξερε ήταν πως θα χρειάζονταν τη βοήθειά του κάποια στιγμή, όχι για να βάλει κάτι, και όχι πριν από άλλα είκοσι χρόνια.

Ήταν λίγες εβδομάδες πριν αρχίσει πάλι τα μπογιατίσματα. Τους μήνες που ο καιρός ήταν καλός δούλευε χωρίς διακοπή, αλλά και το χειμώνα έλεγε συχνά στη Ρόζα πως μπορεί να μη σκοτωνόταν στη δουλειά, αλλά τουλάχιστον όλο και κάτι γινόταν από καιρού εις καιρόν.

Για περισσότερο από μια δεκαετία, όλα λειτουργούσαν ρολόι.

Γεννήθηκαν ο Χανς ο Νεότερος και η Τρούντι. Μεγάλωσαν κάνοντας επισκέψεις στον πατέρα τους στη δουλειά του, πετώντας μπογιές στους τοίχους και καθαρίζοντας τις βούρτσες.

Όταν ο Χίτλερ ανέβηκε στην εξουσία το 1933, η δουλειά του άρχισε να παίρνει την κάτω βόλτα. Ο Χανς δεν είχε γίνει μέλος του NSDAP, όπως η πλειοψηφία των συμπατριωτών του. Το είχε σκεφτεί πολύ πριν πάρει αυτήν την απόφαση.

☞ ΤΟ ΣΚΕΠΤΙΚΟ ΤΟΥ ΧΑΝΣ ΧΟΥΜΠΕΡΜΑΝ ☞

Δεν ήταν μορφωμένος ή πολιτικοποιημένος, αλλά τουλάχιστον ήταν ένας άντρας που εκτιμούσε την εντιμότητα. Ένας Εβραίος του είχε σώσει κάποτε τη ζωή κι αυτό δεν μπορούσε να το ξεχάσει.

Δεν μπορούσε να γίνει μέλος σ' ένα κόμμα που ανταγωνιζόταν τους ανθρώπους σε τέτοιο βαθμό. Επίσης, όπως συνέβαινε και με τον Άλεξ Στάινερ, οι αφοσιωμένοι πελάτες τους ήταν κυρίως Εβραίοι. Οι περισσότεροι Εβραίοι πίστευαν, όπως κι αυτός, πως τέτοιο μίσος δε θα μπορούσε να κρατήσει για πολύ· ήταν μια συνειδητή απόφαση, λοιπόν, να μην ακολουθήσει τον Χίτλερ. Από πολλές απόψεις όμως, ήταν μια καταστροφική απόφαση.

Όταν ξεκίνησε ο διωγμός των Εβραίων, η δουλειά του άρχισε να αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα. Δεν είχε έρθει, φυσικά, και η συντέλεια του κόσμου, αλλά, μέρα με τη μέρα, έχανε πελάτες.

Πλησίασε έναν παλιό έμπιστο φίλο του ονόματι Χέρμπερτ Μπόλινγκερ –έναν παχύ άντρα που μιλούσε τα χόχντοϊτς, τα επίσημα γερμανικά (ήταν από το Αμβούργο)– όταν τον είδε μια μέρα στην οδό Μονάχου. Στην αρχή εκείνος έριξε το βλέμμα του στο έδαφος, αλλά όταν αποφάσισε να κοιτάξει τον μπογιατζή κατάματα, ήταν ολοφάνερο πως η ερώτησή του τον είχε φέρει σε δύσκολη θέση. Δεν υπήρχε λόγος να τον ρωτήσει ο Χανς, αλλά τον

ρώτησε.

«Τι τρέχει, Χέρμπερτ; Χάνω τόσους πελάτες που δεν προλαβαίνω να τους μετρήσω».

Ο Μπόλινγκερ άφησε κατά μέρος τους δισταγμούς. Ίσιωσε το κορμί του και διατύπωσε το πρόβλημα σαν δική του ερώτηση. «Λοιπόν, Χανς. Είσαι μέλος;»

«Τίνος πράγματος;»

Αλλά ο Χανς Χούμπερμαν ήξερε ακριβώς για τι πράγμα μιλούσε ο άντρας.

«Έλα, Χάνσι», επέμεινε ο Μπόλινγκερ. «Μη με αναγκάσεις να το πω». Ο ψηλός μπογιατζής τού έγνεψε αντίο και συνέχισε το δρόμο του.

Καθώς περνούσαν τα χρόνια, άρχισε η τυφλή τρομοκρατία σε βάρος των Εβραίων σ' ολόκληρη τη χώρα, και την άνοιξη του 1937, γεμάτος ντροπή, ο Χανς Χούμπερμαν τελικά υποτάχθηκε. Έκανε μερικές ερωτήσεις και στη συνέχεια αίτηση για να μπει στο κόμμα.

Λίγον καιρό αφότου κατέθεσε την αίτησή του στα γραφεία των ναζί στην οδό Μονάχου, είδε με τα ίδια του τα μάτια τέσσερις άντρες να ρίχνουν τούβλα σ' ένα κατάστημα ρούχων με την επωνυμία Κλάινμαν. Ήταν ένα από τα λίγα εβραϊκά μαγαζιά που παρέμεναν ακόμη ανοιχτά στο Μόλχινγκ. Μέσα, ένας μικρόσωμος άντρας, τραυλίζοντας, πατούσε πάνω στα σπασμένα τζάμια καθώς προσπαθούσε να καθαρίσει το χώρο. Ένα αστέρι στο χρώμα της μουστάρδας ήταν πασαλειμμένο στην πόρτα. Και κακογραμμένες οι λέξεις ΕΒΡΑΙΚΟ ΣΚΟΥΠΙΔΙ, με την μπογιά να στάζει ακόμη από τις άκρες των γραμμάτων. Η κίνηση μέσα στο μαγαζί λιγόστευε κι έδινε τη θέση της στην κατήφεια, και ύστερα σταμάτησε εντελώς.

Ο Χανς πλησίασε πιο κοντά κι έχωσε μέσα το κεφάλι του. «Θέλεις βοήθεια;»

Ο κύριος Κλάινμαν σήκωσε το κεφάλι του και τον κοίταξε. Κρατούσε αδύναμα ένα ξεσκονόπανο στα χέρια του. «Όχι, Χανς. Σε παρακαλώ. Φύγε». Ο Χανς είχε

μπογιατίσει το σπίτι του Τζόελ Κλάινμαν την προηγούμενη χρονιά. Θυμόταν τα τρία του παιδιά. Θυμόταν ολοζώντανα τα προσωπάκια τους, αλλά με τίποτα δεν μπορούσε να θυμηθεί τα ονόματά τους.

«Θα έρθω αύριο», του είπε, «και θα σου ξαναβάψω την πόρτα». Κι αυτό έκανε.

Ήταν το δεύτερο από δυο λάθη.

Το πρώτο το έκανε αμέσως μετά το συγκεκριμένο περιστατικό.

Επέστρεψε από εκεί που είχε έρθει και χτύπησε με τη γροθιά του αρχικά την πόρτα και στη συνέχεια το παράθυρο του NSDAP. Το παράθυρο τρανταζόταν από τα χτυπήματα αλλά κανείς δεν απάντησε. Τα είχαν μαζέψει και είχαν πάει σπίτια τους. Κάποιο από τα μέλη που μόλις είχε φύγει και βρισκόταν στο απέναντι πεζοδρόμιο γύρισε όταν άκουσε τη φασαρία και πρόσεξε τον μπογιατζή.

Επέστρεψε και τον ρώτησε τι ήθελε.

«Δεν μπορώ να γίνω μέλος», δήλωσε ο Χανς.

Ο άντρας έδειχνε σοκαρισμένος. «Γιατί όχι;»

Ο Χανς κοίταξε τις κλειδώσεις του δεξιού του χεριού και ξεροκατάπιε. Ήδη μπορούσε να γευτεί το λάθος, θύμιζε μεταλλικό χαπάκι στο στόμα του. «Ξέχασέ το». Έκανε στροφή και πήρε το δρόμο για το σπίτι του.

Οι λέξεις τον ακολούθησαν.

«Σκέψου το, χερ Χούμπερμαν. Κι ενημέρωσέ μας για την απόφασή σου». Δεν τους ενημέρωσε.

Το επόμενο πρωί, όπως είχε υποσχεθεί, σηκώθηκε νωρίτερα από ό,τι συνήθως αλλά όχι αρκετά νωρίς. Η πόρτα στο μαγαζί του Κλάινμαν ήταν ακόμα μούσκεμα από την υγρασία. Ο Χανς τη σκούπισε. Κατάφερε να φέρει το χρώμα όσο πλησιέστερα μπορούσε στο αρχικό και του πέρασε ένα καλό στρώμα μπογιάς.

Εκείνη την ώρα ένας άντρας πέρασε από εκεί.

«Χάιλ Χίτλερ», είπε.

«Χάιλ Χίτλερ», του απάντησε ο Χανς.

☞ ΤΡΙΑ ΜΙΚΡΑ ΑΛΛΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ☞

- 1.Ο άντρας που είχε περάσει από εκεί ήταν ο Ρολφ Φίσερ, ένας από τους μεγαλύτερους ναζιστές του Μόλχινγκ.**
- 2.Μια καινούργια βρισιά είχε βαφτεί στην πόρτα μέσα σε δεκαέξι ώρες.**
- 3.Ο Χανς Χούμπερμαν δεν έγινε δεκτός ως μέλος στο Ναζιστικό Κόμμα.
Όχι ακόμα τουλάχιστον.**

Την επόμενη χρονιά ο Χανς ήταν τυχερός που δεν ανακάλεσαν την αίτησή του να γίνει επισήμως μέλος. Ενώ ένα σωρό κόσμος γινόταν δεκτός παράλληλα με την αίτησή του, εκείνον τον έβαλαν σε μια λίστα αναμονής, και τον αντιμετώπισαν με καχυποψία. Προς το τέλος του 1938, όταν οι Εβραίοι σαρώθηκαν από το εσωτερικό της Γερμανίας, μετά την Κρίσταλναχτ, τους επισκέφθηκε η Γκεστάπο. Έψαξαν όλο το σπίτι, και αφού δε βρήκαν τίποτα ύποπτο, ο Χανς Χούμπερμαν έπρεπε να λογίζεται τον εαυτό του στους τυχερούς: Του επέτρεψαν να μείνει.

Αυτό που πιθανότατα τον έσωσε ήταν πως ήξεραν ότι τουλάχιστον *περίμενε* να γίνει δεκτή η αίτησή του. Γι' αυτό, το υπέμεινε, σαν άξιος μπογιατζής που ήταν.

Αλλά υπήρχε κι ένας άλλος σωτήρας.

Κι αυτός ήταν το ακορντεόν του, που περισσότερο από οτιδήποτε άλλο τον γλίτωσε από τον πλήρη εξοστρακισμό. Μπογιατζήδες υπήρχαν πολλοί, απ' όλο το Μόναχο, αλλά χάρη στη σύντομη διδασκαλία του Έρικ Φάντενμπουργκ κι έπειτα από σχεδόν δυο δεκαετίες σταθερής εξάσκησης, δεν υπήρχε κανείς στο Μόλχινγκ που να παίζει σαν κι αυτόν. Ήταν ένα παίξιμο όχι εξαιρετικής ποιότητας αλλά γεμάτο τρυφεράδα. Ακόμα και τα λάθη του περνούσαν απαρατήρητα.

Έλεγε «χάιλ Χίτλερ» όταν του το ζητούσαν κι έβαζε τη σημαία να κυματίζει όταν έπρεπε. Δεν υπήρχε φανερό πρόβλημα.

Αλλά, στις 16 Ιουνίου του 1939 –μόλις έξι μήνες μετά την άφιξη της Λίζελ στην οδό Χίμελ–, συνέβη ένα περιστατικό που άλλαξε τη ζωή του Χανς Χούμπερμαν αμετάκλητα.

Συνέβη μια μέρα που είχε επιτέλους δουλειά. Έφυγε από το σπίτι ακριβώς στις εφτά το πρωί.

Έσερνε το καρότσι του πίσω του, ανυποψίαστος ότι κάποιος τον ακολουθούσε.

Όταν έφτασε στον τόπο της δουλειάς του, είδε έναν άγνωστο νεαρό να κινείται προς το μέρος του. Ήταν ξανθός, ψηλός και σοβαρός.

Οι δυο άντρες κοιτάχτηκαν.

«Θα πρέπει να είστε ο Χανς Χούμπερμαν;»

Ο Χανς κούνησε καταφατικά το κεφάλι του. Εκείνη την ώρα άπλωνε το χέρι του για να πιάσει μια βούρτσα. «Ναι, εγώ είμαι».

«Μήπως κατά τύχη παίζετε ακορντεόν;»

Αυτή τη φορά ο Χανς σταμάτησε ό,τι έκανε, αφήνοντας τη βούρτσα στη θέση της. Κούνησε πάλι καταφατικά το κεφάλι του.

Ο ξένος έτριψε το πιγούνι του, κοίταξε γύρω του και μετά μίλησε πολύ ήσυχα μα και πολύ καθαρά.

«Είστε από τους ανθρώπους που κρατούν τις υποσχέσεις που δίνουν;»

Ο Χανς έβγαλε δυο δοχεία με μπογιά και προσκάλεσε τον ξένο να κάτσει. Πριν δεχτεί την πρόσκληση, ο νεαρός άντρας άπλωσε το χέρι του και συστήθηκε. «Τ' όνομά μου είναι Κούγκλερ. Βάλτερ. Έρχομαι από τη Στουτγκάρδη».

Κάθισαν και μίλησαν ήσυχα για δεκαπέντε λεπτά, κανονίζοντας να συναντηθούν αργότερα το ίδιο βράδυ.

ΕΝΑ ΚΑΛΟ ΚΟΡΙΤΣΙ

Τον Νοέμβριο του 1940, όταν ο Μαξ Φάντενμπουργκ μπήκε στην κουζίνα του σπιτιού, στο νούμερο 33 της οδού Χίμελ, ήταν είκοσι τεσσάρων χρόνων. Τα ρούχα του έμοιαζαν να τον βαραίνουν, και η κούρασή του ήταν τέτοια που ένιωθε πως με το παραμικρό το κορμί του θα έσπαζε στα δυο. Τρέμοντας στεκόταν στο άνοιγμα της πόρτας.

«Παίζετε ακόμη ακορντεόν;»

Φυσικά, η ερώτηση ήταν στην πραγματικότητα «Θα θέλατε ακόμα να με βοηθήσετε;»

Ο μπαμπάς της Λίζελ πήγε ως την εξώπορτα και την άνοιξε. Επιφυλακτικά κοίταξε έξω, και από τις δυο μεριές του δρόμου, κι επέστρεψε. Η ετυμηγορία ήταν «κανείς».

Ο Μαξ Φάντενμπουργκ, ο Εβραίος, έκλεισε τα μάτια κι έσκυψε ακόμα πιο μέσα, πιο κοντά στην ασφάλεια. Η βασική ιδέα ήταν γελοία, αλλά την αποδέχτηκε μη έχοντας άλλες επιλογές.

Ο Χανς έλεγξε αν οι κουρτίνες ήταν καλά κλεισμένες. Δεν έπρεπε να υπάρχει ούτε μια χαραματιά. Την ώρα που το έκανε αυτό, ο Μαξ δεν μπόρεσε να τ' αντέξει άλλο. Κάθισε ανακούρκουδα κι έσφιξε τα χέρια του.

Το σκοτάδι τον χάιδεψε.

Τα δάχτυλά του μύριζαν, βαλίτσα, μέταλλο, *Mein Kampf* και επιβίωση.

Μόνον όταν ανασήκωσε το κεφάλι του έφτασε στα μάτια του το αγνό φως από το χολ. Πρόσεξε το κορίτσι με την πιτζάμα να στέκεται εκεί ακίνητο.

«Μπαμπά;»

Ο Μαξ σηκώθηκε όρθιος, σαν σπίρτο που μόλις το άναψαν. Το σκοτάδι φούσκωνε τώρα γύρω του.

«Όλα καλά, Λίζελ», είπε ο μπαμπάς. «Πήγαινε να ξαπλώσεις πάλι».

Χασομέρησε ένα λεπτό πριν τα πόδια της συρθούν αργά προς τα πίσω. Όταν σταμάτησε κι έριξε ένα τελευταίο κλεφτό βλέμμα στον ξένο στην κουζίνα, μπόρεσε να ξεχωρίσει το εξωτερικό περίγραμμα ενός βιβλίου πάνω στο τραπέζι.

«Μη φοβάσαι», άκουσε τον μπαμπά να ψιθυρίζει. «Είναι καλό κορίτσι».

Την επόμενη ώρα το καλό κορίτσι ήταν ξαπλωμένο ξύπνιο στο κρεβάτι κι άκουγε την ήρεμη κουβέντα στην κουζίνα.

Ένα άγριο χαρτί έμενε ακόμα να παιχτεί.

Η ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥ ΠΥΓΜΑΧΟΥ

Ο Μαξ Φάντενμπουργκ γεννήθηκε το 1916. Μεγάλωσε στη Στουτγκάρδη.

Όταν ήταν νεαρός, ανατράφηκε με τέτοιο τρόπο ώστε να αγαπάει την πάλη όσο τίποτε άλλο. Πάλεψε για πρώτη φορά όταν ήταν έντεκα χρόνων και κοκαλιάρης σαν σκουπόξυλο.

Βέντσελ Γκρούμπερ.

Μ' αυτόν πάλεψε.

Ήταν εξυπνάκιας εκείνο το παιδί ο Γκρούμπερ, και είχε πολύ κατσαρά μαλλιά. Η παιδική χαρά προσφερόταν για τέτοιου είδους καβγάδες και τ' αγόρια ευχαρίστως μπλέκονταν σ' αυτούς.

Παλεύανε σαν πρωταθλητές. Για ένα λεπτό.

Γιατί, όταν το πράγμα άρχιζε ν' αποκτά ενδιαφέρον, κάποιος τα χώριζε και τα κατσάδιαζε. Ένας παρατηρητικός γονιός.

Το στόμα του Μαξ γέμισε αίματα.

Γεύτηκε το αίμα και του άρεσε η γεύση του.

Δεν ήταν πολλά τα γειτονόπουλα που τους άρεσε να παλεύουν, κι αν ήταν, δεν πάλευαν με γυμνές γροθιές.

Εκείνη την περίοδο κυκλοφορούσε η φήμη πως οι Εβραίοι προτιμούσαν να μένουν απλοί θεατές και να κάνουν υπολογισμούς. Αντιδρούσαν ήρεμα στις προσβολές και στη συνέχεια στόχευαν την κορυφή. Είναι ολοφάνερο πως όλοι οι Εβραίοι δεν είναι ίδιοι.

Ήταν σχεδόν δυο χρόνων όταν πέθανε ο πατέρας του, που βρέθηκε κομματιασμένος σ' έναν χορταριασμένο λόφο.

Όταν έγινε εννιά, η μητέρα του έμεινε τελείως άφραγκη. Πούλησε τη σχολή μουσικής, που χρησιμοποιούσαν και ως κατοικία, και μετακόμισαν στο σπίτι του θείου του. Εκεί μεγάλωνε με έξι ξαδέρφια που τον κοπανούσαν, τον ενοχλούσαν, μα και συνάμα τον αγαπούσαν. Παλεύοντας με τον μεγαλύτερο, τον Ισαάκ, προπονείτο σε καθημερινή βάση. Εκείνος τον καταχέριζε άγρια σχεδόν κάθε βράδυ.

Όταν ήταν δεκατριών, η τραγωδία χτύπησε ξανά την οικογένεια, όταν πέθανε ο θείος του.

Αναλογικά, ο θείος του δεν ήταν παρορμητικός όπως ο Μαξ. Ήταν ο τύπος του ανθρώπου που δουλεύει ήσυχα και κερδίζει λίγα. Ήταν μοναχικός άνθρωπος και θυσίαζε τα πάντα για την οικογένειά του – πέθανε τελικά από κάτι που μεγάλωνε στο στομάχι του. Έναν θανατηφόρο όγκο που δηλητηρίαζε αργά αλλά σταθερά το σώμα του.

Όπως γίνεται συχνά, η οικογένεια περικύκλωσε το κρεβάτι του και κάθισαν παρακολουθώντας τον να παραδίδεται στο θάνατο.

Με κάποιον τρόπο, η θλίψη και η απώλεια που βίωνε ο Μαξ Φάντενμπουργκ, έφηβος τώρα με τραχιά χέρια, μαυρισμένα μάτια και στραπατσαρισμένα δόντια, του προξενούσαν απογοήτευση και αγανάκτηση. Καθώς έβλεπε το θείο του να λιώνει αργά στο κρεβάτι, αποφάσισε πως δε θ' άφηνε ποτέ τον εαυτό του να πεθάνει έτσι.

Το πρόσωπο του θείου του είχε παραδοθεί στο πεπρωμένο του.

Κίτρινο και γαλήνιο, παρά την υπερβολική

αρχιτεκτονική του κρανίου του – το ατέλειωτο πιγούνι· τα πεταχτά ζυγωματικά· και τα βαθουλωμένα μάτια. Τόσο ήρεμα, που το αγόρι ένιωθε την ανάγκη να τον ρωτήσει κάτι.

Πού είναι η πάλη; αναρωτιόταν.

Πού είναι η θέληση να κρατηθείς στη ζωή;

Φυσικά, όντας δεκατριών χρόνων, ήταν λιγάκι υπερβολικός στις αντιδράσεις του. Δεν έμοιαζε κάπως σαν εμένα στο πρόσωπο. Όχι ακόμα.

Μαζί με τους υπόλοιπους, στεκόταν γύρω από το κρεβάτι κι έβλεπε τον άντρα να πεθαίνει – μια ασφαλής μετάβαση από τη ζωή στο θάνατο. Το φως στο παράθυρο ήταν γκριζο και πορτοκαλί, όπως η απόχρωση που παίρνει το δέρμα το καλοκαίρι, και ο θεός του έδειξε επιτέλους ανακουφισμένος όταν η τελευταία ανάσα του εγκατέλειψε το βασανισμένο κορμί του.

«Όταν ο θάνατος θα προσπαθήσει να με μπλέξει στα δίχτυα του», ορκίστηκε το αγόρι, «θα νιώσει τη γροθιά μου στο πρόσωπό του».

Προσωπικά, εμένα μου αρέσουν κάτι τέτοια. Οι ανόητοι παλικάρισμοί. Ναι.

Μου αρέσουν πολύ.

Από εκείνη τη μέρα και μετά, πάλευε συχνότερα. Μια παρέα από σκληροτράχηλους φίλους και εχθρούς συγκεντρώνονταν το σούρουπο σ' ένα μικρό οικόπεδο στην οδό Στέμπερ και το έριχναν στις μπουνιές. Ανάμεσά τους καθαρόαιμοι Γερμανοί, ο παράξενος Εβραίος κι αγόρια από τις ανατολικές γειτονιές. Τίποτα δε λειτουργούσε ευεργετικότερα προς την ανεξέλεγκτη ενέργεια των εφήβων από έναν καλό καβγά. Ακόμα και οι εχθροί βρίσκονταν πάντα σε απόσταση αναπνοής από το να γίνουν φίλοι.

Απολάμβανε τον κόσμο που παρακολουθούσε και το άγνωστο της έκβασης. Το γλυκόπικρο της αβεβαιότητας: Να κερδίζεις ή να χάνεις.

Ήταν μια αίσθηση που ξεκινούσε από το στομάχι του και στη συνέχεια καταλάμβανε ολόκληρο το κορμί του, τόσο

που φοβόταν πως δε θα μπορούσε να το αντέξει άλλο. Έβρισκε γιατρεία στις μπουνιές. Ήταν ο τύπος του αγοριού που δεν άφηνε τα πράγματα να τον επηρεάζουν αρνητικά.

Όταν η μνήμη τον γυρνούσε πίσω έπειτα από χρόνια, η αγαπημένη του αναμέτρηση ήταν η νούμερο πέντε, τότε που πάλεψε μ' αυτόν τον σκληροτράχηλο ψηλέα, που τον έλεγαν Βάλτερ Κούγκλερ. Ήταν τότε δεκαπέντε χρόνων. Ο Βάλτερ είχε νικήσει και στις τέσσερις από τις προηγούμενες συναντήσεις τους, αλλά αυτή τη φορά ο Μαξ το ένιωθε πως θα συνέβαινε κάτι διαφορετικό. Το αίμα του έβραζε –το αίμα της νίκης–, και είχε την ικανότητα να φοβίζει μα και συνάμα να ξεσηκώνει.

Όπως πάντα, ο κύκλος των θεατών πλήθαινε γύρω τους όσο περνούσε η ώρα. Η λερή γη περίμενε κάτω από τα πόδια τους. Οι θεατές χαμογελούσαν. Βρόμικα δάχτυλα κρατούσαν σφιχτά κάποια λεφτά, και οι φωνές και τα συνθήματα έδιναν κι έπαιρναν με τέτοια ζωντάνια, που έλεγες πως δεν υπήρχε τίποτε άλλο στον κόσμο έξω απ' αυτό.

Θεέ μου, πόση χαρά και φόβος υπήρχαν εδώ, πόση φασαρία.

Οι δυο αντίπαλοι, επηρεασμένοι από την ένταση της στιγμής, αυτοσυγκεντρώνονταν με μάτια ορθάνοιχτα και υπολογισμένες άγριες εκφράσεις.

Έπειτα από ένα περίπου λεπτό που χρειάστηκαν για να τσεκάρουν ο ένας τον άλλο, άρχισαν να πλησιάζουν πιο κοντά στον αντίπαλο μα και στον κίνδυνο. Παλεύανε στο δρόμο, όπως και να 'χει, κι όχι για έναν τίτλο που απαιτούσε τουλάχιστον μια ολόκληρη ώρα. Δεν είχαν κι όλη τη μέρα μπροστά τους.

«Έλα, Μαξ!» του φώναζε ένας από τους φίλους του. Ξέπνοος. «Έλα, Μάξι Τάξι, δε θα τη γλιτώσει αυτή τη φορά, δε θα τη γλιτώσει, Εβραιόπουλο, δε θα τη γλιτώσει!»

Ένα μικρό παιδί με απαλά φουντωτά μαλλιά, χτυπημένη μύτη και θολά μάτια σαν το νερό των βάλτων, ένα κεφάλι ψηλότερος από τον Μαξ, ήταν ο αντίπαλός του.

Πάλευε άτσαλα, με αγκωνιές και γρήγορες μπουινιές στο πρόσωπο του Κούγκλερ. Το άλλο αγόρι ήταν σαφώς δυνατότερο και ικανότερο, και παρέμενε όρθιο, ρίχνοντας συνέχεια γροθιές που προσγειώνονταν τότε στα μάγουλα και τότε στο πιγούνι του Μαξ.

Ο Μαξ συνέχισε να επιτίθεται.

Ακόμα και όταν η σαφής υπεροχή του άλλου ήταν πια αναμφισβήτητη, εκείνος συνέχισε να επιτίθεται. Το αίμα έβαφε κόκκινα τα χείλη του. Αίμα που σύντομα θα ξεραινόταν ανάμεσα στα δόντια του.

Επικράτησε πανζουρλισμός όταν μια τελευταία γροθιά τον έριξε κάτω. Τα λεφτά είχαν ήδη αρχίσει ν' αλλάζουν χέρια.

Ο Μαξ σηκώθηκε.

Είχε βγει νοκ άουτ γι' άλλη μια φορά πριν αλλάξει τακτική, παρασύροντας τον Βάλτερ Κούγκλερ λίγο πιο κοντά απ' όσο θα ήθελε να πλησιάσει. Μόλις το κατάφερε, ο Μαξ του έριξε μια γρήγορη, δυνατή μπουινιά στο πρόσωπο. Ακριβώς στη μύτη του.

Ο Κούγκλερ έχασε ξαφνικά το φως του, έκανε παραπατώντας μερικά βήματα προς τα πίσω και ο Μαξ άρπαξε την ευκαιρία που ζητούσε. Τον πλευρίσε από τα δεξιά και του έδωσε άλλη μια γροθιά κατευθείαν στα πλευρά. Το δεξί του χέρι τον αποτέλειωσε με μια μπουινιά στο πιγούνι. Ο Βάλτερ Κούγκλερ έμενε ξαπλωμένος στο έδαφος, με τα ξανθά του μαλλιά γεμάτα χρώματα. Τα πόδια του, ανοιχτά, σχημάτιζαν ένα V. Δάκρυα όμοια με μικρά κρύσταλλα κυλούσαν στο πρόσωπό του, παρά το γεγονός πως δεν έκλαιγε. Τα δάκρυα έβγαιναν αυθόρμητα από μέσα του.

Οι θεατές είχαν αρχίσει το μέτρημα.

Πάντα μετρούσαν, απλά για την περίπτωση που ο ηττημένος σηκωνόταν από κάτω. Φωνές και νούμερα.

Το έθιμο ύστερα από έναν αγώνα πάλης ήταν ο χαμένος να σηκώσει το χέρι του νικητή. Όταν ο Κούγκλερ

τελικά κατάφερε να σηκωθεί από κάτω, πήγε μουτρωμένος προς το μέρος του Μαξ Φάντενμπουργκ και σήκωσε το χέρι του στον αέρα.

«Σ' ευχαριστώ», του είπε ο Μαξ.

Ο Κούγκλερ τον προειδοποίησε. «Την επόμενη φορά θα σε σκοτώσω».

Συνολικά, στα λίγα χρόνια που μεσολάβησαν, ο Μαξ Φάντενμπουργκ και ο Βάλτερ Κούγκλερ πάλεψαν δεκατρείς φορές. Ο Βάλτερ ζητούσε πάντα εκδίκηση για εκείνη την πρώτη νίκη που του στέρησε ο Μαξ, και ο Μαξ ήθελε να υπερβεί τη στιγμή της δόξας του. Το τελικό αποτέλεσμα ήταν 10-3 υπέρ του Βάλτερ.

Πάλευαν ο ένας ενάντια στον άλλο μέχρι το 1933, ως τα δεκαεφτά τους. Ο σεβασμός στην υπεροχή του αντιπάλου μετατράπηκε σε αληθινή φιλία, και η διάθεσή τους να παλεύουν τους εγκατέλειψε σιγά σιγά. Και βάλθηκαν να βρουν δουλειές, όλα πήγαιναν καλά μέχρι που ο Μαξ απολύθηκε με τους υπόλοιπους Εβραίους συναδέλφους του από το εργοστάσιο Γέντερμαν το '35. Και ύστερα, όχι πολύ καιρό μετά, έκαναν την εμφάνισή τους τον Νοέμβρη οι νόμοι που στερούσαν από τους Εβραίους τη γερμανική υπηκοότητα και απαγόρευαν τους γάμους μεταξύ Γερμανών και Εβραίων.

«Χριστέ μου», είπε ο Βάλτερ ένα βράδυ, όταν συναντήθηκαν στο μικρό οικόπεδο όπου συνήθιζαν να παλεύουν. «Εκείνα ήταν χρόνια, έτσι δεν είναι; Δεν έχει μείνει τίποτε από τα περασμένα εδώ γύρω». Έδωσε στο μανίκι του Μαξ, ακριβώς εκεί που ήταν το αστέρι, ένα χτυπηματάκι με την ανάστροφη του χεριού του. «Δε θα μπορούσαμε να ξαναπαλέψουμε πια».

Ο Μαξ διαφώνησε. «Και βέβαια θα μπορέσουμε. Δεν επιτρέπεται να παντρευτείς Εβραίο, αλλά δεν υπάρχει κανείς νόμος που να απαγορεύει να παλέψεις μαζί του».

Ο Βάλτερ χαμογέλασε. «Θα υπάρχει πιθανότητα ένας νόμος που να το επιβραβεύει – για όσο διάστημα θα νικάς

εσύ».

Τα επόμενα λίγα χρόνια συναντιόνταν σποραδικά. Ο Μαξ μαζί με τους υπόλοιπους Εβραίους διωκόταν σταθερά από παντού και επανειλημμένα κινδύνεψε να τον τσαλαπατήσουν, ο Βάλτερ είχε απορροφηθεί από τη δουλειά του. Σ' ένα τυπογραφείο.

Αν είστε ο τύπος που ενδιαφέρεται, ναι, υπήρξαν κάποια κορίτσια στη ζωή του εκείνα τα χρόνια. Μια που την έλεγαν Τάνια, μια άλλη ονόματι Χίλντι. Καμιά από αυτές τις σχέσεις δεν κράτησε πολύ. Δεν υπήρχε ο χρόνος, ίσως εξαιτίας της αβεβαιότητας και της πίεσης στη ζωή του. Ο Μαξ έπρεπε να ψάξει για δουλειά. Τι θα μπορούσε να προσφέρει σ' εκείνα τα κορίτσια; Γύρω στο 1938, δεν μπορούσε κανείς αληθινά να φανταστεί πως η ζωή των Εβραίων θα γινόταν ακόμα πιο δύσκολη.

Και ύστερα ήρθε η 9η Νοεμβρίου. Η Κρίσταλναχτ. Η Νύχτα των Κρυστάλλων. Η νύχτα των σπασμένων γυαλιών.

Ήταν αυτή η νύχτα που κατέστρεψε πολλούς από τους Εβραίους συντρόφους του, αλλά αποδείχτηκε πως είχε έρθει η στιγμή για τον Μαξ Φάντενμπουργκ να δραπετεύσει. Ήταν μόλις είκοσι δύο χρόνων.

Πολλές εβραϊκές επιχειρήσεις καταστρέφονταν και λεηλατούνταν την ίδια στιγμή που ακούστηκαν τα δυνατά χτυπήματα στην πόρτα του διαμερίσματος. Με τη θεία του, τη μητέρα του, τα ξαδέρφια του και τα παιδιά τους, ο Μαξ καθόταν στριμωγμένος στο καθιστικό.

«Aufmachen!»

Κοιτάχτηκαν μεταξύ τους. Ο πειρασμός να σκορπιστούν στα άλλα δωμάτια ήταν μεγάλος, αλλά ο φόβος είναι παράξενο συναίσθημα. Τους είχε παραλύσει.

Ξανά. «Ανοίξτε!»

Ο Ισαάκ σηκώθηκε και πήγε προς την πόρτα. Το ξύλο έλεγε πως ανάσαινε, έτρεμε ακόμη από τα χτυπήματα που μόλις είχε δεχτεί. Κοίταξε πίσω του το φόβο στα πρόσωπά τους, γύρισε το κλειδί και άνοιξε την πόρτα.

Όπως αναμενόταν, ήταν ένας ναζί. Ένστολος.

«Ποτέ».

Ήταν η απάντηση του Μαξ.

Αρπάχτηκε από το χέρι της μητέρας του και από εκείνο της Σάρας, που ήταν πιο κοντά από τ' άλλα ξαδέρφια του. «Δεν πρόκειται να φύγω. Αν δεν μπορούμε να φύγουμε όλοι μαζί, ούτε εγώ θα φύγω».

Έλεγε ψέματα.

Όταν άρχισε να τον σπρώχνει έξω η υπόλοιπη οικογένειά του, η ανακούφιση που ένιωσε ισοδυναμούσε μέσα του με προσβολή. Ήταν κάτι που δεν ήθελε με τίποτα να το νιώσει, κι όμως έκανε δυναμικά την παρουσία του. Πώς μπορούσε; Πώς μπορούσε να νιώθει έτσι;

Κι όμως μπόρεσε.

«Μην πάρεις τίποτα μαζί σου», του είπε ο Βάλτερ. «Έλα μόνο με ό,τι φοράς. Θα σου δώσω εγώ τα υπόλοιπα».

«Μαξ». Ήταν η μητέρα του.

Από ένα συρτάρι έβγαλε ένα παλιοκαιρισμένο κομμάτι χαρτί και το έχωσε στην τσέπη του σακακιού του. «Αν ποτέ...» Τον κράτησε μια τελευταία φορά, από τα μπράτσα. «Αυτό μπορεί να είναι η τελευταία σου ελπίδα».

Κοίταξε το πρόσωπό της, που είχε αρχίσει να γερνάει, και τη φίλησε, δυνατά, στα χείλη.

«Έλα». Ο Βάλτερ τον τράβηξε καθώς η υπόλοιπη οικογένεια έλεγε τα αντίο της και του έδινε χρήματα. Και μερικά αντικείμενα αξίας. «Υπάρχει χάος εκεί έξω, και χάος είναι αυτό που χρειαζόμαστε».

Έφυγαν χωρίς να ξαναγυρίσουν να κοιτάξουν πίσω τους. Αυτό τον βασάνιζε.

Αν είχε ρίξει ένα τελευταίο βλέμμα στην οικογένειά του καθώς έφευγε από το διαμέρισμα. Ίσως η ενοχή που ένιωθε να μην ήταν τόσο βαριά. Ούτε ένα τελευταίο αντίο.

Ούτε ένα τελευταίο βλέμμα. Τίποτε, απλώς ξεμάκρυνε από εκεί.

Τα επόμενα δύο χρόνια παρέμεινε κρυμμένος, σε μια

άδεια αποθήκη. Ήταν σ' ένα κτίριο όπου ο Βάλτερ δούλευε τα προηγούμενα χρόνια. Το φαγητό ήταν λίγο. Η καχυποψία μεγάλη. Όσοι Εβραίοι στη γειτονιά είχαν χρήματα μετανάστευαν. Οι υπόλοιποι προσπαθούσαν κι εκείνοι, αλλά, το ήξεραν, χωρίς μεγάλα περιθώρια επιτυχίας. Η οικογένεια του Μαξ ανήκε στη δεύτερη κατηγορία. Ο Βάλτερ μάθαινε γι' αυτούς όσο πιο συχνά και διακριτικά μπορούσε. Ένα απόγευμα που πήγε ξανά να τους επισκεφτεί, κάποιος άλλος τού άνοιξε την πόρτα.

Όταν ο Μαξ άκουσε τα νέα, ένιωσε σαν να τον είχαν συνθλίψει, σαν μια σελίδα κατάστικτη από λάθη. Σαν σκουπίδι.

Κι όμως, κάθε μέρα κατάφερνε να γεμίζει και πάλι με δύναμη, αηδιασμένος μα και γεμάτος ευγνωμοσύνη που ζούσε. Ένα ερείπιο, στην ουσία, που όμως στεκόταν ακόμη όρθιο.

Γύρω στα μέσα του 1939, ακριβώς έξι μήνες από την περίοδο που είχε καταφύγει στην κρυψώνα, αποφάσισαν πως ήταν ανάγκη να πάρουν άλλα μέτρα δράσης. Εξέτασαν το χαρτί που είχε δοθεί στον Μαξ όταν έφευγε. Αυτό το χαρτί που θα μπορούσε να γίνει η σωτηρία του. Του πρόσφερε μια κάποια παράδοση ανακούφιση, και ξέρουμε ήδη τι ακριβώς ήταν γραμμένο σ' εκείνο το κομμάτι χαρτί:

☞ ΕΝΑ ΟΝΟΜΑ, ΜΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ☞

Χανς Χούμπερμαν

Οδός Χίμελ 33, Μόλχινγκ

«Χειροτερεύουν τα πράγματα», είπε ο Βάλτερ στον Μαξ. «Ανά πάσα στιγμή τώρα θα μπορούσαν να μας ανακαλύψουν». Οι σκιές στο σκοτάδι είχαν αποκτήσει μεγάλη κινητικότητα. «Δεν ξέρουμε τι μπορεί να συμβεί. Μπορεί να μας πιάσουν. Θα πρέπει να βρεις άλλο μέρος... Φοβάμαι να ζητήσω βοήθεια. Μπορεί να με ανακρίνουν». Υπήρχε μόνο μια λύση. «Θα πάω εκεί κάτω και θα βρω

εκείνον τον άντρα. Αν έχει γίνει ναζιστής –πράγμα πολύ πιθανό–, θα φύγω. Τουλάχιστον θα ξέρουμε τότε, richtig;»

Ο Μαξ του έδωσε και το τελευταίο του πφένιχ για να κάνει το ταξίδι, και λίγες μέρες αργότερα, όταν ο Βάλτερ επέστρεψε, αγκαλιάστηκαν πριν τον ρωτήσει με κομμένη την ανάσα: «Και;»

Ο Βάλτερ κούνησε καταφατικά το κεφάλι του. «Είναι καλός άνθρωπος. Παίζει ακόμα το ακορντεόν που σου είπε η μητέρα σου – το ακορντεόν του πατέρα σου. Δεν έχει γίνει μέλος του κόμματος. Μου έδωσε χρήματα». Σ' αυτό το στάδιο, ο Χανς Χούμπερμαν ήταν απλώς ένα όνομα. «Είναι πολύ φτωχός, είναι παντρεμένος και υπάρχει κι ένα παιδί».

Αυτό πυροδότησε το ενδιαφέρον του Μαξ. «Πόσων χρόνων;»

«Δέκα. Δεν μπορείς να τα έχεις όλα».

«Ναι, τα παιδιά είναι φλύαρα».

«Είμαστε τυχεροί ωστόσο, όπως κι αν έχουν τα πράγματα».

Κάθισαν για λίγο σιωπηλοί. Ο Μαξ ήταν εκείνος που τάραξε την ησυχία.

«Θα πρέπει ήδη να με μισεί, ε;»

«Δε νομίζω. Μου έδωσε και χρήματα, έτσι δεν είναι; Είπε, η υπόσχεση είναι υπόσχεση».

Μια εβδομάδα αργότερα έφτασε ένα γράμμα. Ο Χανς είχε ειδοποιήσει τον Βάλτερ Κούγκλερ πως θα προσπαθούσε να βοηθήσει οποτεδήποτε μπορούσε. Υπήρχε ένας χάρτης του Μόλχινγκ και της ευρύτερης περιοχής του Μονάχου, όπως και μια πάροδος από το Πάσινγκ –τον πιο αξιόπιστο σταθμό του τρένου– που έβγαζε ως την πόρτα του. Στο γράμμα, οι τελευταίες λέξεις ήταν ξεκάθαρες.

Να προσέχεις.

Στα μέσα του Μάη του 1940 έφτασε το *Mein Kampf*, μ' ένα κλειδί χωμένο στο εσώφυλλο.

Ο άντρας είναι πανέξυπνος, σκέφτηκε ο Μαξ, αλλά εξακολουθούσε να ανατριχιάζει όταν σκεφτόταν το ταξίδι

προς το Μόναχο. Βαθιά μέσα του, ευχόταν, μαζί μ' άλλα πολλά, να μην πραγματοποιηθεί αυτό το ταξίδι.

Δεν παίρνεις πάντα αυτό που επιθυμείς. Ιδιαίτερα στη ναζιστική Γερμανία.

Ξανά, ο καιρός περνούσε. Ο πόλεμος εξαπλωνόταν.

Κι ο Μαξ παρέμενε κρυμμένος από τον κόσμο σ' ένα άλλο άδειο δωμάτιο. Μέχρι να συμβεί το αναπόφευκτο.

Ο Βάλτερ έλαβε ειδοποίηση πως τον έστελναν στην Πολωνία, για να συνεχίσει τη διεκδίκηση της γερμανικής υπεροχής πάνω στους Πολωνούς και τους Εβραίους – ένα και το αυτό ήταν. Η ώρα είχε φτάσει.

Ο Μαξ έκανε τη διαδρομή ως το Μόναχο και από εκεί στο Μόλχινγκ, και τώρα καθόταν στην κουζίνα ενός ξένου, ζητώντας τη βοήθεια που λαχταρούσε, ενώ βαθιά μέσα του τον βασάνιζε η σκέψη πως αυτό που του άξιζε ήταν η καταδίκη.

Ο Χανς Χούμπερμαν του έσφιξε το χέρι και συστήθηκε. Του έφτιαξε καφέ στο σκοτάδι.

Το κορίτσι είχε αποσυρθεί από ώρα, αλλά τώρα κάποια άλλα βήματα πλησίαζαν την αναπάντεχη άφιξη. Το άγνωστο χαρτί.

Στο σκοτάδι, οι τρεις τους, βυθισμένοι ο καθένας στις σκέψεις του, κοιτάζονταν. Η μόνη που μίλησε ήταν η γυναίκα.

Η ΟΡΓΗ ΤΗΣ ΡΟΖΑΣ

Όταν η χαρακτηριστική φωνή της Ρόζας Χούμπερμαν έκανε την είσοδό της στην κουζίνα, τη Λίζελ την είχε πάρει πάλι ο ύπνος. Ξύπνησε τρομαγμένη.

«Was ist los?»

Η περιέργεια κατέλαβε κάθε ίνα του κορμιού της, καθώς φανταζόταν πως η Ρόζα ετοιμαζόταν να εξαπολύσει έναν οργισμένο εξάψαλμο. Προσεκτικές κινήσεις και το τράβηγμα μιας καρέκλας.

Έπειτα από δέκα λεπτά βασανιστικής πειθαρχίας, η Λίζελ δεν άντεξε, σηκώθηκε και πήγε προς το διάδρομο, κι αυτό που είδε στ' αλήθεια την παραξένεψε, καθώς η Ρόζα Χούμπερμαν στεκόταν όρθια πλάι στον Μαξ Φάντενμπουργκ και τον παρακολουθούσε καθώς εκείνος ρουφούσε τη διαβόητη μπιζελόσουπά της. Η κουζίνα φωτιζόταν από ένα κερί πάνω στο τραπέζι. Ένα κερί που δεν τρεμόπαιζε.

Η μαμά ήταν σοβαρή.

Η πλαδαρή φηγούρα της εξέπεμπε ανησυχία.

Κατά κάποιον τρόπο, ωστόσο, υπήρχε επίσης μια έκφραση θριάμβου στο πρόσωπό της, και δεν ήταν ο

θρίαμβος που προερχόταν από το γεγονός πως είχε σώσει ένα ακόμη ανθρώπινο πλάσμα από την καταδίωξη. Ήταν κάτι περισσότερο, πέρα από την εμπειρία του γεγονότος. Καταλαβαίνετε; Τουλάχιστον αυτός δεν παραπονιέται. Κοίταξε μια τη σούπα και μια τον Εβραίο και ύστερα πάλι τη σούπα.

Όταν μίλησε ξανά, τον ρώτησε μόνο αν ήθελε να φάει κι άλλο.

Ο Μαξ αρνήθηκε, προτιμώντας να πάει στο νεροχύτη και να κάνει εμετό. Η πλάτη του τον έκανε να σφαδάζει από τον πόνο και τα χέρια του ήταν απλωμένα μπροστά. Τα δάχτυλά του άρπαξαν το μέταλλο.

«Ιησού, Μαρία και Ιωσήφ», μουρμούρισε η Ρόζα. «Κι άλλο».

Γυρνώντας προς το μέρος της, ο Μαξ ζήτησε συγγνώμη. Τα λόγια του έβγαιναν δύσκολα, μονολεκτικά, πνιγμένα στην ξινίλα του εμετού. «Συγγνώμη, νομίζω πως έφαγα πολύ. Το στομάχι μου, ξέρετε, έχει περάσει τόσοσ καιρός από τότε που... Δεν πιστεύω πως μπορεί να φέρει βόλτα τέτοιο...»

«Κάνε στην μπάντα», τον διέταξε η Ρόζα. Άρχισε να καθαρίζει.

Όταν τέλειωσε, βρήκε τον νεαρό άντρα στο τραπέζι της κουζίνας, εντελώς σκυθρωπό. Ο Χανς στεκόταν απέναντί του και τα χέρια του σχημάτιζαν χούφτα πάνω από την επιφάνεια του τραπεζιού.

Η Λίζελ, από το διάδρομο, μπορούσε να δει το τραβηγμένο πρόσωπο του ξένου, και πίσω από αυτό την ανήσυχη έκφραση για τη φασαρία στην οποία είχε βάλει τη μαμά.

Κοίταξε και τους δυο θετούς γονείς της. Ποιοι ήταν τελικά;

ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΣΤΗ ΛΙΖΕΛ

Δύσκολο ν' απαντήσει κανείς τι είδους άνθρωποι ήταν ο Χανς και η Ρόζα Χούμπερμαν. Καλοσυνάτοι; Ανίδεοι σε βαθμό ηλιθιότητας; Σαλεμένοι;

Αυτό, ωστόσο, που ήταν ευκολότερο να προσδιοριστεί ήταν η δύσκολη θέση στην οποία είχαν βρεθεί.

☞ Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΧΑΝΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΡΟΖΑΣ ΧΟΥΜΠΕΡΜΑΝ ☞

Πολύ δυσάρεστη.

**Χωρίς να θέλουμε να υπερβάλουμε,
επικίνδυνα δυσάρεστη.**

Όταν ένας Εβραίος παρουσιάζεται στο σπίτι σου τα ξημερώματα, στη γενέτειρά του ναζισμού, είναι φυσικό να βιώσεις ανάμεικτα συναισθήματα, υπερβολικής ανησυχίας, αγωνίας, δυσπιστίας, παράνοιας. Όλοι παίζουν ένα ρόλο, κι όλοι οι ρόλοι οδηγούν σε μια ύπουλη καχυποψία. Ο φόβος είναι ύπουλο πράγμα, σε πλησιάζει γλυκά κι αθόρυβα. Στο τέλος σε τυφλώνει.

Όμως θα πρέπει να κάνουμε μια επισήμανση που ίσως να ξαφνιάσει: παρά την έντονη παρουσία του φόβου στο

σκοτάδι της κουζίνας τους, εκείνοι αντιστάθηκαν στην έντονη επιθυμία τους να διολισθήσουν προς την υστερία.

Η μαμά έδωξε τη Λίζελ από την κουζίνα.

«Bett, Saumensch». Η φωνή ήρεμη αλλά αποφασιστική. Ασυνήθιστη για τους τρόπους της μαμάς.

Ο μπαμπάς μπήκε λίγα λεπτά αργότερα στην κρεβατοκάμαρα και ανασήκωσε τα σκεπάσματα του άδειου κρεβατιού.

«Alles gut? Όλα καλά;»

«Ναι, μπαμπά».

«Όπως μπορείς να δεις και μόνη σου, έχουμε έναν επισκέπτη στο σπίτι». Το μόνο που μπορούσε εκείνη να δει ήταν το ψηλόλιγνο σχήμα του κορμιού του Χανς Χούμπερμαν στο σκοτάδι. «Θα κοιμηθεί εδώ πέρα απόψε».

«Ναι, μπαμπά».

Λίγα λεπτά αργότερα, ο Μαξ Φάντενμπουργκ μπήκε στο δωμάτιο, αθόρυβος κι ασαφής. Ο άντρας δεν ανάσαινε. Δε σάλευε. Ωστόσο, με κάποιον τρόπο, ήρθε από την πόρτα ως το κρεβάτι και χώθηκε κάτω από τα σκεπάσματα.

«Όλα καλά;»

Ήταν ξανά ο μπαμπάς, αλλά αυτή τη φορά μιλούσε στον Μαξ.

Η απάντηση μετεωρίστηκε αρχικά έξω από το στόμα του, και στη συνέχεια πήρε το σχήμα λεκέ στο ταβάνι. Τόσος ήταν ο βαθμός της ντροπής του. «Ναι. Σας ευχαριστώ». Το είπε ξανά, όταν ο μπαμπάς πήγε στη συνηθισμένη του θέση στην καρέκλα πλάι στο κρεβάτι της Λίζελ. «Σας ευχαριστώ».

Πέρασε άλλη μια ώρα πριν τελικά η Λίζελ αποκοιμηθεί. Κοιμήθηκε βαθιά για πολλές ώρες.

Ένα χέρι την ξύπνησε ακριβώς στις οχτώ και μισή το πρωί.

Η φωνή στην άλλη άκρη του χεριού την πληροφόρησε πως δε θα πήγαινε σχολείο εκείνη την ημέρα. Κατά τα φαινόμενα, ήταν άρρωστη.

Όταν ξύπνησε εντελώς, κοίταξε τον ξένο στο κρεβάτι

απέναντι. Η κουβέρτα άφηνε να φανεί μόνο μια γερτή στο πλάι τούφα μαλλιών, μα δεν ακουγόταν κανένας θόρυβος, σαν να είχε με κάποιον τρόπο εκπαιδεύσει τον εαυτό του ακόμα και να κοιμάται πιο ήσυχα. Με μεγάλη προσοχή, προχώρησε ως αυτόν, ακολουθώντας τον μπαμπά στο διάδρομο.

Για πρώτη φορά από τότε που ήρθε σ' αυτό το σπίτι, η κουζίνα και η μαμά κοιμόνταν. Είχε θρονιαστεί εκεί μέσα μια αφύσικη σιωπή. Μια σιωπή που, προς ανακούφιση της Λίζελ, κράτησε μόνο λίγα λεπτά.

Υπήρχε φαγητό στο τραπέζι και ήχος από μαχαιροπύρρινα.

Η μαμά ανέφερε λεπτομερώς τις προτεραιότητες της ημέρας. Κάθισε στο τραπέζι και είπε «Άκου τώρα, Λίζελ. Ο μπαμπάς θα σου μιλήσει για κάτι σήμερα». Ήταν σοβαρά τα πράγματα – δεν την είχε πει ούτε μια φορά Saumensch. Ήταν πραγματικός άθλος εγκράτειας. «Θα σου μιλήσει και θα πρέπει να τον ακούσεις προσεκτικά. Έγινα κατανοητή;»

Το κορίτσι ακόμα κατάπινε.

«Έγινα κατανοητή, Saumensch;» Ηρέμησε λιγάκι τώρα.

Το κορίτσι κούνησε καταφατικά το κεφάλι του.

Όταν ξαναμπήκε στην κρεβατοκάμαρα για να πάρει τα ρούχα της, το κορμί στο απέναντι κρεβάτι είχε γυρίσει πλευρό και είχε κουλουριαστεί. Δεν έμοιαζε πια με ξερό κούτσουρο, αλλά μ' ένα Z, που έπιανε διαγωνίως το κρεβάτι.

Σαν μια τεθλασμένη γωνία.

Μπορούσε να δει το πρόσωπό του τώρα, στο αχνό φως. Το στόμα του ήταν ανοιχτό και το δέρμα του έμοιαζε με τσόφλι αυγού. Μουστάκια κάλυπταν τα ζυγωματικά και το πιγούνι του, και τ' αυτιά του ήταν σκληρά κι επίπεδα. Είχε μικρή μύτη αλλά σαφέστατα παραμορφωμένη.

«Λίζελ!» Γύρισε.

«Κουνήσου από εκεί!»

Κουνήθηκε, και πήγε στην τουαλέτα.

Όταν άλλαξε ρούχα και μπήκε στο διάδρομο, συνειδητοποίησε πως δε θα πήγαινε πολύ μακριά. Ο μπαμπάς στεκόταν μπροστά στην πόρτα που κατέβαζε στο υπόγειο. Χαμογέλασε αχνά, άναψε τη λάμπα και την κατέβασε κάτω.

Ανάμεσα στα βουναλάκια των πεταμένων πανιών που έστρωνε όταν μπογιάζιζε και τη μυρωδιά της μπογιάς, ο μπαμπάς τής είπε να καθίσει άνετα. Στον τοίχο υπήρχαν ακόμα οι ζωγραφισμένες λέξεις που της μάθαινε στο παρελθόν. «Πρέπει να σου πω κάτι».

Η Λίζελ κάθισε πάνω σε μια στοίβα από πανιά ψηλή ως ένα μέτρο. Ο μπαμπάς πάνω σ' ένα δοχείο μπογιάς των δεκαπέντε λίτρων. Για λίγα λεπτά, εκείνος έψαχνε να βρει τις κατάλληλες λέξεις. Όταν επιτέλους ήρθαν, σηκώθηκε όρθιος για να τις πει. Έτριψε τα μάτια του.

«Λίζελ», είπε ήρεμα, «δεν ήμουν ποτέ σίγουρος αν θα συνέβαινε στην οικογένειά μας κάτι σαν το σημερινό, γι' αυτό και ποτέ δε σου μίλησα. Για μένα. Για τον άντρα στο πάνω πάτωμα». Περπατούσε από τη μιαν άκρη του υπογείου στην άλλη, με το φως της λάμπας να μεγαθύνει τη σκιά του. Τον μεταμόρφωνε σ' ένα γίγαντα πάνω στον τοίχο, ένα γίγαντα που πήγαινε πέρα-δώθε.

Όταν σταμάτησε να βηματίζει, η σκιά του ξεπρόβαλε πίσω του, σαν να τον παρακολουθούσε. Πάντα κάποιος παρακολουθούσε.

«Θ' αρχίσω από το ακορντεόν μου», της είπε, και από εκεί άρχισε η ιστορία.

Της εξήγησε για τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και για τον Έρικ Φάντενμπουργκ, και ύστερα για την επίσκεψή του στη γυναίκα του σκοτωμένου στρατιώτη. «Το αγόρι που μπήκε στο δωμάτιο εκείνη την ημέρα είναι ο άντρας στο επάνω πάτωμα. Verstehst? Κατάλαβες;»

Η κλέφτρα των βιβλίων καθόταν κι άκουγε την ιστορία του Χανς Χούμπερμαν. Κράτησε αρκετή ώρα, και ύστερα ήρθε η στιγμή της αλήθειας, που θα τη μάθαινε έπειτα από

μια πολύ προφανή κι αναγκαία διάλεξη.

«Λίξελ, θα πρέπει να μ' ακούσεις προσεκτικά». Ο μπαμπάς την ανάγκασε να σηκωθεί όρθια και της κράτησε το χέρι.

Κοίταξαν μαζί τον τοίχο.

Σκοτεινά σχήματα και λέξεις για εξάσκηση. Της έσφιξε τα δάχτυλα.

«Θέλω να θυμάσαι πάντα τα γενέθλια του Φίρερ – εκείνο το βράδυ που γυρίσαμε περπατώντας στο σπίτι μετά την πυρά; Θυμάσαι τι μου υποσχέθηκες;»

Το κορίτσι συμφώνησε. Στον τοίχο, είπε: «Αυτό θα το κρατήσω μυστικό».

«Σωστά». Ανάμεσα στις σκιές που κρατιόνταν χέρι χέρι, οι ζωγραφισμένες λέξεις ήταν σκορπισμένες παντού, άλλες σκαρφαλωμένες στους ώμους τους, άλλες ξεκουράζονταν στα κεφάλια τους κι άλλες κρέμονταν από τα χέρια τους. «Λίξελ, αν μιλήσεις σε κάποιον για τον άντρα επάνω, θα μας βάλεις σε μεγάλο κίνδυνο». Πέρασε την καθοριστική γραμμή του φόβου για να τα ξεχάσει όλα αλλά και για να την καθησυχάσει αρκετά ώστε να παραμείνει ήρεμη. Ήταν σαν να την τάιζε με τα λόγια του ενώ παράλληλα την παρακολουθούσε με τα μεταλλικά του μάτια. Η απελπισία χέρι με χέρι με τη γαλήνη. «Το λιγότερο που θα μπορούσε να συμβεί θα ήταν να έρθουν και να συλλάβουν τη μαμά κι εμένα». Ο Χανς ανησυχούσε πως ίσως είχε παρατραβήξει το σχοινί, πως μια λέξη του ακόμα θα την τρομοκρατούσε πολύ, αλλά, υπολογίζοντας τον κίνδυνο, προτίμησε να την οδηγήσει στον μεγάλο φόβο παρά να μην τη φοβίσει αρκετά. Το κορίτσι έπρεπε να συμμορφωθεί απόλυτα, τα περιθώρια είχαν στενέψει απελπιστικά.

Προς το τέλος, ο Χανς Χούμπερμαν κοίταξε τη Λίξελ Μέμινγκερ και σιγουρεύτηκε πως ήταν προσηλωμένη σ' αυτό που της έλεγε.

Της έδωσε μια λεπτομερή περιγραφή για τις συνέπειες που θα μπορούσαν να προκύψουν.

«Αν μιλήσεις κάπου γι' αυτόν τον άντρα...» Στη δασκάλα της.

Στον Ρούντι.

Δεν είχε σημασία σε ποιον.

Αυτό που είχε σημασία ήταν πως τ' ακολουθούσε όλα σίγουρη τιμωρία.

«Γι' αρχή», είπε, «θα πάρω όλα σου τα βιβλία – και θα τα κάψω». Πόσο άσπλαχνη πράξη. «Θα τα ρίξω στη σόμπα ή στο τζάκι». Ήξερε πως είχε μεταμορφωθεί σε τύραννο, αλλά ήταν αναγκαίο να το κάνει. «Καταλαβαίνεις;»

Ένωθε σαν να της είχαν ανοίξει μια τρύπα στο κορμί. Δάκρυα άρχισαν να τρέχουν από τα μάτια της.

«Ναι, μπαμπά».

«Συνεχίζω». Ήταν ανάγκη να παραμείνει σκληρός, κι έπρεπε να πασχίσει πολύ για να το πετύχει.

«Θα σε πάρουν μακριά μου. Θα το ήθελες αυτό;» Έκλαιγε τώρα, μ' όλη της την καρδιά. «Nein».

«Καλά». Το σφίξιμο του χεριού του έγινε πιο έντονο. «Θα σύρουν αυτόν τον άντρα μακριά, και ίσως και τη μαμά κι εμένα – και δε θα μπορέσουμε να ξαναγυρίσουμε πίσω ποτέ».

Κι αυτό ήταν το τελειωτικό χτύπημα.

Το κορίτσι άρχισε να κλαίει ανεξέλεγκτα, ο μπαμπάς πέθαινε από την επιθυμία να την τραβήξει κοντά του και να την κρατήσει σφιχτά στην αγκαλιά του. Δεν το έκανε. Έσκυψε μόνο και την κοίταξε αρκετή ώρα στα μάτια. Ύστερα μίλησε πάλι πιο ήρεμα τώρα. «Verstehst du mich? Καταλαβαίνεις τι σου λέω;»

Το κορίτσι κούνησε καταφατικά το κεφάλι του. Έκλαιγε, νικημένη, εξουθενωμένη, κι ο μπαμπάς τη σήκωσε τώρα ψηλά στον αέρα, που μύριζε μπογιά, και την κοίταξε στο φως της κηροζίνης.

«Καταλαβαίνω, μπαμπά, καταλαβαίνω».

Η φωνή της ακούστηκε πνιχτή έτσι όπως την έσφιγγε στο κορμί του, κι έμειναν αγκαλιασμένοι για λίγα λεπτά· η

Λίζελ δυσκολευόταν ν' ανασάνει και ο μπαμπάς έτριβε την πλάτη της.

Όταν ανέβηκαν πάλι στο πάνω πάτωμα, βρήκαν τη μαμά καθισμένη στην κουζίνα, μόνη και σκεφτική. Όταν τους είδε, σηκώθηκε κι έκανε νόημα στη Λίζελ να πάει κοντά της, καθώς είχε προσέξει τα στεγνά τώρα δάκρυα που είχαν αφήσει τα σημάδια τους στο πρόσωπό της. Την τράβηξε κοντά της, μα το δικό της αγκάλιασμα ήταν άγαρμπο. «Alles gut, Saumensch?»

Δε χρειαζόταν να πάρει απάντηση. Όλα ήταν καλά. Αλλά ήταν και φριχτά επίσης.

Ο ΚΟΙΜΙΣΜΕΝΟΣ

Ο Μαξ Φάντενμπουργκ κοιμόταν συνέχεια τρεις ολόκληρες μέρες.

Σε κάποιες στιγμές αυτού του ύπνου, η Λίζελ καθόταν και τον παρακολουθούσε. Και την τρίτη μέρα τής μπήκε η ιδέα να τον παρακολουθεί συνέχεια, για να δει αν ανάσαινε ακόμα. Μπορούσε τώρα να ερμηνεύσει τα σημάδια της ζωής πάνω του, από τις κινήσεις των χειλιών του, από το γέμι του, που ανεβοκατέβαινε, κι από τις τούφες των μαλλιών του, που σαλεύανε ανεπαίσθητα όταν το κεφάλι του συστρεφόταν, προφανώς από κάποιο όνειρο.

Συχνά, καθώς στεκόταν από πάνω του, μια σκέψη την έκανε να ντρέπεται, ότι θα ξυπνούσε εκείνη τη στιγμή, ότι τα μάτια του μόλις άνοιγαν θα την έβλεπαν – να τον παρακολουθεί. Η ιδέα πως θα μπορούσε να την πιάσει στα πράσα τη βασάνιζε μα και την ενθουσίαζε ταυτόχρονα. Το έτρεμε μα και το προσκαλούσε. Μόνον όταν τη φώναζε η μαμά έφευγε από εκεί, ανακουφισμένη μα και την ίδια στιγμή απογοητευμένη που δε θα κατάφερνε να βρίσκεται πλάι του όταν εκείνος θα ξυπνούσε.

Μερικές φορές, κοντά στο τέλος του μαραθώνιου ύπνου, εκείνος άρχιζε να μιλάει. Μουρμούριζε το ένα όνομα μετά το άλλο. Σαν να είχε μπροστά του έναν κατάλογο.

Ισαάκ. Θεία Ρουθ. Σάρα. Μαμά. Βάλτερ. Χίτλερ.

Συγγενής, φίλος, εχθρός.

Βρίσκονταν όλοι σε κρυψώνες μαζί του, και σε κάποιο σημείο φάνηκε να παλεύει με τον εαυτό του.

«Nein», ψιθύρισε. Το επανέλαβε επτά φορές. «Όχι».

Η Λίξελ, καθώς τον παρακολουθούσε, επισήμανε τις ομοιότητες ανάμεσα στον ξένο και σ' αυτήν. Και οι δυο τους είχαν φτάσει σε ταραγμένη κατάσταση στην οδό Χίμελ. Και οι δυο τους είχαν εφιάλτες.

Όταν ήρθε η ώρα, εκείνος ξύπνησε με την άσχημη αίσθηση της έλλειψης προσανατολισμού. Το στόμα του άνοιξε ακριβώς ένα λεπτό ύστερα από τα μάτια του κι ανακάθισε, σε ορθή γωνία ενενήντα μοιρών.

«Α!»

Μια φωνούλα ξέφυγε από το στόμα του.

Όταν είδε το ανάποδο πρόσωπο ενός κοριτσιού από πάνω του, ήταν η αμήχανη στιγμή της έλλειψης οικειότητας και κάποιων αναμνήσεων – μέχρι να μπορέσει ν' αποκρυπτογραφήσει πού και από πότε ήταν καθισμένος. Ύστερα από λίγα λεπτά, κατάφερε να ξύσει το κεφάλι του – παράγοντας ένα θόρυβο σαν το θρόισμα του προσανάμματος– και την κοίταξε. Οι κινήσεις του ήταν κατακερματισμένες, και, τώρα που είχαν ανοίξει, τα μάτια του ήταν υγρά και καστανά. Βαριά, με πυκνές βλεφαρίδες.

Ως αντανakλαστική κίνηση, η Λίξελ τραβήχτηκε προς τα πίσω.

Όμως το έκανε πολύ αργά.

Ο ξένος άπλωσε το χέρι του, ζεστό ακόμη από τον ύπνο, και την έπιασε από το μπράτσο.

«Σε παρακαλώ».

Η φωνή του γαντζώθηκε πάνω της, σαν να είχε νύχια. Ένιωθε να της πιέζει τη σάρκα.

«Μπαμπά». Δυνατά.

«Σε παρακαλώ». Απαλά.

Ήταν αργά το απόγευμα, έξω κυριαρχούσε ένα γκριζο

θαμπόφωτο, αλλά εκεί μέσα το μόνο που μπορούσε να περάσει στο δωμάτιο από τις κουρτίνες ήταν ένα μουντό φως. Αν είστε αισιόδοξα άτομα, παρομοιάστε το με το χρώμα του μπρούντζου.

Όταν ο μπαμπάς μπήκε μέσα, στην αρχή στάθηκε στο άνοιγμα της πόρτας και είδε τα δάχτυλα του Μαξ Φάντενμπουργκ και το απελπισμένο του πρόσωπο. Γραπωμένα από το μπράτσο της Λίζελ.

«Βλέπω πως εσείς οι δυο γνωριστήκατε ήδη», είπε. Τα δάχτυλα του Μαξ είχαν αρχίσει να κρυώνουν.

ΑΝΤΑΛΛΑΣΣΟΝΤΑΣ ΕΦΙΑΛΤΕΣ

Ο Μαξ Φάντενμπουργκ υποσχέθηκε πως δε θα ξανακοιμόταν ποτέ στο δωμάτιό της. Τι τον είχε κάνει ν' αντιδράσει έτσι εκείνο το πρώτο βράδυ; Και μόνο η σκέψη τον καταντρόπιαζε.

Το αιτιολόγησε ως αποτέλεσμα της παραζάλης που του είχε προκαλέσει η άφιξή του εκεί, και ισχυρίστηκε πως ήταν αυτός και μόνον ο λόγος που είχε επιτρέψει στον εαυτό του να γίνει κάτι τέτοιο. Το υπόγειο ήταν το μόνο μέρος γι' αυτόν. Παρά το κρύο και τη μοναξιά. Ήταν Εβραίος, κι αν υπήρχε ένα μέρος όπου έμελλε να επιβιώσει, αυτό θα ήταν ένα υπόγειο ή οποιαδήποτε άλλη παρόμοια κρυψώνα.

«Λυπάμαι», εξομολογήθηκε στον Χανς και στη Ρόζα στα σκαλοπάτια του υπογείου. «Από τώρα και στο εξής θα μένω εδώ κάτω. Δε θα σας ενοχλώ. Δε θα κάνω τον παραμικρό θόρυβο».

Ο Χανς και η Ρόζα βυθίστηκαν και οι δυο στην απελπισία της δύσκολης θέσης του, και δε διαφώνησαν μαζί του, δεν έφεραν αντιρρήσεις ούτε καν για το έντονο κρύο που επικρατούσε εκεί πέρα. Κουβάλησαν κουβέρτες στο υπόγειο και γέμισαν με κηροζίνη τη λάμπα. Η Ρόζα ένιωσε την ανάγκη να δικαιολογηθεί για την περιορισμένη ποσότητα

του φαγητού, ο Μαξ ωστόσο της απάντησε με κάθε ειλικρίνεια πως το μόνο που ζητούσε ήταν τ' αποφάγια τους, κι αυτά μόνο αν δεν τα ήθελε κανείς άλλος από την οικογένεια.

«Να, na», τον διαβεβαίωσε η Ρόζα. «Θα σε τρέφουμε όσο καλύτερα μπορούμε».

Κουβάλησαν επίσης και το στρώμα εκεί κάτω, από το περισσευούμενο κρεβάτι στο δωμάτιο της Λίζελ, και τ' αντικατέστησαν με πανιά – ανταλλαγή να σου πετύχει.

Στο υπόγειο, ο Χανς και ο Μαξ τοποθέτησαν το στρώμα κάτω από τα σκαλοπάτια κι έχτισαν έναν τοίχο από πανιά στο πλάι. Τα πανιά ήταν αρκετά ψηλά για να καλύψουν ολόκληρη την τριγωνική είσοδο, και, αν μη τι άλλο, θα μετακινούνταν εύκολα αν ο Μαξ αποζητούσε επειγόντως κάποια στιγμή περισσότερο αέρα.

Ο μπαμπάς ένωσε την ανάγκη να δικαιολογηθεί για το προβληματικό κατάλυμα που του πρόσφερε.

«Είναι αρκετά θλιβερός ο χώρος για να μένει κανείς. Το συνειδητοποιώ απόλυτα».

«Καλύτερο από το τίποτα», τον διαβεβαίωσε ο Μαξ. «Καλύτερο απ' ό,τι πραγματικά αξίζω – σας ευχαριστώ».

Με μερικά σωστά τοποθετημένα κουτιά μπογιάς, ο Χανς παραδέχτηκε πως εκεί μέσα ήταν σαν να είχαν μαζέψει όλες τις παλιατσαρίες του σπιτιού και να τις είχαν στριμώξει τσαπατσούλικά σε μια γωνιά για να μην είναι στη μέση. Το μόνο πρόβλημα ήταν πως έφτανε κάποιος ν' αλλάξει τη θέση μερικών κουτιών και να μετακινήσει ένα πανί για να ξετρυπώσει τον Εβραίο.

«Ας ελπίσουμε πως είναι αρκετά καλή κρυψώνα», είπε.

«Θα πρέπει να είναι». Ο Μαξ σύρθηκε μέσα. Είπε ξανά «Σας ευχαριστώ».

Σας ευχαριστώ.

Για τον Μαξ Φάντενμπουργκ, αυτές οι δυο ήταν οι πιο αξιοθρήνητες λέξεις που θα μπορούσε να πει, και είχαν την

ίδια ένταση όπως αν είχε πει *Λυπάμαι*. Τον κυρίευε μια έντονη επιθυμία να επαναλαμβάνει αυτές τις δυο εκφράσεις – ίσως να ήταν ένας τρόπος εκτόνωσης από τα συναισθήματα ενοχής που τον βασάνιζαν.

Πόσο πολλές φορές εκείνες τις πρώτες λίγες ώρες μετά την αφύπνισή του είχε νιώσει πραγματικά την ανάγκη να βγει από το υπόγειο και να φύγει εντελώς από το σπίτι; Θα πρέπει να ήταν εκατοντάδες.

Κάθε φορά, ωστόσο, η ανάγκη αυτή κατέληγε σε μια δυσάρεστη συναισθηματική φόρτιση. Πράγμα που έκανε ακόμα χειρότερα τα πράγματα.

Ήθελε να βγει έξω – Θεέ μου, πόσο πολύ το ήθελε (ή τουλάχιστον *ήθελε να το θέλει*)– αλλά ήξερε πως δε θα το έκανε. Ένιωθε ακριβώς όπως τότε που είχε αφήσει την οικογένειά του πίσω στην Στουτγκάρδη, στο όνομα μιας ασαφούς επινοημένης πίστης.

Να ζήσει.

Η ζωή είναι για να τη ζεις.

Το τίμημα γι' αυτό ήταν ενοχή και ντροπή.

Τις πρώτες λίγες μέρες της εγκατάστασής του στο υπόγειο, η Λίζελ δεν είχε καμιά επαφή μαζί του. Αρνιόταν ακόμα και την ύπαρξή του. Τα μαλλιά του που θροϊζανε, τα κρύα, γλιστερά δάχτυλά του.

Τη βασανιστική του παρουσία. Η μαμά και ο μπαμπάς.

Επικρατούσε ασυνήθιστη σοβαρότητα ανάμεσά τους, και παίρνονταν πολλές αποτυχημένες αποφάσεις.

Σκέφτονταν αν θα μπορούσαν να τον μετακινήσουν κάπου αλλού.

«Αλλά να τον πάνε πού;»

Απάντηση σ' αυτήν την ερώτηση δεν υπήρχε.

Τούτη την περίοδο δεν είχαν φίλους που θα μπορούσαν να τους εμπιστευτούν κι ο τρόμος είχε παραλύσει κάθε αντίδρασή τους. Δεν είχε πουθενά αλλού να πάει ο Μαξ Φάντενμπουργκ. Ήταν δικός τους. Του Χανς και της Ρόζας Χούμπερμαν. Η Λίζελ δεν τους είχε ξαναδεί ποτέ

τόσο κοντά τον ένα στον άλλο, ή να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με τόση σοβαρότητα.

Ήταν εκείνοι που του κουβαλούσαν το φαγητό εκεί κάτω κι ένα άδειο κουτί μπογιάς για τα περιττώματά του. Τα οποία θα ξεφορτωνόταν ο ίδιος ο Χανς με απίστευτη καρτερικότητα. Η Ρόζα του κουβαλούσε κουβάδες με ξεστό νερό για να πλυθεί. Ο Εβραίος βρομούσε.

Έξω, ο κρύος αέρας του Νοέμβρη ορθωνόταν σαν βουνό μπροστά στη Λίζελ κάθε φορά που εκείνη έφευγε από το σπίτι.

Η βροχή έπεφτε με το τουλούμι.

Πεσμένα φύλλα σωριάζονταν στους δρόμους.

Αρκετά σύντομα ήρθε και η σειρά της κλέφτρας των βιβλίων να επισκεφτεί το υπόγειο. Την ανάγκασαν.

Κατέβηκε διστακτικά τα σκαλοπάτια, ξέροντας πως δεν ήταν αναγκαίο ν' ανταλλάξει καμιά κουβέντα με τον άγνωστο Εβραίο. Το σούρσιμο των ποδιών της ήταν αρκετό για να τον ξυπνήσει.

Καταμεσής στο υπόγειο, στάθηκε και περίμενε, με την αίσθηση πως βρισκόταν σ' ένα μεγάλο μισοσκοτεινό λιβάδι την ώρα που ο ήλιος έδυε πίσω από μια σοδειά θερισμένα πανιά.

Όταν ο Μαξ βγήκε έξω, κρατούσε το *Mein Kampf*. Την ίδια μέρα που έφτασε εκεί θέλησε να το επιστρέψει στον Χανς Χούμπερμαν αλλά εκείνος του είπε πως μπορούσε να το κρατήσει.

Φυσικά, η Λίζελ, που κουβαλούσε το βραδινό φαγητό, δεν μπορούσε να πάρει τα μάτια της από το συγκεκριμένο βιβλίο. Το είχε δει κάποιες φορές στο BDM, αλλά δεν το είχαν διαβάσει ή χρησιμοποιήσει ακόμα στις δραστηριοτήτές τους. Υπήρχαν περιστασιακές αναφορές στη σπουδαιότητά του, όπως και υποσχέσεις πως η ευκαιρία να το διαβάσουν θα ερχόταν τα επόμενα χρόνια, καθώς θα περνούσαν στους τομείς για μεγαλύτερα παιδιά στη Χιτλερική Νεολαία.

Ο Μαξ, ακολουθώντας το βλέμμα της, κοίταξε κι

εκείνος το βιβλίο.

«Είναι;» ψιθύρισε η Λίζελ.

Η φωνή της ακούστηκε αλλόκοτη, σαν να έκλωθε τις λέξεις και να τις τύλιγε στο στόμα της. Ο Εβραίος έσκυψε το κεφάλι του λίγο πιο κοντά. «Bitte? Συγγνώμη;»

Του έδωσε την μπιζελόσουπα και γύρισε πάνω, με κόκκινα μάγουλα από την ντροπή, βιαστική κι αμήχανη.

«Είναι καλό βιβλίο;»

Έκανε εξάσκηση σ' αυτό που ήθελε να τον ρωτήσει, στον μικρό καθρέφτη της τουαλέτας. Μυρωδιά κάτουρου αιωρείτο γύρω της, καθώς ο Μαξ είχε χρησιμοποιήσει το κουτί της μπογιάς λίγο πριν εκείνη κατέβει στο υπόγειο.

So ein G'schtank, σκέφτηκε. Τι μπόχα.

Κανενός το κάτουρο δε μυρίζει τόσο όμορφα όσο το δικό σου. Οι μέρες κυλούσαν κουτσά-στραβά.

Κάθε βράδυ, προτού παραδοθεί στη λησμονιά του ύπνου, άκουγε τη μαμά και τον μπαμπά στην κουζίνα να κουβεντιάζουν για όσα είχαν ήδη γίνει, για το τι θα έκαναν τώρα και για το τι θα έπρεπε να γίνει μετά. Όλη την ώρα η εικόνα του Μαξ μετεωριζόταν πλάι της. Η πληγωμένη, γεμάτη ευγνωμοσύνη έκφραση του προσώπου του και τα υγρά του μάτια.

Μόνο μια φορά υπήρξε ένα ξέσπασμα στην κουζίνα. Ο μπαμπάς.

«Το ξέρω!»

Η φωνή του ακούστηκε τραχιά, αλλά έδωσε σχεδόν αμέσως τη θέση της σ' έναν πνιχτό ψίθυρο.

«Θα πρέπει να συνεχίσω ωστόσο να παίζω στα μαγαζιά, τουλάχιστον κάποιες μέρες την εβδομάδα. Δεν μπορώ να βρισκομαι εδώ όλη την ώρα. Χρειαζόμαστε τα χρήματα, κι αν σταματήσω να παίζω τώρα, θ' αρχίσουν να με υποπεύονται. Μπορεί ν' αναρωτηθούν για το λόγο που σταμάτησα. Τους είπα πως ήσουν άρρωστη την προηγούμενη εβδομάδα, αλλά τώρα θα πρέπει να συνεχίσουμε τα πράγματα όπως ακριβώς ήταν και πριν».

Εκεί έγκειτο το πρόβλημα.

Η ζωή τους είχε αλλάξει με τον πιο άγριο τρόπο, αλλά ήταν επιτακτική ανάγκη να συνεχίσουν να ζουν σαν να μην είχε αλλάξει τίποτα.

Φανταστείτε να χαμογελάτε έπειτα από ένα δυνατό σκαμπίλι στο μάγουλο. Και ύστερα σκεφτείτε πως θα πρέπει να το κάνετε αυτό είκοσι τέσσερις ώρες την ημέρα.

Αυτά τα προβλήματα αντιμετώπιζε όποιος έπαιρνε το ρίσκο να κρύψει έναν Εβραίο.

Καθώς οι μέρες γίνονταν εβδομάδες, υπήρχε τώρα, αν μη τι άλλο, μια ενοχλητική αποδοχή όσων αποκαλύπτονταν – οι συνέπειες του πολέμου, η υπόσχεση να κρατηθεί το μυστικό κι ένα ακορντεόν. Στο διάστημα σχεδόν μισού χρόνου, οι Χούμπερμαν είχαν χάσει ένα γιο και είχαν κερδίσει στη θέση του κάτι επικίνδυνο, μεγάλο κι εντυπωσιακό.

Αυτό που συγκλόνιζε τη Λίζελ περισσότερο ήταν η αλλαγή στο χαρακτήρα της μαμάς. Τη σηματοδοτούσε ο υπολογισμένος τρόπος που μοίραζε τις μερίδες του φαγητού, η αξιοπρόσεκτη φίμωση του διαβόητου στόματός της και η πιο ευγενική έκφραση στο χαρτονένιο πρόσωπό της, ωστόσο όλα αυτά κατέληγαν στην ξεκάθαρη άποψη πως...

❧ ΜΙΑ ΑΡΕΤΗ ΤΗΣ ΡΟΖΑΣ ΧΟΥΜΠΕΡΜΑΝ ❧

Ήταν το κατάλληλο πρόσωπο σε στιγμή κρίσης.

Ακόμα και όταν η Έλενα Σμιντ, εκείνη με την αρθρίτιδα, ακύρωσε τη συμφωνία που είχε κάνει για το πλύσιμο και το σιδέρωμα των ρούχων της, ένα μήνα μετά την εμφάνιση του Μαξ στην οδό Χίμελ, η Ρόζα απλά κάθισε στο τραπέζι κι έφερε πιο κοντά της το μπολ. «Η σούπα έγινε καλή απόψε».

Η σούπα ήταν απαίσια.

Κάθε πρωί, όταν η Λίζελ έφευγε για το σχολείο, ή τις ημέρες που αποτολμούσε να ξεμυτίσει έξω για να παίξει

ποδόσφαιρο ή να ολοκληρώσει το γύρο της μπουγάδας σ' όσους πελάτες τούς είχαν απομείνει, η Ρόζα μιλούσε ήσυχα στο κορίτσι. «Και να θυμάσαι, Λίζελ...» Έδειχνε το στόμα της κι εδώ τέλειωναν όλα. Όταν η Λίζελ κουνούσε καταφατικά το κεφάλι της, εκείνη της έλεγε «Καλό κορίτσι, Saumensch. Τώρα φεύγα».

Για να επιβεβαιώσει τα λόγια του μπαμπά και της μαμάς, ήταν τώρα καλό κορίτσι. Κρατούσε κλειστό το στόμα της όπου κι αν πήγαινε. Το μυστικό ήταν βαθιά κρυμμένο μέσα της.

Περιδιάβαινε τους δρόμους της πόλης συντροφιά με τον Ρούντι, όπως έκανε πάντα, ακούγοντας τις φλυαρίες του. Μερικές φορές συγκρίνανε τις σημειώσεις από τα τμήματά τους της Χιτλερικής Νεολαίας, ενώ ο Ρούντι της ανέφερε για πρώτη φορά έναν νεαρό αρχηγό κάποιου τμήματος, με σαδιστικές τάσεις, που τον έλεγαν Φραντς Ντόιτσερ. Όταν ο Ρούντι δε μιλούσε για τη σκληρότητα των τρόπων του Ντόιτσερ, έπαιζε τον συνηθισμένο σπασμένο δίσκο του, εκείνον με τις αναμεταδόσεις κι αναπαραστάσεις του τελευταίου γκολ που είχε σκοράρει στο γήπεδο της οδού Χίμελ.

«Το ξέρω», τον διαβεβαίωνε η Λίζελ. «Ήμουν εκεί».

«Και τι σημαίνει αυτό;»

«Σημαίνει πως το είδα, Saukerl!».

«Και πώς να το ξέρω εγώ αυτό; Γιατί, απ' ό,τι ξέρω, το πιθανότερο είναι να ήσουν πεσμένη μπρούμυτα στο χώμα, γλείφοντας τη λάσπη που άφησα πίσω μου την ώρα που σκοράριζα».

Ίσως ήταν ο Ρούντι που την κρατούσε στα λογικά της, με τις βλακείες που της έλεγε, με τα κιτρινάρικα μαλλιά του, και το θράσος του.

Φαινόταν να τον διακατέχει ένα είδος πίστης πως η ζωή δεν ήταν τίποτα περισσότερο από ένα αστείο – μια ατέλειωτη σειρά από γκολ, ζαβολιές κι ένα διαρκές ρεπερτόριο ασυνάρτητης πολυλογίας.

Επίσης, ήταν και η γυναίκα του δημάρχου και τα διαβάσματα στη βιβλιοθήκη του άντρα της. Έκανε κρύο εκεί μέσα τώρα, κρύο που γινόταν όλο και πιο έντονο σε κάθε επίσκεψή της, αλλά η Λίζελ δεν μπορούσε να μείνει μακριά από εκεί. Διάλεγε μια χούφτα βιβλία και διάβαζε μικρά τμήματα από το καθένα, ως εκείνο το απόγευμα, που ανακάλυψε ένα που δεν μπορούσε να το αφήσει από τα χέρια της. Είχε τον τίτλο *Ο άνθρωπος που σφύριζε*. Αρχικά της κέντρισε το ενδιαφέρον εξαιτίας των περιστασιακών συναντήσεών της με τον άνθρωπο που σφύριζε στην οδό Χίμλερ – τον Πφίφικους. Είχε πάντα μπροστά της ολοζώντανη τη φιγούρα του, σκυφή και τυλιγμένη στο παλτό της, και δεν μπορούσε να ξεχάσει την εμφάνισή του στην πυρά στα γενέθλια του Φίρερ.

Το πρώτο γεγονός που αναφερόταν στο βιβλίο ήταν ένας φόνος. Ένα μαχαίρωμα συγκεκριμένα. Σ' ένα δρόμο της Βιέννης. Όχι μακριά από τον Άγιο Στέφανο – τον καθεδρικό ναό στην κεντρική πλατεία.

☞ ΕΝΑ ΜΙΚΡΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ☞

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΠΟΥ ΣΦΥΡΙΖΕ

Ήταν ξαπλωμένη εκεί, φοβισμένη, κολυμπώντας σε μια λίμνη αίματος, κι ένα παράξενο σφύριγμα βούιζε στ' αυτιά της. Θυμήθηκε το μαχαίρι που μπαινόβγαινε στο κορμί της, κι ένα χαμόγελο. Όπως πάντα, ο άνθρωπος που σφύριζε χαμογελούσε καθώς απομακρυνόταν τρέχοντας από εκεί, λίγο πριν τον καταπιεί η σκοτεινή και φονική νύχτα...

Η Λίζελ δεν ήταν σίγουρη αν ήταν οι λέξεις ή το ανοιχτό παράθυρο που την έκαναν να τρέμει. Κάθε φορά που έπαιρνε ή πήγαινε ρούχα στο σπίτι του δημάρχου, διάβαζε τρεις σελίδες από το συγκεκριμένο βιβλίο κι ανατρίχιαζε, αλλά αυτό δε θα μπορούσε να κρατήσει για πάντα.

Όπως και ο Μαξ Φάντενμπουργκ δε θα μπορούσε ν'

αντέξει το υπόγειο για πολύ ακόμα. Δεν παραπονιόταν –δεν είχε το δικαίωμα–, αλλά σιγά σιγά ένιωθε να επιδεινώνεται η κατάσταση του από το κρύο. Όπως αποδείχθηκε, όφειλε τη διάσωσή του σε κάποια διαβάσματα και γραψίματα, και σ' ένα βιβλίο που είχε τον τίτλο *Η κίνηση αδιαφορίας*.

«Λίξελ», είπε ο Χανς ένα βράδυ. «Έλα εδώ».

Με τον ερχομό του Μαξ, είχε δημιουργηθεί ένα σημαντικό κενό στην εξάσκηση της Λίξελ στην ανάγνωση με τον μπαμπά της. Εκείνος ξεκάθαρα ένιωθε πως τώρα ήταν καλή περίοδος να ξαναρχίσουν. «Να, komm», της είπε. «Δε θέλω να χαλαρώσεις. Πήγαινε και φέρε ένα από τα βιβλία σου. Τι θα έλεγες για εκείνη την *Κίνηση αδιαφορίας*;»

Το ανησυχητικό στοιχείο σ' όλο αυτό ήταν ότι όταν γύρισε πίσω, με το βιβλίο στο χέρι, ο μπαμπάς της έκανε νόημα πως θα έπρεπε να τον ακολουθήσει κάτω στο παλιό εργαστήρι τους. Στο υπόγειο.

«Αλλά, μπαμπά», προσπάθησε να του πει. «Δεν μπορούμε...»

«Τι; Μήπως υπάρχει κάποιο τέρας εκεί κάτω;»

Ήταν αρχές του Δεκέμβρη κι έκανε τσουχτερή παγωνιά. Το υπόγειο γινόταν όλο και πιο εχθρικό με κάθε βήμα της στα τοιμεντένια σκαλοπάτια.

«Κάνει πολύ κρύο εκεί κάτω, μπαμπά».

«Αυτό δε σ' ενόχλησε ούτε μια φορά ως τώρα».

«Ναι, αλλά δεν έκανε ποτέ τόσο κρύο...»

Όταν κατέβηκαν, ο μπαμπάς ψιθύρισε στον Μαξ «Μπορούμε να δανειστούμε τη λάμπα, παρακαλώ;»

Με δέος, τα πανιά και τα δοχεία της μπογιάς μετακινήθηκαν και το φως πέρασε σ' αυτούς αλλάζοντας χέρια. Κοιτάζοντας τη φλόγα, ο Χανς κούνησε αρνητικά το κεφάλι του και την κίνηση αυτή ακολούθησαν μερικές λέξεις. «Es ist ja Wahnsinn, net? Αυτό είναι τρελό, δεν είναι;» Πριν το χέρι από μέσα μπορέσει να ξαναβάλει στη θέση τους τα πανιά, εκείνος το έπιασε. «Έλα κι εσύ μαζί μας. Σε παρακαλώ, Μαξ».

Αργά, τα πανιά τραβήχτηκαν στο πλάι και η αδυνατισμένη φιγούρα του Μαξ Φάντενμπουργκ έκανε την εμφάνισή της. Στην υγρασία που διαπερνούσε το φως, εκείνος στεκόταν αμήχανα. Ήταν ολοφάνερο πως έτρεμε από το κρύο.

Ο Χανς άγγιξε το μπράτσο του για να τον φέρει πιο κοντά.

«Ιησού, Μαρία και Ιωσήφ. Δεν μπορείς να μείνεις εδώ κάτω. Θα πεθάνεις από το κρύο». Γύρισε προς το μέρος της. «Λίτζελ, γέμισε τη σκάφη με νερό. Όχι πολύ ζεστό. Κάνε το ανεπαίσθητα χλιαρό».

Η Λίτζελ έφυγε τρέχοντας.

«Ιησού, Μαρία και Ιωσήφ».

Το άκουσε ξανά την ώρα που έφτανε στο διάδρομο.

Όταν εκείνος μπήκε στο εξαιρετικά μικρό μπάνιο, η Λίτζελ έστησε αντί πίσω από την πόρτα και η φαντασία της κάλπαζε, ήταν σαν να έβλεπε το χλιαρό νερό να μετατρέπεται σε ατμό την ώρα που ερχόταν σ' επαφή με το κορμί του, αφού λίγο απείχε από μια παγοκολόνα. Η μαμά κι ο μπαμπάς βρισκόνταν στην κορύφωση μιας αντιπαράθεσης στην κοινή κρεβατοκάμαρα που ήταν και μέρος του καθιστικού, καθώς οι χαμηλές φωνές τους παγιδεύονταν στον τοίχο του διαδρόμου.

«Θα πεθάνει εκεί κάτω, σημειώσέ το, να με θυμάσαι».

«Αλλά τι θα γίνει αν τον δει κάποιος;»

«Όχι, όχι, θ' ανεβαίνει μόνο τη νύχτα. Στη διάρκεια της ημέρας θ' αφήνουμε τα πάντα ανοιχτά. Δεν έχουμε τίποτα να κρύψουμε. Και θα χρησιμοποιούμε περισσότερο αυτό το δωμάτιο από την κουζίνα. Καλύτερα να μένουμε μακριά από την εξώπορτα».

Σιωπή.

Ύστερα η φωνή της μαμάς. «Εντάξει... Ναι, έχεις δίκιο».

«Αν πρόκειται να ρισκάρουμε για έναν Εβραίο», είπε ο μπαμπάς αμέσως μετά, «θα προτιμούσα να ρισκάρουμε για

έναν ζωντανό Εβραίο», κι από εκείνη τη στιγμή γεννήθηκε μια καινούργια καθημερινότητα.

Κάθε βράδυ η φωτιά θ' άναβε στο δωμάτιο της μαμάς και του μπαμπά, κι ο Μαξ θα παρουσιαζόταν εκεί σιωπηλά. Θα καθόταν στη γωνιά σε άβολη στάση, σατισμένος από την απρόσμενη καλοσύνη των ανθρώπων, το βάσανο της επιβίωσης, όλα αυτά ωστόσο ακυρώνονταν από τη λαμπρότητα της ζεστασιάς.

Με τις κουρτίνες ερμητικά κλειστές, εκείνος θα κοιμόταν στο πάτωμα μ' ένα μαξιλάρι κάτω από το κεφάλι του, καθώς η φωτιά θα σιγόσβηνε και θα έδινε τη θέση της στις στάχτες.

Το πρωί θα ξαναγυρνούσε στο υπόγειο.

Ένας βουβός άνθρωπος.

Ο Εβραίος αρουραίος, πίσω πάλι στην τρύπα του.

Τα Χριστούγεννα ήρθαν κι έφυγαν φορτωμένα με υποψίες για την παρουσία ενός υπαρκτού κινδύνου. Όπως ήταν αναμενόμενο, ο Χανς ο Νεότερος δε θα ερχόταν στο σπίτι –κάτι που γεννούσε ταυτόχρονα ανακούφιση αλλά και απογοήτευση–, αλλά η Τρούντι κατέφτασε ως συνήθως, κι ευτυχώς τα πράγματα κύλησαν ομαλά.

ΟΙ ΑΡΕΤΕΣ ΤΗΣ ΓΑΛΗΝΗΣ

Ο Μαξ παρέμεινε στο υπόγειο.

**Η Τρούντι ήρθε κι έφυγε χωρίς
να υποπτευθεί τίποτα.**

Αποφασίστηκε πως, παρά την ήπια συμπεριφορά της Τρούντι, δε θα έπρεπε να την εμπιστευτούν.

«Εμπιστευόμαστε μόνο τους ανθρώπους που πρέπει», δήλωσε ο μπαμπάς, «και αυτοί είμαστε μόνο εμείς οι τρεις».

Λόγω των ημερών αυξήθηκε και η ποσότητα του φαγητού και ζητήθηκε η συγγνώμη του Μαξ γιατί αναγκαζόταν να συμμετάσχει στα έθιμα μιας θρησκείας που δεν ήταν η δική του με τη διευκρίνιση πως όλο αυτό ήταν

απλά και μόνο ένα τελετουργικό.

Δε διαμαρτυρήθηκε.

Με τι δικαίωμα άλλωστε;

Τους εξήγησε πως είχε ανατραφεί εβραϊκά, αφού ήταν Εβραίος εξ αίματος, αλλά πρόσθεσε πως ο εβραϊσμός ήταν αυτήν την περίοδο περισσότερο από κάθε άλλη φορά μια ρετσινιά – που κουβαλούσε μαζί της ό,τι πιο καταστρεπτικό κι απάνθρωπο μπορούσε να επιφυλάξει η τύχη σ' έναν άνθρωπο.

Λίγο μετά άδραξε την ευκαιρία να εκφράσει τη λύπη του για την απουσία του γιου των Χούμπερμαν από την εορταστική ατμόσφαιρα του σπιτιού. Ο μπαμπάς τού απάντησε πως τέτοιες καταστάσεις οδηγούν σε ανεξέλεγκτες ενέργειες. «Στο κάτω κάτω», είπε, «θα έπρεπε να ξέρεις λόγω ηλικίας πως κάθε νεαρός άντρας είναι συναισθηματικά ένα ανώριμο αγόρι, κι ένα αγόρι μερικές φορές έχει το δικαίωμα να είναι πεισματάρικο».

Σταμάτησαν την κουβέντα τους εδώ.

Τις πρώτες λίγες εβδομάδες ο Μαξ παρέμενε βουβός, έτσι όπως καθόταν μπροστά στη φωτιά. Τώρα που έκανε μπάνιο μια φορά την εβδομάδα, η Λίζελ πρόσεξε πως τα μαλλιά του δεν έμοιαζαν πια με φωλιά καμωμένη από κλαδάκια, αλλά περισσότερο με πούπουλα, που κρέμονταν χαλαρά γύρω από το κεφάλι του. Ακόμα γεμάτη ντροπή απέναντι στον ξένο, ψιθύρισε στον μπαμπά της: «Τα μαλλιά του μοιάζουν με πούπουλα».

«Τι;» Η φωτιά παραμόρφωνε τις λέξεις.

«Είπα», ψιθύρισε ξανά, σκύβοντας ακόμα πιο κοντά του, «πως τα μαλλιά του μοιάζουν με πούπουλα».

Ο Χανς Χούμπερμαν κοίταξε τον Μαξ και κούνησε καταφατικά το κεφάλι του για να δείξει πως συμφωνούσε. Είμαι σίγουρος πως θα ήθελε να έχει τα διερευνητικά μάτια του κοριτσιού. Δεν είχαν συνειδητοποιήσει πως ο Μαξ είχε ακούσει τα πάντα.

Μερικές φορές έφερνε το αντίτυπο του *Mein Kampf*

και το διάβαζε δίπλα στη φωτιά, ολοφάνερα αναστατωμένος από το περιεχόμενό του. Την τρίτη φορά που η Λίζελ τον είδε να το κουβαλάει παραμάσχαλα, βρήκε το κουράγιο να τον ρωτήσει: «Είναι... καλό;»

Εκείνος ανασήκωσε το κεφάλι του από το βιβλίο, έκανε γροθιά τα δάχτυλά του και στη συνέχεια τα ξανάνοιξε. Κατάφερε να διώξει το θυμό που τον πλημμύριζε και της χαμογέλασε. Σήκωσε την πουπουλένια αφέλεια των μαλλιών του και την άφησε να πέσει μπρος στα μάτια του. «Είναι το καλύτερο βιβλίο που έχει γραφτεί». Κοίταξε τον μπαμπά και μετά πάλι το κορίτσι. «Μου έσωσε τη ζωή».

Το κορίτσι μετακινήθηκε λιγάκι και σταύρωσε τα πόδια της. Ήρεμα, ρώτησε: «Πώς;»

Κι έτσι, άρχισαν οι ιστορίες, εκεί πλάι στη φωτιά, στο καθιστικό κάθε βράδυ. Χαμηλόφωνα ένωναν τα κομμάτια του παζλ, εκείνα που αναφέρονταν στα παλέματα και στις γροθιές ενός Εβραίου.

Μερικές φορές η φωνή του Μαξ Φάντενμπουργκ υπέκρυπτε κάποιο χιούμορ, παρόλο που το ηχόχρωμά της έμοιαζε μ' εκείνο της πέτρας – που τρίβεται απαλά στην επιφάνεια ενός μεγάλου βράχου γεμίζοντας βαθιές χαρακιές, μέχρι να σπάσει εντελώς. Κι άλλοτε, πάλι, η θλίψη έκανε την εμφάνισή της στο τέλος ενός αστείου ή κάποιας δήλωσης αποδοκιμασίας.

«Σταυρωμένε Χριστέ», ήταν η πιο συνηθισμένη αντίδραση στις ιστορίες του Μαξ Φάντενμπουργκ, τις οποίες συνήθως ακολουθούσε μια ερώτηση.

☞ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΟΠΩΣ ☞

Πόσο καιρό έμεινες σ' εκείνο το δωμάτιο;

Πού είναι τώρα ο Βάλτερ Κούγκλερ;

Ξέρεις τι συνέβη στην οικογένειά σου;

Για πού ταξίδευε εκείνη που ροχάλιζε;

10-3 το ρεκόρ ήττας!

Γιατί συνέχισες να παλεύεις μαζί του;

Όταν η Λίζελ αργότερα ανέτρεξε στα γεγονότα της ζωής της, εκείνες οι νύχτες στο καθιστικό ήταν οι πιο καθαρές αναμνήσεις της. Μπορούσε να δει ολοζώντανα τη φωτιά στο τζάκι και τις αναλαμπές που άφηναν οι φλόγες στο θαμπό πρόσωπο του Μαξ κι ακόμα και να γευτεί την ανθρώπινη νοστιμιά των λέξεών του. Η πορεία της επιβίωσής του ξετυλιγόταν κομμάτι κομμάτι, σαν να τα έκοβε κάποιος από αυτόν και να τα παρυσίαζε σ' ένα πιάτο.

«Είμαι τόσο εγωιστής».

Όταν το είπε αυτό, χρησιμοποίησε το μπράτσο του για να καλύψει το πρόσωπό του. «Ν' αφήσω τους δικούς μου πίσω. Να έρθω εδώ. Να σας βάλω όλους σε κίνδυνο...» Έβγαλε τα πάντα από μέσα του κι άρχισε να τα επικαλείται. Θλίψη κι απόγνωση σαν απανωτά χαστούκια έκαναν την εμφάνισή τους εναλλάξ στο πρόσωπό του. «Λυπάμαι. Με πιστεύετε; Λυπάμαι, λυπάμαι...!»

Το μπράτσο του άγγιξε τη φωτιά και το τράβηξε απότομα πίσω.

Όλοι τον κοιτούσαν σιωπηλοί, μέχρι που ο μπαμπάς σηκώθηκε όρθιος και τον πλησίασε. Κάθισε πλάι του.

«Εκαψες τον αγκώνα σου;»

Ένα βράδυ ο Χανς, ο Μαξ και η Λίζελ κάθονταν μπροστά στη φωτιά. Η μαμά ήταν στην κουζίνα. Ο Μαξ διάβαζε ξανά το *Mein Kampf*.

«Ξέρεις κάτι;» είπε ο Χανς. Έσκυψε προς τη φωτιά. «Η Λίζελ είναι πραγματικά καλή αναγνώστρια και η ίδια». Ο Μαξ χαμήλωσε το βιβλίο. «Κι έχει περισσότερα κοινά μαζί σου απ' όσα μπορείς να φανταστείς». Ο μπαμπάς σιγουρεύτηκε πως δεν ερχόταν η Ρόζα. «Της αρέσει και να παλεύει, επίσης».

«Μπαμπά!»

Η Λίζελ, λίγο πριν κλείσει τα έντεκα, πετσί και κόκαλο

ακόμα, ταράχτηκε έτσι όπως καθόταν γερμένη στον τοίχο. «Δεν έχω μπλέξει ποτέ σε καβγά!»

«Σσσοστ», γέλασε ο μπαμπάς. Της έκανε νόημα να μην υψώσει τη φωνή της κι επιτέθηκε ξανά, αυτή τη φορά στο κορίτσι. «Καλά, και τι έχεις να πεις για το ξυλοφόρτωμα στον Λούντβιχ Σμάικλ, ε;»

«Εγώ ποτέ...» Την είχε τσακώσει. Δεν υπήρχε λόγος να το αρνιέται. «Πώς το έμαθες;»

«Συνάντησα τον μπαμπά του στο Κνόλερ».

Η Λίζελ έχωσε το πρόσωπό της στις χούφτες της. Όταν τις έβγαλε και πάλι, έκανε την καιρία ερώτηση. «Το είπες στη μαμά;»

«Αστειεύεσαι;» Έκλεισε το μάτι στον Μαξ και ψιθύρισε στο κορίτσι «Απόδειξη πως είσαι ακόμα ζωντανή».

Εκείνο το βράδυ ήταν επίσης η πρώτη φορά που ο μπαμπάς έπαιξε το ακορντεόν του στο σπίτι ύστερα από μήνες. Αυτό κράτησε περίπου μισή ώρα ή περίπου τόσο μέχρι την ώρα που έκανε την ερώτηση στον Μαξ.

«Έμαθες να παίζεις τούτο το όργανο;»

Το πρόσωπο στη γωνία κοίταζε τις φλόγες. «Έμαθα». Ακολούθησε μια μεγάλη παύση. «Μέχρι που έγινα εννιά. Σ' αυτή την ηλικία, η μητέρα μου πούλησε τη σχολή μουσικής και σταμάτησε να διδάσκει. Το μόνο όργανο που κράτησε ήταν αυτό, αλλά σταμάτησε να με διδάσκει όταν λίγο καιρό μετά αντέδρασα στη μελέτη του. Ήμουν βλάκας».

«Όχι», είπε ο μπαμπάς. «Ήσουν ένα μικρό αγόρι».

Τις νύχτες η Λίζελ Μέμινγκερ και ο Μαξ Φάντενμπουργκ θα καταγίνονταν με την άλλη τους ομοιότητα. Στα διαφορετικά τους δωμάτια, θα ονειρεύονταν τους εφιάλτες τους και θα ξυπνούσαν, η μια πνίγοντας μια κραυγή στα σεντόνια της κι ο άλλος με βαθιές ανάσες, σε αναζήτηση αέρα πλάι σε μια φωτιά που κάπνιζε.

Μερικές φορές, όταν η Λίζελ διάβαζε με τον μπαμπά μέχρι τις τρεις, οι δυο τους άκουγαν τον Μαξ τη στιγμή ακριβώς που ξύπναγε. «Ονειρεύεται σαν κι εσένα», της

έλεγε ο μπαμπάς, και σε μια περίπτωση, συγκινημένη από την αγωνία του Μαξ, η Λίζελ αποφάσισε να σηκωθεί από το κρεβάτι. Έχοντας ακούσει όλες τις πτυχές της ιστορίας του, σχεδόν ήξερε τι ενδεχομένως έβλεπε σ' εκείνα τα όνειρα, αν όχι ακριβώς εκείνο το συγκεκριμένο σημείο της ιστορίας που τον επισκεπτόταν κάθε βράδυ.

Προχώρησε ήσυχα στο διάδρομο και από εκεί στο καθιστικό-κρεβατοκάμαρα.

«Μαξ;»

Ο ψίθυρος ήταν απαλός, ασαφής ακόμη από τον ύπνο.

Να ξεκαθαρίσουμε πως δεν ακούστηκε κανένας ήχος σε απάντησή της, αλλά σύντομα εκείνος ανακάθισε κι έψαξε στο σκοτάδι.

Με τον μπαμπά ακόμα στο υπνοδωμάτιό της, η Λίζελ κάθισε από την άλλη μεριά του τζακιού, απέναντι από τον Μαξ. Πίσω τους, η μαμά κοιμόταν βαθιά ροχαλίζοντας. Μπροστά στο δικό της ροχαλητό, το ροχαλητό εκείνης της γυναίκας στο τρένο έμοιαζε με ευχάριστη μελωδία.

Το μόνο που είχε απομείνει πια από τη φωτιά στο τζάκι ήταν κούτσουρα που τρεμόσβηναν και χλιαρές στάχτες. Εκείνο το συγκεκριμένο πρωινό, ακούστηκαν επίσης κάποιες κουβέντες.

☞ ΑΝΤΑΛΛΑΣΣΟΝΤΑΣ ΕΦΙΑΛΤΕΣ ☞

Το κορίτσι: «Πες μου. Τι όνειρα βλέπεις;»

Ο Εβραίος: «...Βλέπω τον εαυτό μου να στρέφεται και να γνέφει αντίο».

Το κορίτσι: «Έχω κι εγώ εφιάλτες».

Ο Εβραίος: «Τι βλέπεις;»

Το κορίτσι: «Ένα τρένο, και τον πεθαμένο αδερφό μου».

Ο Εβραίος: «Τον αδερφό σου;»

Το κορίτσι: «Πέθανε όταν ήρθα να μείνω εδώ, στη διαδρομή».

Το κορίτσι και ο Εβραίος, μαζί: «Ja – ναι».

Θα ήταν όμορφο να λέγαμε πως ύστερα από αυτή τη μικρή σημαντική εξέλιξη οι βασανιστικοί εφιάλτες δεν επισκέφτηκαν ξανά ούτε τη Λίζελ ούτε τον Μαξ. Θα ήταν όμορφο αλλά δε θα ήταν η αλήθεια. Οι εφιάλτες συνέχισαν να τους επισκέπτονται κάθε βράδυ, όπως ο καλύτερος παίκτης της αντίθετης ομάδας, για τον οποίο, παρότι έχει ακούσει κάποιες φήμες που λένε πως ίσως έχει τραυματιστεί ή έχει αρρωστήσει, είναι πάλι εκεί και προθερμαίνεται με τους υπόλοιπους, έτοιμος να κατακτήσει το γήπεδο. Ή σαν τρένο με συγκεκριμένο δρομολόγιο, που φτάνει βράδυ σε μian αποβάθρα τραβώντας πίσω του τις αναμνήσεις μ' ένα σχοινί. Τόσο πολύ τράβηγμα. Τόσο πολλά ενοχλητικά σκαμπανεβάσματα.

Το μόνο πράγμα που άλλαξε ήταν ότι η Λίζελ δήλωσε στον μπαμπά της πως ήταν αρκετά μεγάλη για να τα βγάλει πέρα μόνη της με τους εφιάλτες της.

Για μια στιγμή εκείνος έδειξε λιγάκι πληγωμένος, αλλά, όπως συνέβαινε πάντα με τον μπαμπά, είπε τις σωστές λέξεις για να πετύχει το στόχο του.

«Λοιπόν, δόξα τω Θεώ». Μισογέλασε. «Τουλάχιστον τώρα θα μπορώ να κοιμάμαι κι εγώ επιτέλους πιο άνετα. Αυτή η καρέκλα με πέθαινε». Αγκάλιασε το κορίτσι και πήγαν μαζί στην κουζίνα.

Καθώς περνούσε ο καιρός, μια αισθητή αντίθεση αναπτύχθηκε ανάμεσα σε δυο πολύ διαφορετικούς κόσμους – εκείνον στο εσωτερικό του σπιτιού στο νούμερο 33 της οδού Χίμελ κι εκείνον που το περιέβαλλε και τραβούσε το δρόμο του έξω από αυτό. Το μόνο που είχε κανείς να κάνει ήταν να κρατήσει σε απόσταση τον ένα κόσμο από τον άλλο.

Στον έξω κόσμο, η Λίζελ μάθαινε τον τρόπο ν' ανακαλύπτει όλο και καινούργιες χρήσεις του. Ένα απόγευμα, καθώς πήγαινε προς το σπίτι με άδεια την τσάντα για τα ρούχα, πρόσεξε μια εφημερίδα που εξείχε από ένα σκουπιδοτενεκέ. Ήταν η εβδομαδιαία έκδοση της *Μόλχινγκ*

Εξπρές. Την έβγαλε και την κουβάλησε ως το σπίτι κι εκεί την παρουσίασε στον Μαξ. «Σκέφτηκα», του είπε, «πως ίσως θα ήθελες να λύσεις το σταυρόλεξο για να περάσει η ώρα σου».

Ο Μαξ εκτίμησε τη χειρονομία και, για να δικαιώσει το λόγο που εκείνη έφερε την εφημερίδα στο σπίτι, τη διάβασε από την αρχή ως το τέλος και της έδειξε και το σταυρόλεξο λίγες ώρες μετά, συμπληρωμένο εκτός από μια λέξη.

«Δεν μπορώ με τίποτα να βρω το αναθεματισμένο δεκαεφτά καθέτως», της είπε.

Τον Φεβρουάριο του 1941, για τα δωδέκατα γενέθλιά της, η Λίζελ πήρε για δώρο ένα ακόμα μεταχειρισμένο βιβλίο κι ένιωσε ευγνωμοσύνη γι' αυτό. Ο τίτλος του ήταν *Οι ανυπόληπτοι* και το θέμα του περιστρεφόταν γύρω από έναν πολύ παράξενο πατέρα κι έναν πολύ παράξενο γιο. Αγκάλιασε τη μαμά και τον μπαμπά, ενώ ο Μαξ καθόταν άβολα στη γωνιά.

«Alles Gute zum Geburtstag». Της χαμογέλασε αχνά. «Τις καλές τερες ευχές μου για τα γενέθλιά σου». Τα χέρια του παρέμεναν χωμένα στις τσέπες του. «Δεν το ήξερα, αλλιώς θα μπορούσα να σου χαρίσω κι εγώ κάτι». Ένα κραυγαλέο ψέμα – δεν είχε τίποτα να της δώσει, εκτός ίσως από το *Mein Kampf*, και κατά κανένα τρόπο δε θα έδινε τέτοιο προπαγανδιστικό κείμενο σε μια νεαρή Γερμανίδα. Θα ήταν σαν να έδινε το αρνί το μαχαίρι στο χασάπη.

Ακολούθησε μια άβολη σιωπή.

Είχε αγκαλιάσει τη μαμά και τον μπαμπά. Ο Μαξ έδειχνε τόσο μόνος.

Η Λίζελ ξεροκατάπιε.

Πήγε προς το μέρος του και τον αγκάλιασε για πρώτη φορά. «Σ' ευχαριστώ, Μαξ».

Στην αρχή εκείνος δεν αντέδρασε καθόλου, αλλά, όταν η Λίζελ τον αγκάλιασε, σταδιακά τα χέρια του σηκώθηκαν και τ' ακούμπησε απαλά στους ώμους της.

Μόνο αργότερα θ' ανακάλυπτε την πηγή της χαμένης έκφρασης στο πρόσωπο του Μαξ Φάντενμπουργκ. Όπως επίσης πως είχε πάρει την απόφαση εκείνη τη συγκεκριμένη στιγμή για κάτι σαν ανταπόδοση της χειρονομίας της. Συχνά τον φαντάζομαι να μένει άγρυπνος όλο εκείνο το βράδυ βασανίζοντας το μυαλό του για το τι θα μπορούσε σ' αλήθεια να της προσφέρει.

Όπως αποκαλύφθηκε, το δώρο παραδόθηκε σε χαρτί, ακριβώς μια εβδομάδα μετά.

Θα της το έφερνε τις πρώτες πρωινές ώρες, πριν αποσυρθεί στα τσιμεντένια σκαλοπάτια που οδηγούσαν σ' αυτό που τώρα του άρεσε να ονομάζει σπίτι.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΓΕΙΟ

Για μια ολόκληρη εβδομάδα κράτησαν τη Λίζελ μακριά από το υπόγειο με κάθε δυνατή θυσία. Η μαμά και ο μπαμπάς ανέλαβαν την ευθύνη να κατεβάζουν εκεί κάτω το φαγητό του Μαξ.

«Όχι, Saumensch», της έλεγε η μαμά της κάθε φορά που εκείνη προσφερόταν να το κάνει. Υπήρχε πάντα μια καινούργια δικαιολογία. «Τι θα έλεγες να έκανες κάτι χρήσιμο εδώ μέσα έτσι, γι' αλλαγή, όπως ας πούμε να τελειώσεις το σιδέρωμα; Νομίζεις πως το να μεταφέρεις τα σιδερωμένα ρούχα στην πόλη είναι τίποτα ξεχωριστό; Προσπάθησε να τα σιδερώσεις εσύ η ίδια!»

Μπορείς να κάνεις κάθε είδους όμορφες μπαγαποντιές όταν έχεις τη φήμη πικρόχολου απόμου. Λειτουργησε.

Στη διάρκεια εκείνης της εβδομάδας ο Μαξ έκοψε μερικές σελίδες από το *Mein Kampf* και τις έβαψε λευκές. Έγστερα τις κρέμασε με μανταλάκια σ' ένα κομμάτι σπάγγο που έδεσε από τη μια άκρη του υπογείου ως την άλλη. Όταν στέγνωσαν όλες οι σελίδες, άρχισε το δύσκολο κομμάτι της υπόθεσης. Ήταν αρκετά μορφομένος ώστε να τα καταφέρει ικανοποιητικά, αλλά οπωσδήποτε δεν ήταν ούτε συγγραφέας

μα ούτε και καλλιτέχνης. Παρ' όλα αυτά, σχημάτιζε τις λέξεις πρώτα στο κεφάλι του, μέχρι να καταφέρει να τις αφηγηθεί λεπτομερώς χωρίς να κάνει κανένα λάθος. Μόνο τότε, πάνω στο χαρτί που είχε γεμίσει φυσαλίδες και είχε κυρτώσει από την παχιά μπογιά, η οποία είχε αρχίσει ήδη να ξεραίνεται, άρχισε πραγματικά να γράφει την ιστορία. Χρησιμοποιώντας ένα μικρό μαύρο πινέλο ζωγραφικής.

Ο άνθρωπος που στεκόταν από πάνω μου Υπολόγισε πως θα του χρειάζονταν δεκατρείς σελίδες, γι' αυτό έβαψε σαράντα, σίγουρος πως θα είχε δυο φορές περισσότερες αποτυχίες απ' ό,τι επιτυχίες. Πειραματιζόταν πάνω στις σελίδες της *Μόλχινγκ Εξπρές*, βελτιώνοντας έτσι τη βασική του αδέξια ζωγραφική σ' ένα επίπεδο που θα μπορούσε τουλάχιστον να του είναι αποδεκτό. Καθώς δούλευε, άκουσε τις ψιθυριστές λέξεις ενός κοριτσιού. «Τα μαλλιά του», του είπε, «είναι σαν πούπουλα».

Όταν τέλειωσε, χρησιμοποίησε ένα μαχαίρι για να τρυπήσει τις σελίδες και να τις δέσει με σπάγγο. Το αποτέλεσμα που προέκυψε ήταν ένα βιβλιαράκι δεκατριών σελίδων που πήγαινε κάπως έτσι:

Υποβίτη ημεζ & ο πατέρας άστράς
 μας πλάθους από κείνο που έβρε
 ο πατέρας μας.

Αλλά έλαμυλότερες, πριε ζυμολίω
 σε έχω αραιές ασματικές από ελκείας
 για να τον θυμάμαι.

Για κείνο τον λόγο, όπως έβρεν κείνη, που άφρασε
 να κείνη με τ' άλλα σφύρα. Τέσπεροσθίρας
 παρές έλαμα. Ένα άλλα σφύρα, τσινά με ματαμύλι
 μόντε, πτελόντα από τείνο μετ ένα με κεισόντε.

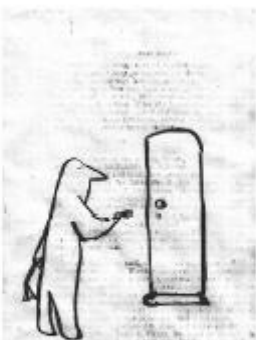
Παλλά κείνη, κρετόρινα, κρετόρινα σε κρετόρι.
 Πρεσινέτορινα να μην να φάμεκ ασθόρινα, γιατί
 φατόρινα τινας θα ζυμολίω σε πτελόντα
 από κείνο που έβρε θία ζυμολίω.

Αλλά ζυμολίω κείνη
 ζυμολίω & κείνη
 έβρε πτελόντα
 ο πτελόντα

Όταν κρυβόμαστε, η ευτυχία είναι
περιλαμβανότατο άστρο. Το βήματα μας
δεν ταλλίστα για να τον βρω.

Αν ό καθένας γύρω από στήντα από τον
αίθρα άστρο να κλάψατε.

Καμώθηκε και για μαχίνο βολάντα.
Τρεκ μίρα, μια άκτα...
και η αταλάντα άστα. Ίση άστα
Όχι άστα άστα, αλλά αταλάντα άστα άστα.
αταλάντα, από άστα μια και άστα άστα.

Αλλά αν άρχω
ένα περιβόλι π πόρτα.

Το κορίτσι χέει
τους μαύρους μ.α. από φόβο.

Τα παζάρια είναι ανόητα.
Πολλοί άνθρωποι αγοράζουν
στον φόβο τους.
Ένα βράδυ, μιλώντας με τους φίλους μου
βρήκαμε μια πολύ ενδιαφέρουσα απόδοση μου.
Είπε: «Πες μου τι περιγράφεις».
Υποθέτω.

Κάποιος ο οποίος περιγράφει
το κορίτσι και την περιγραφή του
που είναι πολύ ενδιαφέρουσα.

Στα τέλη του Φλεβάρη, όταν η Λίζελ ξύπνησε κοντά στο ξημέρωμα, όπως πάντα, μια φιγούρα μπήκε στην κρεβατοκάμαρά της. Ήταν ο Μαξ, μια αθόρυβη σκιά, όπως πάντα.

Η Λίζελ, ψάχνοντας στο σκοτάδι, μπορούσε μόνο ακαθόριστα να νιώσει τον άντρα να έρχεται προς το μέρος της.

«Γεια;»

Καμιά απάντηση.

Δεν υπήρχε τίποτα εκτός από τη σιωπή των βημάτων του καθώς εκείνος πλησίαζε όλο και πιο κοντά στο κρεβάτι για ν' ακουμπήσει τις σελίδες στο πάτωμα, πλάι στις κάλτσες της. Οι σελίδες τριζοβόλησαν. Ανεπαίσθητα. Η μια τους άκρη κουλουριάστηκε στο πάτωμα.

«Γεια;»

Αυτή τη φορά υπήρξε απάντηση.

Δεν μπορούσε να πει ακριβώς από πού έρχονταν οι λέξεις. Αυτό που είχε σημασία ήταν πως έφταναν ως εκείνη. Έφταναν και γονάτιζαν δίπλα στο κρεβάτι.

«Ένα αργοπορημένο δώρο γενεθλίων. Δες το το πρωί. Καληνύχτα».

Για κάποιο διάστημα ξυπνούσε και κοιμόταν εναλλάξ, με την αβεβαιότητα μήπως είχε ονειρευτεί τον Μαξ να μπαίνει στο δωμάτιό της.

Το πρωί, όταν ξύπνησε και στριφογύρισε στο κρεβάτι της, είδε τις σελίδες στο πάτωμα. Άπλωσε το χέρι της και τις σήκωσε από κάτω, ενώ αφουγκραζόταν το θόρυβο που έκανε το χαρτί καθώς αναδευόταν στα αβέβαια χέρια της που κουβαλούσαν ακόμα τη νάρκη του ύπνου.

Όλη μου τη ζωή φοβόμουν τους άντρες που στέκονταν από πάνω μου... Καθώς τις ξεφύλλιζε, οι σελίδες έκαναν αισθητή την παρουσία τους, σαν στατικός ηλεκτρισμός γύρω από τη γραμμένη ιστορία.

Τρεις μέρες, μου είπαν... και τι ανακάλυψα όταν ξύπνησα;

Ήταν οι σβησμένες σελίδες του *Mein Kampf*, φιμωμένες, ασφυκτιώντας κάτω από την μπογιά καθώς τις γυρνούσε.

...μ' έκανε να κατανοήσω πως ο καλύτερος απ' όσους ανθρώπους έχουν σταθεί κατά καιρούς από πάνω μου... Η Λίζελ διάβασε και κοίταξε το δώρο του Μαξ Φάντενμπουργκ τρεις φορές, προσέχοντας μια διαφορετική γραμμή ή λέξη γραμμένη με το πινέλο σε κάθε σελίδα, κάθε φορά. Όταν τέλειωσε η τρίτη ανάγνωση, κατέβηκε όσο πιο ήσυχα μπορούσε από το κρεβάτι της και πήγε στο δωμάτιο του μπαμπά και της μαμάς. Η θέση δίπλα στη φωτιά ήταν άδεια.

Καθώς το σκεφτόταν, συνειδητοποίησε πως ήταν πραγματικά πιο πρόπον, ή, ακόμα καλύτερα, σωστό, να τον ευχαριστήσει εκεί που είχαν φτιαχτεί οι σελίδες.

Κατέβηκε τα σκαλοπάτια του υπογείου. Είδε με τα μάτια της φαντασίας της μια κορνιζαρισμένη φωτογραφία ν' απλώνεται στον τοίχο – ένα ήρεμο μυστικό που την έκανε να χαμογελάσει.

Παρόλο που δεν ήταν πάνω από λίγα μέτρα, έμοιαζε μακρύς ο δρόμος ως τα πανιά και τη συλλογή από τα δοχεία της μπογιάς που προστάτευαν τον Μαξ Φάντενμπουργκ. Μετακίνησε τα πανιά που ήταν πιο κοντά στον τοίχο ώσπου αποκαλύφθηκε ένας μικρός διάδρομος μέσα από τον οποίο μπορούσε να κοιτάξει.

Το πρώτο πράγμα που είδε ήταν ο ώμος του, και, μέσα από το στενόχωρο άνοιγμα, εκείνη αργά, με κόπο, άπλωσε προσεκτικά το χέρι της μέχρι που ήρθε κι ακούμπησε εκεί. Τα ρούχα του ήταν κρύα. Δεν ξύπνησε.

Μπορούσε να νιώσει την ανάσα του και τον ώμο του να ανεβοκατεβαίνει ανεπαίσθητα. Για κάποιο διάστημα έμεινε να τον παρατηρεί. Ύστερα κάθισε κι έγειρε προς τα πίσω.

Αέρας βαρύς από ύπνο έμοιαζε να την ακολουθεί.

Οι δυσανάγνωστες λέξεις της εξάσκησης φάνταζαν

υπέροχες πάνω στον τοίχο δίπλα στα σκαλοπάτια, ακανόνιστες, παιδιάστικες κι αξιαγάπητες. Κοίταζαν, καθώς ο κρυμμένος Εβραίος και το κορίτσι κοιμόνταν, το χέρι του κοριτσιού ακουμπισμένο στον ώμο του.

Ανάσαιναν.

Γερμανικά κι εβραϊκά πνευμόνια.

Πλάι στον τοίχο, *Ο άνθρωπος που στεκόταν από πάνω μου* καθόταν μουνδιασμένος και ικανοποιημένος, σαν μια ευχάριστη φαγούρα στα πόδια της Λίξελ Μέμινγκερ.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΣΦΥΡΙΖΕ

εμφανίζονται:

το βιβλίο που αρμένιζε – οι τζογαδόροι – ένα φαντασματάκι
– δυο κουρέματα – η νιότη του ρούντι – αυτοί που δεν
ξέρουν να χάνουν και σκίτσα – ο άνθρωπος που σφύριζε
και κάτι παπούτσια – τρεις ανόητες πράξεις – κι ένα
φοβισμένο αγόρι με παγωμένα πόδια

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΑΡΜΕΝΙΖΕ

(Μέρος Ι)

Ένα βιβλίο αρμένιζε στον ποταμό Άμπερ.

Ένα αγόρι πήδηξε στο νερό, το έπιασε και το κράτησε σφιχτά στο δεξί του χέρι. Χαμογελούσε. Ήταν Δεκέμβρης, και το παγωμένο νερό τού έφτανε ως τη μέση.

«Saumensch, τι θα έλεγες για ένα φιλί;» είπε.

Ο αέρας γύρω τους ήταν κρύος, μα η μέρα είχε μια ευχάριστη λαμπράδα, που έκανε τον Ρούντι να ξεχνά τον πόνο που του προξενούσε το παγωμένο νερό, από τ' ακροδάχτυλα ως τους γοφούς του.

Τι θα έλεγες για ένα φιλί; Τι θα έλεγες για ένα φιλί; Καημένε Ρούντι.

∞ ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ∞

ΓΙΑ ΤΟΝ ΡΟΥΝΤΙ ΣΤΑΪΝΕΡ

Δεν του άξιζε να πεθάνει
με τον τρόπο που πέθανε.

Όταν με τη φαντασία σας ζείτε εκείνες τις στιγμές, είναι σαν να βλέπετε τις βρεγμένες άκρες του χαρτιού να είναι ακόμα κολλημένες στα δάχτυλά του. Την ξανθιά φράντζα του να τρεμουλιάζει. Και, όπως είμαι σίγουρος πως είστε προληπτικοί, θα συμπεραίνετε, όπως κι εγώ θα έκανα, πως ο Ρούντι πέθανε εκείνη ακριβώς την ημέρα από υποθερμία. Κι όμως, δεν έγινε έτσι. Αναμνήσεις σαν κι αυτές απλώς μου υπενθυμίζουν πως δεν του άξιζε η μοίρα που τον αντάμωσε σε λιγότερο από δυο χρόνια.

Από κάθε άποψη, το να πάρω ένα αγόρι σαν τον Ρούντι έμοιαζε καθαρή ληστεία –είχε τόσο πολλή ζωντάνια, τόσα πράγματα ακόμα για να ζήσει– κι όμως, κατά κάποιον τρόπο, είμαι σίγουρος πως θα του άρεσε αν μπορούσε να δει τα τρομαχτικά χαλάσματα και τον φουσκωμένο ουρανό τη νύχτα που πέθανε. Θα είχε φωνάξει από χαρά και θα είχε γυρίσει χαμογελώντας προς το μέρος της αν μπορούσε να δει την κλέφτρα των βιβλίων πεσμένη στα τέσσερα πλάι στο αποδεκατισμένο κορμί του. Θα ήταν ευτυχισμένος αν μπορούσε να τη δει με τα ίδια του τα μάτια να φιλάει τα σκονισμένα, σακατεμένα από τη βόμβα χείλη του.

Ναι, το ξέρω.

Στο έρεβος της ζοφερής μου καρδιάς το ξέρω. Θα του είχε αρέσει πολύ, είμαι σίγουρος γι' αυτό. Βλέπετε;

Ακόμα κι ο θάνατος έχει καρδιά.

ΟΙ ΤΖΟΓΑΔΟΡΟΙ

(Ένα ζάρι με εφτά πλευρές)

Φυσικά, είναι αγένεια αυτό που κάνω, ν' αποδυναμώνω το τέλος, όχι μόνον ολόκληρου του βιβλίου, αλλά και του συγκεκριμένου κομματιού. Σας έχω αποκαλύψει ήδη δυο γεγονότα, επειδή δε βρίσκω ιδιαίτερο ενδιαφέρον στο να δημιουργώ μυστήρια στις ιστορίες. Για να είμαι ειλικρινής, με πιάνει βαριεστημάρα. Σαν να κάνω τη χειρότερη αγγαρεία. Ξέρω πως κι εσείς κάπως έτσι νιώθετε. Είναι οι μηχανορραφίες οι οποίες μας τσουλάνε προς τα εκεί που μ' εξοργίζουν, με μπερδεύουν, μου προκαλούν ενδιαφέρον και μ' αφήνουν εμβρόντητο.

Έχω τόσα πράγματα να σκεφτώ. Και η ιστορία τραβάει πολύ ακόμα.

Σίγουρα υπάρχει ένα βιβλίο που έχει τον τίτλο *Ο άνθρωπος που σφύριζε*, για το οποίο πρέπει οπωσδήποτε να κουβεντιάσουμε, όπως και για τους ακριβείς λόγους που βρέθηκε κάποια στιγμή να επιπλέει στον ποταμό Άμπερ την εποχή που όδευε προς τα Χριστούγεννα του 1941. Θα έπρεπε να το διαπραγματευτούμε όμως πρώτα, δε νομίζετε;

Κανονίστηκε λοιπόν. Αυτό θα κάνουμε.

Άρχισε το λόγο. Ρίξε μια ζαριά ενόσω κρύβεις έναν

Εβραίο κι αυτή θα σου δείξει πώς ζεις. Κάπως έτσι μοιάζει.

ΤΟ ΚΟΥΡΕΜΑ: Μέσα Απρίλη 1941

Η ζωή στο νούμερο 33 της οδού Χίμελ είχε αρχίσει ήδη να παίρνει μια πιο φυσιολογική μορφή. Το μαρτυρούσαν οι εντάσεις που είχαν ξανακάνει την εμφάνισή τους: Ο Χανς και η Ρόζα Χούμπερμαν διαφωνούσαν και πάλι στο καθιστικό, ωστόσο σε πολύ πιο ήρεμους τόνους απ' ό,τι συνήθως. Η Λίξελ, με τον χαρακτηριστικό της τρόπο, παρέμενε απλός θεατής.

Η διαφωνία είχε τις ρίζες της στην προηγούμενη νύχτα, στο υπόγειο, όπου ο Χανς και ο Μαξ κάθονταν ανάμεσα σε κουτιά μπογιάς, λέξεις και πανιά. Ο Μαξ ρώτησε κάποια στιγμή αν θα μπορούσε η Ρόζα να του κόψει τα μαλλιά. «Πέφτουν στα μάτια μου», είχε πει, κι ο Χανς του είχε απαντήσει «Θα δω τι μπορώ να κάνω».

Τώρα η Ρόζα ανακάτωνε τα συρτάρια. Και τα λόγια της συνωθούνταν προς τον μπαμπά μαζί με τις υπόλοιπες παλιατσαρίες. «Πού να βρίσκεται αυτό το αναθεματισμένο το ψαλίδι;»

«Δεν είναι σ' εκείνο το συρτάρι από κάτω;»

«Το έχω ήδη ψάξει».

«Ίσως να μην το πρόσεξες».

«Σου μοιάζω για τυφλή;» Σήκωσε το κεφάλι της και φώναξε δυνατά «Λίξελ!»

«Έρχομαι αμέσως».

Ο Χανς μαζεύτηκε. «Που να πάρει, γυναίκα, το έβαλες σκοπό να με κουφάνεις, έτσι δεν είναι;»

«Ησυχία, Saukerl!». Η Ρόζα συνέχισε για λίγο ακόμα το ανακάτωμα και απευθύνθηκε στο κορίτσι.

«Λίξελ, πού είναι το ψαλίδι;» Αλλά ούτε και η Λίξελ είχε ιδέα γι' αυτό που τη ρωτούσε.

«Saumensch, πες μου, όταν σε λέω άχρηστο πλάσμα, έχω άδικο;»

«Άσε τη στην ησυχία της».

Ειπώθηκαν αρκετές ακόμα λέξεις εκατέρωθεν, από τη γυναίκα με τα εύκαμπτα μαλλιά προς τον άντρα με τ' ασημιά μάτια, και σταμάτησαν μόνον όταν η Ρόζα έκλεισε με δύναμη το συρτάρι. «Το πιθανότερο είναι να του τα πετσοκόψω».

«Να του τα πετσοκόψεις;» Ο μπαμπάς ήταν έτοιμος να ξεριζώσει τα δικά του μαλλιά ύστερα από αυτό, αλλά η φωνή του μετατράπηκε σ' έναν ψίθυρο που μόλις ακουγόταν. «Ποιος θα τον δει, που να πάρει;» Ετοιμάστηκε να μιλήσει ξανά, αλλά του απέσπασε την προσοχή η αθόρυβη εμφάνιση του Μαξ Φάντενμπουργκ, που στεκόταν ευγενικά, γεμάτος ντροπή, στο άνοιγμα της πόρτας. Κρατούσε το δικό του ψαλίδι, έκανε μερικά βήματα μπροστά και το έδωσε όχι στον Χανς ή στη Ρόζα αλλά στο δωδεκάχρονο κορίτσι. Εκείνη ήταν η πιο νηφάλια επιλογή εκεί μέσα. Τα χείλη του τρεμοπαίξανε λιγάκι πριν πει «Θα μπορούσες να το κάνεις εσύ;»

Η Λίζελ πήρε το ψαλίδι και το άνοιξε. Αλλού ήταν σκουριασμένο κι αλλού λαμποκοπούσε. Γύρισε προς το μέρος του μπαμπά, κι όταν εκείνος της έγνεψε ναι με το κεφάλι, ακολούθησε τον Μαξ κάτω στο υπόγειο. Ο Εβραίος κάθισε πάνω σ' ένα κουτί μπογιάς. Ένα μικρό κομμάτι λινάτσα ήταν τυλιγμένο γύρω από τους ώμους του. «Κάνε όσα λάθη θέλεις», της είπε.

Ο μπαμπάς άραξε στα σκαλοπάτια.

Η Λίζελ σήκωσε τις πρώτες τούφες των μαλλιών του Μαξ Φάντενμπουργκ.

Την ώρα που έκοβε τα πουπουλένια του μαλλιά, απορούσε με τον παράξενο ήχο που έβγαζε το ψαλίδι. Όχι τον γνωστό ήχο του ψαλιδίσματος, αλλά έναν μεταλλικό, που ακουγόταν μόνο την ώρα που έκοβε την κάθε τούφα ξεχωριστά.

Όταν τέλειωσε το κούρεμα, τα μαλλιά του Μαξ ήταν αλλού πετσοκομμένα κι αλλού στραβοκομμένα, και η Λίζελ ανέβηκε στο πάνω πάτωμα με τις κομμένες τούφες στα χέρια

της και τις έριξε στο τζάκι. Άναψε ένα σπύρτο και κάθισε να τις βλέπει καθώς συρρικνώνονταν, σκορπίζοντας πορτοκαλιές και κόκκινες ανταύγειες.

Ξανά, ο Μαξ βρέθηκε στο άνοιγμα της πόρτας, κι αυτή τη φορά στάθηκε στο κεφαλόσκαλο της σκάλας που οδηγούσε στο υπόγειο. «Ευχαριστώ, Λίζελ». Η φωνή του ακούστηκε δυνατή και βραχνή, και υπήρχε μια αχνή υποψία χαμόγελου σ' αυτήν.

Μόλις είπε αυτό που ήθελε να πει, εξαφανίστηκε πάλι, πίσω στο υπόγειο.

Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ: Αρχές του Μάη

«Υπάρχει ένας Εβραίος στο υπόγειό μου».

«Υπάρχει ένας Εβραίος στο υπόγειό μου».

Καθισμένη στο πάτωμα στη γεμάτη βιβλία βιβλιοθήκη του δημάρχου, η Λίζελ Μέμινγκερ άκουσε αυτές τις λέξεις. Η τσάντα με τα ρούχα για την μπουγάδα ήταν ακουμπισμένη δίπλα της και η απόκοσμη φιγούρα της γυναίκας του δημάρχου, μεθυσμένη, έμενε σκυφτή πάνω από το γραφείο. Μπροστά της, η Λίζελ διάβαζε το βιβλίο *Ο άνθρωπος που σφύριζε* και είχε φτάσει στις σελίδες είκοσι δύο και είκοσι τρία. Σήκωσε το κεφάλι της. Φαντάστηκε τον εαυτό της να πηγαίνει προς το μέρος της γυναίκας, να μαζεύει απαλά τις αναμαλλιασμένες τούφες των μαλλιών της στο πλάι και να της ψιθυρίζει στο αυτί: «Υπάρχει ένας Εβραίος στο υπόγειό μου».

Καθώς το βιβλίο τρεμόπαιξε στα γόνατά της, το μυστικό εγκαταστάθηκε στο στόμα της. Με όλη του την άνεση. Κάθισε ακόμα και σταυροπόδι.

«Θα πρέπει να γυρίσω σπίτι». Αυτή τη φορά μίλησε σ' αλήθεια. Τα χέρια της έτρεμαν. Παρά την παρουσία μιας υποψίας λιακάδας σε κάποια απόσταση, ένα απαλό αεράκι πέρασε μέσα από το ανοιχτό παράθυρο, σμίγοντας με τη βροχή, που την ίδια στιγμή έμπαινε στο δωμάτιο σαν

πριονίδι.

Όταν η Λίζελ έβαλε το βιβλίο πίσω στη θέση του, η καρέκλα της γυναίκας σύρθηκε στο πάτωμα κι εκείνη σηκώθηκε και κατευθύνθηκε προς τη βιβλιοθήκη. Έτσι γινόταν πάντα στο τέλος. Οι απαλοί κύκλοι των θλιμμένων ρυτίδων φούσκωσαν για μια στιγμή καθώς άπλωσε το χέρι της και ξαναπήρε το βιβλίο.

Το πρόσφερε στο κορίτσι.

Η Λίζελ έκανε μια κίνηση για να το αποφύγει.

«Όχι», είπε, «σας ευχαριστώ. Έχω αρκετά βιβλία στο σπίτι. Ίσως κάποια άλλη φορά. Διαβάζω κάτι άλλο με τον μπαμπά μου. Ξέρετε, αυτό που έκλεψα από τη φωτιά εκείνη τη νύχτα».

Η γυναίκα του δημάρχου έγνεψε πως ναι, θυμόταν. Αν υπήρχε ένα πράγμα που ήταν σίγουρο για τη Λίζελ Μέμινγκερ, ήταν πως η τάση της για την κλεψιά δεν ήταν αναίτια. Έκλεβε βιβλία ωθούμενη μόνο από την ανάγκη της να έχει μια βάση. Στην τρέχουσα περίοδο, είχε αρκετές. Είχε διαβάσει το βιβλίο *Οι λασπωμένοι άνθρωποι* τέσσερις φορές ως τώρα κι απολάμβανε την εκ νέου γνωριμία της με την *Κίνηση αδιαφορίας*. Επίσης, κάθε βράδυ πριν πάει για ύπνο, άνοιγε το εγχειρίδιο με τις οδηγίες για το ασφαλές σκάψιμο ενός τάφου. Βαθιά θαμμένος μέσα του ήταν ο *Άνθρωπος που στεκόταν από πάνω μου*. Μουρμούρισε τις λέξεις κι άγγιξε τα πουλιά. Γύριζε τις θορυβώδεις σελίδες αργά.

«Αντίο, φράου Χέρμαν».

Βγήκε από τη βιβλιοθήκη, κατηφόρισε το διάδρομο με το ξύλινο πάτωμα και βγήκε από την τεράστια εξώπορτα. Όπως το συνήθιζε, στάθηκε για λίγο στα σκαλοπάτια, κοιτάζοντας το Μόλχινγκ που απλωνόταν κάτω από τα πόδια της. Η πόλη εκείνο το απόγευμα ήταν κλεισμένη στο κουκούλι μιας κίτρινης ομίχλης, που χάιδευε τις στέγες των σπιτιών σαν να ήταν αγαπημένα κατοικίδια και γέμιζε τους δρόμους λες και ήθελε να λουστεί στην απεραντοσύνη τους.

Όταν έφτασε στην οδό Μονάχου, η κλέφτρα των

βιβλίων άρχισε να μπαινοβγαίνει κάτω από τις ομπρέλες που κρατούσαν άντρες και γυναίκες – ένα κορίτσι με βρόχινο παλτό ήτανε, που πήγαινε χωρίς ντροπή από τον ένα σκουπιδοτενεκέ στον άλλο. Σαν κουρδιστό παιχνίδι.

«Να τη!»

Κρυφογέλασε στα χαλκόχρωμα σύννεφα πανηγυρίζοντας, πριν απλώσει το χέρι της και πάρει την τσαλακωμένη εφημερίδα. Παρόλο που οι πρώτες και οι τελευταίες σελίδες ήταν αυλακωμένες με μαύρες σταγόνες τυπογραφικής μελάνης, τη δίπλωσε τακτικά στη μέση και την έχωσε κάτω από τη μασχάλη της. Έτσι γινόταν κάθε Πέμπτη τους τελευταίους μήνες.

Η Πέμπτη ήταν η μοναδική μέρα παράδοσης που είχε μείνει πια για τη Λίζελ Μέμινγκερ, και συνήθως κατάφερνε να γυρνάει με κάποιο κέρδος απ' όλη αυτή τη βόλτα. Δεν μπορούσε ποτέ να κατασιγάσει την αίσθηση νίκης που ένιωθε κάθε φορά που έβρισκε ένα αντίτυπο της *Μόλχινγκ Εξπρές* ή οποιαδήποτε άλλη έκδοση εφημερίδας. Η ανακάλυψη της εφημερίδας ήταν σημάδι γι' αυτήν πως η μέρα της θα πήγαινε καλά. Αν έβρισκε μια εφημερίδα που το σταυρόλεξό της δεν ήταν ήδη συμπληρωμένο, ήταν μεγάλη μέρα γι' αυτήν. Θα πήγαινε κατευθείαν στο σπίτι, θα έκλεινε την πόρτα πίσω της και θα κατέβαζε την εφημερίδα στον Μαξ Φάντενμπουργκ.

«Σταυρόλεξο;» θα τη ρώταγε εκείνος.

«Άλυτο».

«Περίφημα».

Ο Εβραίός θα χαμογελούσε, θα έπαιρνε την εφημερίδα και θ' άρχιζε να διαβάζει στο ημίφως του υπογείου. Συχνά, η Λίζελ θα τον παρακολουθούσε καθώς εκείνος θα εστίαζε την προσοχή του στην ανάγνωση της εφημερίδας, θα συμπλήρωνε το σταυρόλεξο στη συνέχεια και θ' άρχιζε ύστερα να την ξαναδιαβάζει από την αρχή ως το τέλος.

Καθώς ο καιρός γινόταν όλο και πιο ζεστός, ο Μαξ

παρέμενε στο υπόγειο τις περισσότερες ώρες. Στη διάρκεια της ημέρας η πόρτα του υπογείου παρέμενε ανοιχτή για ν' αφήνει τις αχτίδες του ήλιου να φτάνουν ως αυτόν από το διάδρομο, που δεν ήταν ακριβώς λουσμένος στον ήλιο, αλλά κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες παίρνεις ό,τι σου δίνεται. Το καταθλιπτικό φως ήταν καλύτερο από το καθόλου φως, και ήταν αναγκαίο να είναι όλοι τους μετρημένοι. Η κηροζίνη δεν είχε φτάσει ακόμα σ' επικίνδυνα χαμηλό όριο, αλλά ήταν καλύτερο να κάνουν όσο το δυνατόν περισσότερη οικονομία στη χρήση της.

Η Λίζελ, ως συνήθως, καθόταν πάνω σε μερικά πανιά και διάβαζε όση ώρα χρειαζόταν ο Μαξ για να συμπληρώσει εκείνα τα σταυρόλεξα. Κάθονταν σε μικρή απόσταση ο ένας απ' τον άλλο, σπάνια μιλούσαν κι ο μόνος ήχος που ακουγόταν πραγματικά ήταν από τις σελίδες καθώς γυρνούσαν. Συχνά άφηνε τα βιβλία της στον Μαξ για να διαβάζει όση ώρα εκείνη έλειπε στο σχολείο. Ενώ τον Χανς Χούμπερμαν και τον Έρικ Φάντενμπουργκ τους είχε ενώσει τελικά η μουσική, τον Μαξ και τη Λίζελ τους κρατούσαν ενωμένους οι λέξεις.

«Γεια, Μαξ».

«Γεια, Λίζελ». Κάθονταν και διάβαζαν.

Μερικές φορές εκείνη τον κοίταζε. Κι αποφάσιζε πως αυτό που έβλεπε θα συνοψιζόταν καλύτερα στην προσωποποίηση μιας ήπιας αυτοσυγκέντρωσης. Δέρμα σε μπεζ αποχρώσεις. Μάτια υγρά. Ανάσα αγχωμένη, η ανάσα του φυγάδα. Απελπισμένη αλλά ωστόσο βουβή. Μόνο το ανεπαίσθητο ανεβοκατέβασμα του στήθους του αποτελούσε βέβαιο σημάδι πως υπήρχε ζωή ακόμα μέσα του.

Σταδιακά, η Λίζελ έκλεινε τα μάτια της και ζητάγε από τον Μαξ να την εξετάζει σ' εκείνες τις λέξεις που συνέχεια διάβαζε λάθος, κι έβριζε αγανακτισμένη αν διαπίστωνε πως ακόμα της ξέφευγαν. Στεκόταν τότε όρθια κι έγγραφε τις λέξεις παντού στον τοίχο, σχεδόν πάνω από δώδεκα φορές. Μαζί, ο Μαξ Φάντενμπουργκ και η Λίζελ Μέμινγκερ

εισέπνεαν τη μυρωδιά της μπογιάς και του τσιμέντου.

«Γεια, Μαξ».

«Γεια, Λίζελ».

Στο κρεβάτι, παρέμενε άγρυπνη και με τη φαντασία της τον σκεφτόταν εκεί κάτω, στο υπόγειο. Στα όνειρά της, τον έβλεπε να κοιμάται πάντα με όλα του τα ρούχα, ακόμα και με τα παπούτσια, από φόβο πως ίσως να έπρεπε να το σκάσει ξανά. Και ήταν σίγουρη πως κοιμόταν με ανοιχτό το ένα μάτι του.

Ο ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΟΣ: Μέσα Μάη

Η Λίζελ άνοιξε την πόρτα ταυτόχρονα με το στόμα της.

Στην οδό Χίμελ, η ομάδα της είχε κατατροπώσει την ομάδα του Ρούντι 6-1, κι όρμησε στην κουζίνα θριαμβευτικά, περιγράφοντας στη μαμά και στον μπαμπά τα πάντα γύρω από το γκολ που είχε σκοράρει. Ύστερα όρμησε στο υπόγειο για να το περιγράψει με κάθε λεπτομέρεια και στον Μαξ, κι εκείνος άφησε στην άκρη την εφημερίδα ακούγοντας με προσοχή και γελώντας με το κορίτσι.

Όταν η ιστορία του γκολ ολοκληρώθηκε, ακολούθησε σιωπή γι' αρκετά λεπτά και ύστερα ο Μαξ σήκωσε αργά το κεφάλι του. «Μπορείς να κάνεις κάτι για μένα, Λίζελ;»

Ακόμη αναστατωμένο από το γκολ του στην οδό Χίμελ, το κορίτσι πήδηξε από τα πανιά. Δεν του απάντησε, αλλά η κίνησή της έδειξε ξεκάθαρα την πρόθεσή της να τον εφοδιάσει με ό,τι ακριβώς ήθελε.

«Μου περιέγραψες τα πάντα γύρω από αυτό το γκολ», της είπε εκείνος, «αλλά δεν ξέρω τι είδους μέρα είναι εκεί πάνω. Δεν ξέρω αν το έβαλες με λιακάδα ή αν τα σύννεφα είχαν καλύψει ολόκληρο τον ουρανό». Το χέρι του χάιδεψε τα κοντοκουρεμένα μαλλιά του και τα υγρά μάτια του ικέτευαν για το απλούστερο των απλών πραγμάτων. «Θα μπορούσες ν' ανέβεις εκεί πάνω και να μου πεις τι καιρό κάνει έξω;»

Φυσικά και μπορούσε, και η Λίζελ ανέβηκε βιαστικά τα σκαλοπάτια. Στάθηκε σε απόσταση λίγων μέτρων από τη λεκιασμένη από τα φτυσίματα πόρτα και, κάνοντας στροφή επιτόπου, παρατήρησε τον ουρανό.

Όταν επέστρεψε στο υπόγειο, του είπε: «Ο ουρανός είναι γαλάζιος σήμερα, Μαξ, και υπάρχει ένα μεγάλο μακρύ σύννεφο, που απλώνεται σαν σχοινί. Στο τέλος του, ο ήλιος μοιάζει με κίτρινη τρύπα...»

Ο Μαξ εκείνη τη στιγμή ήξερε πως μόνο ένα παιδί θα μπορούσε να του έχει κάνει μια περιγραφή σαν κι αυτήν. Πάνω στον τοίχο ζωγράφισε ένα μακρύ, σφιχτά πλεγμένο σχοινί μ' έναν ήλιο όμοιο με κίτρινη τρύπα στην άκρη του, που σ' έκανε να θέλεις να βουτήξεις μέσα της. Στο σύννεφο που έμοιαζε με σχοινί ζωγράφισε δυο φιγούρες –ένα αδύνατο κορίτσι κι έναν ξερακιανό Εβραίο– που σχοινοβατούσαν κρατώντας ισορροπία με τα χέρια τους προς την κίτρινη τρύπα του ήλιου. Κάτω από την εικόνα έγραψε την ακόλουθη πρόταση:

☞ ΟΙ ΓΡΑΜΜΕΝΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΙΧΟ ΛΕΞΕΙΣ ☞
ΤΟΥ ΜΑΞ ΦΑΝΤΕΝΜΠΟΥΡΓΚ

**Ήταν Δευτέρα και σχοινοβατούσαν πάνω
 σ' ένα τεντωμένο σχοινί προς τον ήλιο.**

Ο ΠΥΓΜΑΧΟΣ: Τέλος του Μάη

Για τον Μαξ Φάντενμπουργκ, υπήρχε αρκετό κρύο τσιμέντο γύρω του και πολύς χρόνος να περάσει μ' αυτό.

Τα λεπτά ήταν αδυσώπητα. Οι ώρες βασανιστικές.

Όλες τις ώρες της αγρύπνιας του στεκόταν από πάνω του το χέρι του χρόνου και δε δίσταζε να τον αποσπά από αυτό που έκανε. Χαμογελούσε κι έσφιγγε και τον άφηνε να ζήσει. Πόσο μεγάλη μοχθηρία χρειάζεται για ν' αφήσει κανείς κάτι να ζήσει.

Τουλάχιστον μια φορά την ημέρα, ο Χανς Χούμπερμαν κατέβαινε τα σκαλιά του υπογείου και του έπιανε κουβέντα. Η Ρόζα περιστασιακά τού έφερνε ένα περισσευούμενο ξεροκόμματο. Ωστόσο, όταν η Λίζελ κατέβαινε εκεί κάτω, ο Μαξ ένιωθε το ενδιαφέρον του για τη ζωή να μεγαλώνει. Αρχικά προσπάθησε ν' αντισταθεί, αλλά αυτό γινόταν όλο και πιο δύσκολο κάθε μέρα που παρουσιαζόταν το κορίτσι, κάθε φορά με μια καινούργια περιγραφή του καιρού, είτε αυτή αναφερόταν σ' έναν καταγάλανο ουρανό ή σε σύννεφα που έμοιαζαν χάρτινα ή σ' έναν ήλιο που είχε ξεπροβάλει σαν θεός αποχαυνωμένος, ύστερα από ένα λουκούλλειο γεύμα.

Όταν έμενε μόνος του, το πιο έντονο συναίσθημα που ένιωθε ήταν εκείνο της εξαφάνισης. Όλα του τα ρούχα ήταν γκρίζα –ανεξάρτητα από το αν είχαν ξεκινήσει από το ένα ή από το άλλο σημείο–, από τα εσώρουχά του ως το πλεχτό του πουλόβερ κι από εκεί στο σακάκι του, που τώρα έπεφτε από πάνω του σαν νερό. Συχνά ήλεγχε αν το δέρμα του ξεφλούδιζε, γιατί ένιωθε πως είχε αρχίσει να διαλύεται.

Αυτό από το οποίο είχε ανάγκη ήταν μια σειρά από οργανωμένες καινούργιες ενασχολήσεις. Επέλεξε πρώτη την άσκηση. Άρχισε με κάμψεις: ακουμπούσε το στομάχι του στο κρύο τσιμέντο του υπογείου και στη συνέχεια ανασήκωνε το κορμί του προς τα πάνω. Ένιωθε τα χέρια του έτοιμα να σπάσουν στους αγκώνες και την καρδιά του έτοιμη να πέσει αδύναμη στο πάτωμα. Ως έφηβος στη Στουτγκάρδη, μπορούσε να φτάσει ακόμα και τις πενήντα κάμψεις τη φορά. Τώρα, στα είκοσι τέσσερα, σχεδόν δεκαπέντε κιλά πιο αδύνατος από το συνηθισμένο βάρος του, μόλις που κατάφερε να φτάσει τις δέκα. Ύστερα από μια εβδομάδα, κατάφερε να ολοκληρώνει τρεις επαναλήψεις από δεκαπέντε κάμψεις και είκοσι δύο εκτάσεις. Όταν τέλειωνε, ακουμπούσε στον τοίχο του υπογείου καθισμένος ανάμεσα στους φίλους του, τα κουτιά της μπογιάς, νιώθοντας την καρδιά του έτοιμη να σπάσει, τόσο δυνατά χτυπούσε. Κι όσο

για τους μυς του, τους ένιωθε τώρα μαλακούς σαν αφράτο κέικ.

Αναρωτιόταν συχνά αν το να εξουθενώνει έτσι τον εαυτό του άξιζε τον κόπο. Μερικές φορές, ωστόσο, όταν οι χτύποι της καρδιάς του αδρανοποιούνταν και το κορμί γινόταν λειτουργικό ξανά, έσβηνε τη λάμπα κι έμενε στο σκοτάδι κάτω στο υπόγειο.

Ήταν είκοσι τεσσάρων, αλλά μπορούσε ακόμα να φαντασιώνεται.

«Στην μπλε γωνία», έκανε ήρεμα την περιγραφή, «έχουμε τον παγκόσμιο πρωταθλητή, το άριο αριστούργημα – τον Φίρερ». Πήρε βαθιά ανάσα και στράφηκε στην άλλη πλευρά. «Και στην κόκκινη γωνία έχουμε τον Εβραίο αντίπαλό του, τον ποντικομούρη Μαξ Φάντενμπουργκ».

Γύρω του, όλα αποκτούσαν υλική υπόσταση.

Λευκό φως χαμήλωνε σ' ένα ρινγκ πυγμαχίας κι ένα πλήθος θεατών στεκόταν ένα γύρο και σιγομουρμούριζε – ο μαγικός ήχος ανθρώπων που μιλούν ξαφνικά όλοι μαζί. Πώς μπορούσαν να έχουν τόσο πολλά να πουν ταυτόχρονα; Το ρινγκ ήταν εξαιρετικό από κάθε άποψη. Εξαιρετικός μουσαμάς, όμορφα σχοινιά. Ακόμα και τα ξέφτια που ξέφευγαν από τα χοντροπλεγμένα σχοινιά ήταν άψογα, έτσι όπως γυαλοκοπούσαν κάτω από το αυστηρό λευκό φως. Το δωμάτιο ήταν γεμάτο καπνούς από τα τσιγάρα και αναθυμιάσεις από τις μπίρες.

Ο Αδόλφος Χίτλερ στεκόταν διαγωνίως απέναντί τους, στη γωνία, με τους υποστηρικτές του. Τα πόδια του εξείχαν από την κόκκινη και λευκή ρόμπα που είχε μια μαύρη σβάστικα στην πλάτη της. Το μουστάκι του έμοιαζε κεντημένο στο πρόσωπό του. Ο προπονητής του, ο Γκέμπελς, του ψιθύριζε συνέχεια. Εκείνος χοροπηδούσε πότε στο ένα και πότε στο άλλο πόδι χαμογελώντας. Το χαμόγελό του έγινε δυνατό γέλιο όταν ο εκφωνητής άρχισε ν' αναφέρει τη μια μετά την άλλη τις επιτυχίες που είχε ήδη στο ενεργητικό του, ενώ το γεμάτο λατρεία πλήθος χειροκροτούσε με μεγάλο

ενθουσιασμό. «Είναι ανίκητος!» διακήρυξε ο παρουσιαστής. «Απέναντι στους Εβραίους και απέναντι σε οποιαδήποτε απειλή για το γερμανικό ιδεώδες! Χερ Φίρερ», κατέληξε ο παρουσιαστής, «σας χαιρετίζουμε!» Στο πλήθος: χαμός.

Στη συνέχεια, όταν όλοι βολεύτηκαν στις θέσεις τους, ήρθε ο διεκδικητής.

Ο παρουσιαστής του αγώνα πήγε γρήγορα προς το μέρος του Μαξ, που στεκόταν μόνος του στη γωνιά του διεκδικητή. Χωρίς ρόμπα, χωρίς υποστηρικτές. Ήταν απλά ένας μοναχικός νεαρός Εβραίός που η ανάσα του βρομούσε, με γυμνό στήθος κι εξαντλημένα χέρια και πόδια. Φυσικά, το δικό του σορτς ήταν γκριζο. Χοροπηδούσε κι αυτός τότε στο ένα και τότε στο άλλο πόδι, αλλά με πολύ αργό ρυθμό, για να μην ξοδεύει ενέργεια. Είχε χύσει αρκετό ιδρώτα στο γυμναστήριο για να πετύχει το κατάλληλο βάρος.

«Ο διεκδικητής!» φώναξε ο παρουσιαστής του αγώνα. «Να βγει από το ρινγκ», και σταμάτησε λίγο για να προξενήσει μεγαλύτερη εντύπωση, «εβραϊκό αίμα». Το πλήθος ούρλιαζε, όμοιο με βρικόλακες. «Ζυγίστε τους...»

Τα υπόλοιπα δεν ακούστηκαν. Καλύφθηκαν από τις βραιοιές που εκτόξευαν οι θεατές στις κερκίδες, ενώ ο Μαξ παρακολουθούσε τον αντίπαλό του να βγάζει τη ρόμπα και να έρχεται στη μέση για ν' ακούσει τους όρους και ν' ανταλλάξουν χειραψία.

«Guten tag, herr Hitler». Ο Μαξ κούνησε το κεφάλι του, αλλά ο Φίρερ του έδειξε μόνο τα κιτρινισμένα δόντια του, που στη συνέχεια κάλυψε ξανά με τα χείλη του.

«Κύριοι», φώναξε ένας κοντόχοντρος διαιτητής με μαύρο παντελόνι, μπλε πουκάμισο και παπιγιόν.

«Βασικά, αυτό που ήρθαμε να δούμε είναι ένας καλός αγώνας πυγμαχίας». Απευθύνθηκε μόνο στον Φίρερ τώρα. «Εκτός και αν, φυσικά, χερ Χίτλερ, αρχίσετε να χάνετε. Αν συμβεί αυτό, θα είμαι αρκετά πρόθυμος να κάνω τα στραβά μάτια σε οποιεσδήποτε τακτικές χρησιμοποιήσετε για να

συνθλίψετε αυτό το εβραϊκό μίasma, αυτή τη λέρη στο μουσαμά του ρινγκ». Κούνησε το κεφάλι του με μεγάλη ευγένεια. «Έγινε κατανοητός;»

Ο Φίρερ μίλησε τότε για πρώτη φορά. «Απόλυτα».

Στον Μαξ ο διαιτητής απηύθυνε μια προειδοποίηση. «Όσο για σένα, εβραϊκό φιλαράκι, θα πρόσεχα πού πατάω και πού βρίσκομαι αν ήμουν στη θέση σου. Πραγματικά θα πρόσεχα πολύ», και ύστερα οι δυο αντίπαλοι στάλθηκαν πίσω στις αντίστοιχες γωνιές τους.

Ακολούθησε ησυχία προς στιγμήν. Ύστερα ακούστηκε το κουδούνι.

Πρώτος βγήκε ο Φίρερ, με τ' άχαρα κοκαλιάρικα πόδια του, πήγε τρέχοντας προς τον Μαξ και τον χτύπησε αποφασιστικά στο πρόσωπο. Η αίθουσα δονείτο από ενθουσιασμό, το κουδούνι ακόμα ηχούσε στ' αυτιά τους και τα γεμάτα ικανοποίηση χαμόγελά τους έμοιαζαν να σκαρφαλώνουν στα σχοινιά του ρινγκ. Η ανάσα του Χίτλερ άχνιξε καθώς έβγαινε από το στόμα του την ώρα που τα χέρια του γρονθοκοπούσαν το πρόσωπο του Μαξ, στα χείλη, στη μύτη, στο πιγούνι – ο Μαξ δεν είχε αποτολμήσει ακόμα να βγει από τη γωνιά του. Για να μειώσει την ένταση των βίαιων χτυπημάτων, κρατούσε ψηλά τα χέρια του, αλλά ο Φίρερ έβαλε τώρα στόχο τα πλευρά του, τα νεφρά του, τους πνεύμονές του. Αχ, εκείνα τα μάτια, τα μάτια του Φίρερ. Καστανά –όμοια με εβραϊκά μάτια– έδειχναν τόσο αποφασισμένα, που ακόμα κι ο Μαξ έμεινε καθηλωμένος από το φόβο του μόλις τα είδε ανάμεσα από τα γάντια του μποξ. Ήταν μόνο ένας γύρος, μα κράτησε ώρες, και στο μεγαλύτερο μέρος του τίποτα δεν άλλαξε.

Ο Φίρερ έδινε γροθιές στον Εβραίο σαν να μην ήταν τίποτε περισσότερο από ένα σάκο πυγμαχίας. Εβραϊκό αίμα είχε πιτσιλίσει τα πάντα.

Όμοια με πορφυρά σύννεφα βροχής στον λευκό ουρανό του μουσαμά στα πόδια τους.

Σταδιακά, τα γόνατα του Μαξ άρχισαν να λυγίζουν, τα

ζυγωματικά του τον πονούσαν ανυπόφορα, το πρόσωπο του Φίρερ είχε πάρει μια έκφραση απόλαυσης ανάμεικτης με κακία, μέχρι που, μειωμένος, χτυπημένος κι εξουθενωμένος, ο Εβραίος σωριάστηκε στο πάτωμα.

Πρώτα μουγκρητό. Ύστερα σιωπή.

Ο διαιτητής μέτραγε το χρόνο. Είχε ένα χρυσό δόντι κι ένα σωρό τρίχες έβγαιναν από τα ρουθούνια του.

Αργά ο Μαξ Φάντενμπουργκ, ο Εβραίος, σηκώθηκε ξανά στα πόδια του και βρήκε και πάλι την ισορροπία του. Η φωνή του ταλαντευόταν. Μια πρόσκληση. «Έλα, Φίρερ», είπε, κι αυτή τη φορά, όταν ο Αδόλφος Χίτλερ όρμησε πάνω στον Εβραίο, ο Μαξ έκανε στο πλάι και τον στρίμωξε στη γωνία. Του έριξε επτά γροθιές, στοχεύοντας κάθε φορά σ' ένα μόνο σημείο.

Στο μουστάκι του.

Στην έβδομη γροθιά, έχασε το στόχο του. Ήταν το πιγούνι του Φίρερ τώρα που υπέστη το χτύπημα. Αμέσως ο Χίτλερ έπεσε στα σχοινιά, διπλώθηκε στα δυο και προσγειώθηκε στα γόνατά του. Αυτή τη φορά δεν ακολούθησε μέτρημα. Ο διαιτητής ζάρωσε στη γωνία. Το ακροατήριο βουβάθηκε και πνίγηκε στην μπίρα του. Στα γόνατα ακόμα, ο Φίρερ έλεγξε να δει αν είχε ματώσει κάπου και ίσιωσε τα μαλλιά του, από τα δεξιά προς τ' αριστερά. Όταν ξανασηκώθηκε, προς απόλαυση των χιλιάδων θεατών του, προχώρησε αργά μπροστά κι έκανε κάτι αρκετά παράξενο. Γύρισε την πλάτη του στον Εβραίο κι έβγαλε τα γάντια του μποξ.

Το πλήθος είχε μείνει άναυδο.

«Κατέθεσε τα όπλα», ψιθύρισε κάποιος, αλλά μέσα σε λίγα λεπτά ο Αδόλφος Χίτλερ στεκόταν και πάλι όρθιος στα σχοινιά του ρινγκ και απευθυνόταν στην αρένα.

«Συμπολίτες μου Γερμανοί», φώναξε, «μπορείτε να δείτε κάτι εδώ απόψε, έτσι δεν είναι;» Με γυμνό στήθος και νικηφόρο βλέμμα στα μάτια, έδειξε τον Μαξ. «Μπορείτε να δείτε πως αυτό που αντιμετωπίζουμε είναι κάτι πολύ πιο

παράξενο και δυνατό απ' όσο θα μπορούσαμε ποτέ να φανταστούμε. Μπορείτε να το δείτε αυτό;»

Απάντησαν. «Ναι, Φίρερ».

«Μπορείτε να δείτε πως αυτός ο εχθρός έχει βρει τον τρόπο –τον αχαρακτήριστο τρόπο– να διαπεράσει την πανοπλία μας, και πως είναι ξεκάθαρο ότι δεν μπορώ να στέκομαι εδώ μόνος μου και να τον πολεμώ;» Οι λέξεις ήταν ορατές. Έπεφταν από το στόμα του σαν πετράδια. «Κοιτάξτε τον! Κοιτάξτε τον καλά». Κοίταξαν. Τον καταματωμένο Μαξ Φάντενμπουργκ. «Ενώ εμείς μιλάμε, αυτός συνωμοτεί για να βρει τον τρόπο να μπει στη γειτονιά σας. Μετακομίζει στο διπλανό σας σπίτι. Εισβάλλει εκεί με την οικογένειά του και είναι έτοιμος να σας καταλάβει. Αυτός...» Ο Χίτλερ του έριξε μια ματιά για ένα λεπτό, μια ματιά γεμάτη αποστροφή. «Σύντομα θα βρίσκεστε υπό την εξουσία του, μέχρι που εκείνος δε θα είναι αυτός που θα στέκεται μπροστά στον πάγκο του μανάβικου σας αλλά αυτός που θα κάθεται πιο πίσω, καπνίζοντας την πίπα του. Πριν το καταλάβετε, θα δουλεύετε γι' αυτόν, θα δουλεύετε γι' αυτόν με τον χαμηλότερο μισθό, ενώ εκείνος θα δυσκολεύεται να περπατήσει από το βάρος των χρημάτων στις τσέπες του. Εσείς θα παραμένετε άβουλοι εκεί και θα τον αφήνετε να σας το κάνει αυτό; Θα κάνετε στην άκρη, όπως έκαναν οι ηγέτες σας στο παρελθόν, όταν έδιναν τη γη σας σε οποιονδήποτε άλλον, όταν πουλούσαν τη χώρα σας για την τιμή λίγων υπογραφών; Θα στέκεστε εκεί έξω αδύναμοι; Ή», και τώρα προχώρησε ένα σκαλοπάτι ψηλότερα, «θα ανεβείτε πάνω σ' αυτό το ρινγκ μαζί μου;»

Ο Μαξ έτρεμε. Ο τρόμος έκανε άνω-κάτω το στομάχι του.

Ο Αδόλφος τον αποτέλειωσε. «Θα ανεβείτε εδώ πάνω ώστε να μπορέσουμε να νικήσουμε αυτόν τον εχθρό μαζί;»

Στο υπόγειο στο νούμερο 33 της οδού Χίμελ, ο Μαξ Φάντενμπουργκ μπορούσε να νιώσει τις γροθιές ενός ολόκληρου έθνους. Ο ένας μετά τον άλλο σκαρφάλωναν στο

ρινγκ και τον χτυπούσαν μέχρι τελικής πτώσης. Τον έκαναν να ματώνει. Τον έκαναν να υποφέρει. Εκατομμύρια από αυτούς – ως την τελευταία φορά, που εκείνος κατάφερε να ξανασηκωθεί στα πόδια του... Είδε τον επόμενο που σκαρφάλωνε στα σχοινιά. Ήταν ένα κορίτσι, που διέσχισε αργά το μουσαμά, κι εκείνος πρόσεξε το δάκρυ που κυλούσε στο αριστερό της μάγουλο. Στο δεξί της χέρι κρατούσε μια εφημερίδα.

«Το στατυρόλεξο», του είπε απαλά, «είναι άλυτο», και του το έδωσε. Σκοτάδι.

Τίποτε άλλο από σκοτάδι τώρα. Απλά υπόγειο. Απλά Εβραίος.

ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΟΝΕΙΡΟ: Λίγες νύχτες αργότερα

Ήταν απόγευμα. Η Λίζελ κατέβηκε τα σκαλοπάτια του υπογείου. Ο Μαξ βρισκόταν στο μέσον σχεδόν των κάμψεών του.

Τον κοίταξε για λίγο, χωρίς εκείνος να έχει αντιληφθεί την παρουσία της, κι όταν πήγε και κάθισε μαζί του, εκείνος σηκώθηκε όρθιος κι έγειρε πίσω στον τοίχο. «Σου είπα», τη ρώτησε, «πως είδα ένα καινούργιο όνειρο τελευταία;»

Η Λίζελ μετακινήθηκε λιγάκι, για να δει το πρόσωπό του.

«Αλλά τούτο το ονειρεύομαι όταν είμαι ξύπνιος». Έδειξε τη σβηστή τώρα λάμπα της κηροζίνης.

«Μερικές φορές σβήνω το φως. Ύστερα στέκομαι εδώ και περιμένω».

«Τι πράγμα;»

Ο Μαξ τη διόρθωσε. «Όχι τι πράγμα. Αλλά ποιον».

Για λίγα λεπτά, η Λίζελ δεν είπε τίποτα. Ήταν μια από αυτές τις συνομιλίες που απαιτούν το πέρασμα κάποιου χρόνου ανάμεσα στη στιχομυθία. «Ποιον περιμένεις;»

Ο Μαξ δεν έκανε καμιά κίνηση. «Τον Φίρερ». Ήταν ανέκφραστος όταν το είπε. «Γι' αυτόν εκπαιδεύομαι».

«Με τις κάμπυεις;»

«Σωστά». Προχώρησε ως την τσιμεντένια σκάλα. «Κάθε βράδυ περιμένω στο σκοτάδι κι ο Φίρερ κατεβαίνει τα σκαλοπάτια. Έρχεται προς το μέρος μου, κι αυτός κι εγώ παλεύουμε με τις ώρες».

Η Λίζελ είχε σηκωθεί όρθια τώρα. «Ποιος νικάει;»

Στην αρχή ετοιμαζόταν να της απαντήσει πως δε νικούσε κανείς, αλλά στη συνέχεια πρόσεξε τα κουτιά της μπογιάς, τα πανιά και τη στοίβα από τις εφημερίδες που όλο και μεγάλωνε στις παρυφές της όρασής του. Κοίταζε τις λέξεις, το μακρύ σύννεφο, τις φηγούρες στον τοίχο. «Εγώ νικάω», είπε.

Ήταν σαν να της είχε ανοίξει την παλάμη, να της είχε δώσει τις λέξεις και να της την είχε κλείσει ξανά.

Κάτω από τη γη, στο Μόλχινγκ της Γερμανίας, δυο άνθρωποι στέκονταν και μιλούσαν σ' ένα υπόγειο. Ακούγεται σαν την αρχή ενός ανέκδοτου: «Είναι ένας Εβραίος και μια Γερμανίδα και στέκονται σ' ένα υπόγειο, σωστά;...»

Αυτό, ωστόσο, δεν ήταν ανέκδοτο.

ΟΙ ΖΩΓΡΑΦΟΙ: Αρχές Ιουνίου

Στα σχέδια του Μαξ περιλαμβανόταν και ό,τι είχε απομείνει από τις σελίδες του *Mein Kampf*. Κάθε σελίδα του βιβλίου ήταν κομμένη προσεκτικά, ακουμπισμένη στο πάτωμα, έτοιμη να δεχτεί μια στρώση μπογιάς. Ύστερα την κρεμούσαν για να στεγνώσει και την έβαζαν ανάμεσα στο εξώφυλλο και στ' οπισθόφυλλο. Όταν η Λίζελ κατέβηκε εκεί κάτω μια μέρα μετά το σχολείο, βρήκε τον Μαξ, τη Ρόζα και τον μπαμπά της να βάφουν όλοι μαζί διάφορες σελίδες. Αρκετές από αυτές κρέμονταν ήδη από ένα τεντωμένο σχοινί στερεωμένες με μανταλάκια, ακριβώς όπως είχαν κάνει και για τον Άνθρωπο που στεκόταν από πάνω μου.

Και οι τρεις τους σήκωσαν το κεφάλι και μίλησαν

ταυτόχρονα.

«Γεια, Λίζελ».

«Πάρε κι εσύ μια βούρτσα, Λίζελ».

«Ώρα ήταν, Saumensch. Πού είχες εξαφανιστεί;»

Καθώς άρχισε κι αυτή να βάφει, σκέφτηκε τον Μαξ Φάντενμπουργκ να παλεύει με τον Φίρερ, ακριβώς όπως εκείνος της είχε περιγράψει.

☞ ΦΑΝΤΑΣΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΓΕΙΟΥ, ΙΟΥΝΙΟΣ 1941 ☞

**Γροθιές πέφτουν, το πλήθος σκαρφαλώνει
από τους τοίχους. Ο Μαξ και ο Φίρερ παλεύουν
για τη ζωή τους, ο καθένας αναπηδάει από τη σκάλα.**

**Υπάρχει αίμα στο μoustάκι του Φίρερ, όπως
και στη χωρίστρα του, στη δεξιά μεριά του κεφαλιού του.**

«Έλα, Φίρερ», λέει ο Εβραίος.

Του γνέφει να προχωρήσει μπροστά. «Έλα, Φίρερ».

Όταν οι φαντασιώσεις διαλύθηκαν κι εκείνη τελείωσε την πρώτη της σελίδα, ο μπαμπάς τής έκλεισε το μάτι. Η μαμά τη μάλωσε αυστηρά πως σπαταλούσε υπέρ το δέον μπογιά. Ο Μαξ εξέταζε κάθε σελίδα ξεχωριστά, ίσως σχεδιάζοντας τι θα τις έκανε. Πολλούς μήνες αργότερα, θα ζωγράφιζε και το εξώφυλλο εκείνου του βιβλίου και θα του έβαζε καινούργιο τίτλο, δάνειο από μια από τις ιστορίες που θα έγραφε και θα εικονογραφούσε σ' αυτό.

Εκείνο το απόγευμα, στη μυστική γη κάτω από το νούμερο 33 της οδού Χίμελ, οι Χούμπερμαν, η Λίζελ Μέμινγκερ και ο Μαξ Φάντενμπουργκ ετοίμαζαν τις σελίδες *Αυτής που έριχνε τις λέξεις*.

Ήταν όμορφη η αίσθηση του να είναι κανείς ζωγράφος.

Η ΤΕΛΙΚΗ ΜΑΧΗ: 24 Ιουνίου

Και ύστερα η ριξιά έφερε την έβδομη πλευρά του ζαριού. Δυο μέρες αφότου η Γερμανία εισέβαλε στη Ρωσία. Τρεις μέρες πριν η Βρετανία και οι Σοβιετικοί μπουν στον πόλεμο.

Εφτά.

Ρίχνεις το ζάρι και, καθώς το βλέπεις να κυλάει, συνειδητοποιείς απόλυτα πως δεν είναι ένα κανονικό ζάρι. Ισχυρίζεσαι πως είναι προϊόν κακοτυχίας, αλλά το ήξερες από την αρχή πως θα ερχόταν. Εσύ το έφερες μέσα στο δωμάτιο. Το τραπέζι μπορούσε να το μυρίσει στην ανάσα σου. Ο Εβραίος προεξείχε από την τσέπη σου από την αρχή. Έχει λερώσει το πέτο σου, και τη στιγμή που ρίχνεις το ζάρι ξέρεις πως θα έρθει το εφτά – το μοναδικό πράγμα που βρίσκει τρόπο να σε πληγώσει. Σταματάει. Σε κοιτάζει κατάματα, υπερφυσικό κι απαίσιο, κι εσύ απομακρύνεσαι μ' αυτό, ενώ τα συναισθήματα, πιο έντονα, βαραίνουν τώρα το στήθος σου.

Απλά κακοτυχία.

Αυτό λες.

Χωρίς συνέπειες.

Αυτό προσπαθείς να κάνεις τον εαυτό σου να πιστέψει – γιατί βαθιά μέσα σου ξέρεις πως αυτή η μικρή αλλαγή τύχης είναι ένα σημάδι γι' αυτά που πρόκειται να έρθουν. Κρύβεις έναν Εβραίο. Πληρώνεις γι' αυτό. Με τον έναν ή με τον άλλο τρόπο, πρέπει να πληρώσεις.

Από στερνή γνώση –ή αποκτηθείσα πείρα–, η Λίζελ μονολόγησε πως δεν ήταν και σπουδαία υπόθεση. Ίσως επειδή πολύ περισσότερα είχαν συμβεί την περίοδο που έγραφε την ιστορία της στο υπόγειο. Στη μεγάλη τάξη των πραγμάτων, συλλογίστηκε πως το γεγονός ότι η Ρόζα είχε απολυθεί από το δήμαρχο και τη γυναίκα του δεν ήταν διόλου κακοτυχία. Δεν είχε διόλου να κάνει με το κρύψιμο Εβραίων. Είχε όμως εξολοκλήρου να κάνει με τη γενικότερη

κατάσταση του πολέμου. Εκείνη την περίοδο, ωστόσο, δημιουργούσε σαφέστατα ένα αίσθημα πως αποτελούσε συνέπεια μιας τιμωρίας.

Η αρχή έγινε στην πραγματικότητα μια εβδομάδα ή περίπου τόσο πριν από τις 24 Ιουνίου. Η Λίζελ σκάλιζε τους σκουπιδοτενεκέδες προκειμένου να βρει μια εφημερίδα για τον Μαξ Φάντενμπουργκ, όπως έκανε πάντα. Άπλωσε το χέρι της σ' ένα σκουπιδοτενεκέ στην οδό Μονάχου κι έχωσε την εφημερίδα κάτω από τη μασχάλη της. Μόλις την έδωσε στον Μαξ κι εκείνος άρχισε να τη διαβάζει, κοίταξε προς το μέρος της και της έδειξε μια φωτογραφία στην πρώτη σελίδα. «Δεν είναι αυτοί που τους πας τα σιδερωμένα ρούχα;»

Η Λίζελ τον πλησίασε. Μόλις είχε αρχίσει να γράφει τη λέξη *διαφωνία* έξι φορές στον τοίχο, δίπλα στη ζωγραφιά του Μαξ με το σχοινένιο σύννεφο και την τρύπα στον ήλιο. Ο Μαξ της έδωσε την εφημερίδα κι εκείνη το επιβεβαίωσε. «Αυτός είναι».

Όταν προσπάθησε να διαβάσει το άρθρο, είδε πως αναφερόταν στον Χάιντς Χέρμαν, το δήμαρχο, που δήλωνε πως, παρά το ότι ο πόλεμος προχωρούσε ανέλπιστα καλά, οι κάτοικοι του Μόλχινγκ, όπως όλοι οι υπεύθυνοι Γερμανοί, θα έπρεπε να πάρουν αρκετά μέτρα και να προετοιμαστούν για την περίπτωση που τα πράγματα θα δυσκόλευαν. «Ποτέ δεν ξέρεις», δήλωνε, «τι μπορεί να σκέφτονται οι εχθροί μας ή με ποιον τρόπο θα προσπαθήσουν να μας εξουθενώσουν».

Μια εβδομάδα αργότερα, τα λόγια του δημάρχου απέδωσαν πικρούς καρπούς. Η Λίζελ, όπως έκανε πάντα, παρουσιάστηκε στην Γκράντε Στράσε και διάβασε μερικές σελίδες από το βιβλίο *Ο άνθρωπος που σφύριζε* στο πάτωμα της βιβλιοθήκης του δημάρχου. Η γυναίκα του δημάρχου δεν έδειξε κανένα σημάδι πως κάτι θα άλλαζε –ή, για να το θέσουμε πιο ευγενικά, κανένα επιπλέον σημάδι– ως την ώρα που ήταν να φύγει η Λίζελ.

Αυτή τη φορά, όταν πρόσφερε στη Λίζελ το βιβλίο *Ο άνθρωπος που σφύριζε*, επέμεινε να το πάρει το κορίτσι. «Σε

παρακαλώ». Σχεδόν την ικέτευσε. Το βιβλίο τής το έδωσε μια σφιγμένη χούφτα.

«Πάρ' το. Σε παρακαλώ, πάρ' το».

Η Λίζελ, επηρεασμένη από την παραξενιά αυτής της γυναίκας, δεν άντεχε να την απογοητεύσει ξανά. Το βιβλίο με το γκρι εξώφυλλο και τις κιτρινισμένες σελίδες βρήκε το δρόμο του προς το χέρι της κι εκείνη άρχισε να διασχίζει το διάδρομο. Καθώς ετοιμαζόταν να της ζητήσει τα ρούχα που ήταν για πλύσιμο, η γυναίκα του δημάρχου τής έριξε ένα τελευταίο θλιμμένο βλέμμα όπως στεκόταν εκεί τυλιγμένη στο μπουρνούζι της. Πήγε ως τη σιφονιέρα κι έβγαλε ένα φάκελο. Η φωνή της, άχρωμη από τις ατέλειωτες ώρες σιωπής, ήταν σαν να έβηχε ξερνώντας τις λέξεις. «Λυπάμαι. Αυτό είναι για τη μαμά σου».

Η Λίζελ σταμάτησε ν' ανασαίνει.

Συνειδητοποίησε ξαφνικά πόσο άδεια ένιωθε τα πόδια της στα παπούτσια της. Κάτι της έκλεινε το λαιμό. Έτρεμε. Όταν τελικά άπλωσε το χέρι της και πήρε το γράμμα, πρόσεξε τον ήχο του ρολογιού στη βιβλιοθήκη. Θλιμμένα, συνειδητοποίησε πως τα ρολόγια δεν κάνουν στην ουσία κανέναν ήχο ο οποίος έστω κι ελάχιστα να μοιάζει με τικ τακ. Αυτός εδώ έμοιαζε περισσότερο με τον ήχο ενός ανάποδου σφυριού που λιάνιζε μεθοδικά τη γη. Ήταν ο ήχος ενός τάφου που σκάβεται. Μόνο που ο δικός μου είναι ήδη έτοιμος, σκέφτηκε – επειδή η Λίζελ Μέμινγκερ, εκείνη τη στιγμή, ήθελε πραγματικά να πεθάνει. Όταν οι άλλοι είχαν σταματήσει τις παραγγελίες τους, το γεγονός δεν την είχε πληγώσει τόσο. Υπήρχε πάντα ο δήμαρχος, η βιβλιοθήκη του κι ο σύνδεσμός της με τη γυναίκα του. Επίσης, αυτή ήταν η τελευταία, η τελευταία ελπίδα, που είχε χαθεί τώρα. Αυτή τη φορά τής φάνηκε ως η μεγαλύτερη προδοσία.

Πώς θ' αντίκριζε τη μαμά της;

Τη Ρόζα αυτά τα λίγα χρήματα τη βοηθούσαν ακόμα σε διάφορες μικροαγορές. Μια επιπλέον χούφτα αλεύρι. Ένα κομμάτι λίπος.

Η Ίλσα Χέρμαν πέθαινε τώρα από την επιθυμία να την ξεφορτωθεί. Η Λίζελ μπορούσε να το δει στον τρόπο με τον οποίο έσφιγγε τώρα λίγο περισσότερο το μπουρνούζι της. Η αδεξιότητα της θλίψης ακόμα την κρατούσε κοντά της, αλλά ήταν ξεκάθαρο πως ήθελε να τελειώσει αυτό το συντομότερο. «Πες στη μαμά σου», είπε ξανά. Η φωνή της αποκτούσε κάποιο ρυθμό τώρα, καθώς η μια πρόταση γινόταν δύο. «Πως λυπούμαστε». Άρχισε να οδηγεί το κορίτσι προς την πόρτα.

Η Λίζελ το ένωσε τώρα να βαραίνει στους ώμους της. Τον πόνο, τον αντίκτυπο της τελικής απόρριψης.

Αυτό είναι; αναρωτήθηκε. Απλά με διώχνεις με τις κλοτσιές;

Αργά, σήκωσε από κάτω την άδεια τσάντα της κι άνοιξε δρόμο προς την πόρτα. Μόλις βρέθηκε έξω, γύρισε και κοίταξε κατάματα τη γυναίκα του δημάρχου για δεύτερη φορά εκείνη την ημέρα. Την κοίταξε με μια σχεδόν άγρια μορφή περηφάνιας. «Danke schön», είπε, και η Ίλσα Χέρμαν χαμογέλασε μ' έναν απελπισμένο, ηττημένο τρόπο.

«Αν θέλεις ποτέ να έρθεις απλά για να διαβάσεις», είπε ψέματα η γυναίκα –ή τουλάχιστον το κορίτσι, μέσα στην τρομάρα του και υπό το κράτος της θλίψης στην οποία βρισκόταν, το πήρε για ψέμα–, «είσαι ευπρόσδεκτη».

Εκείνη τη στιγμή η Λίζελ θαύμασε το πλάτος της πόρτας. Υπήρχε τόσο πολύς χώρος. Γιατί οι άνθρωποι θέλουν τόσο πολύ χώρο για να περάσουν από μια πόρτα; Αν ήταν ο Ρούντι εκεί, θα της είχε πει πως ήταν ηλίθια – και πως οι μεγάλες πόρτες ήταν για να μπάζουν μέσα στο σπίτι όλα τους τα πράγματα.

«Γεια», είπε το κορίτσι, κι αργά, σκυθρωπά, η πόρτα έκλεισε. Η Λίζελ δεν έφυγε.

Για ένα μεγάλο διάστημα, έμεινε καθισμένη στα σκαλοπάτια και κοίταξε το Μόλχινγκ. Δεν έκανε ούτε ζέστη ούτε κρύο και η πόλη είχε μια διαύγεια μα και συνάμα μιαν ακινησία. Σαν να είχαν βάλει το Μόλχινγκ σε μια γυάλα.

Άνοιξε το γράμμα. Μέσα σ' αυτό, ο δήμαρχος Χάιντς Χέρμαν διπλωματικά περιέγραφε ακριβώς τους λόγους που τον είχαν οδηγήσει να σταματήσει να έχει ανάγκη τις υπηρεσίες της Ρόζας Χούμπερμαν. Στο μεγαλύτερο μέρος του γράμματος εξηγούσε πως θα ήταν υποκριτής αν διατηρούσε τις δικές του μικροπολυτέλειες ενώ παράλληλα θα ζητούσε από τους άλλους να προετοιμάζονται για τους ακόμα πιο δύσκολους καιρούς.

Όταν στο τέλος σηκώθηκε όρθια και κίνησε για το σπίτι της, η στιγμή της αντίδρασής της εμφανίστηκε ξανά μπροστά της όταν είδε την ταμπέλα ΣΤΑΪΝΕΡ-ΡΑΦΤΗΣ στην οδό Μονάχου. Η θλίψη της την εγκατέλειψε και την κυρίευσε θυμός. «Το κάθαγμα ο δήμαρχος», ψιθύρισε. «Εκείνη η αξιολύπητη γυναίκα». Το γεγονός πως έρχονταν δύσκολοι καιροί ήταν σίγουρα ο καλύτερος λόγος για να μη χάσει η Ρόζα τη δουλειά της, αλλά όχι, την είχαν απολύσει. Όπως και να 'χε, κατέληξε, πώς θα μπορούσαν να κάνουν μόνοι τους το αναθεματισμένο πλύσιμο και σιδέρωμα, όπως όλοι οι φυσιολογικοί άνθρωποι; Όπως όλοι οι φτωχοί άνθρωποι;

Στο χέρι της έσφιγγε το βιβλίο *Ο άνθρωπος που σφύριζε*.

«Ωστε μου δίνεις το βιβλίο», είπε το κορίτσι, «από οίκτο – για να νιώσεις εσύ καλύτερα...» Το γεγονός πως της είχε προσφέρει το βιβλίο και παλιότερα ελάχιστα την επηρέαζε.

Γύρισε όπως το είχε κάνει μια φορά πριν κι έκανε ξανά όλο το δρόμο πίσω ως το νούμερο 8 της Γκράντε Στράσε. Ο πειρασμός να τρέξει ήταν τεράστιος, αλλά αποφάσισε να μην το κάνει ώστε να έχει αρκετό απόθεμα για τις λέξεις που θα ακολουθούσαν.

Όταν έφτασε, απογοητεύτηκε που ο δήμαρχος δεν ήταν εκεί. Κανένα αυτοκίνητο δεν ήταν παρκαρισμένο όμορφα δίπλα στο πεζοδρόμιο, κι αυτό ίσως να ήταν καλό σημάδι. Αν ήταν εκεί, δεν ξέρουμε τι θα μπορούσε να του

κάνει τούτη τη στιγμή στην αναμέτρηση πλούσιων και φτωχών.

Κάνοντας δυο βήματα κάθε φορά, έφτασε ως την πόρτα και τη χτύπησε τόσο δυνατά που τα χέρια της πόνεσαν. Κι όμως, ένιωσε να απολαμβάνει αυτή τη μικρή αίσθηση πόνου.

Τελικά, η γυναίκα του δημάρχου αναστατώθηκε όταν την ξαναείδε. Τα φουντωτά μαλλιά της ήταν ελαφρά υγρά και οι ρυτίδες της μεγάλωσαν όταν πρόσεξε την ολοφάνερη οργή στο συνήθως κατάχλομο πρόσωπο της Λίζελ. Άνοιξε το στόμα της, αλλά δε βγήκε κανένας ήχος, πράγμα βολικό, γιατί στην πραγματικότητα η Λίζελ ήταν εκείνη που είχε τον έλεγχο της κουβέντας.

«Νομίζεις», είπε, «πως μπορείς να με εξαγοράσεις μ' αυτό το βιβλίο;» Η φωνή της, παρόλο που έτρεμε, ήταν σαν ν' άρπαζε από το λαιμό τη γυναίκα. Ο θυμός της ήταν τόσο έντονος που έμοιαζε αδιαπέραστος, αλλά εκείνη κατάφερε να συρθεί μέσα από αυτόν. Συγχύστηκε τόσο, που χρειάστηκε να σκουπίσει τα δάκρυα από τα μάτια της. «Μου δίνεις αυτό το γουρουνο-βιβλίο και νομίζεις ότι θα τα τακτοποιήσει όλα όταν θα πάω και θα πω στη μαμά μου πως μόλις χάσαμε και την τελευταία μας δουλειά; Ενώ εσύ θα κάθεσαι εδώ στο αρχοντικό σου;»

Τα χέρια της γυναίκας του δημάρχου. Αγκάλιασαν το κορμί της.

Το πρόσωπό της σαν να χαλάρωσε ξαφνικά.

Η Λίζελ, ωστόσο, δε λύγισε. Εκτόξευσε τις λέξεις της κοιτάζοντας κατάματα τη γυναίκα.

«Εσύ κι ο άντρας σου. Κάθεστε εδώ πάνω». Τώρα έγινε εμπαθής. Πιο εμπαθής και κακιά απ' όσο θα μπορούσε να φανταστεί πως ήταν ικανή.

Οι πληγές των λέξεων.

Ναι, η ωμότητα των λέξεων.

Τις επιστράτευσε από κάποιο μέρος το οποίο μόλις τώρα αναγνώριζε πως υπήρχε μέσα της και τις εκστόμισε

στην Ίλσα Χέρμαν. «Ήρθε η ώρα», την πληροφόρησε, «να πλύνεις μόνη σου τα βρόμικα ρούχα σου. Ήρθε η ώρα ν' αντιμετωπίσεις το γεγονός πως ο γιος σου έχει πεθάνει. Σκοτώθηκε! Τον στραγγάλισαν και τον ξέσχισαν πριν από είκοσι χρόνια και βάλε! Ή μήπως ξύλιασε από το κρύο; Ό,τι και αν συνέβη, είναι νεκρός! Είναι νεκρός και είναι θλιβερό για σένα να κάθεσαι και να τρέμεις από το κρύο στο ίδιο σου το σπίτι και να υποφέρεις γι' αυτό που του συνέβη. Νομίζεις πως μόνο εσύ έχεις προβλήματα;»

Την ίδια στιγμή.

Ο αδερφός της βρέθηκε δίπλα της.

Της ψιθύρισε να σταματήσει, αλλά ήταν κι εκείνος νεκρός και δεν άξιζε να μπει στον κόπο να τον ακούσει.

Πέθανε σ' ένα τρένο. Τον έθαψαν στο χιόνι.

Η Λίζελ τον κοίταξε αλλά δεν μπορούσε να σταματήσει. Τουλάχιστον όχι ακόμα.

«Αυτό το βιβλίο», συνέχισε. Έσπρωξε το αγόρι στη σκάλα κι εκείνο έπεσε. «Δεν το θέλω». Οι λέξεις ακούγονταν πιο ήρεμες τώρα, αλλά ακόμα κουβαλούσαν οργή μέσα τους. Πέταξε τον Άνθρωπο που σφύριζε στα πόδια της γυναίκας με τις παντόφλες, ακούγοντας το θόρυβο που έκανε καθώς έπεφτε στο τσιμέντο. «Δεν το θέλω το ελεεινό σου το βιβλίο...»

Τώρα τα κατάφερε. Σταμάτησε να μιλάει.

Ο λαιμός της είχε μείνει στέρφος. Δεν υπήρχαν καθόλου λέξεις πια. Ο αδερφός της, κρατώντας το γόνατό του, εξαφανίστηκε.

Έπειτα από μια ανεπιτυχή παύση, η γυναίκα του δημόρχου έκανε μερικά βήματα μπροστά και πήρε το βιβλίο. Έδειχνε ρημαγμένη, τσακισμένη και δεν υπήρχε κανένα χαμόγελο στα χείλη της αυτή τη φορά. Η Λίζελ μπορούσε να το δει στο πρόσωπό της. Αίμα έτρεχε από τη μύτη της και πασάλειβε τα χείλη της. Τα μάτια της είχαν γεμίσει μαύρους κύκλους. Είχαν ανοίξει πληγές και τραύματα κι έβγαιναν στην επιφάνεια του δέρματός της. Κι όλα αυτά από τις λέξεις.

Από τις λέξεις που είχε εκστομίσει η Λίζελ.

Με το βιβλίο στο χέρι, και ισιώνοντας το κορμί της σε μια καμπουριαστή στάση, η Ίλσα Χέρμαν μπήκε ξανά στη διαδικασία να ζητήσει συγγνώμη, αλλά δεν μπόρεσε να ολοκληρώσει την πρόταση.

Χαστούκισέ με, σκέφτηκε η Λίζελ. Έλα, χαστούκισέ με.

Η Ίλσα Χέρμαν δεν τη χαστούκισε. Απλά υποχώρησε προς τα πίσω, στην άσχημη ατμόσφαιρα του όμορφου σπιτιού της, και η Λίζελ, για μιαν ακόμα φορά, έμεινε μόνη, γραπωμένη από τα σκαλοπάτια. Φοβόταν να γυρίσει επειδή ήξερε πως αν το έκανε θα έβλεπε τον γυάλινο θόλο του Μόλχινγκ να γίνεται χίλια κομμάτια κι εκείνη θα ένιωθε ευτυχής γι' αυτό.

Καθώς ήταν οι τελευταίες οδηγίες της δουλειάς της, διάβασε το γράμμα για μιαν ακόμα φορά, κι όταν βρέθηκε κοντά στην εξώπορτα, το τσαλάκωσε όσο πιο σφικτά μπορούσε σε μια μπάλα και την πέταξε στην πόρτα, σαν να ήταν πέτρα. Δεν έχω ιδέα τι περιέμενε η κλέφτρα των βιβλίων, αλλά η χάρτινη μπάλα χτύπησε το τεράστιο ξύλινο φύλλο κι έπεσε στα σκαλοπάτια. Ύστερα ήρθε και προσγειώθηκε στα πόδια της.

«Αναμενόμενο», δήλωσε και το κλότσησε στο γρασίδι. «Άχρηστο».

Στο δρόμο για το σπίτι, οριστικά αυτή τη φορά, προσπάθησε να φανταστεί τη μοίρα που περιέμενε εκείνο το χαρτί την επόμενη φορά που θα έβρεχε, όταν το επισκευασμένο γυάλινο σπίτι του Μόλχινγκ θα αναποδογύριζε. Μπορούσε ήδη να δει τις λέξεις να διαλύονται, το ένα γράμμα μετά το άλλο, ώσπου να μη μείνει τίποτα. Μόνο χαρτί. Μόνο γη.

Στο σπίτι, όπως τα έφερε η τύχη, όταν η Λίζελ μπήκε από την πόρτα, η Ρόζα ήταν στην κουζίνα.

«Και;» ρώτησε. «Πού είναι τα ρούχα για την μπουγάδα;»

«Δεν υπάρχουν ρούχα σήμερα», της απάντησε η Λίζελ.

Η Ρόζα ήρθε και κάθισε στο τραπέζι της κουζίνας. Ήξερε. Ξαφνικά, φάνηκε πολύ μεγαλύτερη. Η Λίζελ προσπάθησε να φανταστεί πώς θα έδειχνε αν έλυνε τον κότσο και άφηνε τα μαλλιά της να πέσουν στους ώμους της. Ίσως να έμοιαζε με μια γκριζα κουβέρτα εύθραυστων μαλλιών.

«Μικρή Saumensch, τι έκανες εκεί;» Η πρόταση ήταν μουνδιασμένη. Δεν κατάφερε να χύσει το συνηθισμένο της δηλητήριο.

«Ήταν από δικό μου λάθος», απάντησε η Λίζελ. «Απόλυτα.

Πρόσβαλα τη γυναίκα του δημάρχου και της είπα να σταματήσει να κλαίει για τον πεθαμένο γιο της. Της είπα πως ήταν αξιολύπητη. Τότε ήταν που σε απέλυσαν. Ορίστε». Πήγε ως τις ξύλινες κουτάλες, άρπαξε μερικές στη χούφτα της και τις έβαλε μπροστά στη Ρόζα. «Χρησιμοποίησέ τις όσο καλύτερα μπορείς».

Η Ρόζα άγγιξε μια από τις κουτάλες και τη σήκωσε, αλλά δεν τη χρησιμοποίησε. «Δε σε πιστεύω».

Η Λίζελ σπάρραξε ανάμεσα στην κατάθλιψη και την πλήρη αμηχανία. Μια φορά ήθελε απελπισμένα ένα Watschen και δεν μπορούσε να το πάρει! «Είναι από δικό μου λάθος».

«Δεν είναι από δικό σου λάθος», είπε η μαμά κι έφτασε στο σημείο να σηκωθεί και να χαϊδέψει τα λαδωμένα, άλουστα μαλλιά της Λίζελ. «Ξέρω πως δε θα έλεγες αυτές τις λέξεις».

«Τις είπα!»

«Εντάξει, τις είπες».

Καθώς η Λίζελ έφευγε από το δωμάτιο, μπορούσε ν' ακούσει τις ξύλινες κουτάλες να κουδουνίζουν καθώς η Ρόζα τις έβαζε πίσω στη θέση τους, στη μεταλλική κανάτα που τις φύλαγε. Την ώρα που έφτανε στην κρεβατοκάμαρά της, όλες, μαζί και η κανάτα, έπεφταν στο πάτωμα.

Αργότερα κατέβηκε στο υπόγειο, όπου ο Μαξ στεκόταν πάλι στο σκοτάδι, πιθανότατα παλεύοντας με τον Φίρερ.

«Μαξ;» Το φως χαμήλωσε – σαν κόκκινο νόμισμα που μετεωριζόταν στη γωνιά. «Μπορείς να με μάθεις να κάνω κάμψεις;»

Ο Μαξ της έδειξε και κάποια στιγμή τής σήκωσε το στέρνο για να τη βοηθήσει, αλλά, παρά το κοκαλιάρικο παρουσιαστικό της, η Λίζελ ήταν αρκετά δυνατή και μπορούσε να κρατήσει το βάρος του κορμιού της όμορφα. Δε μέτρησε πόσο πολλές κάμψεις μπορούσε να κάνει, αλλά εκείνο το βράδυ, στην αναλαμπή του υπογείου, η κλέφτρα των βιβλίων μάζεψε αρκετές ώστε το κορμί της να την πονάει γι' αρκετές μέρες. Ακόμα κι όταν ο Μαξ τη συμβούλεψε λέγοντάς της πως είχε ήδη κάνει πολλές, εκείνη συνέχισε.

Στο κρεβάτι, διάβασε με τον μπαμπά, ο οποίος μπορούσε να πει με σιγουριά πως κάτι δεν πήγαινε καλά. Ήταν η πρώτη φορά σ' ένα μήνα που είχε έρθει να καθίσει μαζί της, κι αυτή ανακουφίστηκε, έστω και για λίγο. Με κάποιον τρόπο, ο Χανς Χούμπερμαν ήξερε πάντα τι να πει, πότε να μείνει και πότε να την αφήσει μόνη της. Ίσως η Λίζελ να ήταν ο μοναδικός άνθρωπος που εκείνος γνώριζε τόσο καλά.

«Είναι για την μπουγάδα;» τη ρώτησε.

Η Λίζελ κούνησε αρνητικά το κεφάλι της.

Ο μπαμπάς δεν είχε ξυριστεί εδώ και κάμποσες μέρες κι έτριβε τις άγριες φαβορίτες του κάθε τόσο. Τ' ασημιά του μάτια ήταν άτονα, ήρεμα κι ελαφρά ζεστά, όπως κάθε φορά που ερχόταν στη Λίζελ.

Όταν η ανάγνωση ξεθύμανε, ο μπαμπάς αποκοιμήθηκε. Τότε ήταν που μίλησε η Λίζελ και είπε αυτό που ήθελε να πει όλη αυτή την ώρα.

«Μπαμπά», ψιθύρισε, «νομίζω πως θα πάω στην κόλαση». Τα πόδια της ήταν ζεστά. Τα γόνατά της ήταν κρύα.

Θυμόταν τις νύχτες που έβρεχε το κρεβάτι της και ο

μπαμπάς έπλενε τα σεντόνια και τη δίδασκε τα γράμματα του αλφαβήτου. Τώρα η ανάσα του ξεφυσούσε προς το μέρος της κουβέρτας κι εκείνη φίλησε το άγριο μάγουλό του.

«Χρειάζεσαι ξύρισμα», του είπε.

«Δε θα πας στην κόλαση», της απάντησε ο μπαμπάς. Για λίγα λεπτά κοίταξε το πρόσωπό του.

Ύστερα ξάπλωσε, έγειρε προς το μέρος του και μαζί αποκοιμήθηκαν, κατά βάση στο Μόναχο, αλλά κάπου στην έβδομη πλευρά του γερμανικού ζαριού.

Η ΝΙΟΤΗ ΤΟΥ ΡΟΥΝΤΙ

Στο τέλος εκείνη αναγκάστηκε να του το δώσει.

Αυτός ήξερε τον τρόπο να πραγματοποιεί τις επιθυμίες του.

∞ ΜΙΑ ΖΩΝΤΑΝΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ∞

ΤΟΥ ΡΟΥΝΤΙ ΣΤΑΪΝΕΡ: ΙΟΥΛΙΟΣ 1941

Ρυάκια λάσπης κυλούν από παντού στο πρόσωπό του.

**Η γραβάτα του μοιάζει μ' εκκρεμές που έχει από καιρό
πάψει να ταλαντεύεται. Τα μαλλιά του κίτρινα, στο χρώμα
του λεμονιού, κάτω από το φως της λάμπας, είναι
ανακατεμένα, και στα χείλη του σχηματίζεται
ένα θλιμμένο, ανόητο χαμόγελο.**

Στεκόταν λίγα μέτρα πιο πέρα από το σκαλοπάτι και μιλούσε με μεγάλη αυτοπεποίθηση και μεγάλη χαρά.

«Alles ist Scheisse», ανακοίνωσε. Κουραφέξαλα.

Το πρώτο μισό του 1941, ενώ η Λίτζελ συνέχιζε τις δικές της προσπάθειες για να κάνει καλύτερη τη ζωή του Μαξ Φάντενμπουργκ κλέβοντας εφημερίδες και κατσαδιάζοντας τις γυναίκες των δημάρχων, ο Ρούντι υπέμενε την καινούργια στροφή που είχε πάρει η ζωή του, στη Χιτλερική Νεολαία. Από τις αρχές Φεβρουαρίου επέστρεφε από τις συναντήσεις

τους σε μια ιδιαίτερα άσχημη κατάσταση, χειρότερη από εκείνη στην οποία βρισκόταν πριν πάει εκεί. Σε πολλές από αυτές τις επιστροφές, ο Τόμι Μίλερ περπατούσε δίπλα του σε παρόμοια κατάσταση. Το πρόβλημα είχε τη ρίζα του σε τρία στοιχεία.

☞ ΕΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΡΙΠΛΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ☞

1.Τ' αυτιά του Τόμι Μίλερ.

2.Ο Φραντς Ντόιτσερ – ο παράλογος αρχηγός της Χιτλερικής Νεολαίας.

3.Η ανικανότητα του Ρούντι να κάθεται στ' αυγά του.

Μόνο να μην είχε εξαφανιστεί ο Τόμι Μίλερ για επτά ώρες πριν από έξι χρόνια μια μέρα που το κρύο ήταν τόσο ανυπόφορο ώστε είχε καταγραφεί ως μια από τις πιο κρύες μέρες στην ιστορία του Μονάχου. Η μόλυνση στα αυτιά του και η ζημιά στα νεύρα του προσώπου του, που παραμόρφωναν ακόμα τα χαρακτηριστικά του, δε θα του στερούσαν σήμερα τη συμμετοχή του στις παρελάσεις της Χιτλερικής Νεολαίας, όπου τα πρότυπα ήταν συγκεκριμένα, πράγμα το οποίο, μπορώ να σας διαβεβαιώσω, δεν ήταν και τόσο θετικό στοιχείο.

Κατ' αρχάς, η υποχώρηση του ενθουσιασμού ήταν σταδιακή, αλλά, καθώς οι μήνες περνούσαν, ο Τόμι συγκέντρωνε διαρκώς την οργή των αρχηγών της Χιτλερικής Νεολαίας, ιδιαίτερα όταν το αντικείμενο ήταν οι παρελάσεις. Θυμάστε τα γενέθλια του Χίτλερ την προηγούμενη χρονιά; Για κάποιο διάστημα οι μολύνσεις στο αντί του χειροτέρευαν. Είχαν φτάσει σε τέτοιο σημείο που ο Τόμι είχε αληθινά προβλήματα ακοής. Δεν μπορούσε να κατανοήσει τις διαταγές που φώναζαν οι αρχηγοί στην ομάδα ενώ τα παιδιά περπατούσαν σε στοίχιση. Δεν είχε σημασία αν βρισκόταν μέσα στην αίθουσα ή έξω από αυτήν, στο χιόνι ή στη λάσπη ή κάτω από τη βροχή.

Ο στόχος ήταν πάντα να σταματούν όλοι ταυτόχρονα.

«Ένα χτύπημα των τακουνιών!» τους έλεγαν. «Αυτό όλο κι όλο θέλει ν' ακούσει ο Φίρερ. Όλοι ταυτόχρονα. Όλοι μαζί σαν ένας άνθρωπος!»

Και τότε ο Τόμι.

Ήταν το αριστερό του αυτί, νομίζω. Αυτό ήταν το πιο προβληματικό από τα δυο, και όταν η διαπεραστική κραυγή του «Αλτ!» ύγρανε τ' αυτιά όλων των άλλων, ο Τόμι συνέχισε να βαδίζει κωμικά κι ανυποψίαστα μπροστά. Μπορούσε να διαλύσει μια συντεταγμένη παρέλαση στο άψε- σθήσε.

Ένα συγκεκριμένο Σάββατο στις αρχές Ιουλίου, λίγο μετά τις τρεις και μισή κι έπειτα από μια σειρά επιπλήξεων από τη μια και πλήθος συγγνώμες από την άλλη, που προκλήθηκαν από τις αποτυχημένες προσπάθειες του Τόμι να παρελάσει σωστά, ο Φραντς Ντόιτσερ –το απόλυτο όνομα του απόλυτου ναζί έφηβου– δεν άντεξε άλλο.

«Müller, du Affe!» Τα πυκνά ξανθά μαλλιά του χοροπηδούσαν στο κεφάλι του και τα λόγια του εστιάζονταν στο πρόσωπο του Τόμι. «Ασχημάνθρωπε – τι τρέχει μαζί σου;»

Ο Τόμι, φοβισμένος, έκανε μερικά βήματα πίσω, αλλά το αριστερό του μάγουλο εξακολουθούσε να συσπάται μ' έναν μανιακό, χαρούμενο, στρεβλό τρόπο. Έδειχνε όχι μόνο να γελάει μ' ένα θριαμβευτικό υπεροπτικό χαμόγελο, αλλά και να δέχεται την ψυχρολουσία με χαιρεκακία. Και ο Φραντς Ντόιτσερ δεν ήταν διατεθειμένος να δεχτεί το παραμικρό. Τα ξεθωριασμένα μάτια του έβραζαν.

«Λοιπόν;» ρώτησε. «Τι έχεις να πεις;»

Το τικ του Τόμι όσο περνούσε η ώρα γινόταν όλο και πιο έντονο, και σε ταχύτητα και σε βάθος.

«Με κοροϊδεύεις;»

«Χάιλ», συσπάσθηκε το πρόσωπο του Τόμι, σε μιαν απέλπιδα προσπάθεια να κερδίσει κάποια αποδοχή, αλλά δεν το έκανε από τη μεριά του «Χίτλερ».

Τότε ο Ρούντι έκανε ένα βήμα μπροστά. Ήρθε αντιμέτωπος με τον Φραντς Ντόιτσερ, κοιτάζοντάς τον

κατάματα. «Έχει ένα πρόβλημα, κύριε...»

«Αυτό το βλέπω!»

«Με τ' αυτιά του», ολοκλήρωσε αυτό που ήθελε να πει.

«Δεν...»

«Σωστά, αυτό είναι». Ο Ντόιτσερ έτριψε τα χέρια του. «Και οι δυο σας – έξι γύρους τρέξιμο». Υπάκουσαν, αλλά όχι αρκετά γρήγορα. «Schnell!» Η φωνή του τους καταδίωκε.

Όταν ολοκληρώθηκαν οι έξι γύροι, τους ανατέθηκαν κάποια γυμνάσια επιπλέον μετά το τρέξιμο, πέστε κάτω – σηκωθείτε – κάτω ξανά, μια ποικιλία από διαταγές, κι έπειτα από δεκαπέντε λεπτά που τους φάνηκαν αιώνες, τους διέταξαν να πέσουν και πάλι στο χόμα, για τελευταία φορά, όπως πίστευαν.

Ο Ρούντι κοίταξε κάτω.

Ένας στρεβλός κύκλος λάσπης τού χαμογελούσε από το έδαφος.

Τι κοιτάξεις; φαινόταν να τον ρωτάει.

«Κάτω!» διέταξε ο Φραντς.

Ο Ρούντι απολύτως φυσιολογικά πήδηξε κι έπεσε κάτω με το στομάχι.

«Πάνω!» χαμογέλασε ο Φραντς. «Ένα βήμα πίσω». Το έκαναν. «Κάτω!»

Το μήνυμα ήταν ξεκάθαρο και τώρα ο Ρούντι το αποδέχτηκε. Βουτήχτηκε στη λάσπη και κράτησε την ανάσα του, κι εκείνη τη στιγμή, καθώς ήταν ξαπλωμένος με το αντί στο μουςκεμένο έδαφος, το γυμνάσιο τέλειωσε. «Vielen Dank, meine Herren», είπε ευγενικά ο Φραντς Ντόιτσερ. «Σας ευχαριστώ πολύ, κύριοί μου».

Ο Ρούντι σηκώθηκε όρθιος, σκάλισε το αντί του και κοίταξε τον Τόμι απέναντί του. Ο Τόμι έκλεισε τα μάτια του και το πρόσωπό του συστράφηκε.

Όταν επέστρεψαν στην οδό Χίμελ εκείνη την ημέρα, η Λίζελ έπαιζε κουτσό με μερικά από τα μικρότερα παιδιά, φορώντας ακόμα τη στολή του BDM. Με την άκρη του ματιού της, είδε τις δυο μελαγχολικές φιγούρες που προχωρούσαν

προς το μέρος της. Η μια από τις δυο τής φώναξε.

Συναντήθηκαν στο μπροστινό σκαλοπάτι του τσιμεντένιου σπιτιού του Στάνιερ, που έμοιαζε με κουτί παπουτσιών, κι ο Ρούντι της διηγήθηκε τα πάντα γύρω από το επεισόδιο της ημέρας.

Ύστερα από έντεκα λεπτά, ο Τόμι, που στεκόταν πλάι της, είπε «Εγώ φταίω για όλα», αλλά ο Ρούντι του έκανε νόημα να σταματήσει, κάπου ανάμεσα σε πρόταση και χαμόγελο, κόβοντας στα δυο ένα κομμάτι λάσπη με το δάχτυλό του. «Είναι δικό μου...» προσπάθησε να πει ξανά ο Τόμι, αλλά ο Ρούντι του έκοψε εντελώς την πρόταση.

«Τόμι, σε παρακαλώ». Υπήρχε ένα παράξενο βλέμμα ικανοποίησης στο πρόσωπο του Ρούντι. Η Λίζελ δεν είχε ξαναδεί μέχρι τότε κάποιον τόσο πανάθλιο στην όψη αλλά και συνάμα γεμάτο ζωντάνια. «Απλά κάτσε εκεί κι ασχολήσου με τα τικ σου – ή με κάτι άλλο», και συνέχισε την ιστορία.

Πηγαينوερχόταν.

Παιδευόταν με τη γραβάτα του.

Οι λέξεις εξακοντίζονταν προς το μέρος της και προσγειώνονταν σε κάποιο σημείο του τσιμεντένιου σκαλοπατιού.

«Εκείνος ο Ντόιτσερ», συνόψισε κεφάτα. «Μας τα έσουρε για τα καλά, ε, Τόμι;»

Ο Τόμι κούνησε καταφατικά το κεφάλι του, άρχισε πάλι τα τικ και μίλησε, όχι κατ' ανάγκην με αυτή τη σειρά. «Κι όλα αυτά εξαιτίας μου».

«Τόμι, τι σου είπα;»

«Πότε;»

«Τώρα! Απλά βούλωσέ το».

«Σίγουρα, Ρούντι».

Όταν ο Τόμι κίνησε μόνος του για το σπίτι του λίγο αργότερα, ο Ρούντι προσπάθησε να θέσει σε εφαρμογή αυτό που φάνηκε πως αποτελούσε μια δεσποτική νέα στρατηγική.

Κρίμα.

Στο σκαλοπάτι, εξέτασε σχολαστικά τη λάσπη που είχε ξεραθεί πάνω στη στολή του, που έμοιαζε τώρα με ξεροψημένο σεντόνι, και ύστερα κοίταξε τη Λίζελ απεγνωσμένα στο πρόσωπο.

«Saumensch, τι έχεις να πεις γι' αυτό;»

«Να πω τι για ποιο;»

«Ξέρεις...»

Η Λίζελ αντέδρασε με τον συνηθισμένο τρόπο.

«*Saukerl*», έβαλε τα γέλια και περπάτησε τη μικρή απόσταση που τη χώριζε από το σπίτι της. Ένα κράμα λάσπης και οίκτου ήταν από τα πράγματα που σ' έφερναν σε αμηχανία, αλλά το να φιλήσει τον Ρούντι Στάνινερ ήταν εντελώς διαφορετικό πράγμα.

Χαμογελώντας θλιμμένα στο σκαλοπάτι, εκείνος της φώναξε, ξετρυπώνοντας ένα χέρι ανάμεσα στα μαλλιά του. «Μια μέρα», την προειδοποίησε. «Μια μέρα, Λίζελ!»

Στο υπόγειο, μόλις δυο χρόνια αργότερα, η Λίζελ λαχταρούσε μερικές φορές να πάει στο διπλανό σπίτι και να τον δει, παρόλο που έγραφε τις πρώτες πρωινές ώρες. Επίσης συνειδητοποίησε πως ήταν πιθανότερο εκείνες οι μουσκεμένες μέρες στη Χιτλερική Νεολαία να είχαν ενδυναμώσει πρώτα τη δική του και συνακόλουθα τη δική της ροπή στην παραβατικότητα.

Στο κάτω κάτω, παρά τις συνηθισμένες σύντομες περιόδους βροχής, το καλοκαίρι είχε αρχίσει να καταφτάνει κανονικά. Τα μήλα Κλαρ θα είχαν αρχίσει να ωριμάζουν. Υπήρχαν πολλές κλεψιές στον ορίζοντα.

ΟΙ ΗΤΤΟΠΑΘΕΙΣ

Όταν έφτασε η κουβέντα στο θέμα της κλοπής, η Λίζελ κι ο Ρούντι επέμειναν πεισματικά στην ιδέα πως όσο περισσότεροι έπαιρναν μέρος στην επιχείρηση τόσο ασφαλέστεροι θα αισθάνονταν. Ο Άντι Σμάικλ τους προσκάλεσε στο ποτάμι για μια συνάντηση. Ανάμεσα σε άλλα θέματα, θα υπήρχε στην ημερήσια διάταξη κι ένα επικίνδυνο σχέδιο που αφορούσε την κλοπή φρούτων.

«Λοιπόν, εσύ είσαι ο αρχηγός τώρα;» τον είχε ρωτήσει ο Ρούντι, αλλά ο Άντι είχε κουνήσει αρνητικά το κεφάλι του, ολοφάνερα απογοητευμένος. Ήταν ξεκάθαρο πως επιθυμούσε να έχει πάρει εκείνος την αρχηγία.

«Όχι». Η ψυχρή φωνή του ήταν ασυνήθιστα ζεστή. Αδιαμόρφωτη. «Είναι κάποιος άλλος».

∞ Ο ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΣ ΑΡΤΟΥΡ ΜΠΕΡΓΚ ∞

Είχε κατσαρά μαλλιά και θολά μάτια
και ήταν το είδος του ανήλικου παραβάτη
που κλέβει για να κλέψει, επειδή αυτό τον συναρπάζει.
Τον έλεγαν Βίκτορ Χέμελ.

Σε αντίθεση με τους περισσότερους που επιδίδονται σε

διάφορες μορφές κλοπής, ο Βίκτορ Χέμελ τα είχε όλα. Έμενε στην καλύτερη περιοχή του Μόλχινγκ, ψηλά σε μια βίλα η οποία είχε απολυμανθεί όταν διώχτηκαν από εκεί οι Εβραίοι. Είχε χρήματα. Είχε τσιγάρα. Αυτό που ήθελε, ωστόσο, ήταν ακόμα περισσότερα.

«Δεν υπάρχει τίποτε το εγκληματικό στο να θέλει κανείς κάτι περισσότερο», ισχυριζόταν ξαπλωμένος ανάσκελα στο γρασίδι με μια παρέα αγοριών γύρω του. «Το να θέλουμε περισσότερα είναι το θεμελιακό μας δικαίωμα ως Γερμανών. Τι λέει ο Φίρερ μας;» Απάντησε στο δικό του ρητορικό ερώτημα. «Πρέπει να παίρνουμε αυτό που είναι νόμιμα δικό μας!»

Από πλευράς εμφάνισης, ο Βίκτορ Χέμελ ήταν ολοφάνερα ο συνηθισμένος τύπος εφήβου που του αρέσει να το παίζει μάγκας. Δυστυχώς, όταν ένιωσε την ανάγκη να το αποκαλύψει, διαπίστωσαν πως είχε και το χάρισμα της επιβολής, ήταν το είδος του νεαρού που έλεγε *ακολουθούθα με* και το εννοούσε.

Όταν η Λίζελ κι ο Ρούντι πλησίασαν την παρέα που είχε μαζευτεί στο ποτάμι, εκείνη τον άκουσε να κάνει την εξής ερώτηση: «Λοιπόν, πού είναι αυτοί οι δυο ανώμαλοι για τους οποίους κανχέστε συνέχεια; Είναι ήδη τέσσερις και δέκα».

«Το ρολόι μου άλλα λέει», είπε ο Ρούντι.

Ο Βίκτορ Χέμελ στηρίχτηκε στον αγκώνα του. «Δε βλέπω να φοράς ρολόι».

«Θα βρισκόμουν εδώ αν ήμουν αρκετά πλούσιος ώστε να έχω ρολόι;»

Ο καινούργιος αρχηγός σηκώθηκε όρθιος και χαμογέλασε, δείχνοντας τα ίσια λευκά του δόντια. Στη συνέχεια έστρεψε δήθεν τυχαία την προσοχή του στο κορίτσι. «Ποια είναι η μικρή πόρνη;» Η Λίζελ, συνηθισμένη στις λεκτικές προσβολές, απλά κοίταζε τη θολή υφή των ματιών του.

«Την προηγούμενη χρονιά», άρχισε ν' απαριθμεί

εκείνη, «έκλεψα τουλάχιστον τριακόσια μήλα και ντουζίνες πατάτες. Έχω ένα μικρό πρόβλημα με τους φράχτες από συρματόπλεγμα, μα μπορώ να τα καταφέρω όπως όλοι οι άλλοι εδώ πέρα».

«Είναι έτσι όπως τα λες;»

«Ναι». Δε ξάρωσε από φόβο ούτε πισωπάτησε. «Το μόνο που ζητάω είναι μια μικρή ποσότητα απ' όσα θα πάρουμε. Καμιά δωδεκαριά μήλα από δω κι από κει. Λίγα περισσεύματα για μένα και το φίλο μου».

«Λοιπόν, υποθέτω πως αυτό μπορεί να κανονιστεί». Ο Βίκτορ άναψε τσιγάρο και το έβαλε στο στόμα του. Έκανε μια συντονισμένη προσπάθεια να φουσήξει τον καπνό στο πρόσωπό της.

Η Λίζελ δεν έβηξε.

Ήταν η ίδια παρέα με την προηγούμενη χρονιά, με μόνη εξαίρεση τον αρχηγό. Η Λίζελ αναρωτήθηκε γιατί τ' αγόρια είχαν πάρει την απόφαση να δώσουν σε άλλον το κουμάντο, αλλά, κοιτάζοντας τα πρόσωπά τους το ένα μετά το άλλο, συνειδητοποίησε πως κανείς ως τότε δεν έκανε απόλυτο κουμάντο. Δεν είχαν ηθικές αναστολές να κλέψουν μα έπρεπε να τους το πει κάποιος. Τους άρεσε να τους καθοδηγούν, και του Βίκτορ του άρεσε να είναι αυτός που θα τους καθοδηγούσε. Ήταν ένας όμορφος μικρόκοσμος.

Για μια στιγμή η Λίζελ ευχήθηκε νοσταλγικά να επανέμφανιζόταν ο Άρτουρ Μπεργκ. Ίσως όμως κι εκείνος να είχε επίσης βρεθεί κάτω από την αρχηγία του Χέμελ. Δεν είχε σημασία. Η Λίζελ ήξερε μόνο πως ο Άρτουρ Μπεργκ δεν είχε τυραννική φύση, ενώ ο καινούργιος αρχηγός οπωσδήποτε διέθετε πλεόνασμα. Την προηγούμενη χρονιά ήξερε πως αν εκείνη παγιδευόταν σ' ένα δέντρο ο Άρτουρ θα γυρνούσε πίσω για να τη βοηθήσει, παρά το γεγονός πως εκείνος θα ισχυριζόταν το αντίθετο. Αυτή τη χρονιά ήταν απόλυτα ενήμερη πως ο Βίκτορ Χέμελ δε θα έμπαινε καν στον κόπο να κοιτάξει πίσω του.

Στεκόταν παρατηρώντας το λιπόσαρκο αγόρι και το

εμφανώς υποσιτιζόμενο κορίτσι. «Λοιπόν, θέλετε να κλέψετε μαζί μου;»

Τι είχαν να χάσουν; Κούνησαν καταφατικά το κεφάλι τους.

Εκείνος πλησίασε πιο κοντά κι άρπαξε από τα μαλλιά τον Ρούντι. «Θέλω να το ακούσω».

«Σαφώς», είπε ο Ρούντι πριν ο άλλος τον σπρώξει πίσω κρατώντας τον από το τσουλούφι.

«Κι εσύ;»

«Φυσικά». Η Λίζελ ήταν αρκετά γρήγορη για να αποφύγει παρόμοια συμπεριφορά.

Ο Βίκτορ χαμογέλασε. Έσβησε το τσιγάρο του, πήρε βαθιά ανάσα κι έξυσε το στήθος του. «Κύριοί μου, πόρνη μου, μου φαίνεται πως ήρθε η ώρα να πάμε για ψώνια».

Καθώς η παρέα έφευγε, η Λίζελ και ο Ρούντι ακολουθούσαν από πίσω, όπως έκαναν πάντα στο παρελθόν.

«Πώς σου φαίνεται;» ψιθύρισε ο Ρούντι.

«Εσένα;»

Ο Ρούντι σταμάτησε για μια στιγμή. «Νομίζω πως είναι μεγάλο κάθαρμα».

«Κι εγώ μαζί σου».

Η παρέα απομακρυνόταν από κοντά τους.

«Έλα», είπε ο Ρούντι, «έχουμε μείνει πίσω».

Έπειτα από μερικά χιλιόμετρα, έφτασαν στην πρώτη αγροικία. Το θέαμα που τους περίμενε εκεί ήταν συγκλονιστικό. Τα δέντρα που είχαν φανταστεί πως θα έγερναν τα κλαδιά τους από το βάρος των καρπών ήταν ετοιμόρροπα κι έδειχναν τραυματισμένα, καθώς ελάχιστα μόνο μήλα κρέμονταν κακομοίρικα από κάθε κλαδί. Στην επόμενη αγροικία ακριβώς τα ίδια. Ίσως να ήταν κακή χρονιά ή η επιλογή τους να μην ήταν η σωστή από χρονική άποψη.

Στο τέλος του απογεύματος, όταν μοιράστηκαν τα κλοπιμαία, η Λίζελ και ο Ρούντι πήραν ένα μικροσκοπικό μήλο να το μοιραστούν μεταξύ τους. Για να είμαστε δίκαιοι,

η συγκομιδή ήταν ιδιαίτερα φτωχή, αλλά ο Βίκτορ Χέμελ πήρε τη μερίδα του λέοντος.

«Πώς να το θεωρήσω αυτό τώρα;» ρώτησε ο Ρούντι, με το μικροσκοπικό μήλο να ξεκουράζεται στην παλάμη του.

Ο Βίκτορ δεν μπήκε στον κόπο να γυρίσει προς το μέρος του. «Πώς να το θεωρήσεις;» είπε καθώς εκείνος έφευγε.

«Μόνο ένα ψωραλέο μήλο, για τον κόπο μας;»

«Ορίστε». Ένα μισοφαγωμένο μήλο πετάχτηκε προς το μέρος τους κι έπεσε με τη φαγωμένη του πλευρά στο χώμα. «Μπορείς να το πάρεις κι αυτό».

Ο Ρούντι είχε εξοργιστεί. «Άντε πνίξου. Δεν κάναμε δέκα χιλιόμετρα με τα πόδια για ενάμισι ψωραλέο μήλο, ε, Λίζελ;»

Η Λίζελ δεν απάντησε. Δεν πρόλαβε, γιατί ο Βίκτορ Χέμελ είχε πέσει πάνω στον Ρούντι πριν προλάβει αυτή να ξεστομίσει λέξη. Τα γόνατά του είχαν ακινητοποιήσει τα μπράτσα του Ρούντι και τα χέρια του έσφιγγαν το λαιμό του. Τα μήλα φτυαρίστηκαν από ποιον νομίζετε; Από τον Άντι Σμάικλ, έπειτα από απαίτηση του Βίκτορ.

«Τον πονάς», είπε η Λίζελ.

«Έτσι πιστεύεις;» Ο Βίκτορ χαμογελούσε ξανά. Κι εκείνη μισούσε το συγκεκριμένο χαμόγελο.

«Δε με πονάει». Τα λόγια του Ρούντι βγήκαν ορμητικά και το πρόσωπό του έγινε κατακόκκινο από την ένταση. Η μύτη του είχε αρχίσει να ματώνει.

Έπειτα από ένα-δυο λεπτά που τους φάνηκαν αιώνας λόγω της αυξανόμενης έντασης, ο Βίκτορ άφησε τον Ρούντι από την αρπάγη του, τον ξεκαβάλισε κι έκανε λίγα απρόσεκτα βήματα. Είπε «Σήκω, αγόρι μου», και ο Ρούντι, παίρνοντας αυτή τη φορά τη σωστή απόφαση, έκανε ό,τι τον διέταξε.

Ο Βίκτορ ήρθε τυχαία κοντά του, και πάλι για να βρεθεί αντιμέτωπος μαζί του. Του έτριψε απαλά το μπράτσο. Ένας ψίθυρος. «Εκτός κι αν θέλεις να σου κάνω τη μύτη σου

να τρέχει σαν σιντριβάνι, σου προτείνω να φύγεις, αγοράκι». Κοίταξε τη Λίζελ. «Και πάρε κι αυτή τη μικρή τσούλα μαζί σου».

Κανείς δεν έκανε την παραμικρή κίνηση.

«Λοιπόν, τι περιμένετε;»

Η Λίζελ πήρε τον Ρούντι από το χέρι κι έφυγαν, αλλά όχι πριν ο Ρούντι γυρίσει μια τελευταία φορά και φτύσει ματωμένα σάλια στα πόδια του Βίκτορ Χέμελ. Πράγμα που προκάλεσε ένα τελευταίο σχόλιο εκ μέρους του.

⌘ ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ ΑΠΕΙΛΗ ⌘
ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΙΚΤΟΡ ΧΕΜΕΛ
ΣΤΟΝ ΡΟΥΝΤΙ ΣΤΑΪΝΕΡ

«Θα πληρώσεις γι' αυτό αργότερα, φίλε μου».

Πες ό,τι θέλεις για τον Βίκτορ Χέμελ, αλλά σίγουρα είχε υπομονή και καλή μνήμη. Του πήρε ακριβώς πέντε μήνες για να μετατρέψει τη δήλωσή του σε πράξη.

ΣΚΙΤΣΑ

Το καλοκαίρι του 1941 οριοθετούσε τις προτιμήσεις του Ρούντι και της Λίζελ, και στη ζωή του Μαξ Φάντενμπουργκ κυριαρχούσαν η ζωγραφική και το γράψιμο. Στις πιο μοναχικές του στιγμές στο υπόγειο, οι λέξεις άρχισαν να στοιβάζονται τριγύρω του. Οι φαντασιώσεις άρχισαν να μαζεύονται και περιστασιακά να βγαίνουν στο φως.

Είχε στην κατοχή του αυτό που ονόμαζε με απλά λόγια μια μικρή συλλογή εργαλείων: Ένα εικονογραφημένο βιβλίο.

Μια χούφτα μολύβια.

Ένα μυαλό γεμάτο σκέψεις.

Έμοιαζε με παζλ, του οποίου έπρεπε απλά να συνδέσει τα κομμάτια. Αρχικά, ο Μαξ είχε κατά νου να γράψει την ιστορία του.

Η αρχική ιδέα ήταν να γράψει για όλα όσα είχαν συμβεί στη ζωή του –για όλα όσα τον είχαν οδηγήσει στο υπόγειο της οδού Χίμελ–, αλλά δεν ήταν αυτό που του βγήκε τελικά. Η εξορία του Μαξ δημιούργησε κάτι εντελώς

διαφορετικό. Μια συλλογή από τυχαίες σκέψεις που εκείνος επέλεξε να ενστερνιστεί. Έμοιαζαν αληθινές. Ήταν πολύ πιο χειροπιαστές από τα γράμματα τα οποία έγραφε στην οικογένειά του και στο φίλο του τον Βάλτερ Κούγκλερ γνωρίζοντας πολύ καλά πως δε θα μπορούσε ποτέ να τους τα στείλει. Οι βεβηλωμένες σελίδες του *Mein Kampf* μεταμορφώνονταν η μια μετά την άλλη σε μια σειρά από σκίτσα, στα οποία εκείνος συνόψιζε τα γεγονότα που είχαν μεταλλάξει την προηγούμενη ζωή του σε μιαν άλλη. Μερικά τού έπαιρναν κάποια λεπτά για να γίνουν. Άλλα χρειάζονταν ώρες. Αποφάσισε πως, όταν θα ολοκληρωνόταν το βιβλίο του, θα το έδινε στη Λίζελ, που θα ήταν πια αρκετά μεγάλη, ευελπιστώντας πως όλη αυτή η ανοησία θα είχε πάρει τέλος μέχρι τότε.

Από τη στιγμή που δοκίμασε τα μολύβια στην πρώτη ζωγραφισμένη σελίδα, κρατούσε το βιβλίο συνέχεια κλειστό. Συχνά το έβαζε ακριβώς δίπλα του ή το κράταγε ανάμεσα στα δάχτυλά του καθώς κοιμόταν.

Ένα απόγευμα, μετά τις κάμψεις και τις εκτάσεις, αποκοιμήθηκε γερμένος στον τοίχο του υπογείου. Όταν η Λίζελ κατέβηκε εκεί κάτω, είδε το βιβλίο ακουμπισμένο πάνω στο μηρό του, και η περιέργειά της φούντωσε. Έσκυψε και το σήκωσε από κάτω, περιμένοντας πως εκείνος θα σάλευε. Δεν κουνήθηκε καθόλου. Καθόταν με το κεφάλι και την πλάτη του κόντρα στον τοίχο. Μόλις που μπορούσε να ξεχωρίσει τον ήχο της ανάσας του καθώς άνοιγε το βιβλίο κι έριχνε μια φευγαλέα ματιά σε μερικές σελίδες έτσι στην τύχη...

Όχι ο Φίλερ — ο πατέρας!

Φοβισμένη από αυτό που είδε, η Λίζελ έβαλε πάλι στη θέση του το βιβλίο, ακριβώς εκεί απ' όπου το είχε πάρει, δίπλα στο πόδι του Μαξ.

Μια φωνή την ξάφνιασε.

«Danke schön», και όταν εκείνη κοίταξε μπροστά της, ακολουθώντας το ίχνος της φωνής για να ανακαλύψει την πηγή της, ένα ανεπαίσθητο σημάδι ικανοποίησης είχε εγκατασταθεί στα χείλη του Εβραίου.

«Θεέ και Κύριε», είπε η Λίζελ με κομμένη την ανάσα. «Μου έκοψες τη χολή, Μαξ».

Γύρισε πλευρό στον ύπνο του, και το κορίτσι έφυγε σέρονοντας ξοπίσω του την ίδια σκέψη καθώς ανέβαινε τα σκαλοπάτια.

«Μου έκοψες τη χολή, Μαξ».

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΣΦΥΡΙΖΕ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ

Η ίδια κατάσταση συνεχίστηκε ως το τέλος του καλοκαιριού κι ακόμα και στη διάρκεια του φθινοπώρου. Ο Ρούντι είχε βάλει τα δυνατά του να επιβιώσει παρά τις δυσκολίες στη Χιτλερική Νεολαία. Ο Μαξ συνέχιζε τις κάμψεις και τα σκίτσα του. Η Λίζελ το κυνήγι της εφημερίδας και το γράψιμο των λέξεων στον τοίχο του υπογείου.

Αξίζει επίσης ν' αναφέρουμε πως κάθε σχέδιο κλείνει μέσα του τουλάχιστον ένα μικρό σφάλμα, που μια μέρα θα προκαλέσει την ανατροπή του ή θα μπερδέψει τις σελίδες του. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο κυρίαρχος παράγων ήταν ο Ρούντι. Ή τουλάχιστον ο Ρούντι κι ένα πρόσφατα εμπλουτισμένο με κοπριά αθλητικό γήπεδο.

Στα τέλη του Οκτώβρη τίποτα δεν έμοιαζε ασυνήθιστο. Ένα ρυπαρό αγόρι κατηφόριζε την οδό Χίμελ. Σε λίγα λεπτά, η οικογένειά του περίμενε την άφιξή του κι εκείνος θα έλεγε ψέματα πως όλοι στο τμήμα του στη Χιτλερική Νεολαία έπρεπε να κάνουν επιπλέον ασκήσεις στο συγκεκριμένο γήπεδο. Οι γονείς του περίμεναν ακόμα και ν'

ακούσουν κάποια γέλια εκ μέρους του. Αλλά σήμερα ο Ρούντι είχε στερέψει από γέλια και ψέματα.

Αυτή τη συγκεκριμένη Τετάρτη, όταν η Λίζελ κοίταξε πιο προσεκτικά κι από πιο κοντά τον Ρούντι Στάινερ, συνειδητοποίησε πως ήταν γυμνός από τη μέση και πάνω. Και, το κυριότερο, ήταν έξαλλος από θυμό.

«Τι συνέβη;» τον ρώτησε καθώς εκείνος πέρασε περπατώντας αργά δίπλα της.

Αυτός γύρισε πίσω κι άπλωσε προς το μέρος της το πουκάμισό του. «Μύρισέ το», της είπε.

«Τι πράγμα;»

«Κουφάθηκες; Είπα μύρισέ το».

Απρόθυμα, η Λίζελ έσκυψε και μύρισε ελαφρά το καφετί ρούχο που βρομοκοπούσε. «Ιησού, Μαρία και Ιωσήφ! Είναι...;»

Το αγόρι κούνησε καταφατικά το κεφάλι του. «Είναι και πάνω στο πιγούνι μου. Στο πιγούνι μου! Είμαι τυχερός που δεν το κατάπια κιόλας!»

«Ιησού, Μαρία και Ιωσήφ».

«Το γήπεδο της Χιτλερικής Νεολαίας είναι τίγκα στην κοπριά». Με μισή καρδιά, συνέχισε την αηδιαστική περιγραφή του πουκαμίσου του. «Είναι αγελαδίσια κοπριά, νομίζω».

«Το ήξερε ο-πώς-τον-λένε-Ντόιτσερ πως είχαν ρίξει κοπριά εκεί;»

«Λέει πως δεν το ήξερε. Αλλά χαμογελούσε».

«Ιησού, Μαρία και...»

«Πάψε πια μ' αυτό!»

Ωστόσο, ο Ρούντι είχε ανάγκη αυτήν την περίοδο από μια νίκη. Ήταν ο χαμένος στις δοσοληψίες του με τον Βίκτορ Χέμελ. Είχε υπομείνει το ένα πρόβλημα μετά το άλλο στη Χιτλερική Νεολαία. Το μόνο που ήθελε όλο κι όλο ήταν ένα τόσο δα κομματάκι θριάμβου, και ήταν αποφασισμένος να το πάρει.

Συνέχισε για το σπίτι του, αλλά, όταν έφτασε στο

τσιμεντένιο σκαλοπάτι, άλλαξε γνώμη και ήρθε αργά, αποφασιστικά πίσω στο κορίτσι.

Της μίλησε προσεκτικά και ήρεμα. «Ξέρεις τι θα με χαροποιούσε;»

Η Λίζελ ζάρωσε από το φόβο της. «Αν νομίζεις πως θα... σε αυτήν την κατάσταση...»

Έδειχνε απογοητευμένος μαζί της. «Όχι, όχι αυτό». Αναστέναξε κι έκανε ένα βήμα πιο κοντά. «Κάτι άλλο». Έπειτα από ενός λεπτού σκέψη, σήκωσε το κεφάλι του, απλά ένα άγγιγμα. «Κοίταξέ με. Είμαι μέσα στη βρόμα. Ζέχνω όπως η αγελαδίσια κοπριά ή σαν σκυλίσια σκατά, κι όποια γνώμη κι αν έχεις για μένα, θέλω να ξέρεις πως, ως συνήθως, πεθαίνω της πείνας». Σταμάτησε. «Χρειάζομαι μια νίκη, Λίζελ. Ειλικρινά».

Η Λίζελ το ήξερε.

Θα είχε πάει πιο κοντά του αν δε βρομούσε τόσο πολύ. Κλειψιά.

Έπρεπε να κλέψουν κάτι. Όχι.

Έπρεπε να κλέψουν κάτι, να το πάρουν πίσω. Δεν είχε σημασία τι. Ήταν ανάγκη μόνο να γίνει σύντομα.

«Μόνο εσύ κι εγώ αυτή τη φορά», πρότεινε ο Ρούντι. «Όχι Χέμελ ούτε Σμάικλ. Μόνο εσύ κι εγώ». Το κορίτσι δεν μπορούσε να του αρνηθεί.

Τα χέρια της την έτρωγαν, ο σφυγμός της είχε πάρει την ανιούσα και το στόμα της χαμογελούσε διαρκώς. «Καλό ακούγεται».

«Συμφωνήθηκε λοιπόν», και παρόλο που ο Ρούντι προσπάθησε να μην το κάνει, δεν μπορούσε να κρύψει το κοπρισμένο χαμόγελο που εμφανίστηκε στο πρόσωπό του. «Αύριο;»

Η Λίζελ κούνησε καταφατικά το κεφάλι της. «Αύριο».

Το σχέδιο ήταν εξαιρετικό, υπήρχε όμως ένα μικρό πρόβλημα: Δεν είχαν ιδέα από πού ν' αρχίσουν.

Τα φρούτα είχαν τελειώσει. Ο Ρούντι σήκωσε περιφρονητικά τη μύτη του όταν έγινε αναφορά σε

κρεμμύδια και πατάτες κι απέκλεισαν άλλη μια απόπειρα κλοπής από τον Ότο Στουρμ και το φορτωμένο με αγροτικά προϊόντα ποδήλατό του. Το να το κάνει κανείς μια φορά ήταν ανήθικο. Για να το κάνεις δυο φορές, έπρεπε να είσαι εντελώς κάθαρο.

«Λοιπόν, πού στην ευχή πηγαίνουμε;» ρώτησε ο Ρούντι.

«Και πώς μπορώ να ξέρω; Δικιά σου ιδέα ήταν, ή κάνω λάθος;»

«Αυτό δε σημαίνει πως δε θα έπρεπε να μπεις κι εσύ στον κόπο να σκεφτείς κάτι. Δεν μπορώ να τα σκέφτομαι όλα εγώ».

«Δεν μπαίνεις ποτέ στον κόπο να σκεφτείς οτιδήποτε...»

Συνέχισαν να διαφωνούν καθώς διέσχιζαν πεζή την πόλη. Στα περικόρα είδαν την πρώτη από τις αγροικίες και τα δέντρα που ορθώνονταν σαν αποσκελετωμένα αγάλματα. Τα κλαδιά τους ήταν γκριζα, κι όταν σήκωσαν ψηλά το κεφάλι τους να κοιτάξουν, δεν υπήρχε τίποτε άλλο από γυμνά σπασμένα κλωνιά κι άδειο ουρανό.

Ο Ρούντι έφτυσε στο χώμα.

Γύρισαν πίσω στο Μόλχινγκ, προτείνοντας συνεχώς διάφορα ο ένας στον άλλο.

«Τι θα έλεγες για τη φράου Ντίλερ;»

«Τι να της κάνουμε;»

«Ίσως αν πούμε “χάιλ Χίτλερ” και στη συνέχεια κλέψουμε κάτι, να τα καταφέρουμε».

Αφού περιπλανήθηκαν για μια περίπου ώρα ή και περισσότερο στην οδό Μονάχου, είδαν πως είχε αρχίσει να σκοτεινιάζει κι ετοιμάζονταν πια να τα παρατήσουν. «Δεν έχει νόημα», είπε ο Ρούντι, «και τώρα πεινάω περισσότερο από κάθε άλλη φορά. Στην ουσία, πεθαίνω της πείνας, για όνομα του Θεού». Περιπάτησε άλλα δώδεκα βήματα πριν σταματήσει και κοιτάξει πίσω του. «Τι τρέχει επιτέλους με σένα;» Η Λίζελ τώρα στεκόταν εντελώς ακίνητη, σαν να είχε

ξαφνικά συνειδητοποιήσει κάτι.

Γιατί δεν το είχε σκεφτεί πιο πριν;

«Τι είναι;» Ο Ρούντι είχε αρχίσει να γίνεται ανυπόμονος. «Saumensch, τι τρέχει;»

Εκείνη ακριβώς τη στιγμή, η Λίζελ είχε πάρει μιαν απόφαση. Το θέμα ήταν αν θα μπορούσε στ' αλήθεια να φέρει σε πέρας αυτό που σκεφτόταν. Μπορούσε πραγματικά να ζητάει να πάρει εκδίκηση από ένα πρόσωπο σαν κι αυτό; Μπορούσε να περιφρονεί κάποιον τόσο πολύ;

Άρχισε να περπατάει στην αντίθετη κατεύθυνση. Όταν ο Ρούντι την έφτασε, εκείνη επιβράδυνε το βήμα της με τη μάταιη ελπίδα πως θα πετύχαινε να βάλει τις σκέψεις της σε κάποια σειρά. Στο κάτω κάτω, η ενοχή ήταν ήδη εκεί. Υγρή. Κι ο σπόρος της είχε ήδη αρχίσει να μετατρέπεται σ' ένα λουλούδι με σκούρα φύλλα. Ζύγισε το κατά πόσον θα μπορούσε πραγματικά να το πραγματοποιήσει. Σ' ένα σταυροδρόμι, σταμάτησε.

«Ξέρω ένα μέρος».

Κατευθύνθηκαν προς το ποτάμι κι άρχισαν ν' ανηφορίζουν το λόφο.

Στην Γκράντε Στράσε παρατήρησαν τη μεγαλοπρέπεια των σπιτιών. Οι εξώπορτες έλαμπαν από το λούστρο, και τα κεραμίδια στις στέγες ήταν τοποθετημένα τόσο τακτικά που έμοιαζαν με περουνκίνια τα οποία κάποιος είχε χτενίσει εξαιρετικά. Οι τοίχοι και τα παράθυρα ήταν περιποιημένα κι από τις καπνοδόχους έβγαιναν δαχτυλίδια καπνού.

Ο Ρούντι στύλωσε τα πόδια του στο έδαφος. «Το σπίτι του δημάρχου;»

Η Λίζελ, σοβαρή, κούνησε το κεφάλι της καταφατικά. Ακολούθησε μια παύση. «Απέλυσαν τη μαμά μου».

Όταν κοίταξαν προς το μέρος του σπιτιού, ο Ρούντι τη ρώτησε απλά πώς, για τ' όνομα του Θεού, θα κατάφεραν να μπουν εκεί μέσα, αλλά η Λίζελ ήξερε. «Γνωρίζω το μέρος», του απάντησε. «Το γνωρίζω καλά...» Αλλά, μόλις κατάφεραν να δουν το παράθυρο της βιβλιοθήκης στην άλλη άκρη του

σπιτιού, η Λίζελ έπαθε σοκ. Το παράθυρο ήταν κλειστό.

«Λοιπόν;» ρώτησε ο Ρούντι.

Η Λίζελ στράφηκε αργά και βιάστηκε ν' απομακρυνθεί. «Όχι σήμερα», του είπε. Κι ο Ρούντι έβαλε τα γέλια.

«Το ήξερα». Έτρεξε και την πρόφτασε. «Το ήξερα, βρομερή Saumensch. Δε θα μπορούσες να μπεις εκεί μέσα ακόμα κι αν είχες το κλειδί».

«Ενοχλείσαι;» Επιτάχυνε το βήμα της ακόμα πιο πολύ κι έκανε πως δεν άκουσε το σχόλιο του Ρούντι. «Απλά θα πρέπει να περιμένουμε την κατάλληλη ευκαιρία». Ανασήκωσε αδιάφορα τους ώμους της, ενώ μέσα της ένιωθε ευχαρίστηση που το παράθυρο ήταν κλειστό. Τα έβαλε με τον εαυτό της. «Γιατί, Λίζελ;» ρώτησε. «Γιατί έπρεπε να ξεσπάσεις θυμωμένα όταν απέλυσαν τη μαμά; Γιατί δεν μπορούσες να κρατήσεις το φαφλατάδικο στόμα σου κλειστό; Γιατί, απ' όσο γνωρίζεις, η γυναίκα του δημάρχου είναι τώρα πολύ καλύτερα από τότε που της ούρλιαζες και της φώναζες. Ίσως να ξεκαθάρισε ό,τι ήταν μπερδεμένο μέσα της κι αυτό να την έκανε να δει με άλλο μάτι τα πράγματα. Ίσως να μην αφήσει ποτέ ξανά τον εαυτό της να τουρτουρίζει σ' εκείνο το σπίτι και το παράθυρο να μείνει κλειστό για πάντα... Ανόητη Saumensch!

Μια εβδομάδα αργότερα, ωστόσο, στην πέμπτη τους επίσκεψη στην πάνω μεριά του Μόλχινγκ, ήταν εκεί.

Το ανοιχτό παράθυρο έμοιαζε σαν ν' ανάσαινε τον αέρα.

Αυτό ήταν όλο κι όλο που θα έπαιρνε.

Ο Ρούντι σταμάτησε πρώτος. Χτύπησε τη Λίζελ στα πλευρά με την ανάστροφη του χεριού του.

«Εκείνο το παράθυρο», ψιθύρισε, «είναι ανοιχτό;» Η προθυμία στη φωνή του κρεμόταν από το στόμα του σαν μπράτσο πάνω στον ώμο της Λίζελ.

«Jawohl», απάντησε εκείνη. «Σίγουρα είναι».

Και πώς η καρδιά της πήρε φωτιά εκείνη τη στιγμή.

Σε όλες τις προηγούμενες επισκέψεις τους, που έβρισκαν το παράθυρο ερμητικά κλειστό, η απογοήτευση που εξωτερίκευε η Λίζελ κάλυπτε την άγρια ανακούφιση που ένιωθε μέσα της. Θα είχε τα κότσια να μπει εκεί μέσα; Και για ποιον και γιατί στην πραγματικότητα θα έμπαινε εκεί; Για τον Ρούντι; Για να εντοπίσει κάποια ποσότητα φαγητού;

Όχι, η αποκρουστική αλήθεια ήταν αυτή: Δεν έδινε μία για το φαγητό. Ο Ρούντι, δεν είχε σημασία πόσο σκληρά προσπαθούσε εκείνη ν' αντισταθεί στην ιδέα, έπαιζε δευτερεύοντα ρόλο στο σχέδιό της. Ήταν το βιβλίο που ήθελε. Ο άνθρωπος που σφύριζε. Δεν άντεχε που της το είχε δώσει μια μοναχική, αξιολύπητη ηλικιωμένη γυναίκα. Το να το κλέψει όμως φαινόταν περισσότερο αποδεκτό. Το να το κλέψει, σπρωγμένη από ένα αρρωστημένο συναίσθημα μίσους, ήταν σαν να το κέρδιζε.

Το φως έδινε τη θέση του στο σκοτάδι.

Το ζευγάρι άρχισε να προχωράει προς το άψογο, ογκώδες σπίτι. Περιμάζεψαν τις σκέψεις τους.

«Πεινάς;» ρώτησε ο Ρούντι.

Η Λίζελ απάντησε «Πεθαίνω της πείνας». Για ένα βιβλίο.

«Κοίτα – μόλις άναψε ένα φως στο πάνω πάτωμα».

«Το βλέπω».

«Ακόμα πεινασμένη, Saumensch;»

Έβαλαν τα γέλια, γέλια νευρικά, που κράτησαν ένα λεπτό πριν αποφασίσουν ποιος θα έπρεπε να μπει μέσα και ποιος να μείνει να κρατάει τσίλιες απ' έξω. Καθώς ήταν ο μόνος αρσενικός στο εγχείρημά τους, ο Ρούντι ξεκάθαρα ένιωθε πως έπρεπε να είναι εκείνος που θα έκανε την επίθεση, αλλά ήταν ολοφάνερο πως η Λίζελ ήξερε καλά αυτό το μέρος. Ήταν εκείνη που έμπαινε συχνά εκεί μέσα. Ήξερε τι υπήρχε από την άλλη μεριά του παράθυρου.

Το είπε. «Πρέπει να μπω εγώ».

Η Λίζελ έκλεισε τα μάτια της. Σφιχτά.

Εξανάγκασε τον εαυτό της να θυμηθεί, να δει τα

πρόσωπα του δημάρχου και της γυναίκας του. Είδε τη φίλια που είχε αναπτυχθεί ανάμεσα σ' εκείνη και στην Έλσα Χέρμαν και σιγουρεύτηκε πως θα την έβλεπε να πετάγεται με μια κλοτσιά στην άκρη του δρόμου. Αυτό λειτούργησε. Τους αντιπάθησε.

Ανίχνευσαν το δρόμο και διέσχισαν αθόρυβα την αυλή.

Τώρα ήταν συσπειρωμένοι κάτω από το περβάζι στο παράθυρο του ισογείου. Ο ήχος της ανάσας τους έγινε πιο έντονος.

«Ορίστε», είπε ο Ρούντι, «δώσε μου τα παπούτσια σου. Θα κάνεις λιγότερο θόρυβο αν δεν τα φοράς».

Χωρίς να παραπονιέται, η Λίζελ έλυσε τα φθαρμένα μαύρα κορδόνια κι άφησε τα παπούτσια της στο έδαφος. Σηκώθηκε κι ο Ρούντι άνοιξε απαλά το παράθυρο τόσο ώστε να μπορέσει η Λίζελ να σκαρφαλώσει μέσα στο δωμάτιο. Ο θόρυβος που έκανε καθώς περνούσε από πάνω του έμοιαζε με αεροπλάνου σε χαμηλή πτήση.

Η Λίζελ σκαρφάλωσε πάνω στο περβάζι και αγωνίστηκε να μπει στο δωμάτιο. Συνειδητοποίησε πως το να βγάλει τα παπούτσια της ήταν εξαιρετικά έξυπνη ιδέα, όταν προσγειώθηκε στο ξύλινο πάτωμα πιο βαριά απ' ό,τι είχε προβλέψει. Οι πατούσες της πόνεσαν πολύ καθώς ανασηκώθηκαν μέσα από τις κάλτσες της.

Το δωμάτιο ήταν όπως το ήξερε πάντα.

Η Λίζελ, στο σκοτισμένο μισοσκοτάδο, έδωξε τα αισθήματα νοσταλγίας που την πλημμύρισαν. Σύρθηκε κι άλλο μπροστά κι άφησε τα μάτια της να συνηθίσουν στο σκοτάδι.

«Τι τρέχει;» της ψιθύρισε ο Ρούντι απ' έξω, αλλά εκείνη του έγνεψε με μian ανάστροφη κίνηση του χεριού της που σήμαινε Halt's Maul. Κάνε ησυχία.

«Το φαγητό», της υπενθύμισε. «Βρες το φαγητό. Και τσιγάρα, αν μπορείς».

Και τα δυο που της ζητούσε ωστόσο ήταν τα τελευταία

πράγματα που είχε στο μυαλό της. Ήταν μέσα στο σπίτι, ανάμεσα στα βιβλία του δημάρχου, βιβλία κάθε χρώματος και περιγραφής, με τ' ασημένια και χρυσά γράμματά τους. Μπορούσε να μυρίσει τις σελίδες. Μπορούσε σχεδόν να γευτεί τις λέξεις καθώς αυτές μαζεύονταν γύρω της. Τα πόδια της την οδήγησαν στον δεξιό τοίχο. Ήξερε τι ζητούσε –πού ακριβώς θα το έβρισκε–, αλλά, όταν πήγε προς τα εκεί, στη συνηθισμένη θέση του *Ανθρώπου που σφύριζε* στο ράφι, αυτός δεν ήταν εκεί. Στη θέση του υπήρχε ένα κενό.

Από το επάνω πάτωμα άκουσε πατημασιές.

«Το φως!» ψιθύρισε ο Ρούντι. Οι λέξεις χώθηκαν μέσα από το ανοιχτό παράθυρο. «Εσβησε!»

«Scheisse».

«Κατεβαίνουν στο κάτω πάτωμα».

Ακολούθησε ένα λεπτό που τους φάνηκε αιώνας, η αιωνιότητα μιας απόφασης σ' ένα κλάσμα του δευτερολέπτου. Τα μάτια της σάρωσαν το δωμάτιο και μπόρεσε να δει τον *Άνθρωπο που σφύριζε* να περιμένει υπομονετικά στο γραφείο του δημάρχου.

«Βιάσου», την προειδοποίησε ο Ρούντι. Αλλά, πολύ ήρεμα κι επιδέξια, η Λίζελ προχώρησε μπροστά, πήρε το βιβλίο και βγήκε με κάθε επιφύλαξη έξω. Πρώτα με το κεφάλι, σκαρφάλωσε στο παράθυρο, καταφέροντας να προσγειωθεί ξανά με τα πόδια, νιώθοντας τη σουβλιά του πόνου γι' άλλη μια φορά, τώρα στους αστραγάλους της.

«Βιάσου», τη θερμοπαρακάλεσε ο Ρούντι. «Τρέχα, τρέχα. Schnell!»

Μόλις έστριψαν τη γωνία και βρέθηκαν στο δρόμο που κατηφόριζε προς τον ποταμό και την οδό Μονάχου, εκείνη σταμάτησε ν' αναδιπλωθεί και να συνέλθει. Ο αέρας είχε μισοπαγώσει στο στόμα της, η καρδιά της κουνδούνιζε ως τ' αυτιά της.

Ο Ρούντι ήταν στην ίδια κατάσταση.

Όταν εκείνος σήκωσε το κεφάλι του, είδε το βιβλίο κάτω από τη μασχάλη της. Έκανε προσπάθεια να μιλήσει.

«Τι τρέχει», πάλεψε να βρει τις λέξεις, «μ' αυτό το βιβλίο;»

Το σκοτάδι είχε πέσει για τα καλά τώρα. Η Λίζελ ήταν λαχανιασμένη, ο αέρας πάγωνε το λαιμό της.

«Ήταν το μόνο που κατάφερα να βρω».

Δυστυχώς γι' αυτήν, ο Ρούντι μπόρεσε να το μυρίσει. Το ψέμα. Τέντωσε το κεφάλι του και της είπε πως αυτό που ένιωθε ήταν γεγονός. «Δεν μπήκες εκεί μέσα για να βρεις φαγητό, έτσι δεν είναι; Πήρες αυτό που ήθελες...»

Η Λίζελ ίσιωσε τότε το κορμί της κι έντρομη συνειδητοποίησε το απίστευτο. Τα παπούτσια της είχαν γίνει άφαντα.

Κοίταξε τα πόδια του Ρούντι, ύστερα τα χέρια του και το έδαφος γύρω του.

«Τι;» ρώτησε εκείνος. «Τι τρέχει;»

«Saukerl!», τον κατηγόρησε. «Πού είναι τα παπούτσια μου;» Το πρόσωπο του Ρούντι έγινε κατάσπρω, πράγμα που δεν της άφησε καμιά αμφιβολία. «Έμειναν πίσω στο σπίτι», δήλωσε εκείνη, «ή κάνω λάθος;»

Ο Ρούντι άρχισε να ψάχνει απελπισμένα γύρω του, παρακαλώντας ενάντια σε κάθε πραγματικότητα να τα είχε φέρει μαζί του. Φανταζόταν τον εαυτό του να τα έχει πάρει από κάτω από το παράθυρο κι ευχήθηκε αυτό να ήταν αλήθεια – αλλά τα παπούτσια δεν ήταν εκεί. Έμειναν άχρηστα ή, για να είμαστε πιο σωστοί, ακόμα χειρότερα, ενοχοποιητικά, δίπλα στον τοίχο στο νούμερο 8 της Γκράντε Στράσε.

«Dummkopf!» τον επέπληξε, δίνοντάς του έναν μπάτσο στο αυτί. Εκείνος κατέβασε το κεφάλι του ντροπιασμένος από το θλιβερό θέαμα της Λίζελ με τις κάλτσες. «Ηλίθιε!» Δεν του πήρε πολύ ν' αποφασίσει να κάνει αυτό που θεωρούσε σωστό. Προθύμα, είπε «Απλά περίμενε», και βιάστηκε να εξαφανιστεί πίσω από τη γωνία.

«Κοίτα να μη σε πιάσουν», του φώναξε η Λίζελ, αλλά εκείνος δεν την άκουσε. Τα λεπτά περνούσαν αργά όση ώρα έλειπε.

Είχε σκοτεινιάσει εντελώς τώρα και η Λίζελ ήταν αρκετά σίγουρη πως πιθανότατα θα την περίμενε ένα Watschen όταν θα γυρνούσε σπίτι. «Βιάσου», μουρμούρισε, αλλά παρ' όλα αυτά ο Ρούντι δεν παρουσιάστηκε. Φαντάστηκε τον ήχο της σειρήνας ενός αστυνομικού αυτοκινήτου να κατευθύνεται προς τα εκεί με μεγάλη ταχύτητα, μαζεύοντας κόσμο στο πέρασμά του. Που θα γινόταν όλο και περισσότερος.

Ακόμα, τίποτα.

Μόνον όταν γύρισε πίσω στη διασταύρωση των δυο δρόμων με τις υγρές, βρόμικες κάλτσες της τον είδε. Το θριαμβευτικό πρόσωπο του Ρούντι καμάρωνε καθώς βάδιζε σταθερά προς το μέρος της. Τα δόντια του είχαν γυμνωθεί από ένα χαμόγελο και τα παπούτσια κρέμονταν από το χέρι του.

«Κόντεψαν να με σκοτώσουν», της είπε, «αλλά τα κατάφερα». Μόλις διέσχισαν το ποτάμι, έδωσε στη Λίζελ τα παπούτσια της κι εκείνη τα πέταξε κάτω.

Καθισμένη στο έδαφος, σήκωσε το κεφάλι της και κοίταξε τον καλύτερό της φίλο. «Danke», είπε.

«Σ' ευχαριστώ».

Ο Ρούντι υποκλίθηκε. «Ευχαρίστησή μου». Προσπάθησε μήπως και πάρει κάτι περισσότερο σε αντάλλαγμα; «Μάλλον δεν υπάρχει περίπτωση να πάρω ένα φιλί για τον κόπο μου;»

«Επειδή μου έφερες τα παπούτσια μου, τα οποία εσύ άφησες πίσω;»

«Δεν έχεις κι άδικο». Σήκωσε ψηλά τα χέρια του και συνέχισε να μιλάει καθώς περπατούσαν, και η Λίζελ έκανε μια συντονισμένη προσπάθεια να τον αγνοήσει. Άκουσε μόνο το τελευταίο μέρος της πρότασής του. «Πιθανότατα δε θα ήθελα να σε φιλήσω έτσι κι αλλιώς... αν η ανάσα σου μυρίζει όπως και τα παπούτσια σου».

«Σε σιχαίνομαι», τον πληροφόρησε, και ήλπιζε πως εκείνος δε θα μπορούσε να δει την αρχή ενός χαμόγελου που

μόλις σχηματιζόταν στο στόμα της.

Στην οδό Χίμελ, ο Ρούντι κατάφερε να πάρει το βιβλίο. Κάτω από τη λάμπα μιας κολόνας του δρόμου, διάβασε τον τίτλο κι αναρωτήθηκε τι θέμα είχε.

Σε κατάσταση ονειροπόλησης, η Λίζελ του απάντησε. «Είναι απλά ένας δολοφόνος».

«Αυτό είναι όλο;»

«Υπάρχει κι ένας αστυνομικός που προσπαθεί να τον συλλάβει».

Ο Ρούντι της έδωσε πίσω το βιβλίο. «Μια που το συζητάμε, νομίζω πως και οι δυο μας είναι πιθανόν αυτό να πάθουμε όταν θα φτάσουμε σπίτι. Ιδιαίτερα εσύ».

«Γιατί εγώ;»

«Ξέρεις... η μαμά σου».

«Τι τρέχει με τη μαμά μου;» Η Λίζελ εξασκούσε το κατάφωρο δικαίωμα κάθε ανθρώπου που ανήκε σε μια οικογένεια. Είναι πολύ καλό για έναν τέτοιο άνθρωπο να κλαψουρίζει, να μουρμουρίζει και να κάνει κριτική στα μέλη άλλων οικογενειών, αλλά δεν αφήνει κανέναν άλλον να το κάνει στη δική του. Είναι τότε που ορθώνεις το κορμί σου και δείχνεις αφοσίωση. «Τι άσχημο έχεις να πεις γι' αυτήν;»

Ο Ρούντι υποχώρησε. «Συγγνώμη, Saumensch. Δεν είχα πρόθεση να σε προσβάλω».

Ακόμα και μέσα στη νύχτα, η Λίζελ μπορούσε να δει πως ο Ρούντι μεγάλωνε. Πως το πρόσωπό του γινόταν όλο και πιο μακρύ. Πως η ξανθιά αφάνα των μαλλιών του είχε αρχίσει να σκουραίνει ελαφρά και τα χαρακτηριστικά του έμοιαζαν ν' αλλάζουν σχήμα. Αλλά υπήρχε ένα πράγμα που ποτέ δε θ' άλλαζε. Δεν μπορούσε κανείς να παραμένει θυμωμένος μαζί του για πολύ καιρό.

«Υπάρχει τίποτε καλό στο σπίτι σου για φαγητό απόψε;» τη ρώτησε.

«Αμφιβάλλω».

«Ούτε και στο δικό μου. Είναι ντροπή να μην μπορεί κανείς να φάει βιβλία. Ο Άρτουρ Μπεργκ είπε κάτι

παρόμοιο κάποτε. Θυμάσαι;»

Αναλογίστηκαν τον παλιό καλό καιρό σ' όλη τη διαδρομή ως το σπίτι τους, και η Λίζελ συχνά κοίταζε τον Άνθρωπο που σφύριζε, το γκρίζο εξώφυλλο και τον τίτλο, γραμμένο με μαύρα γράμματα.

Πριν μπούνε στο σπίτι του ο καθένας, ο Ρούντι σταμάτησε για ένα λεπτό και είπε «Γεια σου, Saumensch». Γέλασε. «Καληνύχτα, κλέφτρα των βιβλίων».

Ήταν η πρώτη φορά που η Λίζελ στιγματιζόταν με τον τίτλο της, και δεν μπορούσε να κρύψει το γεγονός πως της άρεσε πάρα πολύ. Όπως ξέρουμε κι εσείς κι εγώ, είχε ξανακλέψει βιβλία κι άλλες φορές, αλλά στο τέλος του Οκτώβρη του 1941 η ιδιότητά της επισημοποιήθηκε. Εκείνο το βράδυ η Λίζελ Μέμινγκερ έγινε πραγματικά η κλέφτρα των βιβλίων.

☞ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΝΟΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΡΟΥΝΤΙ ΣΤΑΪΝΕΡ ☞ ΡΟΥΝΤΙ ΣΤΑΪΝΕΡ, Η ΜΕΓΑΛΟΦΥΪΑ

1. Έκλεψε τη μεγαλύτερη πατάτα του
Μάμερ, του τοπικού μανάβη.

2. Αρπάχτηκε με τον Φραντς Ντόιτσερ στην οδό Μονάχου.

3. Απουσίασε απ' όλες ανεξαιρέτως τις συναντήσεις
της Χιτλερικής Νεολαίας.

Το πρόβλημα που οδήγησε στην πρώτη ανόητη πράξη του Ρούντι ήταν η απληστία. Ήταν ένα συνηθισμένο απαίσιο απόγευμα στα μέσα του Νοέμβρη του 1941.

Νωρίτερα είχε προκαλέσει το ενδιαφέρον των γυναικών με τα κουπόνια μ' εξαιρετικά έξυπνο τρόπο, σχεδόν, τολμώ να πω, με τη χαρακτηριστική δεξιοτεχνία που μόνο σ' εγκληματικές μεγαλοφυΐες μπορεί να συναντήσει κανείς. Είχε σχεδόν καταφέρει να περάσει εντελώς απαρατήρητος.

Διακριτικός όπως ήταν, ωστόσο, κατάφερε να βάλει

στο χέρι τη μεγαλύτερη πατάτα απ' όλες – την ίδια ακριβώς που αρκετοί στη σειρά κοιτούσαν όλη αυτή την ώρα. Την κοίταζαν κι όταν η χερούκλα ενός δεκατριάχρονου απλώθηκε και την άρπαξε μπροστά στα μάτια τους. Φωνάζοντας εν χορώ, άρχισαν να τον δείχνουν με το δάχτυλο στον Τόμας Μάμερ μόλις εκείνος βγήκε έξω σαν σίφουνas και κατευθύνθηκε προς το βρόμικο λαχανικό.

«Meine Erdäpfel», είπε. «Οι πατάτες μου».

Η πατάτα ήταν ακόμα στα χέρια του Ρούντι – δεν μπορούσε να την κρατήσει στο ένα χέρι, τόσο μεγάλη ήταν–, και οι γυναίκες μαζεύτηκαν γύρω του σαν ομάδα παλαιστών. Ήταν ανάγκη να γίνει κάποια γρήγορη κουβέντα.

«Η οικογένειά μου», εξήγησε ο Ρούντι. Μια ικανοποιητική ποσότητα από καθαρό υγρό άρχισε να τρέχει από τη μύτη του. Φρόντισε ώστε να μην το σκουπίσει. «Πεθαίνουμε της πείνας. Η αδερφή μου είχε ανάγκη από καινούργιο παλτό. Το προηγούμενο της το έκλεψαν».

Ο Μάμερ δεν ήταν χαζός. Κρατώντας ακόμα τον Ρούντι από το γιακά, του είπε «Και σχεδιάζεις να την ντύσεις με μια πατάτα;»

«Όχι, κύριε». Κοίταξε λοξά το ένα μάτι εκείνου που τον είχε συλλάβει, αυτό που μπορούσε να δει. Ο Μάμερ ήταν χοντρός σαν βαρέλι, με δυο μικρές τρύπες σαν σφαίρες για να βλέπει απ' έξω. Τα δόντια του έμοιαζαν με θεατές ποδοσφαιρικού αγώνα, στριμωγμένα όπως ήταν το ένα πλάι στο άλλο. «Ανταλλάξαμε όλα τα κουπόνια μας του φαγητού για το παλτό πριν από τρεις εβδομάδες και τώρα δεν έχουμε τίποτα να φάμε».

Ο μανάβης κρατούσε τον Ρούντι με το ένα χέρι και την πατάτα με το άλλο. Φώναξε την τρομερή λέξη στη γυναίκα του. «Polizei».

«Όχι», τον ικέτεψε ο Ρούντι, «σας παρακαλώ». Αργότερα θα έλεγε στη Λίζελ πως δεν είχε φοβηθεί καθόλου, αλλά η καρδιά του ήταν σίγουρα έτοιμη να σπάσει εκείνη τη στιγμή, είμαι σίγουρος. «Όχι την αστυνομία. Σας

παρακαλώ, όχι την αστυνομία».

«Polizei». Ο Μάμερ παρέμενε ασυγκίνητος όση ώρα το αγόρι συστρεφόταν και πάλευε στον αέρα.

Στην ουρά εκείνο το απόγευμα ήταν κι ένας δάσκαλος, ο χερ Λινκ. Ανήκε σ' εκείνο το ποσοστό των δασκάλων του σχολείου που δεν ήταν ούτε παπάδες ούτε καλόγριες. Ο Ρούντι τον ανακάλυψε και τον ικέτεψε με τα μάτια του.

«Χερ Λινκ». Αυτός ήταν η τελευταία του ευκαιρία. «Χερ Λινκ, πείτε του, σας παρακαλώ. Πείτε του πόσο φτωχός είμαι».

Ο μανάβης κοίταξε το δάσκαλο με ερωτηματικό βλέμμα.

Ο χερ Λινκ έκανε ένα βήμα μπροστά και είπε «Ναι, χερ Μάμερ. Αυτό το αγόρι είναι φτωχό. Μένει στην οδό Χίμελ». Το πλήθος, στο οποίο κυριαρχούσαν οι γυναίκες, άρχισε πάλι να κουβεντιάσει σ' αυτό το σημείο, ξέροντας πως η οδός Χίμελ δεν ήταν ακριβώς το ιδεώδες πρότυπο ειδυλλιακής διαβίωσης στο Μόλχινγκ. Ήταν γνωστή σε όλους ως μια συγκριτικά φτωχή γειτονιά. «Έχει οχτώ αδερφούς κι αδερφές».

Οχτώ!

Ο Ρούντι πιέστηκε για να κρύψει ένα χαμόγελο, παρόλο που δεν είχε ξεφύγει ακόμα τον κίνδυνο. Τουλάχιστον τώρα ο δάσκαλος ήταν εκείνος που έλεγε ψέματα αντί γι' αυτόν. Είχε με κάποιο τρόπο καταφέρει να προσθέσει τρία ακόμα παιδιά στην οικογένεια Στάινερ.

«Συχνά έρχεται στο σχολείο χωρίς να έχει φάει καν πρωινό», και το πλήθος των γυναικών άρχισε ξανά να ανταλλάσσει απόψεις. Ήταν σαν να περνούσαν μια στρώση μπογιάς στην κατάσταση, ρίχνοντας περισσότερο λάδι στη φωτιά.

«Κι αυτό σημαίνει πως θα πρέπει να του επιτρέψουμε να κλέβει τις πατάτες μου;»

«Τη μεγαλύτερη!» φώναξε μια από τις γυναίκες ξαφνικά.

«Κάντε ησυχία, φράου Μέτσινγκ», την προειδοποίησε ο Μάμερ, κι αυτή αμέσως σταμάτησε τις διαμαρτυρίες.

Στην αρχή όλη η προσοχή στράφηκε στον Ρούντι και στον σβερωμένο αυχένα του. Ύστερα άρχισε να πηγαίνει πέρα-δώθε, από το αγόρι στην πατάτα και από εκεί στον Μάμερ –από το καλύτερο στο χειρότερο– και ακριβώς αυτό που έκανε το μανάβη ν’ αποφασίσει υπέρ του Ρούντι θα μείνει για πάντα αναπάντητο.

Ήταν εξαιτίας της αξιοθρήνητης φύσης του αγοριού; Ήταν η αξιοπρέπεια του χερ Λινκ;

Ήταν η ενόχληση της φράου Μέτσινγκ;

Ό,τι κι αν ήταν, ο Μάμερ πέταξε την πατάτα πάλι πίσω στο σωρό με τις άλλες πατάτες και τράβηξε τον Ρούντι έξω από το μαγαζί του. Του έδωσε μια καλή σπρωξιά με τη δεξιά του μπότα και του είπε «Μην ξανάρθεις».

Απ’ έξω, ο Ρούντι κοίταζε τον Μάμερ καθώς πλησίαζε στον πάγκο του για να εξυπηρετήσει τον επόμενο πελάτη του με φαγητό και μπόλικο σαρκασμό. «Αναρωτιέμαι ποια πατάτα θα ζητήσετε», είπε, κρατώντας ανοιχτά τα μάτια του μπας και ξαναπαρουσιαστεί το αγόρι.

Για τον Ρούντι ήταν μια ακόμη αποτυχία.

Η δεύτερη ανόητη πράξη του ήταν κι αυτή επικίνδυνη, αλλά για διαφορετικούς λόγους.

Ο Ρούντι θα τέλειωνε αυτή τη συγκεκριμένη λογομαχία με ένα μαυρισμένο μάτι, σπασμένα πλευρά κι ένα κούρεμα.

Ξανά στις συγκεντρώσεις της Χιτλερικής Νεολαίας, ο Τόμι Μίλερ είχε τα προβλήματά του, και ο Φραντς Ντόιτσερ περίμενε απλά τον Ρούντι να επέμβει. Δε χρειάστηκε να περιμένει πολύ.

Ο Ρούντι και ο Τόμι διδάχτηκαν μιαν ακόμη αναλυτική άσκηση, ενώ οι άλλοι μπήκαν μέσα να μάθουν στρατηγικές. Καθώς έτρεχαν μέσα στο κρύο, μπορούσαν να δουν τα ξεστά κεφάλια και τους ώμους των άλλων παιδιών από τα παράθυρα. Ακόμα κι όταν ενώθηκαν με την υπόλοιπη ομάδα,

οι ασκήσεις τους δεν είχαν τελειώσει εντελώς. Καθώς ο Ρούντι σωριάστηκε στη γωνία και τίναξε ελαφρά τη λάσπη από το μανίκι του στο παράθυρο, ο Φραντς εξαπέλυσε την αγαπημένη ερώτηση της Χιτλερικής Νεολαίας προς το μέρος του.

«Πότε γεννήθηκε ο Φίρερ μας, ο Αδόλφος Χίτλερ;»

Ο Ρούντι σήκωσε το κεφάλι του και τον κοίταξε.
«Συγγνώμη;»

Η ερώτηση επαναλήφθηκε και ο πολύ ανόητος Ρούντι Στάινερ, που ήξερε πολύ καλά πως ήταν στις 20 Απριλίου του 1889, έδωσε γι' απάντηση την ημερομηνία γέννησης του Χριστού. Έφτασε στο σημείο να αναφέρει και τη Βηθλεέμ για επιπλέον πληροφόρηση.

Ο Φραντς έτριψε τα χέρια του. Πολύ κακό σημάδι.

Πήγε προς το μέρος του Ρούντι και τον διέταξε να βγει έξω για να κάνει μερικούς ακόμη γύρους στο γήπεδο.

Ο Ρούντι έτρεχε μόνος του κι έπειτα από κάθε γύρο εκείνος του ζηταγε ξανά να πει την ημερομηνία γέννησης του Φίρερ. Έκανε επτά γύρους μέχρι να το πει σωστά.

Το μείζον πρόβλημα παρουσιάστηκε λίγες μέρες μετά τη συνάντηση.

Στην οδό Μονάχου, ο Ρούντι πρόσεξε τον Ντόιτσερ να περπατάει με μερικούς φίλους του κι ένιωσε την ανάγκη να του πετάξει μια πέτρα. Θα μπορούσατε πολύ λογικά να ρωτήσετε τι στο καλό σκεφτόταν όταν το έκανε αυτό. Η απάντηση είναι, πιθανότατα απολύτως τίποτα. Πιθανότατα θα ισχυριζόταν πως έκανε εξάσκηση στο δικαίωμα που του είχε δοθεί από τον Θεό στην ανοησία. Είτε αυτό είτε η θέα του Φραντς Ντόιτσερ του προξένησε αυτή την αυτοκαταστροφική διάθεση. Ο Ντόιτσερ στράφηκε κι έδειξε πως ήταν ευτυχής που τον βρήκε να στέκεται εκεί, με τη Λίξελ, τον Τόμι και τη μικρή αδερφή του Τόμι, την Κριστίνα.

«Ας το βάλουμε στα πόδια», τον προέτρεψε η Λίξελ, αλλά ο Ρούντι δεν κουνήθηκε από τη θέση του.

«Δεν είμαστε στη Χιτλερική Νεολαία τώρα», την

πληροφόρησε. Τα μεγαλύτερα αγόρια είχαν ήδη φτάσει κοντά τους. Η Λίζελ παρέμεινε πλάι στο φίλο της, όπως και ο Τόμι, με τα τικ του και την ντελικάτη Κριστίνα. «Κύριε Στάινερ», δήλωσε ο Φραντς, πριν τον βουτήξει και τον πετάξει στο πεζοδρόμιο.

Όταν ο Ρούντι σηκώθηκε όρθιος, αυτό είχε ως αποτέλεσμα να εξοργίσει τον Ντόιτσερ ακόμα περισσότερο. Τον πέταξε στο έδαφος για δεύτερη φορά και τον ακολούθησε μπήγοντας το γόνατό του στα πλευρά του αγοριού.

Ξανά, ο Ρούντι σηκώθηκε όρθιος και η παρέα των μεγαλύτερων αγοριών γέλαγε τώρα με τα κατορθώματα του φίλου τους. Αυτά δεν ήταν τα καλύτερα μαντάτα για τον Ρούντι. «Δεν μπορείς να τον κάνεις να το νιώσει;» είπε ο πιο ψηλός από δαύτους. Τα μάτια του ήταν μπλε και ψυχρά σαν τον ουρανό από πάνω τους, και οι λέξεις που άκουσε ήταν κυριολεκτικά το κίνητρο που χρειαζόταν ο Φραντς. Ήταν αποφασισμένος ότι ο Ρούντι θα χτυπούσε στο έδαφος και θα παρέμενε εκεί.

Ένα μεγαλύτερο πλήθος συγκεντρώθηκε γύρω τους καθώς ο Ρούντι κινήθηκε προς το στομάχι του Φραντς Ντόιτσερ, χάνοντας απόλυτα το στόχο του. Σταδιακά, ένιωσε την καυτή αίσθηση μιας γροθιάς στο αριστερό του μάτι. Είδε αστράκια και βρέθηκε στο έδαφος πριν καλά καλά το συνειδητοποιήσει. Δέχτηκε ξανά μπουινές, στο ίδιο μέρος, και μπορούσε να νιώσει τη μελανιά να γίνεται κίτρινη και μπλε και μαύρη ταυτόχρονα. Τρία στρώματα πόνου.

Το πλήθος, που όλο και μεγάλωνε, πλησίαζε και με βλέμματα γεμάτα μοχθηρία περίμενε να δει αν ο Ρούντι θα ξανασηκωνόταν από κάτω. Δε σηκώθηκε. Αυτή τη φορά παρέμεινε στο κρύο, υγρό έδαφος, νιώθοντας την υγρασία ν' ανεβαίνει και να διαπερνά τα ρούχα του.

Οι λάμπεις υπήρχαν ακόμα στα μάτια του, και δεν πρόσεξε μέχρι να είναι πια πολύ αργά πως ο Φραντς τώρα στεκόταν από πάνω του κρατώντας έναν ολοκαίνουργιο

σουγιά, έτοιμος να συσπειρωθεί και να τον κόψει.

«Όχι!» διαμαρτυρήθηκε η Λίζελ, αλλά εκείνος ο ψηλός την κράτησε πίσω. Στο αυτί της, οι λέξεις του έμοιαζαν χιλιοειπωμένες.

«Μην ανησυχείς», τη διαβεβαίωσε. «Δεν πρόκειται να το κάνει. Δεν έχει τα κότσια». Έκανε λάθος.

Ο Φραντς γονάτισε καθώς έσκυβε πιο κοντά στον Ρούντι και ψιθύρισε: «Πότε γεννήθηκε ο Φίρερ μας;» Κάθε λέξη δημιουργείτο προσεκτικά ταΐζοντας το αυτί του Φραντς Ντόιτσερ. «Έλα, Ρούντι, πότε γεννήθηκε; Μπορείς να μου το πεις, όλα είναι μια χαρά, μη φοβάσαι».

Και ο Ρούντι;

Πώς απάντησε εκείνος;

Απάντησε με σύνεση ή επέτρεψε στη βλακεία του να τον βυθίσει ακόμα περισσότερο στη λάσπη;

Κοίταξε κατάματα τα ξεθωριασμένα μπλε μάτια του Φραντς Ντόιτσερ και ψιθύρισε «Τη Δευτέρα του Πάσχα».

Μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα, το μαχαίρι ακουμπούσε στα μαλλιά του. Ήταν το κούρεμα υπ' αριθμόν δύο σ' αυτό το κεφάλαιο της ζωής της Λίζελ. Τα μαλλιά ενός Εβραίου κόπηκαν με σκουριασμένο ψαλίδι. Τον καλύτερό της φίλο τον κούρεψαν μ' έναν γυαλιστερό σουγιά. Δεν ήξερε κανέναν που πραγματικά να είχε πληρώσει για να του κόψουν τα μαλλιά.

Όσο για τον Ρούντι, μέχρι τώρα στη διάρκεια αυτής της χρονιάς είχε καταπιεί λάσπη, είχε κάνει μπάνιο μέσα σε κοπριές, κόντεψε σχεδόν να τον στραγγαλίσει ένας μελλοντικός εγκληματίας και τώρα ήρθε και το κερασάκι στην τούρτα – ο δημόσιος εξευτελισμός του στην οδό Μονάχου.

Η φράντζα του κόπηκε ελεύθερα στο μεγαλύτερο μέρος της, αλλά, σε κάθε κίνηση, έμεναν πάντα λίγες τρίχες που κρατιόνταν ακόμη από τη ρίζα τους και αυτές ο Φραντς τις ξερίζωνε εντελώς. Καθώς ξεριζώνονταν η μια μετά την άλλη, ο Ρούντι μόρφαζε από τον πόνο, το μαυρισμένο μάτι

του παλλόταν σε κάθε προσπάθειά του να τ' ανοίξει και τα πλευρά του τα δονούσε έντονος πόνος.

«Είκοσι Απριλίου 1889!» του έκανε διάλεξη ο Φραντς, κι όταν οδήγησε τους φίλους του μακριά, το ακροατήριο σκορπίστηκε, αφήνοντας πίσω του μόνο τη Λίζελ, τον Τόμι και την Κριστίνα να παραστέκουν στο φίλο τους.

Ο Ρούντι έμενε ξαπλωμένος ήσυχχα στο έδαφος, πάνω στην υγρασία που όλο και απλωνόταν.

Μένει τώρα η ανόητη πράξη νούμερο τρία – οι απουσίες από τις συναντήσεις της Χιτλερικής Νεολαίας.

Δε σταμάτησε να πηγαίνει αμέσως μετά το επεισόδιο, απλά και μόνο για να δείξει στον Ντόιτσερ πως δεν τον φοβόταν, αλλά στη συνέχεια, ύστερα από μερικές ακόμη εβδομάδες, ο Ρούντι σταμάτησε εντελώς να συμμετέχει.

Ντυμένος περήφανα με τη στολή του, έβγαινε στην οδό Χίμελ και συνέχιζε να κόβει βόλτες, με τον αφοσιωμένο υποτακτικό του, τον Τόμι, πάντα στο πλευρό του.

Αντί να παρακολουθούν τη Χιτλερική Νεολαία, πήγαιναν έξω από την πόλη και περπατούσαν πλάι στον ποταμό Άμπερ, πηδώντας πάνω από πέτρες, ρίχνοντας μεγάλα βότσαλα στο νερό και γενικά μην κάνοντας τίποτα ουσιαστικό. Σιγουρευόταν πως θα βρόμιζε αρκετά τη στολή του για να ξεγελάσει τη μητέρα του, τουλάχιστον μέχρι που έφτασε σ' αυτήν το πρώτο γράμμα. Τότε ήταν που άκουσε το τρομερό κάλεσμα από την κουζίνα.

Στην αρχή οι γονείς του τον απείλησαν. Αλλά εκείνος συνέχισε να μην παρακολουθεί. Τον ικέτεψαν να πάει. Αρνήθηκε.

Σταδιακά, του δόθηκε η ευκαιρία να γίνει μέλος ενός άλλου τμήματος, που έστρεψε τον Ρούντι στη σωστή κατεύθυνση. Ήταν τυχερός, γιατί, αν δε δήλωνε σύντομα την παρουσία του εκεί, οι Στάνερ θα πλήρωναν πρόστιμο. Ο μεγαλύτερος αδερφός του, ο Κουρτ, ρώτησε αν ο Ρούντι θα μπορούσε να πάει στο Τμήμα Φλίγκερ, το οποίο ειδικευόταν στη διδασκαλία γύρω από αεροπλάνα και πτήσεις. Ως επί το

πλείστον, έφτιαχναν μικρογραφίες αεροπλάνων, και δεν υπήρχε εκεί κανένας Φραντς Ντόιτσερ. Ο Ρούντι δέχτηκε, και ο Τόμι γράφτηκε κι αυτός εκεί. Ήταν η μοναδική φορά στη ζωή του που η βλακώδης συμπεριφορά του επέφερε ευεργετικά αποτελέσματα.

Στο καινούργιο του τμήμα, κάθε φορά που του έκαναν την περίφημη ερώτηση για τον Φίρερ, ο Ρούντι χαμογελούσε και απαντούσε «20 Απριλίου 1889», και ύστερα ψιθύριζε στον Τόμι μια διαφορετική ημερομηνία, όπως την ημερομηνία γεννήσεως του Μπετόβεν ή του Μότσαρτ ή του Στράους. Μάθαιναν για τους συνθέτες στο σχολείο, όπου, παρά την ολοφάνερη βλακεία του, ο Ρούντι διακρινόταν ιδιαίτερα.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΑΡΜΕΝΙΖΕ

(Μέρος II)

Στις αρχές του Δεκέμβρη η νίκη που τόσο λαχταρούσε ο Ρούντι Στάινερ επήλθε τελικά, παρόλο που δεν ήρθε με συνηθισμένο τρόπο.

Ήταν μια παγωμένη μέρα, χωρίς καθόλου αέρα. Μια μέρα από αυτές που προμηνούν την έλευση χιονιού.

Μετά το σχολείο, ο Ρούντι και η Λίζελ σταμάτησαν για λίγο στο μαγαζί του Άλεξ Στάινερ, μα, καθώς γυρνούσαν σπίτι, είδαν τον παλιό φίλο του Ρούντι, τον Φραντς Ντόιτσερ, να στρίβει στη γωνία. Η Λίζελ, όπως συνήθιζε εκείνο τον καιρό, κουβαλούσε τον Άνθρωπο που σφύριζε μαζί της. Της άρεσε να νιώθει το βιβλίο στα χέρια της. Την απαλή ραχοκοκαλιά του ή τις άγριες άκρες του χαρτιού. Ήταν εκείνη που τον είδε πρώτη.

«Κοίτα». Τον έδειξε με το δάχτυλο. Ο Ντόιτσερ έτρεχε με δρασκελιές προς το μέρος τους μαζί μ' έναν άλλο αρχηγό της Χιτλερικής Νεολαίας.

Ο Ρούντι μαζεύτηκε. Άγγιξε το μάτι του, που είχε αρχίσει να γιατρεύεται. «Όχι αυτή τη φορά». Αναζήτησε γρήγορα διέξοδο. «Αν περάσουμε μπροστά από την

εκκλησία, μπορούμε ν' ακολουθήσουμε το ποτάμι και να κόψουμε δρόμο προς τα πίσω από εκεί».

Χωρίς άλλη κουβέντα, η Λίζελ τον ακολούθησε, και κατάφεραν ν' αποφύγουν το βασανιστή του Ρούντι – αλλά μπήκαν κατευθείαν στο δρόμο ενός άλλου.

Στην αρχή δεν έδωσαν σημασία.

Η παρέα που διέσχιζε τη γέφυρα και κάπνιζε τσιγάρα θα μπορούσε να είναι οποιαδήποτε, και ήταν πολύ αργά για να κάνουν μεταβολή και να φύγουν, όταν οι δυο παρέες αναγνώρισαν η μια την άλλη.

«Αχ, όχι, μας είδαν».

Ο Βίκτορ Χέμελ χαμογέλασε.

Τους μίλησε πολύ φιλικά. Αυτό από μόνο του σήμαινε πως ήταν στην πιο επικίνδυνη διάθεσή του.

«Λοιπόν, λοιπόν, να με πάρει, αν αυτός δεν είναι ο Ρούντι Στάινερ και η μικρή του πόρνη». Πολύ απαλά, τους πλησίασε κι άρπαξε τον Άνθρωπο που σφύριζε από το χέρι της Λίζελ. «Τι διαβάζουμε εδώ;»

«Αυτό είναι δική μας υπόθεση», προσπάθησε να τον λογικέψει ο Ρούντι. «Δεν έχει τίποτα να κάνει μαζί της. Έλα, δώσε τής το πίσω».

«Ο άνθρωπος που σφύριζε». Απευθύνθηκε στη Λίζελ τώρα. «Είναι καλό;»

Εκείνη ξερόβηξε. «Δεν είναι κι άσχημο». Δυστυχώς, προδόθηκε από το ταραγμένο βλέμμα της. Ήξερε την ακριβή στιγμή που ο Βίκτορ Χέμελ διαπίστωσε πως το βιβλίο ήταν κερδισμένο με κάποιο τρόπο.

«Θα σου πω κάτι», της είπε εκείνος. «Για πενήντα μάρκα, μπορείς να το πάρεις πίσω».

«Πενήντα μάρκα!» Αυτός ήταν ο Άντι Σμάικλ. «Έλα, Βίκτορ, θα μπορούσες ν' αγοράσεις χίλια βιβλία με πενήντα μάρκα».

«Σου έδωσε κανείς την άδεια να μιλήσεις;»

Ο Άντι σώπασε. Τα χείλη του έμοιαζαν να κινούνται κι ας ήταν το στόμα του κλειστό.

Η Λίζελ προσπάθησε να κρατήσει ανέκφραστο το πρόσωπό της. «Μπορείς να το κρατήσεις λοιπόν. Το έχω ήδη διαβάσει».

«Τι συμβαίνει στο τέλος;» Που να πάρει!

Δεν είχε προχωρήσει τόσο πολύ ακόμα.

Δίστασε, και ο Βίκτορ Χέμελ το κατάλαβε την ίδια στιγμή.

Ο Ρούντι όρμησε καταπάνω του τώρα. «Έλα, Βίκτορ, μην της το κάνεις αυτό. Εμένα κυνηγάς. Θα κάνω οτιδήποτε θέλεις».

Το μόνο που έκανε το μεγαλύτερο αγόρι ήταν να τον σπρώξει μακριά, κρατώντας το βιβλίο ψηλά. Και να τον διορθώσει.

«Όχι», είπε. «Θα κάνω ό,τι θέλω εγώ», και προχώρησε προς το ποτάμι. Όλοι τον ακολούθησαν, προσπαθώντας να τον προφτάσουν, τότε περπατώντας και πότε τρέχοντας. Μερικοί διαμαρτύρονταν. Μερικοί τον πίεζαν να το κάνει.

Ήταν τόσο γρήγορο, τόσο ανακουφιστικό. Ακούστηκε μια ερώτηση, από μια ειρωνικά φιλική φωνή.

«Πες μου», είπε ο Βίκτορ. «Ποιος ήταν ο τελευταίος πρωταθλητής Ολυμπιακών Αγώνων που συζητήθηκε στο Βερολίνο;» Γύρισε να τους αντιμετωπίσει. Ζέστανε το χέρι του. «Ποιος ήταν; Που να πάρει, είναι στην άκρη της γλώσσας μου. Ήταν ο Αμερικανός, έτσι δεν είναι; Ο Κάρπεντερ ή κάπως έτσι...»

«Σε παρακαλώ!» – ήταν ο Ρούντι. Το ρεύμα άλλαξε κατεύθυνση.

Ο Βίκτορ Χέμελ *στροβιλίστηκε*.

Το βιβλίο ελευθερώθηκε περίλαμπρα από το χέρι του. Άνοιξε και φτερούγισε, οι σελίδες θρόισαν καθώς ανέπτυσσε ταχύτητα στον αέρα. Πιο απότομα απ' ό,τι περίμενε κανείς, σταμάτησε και φάνηκε να τραβιέται προς το νερό. Χτύπησε με θόρυβο στην επιφάνειά του κι άρχισε να ανεμοσέρεται στη ροή του.

Ο Βίκτορ κούνησε το κεφάλι του. «Δεν πήρε πολύ ύψος.

Άσχημη ριξιά». Χαμογέλασε ξανά.

«Ωστόσο, αρκετά καλή για να κερδίσει, ε;»

Η Λίζελ και ο Ρούντι δεν κάθισαν εκεί για ν' ακούσουν το γέλιο του.

Ο Ρούντι ιδιαίτερα είχε αρχίσει ήδη να κατηφορίζει την όχθη του ποταμού προσπαθώντας να εντοπίσει το βιβλίο στο νερό.

«Μπορείς να το δεις;» του φώναξε η Λίζελ. Ο Ρούντι έτρεξε πιο γρήγορα.

Συνέχισε να κατηφορίζει τρέχοντας πάντα στην όχθη δίπλα στο νερό, δείχνοντάς της πού ήταν το βιβλίο. «Εκεί κάτω!» Σταμάτησε κι έδειξε με το δάχτυλο κι έτρεξε ακόμα πιο γρήγορα για να το προλάβει. Σύντομα έβγαλε το παλτό του κι έπεσε μέσα στο νερό, τσαλαβουτώντας προς το κέντρο του ποταμού.

Η Λίζελ έπαψε να τρέχει κι άρχισε να περπατάει αργά – μπορούσε να δει τον πόνο που ένιωθε εκείνος σε κάθε του βήμα στο παγωμένο νερό. Τόσο διαπεραστικό ήταν το κρύο.

Όταν πλησίασε αρκετά, το είδε να περνάει δίπλα του, αλλά εκείνος κατάφερε να το προλάβει. Το χέρι του απλώθηκε και γράπωσε αυτό που ήταν τώρα ένα μουσκεμένο κομμάτι από χαρτόνι και χαρτί. «Ο άνθρωπος που σφύριζε!» φώναξε το αγόρι. Ήταν το μόνο βιβλίο που αρμένιζε στον ποταμό Άμπερ εκείνη την ημέρα, αλλά νομίζω πως εκείνος ένιωθε την ανάγκη να το φωνάξει.

Μια άλλη επισημάνση που έχει ενδιαφέρον είναι πως ο Ρούντι δεν προσπάθησε να βγει από το κρύο σε επίπεδο αφανισμού νερό αμέσως μόλις έπιασε το βιβλίο στο χέρι του. Για ένα λεπτό, ή περίπου τόσο, παρέμεινε εκεί μέσα. Ποτέ δεν εξήγησε το λόγο στη Λίζελ, αλλά νομίζω πως εκείνη ήξερε πολύ καλά πως η αιτία γι' αυτό ήταν διπλή.

☞ ΤΑ ΠΑΓΩΜΕΝΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΤΟΥ ΡΟΥΝΤΙ ΣΤΑΪΝΕΡ ☜

1. Έπειτα από εβδομάδες αποτυχίας, αυτή η

**στιγμή ήταν η μόνη του ευκαιρία
να ξεφαντώσει με κάποια νίκη.
2.Μια τέτοια πράξη αυτοθυσίας τού έδινε
την ευκαιρία να ζητήσει από τη Λίζελ
τη συνηθισμένη χάρη. Πώς θα μπορούσε
να του το αρνηθεί τώρα, ύστερα από αυτό;**

«Saumensch, τι θα έλεγες για ένα φιλί;»

Στάθηκε μέχρι τη μέση στο νερό για λίγα λεπτά παραπάνω πριν σκαρφαλώσει στην όχθη και της δώσει το βιβλίο. Το παντελόνι του κολλούσε επάνω του και δε σταμάτησε να περπατάει. Αληθινά, πιστεύω πως φοβόταν. Ο Ρούντι Στάινερ φοβόταν το φιλί της κλέφτρας των βιβλίων. Θα πρέπει να το λαχταρούσε τόσο πολύ. Θα πρέπει να την αγαπούσε τόσο απίστευτα δυνατά. Τόσο δυνατά που ποτέ ξανά δε θα της ζητούσε τα χείλη της και θα πήγαινε στον τάφο του χωρίς αυτά.

ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ

Ο ΚΟΜΙΣΤΗΣ ΤΟΥ ΟΝΕΙΡΟΥ

εμφανίζονται:

το ημερολόγιο του θανάτου – ο χιονάνθρωπος
– δεκατρία δώρα – το επόμενο βιβλίο – ο εφιάλτης ενός
εβραϊκού πτώματος – ένας ουρανός από εφημερίδα
– ένας επισκέπτης – ένας άνθρωπος που χαμογελούσε
πονηρά – κι ένα τελευταίο φιλί σε φαρμακωμένα μάγουλα

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ: 1942

Ήταν μια χρονιά από αυτές που μένουν στην ιστορία, όπως για παράδειγμα εκείνη του '79 ή του 1346. Ξεχάστε τ' αναθεματισμένο το δρεπάνι, αυτό που χρειάζομαι εγώ είναι μια σκούπα ή ένα σφουγγαρόπανο με κοντάρι. Αλλά αυτό που βασικά χρειάζομαι πάνω απ' όλα είναι να πάω διακοπές.

∞ ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ ΑΛΗΘΕΙΑ ∞

Δεν κουβαλάω δρεπάνι.

**Ένας μαύρος μανδύας με κουκούλα
είναι το ρούχο που φοράω όταν κάνει κρύο.**

**Και σε καμιά περίπτωση το πρόσωπό μου
δε μοιάζει με νεκροκεφαλή – ξέρω πως σας
διασκεδάζει να με φαντάζεστε έτσι, κι ας
μη μ' έχετε δει ποτέ σας ούτε από μακριά.**

**Θέλετε να μάθετε ποιο είναι το πραγματικό μου
πρόσωπο; Θα σας βοηθήσω. Ψάξτε για έναν
καθρέφτη ενώ εγώ συνεχίζω.**

Πραγματικά πιστεύω πως είμαι αρκετά ανεκτικός κατά βάθος, αφού κάθομαι τώρα και σας λέω τα πάντα για μένα, για μένα, για μένα. Για τα ταξίδια μου, για το τι είδα εγώ στη

διάρκεια του '42. Εξάλλου, όντας ανθρώπινα όντα – θα πρέπει να καταλαβαίνετε το ρόλο που παίζουν οι εμμονές στη ζωή μας. Το θέμα είναι ότι υπάρχει συγκεκριμένος λόγος για να σας περιγράψω όλα όσα είδα εκείνη την περίοδο. Στην πλειονότητά τους θα επηρέαζαν το μέλλον της Λίζελ Μέμινγκερ. Γιατί θα έφερναν τον πόλεμο πιο κοντά στην οδό Χίμελ, και μένα θα μου έκαναν κυριολεκτικά δύσκολη τη ζωή.

Μου είχε πέσει πολλή δουλειά εκείνη τη χρονιά, ατέλειωτα πέρα-δώθε από την Πολωνία στη Ρωσία κι από εκεί στην Αφρική και πάλι πίσω. Μπορείτε να διαφωνήσετε μαζί μου πως έτσι κι αλλιώς πηγαινοέρχομαι ανεξάρτητα από το αν είναι πολλά ή λίγα τα γεγονότα κάθε χρονιάς, αλλά εσείς οι άνθρωποι έχετε μια ροπή στην υπερβολή. Τα νούμερα που δίνετε για τα πτώματα και τις ψυχές που ελευθερώνονται από αυτά είναι λιγάκι τσιμπημένα. Φτάνουν μερικές μπόμπες για να σας οδηγήσουν σε λάθος συμπεράσματα. Κάποιοι θάλαμοι αερίων, το μακρινό κροτάλισμα όπλων. Αν τίποτε από αυτά δε φέρνει το τέλος σ' όσα συμβαίνουν, καταφέρνει ωστόσο να ξεσπιτώσει τον κόσμο – πέφτω πάνω σε άστεγους σε κάθε μου βήμα. Συχνά μ' ακολουθούν καθώς περιπλανιέμαι στους δρόμους των κατεστραμμένων πόλεων. Με ικετεύουν να τους πάρω μαζί μου, δε συνειδητοποιούν πως είμαι πολύ απασχολημένος όπως ήδη έχει το πράγμα. «Θα έρθει και η δική σας ώρα», τους λέω και προσπαθώ να μην κοιτάζω πίσω μου. Μερικές φορές εύχομαι να μπορούσα να τους πω κάτι του στίλ «Δεν καταλαβαίνετε πως έχω ένα σωρό προβλήματα να λύσω;» Αλλά ποτέ δεν το κάνω. Παραπονιέμαι βουβά καθώς φέρνω σε πέρας τη δουλειά μου, και μερικές χρονιές οι ψυχές και τα πτώματα δεν προστίθενται απλώς· πολλαπλασιάζονται.

☪ ΕΝΑ ΣΥΝΤΟΜΟ ΠΡΟΣΚΛΗΤΗΡΙΟ ☪ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ 1942

1. Οι απελπισμένοι Εβραίοι – οι ψυχές τους

**στα γόνατά μου όπως καθόμαστε στη στέγη,
δίπλα στις καμινάδες που καπνίζουν.
2.Οι Ρώσοι στρατιώτες – που κουβαλάνε
μικρές ποσότητες πυρομαχικών, με την ελπίδα
πως θα μαζέψουν όσα χρειάζονται από
εκείνους που θα πέφτουν στη μάχη.
3.Τα μουσκεμένα κορμιά σε μιαν ακτή
κάπου στη Γαλλία – ξεβρασμένα
πάνω στην άμμο και στα βότσαλα.**

Θα μπορούσα να συνεχίσω, να σας αραδιάσω ένα σωρό παραδείγματα ακόμη, αλλά αποφάσισα πως αυτά τα τρία αρκούν προσώρας. Αν μη τι άλλο, θα γίνουν αφορμή να γνωρίσετε την εμπειρία μιας καινούργιας γεύσης, της γεύσης της στάχτης, που με σημάδεψε στη διάρκεια εκείνης της χρονιάς.

Τόσο πολλοί άνθρωποι. Τόσο πολλά χρώματα.

Συνεχίζουν να με κινητοποιούν εσωτερικά. Να βασανίζουν τη μνήμη μου. Είναι σαν να τους βλέπω ακόμα σωριασμένους τον ένα πάνω στον άλλο. Ο αέρας έχει την ακαμψία του πλαστικού, ο ορίζοντας την ακινησία της κόλλας. Οι ουρανοί των ανθρώπων είναι γεμάτοι τρύπες, γεμάτοι διαρροές και σύννεφα στο χρώμα του κάρβουνου, που πάλλονται συνέχεια σαν μαύρες καρδιές.

Και ύστερα. Υπάρχει ο θάνατος.

Που βρίσκει το δρόμο του μέσα απ' όλα αυτά.

Εξωτερικά: μοιάζει ήρεμος, αδίστακτος.

Εσωτερικά: νιώθει πανικόβλητος, αποδιοργανωμένος, αποκαμωμένος.

Με απόλυτη ειλικρίνεια –και ξέρω πως παραπονιέμαι υπερβολικά τώρα– περνούσα ακόμα πάνω από τον Στάλιν, στη Ρωσία. Την επονομαζόμενη *δεύτερη επανάσταση* – τη δολοφονία των δικών του ανθρώπων.

Ύστερα ήρθε ο Χίτλερ.

Λένε πως ο πόλεμος είναι ο καλύτερος φίλος του

θανάτου, αλλά εγώ θα πρέπει να σας διατυπώσω μια διαφορετική άποψη πάνω σ' αυτό. Για μένα, ο πόλεμος μοιάζει με τον καινούργιο εργοδότη που περιμένει να του πραγματώσεις το αδύνατο. Στέκεται πάνω από το κεφάλι σου επαναλαμβάνοντας ακατάπαυστα το ίδιο πράγμα. «Κάν' το, κάν' το». Έτσι, εσύ δουλεύεις πιο σκληρά. Τελειώνεις τη δουλειά. Το αφεντικό ωστόσο δεν μπαίνει στον κόπο να σ' ευχαριστήσει. Ζητάει ακόμα περισσότερα.

Συχνά προσπαθώ να θυμηθώ την ομορφιά που συνάντησα σε κάθε μέρος και κάθε τόπο εκείνη την περίοδο, ομορφιά που δεν τη χωράει ο νους. Θέλω να επιδοθώ τώρα στην εντατική μελέτη των ιστοριών της βιβλιοθήκης μου.

Κυριολεκτικά, απλώνω το χέρι μου να πιάσω μια τώρα.

Είμαι σίγουρος πως ξέρετε ήδη τη μισή ιστορία, κι αν έρθετε μαζί μου, θα σας μάθω και την υπόλοιπη. Θα σας δείξω το δεύτερο μισό της ιστορίας μιας κλέφτρας βιβλίων.

Ανύποπτη, περιμένει πολλά από εκείνα στα οποία αναφέρθηκα ακροθιγώς μόλις ένα λεπτό πριν, αλλά περιμένει κι εσάς.

Κουβαλάει λίγο χιόνι σ' ένα υπόγειο, αν είναι δυνατόν.

Ο χιονοπόλεμος μπορεί να φτιάξει το κέφι σ' όλους σχεδόν, μπορεί να τους κάνει να χαμογελάσουν αλλά δεν μπορεί να τους κάνει να ξεχάσουν.

Να την, έρχεται.

Ο ΧΙΟΝΑΝΘΡΩΠΟΣ

Για τη Λίζελ Μέμινγκερ, οι πρώτοι μήνες του 1942 θα μπορούσαν να συνοψισθούν ως εξής: Έγινε δεκατριών χρόνων. Το στήθος της παρέμενε ακόμα επίπεδο. Δεν της είχε έρθει περίοδος. Ο νεαρός άντρας από το υπόγειο βρισκόταν τώρα στο κρεβάτι της.

⌘ ΕΡΩΤΗΣΗ & ΑΠΑΝΤΗΣΗ ⌘
Πώς ο Μαξ Φάντενμπουργκ κατέληξε
στο κρεβάτι της Λίζελ;
Έπεσε.

Οι γνώμες διαφέρουν επ' αυτού, αλλά η Ρόζα Χούμπερμαν ισχυρίστηκε πως η κατάσταση που δημιουργήθηκε είχε τις ρίζες της στα Χριστούγεννα της προηγούμενης χρονιάς.

Η 24η Δεκεμβρίου ήταν μια μέρα παγωμένη, μια μέρα όπου ακόμα και η τροφή δεν ήταν αρκετή, αλλά μέσα στα τόσα κακά υπήρχε κι ένα σημαντικό καλό – οι επισκέψεις στο σπίτι τους είχαν μικρή διάρκεια. Ο Χανς ο Νεότερος από τη μια πολεμούσε τους Ρώσους κι από την άλλη εξακολουθούσε να μην έχει σχέσεις με την οικογένεια. Η Τρούντι κατάφερε να τους κάνει μια σύντομη επίσκεψη που κράτησε λίγες ώρες

το Σαββατοκύριακο πριν από τα Χριστούγεννα.

Θα έφευγε για διακοπές με την οικογένεια στην οποία δούλευε. Ένα από τα προνόμια μιας εντελώς διαφορετικής κοινωνικής τάξης στη Γερμανία.

Την Παραμονή των Χριστουγέννων η Λίζελ κουβάλησε κάτω στο υπόγειο δυο χούφτες χιόνι να τις κάνει δώρο στον Μαξ. «Κλείσε τα μάτια σου», του είχε πει. «Απλωσέ μου τα χέρια σου». Μόλις το χιόνι μεταφέρθηκε από τις δικές της χούφτες σ' εκείνες του Μαξ, αυτός ανατρίχιασε κι έβαλε τα γέλια, αλλά κρατούσε ακόμα σφαιριστά τα μάτια του. Το μόνο που έκανε ήταν να δαγκώσει λίγο χιόνι και να το αφήσει να λιώσει στα χείλια του.

«Είναι το σημερινό δελτίο καιρού;» Η Λίζελ στάθηκε πλάι του.

Απαλά, του άγγιξε το μπράτσο.

Εκείνος έφερε πάλι το χιόνι στο στόμα του. «Σ' ευχαριστώ, Λίζελ».

Ήταν η αρχή των σημαντικότερων Χριστουγέννων ως τότε. Λίγο φαγητό. Καθόλου δώρα. Αλλά υπήρχε ένας χιονάνθρωπος στο υπόγειό τους.

Μόλις παρέδωσε τις πρώτες χούφτες χιόνι, η Λίζελ, αφού πρώτα σιγουρεύτηκε πως κανείς άλλος δεν ήταν έξω στο δρόμο, κουβάλησε όσο περισσότερους κουβάδες και δοχεία μπογιάς μπορούσε.

Τα γέμισε ως επάνω με χιόνι και πάγο, που υπήρχε σε αφθονία σ' όλο το μήκος της οδού Χίμελ. Μόλις γέμισαν, τους έμπασε στο σπίτι και τους κουβάλησε ως κάτω στο υπόγειο.

Για να είμαστε δίκαιοι, εκείνη ήταν που έριξε πρώτη μια χούφτα χιόνι στον Μαξ και δέχτηκε αμέσως την απάντηση κατευθείαν στο στομάχι της. Ο Μαξ πέταξε μια χούφτα χιόνι ακόμα και στον Χανς Χούμπερμαν την ώρα που εκείνος κατέβαινε τα σκαλιά του υπογείου.

«Arschloch!» τσίριξε ο μπαμπάς. «Λίζελ, δώσε μου λίγο από εκείνο το χιόνι. Ή, καλύτερα, ολόκληρο τον

κουβά!» Για λίγα λεπτά, ξεχάστηκαν όλοι τους. Κάποια στιγμή σταμάτησαν οι τσιρίδες και οι φωνές, αλλά δεν μπορούσαν με τίποτα να συγκρατήσουν τα γέλια τους. Ήταν απλοί άνθρωποι που έπαιζαν με το χιόνι μέσα σ' ένα σπίτι.

Ο μπαμπάς κοίταξε τα γεμάτα με χιόνι δοχεία. «Τι θα το κάνουμε το υπόλοιπο;»

«Χιονάνθρωπο», απάντησε η Λίζελ. «Θα κάτσουμε να φτιάξουμε ένα χιονάνθρωπο». Ο μπαμπάς φώναξε τη Ρόζα.

Η συνηθισμένη απόμακρη φωνή απάντησε όπως μόνον εκείνη ήξερε ν' απαντάει. «Τι θέλεις τώρα, Saukerl;»

«Κατέβα εδώ κάτω και θα δεις».

Όταν παρουσιάστηκε η Ρόζα, ο Χανς Χούμπερμαν έθεσε σε κίνδυνο τη ζωή του πετώντας της μια χιονόμπαλα που είχε ετοιμάσει με ιδιαίτερο ζήλο. Εκείνη τη γλίτωσε στο παρά πέντε, και η χιονόμπαλα διαλύθηκε μόλις έπεσε στον τοίχο, ενώ η μαμά βρήκε την ευκαιρία να τον περιλούσει με βρисиές. Ωστόσο, όταν κατέβηκε να τους βοηθήσει, τα ξέχασε όλα. Πήγε κι έφερε ακόμα και κουμπιά για τα μάτια και τη μύτη και λίγο σπάγγο για να φτιάξουν το χαμογελαστό στόμα του χιονάνθρωπου. Πρόσφερε ακόμα ένα μαντίλι κι ένα καπέλο στον μικροσκοπικό χιονάνθρωπο, που δεν ξεπερνούσε σε ύψος το ένα μέτρο.

«Σωστός νάνος», είπε ο Μαξ.

«Τι θα κάνουμε όταν θα λιώσει;» ρώτησε η Λίζελ.

Η Ρόζα είχε έτοιμη την απάντηση. «Θα σφουγγαρίσεις τα νερά, Saumensch, και μάλιστα στα γρήγορα».

Ο μπαμπάς διαφώνησε μαζί τους. «Δεν πρόκειται να λιώσει». Έτριψε τα χέρια του και φύσηξε τις χούφτες του. «Κάνει παγωνιά εδώ κάτω».

Ωστόσο, έλιωσε τελικά, αλλά αυτοί ήθελαν να πιστεύουν πως ο χιονάνθρωπος έστεκε ακόμα εκεί. Θα πρέπει να ήταν το τελευταίο πράγμα που είδαν εκείνη την Παραμονή των Χριστουγέννων όταν τελικά πήγαν για ύπνο. Ένα ακορντεόν χάιδεε τ' αυτιά τους, κι ένας χιονάνθρωπος ήταν βάλσαμο για τα μάτια τους, κι όσο για τη Λίζελ, τη

συντρόφευε η σκέψη της τελευταίας φράσης του Μαξ λίγο πριν φύγει αφήνοντάς τον δίπλα στη φωτιά.

✠ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΕΣ ΕΥΧΕΣ ✠

ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΑΞ ΦΑΝΤΕΝΜΠΟΥΡΓΚ

**«Συχνά εύχομαι να τελειώσουν όλα αυτά,
Λίζελ, αλλά με κάποιον τρόπο στη συνέχεια
κάνεις κάτι, όπως, ας πούμε, να κατεβαίνεις
τα σκαλιά του υπογείου κρατώντας
ένα χιονάνθρωπο στα χέρια σου».**

Δυστυχώς, εκείνη η νύχτα σηματοδότησε μια σοβαρότατη επιδείνωση της υγείας του Μαξ. Τα πρώτα συμπτώματα ήταν αρκετά αθώα, και θεωρητικά άνευ ιδιαίτερης σημασίας. Παρά τις συνεχιζόμενες κρυάδες. Τα ιδρωμένα χέρια. Τις απανωτές φαντασιώσεις πάλης στην αρένα του μποξ με τον Φίρερ. Μόνον όταν δεν κατάφερε να ζεσταθεί μετά τις κάμψεις και τις εκτάσεις του άρχισε πραγματικά ν' ανησυχεί. Όσο κοντά στη φωτιά κι αν καθόταν, δεν μπορούσε να βρει ζεστασιά. Μέρα με τη μέρα, έχανε όλο και περισσότερο βάρος. Η χρονική διάρκεια των ασκήσεών του άρχισε να μειώνεται και στο τέλος κατέρρευσε εντελώς, με το μάγουλό του πάνω στο κρύο τσιμεντένιο πάτωμα του υπογείου.

Σ' όλη τη διάρκεια του Γενάρη κατάφερε τουλάχιστον να κρατηθεί σε κάποιο ανεκτό επίπεδο, αλλά στις αρχές του Φλεβάρη η υγεία του Μαξ πήρε πραγματικά την κάτω βόλτα. Έκανε προσπάθεια να ξυπνήσει όπως ήταν ξαπλωμένος δίπλα στη φωτιά, ωστόσο κοιμόταν καλά το πρωί, με το στόμα του παραμορφωμένο και τα ζυγωματικά του να δείχνουν έντονα σημάδια πρηξίματος. Όταν τον ρωτούσαν, έλεγε πως ένιωθε καλά.

Στα μέσα του Φλεβάρη, λίγες μέρες πριν η Λίζελ κλείσει τα δεκατρία, ήρθε δίπλα στο τζάκι έτοιμος να

σωριαστεί στο πάτωμα. Λίγο ακόμα και θα έπεφτε πάνω στη φωτιά.

«Χανς», ψιθύρισε, και το πρόσωπό του έγινε ολόκληρο ένας μορφασμός. Τα πόδια του λύγισαν και το κεφάλι του χτύπησε καθώς έπεφτε στη θήκη του ακορντεόν.

Την ίδια στιγμή ένα ξύλινο κουτάλι έπεσε μέσα σε μια σούπα και η Ρόζα Χούμπερμαν βρέθηκε σε χρόνο μηδέν πλάι του. Κράτησε το κεφάλι του Μαξ και φώναξε άγρια στη Λίζελ, που βρισκόταν στην άλλη άκρη του δωματίου «Μη στέκεσαι εκεί σαν χαζή, φέρε κουβέρτες, πολλές κουβέρτες. Πήγαινε τις στο κρεβάτι σου. Κι εσύ!» Ο μπαμπάς ήταν ο επόμενος. «Βοήθησέ με να τον σηκώσω και να τον μεταφέρω στο δωμάτιο της Λίζελ. Schnell!»

Τα χαρακτηριστικά στο πρόσωπο του μπαμπά ήταν τεταμένα από την ανησυχία. Τα γκριζα μάτια του έκλεισαν με θόρυβο και στη συνέχεια τον σήκωσε εντελώς μόνος του. Ο Μαξ ήταν ανάλαφρος σαν μικρό παιδί. «Δεν μπορούμε να τον βάλουμε εδώ, στο κρεβάτι μας;»

Η Ρόζα το είχε ήδη σκεφτεί αυτό. «Όχι. Πρέπει να κρατάμε ανοιχτές αυτές τις κουρτίνες στη διάρκεια της ημέρας, ειδάλλως θα θεωρηθεί ύποπτο».

«Σωστή σκέψη». Ο Χανς τον κουβάλησε έξω από το δωμάτιο. Με τις κουβέρτες στο χέρι, η Λίζελ παρακολουθούσε.

Είδε τα πόδια του να κρέμονταν σαν παράλυτα, τα μαλλιά του να ξεφεύγουν από την αγκαλιά του Χανς καθώς εκείνος τον κουβαλούσε διασχίζοντας το διάδρομο. Ένα από τα παπούτσια του είχε πέσει.

«Κουνήσου».

Η μαμά μπήκε μέσα ακολουθώντας τους με το χαρακτηριστικό λικνιστικό βάδισμά της.

Μόλις ξάπλωσαν τον Μαξ στο κρεβάτι, τον σκέπασαν μ' ένα βουνό από κουβέρτες που στη συνέχεια τις έχωσαν κάτω από το σώμα του.

«Μαμά;»

Η Λίζελ δεν κατάφερε να πει κάτι άλλο.

«Τι είναι;» Ο κότσος της Ρόζας Χούμπερμαν ήταν σφιχτά καμωμένος, τόσο σφιχτά που προξενούσε φόβο σ' αυτόν που τον κοίταζε. Της φάνηκε πως σφίχτηκε περισσότερο την ώρα που επανέλαβε την ερώτηση. «Τι θέλεις, Λίζελ;»

Έκανε ένα βήμα πιο κοντά, τρέμοντας την απάντηση. «Είναι ζωντανός;» Ο κότσος ένευσε καταφατικά.

Η Ρόζα στράφηκε ύστερα και είπε κάτι με μεγάλη αυτοπεποίθηση. «Τώρα πρόσεξε τι θα σου πω, Λίζελ. Δεν πήρα αυτόν τον άνθρωπο στο σπίτι μου για να τον δω να πεθαίνει. Το κατάλαβες;»

Η Λίζελ κούνησε καταφατικά το κεφάλι της.

«Πήγαινε τώρα».

Στο διάδρομο ο μπαμπάς την αγκάλιασε. Το είχε τόσο ανάγκη.

Αργότερα άκουσε τον Χανς και τη Ρόζα να μιλάνε μέσα στη νύχτα. Η Ρόζα την έβαλε να κοιμηθεί στο δωμάτιό τους, κι εκείνη ξάπλωσε δίπλα στο δικό τους κρεβάτι, στο πάτωμα, στο στρώμα που είχαν κουβαλήσει από το υπόγειο. (Ήταν ανήσυχοι στην αρχή, φοβούμενοι μήπως το στρώμα ήταν γεμάτο μικρόβια, αλλά κατέληξαν στο συμπέρασμα πως τέτοιου είδους σκέψεις δεν είχαν βάση. Ο Μαξ δεν υπέφερε από κάποιο μικρόβιο, έτσι μετέφεραν το στρώμα επάνω κι άλλαξαν μόνο τα σεντόνια.) Θεωρώντας πως το κορίτσι είχε αποκοιμηθεί, η μαμά διατύπωσε κάπως δυνατά τη γνώμη της.

«Αυτός ο καταραμένος ο χιονάνθρωπος φταίει», ψιθύρισε. «Στοιχηματίζω πως όλα ξεκίνησαν από εκείνο το χιονάνθρωπο – και το χαζολόγημά μας με τόσο πάγο και χιόνι σ' αυτό το κρύο εκεί κάτω».

Ο μπαμπάς αντιμετώπισε πιο φιλοσοφικά το ζήτημα. «Ρόζα, όλα ξεκίνησαν από τον Αδόλφο». Σηκώθηκε. «Θα πρέπει να πάμε να δούμε πώς είναι».

Στη διάρκεια της νύχτας, ο Μαξ δέχτηκε επτά φορές την επίσκεψή τους.

☞ ΟΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΤΟΥ ΜΑΞ ΦΑΝΤΕΝΜΠΟΥΡΓΚ ☞
ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Χανς Χούμπερμαν: 2

Ρόζα Χούμπερμαν: 2

Λίζελ Μέμινγκερ: 3

Το πρωί η Λίζελ του έφερε το τετράδιο ιχνογραφίας του από το υπόγειο και τ' ακούμπησε πάνω στο κομοδίνο. Ένιωθε απαίσια που το είχε ξεφυλλίσει την προηγούμενη χρονιά, κι αυτή τη φορά το κράτησε ερμητικά κλειστό, από σεβασμό.

Όταν μπήκε μέσα ο μπαμπάς, εκείνη δε στράφηκε να τον κοιτάξει αλλά μίλησε με το βλέμμα πάντα προς το μέρος του Μαξ Φάντενμπουργκ. «Τι μ' έπιασε και κουβάλησα όλο αυτό το χιόνι εκεί κάτω;» ρώτησε. «Αυτό ήταν η αιτία για όλα, έτσι δεν είναι, μπαμπά;» Έσμιξε τα χέρια της, σαν να ήθελε να προσευχηθεί. «Τι μου ήρθε να φτιάξω εκείνο το χιονάνθρωπο;»

Ο μπαμπάς, με την ανεκτικότητα που τον διέκρινε πάντα, ήταν ανένδοτος. «Λίζελ», της είπε, «έπρεπε να το κάνεις».

Επί ώρες, κάθισε κοντά του, δίπλα στο κρεβάτι του, ενώ εκείνος έτρεμε από τα ρίγη βυθισμένος σε βαθύ λήθαργο.

«Μην πεθάνεις», του ψιθύρισε. «Σε παρακαλώ, Μαξ, απλά μην πεθάνεις».

Ήταν ο δεύτερος χιονάνθρωπος που έλιωνε τώρα μπροστά στα μάτια της, μόνο που αυτός ήταν διαφορετικός. Κι εδώ ήταν το παράδοξο.

Όσο πιο πολύ πάγωνε, τόσο πιο πολύ έλιωνε.

ΔΕΚΑΤΡΙΑ ΔΩΡΑ

Ήταν η άφιξη του Μαξ, σ' ένα μέρος που ήδη γνώριζε καλά. Το απαλό δέρμα αγρίεψε. Η απόδειξη που αυτή ζητούσε ήταν χειροπιαστή. Ήταν ζωντανός.

Τις πρώτες μέρες καθόταν και του μιλούσε. Την ημέρα των γενεθλίων της του είπε πως υπήρχε ένα τεράστιο κέικ που τους περίμενε στην κουζίνα και το μόνο που έπρεπε να κάνει εκείνος ήταν να ξυπνήσει.

Δεν ξύπνησε. Δεν υπήρχε κέικ.

☞ ΕΝΑΣ ΑΡΓΟΠΟΡΗΜΕΝΟΣ ΕΙΔΙΚΟΣ ☞

Συνειδητοποίησα πολύ αργότερα πως είχα
πραγματικά επισκεφτεί το νούμερο 33
της οδού Χίμελ εκείνη τη χρονική περίοδο.
Θα πρέπει να ήταν μια από τις λίγες στιγμές
που το κορίτσι δεν ήταν εκεί μαζί του, γιατί είδα
μόνο έναν ξαπλωμένο άντρα. Γονάτισα.
Ετοιμάστηκα να βάλω τα χέρια μου μέσα
στις κουβέρτες. Στη συνέχεια υπήρξε μια
ανάκαμψη – ένας τεράστιος αγώνας αντίστασης
απέναντί μου. Έφυγα, και με τόσο πολλή δουλειά
μπροστά μου, ήταν καλό που μου αντιστάθηκε

**κάποιος σ' αυτό το σκοτεινό δωματιάκι.
Πέτυχα μάλιστα μια σύντομη ανάπαυλα,
να κλείσω για λίγο τα μάτια μου
και να γαληνέψω πριν φύγω από εκεί.**

Την πέμπτη μέρα δημιουργήθηκε μεγάλη αναστάτωση όταν ο Μαξ άνοιξε τα μάτια του, κι ας ήταν μόνο για λίγα λεπτά. Η κυρίαρχη εικόνα με την οποία βρέθηκε αντιμέτωπος –και τι τρομακτική εμπειρία θα ήταν από τόσο κοντά– ήταν το χαρτονένιο πρόσωπο της Ρόζας, που εκείνη τη στιγμή τού έχωνε στο στόμα όση σούπα μπορούσε να καταπιεί. «Κατάπινε», τον συμβούλευε. «Μη σκέφτεσαι. Απλά κατάπινε». Μόλις η μαμά τής έδωσε πίσω τη γαβάθα, η Λίζελ προσπάθησε να δει ξανά το πρόσωπό του, αλλά μπροστά της υπήρχε η πλάτη της τροφοδότριας σούπας.

«Είναι ακόμα ξύπνιος;»

Όταν γύρισε, η Ρόζα δε χρειάστηκε ν' απαντήσει.

Έπειτα από σχεδόν μια εβδομάδα, ο Μαξ ξύπνησε για δεύτερη φορά, σ' αυτήν την περίπτωση με τη Λίζελ και τον μπαμπά στο δωμάτιο. Και οι δυο τους παρακολουθούσαν το κορμί στο κρεβάτι, όταν ακούστηκε ένα ανεπαίσθητο βογκητό. Αν μπορείτε να το φανταστείτε, ο μπαμπάς πετάχτηκε από την καρέκλα του.

«Κοίτα», είπε λαχανιασμένη η Λίζελ. «Μείνε ξύπνιος, Μαξ, μείνε ξύπνιος».

Της έριξε μια σύντομη ματιά αλλά δε φάνηκε να την αναγνωρίζει. Τα μάτια του την παρατήρησαν προσεκτικά, σαν να ήταν ένα αίνιγμα προς λύση. Ύστερα έκλεισαν και πάλι.

«Μπαμπά, τι συνέβη;»

Ο Χανς έπεσε πάλι πίσω στην καρέκλα του.

Αργότερα εκείνος της πρότεινε πως ίσως θα έπρεπε ν' αρχίσει να του διαβάζει. «Έλα, Λίζελ, διαβάζεις τόσο καλά πια – αν και παραμένει μυστήριο για όλους μας η προέλευση του συγκεκριμένου βιβλίου».

«Σου είπα, μπαμπά. Μου το έδωσε μια από τις καλόγριες στο σχολείο».

Ο μπαμπάς σήκωσε ψηλά τα χέρια του και προσπονήθηκε πως διαμαρτυρόταν. «Το ξέρω, το ξέρω». Αναστέναξε, από κάποιο ύψος. «Απλά...» Διάλεξε τις λέξεις του προσεκτικά τη μια μετά την άλλη.

«Πρόσεξε να μη σε πιάσουν». Αυτό από έναν άντρα που είχε κλέψει έναν Εβραίο.

Από εκείνη την ημέρα και μετά, η Λίζελ διάβαζε τον *Άνθρωπο που σφύριζε* δυνατά στον Μαξ, που είχε πια κάνει κατάληψη στο κρεβάτι της. Το μόνο εκνευριστικό στην όλη ιστορία ήταν πως θα έπρεπε να πηδάει συνέχεια ολόκληρα κεφάλαια εξαιτίας των πολλών σελίδων που είχαν κολλήσει μεταξύ τους. Δεν είχε στεγνώσει σωστά. Παρ' όλα αυτά, εκείνη αγωνιζόταν, κι έφτασε στο σημείο να έχει καλύψει σχεδόν τα τρία τέταρτα του βιβλίου. Ενός βιβλίου με τριακόσιες ενενήντα έξι σελίδες.

Όταν βρίσκονταν έξω, η Λίζελ επέστρεφε τρέχοντας από το σχολείο στο σπίτι με την ελπίδα πως ο Μαξ θα ένιωθε καλύτερα. «Εύπνησε; Έφαγε;»

«Πήγαινε πάλι έξω», την παρακαλούσε η μαμά. «Μου δένεις κόμπο το στομάχι μου μ' όλη αυτή την κουβέντα. Άντε, πήγαινε. Βγες εκεί έξω να παίζεις ποδόσφαιρο, για τ' όνομα του Θεού».

«Ναι, μαμά». Ετοιμαζόταν ν' ανοίξει την πόρτα. «Αλλά θα έρθεις να με φωνάξεις αν ξυπνήσει στο μεταξύ, θα το κάνεις; Απλά βρες κάτι να μου πεις. Φώναξέ μου σαν να έχω κάνει κάτι κακό. Άρχισε να με βρίζεις. Οι πάντες θα το πιστέψουν, μην ανησυχείς».

Ακόμα και η Ρόζα δεν μπορούσε να μη γελάσει μ' αυτά που άκουγε. Ακούμπησε τις γροθιές της στους γοφούς της κι απείλησε τη Λίζελ πως δεν είχε μεγαλώσει δα και τόσο πολύ ώστε να σκαπουλάρει ένα Watschen μ' αυτά που έλεγε. «Και κοίτα να βάλεις γκολ», την απείλησε πάλι, «αλλιώς μην τολμήσεις να γυρίσεις καθόλου σπίτι».

«Σίγουρα, μαμά».

«Και να τα κάνεις δυο τα γκολ, Saumensch!»

«Ναι, μαμά».

«Και πάψε να μου απαντάς!»

Η Λίζελ το ξανασκέφτηκε, αλλά βγήκε τρέχοντας στον γλιστερό από τη λάσπη δρόμο, για να βρεθεί αντιμέτωπη με τον Ρούντι.

«Καιρός ήταν, βλαμμένο». Την καλωσόρισε με τον γνωστό του τρόπο καθώς παλεύανε ποιος θα πάρει την μπάλα. «Πού ήσουν;»

Μισή ώρα αργότερα, όταν η μπάλα ζουλήχτηκε από τους τροχούς ενός αυτοκινήτου, από τα ελάχιστα που περνούσαν από το δρόμο τους, την οδό Χίμελ, η Λίζελ βρήκε το πρώτο της δώρο για τον Μαξ Φάντενμπουργκ. Αφού βεβαιώθηκαν για την ανεπανόρθωτη ζημιά, όλα τα παιδιά πήγαν σπίτι τους αγανακτισμένα, αφήνοντας την μπάλα μόνη της στον κρύο δρόμο. Η Λίζελ και ο Ρούντι παρέμειναν σκυμμένοι πάνω από το κουφάρι της μπάλας. Μια τρύπα μεγάλη σαν στόμα έχασκε στο πλάι της.

«Τη θέλεις;» ρώτησε η Λίζελ.

Ο Ρούντι ανασήκωσε αδιάφορα τους ώμους του. «Τι να θέλω από αυτόν τον ζουληγμένο σκατοσωρό που ήταν κάποτε μπάλα; Δεν υπάρχει καμιά περίπτωση να τη φουσκώσουμε πάλι, έτσι δεν είναι;»

«Τη θέλεις, ναι ή όχι;»

«Όχι, ευχαριστώ». Ο Ρούντι έσπρωξε επιφυλακτικά με το πόδι του την μπάλα, σαν να επρόκειτο για ψόφιο ζώο. Ή σαν ζώο που θα μπορούσε να είναι ψόφιο.

Καθώς εκείνος γύριζε σπίτι του, η Λίζελ σήκωσε από το δρόμο την μπάλα και την έβαλε κάτω από τη μασχάλη της. Μπορούσε να τον ακούσει να της φωνάζει «Ει, Saumensch». Περίμενε.

«Saumensch!» Ενέδωσε. «Τι;»

«Έχω κι ένα ποδήλατο χωρίς ρόδες εδώ, αν το θέλεις».

«Χώσε το ποδήλατό σου εκεί που ξέρεις».

Από εκεί που στεκόταν στο δρόμο, το τελευταίο πράγμα που άκουσε ήταν το γέλιο εκείνου του Saukerl, του Ρούντι Στάινερ.

Όταν μπήκε μέσα, προχώρησε αμέσως προς την κρεβατοκάμαρα. Πήγε την μπάλα στον Μαξ και την έβαλε στην άκρη του κρεβατιού.

«Λυπάμαι», είπε, «δεν είναι τίποτα σπουδαίο. Αλλά όταν θα ξυπνήσεις θα σου τα διηγηθώ όλα, για να μάθεις κι εσύ πώς κατάντησε έτσι η μπάλα. Θα σου πω πως ήταν το πιο γκρίζο απόγευμα που θα μπορούσες να φανταστείς, κι εκείνο το αυτοκίνητο με σβηστά τα φώτα πέρασε ακριβώς πάνω από την μπάλα. Ύστερα ο άντρας βγήκε από το αυτοκίνητο και μας έβαλε τις φωνές. Και στη συνέχεια μας ζήτησε να του δώσουμε και πληροφορίες για εκεί που πήγαινε. Το θράσος του...»

Εύπνα! ηθελε να φωνάξει. Ή να τον ταρακουνήσει.

Δεν το έκανε.

Το μόνο που μπορούσε να κάνει η Λίζελ ήταν να κοιτάζει την μπάλα και το τσαλαπατημένο, ξεφλουδισμένο δέρμα της. Ήταν το πρώτο δώρο από πολλά άλλα που ακολούθησαν.

☞ ΔΩΡΑ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 2-5 ☞

Μια κορδέλα, ένα κουκουνάρι πεύκου.

Ένα κουμπί, μια πέτρα.

Η μπάλα του ποδοσφαίρου τής είχε δώσει μια ιδέα.

Οποτεδήποτε πήγαινε ή ερχόταν από το σχολείο τώρα, η Λίζελ έψαχνε να βρει πεταμένα πράγματα που θα μπορούσαν να έχουν κάποια αξία για έναν άνθρωπο που πέθαινε. Αναρωτήθηκε στην αρχή γιατί την ενδιέφερε τόσο πολύ. Πώς θα μπορούσε κάτι τόσο ασήμαντο να ανακουφίσει κάποιον; Μια κορδέλα στην άκρη του πεζοδρομίου. Ένα κουκουνάρι στο δρόμο. Ένα κουμπί πεταμένο τυχαία πάνω στον τοίχο της τάξης. Μια επίπεδη στρογγυλή πέτρα από το

ποτάμι. Αν μη τι άλλο, έδειχναν πως νοιαζόταν και θα τους πρόσφεραν θέμα συζήτησης όταν ο Μαξ θα ξυπνούσε.

Όταν ήταν μόνη της, έκανε όλες αυτές τις συζητήσεις με τη φαντασία της.

«Λοιπόν, τι είναι όλα αυτά;» θα ρώταγε ο Μαξ. «Τι είναι όλη αυτή η σαβούρα;»

«Σαβούρα;» Στη φαντασία της, καθόταν στο πλάι του κρεβατιού. «Δεν είναι σαβούρα, Μαξ. Αυτά είναι που σ' έκαναν να ξυπνήσεις».

Ω ΔΩΡΑ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 6-9

Ένα φτερό, δυο εφημερίδες.

Ένα περιτύλιγμα καραμέλας.

Ένα σύννεφο.

Το φτερό φάνταζε όμορφο έτσι όπως ήταν μαγκωμένο στους μεντεσέδες της πόρτας της εκκλησίας, στην οδό Μονάχου. Είχε στραβώσει κομματάκι, και η Λίζελ ανέλαβε να το σώσει. Τα νεύρα του ήταν ανέπαφα στ' αριστερά, αλλά η δεξιά πλευρά είχε υποστεί κάποια ζημιά στις λεπτεπίλεπτες άκρες του. Δεν υπήρχε άλλος τρόπος να περιγράψει κανείς την εικόνα του.

Οι εφημερίδες προέρχονταν από τα κρύα βάθη ενός σκουπιδοτενεκέ –αρκετά βαθύ, όπως επισήμανε–, και το περιτύλιγμα της καραμέλας ήταν επίπεδο και ξεθωριασμένο. Το βρήκε κοντά στο σχολείο και το κράτησε ψηλά στο φως. Έμοιαζε με κολάζ από αποτυπώματα παπουτσιών.

Υστερα ήταν το σύννεφο.

Πώς μπορείς να δώσεις σε κάποιον ένα κομμάτι ουρανού;

Προς το τέλος του Φλεβάρη στεκόταν στην οδό Μονάχου και παρακολουθούσε ένα μοναδικό γιγάντιο σύννεφο να ανεμοσέρνεται πάνω από τους λόφους, όμοιο με λευκό τέρας. Σκαρφάλωνε στα βουνά. Επισκίαζε τον ήλιο, και στη θέση του ένα λευκό θηρίο με γκριζα καρδιά κοίταζε

από ψηλά την πόλη.

«Ρίξ' του μια ματιά», είπε στον μπαμπά.

Ο Χανς έγειρε το κεφάλι του στο πλάι και δήλωσε ότι αυτό που ένιωθε ήταν ολοφάνερο. «Θα έπρεπε να το δώσεις στον Μαξ, Λίζελ. Δες αν μπορείς να το αφήσεις πάνω στο κομοδίνο του, όπως κι όλα τ' άλλα πράγματα».

Η Λίζελ τον κοίταξε σαν να είχε ξαφνικά χάσει τα λογικά του. «Πώς όμως;»

Της χτύπησε ελαφρά το κρανίο με τις κλειδώσεις του χεριού του. «Απομνημόνευσέ το. Ύστερα γράψ' το γι' αυτόν».

«...Ήταν σαν ένα μεγάλο λευκό άγριο ζώο», είπε στο επόμενο ξενύχτι στο προσκέφαλό του, «και ήρθε πέρα από τα βουνά».

Όταν η πρόταση ολοκληρώθηκε με διάφορες προσαρμογές και προσθέσεις, η Λίζελ ένιωθε σαν να το είχε ήδη κάνει. Φαντάστηκε το όραμα να περνάει από το χέρι της στο δικό του μέσα από τις κουβέρτες, και το κατέγραψε σ' ένα κομματί χαρτί, βάζοντας την πέτρα από πάνω του.

ΩΡΑ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 10-13

Ένας μολυβένιος στρατιώτης.

Ένα αξιοθαύμαστο φύλλο.

Ένας τελειωμένος Άνθρωπος που σφύριζε.

Μια κάποια θλίψη.

Ο στρατιώτης ήταν χωμένος στο χώμα, όχι μακριά από το σπίτι του Τόμι Μίλερ. Ήταν γδαρμένος και ταλαιπωρημένος, πράγμα που για τη Λίζελ ήταν το όλο θέμα. Παρά το γεγονός πως έδειχνε τόσο ταλαιπωρημένος, μπορούσε ακόμα να στέκεται όρθιος.

Το φύλλο ήταν από σφενταμιά και το βρήκε στο ντουλάπι που φύλαγαν τις σκούπες του σχολείου, ανάμεσα σε κουβάδες και φτερά ξεσκονίσματος. Η πόρτα του ντουλαπιού ήταν λιγάκι ανοιχτή. Το φύλλο ήταν ξερό και

σκληρό σαν ψημένο ψωμί, και υπήρχαν λόφοι και πεδιάδες σ' όλη του την επιφάνεια. Με κάποιον τρόπο, το φύλλο είχε βρει το δρόμο του στην αίθουσα συγκεντρώσεων του σχολείου και στη συνέχεια σ' αυτό το ντουλάπι. Σαν μισό αστέρι με κοτσάνι έμοιαζε. Η Λίζελ άπλωσε το χέρι της και το στριφογύρισε στα δάχτυλά της.

Αντίθετα με τ' άλλα αντικείμενα, δεν έβαλε το φύλλο στο κομοδίνο. Το καρφίτωσε στην κλειστή κουρτίνα, λίγο πριν διαβάσει τις τελευταίες τριάντα τέσσερις σελίδες του βιβλίου *Ο άνθρωπος που σφύριζε*.

Δεν έφαγε βραδινό εκείνο το απόγευμα, ούτε πήγε στην τουαλέτα. Δεν ήπие τίποτα. Όλη την ημέρα στο σχολείο είχε υποσχεθεί στον εαυτό της πως θα τέλειωνε την ανάγνωση του βιβλίου σήμερα και πως ο Μαξ Φάντενμπουργκ θα την άκουγε. Θα ξυπνούσε.

Ο μπαμπάς κάθισε στο πάτωμα, στη γωνία, άνεργος ως συνήθως. Ευτυχώς σύντομα θα έφευγε για το Κνόλερ με το ακορντεόν του. Το πιγούνι του ξεκουραζόταν στα γόνατά του κι άκουγε το κορίτσι που είχε αγωνιστεί να του μάθει το αλφάβητο. Διαβάζοντας περήφανα, απαλλάχτηκε από το βάρος των τελευταίων τρομακτικών λέξεων του βιβλίου περνώντας τες στον Μαξ Φάντενμπουργκ.

☞ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΑΠΟΜΕΙΝΑΡΙΑ ☞

ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΠΟΥ ΣΦΥΡΙΖΕ

Ο βιεννέζικος αέρας θόλωνε τα τζάμια στα παράθυρα του τρένου εκείνο το πρωί, και καθώς ο κόσμος ταξίδευε μηχανικά για να πάει στη δουλειά του, ένας δολοφόνος σφύριζε την κεφάτη μελωδία του. Αγόρασε το εισιτήριό του. Ακολούθησαν ευγενικές καλημέρες με τους συνταξιδιώτες του και τον ελεγκτή. Παραχώρησε ακόμα και τη θέση του σε μια ηλικιωμένη κυρία και κουβέντισε ευγενικά μ' έναν τζογαδόρο που μιλούσε για τ' αμερικάνικα άλογα. Όπως και να το κάνουμε, στον άνθρωπο που σφύριζε άρεσε πολύ να

**κουβεντιάξει. Κουβέντιαζε με τον κόσμο και τους ξεγελούσε
ώστε να τον συμπαθήσουν, να τον εμπιστευτούν. Τους
μιλούσε ενώ τους σκότωνε, τους βασάνιζε κι έστρεφε το
μαχαίρι στο κορμί τους. Μόνον όταν δεν υπήρχε κανείς για
να μιλήσει άρχιζε να σφυρίζει, γι' αυτό και σφύριζε ύστερ'
από κάθε φόνο... «Ώστε πιστεύετε πως η κούρσα θα πάει
γάντι στο νούμερο εφτά, έτσι δεν είναι;»**

**«Φυσικά». Ο τζογαδόρος χαμογέλασε. Η εμπιστοσύνη είχε
ήδη εδραιωθεί ανάμεσά τους. «Θα έρθει από πίσω και θα
επισκιάσει όλα τ' άλλα!» Το είπε δυνατά, για ν' ακουστεί
πάνω από το θόρυβο του τρένου.**

**«Αν επιμένετε», είπε με προσποιητό χαμόγελο ο άνθρωπος
που σφύριζε κι αναρωτήθηκε πότε θα έβρισκαν το πτώμα
του επιθεωρητή σ' εκείνη την ολοκαίνουργια Μπε Εμ Βε.**

«Ιησού, Μαρία και Ιωσήφ». Ο Χανς δεν μπόρεσε να
αντισταθεί σ' έναν τόνο δυσπιστίας. «Ώστε αυτό σου το
έδωσε μια καλόγρια;» Σηκώθηκε όρθιος και κίνησε να
φύγει, φιλώντας τη στο μέτωπο.

«Γεια, Λίζελ, το Κνόλερ περιμένει».

«Γεια, μπαμπά».

«Λίζελ!»

Το αγνόησε.

«Έλα να φας κάτι!»

Αυτή τη φορά απάντησε. «Έρχομαι, μαμά». Στην
ουσία είπε αυτές τις λέξεις στον Μαξ καθώς πήγε πιο κοντά
του και ακουμπούσε το τελειωμένο βιβλίο στο κομοδίνο του,
μαζί με όλα τ' άλλα δώρα. Καθώς μετεωρίστηκε από πάνω
του, δεν μπόρεσε να μην πει ψιθυριστά «Έλα, Μαξ», κι
ακόμα και ο ήχος των βημάτων της μαμάς καθώς πλησίαζε
από πίσω της δεν την εμπόδισε από το ν' αρχίσει να κλαίει
σιωπηλά. Δεν την εμπόδισε από το να τραβήξει ένα αλμυρό
δάκρυ από το μάτι της και να ταΐσει με αυτό το πρόσωπο του
Μαξ Φάντενμπουργκ.

Η μαμά την πήρε μαζί της.
Την έκλεισε στην αγκαλιά της.
«Το ξέρω», είπε. Ήξερε.

ΦΡΕΣΚΟΣ ΑΕΡΑΣ, ΕΝΑΣ ΠΑΛΙΟΣ ΕΦΙΑΛΤΗΣ ΚΑΙ ΤΙ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ ΜΕ ΤΟ ΠΤΩΜΑ ΕΝΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥ

Βρίσκονταν στην όχθη του ποταμού Άμπερ, και η Λίξελ είχε μόλις πει στον Ρούντι πως θα την ενδιέφερε ν' αποκτήσει ένα ακόμα βιβλίο από το σπίτι του δημάρχου. Στη θέση του βιβλίου *Ο άνθρωπος που σφύριζε* είχε διαβάσει επίσης τον *Άνθρωπο που στεκόταν από πάνω μου*, κάποιες φορές δίπλα στο κρεβάτι του Μαξ. Το διάβασμα του συγκεκριμένου βιβλίου κρατούσε μόνο λίγα λεπτά. Επίσης προσπάθησε να του διαβάσει την *Κίνηση αδιαφορίας*, ακόμα και το *Εγχειρίδιο του καλού νεκροθάφτη*, αλλά κανένα από αυτά δε θεωρήθηκε κατάλληλο για τη συγκεκριμένη περίπτωση. Θέλω κάτι καινούργιο, σκέφτηκε.

«Διάβασες και το τελευταίο;»

«Φυσικά και το διάβασα».

Ο Ρούντι πέταξε μια πέτρα στο νερό. «Ήταν καλό;»

«Φυσικά και ήταν».

«Φυσικά και το διάβασα, φυσικά και ήταν».

Προσπάθησε να ξεσκάψει μιαν ακόμα πέτρα από το χώμα αλλά έκοψε το δάχτυλό του.

«Αυτό για να μάθεις».

«Saumensch».

Όταν η τελευταία απάντηση κάποιου ήταν Saumensch ή Saukerl η Arschloch, ήξερες πως τον είχες νικήσει.

Οι συνθήκες ήταν εξαιρετικές για κλοπή. Ήταν ένα μουντό απόγευμα στις αρχές του Μάρτη και η θερμοκρασία λίγους μόνο βαθμούς πάνω από το μηδέν – πάντα πιο άβολη από δέκα βαθμούς κάτω από το μηδέν. Πολύ λίγος κόσμος κυκλοφορούσε έξω στους δρόμους. Και η βροχή που έπεφτε έμοιαζε με ξύσματα γκρίζου μολυβιού.

«Θα πάμε;»

«Με ποδήλατα», είπε ο Ρούντι. «Μπορείς να χρησιμοποιήσεις ένα από τα δικά μας».

Σ' αυτήν την περίπτωση, ο Ρούντι δεν μπορούσε να κρύψει τον ενθουσιασμό του επειδή θα ήταν εκείνος που θα έμπαινε μέσα αυτή τη φορά. «Σήμερα είναι η σειρά μου», της είπε ενώ τα δάχτυλά τους πάγωναν στα χερούλια των τιμονιών των ποδηλάτων τους.

Η Λίζελ σκέφτηκε γρήγορα. «Ίσως να μην έπρεπε, Ρούντι. Υπάρχουν ένα σωρό πράγματα εκεί. Και είναι σκοτεινά. Ένας ηλίθιος σαν κι εσένα είναι κάτι παραπάνω από σίγουρο πως θα σκοντάψει ή θα πέσει πάνω σε κάτι».

«Σ' ευχαριστώ πολύ». Μ' αυτή τη διάθεση, ο Ρούντι ήταν δύσκολο να συγκρατηθεί.

«Πρόβλημα θα είναι και η στιγμή που θα πηδήξεις εκεί μέσα. Είναι πιο βαθιά απ' όσο νομίζεις».

«Θέλεις να πεις πως δεν πιστεύεις ότι μπορώ να τα καταφέρω;»

Η Λίζελ έκανε ορθοπεταλιά. «Όχι, δεν το σκέφτομαι καθόλου κάτι τέτοιο».

Διέσχισαν τη γέφυρα κι άρχισαν ν' ανεβαίνουν τον όλο στροφές λόφο προς την Γκράντε Στράσε. Το παράθυρο ήταν ανοιχτό.

Όπως και την προηγούμενη φορά, κάθισαν και παρακολούθούσαν το σπίτι. Με κάποιον ακαθόριστο τρόπο,

μπορούσαν να δουν τι γινόταν εκεί μέσα, καθώς ένα φως έμενε αναμμένο στο κάτω πάτωμα, στο σημείο που πιθανότατα ήταν η κουζίνα. Μια σκιά πηγαινοερχόταν.

«Απλά θα κάνουμε το γύρο του τετραγώνου μερικές φορές», είπε ο Ρούντι. «Ευτυχώς που φέραμε τα ποδήλατα, ε;»

«Απλά να θυμηθείς να πάρεις το δικό σου πίσω στο σπίτι όταν τελειώσουμε».

«Πολύ αστείο, Saumensch. Είναι κομματάκι μεγαλύτερο από τα βρομερά παπούτσια σου για να το ξεχάσω».

Γυρνούσαν με τα ποδήλατα γύρω γύρω από το σπίτι για δεκαπέντε λεπτά περίπου, και η γυναίκα του δημάρχου παρέμενε ακόμα στο κάτω πάτωμα, αρκετά κοντά τους για να μπορούν να νιώσουν άνετα. Πώς τολμούσε να μένει στην κουζίνα επαγρυπνώντας σε τέτοιο βαθμό! Για τον Ρούντι, η κουζίνα ήταν χωρίς αμφιβολία ο πραγματικός στόχος. Θα έμπαινε εκεί μέσα, θα έκλεβε όσο περισσότερο φαγητό μπορούσε, και ύστερα, αν –και μόνο αν– είχε μια τελευταία στιγμή ακόμα να δράσει, θα έχωνε ένα βιβλίο στο παντελόνι του καθώς θα έβγαινε από εκεί. Οποιοδήποτε βιβλίο θα έκανε τη δουλειά του.

Το αδύνατο σημείο του Ρούντι, ωστόσο, ήταν η ανυπομονησία. «Περνάει η ώρα», είπε, κι έκανε να ξεκαβαλικέψει το ποδήλατο. «Θα έρθεις;»

Η Λίζελ δεν πήγε μαζί του.

Δεν υπήρχαν περιθώρια για άλλη απόφαση. Εκείνη είχε ανεβάσει το σκουριασμένο ποδήλατο όλη την ανηφόρα ως εκεί και δε θα έφευγε χωρίς βιβλίο. Ακούμπησε το τιμόνι στην υδρορροή, κοίταξε γύρω της να σιγουρευτεί πως δεν υπήρχε κάποιος γείτονας ίσαμε εκεί που μπορούσε να δει και ύστερα κατευθύνθηκε προς το παράθυρο. Η ταχύτητα των κινήσεών της ήταν ικανοποιητική, αλλά ήταν ολοφάνερο πως δε βιαζόταν καθόλου. Έβγαλε τα παπούτσια της τσαλαπατώντας τα με τις φτέρνες της.

Τα δάχτυλά της άδραξαν το ξύλο της κάσας του παραθύρου και μπήκε μέσα.

Αυτή τη φορά ένωσε λίγο περισσότερο άνετα. Στα πολύτιμα λεπτά που ακολούθησαν, έκανε τον κύκλο του δωματίου, ψάχνοντας για έναν τίτλο που θα τη συγκινούσε. Σε τρεις-τέσσερις περιπτώσεις σχεδόν άπλωσε το χέρι της να πιάσει το βιβλίο. Σκέφτηκε ακόμα να πάρει περισσότερα από ένα, αλλά, ξανά, δεν ήθελε να καταχραστεί αυτό που είχε γίνει για κείνη ένα είδος συστήματος.

Για την ώρα, μόνο ένα βιβλίο ήταν αναγκαίο. Μελέτησε τα ράφια και περιέμενε.

Μια ακόμα σκοτεινή φιγούρα σκαρφάλωσε στο παράθυρο πίσω της. Η μυρωδιά της σκόνης και της κλεψιάς περιφέρονταν στο βάθος, και τότε το είδε. Το βιβλίο είχε κόκκινο εξώφυλλο και μαύρα γράμματα στη ράχη. *Der Traumträger. Ο κοιμιστής του ονείρου*. Σκέφτηκε τον Μαξ Φάντενμπουργκ και τα όνειρά του. Ενοχής. Επιβίωσης. Αφήνοντας πίσω την οικογένειά του. Παλεύοντας με τον Φίρερ. Επίσης σκέφτηκε το δικό της όνειρο – τον αδερφό της πεθαμένο στο τρένο, και την παρουσία του στα σκαλοπάτια λίγο πιο έξω από αυτό ακριβώς το δωμάτιο. Η κλέφτρα των βιβλίων κοίταζε το ματωμένο του γόνατο, αποτέλεσμα της σπρωξιάς που του είχε δώσει το δικό της χέρι.

Πήρε το βιβλίο από το ράφι, το έχωσε κάτω από τη μασχάλη της, σκαρφάλωσε στο περβάζι του παραθύρου και πήδηξε έξω, κι όλα αυτά κατάφερε να τα κάνει με μια μόνο κίνηση.

Ο Ρούντι είχε τα παπούτσια της. Είχε έτοιμο το ποδήλατό της. Μόλις έβαλε τα παπούτσια, καβαλίκεψαν τα ποδήλατά τους κι έφυγαν.

«Ιησού, Μαρία και Ιωσήφ, Μέμινγκερ». Δεν την είχε ξαναπεί Μέμινγκερ ως τώρα. «Είσαι τρελή για δέσιμο. Το ξέρεις αυτό;»

Η Λίζελ συμφώνησε μαζί του ενώ πατούσε πετάλι σαν τρελή. «Το ξέρω».

Στη γέφυρα, ο Ρούντι έκανε μια σούμα όσων είχαν συμβεί εκείνο το απόγευμα. «Αυτοί οι άνθρωποι είτε είναι θεοπάλαβοι», είπε, «ή απλά τους αρέσει ο καθαρός αέρας».

☞ ΕΝΑΣ ΚΑΠΟΙΟΣ ΥΠΑΙΝΙΓΜΟΣ ☜

**Ή ίσως να υπήρχε μια γυναίκα στην Γκράντε Στράσε που κρατούσε τώρα το παράθυρο της βιβλιοθήκης της ανοιχτό για κάποιον άλλον λόγο – αλλά ίσως είμαι εγώ που γίνομαι κυνικός ή αισιόδοξος.
Ή και τα δυο.**

Η Λίζελ έβαλε τον *Κομιστή του ονείρου* κάτω από τη ζακέτα της κι άρχισε το διάβασμά του μόλις μπήκε στο σπίτι. Στην ξύλινη καρέκλα, πλάι στο κρεβάτι της, άνοιξε το βιβλίο και ψιθύρισε «Είναι καινούργιο βιβλίο, Μαξ. Και είναι μόνο για σένα». Άρχισε να του διαβάζει. «Κεφάλαιο ένα: Ήταν πολύ βολικό που ολόκληρη η πόλη κοιμόταν όταν γεννήθηκε ο κομιστής του ονείρου...»

Κάθε μέρα η Λίζελ διάβαζε δυο κεφάλαια από το συγκεκριμένο βιβλίο. Ένα το πρωί πριν φύγει για το σχολείο κι ένα μόλις επέστρεφε στο σπίτι. Κάποιες νύχτες που δεν κατάφερε να κοιμηθεί, προχωρούσε και στο τρίτο κεφάλαιο. Μερικές φορές αποκοιμιόταν πεσμένη στην άκρη του κρεβατιού.

Έγινε η αποστολή της.

Έδωσε τον *Κομιστή του ονείρου* στον Μαξ λες και οι λέξεις από μόνες τους θα μπορούσαν να τον θρέψουν. Μια Τρίτη πίστεψε πως κάτι κινήθηκε πάνω του. Θα μπορούσε ακόμα και να ορκιστεί πως τα μάτια του είχαν ανοίξει. Αν είχαν, θα ήταν κάτι στιγμιαίο, και πιθανότατα ήταν γέννημα της φαντασίας της και αποτέλεσμα του διακαούς της πόθου.

Στα μέσα του Μάρτη άρχισαν να εμφανίζονται οι πρώτες ρωγμές.

Η Ρόζα Χούμπερμαν –η γυναίκα που ήταν κατάλληλη σε μια κρίση– βρισκόταν στα πρόθυρα κατάρρευσης ένα

απόγευμα στην κουζίνα. Ανέβασε ξαφνικά τον τόνο της φωνής της και τον κατέβασε σχεδόν αμέσως. Η Λίζελ σταμάτησε να διαβάζει και πήγε αθόρυβα προς το χολ. Όσο πιο κοντά μπορούσε, και μόλις που κατάφερε να ξεχωρίσει τα λόγια της μαμάς. Μα ευχήθηκε να μην το είχε κάνει, γιατί αυτό που άκουσε ήταν τρομερό. Ήταν η σκληρή πραγματικότητα.

☞ Η ΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ ΤΗΣ ΜΑΜΑΣ ☞

«Τι θα γίνει αν δεν ξυπνήσει;
Τι θα γίνει αν πεθάνει εδώ, Χάνσι;
Πες μου. Τι στην ευχή
θα κάνουμε με το πτώμα; Δεν μπορούμε
να τον αφήσουμε εδώ, η μυρωδιά
θα μας σκοτώσει... και δεν μπορούμε
να τον κουβαλήσουμε έξω από την πόρτα
και να τον σύρουμε στο δρόμο. Δεν μπορούμε
απλά να πούμε “Δε φαντάζεστε
τι βρήκαμε στο υπόγειό μας σήμερα το πρωί...”
Θα μας τσουβαλιάσουν μια για πάντα».

Είχε απόλυτο δίκιο.

Το πτώμα ενός Εβραίου ήταν μέγιστο πρόβλημα. Οι Χούμπερμαν έπρεπε ν’ αφυπνίσουν τον Μαξ Φάντενμπουργκ με κάθε κόστος, όχι μόνο για το δικό του καλό αλλά και για το δικό τους. Ακόμα κι ο μπαμπάς, που ήταν πάντα εκείνος που μετέδιδε την ηρεμία του στους άλλους, ένιωθε την πίεση ενός τέτοιου ενδεχομένου.

«Κοίτα». Η φωνή του ήταν ήρεμη αλλά βαριά. «Αν συμβεί –αν πεθάνει–, απλά θα πρέπει να βρούμε έναν τρόπο». Η Λίζελ θα μπορούσε να ορκιστεί πως τον είχε ακούσει να ξεροκαταπίνει. Σαν φύσημα στην τραχεία του ακούστηκε. «Ίσως με το καρότσι που μεταφέρω τα δοχεία

της μπογιάς, και μερικά πανιά...»

Η Λίζελ μπήκε στην κουζίνα.

«Όχι τώρα, Λίζελ». Ήταν ο μπαμπάς που μίλησε, παρόλο που δε γύρισε να την κοιτάξει. Είχε εστιάσει το βλέμμα του στο παραμορφωμένο πρόσωπό του που αντικατοπτριζόταν σ' ένα ανάποδο κουτάλι. Οι αγκώνες του έμοιαζαν να έχουν διαπεράσει το ξύλο του τραπεζιού.

Ωστόσο, η κλέφτρα των βιβλίων δεν έκανε πίσω. Αντίθετα, προχώρησε μερικά ακόμα βήματα μπροστά και κάθισε κάτω. Τα κρύα χέρια της άγγιξαν τα манίκια της και μια πρόταση βγήκε από το στόμα της. «Δεν έχει πεθάνει ακόμα». Οι λέξεις προσγειώθηκαν πάνω στο τραπέζι και στρογγυλοκάθισαν στο κέντρο του. Και οι τρεις έμειναν να τις κοιτάζουν. Οι μισές ελπίδες δεν τολμούσαν να κάνουν λίγο περισσότερο αισθητή την παρουσία τους. Δεν έχει πεθάνει ακόμα. Δεν έχει πεθάνει ακόμα. Η Ρόζα ήταν εκείνη που μίλησε στη συνέχεια.

«Ποιος πεινάει;»

Πιθανότατα η μόνη χρονική περίοδος που η αρρώστια του Μαξ δεν τους πλήγωνε ήταν η ώρα του βραδινού φαγητού. Δεν ήταν κάτι που το αρνιέται κανείς εύκολα όταν έχει μπροστά του αρκετό ψωμί κι ένα ξέχειλο πιάτο με σουπά ή πατάτες. Όλοι είχαν τη σκέψη τους εστιασμένη στον Μαξ, αλλά κανείς δε μιλούσε.

Στη διάρκεια της νύχτας, λίγες ώρες αργότερα, η Λίζελ ξύπνησε κι άρχισε ν' αναρωτιέται για το ύψος της καρδιάς της. (Είχε μάθει τη συγκεκριμένη έκφραση από το βιβλίο *Ο κομιστής του ονείρου*, το οποίο ήταν εκ διαμέτρου αντίθετο από το βιβλίο *Ο άνθρωπος που σφύριζε* – η υπόθεσή του αφορούσε ένα εγκαταλειμμένο παιδί που ήθελε να γίνει παπάς.) Ανακάθισε και ρούφηξε με λαχτάρα τον νυχτερινό αέρα. «Λίζελ;» Ο μπαμπάς στριφογύρισε στο κρεβάτι του. «Τι τρέχει;» «Τίποτε, μπαμπά, όλα καλά». Αλλά δεν είχε προλάβει να αποσώσει την πρότασή της όταν συνειδητοποίησε τι ακριβώς είχε δει στο όνειρό της.

∞ MIA MIKPH EIKONA ∞

Ως επί το πλείστον, όλα είναι πανομοιότυπα.

Το τρένο τρέχει με την ίδια ταχύτητα.

Ο αδερφός της βήχει ασταμάτητα. Αυτή τη φορά, ωστόσο, η Λίζελ δεν μπορεί να δει το πρόσωπό του να κοιτάζει το πάτωμα όπως τότε.

Αργά, σκύβει από πάνω του. Το χέρι της τον ανασηκώνει απαλά, κρατώντας τον από το πιγούνι, και τώρα μπροστά της είναι το πρόσωπο του Μαξ Φάντενμπουργκ με ορθάνοιχτα μάτια. Την κοιτάζει. Ένα πούπουλο πέφτει στο πάτωμα. Το κορμί είναι μεγαλύτερο τώρα, ταιριαστό με το μέγεθος του προσώπου. Το τρένο ουρλιάζει.

«Λίζελ;»

«Είπα, όλα καλά».

Τρέμοντας, κατέβηκε από το στρώμα. Τρελαμένη από το φόβο, προχώρησε από το διάδρομο προς το δωμάτιο του Μαξ. Έπειτα από πολλά λεπτά στο πλάι του, όταν χαλάρωσε εντελώς, προσπάθησε να ερμηνεύσει το όνειρο. Ήταν ένα προαίσθημα για τον επικείμενο θάνατο του Μαξ; Ή ήταν απλά και μόνο μια αντίδραση που είχε προκαλέσει η απογευματινή κουβέντα στην κουζίνα; Ο Μαξ είχε τώρα αντικαταστήσει τον αδερφό της; Και, αν ήταν έτσι, πώς θα μπορούσε ν' απαρνηθεί το αίμα της με τέτοιον τρόπο; Ίσως να ήταν ακόμα και μια βαθιά επιθυμία μέσα της για το θάνατο του Μαξ. Στο κάτω κάτω, αν ήταν αρκετά καλό για τον Βέρνερ, τον αδερφό της, ήταν αρκετά καλό και γι' αυτόν τον Εβραίο.

«Είναι αυτό που σκέφτεσαι;» ψιθύρισε, καθώς στεκόταν πάνω από το κρεβάτι του. «Όχι». Δεν μπορούσε να

το πιστέψει. Η απάντηση δεν ήρθε, καθώς το μούδιασμα του φόβου την εγκατέλειπε σιγά σιγά και μπορούσε να δει στο σκοτάδι το περίγραμμα των διαφόρων σχημάτων, μικρών και μεγάλων, στο κομοδίνο. Των δώρων. «Ξύπνα», είπε.

Ο Μαξ δεν ξύπνησε. Για οχτώ ακόμα μέρες.

Στο σχολείο ακούστηκε ένα δυνατό χτύπημα στην πόρτα της τάξης.

«Μπείτε μέσα», φώναξε η φράου Όλεντριχ.

Η πόρτα άνοιξε και μια ολόκληρη τάξη παιδιών κοίταξε έκπληκτη τη Ρόζα Χούμπερμαν που στεκόταν στο άνοιγμα της πόρτας. Ένας-δυο έμειναν με το στόμα ανοιχτό από το παράξενο θέαμα – της γυναίκας που έμοιαζε με ντουλάπα, με τα κιτρινοπράσινα μάτια και το κραγιοναρισμένο ειρωνικό χαμόγελο. Αυτή. Ένας θρύλος. Φορούσε τα καλά της, αλλά τα μαλλιά της ήταν άνω-κάτω, έμοιαζαν με πετσέτα καμωμένη από ελαστικές γκριζές λωρίδες.

Η δασκάλα ήταν ολοφάνερα φοβισμένη. «Φράου Χούμπερμαν...» Οι κινήσεις της ήταν άναρχες. Έψαξε με το βλέμμα την τάξη. «Λίζελ;»

Η Λίζελ κοίταξε τον Ρούντι, σηκώθηκε όρθια και προχώρησε γρήγορα προς την πόρτα για να τελειώνει η ντροπή της μια ώρα αρχύτερα. Η πόρτα έκλεισε πίσω της, και τώρα ήταν μόνη της στο διάδρομο με τη Ρόζα.

Η Ρόζα έγειρε το πρόσωπό της στο πλάι.

«Τι τρέχει, μαμά;»

Γύρισε προς το μέρος της. «Μην αρχίσεις τώρα τα “τι τρέχει μαμά”, μικρή Saumensch». Η Λίζελ ένιωθε σαν να την τρυπούσαν τα λόγια της με την ταχύτητα που λέγονταν. «Η βούρτσα των μαλλιών μου!» Γέλια ακούστηκαν πίσω από την πόρτα, αλλά σταμάτησαν αμέσως.

«Μαμά;»

Το πρόσωπό της ήταν αυστηρό, αλλά χαμογελούσε. «Τι στο καλό έκανες τη βούρτσα των μαλλιών μου, ανόητη Saumensch, μικρή κλέφτρα; Σου έχω πει εκατοντάδες φορές

ν' αφήσεις αυτό το πράγμα στην ησυχία του, αλλά εσύ ακούς κανέναν; Φυσικά και όχι!»

Ο εξάψαλμος συνεχίστηκε για περίπου ένα ακόμα λεπτό, με τη Λίζελ να προσπαθεί απελπισμένα να πει τη γνώμη της για το πιθανό μέρος στο οποίο μπορεί να βρισκόταν η περί ης ο λόγος βούρτσα. Σταμάτησε απότομα, με τη Ρόζα να τραβάει κοντά της τη Λίζελ μόνο για κάποια δευτερόλεπτα. Ο ψίθυρός της ήταν σχεδόν αδύνατον ν' ακουστεί από τη Λίζελ, ακόμα και σε τόσο κοντινή απόσταση. «Μου είπες να σου τσιρίξω. Είπες πως κάτι τέτοιο δε θα παραξένευε κανέναν». Κοίταξε αριστερά και δεξιά, η φωνή της έκοβε κι έραβε. «Ξύπνησε, Λίζελ. Είναι ξύπνιος». Από την τσέπη της έβγαλε τον γδαρμένο μολυβένιο στρατιώτη. «Είπε να σου δώσω αυτό. Ήταν το πιο αγαπημένο του». Της το έδωσε, την έσφιξε στην αγκαλιά της και χαμογέλασε. Πριν η Λίζελ βρει την ευκαιρία ν' απαντήσει, τέλειωσε εκείνη την κουβέντα. «Λοιπόν; Απάντησέ μου! Μήπως έχεις καμιά ιδέα για το πού θα μπορούσες να την έχεις παρατήσει;»

Είναι ζωντανός, σκέφτηκε η Λίζελ. «...Όχι, μαμά. Λυπάμαι, μαμά, εγώ...»

«Λοιπόν, να βράσω την καλοσύνη σου». Την άφησε ελεύθερη, κούνησε το κεφάλι της κι έφυγε.

Για λίγα λεπτά, η Λίζελ έμεινε να στέκεται εκεί. Ο διάδρομος ήταν τεράστιος. Κοίταξε το στρατιώτη στην παλάμη της. Το ένστικτό της έλεγε να τρέξει αμέσως στο σπίτι, αλλά η κοινή λογική δεν της επέτρεψε να το κάνει. Αντί γι' αυτό, έβαλε τον ταλαιπωρημένο στρατιώτη στην τσέπη της και γύρισε στην τάξη της.

Όλοι περίμεναν.

«Ανόητη μέγαιρα», ψιθύρισε όσο πιο σιγανά μπορούσε.

Ξανά, τα παιδιά έβαλαν τα γέλια. Η φράου Όλεντριχ δε γέλασε καθόλου.

«Τι ήταν αυτό;»

Η Λίζελ ήταν τόσο πολύ στα κέφια της που ένιωσε πως βρισκόταν στο απυρόβλητο. «Είπα», δήλωσε χαμογελώντας πρόσχαρα, «ανόητη μέγαιρα», και δε χρειάστηκε να περιμένει λεπτό για να φάει το χαστούκι από το χέρι της δασκάλας.

«Μη μιλάς έτσι για τη μητέρα σου», της είπε, αλλά δεν κατάφερε και πολλά. Το κορίτσι στεκόταν εκεί μπροστά της κι έκανε μεγάλη προσπάθεια να κρατηθεί να μη χαμογελάσει. Στο κάτω κάτω, ακόμη κι ένα Watschen θα ήταν ευπρόσδεκτο τούτη την ώρα. «Τώρα πήγαινε στη θέση σου».

«Μάλιστα, φράου Όλεντριχ».

Πλάι της, ο Ρούντι τόλμησε να μιλήσει.

«Ιησού, Μαρία και Ιωσήφ», ψιθύρισε. «Μπορώ ακόμα να δω το σημάδι από το χέρι της στο μάγουλό σου. Ένα μεγάλο κόκκινο χέρι. Πέντε δάχτυλα!»

«Καλό», είπε η Λίζελ, επειδή ο Μαξ ήταν ζωντανός.

Όταν γύρισε σπίτι εκείνο το απόγευμα, εκείνος ήταν καθιστός στο κρεβάτι με τη ζουληγμένη μπάλα στα γόνατά του. Τα γένια του τον τρώγανε και τα θολά μάτια του έκαναν μεγάλη προσπάθεια για να μείνουν ανοιχτά. Ένα άδειο μπολ από σούπα ήταν αφημένο πλάι στα δώρα της.

Δεν είχαν γεια.

Κάθονταν σ' αναμμένα κάρβουνα.

Η πόρτα έτριξε, το κορίτσι μπήκε μέσα και στάθηκε μπροστά του κοιτάζοντας το μπολ. «Σ' το έχωσε με το ζόρι στο στόμα η μαμά;»

Εκείνος ένευσε καταφατικά, ευχαριστημένος, κουρασμένος. «Ήταν πολύ νόστιμη η σούπα ωστόσο».

«Η σούπα της μαμάς; Αλήθεια λες;»

Αυτό που διαγράφηκε στα χείλη του δεν ήταν χαμόγελο. «Σ' ευχαριστώ για τα δώρα». Έμοιαζε περισσότερο μ' ένα ελαφρό τράβηγμα του στόματός του. «Σ' ευχαριστώ για το σύννεφο. Ο μπαμπάς σου μου εξήγησε λεπτομερέστερα αρκετά πράγματα γι' αυτό».

Ύστερα από μια ώρα, η Λίζελ έκανε κι αυτή μια προσπάθεια να πει το αυτονόητο. «Δεν ξέραμε τι θα κάναμε αν πέθαινες, Μαξ. Εμείς...»

Δεν του πήρε πολύ χρόνο να καταλάβει. «Εννοείς το πώς θα με ξεφορτωνόσασταν;»

«Λυπάμαι».

«Όχι». Δεν έδειχνε προσβεβλημένος. «Έχεις δίκιο». Έπαιξε αδύναμα με την μπάλα. «Είχατε δίκιο να σκεφτείτε έτσι. Στην κατάστασή σας, ένας πεθαμένος Εβραίος είναι το ίδιο επικίνδυνος μ' έναν ζωντανό, αν όχι και χειρότερα».

«Επίσης ονειρεύτηκα». Με κάθε λεπτομέρεια, του εξήγησε το όνειρό της με το στρατιώτη στη χούφτα της. Ήταν έτοιμη να ζητήσει συγγνώμη ξανά, όταν ο Μαξ τη σταμάτησε.

«Λίзел». Την ανάγκασε να τον κοιτάξει. «Μη μου ξαναζητήσεις ποτέ συγγνώμη. Εγώ θα έπρεπε να σου ζητήσω συγγνώμη». Κοίταξε τα πράγματα που του είχε φέρει. «Δες τα όλα αυτά. Αυτά τα δώρα». Κράτησε το κουμπί στο χέρι του. «Και η Ρόζα είπε πως μου διάβαξες δυο φορές κάθε μέρα, μερικές φορές και τρεις». Τώρα κοίταξε τις κουρτίνες σαν να μπορούσε να δει έξω από αυτές. Ανακάθισε λίγο πιο ψηλά κι ετοιμάστηκε για μια ντουζίνα από βουβές προτάσεις. Η συγκίνηση πήρε θέση στο πρόσωπό του, και άρχισε να εξομολογείται στο κορίτσι. «Λίзел;» Μετακινήθηκε ελαφρώς προς τα δεξιά. «Φοβάμαι πως μπορεί να ξανακοιμηθώ».

Η Λίзел αντέδρασε αμέσως. «Τότε, θα κάτσω εδώ και θα σου διαβάξω όση ώρα κι αν χρειαστεί. Και να ξέρεις, θα σε χαστουκίσω αν σε δω κάποια στιγμή να κουτουλάς από τη νύστα. Θα κλείσω το βιβλίο και θ' αρχίσω να σε ταρακουνάω μέχρι να ξυπνήσεις και πάλι».

Εκείνο το απόγευμα, και στη διάρκεια της νύχτας που ακολούθησε, η Λίзел διάβαζε ακατάπαυστα στον Μαξ Φάντενμπουργκ. Εκείνος καθόταν στο κρεβάτι και απορροφούσε σαν σφουγγάρι τις λέξεις, ξύπνιος αυτή τη φορά, μέχρι λίγο μετά τις δέκα. Όταν η Λίзел έκανε μια σύντομη ανάπαυλα από τον *Κομιστή του ονείρου* και κοίταξε

πάνω από το βιβλίο, συνειδητοποίησε πως ο Μαξ είχε αποκοιμηθεί. Εκνευρισμένη, τον σκούντησε με το βιβλίο. Εκείνος ξύπνησε.

Αποκοιμήθηκε άλλες τρεις φορές. Δυο ακόμα φορές τον ξύπνησε.

Τις επόμενες τέσσερις μέρες, εκείνος ξυπνούσε κάθε πρωί στο κρεβάτι της Λίζελ, και ύστερα καθόταν δίπλα στο τζάκι, και σταδιακά, από τα μέσα του Απρίλη, κατέβηκε ξανά στο υπόγειο. Η υγεία του είχε βελτιωθεί, τα γένια του ήταν ξυρισμένα και είχε πάρει λίγο βάρος.

Στον εσωτερικό κόσμο της Λίζελ υπήρχε μεγάλη ανακούφιση εκείνη την περίοδο. Ωστόσο, έξω, τα πράγματα είχαν αρχίσει να γίνονται ασταθή. Στα τέλη του Μάρτη ένα μέρος που το έλεγαν Λίμπεκ δέχτηκε έναν καταγισμό από μπόμπες. Επόμενη στη σειρά θα ήταν η Κολονία, και πολύ σύντομα πολύ περισσότερες γερμανικές πόλεις, συμπεριλαμβανομένου και του Μονάχου.

Ναι, το αφεντικό στεκόταν πάλι πάνω από το κεφάλι μου.

«Τέλειωνε τη δουλειά σου, τέλειωνέ την». Έρχονταν οι μπόμπες – και μαζί μ' αυτές κι εγώ.

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ: ΚΟΛΟΝΙΑ

Στις 30 του Μάη άρχισαν οι βομβαρδισμοί.

Είμαι σίγουρος πως η Λίζελ Μέμινγκερ κοιμόταν βαθιά όταν περισσότερα από χίλια βομβαρδιστικά πέταξαν προς ένα μέρος γνωστό ως Κολονία. Για μένα, το αποτέλεσμα ήταν πεντακόσιοι νεκροί ή περίπου τόσοι. Πενήντα χιλιάδες άλλοι αργосέρονταν ανάμεσα στους απόκοσμους σωρούς των μπάζων, προσπαθώντας να κατανοήσουν ποιος δρόμος ήταν ποιος και ποιες πλάκες των κατεστραμμένων σπιτιών ανήκαν σε ποιον.

Πεντακόσιες ψυχές.

Άλλες τις κουβάλησα με τα χέρια μου, σαν να κουβαλούσα βαλίτσες. Άλλες τις κουβάλησα στον ώμο μου. Μόνο τα παιδιά κουβαλούσα στην αγκαλιά μου.

Την ώρα που τέλειωνα το κουβάλημα ο ουρανός είχε πάρει ένα κίτρινο χρώμα σαν να φωτιζόταν από αποκαΐδια εφημερίδων. Αν κοίταζα πιο προσεκτικά, θα μπορούσα να διακρίνω ακόμα και τις λέξεις στους τίτλους, να σχολιάζουν την πρόοδο του πολέμου και ούτω καθεξής. Πόσο θα μου άρεσε να τον τραβήξω κάτω, τον ουρανό εφημερίδα, να τον ξεσκίσω και να τον πετάξω μακριά. Τα μπράτσα μου πονούσαν και δεν άντεχα στη σκέψη να κάψω τα δάχτυλά

μου. Υπήρχε ακόμα τόσο πολλή δουλειά να γίνει.

Όπως θα περιμένετε, πολύς κόσμος πέθανε ακαριαία εκείνη την ημέρα. Άλλοι χρειάστηκαν λίγο περισσότερο χρόνο για να πεθάνουν. Υπήρχαν ακόμα μέρη να πάω, ουρανοί να συναντήσω και ψυχές να μαζέψω, κι όταν γύρισα πίσω στην Κολονία αργότερα, όχι πολλή ώρα μετά το πέραςμα των τελευταίων αεροπλάνων, υπέπεσε στην αντίληψή μου ένα μοναδικό πράγμα.

Κουβαλούσα την καρβουνιασμένη ψυχή ενός εφηβικού κορμιού, όταν κοίταξα προς τα πάνω αυτό που ήταν τώρα ένας κίτρινος ουρανός. Μια παρέα από δεκάχρονα κορίτσια βρέθηκε πολύ κοντά μου. Μια από αυτές φώναξε.

«Τι είναι αυτό;»

Το μπράτσο της τεντώθηκε και με το δάχτυλό της έδειξε το μαύρο βραδυκίνητο αντικείμενο που έπεφτε από τον ουρανό. Ξεκίνησε σαν μαύρο φτερό, που επέπλεε με ρυθμικές κινήσεις. Θα μπορούσες να το παρομοιάσεις ακόμα και μ' ένα κομμάτι στάχτη.

Ύστερα έγινε μεγαλύτερο. Το ίδιο κορίτσι –μια κοκκινομάλλα με φακίδες– μίλησε πάλι, μα τούτη τη φορά πιο κατηγορηματικά. «Τι είναι αυτό;»

«Είναι ένα πτώμα», υπαινίχθηκε ένα άλλο κορίτσι. Μαύρα μαλλιά, κοτσίδες και στραβή χωρίστρα στο κέντρο.

«Είναι κι άλλη μπόμπα!»

Έπεφτε πολύ αργά για να 'ναι μπόμπα.

Με την εφηβική ψυχή να καίγεται ακόμη ανεπαίσθητα στην αγκαλιά μου. Προχώρησα λίγο πιο πέρα με τους υπόλοιπους. Όπως και το βλέμμα των κοριτσιών, το βλέμμα μου παρέμεινε εστιασμένο στον ουρανό. Το τελευταίο πράγμα που θα ήθελα εκείνη τη στιγμή ήταν να κοιτάξω κάτω το θλιμμένο πρόσωπο του εφηβικού κορμιού στην αγκαλιά μου. Ήταν ένα όμορφο κορίτσι. Ο θάνατός της προπορευόταν τώρα μπροστά της.

Όπως και οι υπόλοιποι, αιφνιδιάστηκα όταν

ακούστηκε η δυνατή φωνή κάποιου. Ήταν ένας αγανακτισμένος πατέρας, που διέταζε τα παιδιά του να μουν στο σπίτι. Η κοκκινομάλλα αντέδρασε. Οι φακίδες της μάκρυναν, έγιναν σαν κόμματα. «Αλλά, μπαμπά, κοίτα».

Ο άντρας έκανε μερικά βήματα προστά και σύντομα ανακοίνωσε τι ακριβώς ήταν αυτό το παράξενο αντικείμενο. «Είναι ντεπόζιτο», είπε.

«Τι εννοείς;»

«Ντεπόζιτο», επανέλαβε. Ήταν ένας φαλακρός άντρας που είχε βγει με τις πιτζάμες του τσαλακωμένες από τον ύπνο. «Χρησιμοποίησαν όλα τα καύσιμά τους σ' αυτήν την έφοδο και τώρα ξεφορτώνονται το άδειο ντεπόζιτο. Κοίτα, υπάρχει κι άλλο ένα εκεί κάτω».

«Κι εκεί πέρα!»

Τα παιδιά, όντας παιδιά, έψαχναν όλα σαν τρελά σ' εκείνο το σημείο, με την ελπίδα πως θα έβρισκαν ένα άδειο ντεπόζιτο να κατεβαίνει αργά προς το έδαφος.

Το πρώτο προσγειώθηκε μ' έναν υπόκωφο γδούπο.

«Μπορούμε να το κρατήσουμε, μπαμπά;»

«Όχι». Είχε υποστεί ένα βομβαρδισμό κι ένα σοκ αυτός ο μπαμπάς, και ήταν ξεκάθαρο πως δεν ήταν και στα καλύτερά του. «Δεν μπορούμε να το κρατήσουμε».

«Γιατί όχι;»

«Θα πάω να ρωτήσω τον δικό μου μπαμπά αν εγώ μπορώ να το κρατήσω», είπε ένα άλλο κορίτσι.

«Κι εγώ επίσης».

Ακριβώς δίπλα στα χαλάσματα της Κολονίας, μια παρέα παιδιών μάζευε άδεια ντεπόζιτα, που είχαν ρίξει οι εχθροί. Ως συνήθως, εγώ μάζευα ανθρώπους. Είχα κουραστεί. Και η χρονιά δεν είχε φτάσει ακόμα ούτε καν στη μέση της.

Ο ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ

Μια καινούργια μπάλα βρέθηκε και το ποδόσφαιρο συνεχίστηκε στην οδό Χίμελ. Αυτό ήταν το καλό νέο. Το κακό νέο ήταν πως μια ομάδα του NSDAP κατευθυνόταν προς τα εκεί.

Είχαν οργώσει όλο το Μόλχινγκ, τον ένα δρόμο μετά τον άλλο, το ένα σπίτι μετά το άλλο, και τώρα στέκονταν μπροστά στο μαγαζί της φράου Ντίλερ για ένα γρήγορο τσιγάρο πριν συνεχίσουν την αποστολή τους.

Ήταν σαφές ήδη πως τ' αντιαεροπορικά καταφύγια του Μόλχινγκ δεν επαρκούσαν, αλλά αποφασίστηκε αμέσως μετά το βομβαρδισμό της Κολονίας να προστατέψουν όλο τον πληθυσμό με κάθε τρόπο. Το NSDAP επιθεωρούσε ξεχωριστά όλα τα σπίτια με σκοπό να ελεγχθεί αν τα υπόγειά τους μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για καταφύγια.

Από μακριά, τα παιδιά παρακολουθούσαν. Μπορούσαν να δουν τον καπνό από τα τσιγάρα τους.

Η Λίζελ είχε μόλις βγει έξω και πήγαινε προς τον Ρούντι και τον Τόμι. Ο Χάραλντ Μολενχάουερ είχε ξανά την μπάλα στην κατοχή του. «Τι τρέχει εκεί πέρα;»

Ο Ρούντι έβαλε τα χέρια στις τσέπες. «Το κόμμα». Ύστερα γύρισε να κοιτάξει τι έκαναν οι φίλοι του με την μπάλα στο φράχτη της φράου Χόλτσαπφελ. «Επιθεωρούν

όλα τα σπίτια και τις πολυκατοικίες».

Το στόμα της σαν να στέγνωσε ξαφνικά. «Για ποιο λόγο;»

«Δεν ξέρεις τίποτα; Πες της, Τόμι».

Ο Τόμι ένιωθε λιγάκι μπερδεμένος. «Λοιπόν, εγώ δεν ξέρω».

«Άχρηστα πλάσματα και οι δυο σας. Χρειάζονται περισσότερα αντιαεροπορικά καταφύγια».

«Τι... υπόγεια;»

«Όχι, σοφίτες. Φυσικά υπόγεια. Χριστέ μου, Λίζελ, είσαι πραγματικά ηλίθια, καλά δε λέω;» Η μπάλα είχε γυρίσει πάλι πίσω.

«Ρούντι!»

Εκείνος κλότσαγε ήδη την μπάλα, αλλά η Λίζελ έμενε ακίνητη. Πώς θα μπορούσε να ξαναγυρίσει πίσω και να μπει στο σπίτι χωρίς να δημιουργήσει υποψίες στους άλλους; Ο καπνός των τοιγάρων μπροστά στο μαγαζί της φράου Ντίλερ είχε αρχίσει να διαλύεται – το ίδιο και η ομάδα των αντρών. Πανικός κατέλαβε κάθε ίνα του κορμιού της. Ο λαιμός και το στόμα της την έγδερναν λες και είχε καταπιεί άμμο. Σκέψου κάτι, πίεσε τον εαυτό της. Έλα, Λίζελ, σκέψου, σκέψου.

Ο Ρούντι έβαλε γκολ.

Από κάπου μακριά της ακούγονταν συγχαρητήρια.

Σκέψου, Λίζελ...

Και τότε της ήρθε η ιδέα που τόσο λαχταρούσε.

Αυτό είναι, αποφάσισε, αλλά θα πρέπει να μπορέσω να το εφαρμόσω σωστά.

Την ίδια ώρα που οι ναζί προχωρούσαν κατηφορίζοντας το δρόμο, γράφοντας με μπογιά τα γράμματα LSR σε κάποιες πόρτες, η μπάλα πέρασε στον αέρα σ' ένα από τα μεγαλύτερα παιδιά, τον Κλάους Μπέρικ.

Το αγόρι γύριναγε με την μπάλα την ίδια στιγμή που έφτανε η Λίζελ, κι έπεσαν ο ένας πάνω στον άλλο με τέτοια δύναμη, που το παιχνίδι σταμάτησε την ίδια στιγμή. Ενώ η μπάλα, ακυβέρνητη, κυλούσε μακριά, όλοι οι παίκτες έτρεξαν προς το μέρος της. Η Λίζελ κρατούσε το χτυπημένο γόνατό της με το ένα χέρι και το κεφάλι της με το άλλο. Ο Κλάους Μπέρικ κρατούσε μόνο το αριστερό του καλάμι, βράζοντας από το θυμό του. «Πού είναι αυτή;» έγρουξε κι άρχισε τις απειλές.

«Θα τη σκοτώσω!» Δεν έγιναν σκοτωμοί. Έγινε κάτι χειρότερο.

Ένα καλοσυνάτο μέλος τους κόμματος είχε δει το περιστατικό και πήγε τρέχοντας προς την παρέα.

«Τι έγινε εδώ;» ρώτησε.

«Λοιπόν, αυτή είναι η μανιακή της μπάλας». Ο Κλάους έδειξε τη Λίζελ, παροτρύνοντας τον άντρα να τη βοηθήσει να σηκωθεί. Η ανάσα του, που μύριζε ακόμα καπνό από το τσιγάρο, εφόρμησε στο πρόσωπό της.

«Δε νομίζω πως είσαι σε κατάσταση να συνεχίσεις να παίζεις, κορίτσι μου», της είπε εκείνος. «Πού μένεις;»

«Είμαι μια χαρά», του απάντησε εκείνη, «πραγματικά. Μπορώ να σηκωθώ και μόνη μου». Απλά φύγε από κοντά μου, φύγε από κοντά μου!

Και τότε ο Ρούντι μπήκε στη μέση, ο αιώνιος ανακατώστρας. «Θα σε βοηθήσω εγώ να πας σπίτι σου», της είπε. Γιατί δεν μπορεί έστω για μια φορά να κοιτάξει τη δουλειά του;

«Είμαι στ' αλήθεια καλά», είπε η Λίζελ. «Απλά συνέχισε να παίζεις, Ρούντι. Μπορώ να τα καταφέρω και μόνη μου».

«Όχι, όχι». Δεν μπορούσε να τον κάνει ν' αλλάξει γνώμη. Το πείσμα του ήταν άλλο πράγμα! «Θα μου πάρει μόνο ένα-δυο λεπτά να σε πάω ως εκεί».

Έπρεπε ξανά να σκεφτεί, και ξανά τα κατάφερε. Με τον Ρούντι να τη στηρίζει για να σηκωθεί, ξανάπεσε επίτηδες

στο έδαφος, ανάσκελα αυτή τη φορά. «Θέλω τον μπαμπά μου», είπε. Πρόσεξε πως ο ουρανός ήταν εντελώς μπλε. Και δεν υπήρχε ούτε η υποψία ενός σύννεφου. «Θα πας να τον φέρεις, Ρούντι;»

«Μείνε εκεί». Φώναξε στα δεξιά του «Τόμι, πρόσεχέ τη, θα το κάνεις; Μην την αφήσεις να σηκωθεί».

Ο Τόμι δραστηριοποιήθηκε άμεσα. «Θα την προσέχω, Ρούντι». Στάθηκε από πάνω της, ενώ το ένα τικ μετά το άλλο όρμησαν στο πρόσωπό του, και προσπαθούσε να μη χαμογελάσει, και η Λίζελ είχε το βλέμμα της καρφωμένο στον άντρα από το κόμμα.

Ένα λεπτό αργότερα, ο Χανς Χούμπερμαν έσκυβε ήρεμος από πάνω της.

«Γεια, μπαμπά».

Ένα χαμόγελο απογοήτευσης διαγράφηκε στα χείλια του. «Αναρωτιόμουν πότε θα συνέβαινε».

Τη σήκωσε όρθια και τη βοήθησε να πάνε ως το σπίτι. Το παιχνίδι συνεχίστηκε, και οι ναζί είχαν ήδη φτάσει στην πόρτα ενός σπιτιού σ' ελάχιστη απόσταση από το δικό τους. Κανείς δεν απάντησε εκεί. Ο Ρούντι φώναξε ξανά.

«Θέλετε βοήθεια, χερ Χούμπερμαν;»

«Όχι, όχι, συνέχισε να παίζεις, χερ Στάινερ». Χερ Στάινερ. Δεν μπορούσες να μην αγαπήσεις τον μπαμπά της Λίζελ.

Μόλις μπήκαν μέσα, η Λίζελ του έδωσε την πληροφορία. Προσπάθησε να βρει ένα κενό ανάμεσα στη σιωπή και την απελπισία. «Μπαμπά».

«Μη μιλάς».

«Το κόμμα», ψιθύρισε. Ο μπαμπάς σταμάτησε. Πάλεψε με την ανάγκη ν' ανοίξει την πόρτα και να κοιτάξει το δρόμο. «Ελέγχουν τα υπόγεια για να φτιάξουν καταφύγια».

Την ακούμπησε κάτω. «Έξυπνο κορίτσι», είπε εκείνος, και ύστερα φώναξε τη Ρόζα.

Είχαν μόνο ένα λεπτό για να σκεφτούν πώς θα έπρεπε

ν' αντιδράσουν. Οι σκέψεις, μπερδεμένες, αλληλοσυγκρούονταν στο μυαλό τους.

«Απλά θα τον βάλουμε στο δωμάτιο της Λίζελ», πρότεινε η μαμά. «Κάτω από το κρεβάτι».

«Ακριβώς αυτό θα κάνουμε. Και τι θα γίνει αν αποφασίσουν να ψάξουν και τα δωμάτιά μας;»

«Έχεις κανένα καλύτερο σχέδιο;»

Διόρθωση: δεν είχαν ούτε ένα λεπτό μπροστά τους.

Ένα χτύπημα δυνατό σαν επτά γροθιές μαζί σφυροκόπησε την πόρτα του σπιτιού στο νούμερο 33 της οδού Χίμελ, και ήταν πια πολύ αργά για να μετακινήσουν οποιονδήποτε οπουδήποτε.

Η φωνή.

«Ανοίξτε!»

Οι χτύποι της καρδιάς τους σφυροκοπούσαν στο στήθος τους, ο ρυθμός τους ανεξέλεγκτος. Η Λίζελ προσπάθησε να φάει τη δική της μπας και κατάφερε να σταματήσει τον τρελό ρυθμό της. Η γεύση της καρδιάς της δεν ήταν και τόσο ευχάριστη.

Η Ρόζα ψιθύρισε «Ιησού, Μαρία...»

Εκείνη την ημέρα ο μπαμπάς ήταν εκείνος που στάθηκε στο ύψος των περιστάσεων. Όρμησε στην πόρτα του υπογείου κι έστειλε μια προειδοποίηση κάτω στα σκαλοπάτια. Όταν γύρισε, μίλησε γρήγορα κι αβίαστα. «Κοιτάξτε, δεν υπάρχει χρόνος για κόλπα. Θα μπορούσαμε να του αποσπάσουμε την προσοχή με εκατό διαφορετικούς τρόπους αν ήταν αλλιώς τα πράγματα, αλλά τώρα έχουμε μπροστά μας μόνο μια λύση». Κοίταξε την πόρτα κι ανακεφαλαίωσε. «Δε θα κάνουμε τίποτα».

Δεν ήταν η απάντηση που περίμενε η Ρόζα. Γούρλωσε τα μάτια της. «Τίποτα; Είσαι τρελός;» Το χτύπημα στην πόρτα επαναλήφθηκε.

Ο μπαμπάς ήταν απόλυτος. «Τίποτα. Ούτε που θα κατεβούμε εκεί κάτω – θα παραμείνουμε εντελώς αδιάφοροι».

Τα πάντα απέκτησαν έναν αργό ρυθμό. Η Ρόζα το αποδέχτηκε.

Με σφιγμένη την καρδιά από τη στενοχώρια, κούνησε το κεφάλι της και πήγε ν' ανοίξει την πόρτα.

«Λίζελ». Η φωνή του μπαμπά ήταν σαν να την είχε κόψει σε φέτες. «Απλά μείνε ήρεμη, verstehst;»

«Ναι, μπαμπά».

Προσπάθησε να συγκεντρωθεί στο πόδι της που αιμορραγούσε.

«Αχά!»

Στην πόρτα, η Ρόζα ρωτούσε ακόμα τι νόημα είχε αυτή η επίσκεψη όταν ο καλοσυνάτος άντρας από το κόμμα πρόσεξε τη Λίζελ.

«Η μανιακή του ποδοσφαίρου!» είπε χαμογελώντας. «Πώς πάει το γόνατο;» Δύσκολα μπορεί να φανταστεί κανείς έναν κεφάτο ναζί, αλλά αυτός ο άντρας σίγουρα ήταν. Μπήκε στο σπίτι κι έκανε μια κίνηση σαν να ήθελε να γονατίσει για να εξετάσει το τραύμα.

Ξέρει; σκέφτηκε η Λίζελ. Μπορεί να το μυρίσει στον αέρα πως κρύβουμε έναν Εβραίο;

Ο μπαμπάς ήρθε από το νεροχύτη μ' ένα βρεγμένο κομμάτι ύφασμα και καθάρισε μ' αυτό το γόνατο της Λίζελ. «Τσούζει;» Τ' ασημένια μάτια του ήταν γεμάτα έγνοια και γαλήνη. Ο φόβος που υπήρχε σ' αυτά θα μπορούσε εύκολα να θεωρηθεί αποτέλεσμα της ανησυχίας του για την πληγή στο πόδι του παιδιού του.

Η Ρόζα φώναξε από την κουζίνα «Δεν μπορεί να την τσούζει πολύ. Ίσως όμως της δώσει ένα μάθημα για το μέλλον».

Ο άντρας από το κόμμα στεκόταν δίπλα τους και γελούσε. «Δε νομίζω πως αυτό το κορίτσι παίρνει οποιοδήποτε μάθημα εκεί έξω, φράου...;»

«Χούμπερμαν». Το χαρτονένιο πρόσωπο ήταν συνοφρυωμένο.

«...Φράου Χούμπερμαν... Νομίζω πως εκείνη δίνει

μαθήματα στους άλλους». Χαμογέλασε στη Λίζελ. «Σ’ όλα εκείνα τ’ αγόρια. Έχω δίκιο, νεαρή μου;»

Ο μπαμπάς πίεσε το βρεγμένο ύφασμα στην πληγή και η Λίζελ μόρφασε από τον πόνο και δεν απάντησε. Τώρα ο Χανς ήταν εκείνος που μίλησε. Ζήτησε ήρεμα «συγγνώμη» από το κορίτσι για τον πόνο που του προκάλεσε.

Ακολούθησε στιγμιαία αμηχανία και σιωπή, και ύστερα ο άντρας από το κόμμα θυμήθηκε το λόγο για τον οποίο είχε έρθει. «Αν δεν έχετε αντίρρηση», εξήγησε, «είναι ανάγκη να ελέγξω το υπόγειό σας, θα μου πάρει μόνο ένα-δυο λεπτά για να δω αν είναι κατάλληλο για καταφύγιο».

Ο μπαμπάς άγγιξε για τελευταία φορά το γόνατο της Λίζελ. «Θα σου μείνει μια ωραία μελανιά στο γόνατο, Λίζελ». Προσποιήθηκε πως δεν είχε προσέξει τον άντρα που στεκόταν από πάνω τους.

«Σίγουρα. Πρώτη πόρτα δεξιά. Σας παρακαλώ να μας συγχωρήσετε την ακαταστασία».

«Δε μ’ ενοχλούν αυτά – δεν μπορεί να είναι χειρότερα από κάποια άλλα που είδα σήμερα... Αυτή εδώ;»

«Σωστά».

☞ ΤΑ ΠΙΟ ΜΕΓΑΛΑ ΣΕ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΛΕΠΤΑ ☞

ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΧΟΥΜΠΕΡΜΑΝ

Ο μπαμπάς καθόταν στο τραπέζι. Η Ρόζα

προσευχόταν στη γωνιά κουνώντας τα

χείλη της χωρίς να βγάζει ήχο. Η Λίζελ

ψηνόταν από μέσα της: το γόνατό της,

το στήθος της, οι μύες στα μπράτσα της.

Αμφιβάλλω αν ο καθένας τους είχε την

αποκοτιά να υπολογίσει τι θα έκαναν

αν το υπόγειο οριζόταν ως καταφύγιο.

Θα έπρεπε να επιβιώσουν πρώτα

από την επιθεώρησή του.

Άκουγαν τα βήματα του ναζί στο υπόγειο. Ακούστηκε ο ήχος της μεζούρας που μέτραγε το χώρο. Η Λίζελ δεν μπορούσε ν' αποδιώξει τη σκέψη του Μαξ καθισμένου πίσω από τα σκαλοπάτια, σκυφτού πάνω από το τετράδιο της ιχνογραφίας που κρατούσε σφιχτά στο στήθος του.

Ο μπαμπάς σηκώθηκε όρθιος. Κι άλλη ιδέα.

Πήγε ως το χολ και φώναξε «Όλα καλά εκεί κάτω;»

Η απάντηση ανέβηκε τα σκαλοπάτια περνώντας πάνω από τον Μαξ Φάντενμπουργκ. «Ίσως χρειαστώ ένα λεπτό ακόμα».

«Θα θέλατε ένα φλιτζάνι καφέ, ή λίγο τσάι;»

«Όχι, σας ευχαριστώ!»

Όταν ο μπαμπάς επέστρεψε, διέταξε τη Λίζελ να πάει να φέρει ένα βιβλίο και τη Ρόζα ν' αρχίσει να μαγειρεύει. Αποφάσισε πως το τελευταίο πράγμα που θα έπρεπε να κάνουν ήταν να κάθονται ένα γύρο και να δείχνουν ανήσυχοι. «Λοιπόν, έλα», είπε δυνατά, «μετακίνησέ το, Λίζελ. Δε με νοιάζει αν πονάει το γόνατό σου. Πρέπει να τελειώσεις αυτό το βιβλίο, όπως είπες».

Η Λίζελ προσπάθησε να μη χάσει την αυτοκυριαρχία της. «Ναι, μπαμπά».

«Τι περιμένεις;» Έκανε μεγάλη προσπάθεια να της κλείσει το μάτι, μπορούσε κανείς να το πει με βεβαιότητα.

Στο διάδρομο κόντεψε να πέσει επάνω στον άντρα από το κόμμα.

«Μπελάδες με τον μπαμπά σου, ε; Μη σε νοιάζει. Το ίδιο κάνω κι εγώ με τα δικά μου παιδιά».

Πήραν τους χωριστούς τους δρόμους, κι όταν η Λίζελ έφτασε στο δωμάτιό της, έκλεισε την πόρτα και γονάτισε, παρά τον πόνο που της προξένησε αυτό. Άκουσε πρώτα τη γνώμη του πως το υπόγειο ήταν πολύ ρηχό, ύστερα τα αντίο, ένα από τα οποία στάλθηκε κατά μήκος του διαδρόμου. «Αντίο, μανιακή του ποδοσφαίρου!»

Συνήλθε αμέσως και φώναξε κι εκείνη. «Auf

Wiedersehen! Αντίο!» Ο Κομιστής του ονείρου καταλάγιαζε στα χέρια της.

Σύμφωνα με τον μπαμπά, η Ρόζα έλιωσε δίπλα στη σόμπα τη στιγμή που έφυγε ο άντρας από το κόμμα. Πήραν τη Λίζελ και κατέβηκαν στο υπόγειο, μετακινώντας τα σωστά βαλμένα πανιά και τα κουτιά της μπογιάς. Ο Μαξ Φάντενμπουργκ καθόταν κάτω από τα σκαλοπάτια κρατώντας το σκουριασμένο ψαλίδι του σαν μαχαίρι. Οι μασχάλες του ήταν μούσκεμα στον ιδρώτα και οι λέξεις έπεφταν σαν πληγές από το στόμα του.

«Δε θα το χρησιμοποιούσα», είπε ήρεμα. «Είμαι...» Κράτησε το σκουριασμένο ψαλίδι επίπεδο πάνω στο μέτωπό του. «Λυπάμαι τόσο πολύ που σας έβαλα σ' αυτή τη δοκιμασία».

Ο μπαμπάς άναψε ένα τσιγάρο. Η Ρόζα του πήρε το ψαλίδι.

«Είσαι ζωντανός», του είπε. «Όλοι μας είμαστε». Ήταν πολύ αργά τώρα για συγγνώμες.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΧΑΜΟΓΕΛΟΥΣΕ ΠΟΝΗΡΑ

Μερικά λεπτά αργότερα ακούστηκε ένα δεύτερο χτύπημα στην πόρτα.

«Θεέ και Κύριε, κι άλλος!»

Η ανησυχία επανήλθε αμέσως. Ο Μαξ ξανακουκουλώθηκε.

Η Ρόζα ανέβηκε τα σκαλοπάτια του υπογείου σέρνοντας τα βήματά της, αλλά, όταν άνοιξε την πόρτα αυτή τη φορά, δεν ήταν οι ναζί. Ποιος άλλος θα ήταν; Ο Ρούντι Στάινερ. Στεκόταν στο άνοιγμα της πόρτας με τα κίτρινα μαλλιά του και με ολοφάνερα καλές προθέσεις. «Απλά ήρθα να δω πώς είναι η Λίξελ».

Όταν άκουσε τη φωνή του, η Λίξελ άρχισε ν' ανεβαίνει τα σκαλοπάτια. «Θα τα βγάλω εγώ πέρα μ' αυτόν».

«Το αγόρι της», είπε ο μπαμπάς στα κουτιά της μογοιάς. Και φύσηξε τον καπνό από το τσιγάρο του.

«Δεν είναι το αγόρι μου», αντέδρασε η Λίξελ, αλλά δεν έδειχνε θυμωμένη. Πώς να θυμώσει ύστερα από τέτοια λαχτάρα; «Ανεβαίνω επάνω επειδή η μαμά θα βάλει τις φωνές όπου να 'ναι».

«Λίξελ!»

Ήταν ήδη στο πέμπτο σκαλοπάτι. «Τι σας έλεγα;»

Όταν έφτασε στην πόρτα, ο Ρούντι χοροπηδούσε πότε στο ένα πόδι και πότε στο άλλο. «Απλά ήρθα να δω...» Σταμάτησε. «Τι είναι αυτή η μυρωδιά;» Ρούφηξε τη μύτη του. «Κάπνιζες εκεί μέσα;»

«Α. Καθόμουν με τον μπαμπά».

«Έχεις τίποτα τσιγάρα; Ίσως μπορέσουμε να πουλήσουμε μερικά».

Η Λίξελ δεν είχε διάθεση για τέτοια. Μίλησε αρκετά σιγά ώστε να μην την ακούσει η μαμά. «Δεν κλέβω από τον μπαμπά μου».

«Αλλά κλέβεις από άλλα συγκεκριμένα μέρη».

«Μίλα πιο δυνατά, δε σ' ακούνε».

Στα χείλη του Ρούντι χαράχτηκε ένα πονηρό χαμόγελο. «Βλέπεις τι κάνει το κλέψιμο; Σε γεμίζει ανησυχία».

«Λες κι εσύ δεν έχεις κλέψει ποτέ σου τίποτα».

«Ναι, αλλά εσύ βρομοκοπάς τσιγαρίλα». Ο Ρούντι είχε πάρει φόρα. «Ίσως να μην είναι μυρωδιά από τσιγάρο στο κάτω κάτω». Έσκυψε πιο κοντά και χαμογέλασε. «Αυτό που μυρίζω εγώ είναι ένας εν δυνάμει εγκληματίας. Πρέπει να κάνεις κανένα μπάνιο πότε πότε». Φώναξε στον Τόμι Μίλερ, που στεκόταν πίσω του. «Ει, Τόμι, θα σου πρότεινα να ερχόσουν κι εσύ!»

«Τι είπες;» Δώσε πίστη στον Τόμι. «Δεν ακούω τι λες!»

Ο Ρούντι κούνησε το κεφάλι του προς το μέρος της Λίξελ. «Άχρηστος».

Εκείνη άρχισε να κλείνει την πόρτα. «Άντε χάσου, Saukerl, είσαι το τελευταίο πράγμα που χρειάζομαι τώρα».

Πολύ ικανοποιημένος με τον εαυτό του, ο Ρούντι κατευθύνθηκε πάλι στο δρόμο. Στο γραμματοκιβώτιο, φάνηκε να θυμήθηκε τι ήθελε να επιβεβαιώσει ευθύς εξαρχής. Έκανε μερικά βήματα προς τα πίσω. «Alles gut, Saumensch. Η πληγή εννοώ».

Ήταν Ιούνιος. Ήταν στη Γερμανία.

Τα πάντα βρίσκονταν στο χείλος της καταστροφής.

Η Λίζελ δεν το ήξερε αυτό. Γι' αυτήν, ο Εβραίος στο υπόγειό της δεν είχε γίνει αντιληπτός, κι αυτό της έφτανε. Οι θετοί γονείς της είχαν γλιτώσει τη σύλληψη, και αυτή είχε συνεισφέρει προσωπικά τα μέγιστα και στα δυο αυτά κατορθώματα.

«Όλα είναι καλά», είπε, και σε καμιά περίπτωση δεν αναφερόταν σε κάποιον τραυματισμό στο ποδόσφαιρο.

Ήταν πολύ καλά.

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ: ΟΙ ΠΑΡΙΖΙΑΝΟΙ

Ήρθε το καλοκαίρι.

Για την κλέφτρα των βιβλίων τα πάντα πήγαιναν καλά. Για μένα ο ουρανός είχε πάρει το χρώμα των Εβραίων.

Όταν τα κορμιά τους είχαν πάψει να ψάχνουν για χαραμάδες στην πόρτα, οι ψυχές τους ανέβηκαν ψηλά. Όταν τα νύχια τους είχαν γδάρει το ξύλο και σε μερικές περιπτώσεις είχαν καρφωθεί σ' αυτό σπρωγμένα από την απόλυτη απελπισία, οι ψυχές τους έρχονταν σ' εμένα, στην αγκαλιά μου, και σκαρφαλώναμε μαζί έξω από εκείνες τις εγκαταστάσεις των ντους, πάνω στη στέγη και από εκεί πιο πάνω, στο άπειρο της αιωνιότητας. Αλλά συνέχισαν να με τροφοδοτούν. Κάθε στιγμή, κάθε λεπτό. Από το ένα ντους στο άλλο.

Ποτέ δε θα ξεχάσω την πρώτη μέρα στο Άουσβιτς, την πρώτη φορά στο Μαουτχάουζεν. Σ' αυτό το δεύτερο μέρος, καθώς περνούσε ο καιρός, τους μάξευα από τα ριζά του μεγάλου λόφου, όταν οι αποδράσεις τους στράβωναν στην πορεία. Μάξευα σπασμένα κορμιά και νεκρές ευγενικές καρδιές. Ωστόσο, εδώ ήταν καλύτερα από το θάλαμο αερίων. Κάποιους από αυτούς τους έπιασα όταν είχαν φτάσει στα

μισά της πτώσης τους. Σας έσωσα, σκεφτόμουν, κρατώντας τις ψυχές τους στον αέρα καθώς το υπόλοιπο της ύπαρξής τους –τα σαρκικά κουφάρια τους– έπεφταν με δύναμη στη γη. Όλοι τους ήταν ελαφρείς όπως οι άδειες κάψες των φουντουκιών. Ο ουρανός έμοιαζε καπνισμένος σ' εκείνα τα μέρη. Μυρωδιά καμένου πλανιόταν στην ατμόσφαιρα, σαν από αναμμένη σόμπα, αλλά έκανε πολύ κρύο.

Ριγώ όταν τα θυμάμαι – προσπαθώντας να συνειδητοποιήσω όλα αυτά που έγιναν. Φυσάω ζεστό αέρα στις χούφτες μου για να τις ζεστάνω.

Αλλά είναι δύσκολο να τις ζεστάνω όταν οι ψυχές ακόμα τρεμουλιάζουν μέσα τους. Θεέ μου.

Πάντοτε λέω αυτό το όνομα όταν το σκέφτομαι αυτό. Θεέ μου.

Δυο φορές το λέω.

Λέω το όνομά Του σε μια μάταιη προσπάθεια να καταλάβω. «Αλλά δεν είναι δική σας δουλειά να καταλάβετε». Εγώ δίνω τις απαντήσεις. Ο Θεός δε λέει ποτέ τίποτα. Νομίζετε πως είστε οι μοναδικοί που δεν τους απαντάει ποτέ; «Η δουλειά σας είναι να...» Και παύω ν' ακούω τον εαυτό μου να τ' αραδιάζει όλα αυτά, επειδή, να το θέσω ωμά, με κουράζει. Όταν αρχίζω τέτοιου είδους σκέψεις, εξαντλούμαι υπερβολικά και δεν έχω καν την πολυτέλεια να ενδώσω σ' αυτή την κούραση. Είμαι υποχρεωμένος να συνεχίσω, γιατί, παρόλο που δεν είναι η μοναδική αλήθεια για κάθε άνθρωπο πάνω στη γη, είναι η αλήθεια της πλειοψηφίας – πως ο θάνατος δεν περιμένει κανέναν άνθρωπο – κι αν πρέπει να το κάνει, συνήθως δεν περιμένει για πολύ.

Στις 23 Ιουνίου του 1942 υπήρχε μια ομάδα από Γαλλοεβραίους σε μια γερμανική φυλακή, σε πολωνικό έδαφος. Ο πρώτος που πήρα ήταν κοντά στην πόρτα, το μυαλό του έτρεχε και ύστερα άρχισε να επιβραδύνει, να επιβραδύνει... Παρακαλώ, πιστέψτε με όταν σας λέω πως σήκωσα κάθε ψυχή εκείνη την ημέρα σαν να ήταν

νεογέννητο. Ακόμα, έφτασα στο σημείο να φιλήσω μερικά αποκαμωμένα, δυστυχισμένα μάγουλα. Άκουσα τις τελευταίες τους πνιχτές κραυγές. Τις λέξεις του χαμού τους. Κοίταξα τις αγαπημένες οπτασίες τους και τους ελευθέρωσα από το φόβο τους.

Τους πήρα όλους μακριά, και αν υπήρξε ποτέ ένας χρόνος που χρειαζόμουν κάτι να με αποσπάσει, ήταν εκείνος. Σε πλήρη απομόνωση, κοίταξα τον κόσμο από πάνω. Κοίταξα τον ουρανό καθώς άλλαζε από ασημένιος σε γκριζο, στο χρώμα της βροχής. Ακόμα και τα σύννεφα προσπαθούσαν ν' απομακρυνθούν με κάθε τρόπο.

Μερικές φορές φανταζόμουν πώς μπορεί να έδειχναν όλα πάνω από τα σύννεφα, έχοντας τη γνώση πως ο ήλιος ήταν ξανθός και πως το απέραντο σύμπαν έμοιαζε με τεράστιο μπλε μάτι.

Ήταν Γάλλοι, ήταν Εβραίοι, και ήταν εσείς.

ΜΕΡΟΣ ΕΒΔΟΜΟ

ΤΟ ΠΛΗΡΕΣ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΕΞΙΚΟ ΝΤΟΥΝΤΕΝ

εμφανίζονται:

σαμπάνια και ακορντεόν – μια τριλογία – κάποιες σειρήνες
– ένας κλέφτης του ουρανού – μια πρόταση – η μακριά
πορεία προς το νταχάου – ειρήνη – ένας ηλίθιος
και μερικοί άντρες με παλτά

ΣΑΜΠΑΝΙΑ ΚΑΙ ΑΚΟΡΝΤΕΟΝ

Ήταν το καλοκαίρι του 1942, και η πόλη του Μόλχινγκ προετοιμαζόταν ήδη για το αναπόφευκτο. Μπορεί να υπήρχαν ακόμα κάποιοι που δεν ήθελαν να πιστέψουν πως η μικρή τους πόλη στα περικόρη του Μονάχου θα μπορούσε να γίνει στόχος επίθεσης, αλλά η πλειονότητα του πληθυσμού δεν είχε καμιά αμφιβολία γι' αυτό, το μόνο που δεν ήξεραν να πουν με σιγουριά ήταν το πότε. Σχεδιαγράμματα οριοθετούσαν επακριβώς τα καταφύγια, τα παράθυρα βρίσκονταν σε διαδικασία συσκότισης τα βράδια, κι όλοι ήξεραν πού βρισκόταν το κοντινότερο στο σπίτι τους υπόγειο ή κελάρι.

Για τον Χανς Χούμπερμαν, αυτή η ανησυχητική εξέλιξη που αφορούσε τον γενικότερο πληθυσμό αποτελούσε στην πραγματικότητα μια μικρή έστω μεταστροφή της τύχης του προς το καλύτερο. Στους δύσκολους καιρούς που ζούσαν, η καλή του τύχη είχε με κάποιον τρόπο βρει το δρόμο της στο πρόσωπό του κι επηρέαζε ήδη το επάγγελμά του. Εκείνοι που είχαν ρολά στα παράθυρα των σπιτιών τους βρίσκονταν στα πρόθυρα απελπισίας και προσπαθούσαν να εξασφαλίσουν τις

υπηρεσίες του το συντομότερο. Το πρόβλημα του Χανς, ωστόσο, ήταν πως το μαύρο χρώμα ήταν κυρίως χρώμα που προερχόταν από μείξη και το χρησιμοποιούσαν βασικά για να σκουραίνουν τ' άλλα χρώματα, κι αυτό είχε ως αποτέλεσμα σύντομα να εξαντληθούν τα αποθέματα που υπήρχαν και να συναντά κανείς ένα σωρό δυσκολίες για να εξασφαλίσει μια ικανοποιητική ποσότητα. Ένα από τα προσόντα του Χανς ήταν και το ταλέντο που διέθετε στη συγκεκριμένη δουλειά, καθώς ένας καλός μπογιατζής είναι υποχρεωμένος να ξέρει πολλά κόλπα. Έπαιρνε, λοιπόν, καρβουνόσκονη και την ανακάτευε με την μπογιά, και ιδού το μαύρο χρώμα – επιπλέον ήταν και φτηνός στις τιμές που χρέωνε. Υπήρχαν ένα σωρό σπίτια σ' όλες τις περιοχές του Μόλχινγκ τα παράθυρα των οποίων είχαν ήδη δεχτεί τις υπηρεσίες του και τώρα βρίσκονταν έξω από το οπτικό πεδίο του εχθρού.

Μερικές φορές η Λίξελ πήγαινε μαζί του στη δουλειά.

Κουβαλούσαν με το καρότσι τα δοχεία με τις μπογιές σε διάφορα σημεία της πόλης, και σε κάποιες από τις διαδρομές τους ένιωθαν την παρουσία της πείνας τόσο έντονη που έλεγες πως θα μπορούσαν ακόμα και να τη μυρίσουν, ενώ σ' άλλες πάλι ο πλούτος ήταν τόσο προκλητικός που τους έκανε να κουνούν με αποδοκιμασία τα κεφάλια τους. Συνέβαινε αρκετές φορές, καθώς επέστρεφαν στο σπίτι, γυναίκες που δεν είχαν τίποτε άλλο από παιδιά και φτώχεια να βγαίνουν τρέχοντας από τα σπίτια τους και να τον ικετεύουν να τους βάψει τα ρολά του παραθύρου τους.

«Φράου Χάλα, λυπάμαι, αλλά δε μου έχει περισσέψει καθόλου μαύρη μπογιά», έλεγε συνήθως, αλλά λίγο πιο κάτω το είχε ήδη μετανιώσει. Ήταν ψηλός άντρας και ο δρόμος μακρύς. «Αύριο», υποσχόταν, «θα είναι το πρώτο πράγμα που θα κάνω», κι όταν χάραζε η καινούργια μέρα, ήταν ήδη εκεί κι έβαφε τζάμπα εκείνα τα ρολά, με μοναδικό αντάλλαγμα ένα μπισκότο ή ένα ζεστό φλιτζάνι τσάι. Το προηγούμενο απόγευμα είχε ανακαλύψει έναν ακόμα τρόπο

να μετατρέπει το μπλε ή το πράσινο ή το μπεζ σε μαύρο. Ποτέ δεν τους έλεγε να σκεπάσουν τα παράθυρά τους με τις κουβέρτες που τους περίσσευαν, γιατί ήξερε πως θα τις χρειάζονταν όταν θα ερχόταν ο χειμώνας. Είχε διαδοθεί στην περιοχή η φήμη πως ήταν ικανός να βάψει τα ρολά κάποιου με μοναδική του αμοιβή μισό τσιγάρο, κι αυτός, καθισμένος στα μπροστινά σκαλοπάτια ενός σπιτιού, μοιραζόταν ένα τσιγάρο με τον ιδιοκτήτη του. Γέλια και καπνοί αναδύονταν κάθε τόσο από την κουβέντα τους λίγο πριν εκείνος προχωρήσει πιο πέρα για την επόμενη δουλειά.

Όταν έφτασε το πλήρωμα του χρόνου για να γράψει την ιστορία της, θυμάμαι ξεκάθαρα τι ακριβώς είχε πει η Λίζελ Μέμινγκερ γι' αυτό το καλοκαίρι. Πολλές από τις λέξεις έχουν ξεθωριάσει στις δεκαετίες που πέρασαν. Το χαρτί έχει υποστεί ταλαιπωρίες από την τριβή των κινήσεων στην τσέπη μου, αλλά, ακόμα, πολλές από τις προτάσεις της είναι αδύνατον να ξεχαστούν.

☞ ΕΝΑ ΜΙΚΡΟ ΔΕΙΓΜΑ ☞

ΑΠΟ ΚΑΠΟΙΕΣ ΛΕΞΕΙΣ

ΓΡΑΜΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΕΝΑ ΚΟΡΙΤΣΙ

Εκείνο το καλοκαίρι ήταν μια καινούργια αρχή, ένα καινούργιο τέλος. Όταν κοιτάζω πίσω στο τότε, θυμάμαι τα χέρια μου να γλιστρούν από την μπογιά, και τον ήχο από τα βήματα του μπαμπά στην οδό Μονάχου, και ξέρω πως ένα μικρό κομμάτι του καλοκαιριού του 1942 ανήκε σ' έναν μόνο άντρα. Ποιος άλλος θα μπορούσε να μπογιατίσει κάτι με αντάλλαγμα μισό τσιγάρο; Μόνον ο μπαμπάς, ήταν στοιχείο του χαρακτήρα του, και τον αγαπούσα και γι' αυτό.

Τις μέρες που δούλευαν μαζί εκείνος έλεγε ένα σωρό ιστορίες στη Λίζελ. Της μιλούσε κυρίως για τον Μεγάλο Πόλεμο, της έλεγε πως ο άθλιος γραφικός του χαρακτήρας

ήταν αυτός που του έσωσε τότε τη ζωή, όπως και για τη γνωριμία του με τη μαμά. Της είπε πως ήταν όμορφη κάποτε, κι όσο κι αν φαινόταν απίστευτο, πολύ ήρεμος χαρακτήρας. «Είναι δύσκολο να το πιστέψει κανείς, το ξέρω, αλλά σου ορκίζομαι πως αυτή είναι η αλήθεια». Κάθε μέρα υπήρχε μια καινούργια ιστορία, και η Λίζελ τον συγχωρούσε αν τύχαινε να της ξαναπεί την ίδια περισσότερες από μια φορές.

Σε άλλες περιπτώσεις, όταν εκείνη ονειροπολούσε, ο μπαμπάς τη σκουντούσε ελαφρά με τη βούρτσα του, στο ίδιο σημείο πάντα ανάμεσα στα μάτια. Αν λάθευε στο στόχο του και υπήρχε αρκετή μπογιά ακόμα στη βούρτσα, μια σταγόνα κατηφόριζε ανενόχλητη στο πλάι της μύτης της. Εκείνη έβαζε τα γέλια και προσπαθούσε να του ανταποδώσει τη φιλική χειρονομία, αλλά ο Χανς Χούμπερμαν ήταν σκληρός άντρας για να αφήνει αφύλακτα τα νώτα του ενόσω δούλευε. Και ήταν στη δουλειά του που ένιωθε πραγματικά ζωντανός.

Οποτεδήποτε έκαναν διάλειμμα, για να φάνε ή για να πιούνε κάτι, εκείνος της έπαιζε κάποιο κομμάτι στο ακορντεόν του, και αυτή ήταν η πιο αγαπημένη ανάμνηση της Λίζελ. Κάθε πρωί, ενώ ο μπαμπάς έσπρωχνε ή τραβούσε το καροτσάκι του με τις μπογιές, η Λίζελ μετέφερε το ακορντεόν. «Καλύτερα να ξεχάσουμε πίσω τις μπογιές», της είχε κάποτε ο Χανς, «παρά να ξεχάσουμε τη μουσική». Όταν έκαναν διάλειμμα για να φάνε, εκείνος έκοβε το ψωμί και το άλειφε με όση, ελάχιστη στην ουσία, μαρμελάδα τούς είχε απομείνει από το τελευταίο δελτίο τροφίμων. Πιο σπάνια μπορεί και να έβαζε ένα μικρό κομμάτι κρέας πάνω πάνω. Έτρωγαν μαζί καθισμένοι στα δοχεία της μπογιάς, και μασώντας ακόμα τις τελευταίες μπουκιές, ο μπαμπάς σκούπιζε τα χέρια του και ξεκούμπωνε τη θήκη του ακορντεόν.

Ψίχουλα ψωμιού έβρισκαν καταφύγιο στις ζάρες της φόρμας του. Τα λεκιασμένα με μπογιές δάχτυλά του έβρισκαν το δρόμο τους ως τα πλήκτρα και ξεκινούσαν την περιπλάνησή τους σ' αυτά ή παρέμεναν πάνω σε μια νότα για

κάποιο διάστημα. Τα μπράτσα του δούλευαν με τέχνη τη φυσούνα, δίνοντας στο όργανο τον αέρα που είχε ανάγκη ν' ανασάνει.

Η Λίζελ καθόταν με τα χέρια ανάμεσα στα γόνατά της, όσο υπήρχε ακόμα φως. Δεν ήθελε να τελειώνουν εκείνες οι μέρες κι ένιωθε πάντα απογοήτευση όταν το σκοτάδι έκανε κάποια στιγμή αισθητή την παρουσία του.

Όσον αφορούσε την ίδια τη διαδικασία του βαψίματος, το πιο ενδιαφέρον στάδιο για τη Λίζελ ήταν η ώρα της ανάμειξης. Όπως οι περισσότεροι, υπέθετε πως ο μπαμπάς της απλά έπαιρνε το καροτσάκι του, πήγαινε στο μαγαζί με τις μπογιές, ζητούσε το σωστό χρώμα κι έφευγε. Δε συνειδητοποιούσε πως οι περισσότερες μπογιές ήταν στην ουσία μια άμορφη συμπαγής μάζα που είχε το μέγεθος τούβλου. Στη συνέχεια τη στρώνανε μ' ένα άδειο μπουκάλι από σαμπάνια. (Τα μπουκάλια της σαμπάνιας, της εξηγούσε ο Χανς, ήταν ιδανικά γι' αυτή τη δουλειά, καθώς το γυαλί τους ήταν λίγο πιο παχύ από ένα συνηθισμένο μπουκάλι κρασιού.) Όταν η διαδικασία αυτή ολοκληρωνόταν, ερχόταν η σειρά της προσθήκης νερού, λευκαντικού και κόλλας, κι όπως είναι αυτονόητο, ακολουθούσε ο πολύπλοκος συνδυασμός των χρωμάτων, ώσπου να επιτευχθεί το σωστό χρώμα.

Η συστηματική γνώση του επαγγέλματός του προσέδιδε στον μπαμπά έναν αξιόλογο βαθμό σεβασμού από τους συμπολίτες του. Ήταν καλό να μοιράζονται το ψωμί και τη μουσική, αλλά ήταν επίσης καλό για τη Λίζελ να ξέρει πως εκείνος ήταν κάτι περισσότερο από ικανός στο επάγγελμά του. Η αξιοσύνη είναι πάντα ελκυστικό πράγμα γι' αυτόν που την έχει.

Ένα απόγευμα, λίγες μέρες μετά τις λεπτομερείς επεξηγήσεις του μπαμπά για την ανάμειξη των χρωμάτων, έτυχε να δουλεύουν σ' ένα από τα πιο πλούσια σπίτια ανατολικά της οδού Μονάχου. Ο μπαμπάς νωρίς το απόγευμα φώναξε κάποια στιγμή τη Λίζελ να μπει στο σπίτι.

Ετοιμάζονταν να πάνε σε μιαν άλλη δουλειά όταν εκείνη άκουσε την ασυνήθιστη ένταση της φωνής του.

Μόλις μπήκε στο σπίτι, την οδήγησε στην κουζίνα, όπου δυο ηλικιωμένες γυναίκες κι ένας άντρας κάθονταν σε λεπτοδουλεμένες, υψηλής αισθητικής καρέκλες. Οι γυναίκες ήταν καλοντυμένες. Ο άντρας είχε λευκά μαλλιά και φαβορίτες τόσο πυκνές που έμοιαζαν με φράχτες. Πάνω στο τραπέζι υπήρχαν ψηλά ποτήρια, γεμάτα μ' ένα υγρό που τριζοβολούσε.

«Λοιπόν», είπε ο άντρας, «τι περιμένουμε;»

Σήκωσε το ποτήρι του και προέτρεψε και τους άλλους να κάνουν το ίδιο.

Το απόγευμα ήταν ζεστό. Η δροσερή επιφάνεια του ποτηριού ξάφνιασε ελαφρά τη Λίζελ. Κοίταξε τον μπαμπά σαν να ζητούσε την άδειά του. Εκείνος της χαμογέλασε και είπε «Prost, Mädel – στην υγείά σου, κορίτσι». Τσούγκρισαν τα ποτήρια τους και τη στιγμή που η Λίζελ σήκωνε το δικό της ως τα χείλια της ένιωσε να την κεντρίζει η αφρώδης, υπερβολικά γλυκιά γεύση της σαμπάνιας. Η πρώτη της αντίδραση ήταν να τη φτύσει πάνω στη φόρμα του μπαμπά και ύστερα κάθισε και την παρακολουθούσε καθώς άφριζε και κυλούσε προς τα κάτω. Όλοι ξέσπασαν σε δυνατά γέλια κι ο Χανς την ενθάρρυνε να δοκιμάσει άλλη μια γουλιά. Στη δεύτερη προσπάθεια κατάφερε τουλάχιστον να την καταπιεί και ν' απολαύσει τη γεύση ενός ένδοξου ποτού. Ένιωθε υπέροχα. Οι φυσαλίδες τής έτρωγαν τη γλώσσα. Αγκύλωναν το στομάχι της. Ακόμα κι όταν έφυγαν για την επόμενη δουλειά, η ζεστασιά και το μούδιασμα που της είχε προκαλέσει η σαμπάνια κρατούσαν ακόμα.

Σέρνοντας το καρότσι, ο μπαμπάς τής είπε πως εκείνοι οι άνθρωποι ισχυρίζονταν ότι δεν είχαν λεφτά.

«Γι' αυτό τους ζήτησες να μας κεράσουν σαμπάνια;»

«Γιατί όχι;» Την κοίταξε, και ποτέ ως τότε τα μάτια του δεν έδειχναν τόσο ασημιά. «Δεν ήθελα να πιστεύεις πως οι μπουνκάλες της σαμπάνιας χρησιμοποιούνται μόνο για ν'

απλώνουμε την μπογιά». Την προειδοποίησε «Απλά μην το πεις της μαμάς. Σύμφωνα;»

«Μπορώ να το πω στον Μάξ;»

«Και βέβαια μπορείς να το πεις στον Μάξ.»

Στο υπόγειο, όταν έγραφε για τη ζωή της, η Λίζελ ορκίστηκε πως δε θα έπινε ποτέ ξανά στη ζωή της σαμπάνια, γιατί ποτέ δε θα ξανάβρισκε την εξαιρετική γεύση που είχε εκείνο το ζεστό απόγευμα του Ιουλίου.

Το ίδιο συνέβαινε και με το ακορντεόν.

Πολλές φορές ήθελε να ρωτήσει τον μπαμπά της αν θα μπορούσε να τη μάθει κι εκείνη να παίζει, αλλά με κάποιον τρόπο κάτι πάντα τη σταματούσε από το να το κάνει. Ίσως κάποια άγνωστη διαίσθηση να της έλεγε πως δε θα μπορούσε ποτέ να παίξει σαν τον Χανς Χούμπερμαν. Σίγουρα, ούτε οι πιο σπουδαίοι ακορντεονίστες του κόσμου δε θα μπορούσαν να συγκριθούν μαζί του. Δε θα μπορούσαν ποτέ να πετύχουν την αμεθόδευτη αυτοσυγκέντρωση στο πρόσωπο του μπαμπά. Ούτε να δεχτούν ένα τσιγάρο για αμοιβή, ένα τσιγάρο που θα έμενε στα χείλη τους ενώ θα έπαιζαν ακορντεόν. Και δε θα μπορούσαν ποτέ να κάνουν ένα μικρό λάθος στις νότες γελώντας την ίδια στιγμή με αυτογνωσία. Όχι με τον τρόπο που μπορούσε εκείνος.

Μερικές φορές σ' εκείνο το υπόγειο, ξυπνούσε με τη γεύση του ήχου του ακορντεόν στ' αυτιά της. Μπορούσε να νιώσει το γλυκό κάψιμο της σαμπάνιας στη γλώσσα της.

Κι άλλες φορές πάλι καθόταν με την πλάτη της ακουμπισμένη στον τοίχο, λαχταρώντας το ζεστό δάχτυλο της μπογιάς να περιπλανηθεί ακόμα μια φορά στο πλάι της μύτης της ή να νιώσει την όμοια με γυαλόχαρτο υφή των χειρών του μπαμπά της.

Αχ να μπορούσε να ξαναγίνει τόσο ανυποψίαστη, να νιώθει τόση αγάπη χωρίς να το ξέρει, μπερδεύοντάς τη με το γέλιο και το ψωμί και τη μυρωδιά της μαρμελάδας που ήταν απλωμένη πάνω του.

Ήταν η καλύτερη περίοδος της ζωής της.

Αλλά υπήρχαν κι αεροπορικοί βομβαρδισμοί κατά κύματα. Για να μην ξεχνιόμαστε.

Τολμηρή και κεφάτη, μια τριλογία ευτυχίας θα συνέχιζε να κάνει αισθητή την παρουσία της σ' όλη τη διάρκεια του καλοκαιριού κι ακόμα και μέσα στο φθινόπωρο. Και ύστερα όλα αυτά θα τέλειωναν απότομα, γιατί τη θέση της λαμπρότητας θα έπαιρναν οι δοκιμασίες που ήταν ήδη καθ' οδόν. Έρχονταν δύσκολοι καιροί.

Ο ένας πίσω από τον άλλο, σαν σε παρέλαση.

☞ Η ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 1 ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ ΝΤΟΥΝΤΕΝ ☞

Zufriedenheit – Ευτυχία:

**Προέρχεται από τη λέξη ευτυχής – το να απολαμβάνεις
ευχαρίστηση και ικανοποίηση.**

**Συναφείς λέξεις: χαρά, ευφροσύνη, το να νιώθεις τυχερός ή
ευκατάστατος.**

Η ΤΡΙΛΟΓΙΑ

Τον καιρό που η Λίζελ δούλευε ο Ρούντι το είχε ρίξει στο τρέξιμο.

Έκανε συνέχεια γύρους στο στίβο του Χούμπερτ Όβαλ, στο οικοδομικό τους τετράγωνο, και παράβγαινε μ' όλους σχεδόν από την κατηφοριά της οδού Χίμελ ως το μαγαζί της φράου Ντίλερ, με διαφορετικά σημεία εκκίνησης κάθε φορά.

Σε κάποιες περιπτώσεις που η Λίζελ βοηθούσε τη μαμά στην κουζίνα, την έβλεπε να κοιτάζει από το παράθυρο και στη συνέχεια να λέει «Τι σκαρώνει πάλι εκείνος ο Saukerl; Μ' όλο αυτό το τρέξιμο εκεί έξω».

Η Λίζελ πήγαινε κι εκείνη ως το παράθυρο και κοίταζε. «Τουλάχιστον δεν ξαναέβαψε μαύρη τη μούρη του».

«Λοιπόν, κάτι είναι κι αυτό, δε νομίζεις;»

☞ Ο ΛΟΓΟΣ ΠΟΥ ΕΤΡΕΧΕ Ο ΡΟΥΝΤΙ ☞

Στα μέσα Αυγούστου είχαν
προγραμματιστεί διάφορες αθλητικές
εκδηλώσεις στις οποίες διοργανωτής
ήταν η Χιτλερική Νεολαία,

**κι ο Ρούντι είχε βάλει στόχο
του να νικήσει σε τέσσερις αγώνες:
στα 1.500, στα 400, στα 200 και, φυσικά,
στα 100 μέτρα. Τον άρεσαν
οι καινούργιοι του αρχηγοί στη Χιτλερική Νεολαία και
ήθελε να
τους ευχαριστήσει, αλλά ήθελε επίσης να δείξει
στον παλιό του φίλο τον Φραντς Ντόιτσερ
ένα-δυο πραγματάκια.**

«Τέσσερα χρυσά μετάλλια», είπε στη Λίζελ ένα απόγευμα που εκείνη έτρεχε μαζί του στο Χούμπερτ Όβαλ. «Όπως ο Τζέσε Όουενς τότε, το '36».

«Δεν έχεις ακόμα την ίδια εμμονή μαζί του, έτσι δεν είναι;»

Τα πόδια του Ρούντι είχαν συγχρονιστεί με την ανάσα του. «Όχι πια, αλλά θα ήταν όμορφο, δε θα ήταν; Θα έπαιρναν ένα καλό μάθημα όλοι αυτοί οι μπάσταρδοι που έλεγαν πως ήμουν τρελός. Θα έβλεπαν πως δεν ήμουν καθόλου ανόητος».

«Αλλά πιστεύεις πως μπορείς πραγματικά να κερδίσεις και τους τέσσερις αγώνες;»

Μείωσαν ταχύτητα σταματώντας στο τέλος ενός διαδρόμου, κι ο Ρούντι έβαλε τα χέρια του στα λαγόνια του. «Πρέπει να τους κερδίσω».

Για έξι εβδομάδες προπονούνταν, κι όταν έφτασε η ημέρα των αγώνων, στα μέσα Αυγούστου, ήταν μια μέρα ηλιόλουστη, ζεστή κι ανέφελη. Το γρασίδι κατακλύστηκε από νεολαίους του Χίτλερ, γονείς και πληθώρα αρχηγών με καφέ πουκάμισα. Ο Ρούντι Στάνινερ βρισκόταν στο αποκορύφωμα της αγωνίας του.

«Κοίτα», έδειξε κάπου με το δάχτυλο. «Εκεί πέρα είναι ο Ντόιτσερ».

Ανάμεσα στο πλήθος των θεατών, το ξανθό ιδεώδες, σύμφωνα με τα πρότυπα της Χιτλερικής Νεολαίας, έδινε

οδηγίες σε δυο μέλη του τμήματός του. Εκείνοι κουνούσαν καταφατικά τα κεφάλια τους και κάπου κάπου τεντώνονταν. Ο ένας από τους δυο σκίαζε τα μάτια του προστατεύοντάς τα από τον ήλιο με μια κίνηση που έμοιαζε με χαιρετισμό.

«Θέλεις να του πεις ένα γεια;» τον ρώτησε η Λίζελ.

«Όχι, ευχαριστώ. Θα το κάνω αργότερα». Όταν θα έχω νικήσει.

Οι συγκεκριμένες λέξεις δεν ειπώθηκαν, αλλά ήταν αναμφισβήτητα εκεί, κάπου ανάμεσα στα μπλε μάτια του Ρούντι και στα συμβουλευτικά χέρια του Ντόιτσερ.

Στο χώρο του στίβου διεξαγόταν μια υποχρεωτική παρέλαση. Ο ύμνος.

Χάιλ Χίτλερ.

Μόνο τότε μπορούσαν ν' αρχίσουν.

Όταν η ηλικιακή ομάδα του Ρούντι κλήθηκε για τα χίλια πεντακόσια μέτρα, η Λίζελ του ευχήθηκε καλή τύχη με τον τυπικό γερμανικό τρόπο. «Hals und Beinbruch, Saukerl!». Δηλαδή του είπε να σπάσει το λαιμό και το πόδι του.

Τ' αγόρια συγκεντρώθηκαν στην απέναντι πλευρά του κυκλικού στίβου. Μερικά τεντώνονταν, άλλα αυτοσυγκεντρώνονταν και τα υπόλοιπα βρίσκονταν εκεί επειδή ήταν αναγκασμένα να είναι εκεί.

Δίπλα στη Λίζελ καθόταν η μητέρα του Ρούντι, η Μπάρμπαρα, με τα μικρότερα παιδιά της. Μια λεπτή κουβέρτα ξεχειλίζει από παιδιά και πατημένο γρασίδι. «Βλέπετε τον Ρούντι;» τα ρώτησε.

«Είναι εκείνος τέρμα αριστερά». Η Μπάρμπαρα Στάινερ ήταν μια καλοσυνάτη γυναίκα με πάντα καλοχτενισμένα μαλλιά.

«Πού;» ρώτησε ένα από τα κορίτσια. Ίσως η Μπετίνα, η πιο μικρή. «Δεν μπορώ να τον ξεχωρίσω».

«Εκείνος ο τελευταίος. Όχι, όχι εκεί. Εκεί».

Βρίσκονταν ακόμα στη διαδικασία αναγνώρισης όταν το όπλο του αφέτη εξέπεμψε καπνό και ήχο. Οι μικροί Στάινερ όρμησαν στο κυγκλίδωμα του σταδίου.

Στον πρώτο γύρο προπορευόταν μια ομάδα από επτά αγόρια. Στον δεύτερο μειώθηκαν στα πέντε και στον επόμενο στα τέσσερα. Ο Ρούντι ήταν πάντα τέταρτος σ' όλους τους γύρους εκτός από τον τελευταίο. Ένας άντρας στα δεξιά τους σχολίαζε πως το αγόρι που ήταν δεύτερο ήταν σαφέστατα το καλύτερο. Ήταν το πιο ψηλό. «Περίμενε», είπε στην αμήχανη γυναίκα του. «Στα διακόσια μέτρα που έχουν απομείνει, θα αποσπαστεί». Ο άντρας έκανε λάθος.

Ένας γιγαντώσωμος αξιωματικός με καφέ πουκάμισο πληροφόρησε την ομάδα πως είχε μείνει μόνο ένας γύρος. Αυτός σίγουρα δεν υπέφερε από έλλειψη τροφίμων λόγω του συστήματος των δελτίων. Φώναξε την ώρα που η ομάδα η οποία προηγούνταν μπήκε στην τελική ευθεία και δεν ήταν το δεύτερο αγόρι εκείνο που ανέπτυξε ταχύτητα, αλλά το τέταρτο. Και ήταν διακόσια μέτρα μπροστά.

Ο Ρούντι έτρεχε.

Δε γύρισε σε καμιά περίπτωση να κοιτάξει πίσω του.

Σαν ελαστικό σχοινί, επιμήκυνε την απόστασή του από τους άλλους, και η σκέψη πως θα μπορούσε να τον κερδίσει κάποιος άλλος τον εγκατέλειψε εντελώς. Οι τρεις δρομείς πίσω του αγωνίζονταν για τις επόμενες θέσεις. Στην τελική ευθεία, δεν έβλεπες τίποτε άλλο από ξανθά μαλλιά κι ένα αγόρι που έτρεχε πολύ πιο μπροστά απ' όλους και που, όταν έκοψε το νήμα, δε σταμάτησε. Δε σήκωσε ψηλά το χέρι του. Δεν έσκυψε καν για να ξαναβρεί την ανάσα του. Απλά έκανε άλλα είκοσι μέτρα περπατώντας και στη συνέχεια γύρισε και κοίταξε πίσω του τους άλλους, που εκείνη την ώρα έφταναν στο τέρμα.

Γυρνώντας πίσω στην οικογένειά του, συναντήθηκε πρώτα με τους αρχηγούς του τμήματός του και στη συνέχεια με τον Φραντς Ντόιτσερ. Έγνεψαν γεια με το κεφάλι.

«Στάινερ».

«Ντόιτσερ».

«Απ' ό,τι βλέπω, όλοι αυτοί οι αγώνες δρόμου που σ' ανάγκαζα να κάνεις σου βγήκαν σε καλό, ε;»

«Έτσι φαίνεται».

Δε θα χαμογελούσε μέχρι να κερδίσει και τις τέσσερις κούρσες.

☞ ΜΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΗ ΜΝΕΙΑ ☞

Τώρα πια ο Ρούντι δεν αναγνωριζόταν απλώς ως καλός μαθητής στο σχολείο. Ήταν και προικισμένος αθλητής.

Η Λίζελ έπαιρνε μέρος στα τετρακόσια μέτρα των κοριτσιών. Ήρθε έβδομη, και στη συνέχεια τέταρτη στον προημιτελικό. Το μόνο που μπορούσε να δει καθώς έτρεχε ήταν τους ιγνυακούς τένοντες των ποδιών και τις κοτσίδες των κοριτσιών που έτρεχαν μπροστά της. Στο άλμα εις μήκος απόλαυσε την άμμο που μαζεύτηκε γύρω από τα πόδια της περισσότερο απ' ό,τι την επίδοση που είχε πετύχει, κι ούτε και η σφαιροβολία ήταν από τις καλύτερες στιγμές της. Αυτή η μέρα συνειδητοποίησε πως ανήκε αποκλειστικά στον Ρούντι.

Στον τελικό των τετρακοσίων μέτρων ήταν επικεφαλής από την αρχή μέχρι το τέλος της κούρσας, και κέρδισε τα διακόσια οριακά.

«Κουράστηκες;» τον ρώτησε η Λίζελ. Είχε φτάσει απόγευμα πια.

«Όχι βέβαια». Ανάσαινε λαχανιασμένα και τέντωνε τις γάμπες του. «Saumensch, τι είναι αυτά που λες; Σαν πολύ δε μας κάνεις την έξυπνη;»

Όταν ανακοινώθηκε ο προημιτελικός των εκατό μέτρων, εκείνος σηκώθηκε αργά όρθιος κι ακολούθησε τους εφήβους που πήγαιναν προς το κουλουάρ. Η Λίζελ τον ακολούθησε. «Ει, Ρούντι». Τον τράβηξε από το μανίκι του πουκαμίσου του. «Καλή τύχη».

«Δεν είμαι κουρασμένος», της είπε.

«Το ξέρω».

Της έκλεισε το μάτι. Ήταν κουρασμένος.

Στον προημιτελικό, ο Ρούντι επιβράδυνε και τερμάτισε δεύτερος, κι έπειτα από δέκα λεπτά, στη διάρκεια των οποίων διεξάχθηκαν άλλες διαδρομές, ήρθε η ώρα του τελικού. Δυο από τ' αγόρια που έπαιρναν μέρος έδειχναν υπέροχα, και η Λίζελ ένιωσε ένα τράβηγμα στο στομάχι της από το φόβο πως ο Ρούντι δε θα μπορούσε να κερδίσει αυτόν τον αγώνα. Ο Τόμι Μίλερ, ο οποίος είχε τερματίσει δεύτερος από το τέλος στον δικό του προκριματικό αγώνα, στεκόταν μαζί της στο κιγκλίδωμα του σταδίου. «Θα τον κερδίσει», την πληροφόρησε.

«Το ξέρω».

Όχι, δεν πρόκειται.

Όταν οι φιναλίστ έφτασαν στην αφετηρία, ο Ρούντι γονάτισε κι άρχισε να σκάβει τρύπες με τα χέρια του. Ένας φαλακρός ναζί δεν έχασε καιρό και πήγε προς το μέρος του για να του πει να πάψει να το κάνει. Η Λίζελ έβλεπε το ενήλικο δάχτυλο να δείχνει, και μπορούσε ακόμα να δει και το χώμα που έπεφτε καθώς ο Ρούντι τίναζε τα χέρια του.

Όταν τους φώναξαν να κάνουν ένα βήμα μπροστά, η Λίζελ έσφιξε ακόμα περισσότερο το κιγκλίδωμα. Ένα από τα αγόρια έκανε άκυρη εκκίνηση· το όπλο εκπυρσοκρότησε δυο φορές. Ήταν ο Ρούντι. Ξανά, ο αξιωματικός τού τα έψαλε και το αγόρι κούνησε το κεφάλι του. Άλλο ένα λάθος και θα τον απέβαλλαν από τους αγώνες.

Πήραν θέση για δεύτερη φορά, η Λίζελ παρακολουθούσε με απόλυτη αυτοσυγκέντρωση και στα πρώτα λίγα δευτερόλεπτα δεν μπορούσε να πιστέψει αυτό που έβλεπε. Καταγράφηκε άλλη μια άκυρη εκκίνηση και ήταν ο ίδιος αθλητής που την είχε κάνει. Μπροστά της, δημιούργησε με τη φαντασία της μια εξαιρετική κούρσα, στην οποία ο Ρούντι είχε μεν μείνει πίσω αλλά στα τελευταία δέκα μέτρα ήρθε πρώτος και νίκησε. Αυτό που πραγματικά είδε, ωστόσο, ήταν ο αποκλεισμός του Ρούντι. Οδηγήθηκε στην άκρη του διαδρόμου και τον ανάγκασαν να παραμείνει εκεί, μόνος του, καθώς τα υπόλοιπα αγόρια έκαναν ένα βήμα

μπροστά. Έλαβαν θέσεις και ο αγώνας ξεκίνησε.

Ένα αγόρι με καστανά μαλλιά στο χρώμα της σκουριάς και μεγάλο διασκελισμό νίκησε τερματίζοντας πέντε τουλάχιστον μέτρα πιο μπροστά από τους άλλους.

Ο Ρούντι παρέμεινε εκεί που ήταν.

Αργότερα, όταν η μέρα έφτασε στο τέλος της κι ο ήλιος έφυγε από την οδό Χίμελ, η Λίζελ κάθισε με το φίλο της στο δρομάκι που έβγαζε στο σπίτι της.

Μίλησαν για στιδήποτε άλλο, από το πρόσωπο του Φραντς Ντόιτσερ μετά τα χίλια πεντακόσια μέτρα μέχρι ένα από τα εντεκάχρονα κορίτσια που είχε ένα ξέσπασμα οργής όταν έχασε στο δίσκο.

Πριν πάνε στο σπίτι του ο καθένας, η φωνή του Ρούντι κατάφερε να πει στη Λίζελ την αλήθεια. Για κάποιο διάστημα κάθισε στον ώμο της, αλλά ύστερα από κάποιες σκέψεις έφτασε μέχρι το αντί της.

☞ Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΡΟΥΝΤΙ ☞

«Το έκανα επίτηδες».

Όταν η εξομολόγηση καταγράφηκε, η Λίζελ έθεσε τη μόνη διαθέσιμη ερώτηση που είχε να κάνει.

«Αλλά γιατί, Ρούντι; Γιατί το έκανες αυτό;»

Στεκόταν με το ένα χέρι στο γοφό του και δεν της απάντησε. Δεν υπήρχε τίποτε άλλο από το γνωστό του χαμόγελο κι ένα αργό βάδισμα που τον οδήγησε τεμπέλικα στο σπίτι του. Δεν ξαναμίλησαν ποτέ γι' αυτό.

Από τη μεριά της, η Λίζελ συχνά αναρωτιόταν ποια θα μπορούσε να είναι η απάντηση του Ρούντι αν τον είχε πιάσει. Ίσως τα τρία μετάλλια που είχε κερδίσει να είχαν δείξει στους άλλους αυτό που ήθελε να τους δείξει, ή ίσως φοβόταν πως θα έχανε την τελευταία κούρσα. Στο τέλος, η μόνη εξήγηση που επέτρεψε στον εαυτό της να ακούσει ήταν μια εσωτερική εφηβική φωνή.

«Επειδή δεν είναι ο Τζέσε Όουενς».

Μόνον όταν σηκώθηκε να φύγει πρόσεξε τα τρία επίχρυσα μετάλλια αφημένα δίπλα της. Χτύπησε την πόρτα των Στάινερ κι έκανε μια κίνηση να του τα δώσει. «Ξέχασες αυτά».

«Όχι, δεν τα ξέχασα». Έκλεισε την πόρτα και η Λίζελ πήρε τα μετάλλια σίτι της. Κατέβηκε κρατώντας τα στο υπόγειο και διηγήθηκε τα πάντα στον Μαξ για το φίλο της τον Ρούντι Στάινερ.

«Είναι πραγματικά ανόητος», κατέληξε.

«Προφανέστατα», συμφώνησε μαζί της ο Μαξ, αλλά αμφιβάλλω πως ξεγελάστηκε.

Και οι δυο τους έπεσαν ύστερα με τα μούτρα στη δουλειά, ο Μαξ στο τετράδιο ιχνογραφίας του και η Λίζελ στον *Κομιστή του ονείρου*. Ήταν στα τελευταία κεφάλαια του μυθιστορήματος, εκεί όπου ο νεαρός παπάς αρχίζει να αμφιβάλλει για την πίστη του μετά τη συνάντησή του με μια παράξενη κομψή γυναίκα.

Όταν ακούμπησε το βιβλίο μπρούμυτα στα γόνατά της, ο Μαξ τη ρώτησε πότε πίστευε πως θα το τελείωνε.

«Σε λίγες μέρες το πολύ».

«Και τότε θ' αρχίσεις καινούργιο;»

Η κλέφτρα των βιβλίων κοίταξε το ταβάνι του υπογείου. «Ίσως, Μαξ». Έκλεισε το βιβλίο κι έγειρε πίσω. «Αν είμαι τυχερή».

☞ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΒΙΒΛΙΟ ☞

**Δεν είναι το Πλήρες Λεξικό
και Αντιλεξικό Ντούντεν,
όπως θα περιμένατε.**

Όχι, το λεξικό θα παρουσιαστεί στο τέλος αυτής της μικρής τριλογίας, κι εδώ είναι μόνο η δεύτερη συνέχεια. Είναι το κεφάλαιο όπου η Λίζελ τελειώνει το βιβλίο *Ο κομιστής του ονείρου* και κλέβει μια ιστορία που έχει τον τίτλο *Ένα τραγούδι στο σκοτάδι*. Όπως πάντα, το πήρε από

το σπίτι του δημάρχου. Η μόνη διαφορά ήταν πως αυτή τη φορά έκανε τη διαδρομή ως το πάνω μέρος της πόλης μόνη της. Δεν είχε τον Ρούντι μαζί της εκείνη την ημέρα.

Ήταν ένα πρωινό πλούσιο σε ήλιο κι αφρισμένα σύννεφα.

Η Λίζελ στεκόταν μπροστά στη βιβλιοθήκη του δημάρχου με ακόρεστη απληστία στα δάχτυλα και τίτλους βιβλίων στα χείλια. Ένωθε αρκετά άνετα αυτή τη φορά με την ευκαιρία που της είχε δοθεί να διατρέξει με τα δάχτυλά της όλο το μήκος των ραφιών –μια σύντομη επανάληψη από την πρώτη επίσκεψή της στο συγκεκριμένο δωμάτιο– και ψιθύρισε πολλούς από τους τίτλους καθώς περνούσε από μπροστά τους.

Κάτω από την κερασιά. Ο δέκατος υπολογαγός.

Όπως ήταν αναμενόμενο, πολλοί από τους τίτλους την έβαζαν σε πειρασμό, αλλά, έπειτα από ένα ολόκληρο λεπτό ή ίσως δύο στο δωμάτιο, καταστάλαξε στο *Ένα τραγούδι στο σκοτάδι*, πιθανότατα γιατί το βιβλίο ήταν πράσινο και μέχρι τώρα δεν είχε στην κατοχή της ένα βιβλίο μ' αυτό το χρώμα. Τα εγχάρακτα γράμματα στο εξώφυλλο ήταν λευκά, και υπήρχε μια βινιέτα, ένα μικρό φλάουτο ανάμεσα στον τίτλο και στο όνομα του συγγραφέα. Σκαρφάλωσε στο παράθυρο κουβαλώντας το μαζί της, κι έφυγε στέλνοντας ευχαριστίες την ώρα που έβγαινε από το δωμάτιο.

Χωρίς τον Ρούντι, ένωθε ως ένα βαθμό την απουσία του, αλλά αυτό το συγκεκριμένο πρωινό, για κάποιο λόγο, η κλέφτρα των βιβλίων ήταν ευτυχισμένη που ήταν μόνη της. Καταπιάστηκε με το διάβασμα του βιβλίου πλάι στον ποταμό Άμπερ, αρκετά μακριά από το περιστασιακό επιτελείο του Βίκτορ Χέμελ και την παλιά ομάδα των ταραχοποιών του Άρτουρ Μπεργκ. Κανείς δεν ήρθε, κανείς δεν τη διέκοψε, και η Λίζελ διάβασε τέσσερα από τα πολύ μικρά κεφάλαια του βιβλίου *Ένα τραγούδι στο σκοτάδι*, κι αυτό την έκανε να νιώσει ευτυχισμένη.

Ήταν η ευχαρίστηση και η ικανοποίηση. Μιας καλής

κλειψιάς.

Μια εβδομάδα αργότερα, η τριλογία της ευτυχίας ολοκληρώθηκε.

Τις τελευταίες μέρες του Αυγούστου έφτασε ή, για να είμαστε πιο ακριβείς, έγινε αντιληπτό ένα δώρο.

Ήταν αργά το απόγευμα. Η Λίζελ παρακολουθούσε την Κριστίνα Μίλερ να κάνει σχοινάκι στην οδό Χίμελ. Ο Ρούντι Στάινερ κόντεψε να ντεραπάρει όταν σταμάτησε απότομα μπροστά της με το ποδήλατο του αδερφού του. «Έχεις λίγο χρόνο;» τη ρώτησε.

Εκείνη σήκωσε αδιάφορα τους ώμους της. «Για τι πράγμα;»

«Νομίζω, το καλύτερο που θα μπορούσες να κάνεις θα ήταν να έρθεις μαζί μου». Πέταξε κάτω το ποδήλατο και πήγε να πάρει το άλλο από το σπίτι. Μπροστά της, η Λίζελ έβλεπε το πετάλι να γυρίζει μόνο του.

Ανέβηκαν με τα ποδήλατα ως την Γκράντε Στράσε, όπου ο Ρούντι σταμάτησε και περίμενε.

«Λοιπόν», τον ρώτησε η Λίζελ, «τι τρέχει;»

Ο Ρούντι έδειξε κάπου με το δάχτυλό του. «Κοίτα καλύτερα».

Σταδιακά, πήγαν με τα ποδήλατά τους σ' ένα καλύτερο σημείο, πίσω από μια μπλε ερυθρελάτη. Μέσα από τα αγκαθωτά κλαδιά, η Λίζελ πρόσεξε το κλειστό παράθυρο και στη συνέχεια το αντικείμενο που ήταν ακουμπισμένο πάνω στο τζάμι.

«Είναι εκείνο;»

Ο Ρούντι κούνησε καταφατικά το κεφάλι του.

Συζήτησαν το επίμαχο θέμα για αρκετά λεπτά πριν συμφωνήσουν τι έπρεπε να γίνει. Είχε ολοφάνερα τοποθετηθεί εκεί σκόπιμα, αλλά, κι αν ακόμα ήταν παγίδα, άξιζε τον κόπο να το κάνουν.

Ανάμεσα από τα εύθρυπτα μπλε κλαδιά, η Λίζελ είπε «Μια κλέφτρα βιβλίων θα μπορούσε να το κάνει».

Άφησε το ποδήλατο να πέσει, έκανε μια επισκόπηση

του δρόμου και διέσχισε την αυλή. Οι σκιές από τα σύννεφα είχαν θαφτεί στο μισοσκότεινο γρασίδι. Ήταν τρύπες για να πέσουν μέσα ή επιπλέον σκοτάδι για να κρυφτούν σ' αυτό; Η φαντασία της την έστειλε να γλιστρήσει μέσα σ' αυτές τις τρύπες στα μοχθηρά νύχια του ίδιου του δημάρχου. Αν μη τι άλλο, εκείνες οι σκέψεις την αποσπούσαν κι έφτασε στο παράθυρο ακόμα πιο γρήγορα απ' ό,τι ήλπιζε.

Ήταν ξανά σαν τον Άνθρωπο που σφύριζε.

Τα νεύρα της άγγιζαν ελαφρά τις παλάμες της.

Μικρά ρυάκια ιδρώτα εφορμούσαν κατά κύματα στις μασχάλες της.

Όταν σήκωσε το κεφάλι της, μπόρεσε να διαβάσει τον τίτλο. *Το Πλήρες Ερμηνευτικό Λεξικό και Αντιλεξικό Ντούντεν*. Γρήγορα, στράφηκε στον Ρούντι και μισοτρώγοντας τις λέξεις είπε «Είναι ένα λεξικό». Εκείνος σήκωσε αδιάφορα τους ώμους του κι άπλωσε τα χέρια του.

Εκείνη εργάστηκε μεθοδικά, ανεβάζοντας αθόρυβα το παράθυρο προς τα πάνω, ενώ αναρωτιόταν πώς θα φαινόταν όλα αυτά μέσα από το σπίτι. Με τη φαντασία της προσπάθησε να μαντέψει την εικόνα που εμφάνιζε το χέρι της της κλέφτρας καθώς σηκωνόταν ψηλά κι άνοιγε το παράθυρο μέχρι να πέσει το βιβλίο. Έμοιαζε να παραδίνεται αργά, σαν δέντρο που πέφτει.

Το έπιασε.

Δεν ακούστηκε σχεδόν κανένας ήχος ή φασαρία από πουθενά.

Το βιβλίο απλά έγειρε προς το μέρος της κι εκείνη το έπιασε με το ελεύθερο χέρι της. Έκλεισε ακόμα και το παράθυρο, όμορφα κι απαλά, και ύστερα γύρισε και πήρε ξανά το δρόμο του γυρισμού μέσα από τις λακκούβες που σχημάτιζαν τα σύννεφα.

«Όμορφη δουλειά», είπε ο Ρούντι την ώρα που της έδινε το ποδήλατο.

«Σ' ευχαριστώ».

Πήγαν με τα ποδήλατά τους προς τη γωνία, όπου

συνειδητοποιήσαν πόσο σημαντική ήταν εκείνη η μέρα. Η Λίζελ ήξερε. Ήταν ξανά εκείνο το συναίσθημα, πως κάποιος την παρακολουθούσε. Μια φωνή ήταν σαν να πατούσε γρήγορα πετάλι μέσα της. Δυο γύροι ακόμα.

Κοίτα στο παράθυρο. Κοίτα στο παράθυρο. Εξαναγκάστηκε.

Σαν φαγούρα που ζητάει τη βοήθεια του νυχιού, ένωσε έντονη την επιθυμία να σταματήσει.

Κατέβηκε από το ποδήλατο και γύρισε ν' αντικρίσει το σπίτι του δημάρχου και το παράθυρο της βιβλιοθήκης, και τότε την είδε. Σίγουρα, θα έπρεπε να το ξέρει πως αυτό θα μπορούσε να συμβεί, αλλά δεν κατάφερε να κρύψει την έκπληξή της όταν είδε τη γυναίκα του δημάρχου να στέκεται πίσω από το τζάμι. Ήταν σαν να μπορούσες να δεις μέσα από αυτήν, αλλά βρισκόταν σίγουρα εκεί. Τα φουντωτά μαλλιά της ήταν φουντωτά όπως πάντα, τα πληγωμένα μάτια της, το στόμα και η έκφρασή της πρόβαλλαν, σε κοινή τώρα θέα.

Πολύ αργά, σήκωσε το χέρι της προς την κλέφτρα των βιβλίων στο δρόμο. Μια χειρονομία συνώνυμη της ακινησίας.

Στην κατάσταση του σοκ που βρισκόταν, η Λίζελ δεν είπε τίποτα στον Ρούντι, αλλά ούτε και στον ίδιο της τον εαυτό. Το μόνο που έκανε ήταν να σταματήσει και να σηκώσει το χέρι της για ν' ανταποδώσει το χαιρετισμό στη γυναίκα του δημάρχου, στο παράθυρο.

☞ Η ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 2 ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ ΝΤΟΥΝΤΕΝ ☞

Verzeihung – Συγχώρεση: Να σταματά κανείς να νιώθει θυμό, έχθρα ή αγανάκτηση.

Συναφερίς λέξεις: άφεση αμαρτιών, αθώωση, οίκτος.

Στο δρόμο για το σπίτι, σταμάτησαν στη γέφυρα για να περιεργαστούν το μεγάλο βαρύ μαύρο βιβλίο. Καθώς ο Ρούντι γύριζε τις σελίδες, έπεσε πάνω σ' ένα γράμμα. Το πήρε και κοίταξε αργά προς το μέρος της κλέφτρας των

βιβλίων. «Έχει πάνω του τ' όνομά σου».

Το ποτάμι κυλούσε.

Η Λίτζελ πήρε το χαρτί.

☞ ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ☞

Αγαπητή Λίτζελ, Το ξέρω πως με βρίσκεις αξιοθρήνητη και απεχθή –κοίτα στο λεξικό αυτή τη λέξη αν δεν ξέρεις την έννοιά της–, αλλά θα πρέπει να σου πω πως δεν είμαι τόσο ανόητη ώστε να μη βλέπω τις πατημασιές σου στη βιβλιοθήκη. Όταν πρόσεξα την εξαφάνιση του πρώτου βιβλίου, σκέφτηκα πως απλά το είχα βάλει σε άλλη θέση, αλλά μετά είδα το περίγραμμα κάποιων πατημασιών στο πάτωμα εκεί που έπεφτε το φως του ήλιου.

Αυτό μ' έκανε να χαμογελάσω.

Ήμουν ευτυχής που πήρες ό,τι ήταν δικαιωματικά δικό σου. Ύστερα έκανα το λάθος να σκεφτώ πως μ' αυτό θα τέλειωνε η ιστορία.

Όταν ξαναγύρισες, θα έπρεπε να νιώσω θυμό, μα δεν τα κατάφερα. Μπόρεσα να σ' ακούσω στην τελευταία επίσκεψή σου, μα αποφάσισα να σ' αφήσω στην ησυχία σου. Κάθε φορά έπαιρνες ένα μόνο βιβλίο, και θα χρειάζονταν χίλιες ακόμα επισκέψεις ώσπου να πάρεις όλα τα βιβλία. Η μόνη μου ελπίδα είναι πως μια μέρα θα χτυπήσεις την εξώπορτα και θα μπεις στη βιβλιοθήκη με πιο πολιτισμένο τρόπο.

Γι' άλλη μια φορά, λυπάμαι που δεν μπορούσαμε να κρατήσουμε τη θετή σου μητέρα στη δούλεψή μας.

Τελειώνοντας, ελπίζω να βρεις αυτό το ερμηνευτικό λεξικό και αντιλεξικό χρήσιμο καθώς θα διαβάζεις τα κλεμμένα βιβλία σου.

Ειλικρινά δική σου, Ίλσα Χέρμαν

«Το καλύτερο που έχουμε να κάνουμε είναι να πάμε στο σπίτι», πρότεινε ο Ρούντι, αλλά η Λίτζελ δεν ήθελε να τον ακολουθήσει.

«Μπορείς να με περιμένεις δέκα λεπτά εδώ;»
«Φυσικά».

Η Λίζελ ανηφόρισε πάλι με κόπο την Γκράντε Στράσε και κάθισε στο γνωστό έδαφος της εξώπορτας. Το βιβλίο είχε μείνει στον Ρούντι, αλλά εκείνη κρατούσε το γράμμα κι έτριβε τα δάχτυλά της στο διπλωμένο χαρτί καθώς τα σκαλοπάτια όλο και βάραιναν γύρω της. Προσπάθησε τέσσερις φορές να χτυπήσει την πόρτα που τόσο τη φόβιζε, αλλά δεν κατόρθωσε να πείσει τον εαυτό της να το κάνει. Το περισσότερο που μπορούσε να καταφέρει ήταν να ακουμπήσει τις κλειδώσεις της απαλά στη ζεστασιά του ξύλου.

Ξανά, ήρθε και τη βρήκε εκεί ο αδερφός της, από τη βάση των σκαλοπατιών. Το γόνατό του κόντευε να θεραπευτεί εντελώς και της είπε «Άντε, Λίζελ, χτύπα την πόρτα».

Καθώς πραγματοποιούσε τη δεύτερη απόδρασή της, μπόρεσε να δει την απόμακρη φιγούρα του Ρούντι στη γέφυρα. Ο αέρας της ανακάτευε τα μαλλιά. Τα πόδια της γυρνούσαν με δύναμη τα πετάλια. Η Λίζελ Μέμινγκερ είχε κάνει κάτι παράνομο.

Κι αυτό δεν ήταν η δράκα των βιβλίων που είχε κλέψει από ένα ανοιχτό παράθυρο.

Θα έπρεπε να έχεις χτυπήσει την πόρτα, σκέφτηκε, και παρόλο που ένιωθε μέσα της έντονα την αίσθηση ενοχής, υπήρχε επίσης κι ένα ίχνος παιδιάστικου γέλιου.

Καθώς πατούσε πετάλι, προσπαθούσε να πει κάτι στον εαυτό της.

Δεν το αξίζεις να νιώθεις τόσο ευτυχισμένη, Λίζελ. Πραγματικά δεν το αξίζεις.

Μπορεί ένας άνθρωπος να κλέψει ευτυχία; Ή είναι απλά ένα ακόμη εσωτερικό, καταχθόνιο ανθρώπινο τέχνασμα;

Η Λίζελ ανασήκωσε αδιάφορα τους ώμους της ως απάντηση στις σκέψεις της. Διέσχισε τη γέφυρα και είπε στον

Ρούντι να βιαστεί και να μην ξεχάσει το βιβλίο.

Γύρισαν σπίτια τους πάνω σε σκουριασμένα ποδήλατα.

Πήγαν καβαλικεύοντας τα ποδήλατά τους δυο μίλια πιο πέρα, από το καλοκαίρι στο φθινόπωρο, και από μια ήρεμη νύχτα στη θορυβώδη ανάσα του βομβαρδισμού του Μονάχου.

Ο ΗΧΟΣ ΤΩΝ ΣΕΙΡΗΝΩΝ

Ο Χανς, με το μικρό χρηματικό ποσό που είχε συγκεντρώσει από τα διάφορα βαψίματα το καλοκαίρι, έφερε σπίτι ένα μεταχειρισμένο ραδιόφωνο. «Με αυτόν τον τρόπο», είπε, «θα μπορούμε ν' ακούμε πότε πρόκειται να γίνουν βομβαρδισμοί πριν ακόμα ηχήσουν οι σειρήνες. Ακούς πρώτα ένα κούκου και στη συνέχεια ανακοινώνουν τις περιοχές που διατρέχουν κίνδυνο».

Το ακούμπησε στο τραπέζι της κουζίνας και γύρισε το κουμπί. Προσπάθησαν να το κάνουν να δουλέψει και κάτω στο υπόγειο, για ν' ακούει και ο Μαξ, αλλά δεν κατάφεραν τίποτα, καθώς το μόνο που ακουγόταν εκεί εκτός από τα παράσιτα ήταν ανυστερήσιμες φωνές στα μεγάφωνα. Τον Σεπτέμβριο δεν άκουσαν την προειδοποίηση γιατί κοιμόνταν.

Είτε το ραδιόφωνο είχε ήδη αρχίσει να χαλάει είτε τον ήχο του τον κατάπιε αμέσως ο θρηνητικός ήχος των σειρήνων.

Ένα χέρι σκούνησε απαλά τον ώμο της Λίζελ, που κοιμόταν. Η φωνή του μπαμπά ακολούθησε το σκούνημα φοβισμένη.

«Λίξελ, ξύπνα. Θα πρέπει να φύγουμε».

Αποπροσανατολισμένη από το απότομο ξύπνημα, η Λίξελ το μόνο που μπόρεσε να δει ήταν το περίγραμμα του προσώπου του μπαμπά. Το μόνο πραγματικά ορατό ήταν η φωνή του.

Στο χολ σταμάτησαν.

«Περιμένετε», είπε η Ρόζα.

Μέσα στο σκοτάδι, όρμησαν στο υπόγειο. Η λάμπα ήταν αναμμένη.

Ο Μαξ άνοιξε δρόμο πίσω από τα κουτιά της μογιάς και τα πανιά. Το πρόσωπό του έδειχνε κουρασμένο και κουνούσε νευρικά τους αντίχειρές του. «Ωρα να φύγετε, ε;»

Ο Χανς πήγε προς το μέρος του. «Ναι, ώρα να φύγουμε». Κούνησε το κεφάλι του και τον χτύπησε απαλά στο μπράτσο. «Θα σε δούμε όταν θα γυρίσουμε πίσω, εντάξει;»

«Φυσικά».

Η Ρόζα τον αγκάλιασε, όπως και η Λίξελ.

«Αντίο, Μαξ».

Εβδομάδες νωρίτερα, είχαν κουβεντιάσει το κατά πόσον θα έπρεπε να μείνουν όλοι μαζί στο υπόγειό τους ή οι τρεις τους να κατηφορίσουν το δρόμο προς το σπίτι μιας οικογένειας που είχε το όνομα Φίντλερ. Ήταν ο Μαξ που τους είχε πείσει να το κάνουν. «Λένε πως δεν είναι αρκετά βαθύ το υπόγειο εδώ. Σας έχω ήδη βάλει σ' αρκετό κίνδυνο».

Ο Χανς είχε κουνήσει καταφατικά το κεφάλι του. «Είναι ντροπή να μην μπορούμε να σε πάρουμε μαζί μας. Είναι εξευτελιστικό».

«Είναι αυτό που είναι».

Έξω, οι σειρήνες ούρλιαζαν στα σπίτια, και ο κόσμος έτρεχε, τότε παραπατώντας και τότε οπισθοχωρώντας καθώς έβγαιναν από τα σπίτια τους. Η νύχτα τούς παρακολουθούσε. Μερικοί κοιτούσαν πίσω τους, προσπαθώντας ν' ανακαλύψουν τα σαν κονσερβοκούτια αεροπλάνα καθώς πετούσαν κατά μήκος του ουρανού.

Η οδός Χίμελ έμοιαζε με χώρο παρέλασης ενός πλήθους μπερδεμένων ανθρώπων, που όλοι τους αγωνίζονταν να διασώσουν τα πιο πολύτιμα πράγματά τους. Σε κάποιες περιπτώσεις, ήταν ένα μωρό. Σ' άλλες, μια στοίβα από φωτογραφικά άλμπουμ ή ένα ξύλινο κουτί. Η Λίζελ κουβαλούσε τα βιβλία της κάτω από τη μασχάλη της. Η φράου Χόλτσαπφελ έσερνε μια βαλίτσα, με μεγάλη προσπάθεια, γουρλωμένα μάτια και μικρά βήματα.

Ο μπαμπάς, που είχε ξεχάσει τα πάντα –ακόμα και το ακορντεόν του–, γύρισε πίσω τρέχοντας προς το μέρος της και πήρε τη βαλίτσα από τα χέρια της. «Ιησού, Μαρία και Ιωσήφ, τι έχετε βάλει εκεί μέσα;» τη ρώτησε. «Ένα αμόνι;»

Η φράου Χόλτσαπφελ προχώρησε πλάι του. «Τα αναγκαία».

Οι Φίντλερ έμεναν έξι σπίτια πιο κάτω. Ήταν μια τετραμελής οικογένεια κι όλοι τους είχαν μαλλιά στο χρώμα του σιταριού και καλά γερμανικά μάτια. Το σημαντικότερο, είχαν ένα όμορφο, βαθύ υπόγειο. Είκοσι δύο άνθρωποι στοιβάζονταν μέσα σ' αυτό, συμπεριλαμβανομένης της οικογένειας Στάινερ, της φράου Χόλτσαπφελ, του Πφίφικους, ενός νεαρού άντρα και μιας οικογένειας με τ' όνομα Γένσον. Στο πολιτισμένο περιβάλλον του καταφύγιου, η Ρόζα Χούμπερμαν και η φράου Χόλτσαπφελ κάθονταν μακριά η μια από την άλλη, παρόλο που μερικά πράγματα είναι κάποτε υπεράνω ασήμαντων διαφωνιών.

Ένας ηλεκτρικός γλόμπος κρεμόταν από το ταβάνι, και το δωμάτιο ήταν υγρό και κρύο. Αιχμηροί τοίχοι προεξείχαν και μπήγονταν στις πλάτες του κόσμου καθώς στεκόταν όρθιος και μιλούσε. Ο πνιχτός ήχος από τις σειρήνες διοχετευόταν από κάπου ως αυτούς. Μπορούσαν ν' ακούσουν μια παραμορφωμένη εκδοχή τους που με κάποιον τρόπο είχε βρει το δρόμο της για να μπει εκεί μέσα. Παρά την έντονη ανησυχία τους για την ποιότητα και την ασφάλεια του καταφύγιου, θα μπορούσαν τουλάχιστον ν' ακούσουν τις τρεις σειρήνες που θα σηματοδοτούσαν τη λήξη του

συναγερμού και την επάνοδο της ασφάλειας. Δε χρειάζονταν έναν Luftschtutzwart – έναν επόπτη αντιαεροπορικών επιθέσεων.

Δεν πέρασε πολλή ώρα και ο Ρούντι βρήκε τη Λίζελ και στάθηκε πλάι της. Τα μαλλιά του έδειχναν κάτι στο ταβάνι. «Δεν είναι θαυμάσιο αυτό;»

Εκείνη δεν μπόρεσε ν' αντισταθεί σε κάποιο σαρκασμό. «Είναι υπέροχο».

«Α, έλα τώρα, Λίζελ, μη φέρεσαι έτσι. Τι χειρότερο μπορούμε να πάθουμε εκτός από το να ισοπεδωθούμε όλοι μας ή να ψηθούμε ή στιδήποτε άλλο μπορούν να μας κάνουν οι μπόμπες;»

Η Λίζελ κοίταξε γύρω της προσπαθώντας να διερευνήσει μέσα από τα πρόσωπα τα συναισθήματα του κόσμου. Άρχισε να συνθέτει μια λίστα για το ποιος έδειχνε περισσότερο φοβισμένος.

☞ Η ΛΙΣΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΚΡΑΤΕΣΤΕΡΩΝ ☞

1. Η φράου Χόλτσαπφελ
2. Ο κύριος Φίντλερ
3. Ο νεαρός άντρας
4. Η Ρόζα Χούμπερμαν

Τα μάτια της φράου Χόλτσαπφελ παρέμεναν ακίνητα και γουρλωμένα. Το λεπτό και νευρώδες σώμα της ήταν καμπουριασμένο, και το στόμα της είχε γίνει ένας κύκλος. Ο χειρ Φίντλερ προσπαθούσε να απασχολήσει τον εαυτό του κάνοντας διάφορες ερωτήσεις στον κόσμο, αρκετές φορές ρωτώντας τους το ίδιο πράγμα, δηλαδή πώς ένιωθαν. Ο νεαρός άντρας, ο Ρολφ Σουλτς, παρέμενε κλεισμένος στον εαυτό του σε μια γωνία, μιλώντας σιωπηλά στον αέρα γύρω του, επικρίνοντάς τον δριμύτατα. Τα χέρια του ήταν χωμένα στις τσέπες του. Η Ρόζα λικνιζόταν μπρος-πίσω πολύ απαλά. «Λίζελ», ψιθύριζε, «έλα εδώ». Κρατούσε το κορίτσι από πίσω και κάθε τόσο έσφιγγε περισσότερο τη λαβή της.

Τραγουδούσε ένα τραγούδι, αλλά τόσο χαμηλόφωνα, που η Λίζελ δεν μπορούσε να καταλάβει τι ακριβώς τραγουδούσε. Οι νότες γεννιόνταν στην ανάσα της κι έσβηναν στα χείλη της. Πλάι τους, ο μπαμπάς παρέμενε ήσυχος κι ακίνητος. Σε κάποιο σημείο, ακούμπησε το ζεστό του χέρι πάνω στο δροσερό κεφάλι της Λίζελ. Θα ζήσεις, είπε, και είχε δίκιο.

Στα αριστερά τους, ο Άλεξ και η Μπάρμπαρα Στάινερ στέκονταν δίπλα στα μικρότερα παιδιά τους, την Έμα και την Μπετίνα. Τα δυο κορίτσια ήταν κολλημένα στο δεξί πόδι της μητέρας τους. Το μεγαλύτερο αγόρι, ο Κουρτ, κοίταζε μπροστά του έχοντας υιοθετήσει μια εξαιρετική πόζα νεολαίου του Χίτλερ, ενώ ταυτόχρονα κρατούσε το χέρι της Καρίν, που ήταν πολύ λεπτοκαμωμένη για τα εφτά της χρόνια. Η δεκάχρονη Άννα-Μαρία έπαιξε με την άγρια επιφάνεια του τσιμεντένιου τοίχου.

Από την άλλη μεριά των Στάινερ ήταν ο Πφίφικους και η οικογένεια Γένσον. Ο Πφίφικους συγκρατιόταν να μη σφυρίξει.

Ο γενειοφόρος κύριος Γένσον κρατούσε σφιχτά τη γυναίκα του, και τα δυο παιδιά τους περιφέρονταν μέσα κι έξω από τη σιωπή. Περιστασιακά βομβάρδιζαν μ' ερωτήσεις το ένα το άλλο, αλλά έκαναν πίσω όταν έφταναν στην αρχή μιας πραγματικής διαφωνίας.

Ύστερα από δέκα λεπτά ή περίπου τόσο, αυτό που επικρατούσε στο συγκεκριμένο κελάρι ήταν ένα είδος ακινησίας. Τα κορμιά τους έμοιαζαν κολλημένα το ένα στο άλλο και μόνο τα πόδια τους άλλαζαν θέση ή ασκούσαν κάποια πίεση. Η ακινησία έμοιαζε να έχει δέσει τα πρόσωπά τους. Κοιτούσαν ο ένας τον άλλο και περιέμεναν.

☞ ENNOIA YΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 3 ☞

ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ ΝΤΟΥΝΤΕΝ

Angst – Φόβος:

Ένα δυσάρεστο, συχνά έντονο συναίσθημα που προξενείται

από άσχημο προαίσθημα ή επίγνωση κινδύνου.

**Συναφείς λέξεις: τρόμος, φρίκη, πανικός,
τρομάρα, ανησυχία.**

Από άλλα καταφύγια μάθαιναν ιστορίες που μιλούσαν για ανθρώπους οι οποίοι τραγουδούσαν το «Deutschland über Alles» ή για ανθρώπους που διαφωνούσαν για τη δυσοσμία της ανάσας τους. Τίποτε από αυτά δε συνέβαινε στο καταφύγιο των Φίντλερ. Σ' αυτό το μέρος υπήρχε μόνο φόβος κι ανησυχία, και το άψυχο τραγούδι στα χαρτονένια χείλη της Ρόζας Χούμπερμαν.

Όχι πολύ αφότου οι σειρήνες σήμαναν τη λήξη του συναγερμού, ο Άλεξ Στάινερ –ο άντρας με την παθητική έκφραση στο ξύλινο πρόσωπό του– κατάφερε να πείσει τα παιδιά του να φύγουν από τα πόδια της γυναίκας του. Κατάφερε ακόμα να απλώσει το χέρι του και ν' αδράξει το ελεύθερο χέρι του γιου του. Ο Κουρτ, γεμάτος καρτερία κι απλανές βλέμμα, το έπιασε και το έβαλε να σφίξει απαλά το χέρι της αδερφής του. Σύντομα, οι πάντες στο καταφύγιο κρατούσαν ο ένας το χέρι του άλλου, και η ομάδα των Γερμανών στεκόταν σ' έναν άμορφο κύκλο. Τα κρύα χέρια έλιωσαν μέσα στα ζεστά, και σε μερικές περιπτώσεις η αίσθηση ενός άλλου ανθρώπινου σφυγμού μεταφέρθηκε σ' αυτά. Μέσα από τα στρώματα χλομού, άκαμπτου δέρματος. Μερικοί από αυτούς έκλειναν τα μάτια τους, περιμένοντας το θάνατό τους ή ελπίζοντας σε ένα σημάδι πως η επιδρομή είχε επιτέλους τελειώσει.

Άξιζαν κάτι περισσότερο αυτοί οι άνθρωποι;

Πόσοι από αυτούς είχαν καταδιώξει άλλους, υπό το βλέμμα του Χίτλερ, επαναλαμβάνοντας τις προτάσεις, τις παραγράφους, το μουσικό του έργο; Ήταν υπεύθυνη η Ρόζα Χούμπερμαν; Που η σωτηρία ενός Εβραίου εξαρτιόταν από αυτήν; Ή ο Χανς; Άξιζαν όλοι αυτοί να πεθάνουν; Τα παιδιά;

Η απάντηση σε καθεμιά από αυτές τις ερωτήσεις με

ενδιαφέρει πάρα πολύ, παρόλο που δεν τους επιτρέπω να με σαγηνέψουν. Το μόνο που ξέρω είναι πως όλοι εκείνοι οι άνθρωποι θα πρέπει να είχαν νιώσει την παρουσία μου εκείνη τη νύχτα, εξαιρουμένων των μικρότερων από τα παιδιά. Εγώ ήμουν η αναφορά. Εγώ ήμουν η ειδοποίηση, τα υποθετικά μου πόδια που βάδιζαν μέσα στην κουζίνα και κατηφόριζαν το διάδρομο.

Όπως συμβαίνει συχνά με τους ανθρώπους, όταν διάβαζα γι' αυτούς στις λέξεις της κλέφτρας των βιβλίων, τους λυπόμουν, όχι ωστόσο τόσο όσο εκείνους τους οποίους φτυάριζα από τα διάφορα στρατόπεδα εκείνη την περίοδο. Οι Γερμανοί στα υπόγεια ήταν άξιοι οίκτου, σίγουρα, αλλά εκείνοι τουλάχιστον είχαν μια ευκαιρία. Εκείνο το υπόγειο δεν ήταν λουτρό. Δεν τους έστελναν εκεί για να κάνουν ντους. Για εκείνους τους ανθρώπους η ζωή είχε ακόμα ισχυρά κίνητρα επιβίωσης.

Στον άνισο κύκλο, τα λεπτά μουσκούανε.

Η Λίζελ κρατούσε το χέρι του Ρούντι και της μαμάς της. Μόνο μια σκέψη την έκανε να νιώθει θλιμμένη.

Ο Μαξ.

Πώς θα κατάφερνε ο Μαξ να επιβιώσει εάν οι μπόμπες έφταναν ως την οδό Χίμελ;

Γύρω της, εξέταζε το υπόγειο των Φίντλερ. Ήταν πολύ πιο γερό και σημαντικά βαθύτερο από εκείνο στο νούμερο 33 της οδού Χίμελ.

Σιωπηλά, ρώτησε τον μπαμπά της. Τον σκέφτεσαι κι εσύ;

Κατά πόσον η σιωπηλή ερώτηση εγγράφηκε ή όχι δεν το ξέρουμε, σημασία έχει πως εκείνος έκανε ένα ανεπαίσθητο νεύμα στο κορίτσι. Λίγα λεπτά αργότερα ακούστηκαν οι τρεις σειρήνες που σηματοδοτούσαν τη λήξη του συναγερμού και την περιστασιακή ειρήνη.

Ο κόσμος στο νούμερο 45 της οδού Χίμελ χαλάρωσε ανακουφισμένος. Μερικοί έκλεισαν σφιχτά τα μάτια τους και στη συνέχεια τα ξανάνοιξαν. Ένα τσιγάρο έκανε ένα

γύρο στον κόσμο.

Τη στιγμή ακριβώς που ετοιμαζόταν να μπει στα χείλια του Ρούντι Στάινερ, το άρπαξε ο πατέρας του. «Όχι εσύ, Τζέσε Όουενς».

Τα παιδιά αγκάλιασαν τους γονείς τους και τους πήρε αρκετά λεπτά για να συνειδητοποιήσουν όλα τους πως ήταν ακόμα ζωντανά και πως θα συνέχιζαν να είναι ζωντανά. Μόνο τότε τα πόδια τους ανέβηκαν πραγματικά τα σκαλιά που έβγαζαν στην κουζίνα του Χέρμπερτ Φίντλερ.

Έξω, μια πομπή ανθρώπων προχωρούσε σιωπηλά κατά μήκος του δρόμου. Πολλοί από αυτούς σήκωναν το κεφάλι τους ψηλά κι ευχαριστούσαν τον Θεό που ήταν ακόμα ζωντανοί.

Όταν οι Χούμπερμαν έφτασαν στο σπίτι τους, κατευθύνθηκαν αμέσως στο υπόγειο, αλλά δε βρήκαν τον Μαξ εκεί. Η λάμπα ήταν μικρή και το φως που έβγαζε ήταν πορτοκαλί κι έτσι δεν μπορούσαν να διακρίνουν κάτι ή ν' ακούσουν μιαν απάντησή του.

«Μαξ;»

«Εξαφανίστηκε».

«Μαξ, είσαι εδώ;»

«Εδώ είμαι».

Στην αρχή σκέφτηκαν πως οι συγκεκριμένες λέξεις είχαν ακουστεί πίσω από τα κουτιά της μπογιάς και τα πανιά, αλλά η Λίζελ ήταν η πρώτη που τον είδε μπροστά τους. Το ξεθεωμένο πρόσωπό του είχε γίνει ένα με τα υλικά του βαψίματος και τη σόφα των επίπλων. Στεκόταν εκεί με έκπληκτα μάτια και χείλη.

Όταν πήγαν προς τα εκεί, ξαναμίλησε.

«Δεν μπορούσα να αντισταθώ», είπε.

Η Ρόζα ήταν εκείνη που απάντησε. Έπεσε στα τέσσερα για να βρεθεί πρόσωπο με πρόσωπο μαζί του. «Τι θέλεις να πεις, Μαξ;»

«Εγώ...» Έκανε προσπάθεια ν' απαντήσει. «Όταν τα πάντα ηρέμησαν, ανέβηκα στο διάδρομο και η κουρτίνα στο

καθιστικό ήταν ανοιχτή μια χαραματιά... Μπορούσα να δω απ' έξω. Κοίταξα μόνο για λίγα δευτερόλεπτα». Είχε να δει τον έξω κόσμο είκοσι τέσσερις μήνες.

Δεν υπήρξε θυμός ή κατηγορία. Ήταν ο μπαμπάς εκείνος που μίλησε.

«Με τι έμοιαζε;»

Ο Μαξ σήκωσε το κεφάλι του με μεγάλη θλίψη και μεγάλη έκπληξη. «Υπήρχαν αστέρια», είπε.

«Μου έκαψαν τα μάτια». Ήταν τέσσερις.

Δυο στέκονταν όρθιοι. Οι άλλοι δυο παρέμεναν καθισμένοι. Όλοι τους είχαν δει ένα-δυο πράγματα εκείνη τη νύχτα.

Αυτό το μέρος ήταν το πραγματικό υπόγειο. Αυτός ήταν ο πραγματικός φόβος. Ο Μαξ συγκεντρώθηκε κι ετοιμάστηκε να γυρίσει πίσω στα πανιά. Τους ευχήθηκε καλό βράδυ, αλλά δεν κατέβηκε τα σκαλοπάτια. Με την άδεια της μαμάς, η Λίζελ έμεινε μαζί του μέχρι το πρωί, διαβάζοντάς του το *Ένα τραγούδι στο σκοτάδι*, ενώ εκείνος σχεδίαζε κι έγγραφε στο βιβλίο του.

Από ένα παράθυρο της οδού Χίμελ, έγραψε, τ' αστέρια έβαλαν φωτιά στα μάτια μου.

Ο ΚΛΕΦΤΗΣ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ

Η πρώτη αεροπορική επιδρομή, όπως εξελίχθηκε, δεν ήταν καθόλου επιδρομή. Αν ο κόσμος ήθελε να δει τ' αεροπλάνα, θα έπρεπε να μείνουν ξάγρυπνοι όλη τη νύχτα. Έδωσαν ως αιτία το γεγονός πως δεν είχε ακουστεί ο κούκος από το ραδιόφωνο. Η *Μόλχινγκ Εξπρές* ανέφερε πως ένας συγκεκριμένος χειριστής αντιαεροπορικού πυροβόλου είχε ταραχτεί υπερβολικά. Ορκιζόταν πως είχε ακούσει το βόμβο των αεροπλάνων και πως τα είχε διακρίνει στον ορίζοντα. Εκείνος ήταν που είχε στείλει το μήνυμα για την έναρξη του συναγερμού.

«Μπορεί να το είχε κάνει επίτηδες», τόνισε με έμφαση ο Χανς Χούμπερμαν. «Εσύ θα ήθελες να κάθεται σ' έναν πύργο του αντιαεροπορικού πυροβολικού και να πυροβολείς αεροπλάνα που κουβαλάνε βόμβες;»

Ήταν γεγονός, σύμφωνα με το άρθρο που συνέχισε να διαβάζει ο Μαξ, πως ο συγκεκριμένος άντρας με την ιδιαίτερα ζωνρή φαντασία είχε ήδη αλλάξει πόστο από την αρχική του υπηρεσία.

«Καλή του τύχη», είπε ο Μαξ. Έδειχνε να

καταλαβαίνει πώς είχαν τα πράγματα, ενώ παράλληλα προχωρούσε στη λύση του σαυρόλεξου.

Η επόμενη επιδρομή ήταν πραγματική.

Τη νύχτα της 19ης Σεπτεμβρίου ο κούκος ακούστηκε από το ραδιόφωνο και τον ακολούθησε μια βαθιά ενημερωτική φωνή. Ενέτασσε το Μόλχινγκ στους πιθανούς στόχους.

Η οδός Χίμελ γέμισε ξανά από ανθρώπους, και ο μπαμπάς άφησε ξανά το ακορντεόν του, η Ρόζα του υπενθύμιζε να το πάρει, αλλά εκείνος αρνήθηκε. «Δεν το πήρα την προηγούμενη φορά», εξήγησε, «και ζήσαμε». Ο πόλεμος ξεκάθαρα καθιστούσε δυσδιάκριτη τη διαφορά ανάμεσα στη λογική και τη δεισιδαιμονία.

Απόκοσμος αέρας τούς ακολούθησε ως κάτω στο υπόγειο των Φίντλερ. «Νομίζω πως ο συναγερμός απόψε είναι πραγματικός», είπε ο κύριος Φίντλερ, και τα παιδιά γρήγορα συνειδητοποίησαν πως οι γονείς τους ήταν πιο φοβισμένοι από την προηγούμενη φορά. Αντιδρώντας με τον μόνο τρόπο που ήξεραν, τα μικρότερα άρχισαν να κλαψουρίζουν καθώς το δωμάτιο τρανταζόταν κάθε λίγο και λιγάκι.

Ακόμα κι από το υπόγειο, μπορούσαν ν' ακούσουν, έστω ακαθόριστα, τον ήχο από τις βόμβες. Η πίεση του αέρα έσπρωχνε τα πάντα προς τα κάτω, σαν να ήθελε να πολτοποιήσει τη γη. Να σαρώσει τους άδειους δρόμους του Μόλχινγκ.

Η Ρόζα κρατούσε σε κατάσταση πανικού το χέρι της Λίζελ.

Παιδιά κλαίγανε και κλοτσούσαν και ήταν σαν να έδιναν γροθιά στο στομάχι των γονιών τους.

Ακόμα και ο Ρούντι στεκόταν απόλυτα σπητός και καμωνόταν τον απαθή, η υπερένταση κόντρα στην ένταση. Μπράτσα κι αγκώνες μάχονταν να βρουν χώρο. Μερικοί από τους ενηλίκους προσπάθησαν να ηρεμήσουν τα παιδιά. Άλλοι δεν κατάφεραν ούτε τους εαυτούς τους να

ηρεμήσουν.

«Κάνε αυτό το παιδί να σταματήσει!» διαμαρτυρήθηκε η φράου Χόλτσαπφελ, αλλά η παρατήρησή της ήταν απλά μια ακόμα δύσμοιρη φωνή στο ζεστό χάος του καταφύγιου. Βρόμικα δάκρυα ελευθερώνονταν από τα μάτια των παιδιών, και η μυρωδιά της βραδινής ανάσας κάλυπτε τη μυρωδιά του ιδρώτα, ενώ ταλαιπωρημένα ρούχα σαλεύανε και καψώνανε σ' αυτό που ήταν τώρα μια πηγάδα μέσα στην οποία κολυμπούσαν άνθρωποι.

Παρόλο που κάθονταν ακριβώς ο ένας δίπλα στον άλλο, η Λίζελ αναγκάστηκε να φωνάξει «Μαμά;» Ξανά, «Μαμά, μου πονάς το χέρι μου!»

«Τι πράγμα;»

«Το χέρι μου!»

Η Ρόζα της ελευθέρωσε το χέρι και, για να χαλαρώσει και να κλείσει απέξω τη φασαρία του υπογείου, η Λίζελ άνοιξε ένα από τα βιβλία της κι άρχισε να διαβάζει. Το βιβλίο πάνω πάνω στη στοίβα ήταν *Ο άνθρωπος που σφύριζε* και το διάβαζε δυνατά για να τη βοηθήσει να συγκεντρωθεί. Η αρχική παράγραφος ακούστηκε μουδιασμένα στ' αυτιά της.

«Τι είπες;» έσκουξε η μαμά, αλλά η Λίζελ την αγνόησε. Παρέμεινε προσηλωμένη στην πρώτη σελίδα.

Όταν γύρισε δεύτερη σελίδα, ο Ρούντι ήταν εκείνος που το πρόσεξε. Έστρεψε όλη την προσοχή του σ' αυτό που διάβαζε η Λίζελ και σκούνησε τον αδερφό και τις αδερφές του, λέγοντάς τους να κάνουν κι αυτοί το ίδιο. Ο Χανς Χούμπερμαν ήρθε πιο κοντά και φώναξε, και σύντομα άρχισε ν' απλώνεται ησυχία στο ασφυκτικά γεμάτο υπόγειο. Όταν έφτασε στη σελίδα τρία, όλοι σιωπούσαν εκτός από τη Λίζελ.

Δεν τολμούσε να σηκώσει το κεφάλι της, αλλά μπορούσε να νιώσει τα φοβισμένα μάτια τους να κρέμονται από αυτήν καθώς ρουφούσε μέσα της τις λέξεις και τις φυσούσε πάλι έξω. Μια φωνή έπαιζε τις νότες. Αυτό, έλεγε,

είναι το ακορντεόν σου.

Ο ήχος των σελίδων καθώς γυρνούσαν τους έκοβε στα δυο. Η Λίζελ συνέχισε να διαβάζει.

Για τουλάχιστον είκοσι λεπτά, τους χάρισε την ιστορία. Τα μικρότερα παιδιά ηρέμησαν από τη φωνή της, και όλοι οι άλλοι είδαν με τη φαντασία τους την εικόνα του ανθρώπου που σφύριζε να φεύγει τρέχοντας από τον τόπο του φόνου. Η Λίζελ όχι. Η κλέφτρα των βιβλίων είδε μόνο τη λειτουργία των λέξεων – να προσαράζουν στο χαρτί, να το χτυπούν ανελέητα για να περπατήσει εκείνη πάνω του. Κάπου, επίσης, στα κενά, ανάμεσα σε μια τελεία και στο επόμενο κεφαλαίο γράμμα, υπήρχε ο Μαξ. Θυμήθηκε που του διάβαζε όταν ήταν άρρωστος. *Είναι άραγε στο υπόγειο; αναρωτήθηκε. Ή ξεκλέβει πάλι μια ματιά του ουρανού;*

☞ ΜΙΑ ΟΜΟΡΦΗ ΣΚΕΨΗ ☞

Η μια ήταν κλέφτρα βιβλίων.

Ο άλλος έκλεβε τον ουρανό.

Όλοι περίμεναν να τρανταχτεί η γη.

Ήταν ένα ακόμη αναπόφευκτο γεγονός, αλλά τουλάχιστον τώρα είχαν στρέψει αλλού την προσοχή τους, στο κορίτσι με το βιβλίο. Ένα από τα μικρότερα αγόρια αποπειράθηκε να βάλει και πάλι τα κλάματα, αλλά η Λίζελ σταμάτησε αμέσως και μιμήθηκε τον μπαμπά της, ή τον Ρούντι. Του έκλεισε το μάτι και συνέχισε.

Μόνον όταν οι σειρήνες ακούστηκαν ξανά στο υπόγειο, κάποιος τη διέκοψε πραγματικά. «Είμαστε ασφαλείς», είπε ο κύριος Γένσον.

«Σσστ!» είπε η φράου Χόλτσαπφελ.

Η Λίζελ σήκωσε το κεφάλι της και τους κοίταξε. «Μένουν μόνο δυο παράγραφοι μέχρι το τέλος του κεφαλαίου», είπε και συνέχισε να διαβάζει χωρίς εντυπωσιασμούς ή γρηγοράδα. Απλά τις λέξεις.

☞ ENNOIA YΠ' AΡΙΘΜΟΝ 4 ☞
 ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ ΝΤΟΥΝΤΕΝ

Wort – Λέξη:

Γλωσσική μονάδα πλήρης μηνύματος
 / μια υπόσχεση / ένα σύντομο σχόλιο,
 δήλωση ή συνομιλία.

Συναφείς λέξεις: όρος, όνομα, έκφραση.

Από σεβασμό, οι ενήλικες παρέμειναν ήσυχoi, και η Λίζελ τέλειωσε το πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου Ο άνθρωπος που σφύριζε.

Καθώς ανέβαιναν τα σκαλοπάτια, τα παιδιά όρμησαν να βγουν από παντού δίπλα της, αλλά πολλοί από τους ενήλικες –ακόμα και η φράου Χόλτσαπφελ, ακόμα και ο Πφίφικους (πόσο ταιριαστό, αν λάβει κανείς υπόψη του τον τίτλο του βιβλίου από το οποίο διάβασε εκείνη)– ευχαρίστησαν το κορίτσι που απέσπασε την προσοχή τους. Το έκαναν αυτό καθώς περνούσαν από δίπλα της και βιάζονταν να βγουν από το σπίτι για να δουν αν η οδός Χίμελ είχε πάθει κάποια ζημιά.

Η οδός Χίμελ δεν είχε πάθει τίποτα.

Το μόνο σημάδι βομβαρδισμού ήταν ένα σύννεφο σκόνης που ξενιτευόταν από τα ανατολικά στα δυτικά. Κοίταζε μέσα από τα παράθυρα προσπαθώντας να βρει έναν τρόπο να μπει μέσα στα σπίτια, και καθώς σταδιακά πύκνωνε κι απλωνόταν, μετέτρεπε τους ανθρώπους σε φαντάσματα.

Δεν υπήρχαν άνθρωποι στο δρόμο πια. Υπήρχαν φήμες που κουβαλούσαν τσάντες.

Στο σπίτι, ο μπαμπάς περιέγραψε στον Μαξ τα πάντα. «Υπάρχει παντού ομίχλη από τη σκόνη και στάχτη – νομίζω πως μας έβγαλαν έξω πολύ νωρίς». Κοίταξε τη Ρόζα. «Μήπως θα έπρεπε να βγω πάλι έξω; Να δω αν χρειάζονται βοήθεια εκεί που έπεσαν οι μπόμες;»

Η Ρόζα δεν εντυπωσιάστηκε από την προσφορά καλοσύνης του. «Μην είσαι τόσο ηλίθιος», του είπε.

«Θα πνιγείς στη σκόνη. Όχι, όχι, Saukerl, θα μείνεις εδώ». Μια σκέψη τής ήρθε. Κοίταξε τον Χανς πολύ σοβαρά τώρα. Στην πραγματικότητα, στο πρόσωπό της ήταν ζωγραφισμένη η περηφάνια.

«Μείνε εδώ και πες του για το κορίτσι». Η φωνή της δυνάμωσε λιγάκι. «Για το βιβλίο». Ο Μαξ έδωσε περισσότερη προσοχή στα λόγια της.

«Ο άνθρωπος που σφύριζε», τον πληροφορήσε η Ρόζα. «Κεφάλαιο πρώτο». Εξήγησε τι ακριβώς είχε συμβεί στο καταφύγιο.

Καθώς η Λίζελ στεκόταν σε μια γωνιά στο υπόγειο, ο Μαξ την κοίταξε κι έτριψε το σαγόνι του. Προσωπικά, νομίζω πως εκείνη ήταν η στιγμή που εμπνεύστηκε το επόμενο θέμα της δουλειάς του για το τετράδιο ιχνογραφίας του.

Αυτή που έριχνε τις λέξεις.

Έφερε στη φαντασία του το κορίτσι να διαβάσει στο καταφύγιο. Ήταν σαν να την έβλεπε την ώρα που εξέφερε τις λέξεις. Ωστόσο, όπως πάντα, θα πρέπει επίσης να είδε και τη σκιά του Χίτλερ. Να άκουσε τα βήματά του να έρχονται προς την οδό Χίμελ και στο υπόγειο, αργότερα.

Έπειτα από μιαν αρκετά εκτεταμένη σιωπή, έδειχνε έτοιμος να μιλήσει, αλλά η Λίζελ τον πρόλαβε.

«Είδες τον ουρανό απόψε;»

«Όχι». Ο Μαξ κοίταξε τον τοίχο κι εστίασε την προσοχή του εκεί. Πάνω του, όλοι είδαν τις λέξεις και την εικόνα που είχε ζωγραφίσει περισσότερο από ένα χρόνο νωρίτερα – το σχοινί και τον ήλιο με την τρύπα. «Μόνο τούτο εδώ απόψε», και από εκεί και πέρα δεν ειπώθηκε τίποτα περισσότερο. Τίποτα, ακολούθησαν μόνο σκέψεις.

Για τον Μαξ, τον Χανς και τη Ρόζα δεν μπορώ να ξέρω τι σκέφτονταν, αλλά είμαι σίγουρος πως η Λίζελ Μέμινγκερ σκεφτόταν πως αν ποτέ έπεφταν οι μπόμπες στην οδό Χίμελ, όχι μόνον ο Μαξ είχε λιγότερες πιθανότητες να επιζήσει από οποιονδήποτε άλλον αλλά θα πέθαινε κι εντελώς μόνος του.

Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ ΦΡΑΟΥ ΧΟΛΤΣΑΠΦΕΛ

Έλεγχαν τις ζημιές που είχαν γίνει το πρωί. Κανείς δεν είχε σκοτωθεί, αλλά δυο οικοδομικά τετράγωνα με πολυκατοικίες είχαν μετατραπεί σε βουνά από μπάζα, και το αγαπημένο γήπεδο του Ρούντι, της Χιτλερικής Νεολαίας, είχε μια τεράστια γούβα καταμεσής του, σαν να την είχαν σκάψει μ' ένα τεράστιο κουτάλι. Η μισή πόλη είχε μαζευτεί γύρω και περιμετρικά από αυτό. Ο κόσμος υπολόγιζε το βάθος της, για να το συγκρίνει με τα καταφύγιά τους. Μερικά αγόρια και κορίτσια έφτυναν μέσα στη γούβα.

Ο Ρούντι στεκόταν δίπλα στη Λίζελ. «Δείχνει σαν να χρειάζεται ξανά κοπριά», της είπε.

Όταν οι επόμενες λίγες εβδομάδες πέρασαν χωρίς αεροπορικές επιδρομές, η ζωή σχεδόν επανήλθε στις φυσιολογικές της συνθήκες. Δυο αποφασιστικές στιγμές, εντούτοις, βρίσκονταν καθ' οδόν.

☞ ΤΑ ΔΙΠΛΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΗ ☞

Τα χέρια της φράου Χόλτσαπφελ.

Η παρέλαση των Εβραίων.

Οι ρυτίδες της ήταν σαν να συκοφαντούσαν τους πάντες. Το ηχώχρωμα της φωνής της όμοιο με τον ήχο που κάνει μια βέργα την ώρα που χτυπάει.

Ήταν πραγματικά αρκετά τυχεροί που είδαν από το παράθυρο του καθιστικού τη φράου Χόλτσαπφελ να έρχεται σπίτι τους, γιατί τα χτυπήματά της στην πόρτα ήταν δυνατά κι αποφασιστικά. Χτυπήματα που υπονοούσαν φασαρίες.

Η Λίζελ άκουσε τις λέξεις που έτρεμε.

«Πήγαινε να της ανοίξεις εσύ», είπε η μαμά, και το κορίτσι, ξέροντας άριστα τι ήταν καλό γι' αυτήν, έκανε όπως της είπαν.

«Είναι σπίτι η μαμά σου;» θέλησε να μάθει η φράου Χολτσάπφελ. Καμωμένη θαρρείς από παλιό σύρμα που άντεχε πενήντα χρόνια τώρα, στεκόταν στο κεφαλόσκαλο και κοίταζε πίσω της κάθε τόσο, για να ελέγξει το δρόμο. «Είναι αυτή η γουρούνα η μάνα σου στο σπίτι;»

Η Λίζελ στράφηκε προς το εσωτερικό του σπιτιού και φώναξε.

☞ ENNOIA YΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 5 ☞

ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ ΝΤΟΥΝΤΕΝ

Gelegenheit – Ευκαιρία:

Μια δυνατότητα για πρόοδο ή εξέλιξη.

Συναφείς λέξεις: προσδοκία, άνοιγμα, ανάπαυλα.

Σύντομα, η Ρόζα βρέθηκε πίσω της. «Τι θέλεις εσύ εδώ; Θέλεις να φτύσεις τώρα και στο πάτωμα της κουζίνας μου;»

Η φράου Χόλτσαπφελ δεν έδειξε να πτοείται στο ελάχιστο. «Έτσι υποδέχεσαι όποιον παρουσιάζεται στην εξώπορτα σου; Τι *G' sindel*».

Η Λίζελ κοίταζε. Ήταν αρκετά άτυχη που βρισκόταν εγκλωβισμένη ανάμεσά τους. Η Ρόζα την έσπρωξε στο πλάι. «Λοιπόν, θα μου πεις γιατί βρίσκεσαι εδώ ή όχι;»

Η φράου Χόλτσαπφελ κοίταξε άλλη μια φορά το δρόμο πίσω της. «Έχω να σου κάνω μια πρόταση».

Η μαμά άλλαξε θέση. «Είναι σωστό αυτό;»

«Όχι, όχι σ' εσένα». Ξαπόστειλε τη Ρόζα μ' έναν τόνο αδιαφορίας στη φωνή της κι εστίασε την προσοχή της στη Λίζελ. «Σ' εσένα».

«Γιατί με ζήτησες εμένα, λοιπόν;»

«Αν μη τι άλλο, τουλάχιστον χρειάζομαι την άδειά σου».

Αχ, Μαρία, σκέφτηκε η Λίζελ, μόνο αυτό μου έλειπε τώρα. Τι στο καλό μπορεί να θέλει η Χόλτσαπφελ από μένα;

«Μου άρεσε εκείνο το βιβλίο που διάβασες στο καταφύγιο».

«Όχι. Δεν πρόκειται να σ' αφήσω να μου το αρπάξεις. Η Λίζελ ήταν σίγουρη πως αυτό ήθελε. «Ναι;»

«Ήλπιζα ν' ακούσω το υπόλοιπο στο καταφύγιο, αλλά φαίνεται πως είμαστε ασφαλείς προσώρας». Έστριψε τους ώμους της και ίσιωσε το σύρμα στην πλάτη της. «Γι' αυτό, θέλω να έρθεις στο σπίτι μου και να μου το διαβάσεις».

«Έχεις θράσος, Χόλτσαπφελ». Η Ρόζα προσπαθούσε ν' αποφασίσει κατά πόσον θα έπρεπε να δείχνει οργισμένη ή όχι. «Αν νομίζεις...»

«Θα σταματήσω να φτύνω στην πόρτα σου», τη διέκοψε. «Και θα σου δώσω το δελτίο μου του καφέ».

Η Ρόζα αποφάσισε να μην αφήσει τον εαυτό της να οργιστεί και την ευκαιρία να πάει χαμένη. «Και λίγο αλεύρι;»

«Τι είσαι, Εβραία; Μόνο τον καφέ. Μπορείς να ανταλλάξεις τον καφέ με κάποιον άλλο και να σου δώσει αλεύρι».

Αποφασίστηκε.

Απ' όλους εκτός από το κορίτσι.

«Καλώς λοιπόν, σύμφωνοι».

«Μαμά;»

«Ήσυχα, Saumensch. Πήγαινε και πάρε το βιβλίο». Η

μαμά γύρισε και κοίταξε πάλι τη φράου Χόλτσαπφελ. «Ποιες μέρες σε βολεύουν;»

«Δευτέρα και Παρασκευή, στις τέσσερις η ώρα. Και σήμερα, τώρα αμέσως».

Η Λίζελ ακολούθησε τη φράου Χόλτσαπφελ στο σπίτι της, στην πλαϊνή πόρτα, που ήταν αντιγραφή του σπιτιού των Χούμπερμαν. Αν μη τι άλλο, ήταν ελαφρά μεγαλύτερο.

Όταν κάθισε στο τραπέζι της κουζίνας, η φράου Χόλτσαπφελ ήρθε και θρονιάστηκε ακριβώς απέναντί της, αλλά με φορά προς το παράθυρο. «Διάβασε», της είπε.

«Το κεφάλαιο δύο;»

«Όχι, το κεφάλαιο οχτώ. Φυσικά και το κεφάλαιο δύο! Τώρα ξεκίνα να διαβάζεις πριν σε πετάξω έξω».

«Μάλιστα, φράου Χόλτσαπφελ».

«Άσε τα “μάλιστα, φράου Χόλτσαπφελ”. Απλά άνοιξε το βιβλίο. Δεν έχουμε όλη την ημέρα μπροστά μας».

Θεέ και Κύριε, σκέφτηκε η Λίζελ. Αυτή είναι η τιμωρία μου για όλες τις κλεψιές που έχω κάνει. Ήρθε τελικά η ώρα να πληρώσω.

Διάβαζε για σαράντα πέντε λεπτά, κι όταν το κεφάλαιο τελείωσε, μια σακούλα γεμάτη καφέ βρισκόταν ήδη στο τραπέζι.

«Σ’ ευχαριστώ», είπε η γυναίκα. «Είναι καλή ιστορία». Στράφηκε στη σόμπα κι άρχισε να ασχολείται με μερικές πατάτες. Χωρίς να κοιτάξει πίσω της, είπε «Είσαι ακόμα εδώ, έτσι δεν είναι;»

Η Λίζελ το πήρε αυτό σαν προτροπή να φύγει. «Danke schön, φράου Χόλτσαπφελ». Στην πόρτα, όταν είδε τις κορνιζαρισμένες φωτογραφίες δυο νεαρών αντρών με στρατιωτικές στολές, συμπεριέλαβε κι ένα «χάιλ Χίτλερ», με το χέρι της σηκωμένο προς την κουζίνα.

«Ναι». Η φράου Χόλτσαπφελ ήταν περήφανη μα και συνάμα φοβισμένη. Δυο γιοι στη Ρωσία. «Χάιλ Χίτλερ». Έβαλε το νερό της να βράσει και θυμήθηκε τους καλούς της τρόπους που υπαγόρευαν πως έπρεπε να συνοδέψει τη Λίζελ

μέχρι την εξώπορτα. «Bis morgen?»

Η επόμενη μέρα ήταν Παρασκευή. «Ναι, φράου Χόλτσαπφελ. Μέχρι αύριο».

Η Λίζελ υπολόγισε πως υπήρχαν τέσσερα ακόμα διαβάσματα σαν κι αυτό με τη φράου Χόλτσαπφελ πριν οι Εβραίοι περάσουν συντεταγμένοι μέσα από το Μόλχινγκ.

Πήγαιναν στο Νταχάου, να τους συγκεντρώσουν.

Αυτό μας κάνει δυο εβδομάδες, *θα έγραφε αργότερα στο υπόγειο*. Δυο εβδομάδες ν' αλλάξει τον κόσμο και δεκατέσσερις μέρες να τον καταστρέψει.

Ο ΜΑΚΡΥΣ ΔΡΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΤΑΧΑΟΥ

Κάποιοι είπαν πως το φορτηγό είχε χαλάσει, αλλά εγώ μπορώ να σας διαβεβαιώσω πως δεν έγιναν έτσι τα πράγματα. Επειδή ήμουν εκεί.

Αυτό που είχε πραγματικά συμβεί ήταν ένας τεράστιος ουρανός, με σύννεφα που κάλπαζαν σαν λευκά άλογα.

Υπήρχαν περισσότερα του ενός οχήματα. Τρία φορτηγά δε χαλάνε ταυτόχρονα.

Όταν οι στρατιώτες σταμάτησαν στην άκρη του δρόμου για να μοιραστούν το φαγητό και τα τσιγάρα τους και ν' αρχίσουν στις σπρωξιές το μπουλούκι των Εβραίων, ένας από τους φυλακισμένους κατέρρευσε ξαφνικά από την πείνα και την αρρώστια. Δεν έχω ιδέα από πού ερχόταν η φάλαγγα των φορτηγών, αλλά ήταν ίσως τέσσερα μίλια έξω από το Μόλχινγκ, και πολλά ακόμα βήματα ως το Νταχάου, το στρατόπεδο συγκέντρωσης.

Σκαρφάλωσα μέσα από το παρμπρίζ του φορτηγού, βρήκα τον πεθαμένο άντρα και πήδησα έξω από το πίσω μέρος. Η ψυχή του ήταν λιπόσαρκη. Το γένι του μπερδεμένο. Τα πόδια μου προσγειώθηκαν με θόρυβο στα χαλίκια, παρόλο που δεν ακούστηκε κανένας ήχος από κανένα στρατιώτη κι από κανέναν αιχμάλωτο. Αλλά μπορούσαν όλοι τους να με μυρίσουν.

Η θύμηση αυτού του γεγονότος μού λέει πως υπήρχαν πολλές επιθυμίες στην καρότσα εκείνου του φορητού. Εσωτερικές φωνές μού φώναζαν.

Γιατί αυτόν και όχι εμένα;

Ας ευχαριστήσουμε τον Θεό που δεν είμαι εγώ.

Οι στρατιώτες, από την άλλη, ήταν απασχολημένοι με μια διαφορετική κουβέντα. Ο αρχηγός πάτησε το τσιγάρο του για να σβήσει κι έκανε στους άλλους μια ερώτηση βγάζοντας ταυτόχρονα τον καπνό της τελευταίας ρουφηξιάς. «Πότε βγάλαμε τελευταία φορά αυτά τα ποντίκια έξω για να πάρουν φρέσκο αέρα;»

Ο πρώτος του υπολοχαγός έπνιξε ένα βήχα. «Θα μπορούσαν σίγουρα να ωφεληθούν από αυτό, έτσι δεν είναι;»

«Λοιπόν, τι θα έλεγες να το κάνουμε τώρα; Έχουμε χρόνο μπροστά μας, έτσι δεν είναι;»

«Πάντα έχουμε χρόνο, κύριε».

«Και είναι εξαιρετικός καιρός για πορεία, δε νομίζεις;»

«Είναι, κύριε».

«Τότε, τι περιμένεις;»

Στην οδό Χίμελ, η Λίζελ έπαιζε ποδόσφαιρο όταν έφτασε ως αυτήν η φασαρία. Δυο αγόρια πάλευαν για την μπάλα στο κέντρο του γηπέδου όταν τα πάντα σταμάτησαν. Ακόμα και ο Τόμι Μίλερ μπορούσε να την ακούσει. «Τι είναι αυτό;» ρώτησε από τη θέση του στο τέρμα.

Όλοι γύρισαν προς τα εκεί απ' όπου ερχόταν ο θόρυβος από πόδια που σέρνονταν και στρατιωτικές προσταγές, και κίνησαν να πάνε να δουν.

«Μήπως είναι κανένα κοπάδι με αγελάδες;» ρώτησε ο Ρούντι. «Δεν μπορεί. Ποτέ μέχρι τώρα δεν έχουν κάνει τέτοιο θόρυβο, έτσι δεν είναι;»

Αργά στην αρχή, τα παιδιά που γέμιζαν το δρόμο πήγαν προς το μέρος απ' όπου ερχόταν η φασαρία, λες και τα τραβούσε μαγνήτης, φτάνοντας ως το μαγαζί της φράου

Ντίλερ. Μια στις τόσες οι κραυγές αποκτούσαν μεγαλύτερη ένταση.

Σ' ένα διαμέρισμα κάπου ψηλά μετά τη γωνία που έστριβε στην οδό Μονάχου, μια γριά με δυσάρεστη φωνή ερμήνευσε για ν' ακουστεί απ' όλους την πηγή αυτής της φασαρίας. Ψηλά, στο παράθυρο, το πρόσωπό της έμοιαζε με λευκή σημαία που είχε μάτια υγρά κι ανοιχτό στόμα. Η φωνή της έφερνε άσχημους συνειρμούς στο μυαλό, σαν το κορμί κάποιου που έχει μόλις αυτοκτονήσει, και προσγειώθηκε μ' ανατριχιαστικό κρότο στα πόδια της Λίζελ.

Είχε γκρίζα μαλλιά.

Τα μάτια της ήταν μπλε, σκούρα μπλε.

«Die Juden», είπε. «Οι Εβραίοι».

☞ ENNOIA YΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 6 ☞

ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ ΝΤΟΥΝΤΕΝ

Elend – Μαρτύριο:

Μεγάλη δοκιμασία, δυστυχία και θλίψη.

**Συναφείς λέξεις: αγωνία, βασανιστήριο,
απελπισία, εξαθλίωση, αφανισμός.**

Περισσότεροι άνθρωποι είχαν μαζευτεί τώρα στο δρόμο, όπου μια ομάδα Εβραίων σπρώχνονταν βίαια καθώς περνούσαν από μπροστά τους. Ίσως τα στρατόπεδα συγκέντρωσης να ήταν ένα καλά κρυμμένο μυστικό, αλλά μερικές φορές οι άνθρωποι είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν το μεγαλείο ενός στρατοπέδου συγκέντρωσης όπως το Νταχάου.

Μακριά, από την αντίθετη μεριά, η Λίζελ εντόπισε τον άντρα και το καρτσάκι του με τις μπογιές. Περνούσε το χέρι του εμφανώς αναστατωμένος ανάμεσα στα μαλλιά του.

«Εκεί πάνω», έδειξε με το δάχτυλό της στον Ρούντι. «Ο μπαμπάς μου».

Διέσχισαν και οι δυο το δρόμο κι άρχισαν ν'

ανηφορίζουν προς τον Χανς Χούμπερμαν, που προσπάθησε στην αρχή να τους διώξει από εκεί. «Λίξελ», είπε. «Ίσως...»

Συνειδητοποίησε ωστόσο πως το κορίτσι ήταν αποφασισμένο να μείνει, και πως ίσως να ήταν κάτι που θα έπρεπε να το δει. Στον δροσερό φθινοπωρινό αέρα, στάθηκε πλάι της. Αμίλητος.

Στην οδό Μονάχου κοίταζαν.

Άλλοι μετακινήθηκαν γύρω τους και μπροστά τους.

Κοίταζαν τους Εβραίους να κατηφορίζουν το δρόμο σαν να κοιτούσαν κατάλογο χρωματοπωλείου. Αυτή η παρομοίωση δεν ήταν η λέξη με την οποία τους περιέγραψε η κλέφτρα των βιβλίων, αλλά μπορώ να σας πω πως αυτό ακριβώς ήταν, γιατί πολλοί από αυτούς θα πέθαιναν. Καθένας τους θα με χαιρετούσε σαν τον τελευταίο αληθινό του φίλο, με κόκαλα ανάρια σαν τον καπνό και τις ψυχές τους να σέρνονται από πίσω.

Όταν έφτασαν όλοι, ο θόρυβος των ποδιών τους δονούσε το δρόμο. Τα μάτια τους ήταν τεράστια στα αποστεωμένα κρανία τους. Και η σκόνη. Η σκόνη τούς σκέπαζε από την κορυφή μέχρι τα νύχια. Παραπατούσαν καθώς τους έσπρωχναν οι στρατιώτες – λίγα άστατα βήματα πριν από την αργή επιστροφή σ' ένα υποσιτιζόμενο περπάτημα.

Ο Χανς τους παρακολουθούσε πάνω από τα κεφάλια του συγκεντρωμένου πλήθους. Είμαι σίγουρος πως τα μάτια του ήταν ασημένια και γεμάτα ένταση. Η Λίξελ κοιτούσε μέσα από τα κενά που άφηναν τα κορμιά ή πάνω από τους ώμους τους.

Τα βασανισμένα πρόσωπα των εξαντλημένων αντρών και γυναικών κατέληγαν σ' αυτούς, ικετεύοντας όχι τόσο τη βοήθειά τους – ήταν πέρα από αυτό – αλλά μια εξήγηση. Απλά κάτι για να δαμάσουν αυτή την παραζάλη.

Τα πόδια τους μόλις και με δυσκολία σηκώνονταν από το έδαφος.

Αστέρια του Δαβίδ ήταν κολλημένα στα πουκάμισά

τους, και η δυστυχία ήταν κολλημένη πάνω τους σαν τίτλος. «Μην ξεχνάτε τη δυστυχία σας...» Σε μερικές περιπτώσεις, είχε αγκαλιάσει τα κορμιά τους σαν κλήμα.

Στο πλάι τους, οι στρατιώτες περπατούσαν μαζί τους, δίνοντάς τους διαταγές να βιαστούν και να πάψουν να βογκάνε. Οι περισσότεροι από εκείνους τους στρατιώτες δεν ήταν παρά παιδιά. Είχαν τον Φίρερ στα μάτια τους.

Καθώς τα έβλεπε όλα αυτά, η Λίζελ ήταν σίγουρη πως αυτές ήταν οι πιο εξασθενωμένες ζωές εν ζωή. Αυτό ακριβώς έγραφε γι' αυτές. Τα κάτισχνα πρόσωπά τους ήταν τεντωμένα από τα βασανιστήρια. Η πείνα τούς βασάνιζε καθώς συνέχιζαν να προχωρούν μπροστά – μερικοί από αυτούς κοιτούσαν το έδαφος για ν' αποφύγουν το βλέμμα εκείνων που στέκονταν κι από τις δυο πλευρές του δρόμου. Άλλοι κοίταζαν ικετευτικά εκείνους που είχαν έρθει να παρακολουθήσουν την ταπείνωσή τους, αυτό το προσοίμιο του θανάτου τους. Ελάχιστοι εκλιπαρούσαν για κάποιον, οποιονδήποτε, να κάνει ένα βήμα μπροστά και να τους κλείσει στην αγκαλιά του. Κανείς δεν έκανε αυτό το βήμα.

Κατά πόσον παρακολουθούσαν αυτή την παρέλαση με περηφάνια, θράσος ή ντροπή, κανείς δεν μπορεί να το πει με σιγουριά, αλλά και κανείς δεν έκανε ένα βήμα μπροστά για να το σταματήσει. Όχι ακόμα.

Πότε πότε ένας άντρας ή μια γυναίκα –όχι, δεν ήταν άντρες και γυναίκες, ήταν Εβραίοι– θα ξεχώριζαν το πρόσωπο της Λίζελ ανάμεσα στο πλήθος. Θα την κοίταζαν με τα ηττημένα βλέμματά τους, και η κλέφτρα των βιβλίων δε θα μπορούσε να κάνει τίποτε άλλο από το να τους ανταποδώσει το βλέμμα στη διάρκεια ενός αγιάτρευτου λεπτού πριν συνεχίσουν την πορεία τους. Το μόνο που μπορούσε να ελπίζει ήταν πως θα κατάφερναν να διαβάσουν το μέγεθος της θλίψης στο πρόσωπό της, ν' αναγνωρίσουν πως ήταν αληθινό, και όχι της στιγμής.

Έχω έναν από εσάς στο υπόγειό μου! ήθελε να τους πει. Φτιάξαμε ένα χιονάνθρωπο μαζί! Του έκανα δεκατρία

δώρα όταν ήταν άρρωστος!

Η Λίζελ δεν είπε τίποτε απολύτως.

Τι καλό θα έβγαινε από αυτό αν το έκανε;

Κατάλαβε πως ήταν εντελώς άχρηστη σ' αυτούς τους ανθρώπους. Δεν υπήρχε σωτηρία γι' αυτούς, και σε λίγα λεπτά θα έβλεπε τι θα πάθαιναν όσοι θα προσπαθούσαν να τους βοηθήσουν.

Σ' ένα μικρό άνοιγμα της πορείας υπήρχε ένας άντρας πιο ηλικιωμένος από τους άλλους. Με γένια και σκισμένα ρούχα.

Τα μάτια του είχαν το χρώμα της αγωνίας και τα πόδια του έβρισκαν δυσανάλογο το βάρος του για να τον κρατήσουν.

Αρκετές φορές έπεφτε.

Και βρισκόταν με το πρόσωπό του κολλημένο στο δρόμο.

Κάθε φορά ένας στρατιώτης στεκόταν από πάνω του. «Steh' auf», φώναζε. «Σήκω όρθιος».

Ο άντρας στηρίχτηκε στα γόνατά του και προσπάθησε με κόπο να σηκωθεί όρθιος. Συνέχισε να περπατάει.

Κάθε φορά που πρόφτανε τους άλλους στο τέλος της γραμμής, έχανε την ορμή του και παραπατώντας έπεφτε πάλι στο δρόμο. Υπήρχαν κι άλλοι πίσω του –τόσοι όσους χώραγε ένα φορηγό– και υπήρχε κίνδυνος να τον προσπεράσουν και να τον ποδοπατήσουν.

Ο πόνος στα μπράτσα του ήταν αβάσταχτος, καθώς έτρεμαν κάθε φορά που προσπαθούσε ν' ανασηκώσει το κορμί του. Υποχωρούσαν ξανά πριν καταφέρει να σηκωθεί ξανά και να κάνει μερικά ακόμα βήματα. Ήταν πεθαμένος.

Ο άντρας ήταν πεθαμένος.

Απλά δώστε του ακόμα πέντε λεπτά και σίγουρα θα έπεφτε στο ρείθρο του πεζοδρομίου και θα πέθαινε. Θα τον άφηναν εκεί, κι όλοι θα κοιτούσαν χωρίς να κάνουν τίποτε.

Ύστερα, ένας άνθρωπος. Ο Χανς Χούμπερμαν.

Έγιναν όλα τόσο γρήγορα.

Το χέρι που κρατούσε σφιχτά το χέρι της Λίζελ το άφησε να πέσει ενώ προσπαθούσε ν' ανοίξει δρόμο μπροστά του. Εκείνη ένιωσε την παλάμη της να χτυπάει με δύναμη στο μηρό της.

Ο μπαμπάς άπλωσε το χέρι του στο καροτσάκι με τις μπογιές κι έβγαλε κάτι από εκεί. Παραμέρισε τον κόσμο και βγήκε στο δρόμο.

Ο Εβραίος στεκόταν μπροστά του, περιμένοντας τη χλεύη του, αλλά έμεινε να κοιτάζει με ορθάνοιχτα μάτια, όπως κι όλοι οι άλλοι, καθώς ο Χανς Χούμπερμαν άπλωνε το χέρι του και του έδινε ένα κομμάτι ψωμί, με κινήσεις ταχυδακτυλουργού.

Όταν το ψωμί άλλαξε χέρια, ο Εβραίος σωριάστηκε κάτω. Έπεσε γονατιστός κι έπιασε τα καλάμια του μπαμπά. Έχωσε το πρόσωπό του ανάμεσά τους και τον ευχαρίστησε.

Η Λίζελ κοίταζε.

Με δάκρυα στα μάτια, είδε τον άντρα να γλιστράει κι άλλο μπροστά, σπρώχνοντας προς τα πίσω τον μπαμπά για να κλάψει στους αστραγάλους του.

Κι άλλοι Εβραίοι πέρασαν από δίπλα τους, όλοι τους κοιτάζοντας αυτό το μικρό ανώφελο θαύμα. Γλιστρούσαν πλάι τους σαν ανθρώπινο ποτάμι. Εκείνη την ημέρα λίγοι μπόρεσαν να φτάσουν ως τον ωκεανό. Θα τους έδιναν έναν λευκό σκούφο.

Λάβρος από θυμό, ένας στρατιώτης βρέθηκε σύντομα κοντά τους. Κοίταξε πρώτα τον γονατιστό άντρα και τον μπαμπά, και μετά το πλήθος. Ύστερα από μια σύντομη σκέψη, έβγαλε το μαστίγιο από τη ζώνη του κι άρχισε τις βουρδουλιές.

Ο Εβραίος έφαγε έξι βουρδουλιές. Στην πλάτη, στο κεφάλι και στα πόδια του. «Παλιοσκουπίδι! Παλιογουρούνι!» Αίμα έτρεχε τώρα από το αυτί του.

Ύστερα ήρθε η σειρά του μπαμπά.

Ένα καινούργιο χέρι κρατούσε το χέρι της Λίζελ τώρα, κι όταν κοίταξε έντρομη δίπλα της, είδε πως ήταν το

χέρι του Ρούντι Στάινερ, που ξεροκατάπινε την ώρα που ο Χανς Χούμπερμαν μαστιγωνόταν καταμεσής του δρόμου. Ο ήχος του μαστίγιου την αρρώσταινε και περίμενε πως θ' άνοιγαν πληγές στην πλάτη του μπαμπά. Έφαγε τέσσερις βουρδουλιές πριν πέσει κι αυτός στο έδαφος.

Όταν ο ηλικιωμένος Εβραίος ξανασηκώθηκε με φοβερή δυσκολία στα πόδια του για να συνεχίσει την πορεία, κοίταξε γρήγορα πίσω του. Πήρε ένα τελευταίο θλιμμένο βλέμμα από τον άντρα που γονάτιζε τώρα κι ο ίδιος, και του οποίου η πλάτη έκαιγε από τέσσερις λωρίδες φωτιάς. Αν μη τι άλλο, ο ηλικιωμένος άντρας θα πέθαινε σαν άνθρωπος. Ή τουλάχιστον με τη σκέψη πως ήταν άνθρωπος.

Εγώ;

Δεν είμαι και τόσο σίγουρος πως αυτό είναι τόσο καλό πράγμα.

Όταν η Λίζελ και ο Ρούντι πέρασαν μέσα από τον κόσμο και βοήθησαν τον Χανς να σταθεί στα πόδια του, ακούγονταν τόσο πολλές φωνές. Λέξεις και ήλιος. Έτσι το θυμόταν. Το φως να λάμπει στο δρόμο και τις λέξεις σαν κύματα, να σπάνε στην πλάτη της. Μόνον όταν άρχισαν ν' απομακρύνονται πρόσεξε το ψωμί που είχε μείνει παρατημένο στο δρόμο.

Καθώς ο Ρούντι προσπάθησε να το σηκώσει, ένας Εβραίος που περνούσε δίπλα τους το άρπαξε από το χέρι του κι άλλοι δυο πάλεψαν μαζί του για να του το πάρουν καθώς συνέχιζαν το δρόμο τους για το Νταχάου.

Ασμενία μάτια άρχισαν να βομβαρδίζονται από εικόνες στη συνέχεια. Ένα καρότσι αναποδογύρισε και οι μπογιές χύθηκαν στο δρόμο.

Του φώναξαν πως ήταν θαυμαστής των Εβραίων.

Άλλοι παρέμεναν σιωπηλοί, βοηθώντας τον να ξαναγυρίσει στην ασφάλεια της ζωής του.

Ο Χανς Χούμπερμαν έσκυψε μπροστά, με τα μπράτσα του τεντωμένα στον τοίχο ενός σπιτιού. Είχε ξαφνικά συγκλονιστεί από αυτό που μόλις είχε συμβεί.

Υπήρχε μια εικόνα, γρήγορη και άμεση.

Το νούμερο 33 της οδού Χίμελ – το υπόγειό του.

Σκέψεις πανικού συνόδευαν την ανάσα του που έβγαινε με δυσκολία. Θα έρθουν τώρα. Θα έρθουν.

Αχ, Χριστέ μου, αχ, σταυρωμένε Χριστέ μου. Κοίταξε το κορίτσι κι έκλεισε τα μάτια του.

«Πληγώθηκες, μπαμπά;»

Αντί απάντησης, εκείνος τη ρωτούσε.

«Τι σκεφτόμουν;» Τα μάτια του έκλεισαν πιο σφιχτά κι άνοιξαν ξανά. Η φόρμα του ήταν τσαλακωμένη. Μπογιές και αίματα πασάλειβαν τα χέρια του. Και ψίχουλα ψωμιού ήταν κολλημένα πάνω τους. Πόσο διαφορετικό από εκείνο το ψωμί του καλοκαιριού. «Αχ, Θεέ μου, Λίζελ, τι έχω κάνει;»

Ναι.

Θα πρέπει να συμφωνήσω. Τι είχε κάνει ο μπαμπάς;

ΕΙΡΗΝΗ

Ακριβώς μετά τις έντεκα την ίδια εκείνη νύχτα, ο Μαξ Φάντενμπουργκ ανηφόριζε την οδό Χίμελ με μια βαλίτσα γεμάτη φαγητό και ζεστά ρούχα. Ο γερμανικός αέρας γέμιζε τα πνευμόνια του. Τα κίτρινα αστέρια είχαν ριχτεί στη φωτιά. Όταν έφτασε έξω από το μαγαζί της φράου Ντίλερ, κοίταξε πίσω του για μια τελευταία φορά το νούμερο 33. Δεν κατάφερε να δει τη φιγούρα στο παράθυρο της κουζίνας, αλλά εκείνη μπορούσε να τον δει. Του έγνεψε μα αυτός δεν της ανταπέδωσε το νεύμα.

Η Λίζελ μπορούσε ακόμα να νιώσει τα χείλια του στο μέτωπό της. Μπορούσε να μυρίσει την ανάσα του, το αντίο του.

«Έχω αφήσει κάτι για σένα», είχε πει εκείνος, «αλλά δε θα το πάρεις μέχρι να είσαι έτοιμη γι' αυτό». Έφυγε.

«Μαξ;»

Αλλά εκείνος δεν ξαναγύρισε.

Είχε βγει από το δωμάτιό της και σιωπηλά είχε κλείσει πίσω του την πόρτα.

Ο διάδρομος μουρμούριζε.

Είχε φύγει.

Όταν πήγε προς την κουζίνα, η μαμά και ο μπαμπάς

στέκονταν με ανέκφραστα πρόσωπα. Έμειναν έτσι για τριάντα δευτερόλεπτα.

☞ ENNOIA YIP' APIΘMON 7 ☞
 ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ ΝΤΟΥΝΤΕΝ

Schweigen – Σιωπή:

Η απουσία ήχου ή θορύβου.

Συναφείς λέξεις: ησυχία, ηρεμία, ειρήνη.

Τι τέλειο. Ειρήνη.

Κάπου κοντά στο Μόναχο, ένας Γερμανοεβραίος προχωρούσε στο σκοτάδι. Είχε κανονίσει να συναντήσει τον Χανς Χούμπερμαν σε τέσσερις μέρες – αν δεν τον είχαν συλλάβει. Σ' ένα σημείο του Άμπερ, όπου μια σπασμένη γέφυρα έγερνε ανάμεσα στον ποταμό και τα δέντρα.

Θα τα κατάφερνε να φτάσει ως εκεί, αλλά δε θα έμενε περισσότερο από λίγα λεπτά.

Το μόνο που βρήκε ο μπαμπάς τέσσερις μέρες αργότερα ήταν ένα σημείωμα κάτω από μια πέτρα, στη βάση ενός δέντρου. Δεν απευθυνόταν σε κανέναν και περιείχε μόνο μια πρόταση.

☞ ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ☞
 ΤΟΥ ΜΑΞ ΦΑΝΤΕΝΜΠΟΥΡΓΚ

Έχετε κάνει αρκετά.

Τώρα περισσότερο από κάθε άλλη φορά, το νούμερο 33 της οδού Χίμελ ήταν ένα μέρος σιωπής, και δεν πέρασε απαρατήρητο πως το *Λεξικό Ντούντεν* ήταν πέρα για πέρα λάθος, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορούσε τις συναφείς λέξεις.

Η σιωπή δεν ήταν συνώνυμη με την ησυχία και τη γαλήνη, και δεν ήταν ειρήνη.

Ο ΗΛΙΘΙΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΡΕΣ ΜΕ ΤΑ ΠΑΛΤΑ

Ο ηλίθιος κάθισε στην κουζίνα το βράδυ μετά την παρέλαση, πίνοντας τη μια γουλιά μετά την άλλη από τον πικρό καφέ της Χόλτσαπφελ, λαχταρώντας να μπορούσε να τον συνοδέψει με ένα τσιγάρο. Περίμενε την Γκεστάπο, τους στρατιώτες, την αστυνομία –οποιονδήποτε– να έρθει να τον συλλάβει, καθώς ένιωθε πως το άξιζε. Η Ρόζα τον διέταξε να πάει να ξαπλώσει. Το κορίτσι στεκόταν και περίμενε στην εξώπορτα. Τις έστειλε και τις δυο στα δωμάτιά τους και πέρασε τις ώρες που έμεναν ως το πρωί με το κεφάλι χωμένο στα χέρια του, περιμένοντας.

Δεν ήρθε κανείς.

Κάθε ώρα που περνούσε κουβαλούσε μαζί της τον αναμενόμενο ήχο δυνατού χτυπήματος στην πόρτα κι απειλητικών λέξεων.

Τίποτε από αυτά δεν ακούστηκε.

Ο μόνος θόρυβος ήταν εκείνος που δημιουργούσε ο ίδιος.

«Τι έχω κάνει;» ψιθύρισε ξανά. «Θεέ μου, πόσο θα ήθελα να είχα ένα τσιγάρο», απάντησε στον εαυτό του. Ήταν σαν να του έχει σαλέψει.

Η Λίξελ άκουσε τις επαναλαμβανόμενες προτάσεις αρκετές φορές, και της πήρε ώρα να σταθεί δίπλα στην

πόρτα. Θα ήθελε πολύ να μπορούσε να τον ανακουφίσει, αλλά δεν είχε ποτέ μέχρι τότε δει έναν άντρα τόσο ρημαγμένο. Δεν υπήρχαν λόγια παρηγοριάς εκείνο το βράδυ. Ο Μαξ είχε φύγει, και γι' αυτό έφταιγε ο Χανς Χούμπερμαν.

Τα ντουλάπια της κουζίνας είχαν το σχήμα της ενοχής, και οι παλάμες του κολλούσαν με την ανάμνηση αυτού που είχε κάνει. Θα πρέπει να είναι ιδρωμένες, σκέφτηκε η Λίζελ, γιατί και τα δικά της χέρια ήταν μουσκεμένα ως τους καρπούς.

Στο δωμάτιό της, προσευχόταν.

Χέρια, γόνατα, μπράτσα κόντρα στο στρώμα.

«Σε παρακαλώ, Θεέ μου, σε παρακαλώ, κάνε να επιζήσει ο Μαξ. Σε παρακαλώ, Θεέ μου, σε παρακαλώ...»

Τα γόνατά της υπέφεραν.

Τα πόδια της την πονούσαν.

Όταν το πρώτο φως της ημέρας έκανε αισθητή την έλευσή του, εκείνη ξύπνησε και πήγε κατευθείαν στην κουζίνα. Ο μπαμπάς κοιμόταν με το κεφάλι του ακουμπισμένο στην επιφάνεια του τραπεζιού και σάλια γυάλιζαν στις άκρες των χειλιών του. Η μυρωδιά του καφέ σκέπαζε κάθε άλλη μυρωδιά στην κουζίνα, και η εικόνα της ανόητης καλοσύνης του Χανς Χούμπερμαν πλανιόταν ακόμα στον αέρα. Έμοιαζε με αριθμό ή διεύθυνση. Επανάλαβέ τα μερικές φορές και σου μένουν.

Η πρώτη της απόπειρα να τον ξυπνήσει πέρασε απαρατήρητη, αλλά, με το δεύτερο σκούνημα στον ώμο του, σήκωσε το κεφάλι από το τραπέζι έκπληκτος.

«Ήρθαν κιόλας;»

«Όχι, μπαμπά, εγώ είμαι».

Τέλειωσε το τελευταίο μπαγιάτικο κατακάθι του καφέ στην κούπα του. Το καρύδι του λαιμού του ανεβοκατέβηκε. «Θα έπρεπε να έχουν έρθει μέχρι τώρα. Γιατί δεν ήρθαν, Λίζελ;»

Ένωθε σαν να τον είχαν προσβάλει.

Θα έπρεπε να έχουν ήδη έρθει και να έχουν σαρώσει όλο το σπίτι, ψάχνοντας να βρουν οποιοδήποτε στοιχείο που θα μαρτυρούσε συμπάθεια στο εβραϊκό στοιχείο ή εθνική προδοσία, αλλά φαινόταν πως άδικα είχε φύγει ο Μαξ. Θα μπορούσε να κοιμάται ακόμα στο υπόγειο ή να σχεδιάζει στο τετράδιο ιχνογραφίας του.

«Δεν μπορούσες να ξέρεις αν θα έρχονταν ή όχι, μπαμπά».

«Θα έπρεπε να ξέρω καλύτερα και να μη δώσω σ' εκείνον τον άντρα το κομμάτι το ψωμί. Απλά δε σκέφτηκα τίποτα εκείνη τη στιγμή».

«Μπαμπά, δεν έκανες τίποτα κακό».

«Δε σε πιστεύω».

Σηκώθηκε και βγήκε από την κουζίνα, αφήνοντας την πόρτα μισάνοιχτη. Το τραύμα της ψυχής του αιμορραγούσε ακόμα κι ερχόταν σε πλήρη αντίθεση με το υπέροχο πρωινό εκείνης της ημέρας.

Όταν πέρασαν τέσσερις μέρες χωρίς να συμβεί τίποτα, ο μπαμπάς πήγε ως τον ποταμό Άμπερ. Γύρισε μ' ένα μικρό σημείωμα και το έβαλε πάνω στο τραπέζι της κουζίνας.

Πέρασε μια ακόμα εβδομάδα, κι ο Χανς Χούμπερμαν περίμενε μάταια την τιμωρία του. Οι βουρδουλιές στην πλάτη του είχαν δώσει τώρα τη θέση τους σε ουλές που είχαν ήδη αρχίσει να κλείνουν, και περνούσε το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου του κάνοντας βόλτες στο Μόλχινγκ. Η φράου Ντίλερ έφτυσε στα πόδια του όταν συναντήθηκαν. Η φράου Χόλτσαπφελ, πιστή στην υπόσχεσή της, είχε πάψει να φτύνει την πόρτα των Χούμπερμαν, αλλά τώρα τη σκατάλη του φτυσίματος την είχε πάρει η φράου Ντίλερ. «Το ήξερα», τον αναθεμάτιζε. «Βρομερέ θαυμαστή των Εβραίων».

Αυτός συνέχιζε να περπατάει αγνοώντας την, και η Λίζελ συχνά τον έβρισκε στον ποταμό Άμπερ, πάνω στη γέφυρα. Με τα χέρια του ακουμπισμένα στα κάγκελα και το κορμί του γερμένο μπροστά. Παιδιά πάνω σε ποδήλατα τον προσπερνούσαν ή έτρεχαν γύρω του φωνάζοντας σ' ένα

ξέφρενο ποδοβολητό. Τίποτε απ' όλα αυτά δεν κατάφερε να τον βγάλει από την κατάθλιψή του.

☞ **Η ΕΝΝΟΙΑ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 8** ☞
ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ ΝΤΟΥΝΤΕΝ

Nachtrauern – Λύπη:

**Θλίψη εμποτισμένη με νοσταλγία,
απογοήτευση ή απώλεια.**

Συναφείς λέξεις: συμπόνια, μετάνοια, πένθος, θρήνος.

«Τον βλέπεις;» τη ρώτησε κάποιο απόγευμα, όταν έσκυψε κι αυτή μαζί του από το κάγκελο της γέφυρας. «Εκεί στο νερό;»

Η ροή του ποταμού δεν ήταν γρήγορη. Στις αργές ρυτιδώσεις του η Λίζελ μπόρεσε να δει το περίγραμμα του προσώπου του Μαξ Φάντενμπουργκ. Τα πουπουλένια του μαλλιά και το υπόλοιπο κορμί του. «Συνήθιζε να παλεύει με τον Φίρερ στο υπόγειό μας».

«Ιησού, Μαρία και Ιωσήφ». Τα χέρια του μπαμπά άδραξαν σφιχτά το γεμάτο αγκίδες ξύλο. «Είμαι ένας ηλίθιος».

Όχι, μπαμπά.

Είσαι απλά άνθρωπος.

Οι συγκεκριμένες λέξεις τής ήρθαν στο μυαλό κάτι παραπάνω από ένα χρόνο αργότερα, όταν έγραφε στο υπόγειο. Ευχήθηκε να τις είχε σκεφτεί τότε που έπρεπε.

«Είμαι ανόητος», είπε ο Χανς Χούμπερμαν στη θετή του κόρη. «Και γεμάτος καλοσύνη. Ο συνδυασμός αυτών των δύο σε κάνει τον μεγαλύτερο ηλίθιο του κόσμου. Το θέμα είναι πως θέλω να έρθουν για μένα. Οτιδήποτε θα ήταν καλύτερο από αυτή την αναμονή».

Ο Χανς Χούμπερμαν είχε ανάγκη δικαίωσης. Είχε ανάγκη να μάθει πως ο Μαξ Φάντενμπουργκ είχε φύγει από το σπίτι του απολύτως δικαιολογημένα.

Τελικά, ύστερα από σχεδόν τρεις εβδομάδες

αναμονής, σκέφτηκε πως είχε έρθει η στιγμή του. Ήταν αργά.

Η Λίζελ γυρνούσε από τη φράου Χόλτσαπφελ όταν είδε τους δυο άντρες με τα μακριά μαύρα παλτά τους και μπήκε τρέχοντας στο σπίτι.

«Μπαμπά, μπαμπά!» Σχεδόν κόντεψε να παρασύρει το τραπέζι της κουζίνας. «Μπαμπά, ήρθαν!» Η μαμά παρουσιάστηκε πρώτη. «Saumensch, τι είναι όλες αυτές οι φωνές; Ποιοι ήρθαν;»

«Η Γκεστάπο».

«Χάνσι!»

Ήταν ήδη εκεί, και βγήκε έξω από το σπίτι για να τους προϋπαντήσει. Η Λίζελ ήθελε να πάει μαζί του, αλλά η Ρόζα την κράτησε πίσω και παρακολουθούσαν από το παράθυρο.

Ο μπαμπάς είχε στηθεί στην μπροστινή πόρτα. Έκανε νευρικές κινήσεις. Η μαμά έσφιξε ακόμα περισσότερο τα μπράτσα της Λίζελ.

Οι άντρες προσπέρασαν το σπίτι.

Ο μπαμπάς κοίταξε πίσω του στο παράθυρο, φανερά ταραγμένος, και ύστερα βγήκε έξω από την καγκελόπορτα. Τους φώναξε. «Ει! Εδώ είμαι. Εμένα γυρεύετε. Εδώ μένω».

Οι άντρες με τα μακριά παλτά σταμάτησαν ένα λεπτό κι έλεγξαν τις σημειώσεις τους. «Όχι, όχι», του είπαν. Οι φωνές τους ήταν βαθιές και αργές. «Δυστυχώς, είσαι λίγο μεγάλος για τους σκοπούς μας».

Συνέχισαν να περπατούν, αλλά δεν πήγαν και πολύ μακριά, καθώς σταμάτησαν στο νούμερο 35 και μπήκαν από την ανοιχτή καγκελόπορτα.

«Η φράου Στάινερ;» ρώτησαν όταν εκείνη άνοιξε την πόρτα.

«Μάλιστα, εγώ είμαι».

«Έχουμε έρθει να μιλήσουμε μαζί σας για κάτι».

Οι άντρες με τα παλτά στέκονταν σαν κολόνες με σακάκια στο κατώφλι του μικρού σαν κουτί παπουτσιών σπιτιού των Στάινερ.

Για κάποιο λόγο, είχαν έρθει για το αγόρι. Οι άντρες με τα παλτά ήθελαν τον Ρούντι.

ΜΕΡΟΣ ΟΓΔΟΟ

ΑΥΤΗ ΠΟΥ ΕΡΙΧΝΕ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ

εμφανίζονται:

ντόμινο και σκοτάδι – η σκέψη του ρούντι γυμνού – τιμωρία
– μια πολλά υποσχόμενη γυναίκα φύλακα – ο συλλέκτης –
προμηθευτές ψωμιού – ένα κερί ανάμεσα στα δέντρα – ένα
κρυμμένο τετράδιο ιχνογραφίας – και η συλλογή
κουστουμιών του αναρχικού

ΝΤΟΜΙΝΟ ΚΑΙ ΣΚΟΤΑΔΙ

Εκείνο το απόγευμα στην κουζίνα τους κάθονταν δυο τέρατα αν πιστέψουμε τις μικρότερες αδερφές του Ρούντι. Οι φωνές τους ακούγονταν ακαθόριστα πίσω από την πόρτα, την ώρα που τρία από τα παιδιά των Στάινερ έπαιζαν ντόμινο στο άλλο δωμάτιο. Τα υπόλοιπα τρία άκουγαν ραδιόφωνο στην κρεβατοκάμαρα, ανυποψίαστα. Ο Ρούντι ήλπιζε πως ο ερχομός των αντρών δεν είχε σχέση με όσα είχαν συμβεί στο σχολείο του την προηγούμενη εβδομάδα. Δεν είχε θελήσει να κάνει κουβέντα γι' αυτό στη Λίζελ, ούτε είχε αναφέρει τίποτα στο σπίτι.

☞ ΕΝΑ ΚΑΤΑΘΛΙΠΤΙΚΟ ΑΠΟΓΕΥΜΑ, ☞

ΕΝΑ ΜΙΚΡΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Τρία αγόρια στέκονταν το ένα δίπλα στο άλλο.

Τα μητρώα τους και τα κορμιά τους
εξετάζονταν λεπτομερώς.

Όταν ολοκληρώθηκε το τέταρτο παιχνίδι του ντόμινο, ο Ρούντι έβαλε τα κορίτσια να πάρουν θέσεις στο πάτωμα και τους εξήγησε τους ελιγμούς που θα έπρεπε να κάνουν. Όπως το συνήθιζε, άφησε ανάμεσά τους μερικά κενά, για να

είναι καλυμμένος στην περίπτωση που το αλιτήριο δάχτυλο κάποιας έκανε την κουτσουκέλα του, πράγμα που συνέβαινε αρκετά συχνά.

«Να τα ρίξω κάτω, Ρούντι;»

«Όχι».

«Να το έκανα εγώ μήπως;»

«Όχι. Θα το κάνουμε όλοι μαζί».

Έφτιαξε τρεις διαφορετικούς σχηματισμούς που οδηγούσαν στον ίδιο πύργο του ντόμινο, στο κέντρο. Μαζί θα έβλεπαν όλα όσα είχαν τόσο προσεκτικά σχεδιαστεί να καταρρέουν, κι όλοι τους θα χαμογελούσαν με την άγρια ομορφιά που κουβαλάει πάντα μια καταστροφή.

Οι φωνές από την κουζίνα είχαν δυναμώσει τώρα, προσπαθώντας η μια να καλύψει την άλλη για ν' ακουστεί. Διαφορετικές προτάσεις αγωνίζονταν να τραβήξουν την προσοχή των άλλων ώσπου ένα άτομο, το οποίο μέχρι τότε παρέμενε σιωπηλό, μπήκε ανάμεσά τους.

«Όχι», είπε εκείνη. «Όχι και πάλι όχι». Ακόμα κι όταν οι υπόλοιποι ξανάρχισαν τις διαφωνίες τους, η ίδια φωνή, που τώρα είχε αποκτήσει ορμή, τους υποχρέωσε να σωπάσουν. «Σας παρακαλώ», τους ικέτευε η Μπάρμπαρα Στάινερ. «Όχι το αγόρι μου».

«Μπορούμε ν' ανάψουμε ένα κερί, Ρούντι;»

Ήταν κάτι που έκανε συχνά ο μπαμπάς τους όταν έπαιζε μαζί τους. Έσβηνε το φως κι έβλεπαν τα κοκάλινα πλακάκια του ντόμινο να σωριάζονται κάτω από το φως του κεριού. Με κάποιον τρόπο έκανε το παιχνίδι ν' αποκτήσει μεγαλοπρέπεια, να γίνεται υπερθέαμα.

Τα πόδια του τον πονούσαν από το πολύ γονάτισμα. «Θα πάω να βρω ένα σπίρτο», είπε. Ο διακόπτης του ηλεκτρικού ήταν δίπλα στην πόρτα.

Αθόρυβα, προχώρησε προς τα εκεί με το κουτί τα σπίρτα στο ένα χέρι, το κερί στο άλλο.

Από την άλλη μεριά της πόρτας, τρεις άντρες και μια γυναίκα μιλούσαν και οι φωνές τους έμοιαζαν να

σκαρφαλώνουν στους μεντεσέδες της. «Έχει πάρει τους καλύτερους βαθμούς στην τάξη του», είπε ένα από τα τέρατα. Η φωνή του ήταν βαθιά κι άχρωμη. «Για να μην αναφέρω τις ικανότητές του στον αθλητισμό». Να πάρει, γιατί έπρεπε να κερδίσει όλους εκείνους τους αγώνες στην αθλητική συνάντηση;

Ο Ντόιτσερ.

Να τον πάρει και να τον σηκώσει τον Φραντς Ντόιτσερ! Αλλά τότε κατάλαβε.

Δεν έφταιγε γι' αυτό ο Φραντς Ντόιτσερ, αλλά ο ίδιος. Ήθελε να δείξει στον αλλοτινό βασανιστή του τι ήταν ικανός να κάνει, αλλά ήθελε και ν' αποδείξει στους πάντες ποιος ήταν. Τώρα αυτοί οι πάντες ήταν μαζεμένοι στην κουζίνα τους.

Άναψε το κερί κι έσβησε το φως.

«Έτοιμοι;»

«Όμως έχω ακούσει τι γίνεται εκεί». Τώρα είχε πάρει τη σκυτάλη της κουβέντας η βαριά φωνή του πατέρα του.

«Έλα, Ρούντι, βιάσου».

«Ναι, αλλά πρέπει να καταλάβετε, χερ Στάινερ, πως όλα αυτά γίνονται για σπουδαίο σκοπό. Σκεφτείτε τις ευκαιρίες που θα έχει ο γιος σας. Είναι πραγματικά προνόμιο για κάποιον να συμμετέχει σ' αυτό».

«Ρούντι, το κερί στάζει».

Τους έκανε νόημα να σταματήσουν, περιμένοντας την απάντηση του Άλεξ Στάινερ. Δεν άργησε να έρθει.

«Προνόμιο είναι το να τρέχει κανείς ξυπόλυτος στο χιόνι; Να πηδάει σε βάθος τριών μέτρων στο νερό από εξέδρες ύψους δέκα μέτρων;»

Το αυτί του Ρούντι είχε κολλήσει στην πόρτα τώρα. Το κερί έλιωνε στο χέρι του.

«Διαδόσεις». Η άχρωμη φωνή, χαμηλή και ψυχρή, είχε μιαν απάντηση για όλα. «Η σχολή μας είναι από τις καλύτερες στον κόσμο. Δημιουργούμε μια ομάδα επίλεκτων Γερμανών πολιτών στο όνομα του Φίρερ...»

Ο Ρούντι δεν μπορούσε ν' ακούσει άλλο.

Έξυσε το λιωμένο κερί από το χέρι του και απομακρύνθηκε από την αχτίδα του φωτός που περνούσε από τη χαραμάδα της πόρτας. Όταν κάθισε, η φλόγα έσβησε. Έφταιγαν οι τόσες μετακινήσεις. Σκοτάδι απλώθηκε στο δωμάτιο. Το μόνο διαθέσιμο φως ήταν το λευκό ορθογώνιο αχνάρι, της πόρτας της κουζίνας.

Άναψε ένα ακόμα σπύρτο και μ' αυτό το κερί. Η γλυκιά μυρωδιά φωτιάς και άνθρακα εφόρμησε στα ρουθούνια τους.

Ο Ρούντι και οι αδερφές του η μια μετά την άλλη έσπρωξαν ελαφρά από διαφορετικά σημεία το ντόμινο και κάθισαν ύστερα και κοίταζαν το αλυσιδωτό γκρέμισμά του, μέχρι που ο πύργος στο κέντρο κατέρρευσε εντελώς. Τα κορίτσια άρχισαν να φωνάζουν ενθουσιασμένα.

Ο Κουρτ, ο μεγαλύτερος αδερφός του, μπήκε στο δωμάτιο.

«Είναι σαν πεθαμένοι», είπε.

«Τι πράγμα;»

Ο Ρούντι προσπάθησε να διακρίνει την έκφραση στο σκοτεινό πρόσωπο, αλλά ο Κουρτ δεν του απάντησε. Είχε προσέξει πως υπήρχε κάποια διαφωνία στην κουζίνα. «Τι γίνεται εκεί μέσα;»

Ήταν ένα από τα κορίτσια τελικά που του έδωσε την απάντηση που ζητούσε. Η μικρότερη, η Μπετίνα. Ένα πεντάχρονο κοριτσάκι. «Είναι δυο τέρατα εκεί μέσα», είπε. «Έχουν έρθει για τον Ρούντι».

Ξανά, το παιδί του ανθρώπου. Τόσο εύστροφο.

Αργότερα, όταν έφυγαν οι άντρες με τα παλά, τα δυο αγόρια, το ένα δεκαεφτά, το άλλο δεκατεσσάρων, βρήκαν το κουράγιο να έρθουν αντιμέτωπα μ' εκείνους στην κουζίνα.

Στάθηκαν στην πόρτα. Το φως τούς πλήγωσε τα μάτια.

Ο Κουρτ ήταν εκείνος που μίλησε. «Θα τον πάρουν μαζί τους;»

Τα χέρια της μητέρας τους ακουμπούσαν άτονα στο τραπέζι. Είχε γυρισμένες τις παλάμες της προς τα πάνω.

Ο Άλεξ Στάινερ σήκωσε το κεφάλι του. Ήταν βαρύ.

Η έκφρασή του κοφτερή κι εύγλωττη, γεμάτη ένταση.

Έδωξε με μια κίνηση τη φράντζα από το μέτωπό του κι έκανε αρκετές προσπάθειες να μιλήσει.

«Μπαμπά;»

Όμως ο Ρούντι δεν πήγε τελικά προς το μέρος του πατέρα του.

Κάθισε δίπλα στη μητέρα του στο τραπέζι της κουζίνας κι έπιασε τα χέρια της, που είχαν ακόμα γυρισμένες τις παλάμες τους προς τα πάνω.

Ο Άλεξ και η Μάρμπαρα Στάινερ δεν μπορούσαν ν' αποκαλύψουν τι ακριβώς είχε ειπωθεί μέσα στην κουζίνα την ώρα που τα πλακάκια του ντόμινο έπεφταν το ένα μετά το άλλο σαν νεκρά κορμιά στο πάτωμα του καθιστικού. Αν είχε συνεχίσει ο Ρούντι να κρυφακούει στην πόρτα, λίγα λεπτά ακόμα... Τις εβδομάδες που ακολούθησαν μονολόγησε –ή, για να είμαστε πιο ακριβείς, επιχειρηματολόγησε– πως, αν είχε ακούσει το υπόλοιπο της κουβέντας εκείνο το βράδυ, θα είχε μπει στην κουζίνα νωρίτερα. «Θα πάω», θα είχε πει. «Σας παρακαλώ, πάρτε με, είμαι έτοιμος και τώρα αν θέλετε».

Αν είχε επέμβει, μπορεί να τα είχε αλλάξει όλα.

☞ ΤΡΕΙΣ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ ☞

1. Ο Άλεξ Στάινερ δε θα είχε υποστεί την ίδια τιμωρία μ' εκείνη του Χανς Χούμπερμαν.
2. Ο Ρούντι θα είχε φύγει για τη συγκεκριμένη σχολή.
3. Κι απλά ίσως να είχε ζήσει.

Η σκληρότητα της μοίρας, ωστόσο, εμπόδισε τον Ρούντι Στάινερ να μπει στην κουζίνα την κατάλληλη στιγμή.

Είχε γυρίσει στις αδερφές του και στο ντόμινο. Κάθισε.

Ο Ρούντι Στάινερ δε θα πήγαινε πουθενά.

Η ΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΡΟΥΝΤΙ ΓΥΜΝΟΥ

Μια γυναίκα.

Στεκόταν όρθια στη γωνία.

Τα μαλλιά της ήταν πλεγμένα στην πιο χοντρή κοτσίδα που είχε δει ποτέ του. Έφτανε ως κάτω στην πλάτη της, και περιστασιακά, όταν την έφερνε μπροστά, καρδακούσε πάνω στα τεράστια στήθη της σαν παραταϊσμένο κατοικίδιο ζώακι. Στην πραγματικότητα, τα πάντα σ' αυτήν ήταν μεγαλύτερα απ' όσο θα έπρεπε. Τα χείλη της, τα πόδια της. Τα στρωτά δόντια της. Είχε δυνατή, ντόμπρα φωνή. Δεν υπάρχει χρόνος για χάσιμο. «Komm», τους διέταξε. «Ελάτε. Σταθείτε εδώ».

Ο γιατρός, σε σύγκριση μ' αυτήν, έμοιαζε με φαλακρό τρωτικό. Ήταν μικροκαμωμένος και σβέλτος, πηγαινοερχόταν στο γραφείο του σχολείου με μανιακές αλλά και συνάμα επαγγελματικές κινήσεις κι επιτηδευμένο ύφος. Και ήταν και συναχωμένος.

Από τα τρία αγόρια, ήταν δύσκολο ν' αποφασίσει κανείς ποιο θα ήταν πιο πρόθυμο να γδυθεί όταν θα του λέγανε να το κάνει. Ο πρώτος κοιτούσε πότε τον ένα και πότε τον άλλο, περιέφερε το βλέμμα του από τον ηλικιωμένο δάσκαλο στην τεράστια νοσοκόμα κι από αυτή στο γιατρό τσιλιβήθρα. Ο μεσαίος κοίταζε μόνο τα πόδια του, κι εκείνος στην άλλη άκρη στ' αριστερά μετρούσε τις ευχαριστήριες

προσενχές του που βρισκόταν τώρα στο γραφείο του σχολείου κι όχι στον σκοτεινό διάδρομο. Η νοσοκόμα, κατέληξε ο Ρούντι, ήταν από τους ανθρώπους που προξενούν φόβο στους άλλους.

«Ποιος είναι πρώτος;» ρώτησε.

Ήταν ο επιβλέπων δάσκαλος, ο χειρ Χεκενστάλερ, εκείνος που απάντησε. Έμοιαζε περισσότερο με μαύρο κουστούμι παρά με άντρα. Το πρόσωπό του ήταν ολόκληρο ένα μουστάκι. Παρατηρώντας τ' αγόρια, η επιλογή του έγινε γρήγορα.

«Σβαρτς».

Ο άτυχος Γιούργκεν Σβαρτς ξεκούμπωσε τη στολή του με μεγάλη δυσφορία. Τον άφησαν να στέκεται μόνο με τα παπούτσια και το εσώρουχό του. Μια ικετευτική έκφραση είχε εγκλωβιστεί στο γερμανικό πρόσωπό του.

«Και;» ρώτησε ο χειρ Χεκενστάλερ. «Τα παπούτσια;» Έβγαλε και τα δυο παπούτσια, και τις δυο κάλτσες.

«Und die Unterhosen», είπε η νοσοκόμα. «Και το εσώρουχο».

Ο Ρούντι και το άλλο αγόρι, ο Όλαφ Σπίγκελ, είχαν ήδη αρχίσει να ξεντύνονται κι αυτοί, αλλά δεν είχαν βρεθεί ακόμα στη δύσκολη τώρα θέση του Γιούργκεν Σβαρτς. Το αγόρι έτρεμε από την ταραχή του. Ήταν ένα χρόνο μικρότερος από τ' άλλα δυο αγόρια, αλλά ψηλότερος. Όταν κατέβασε το εσώρουχό του, η αξιοθρήνητη στάση του φανέρωνε τον εξευτελισμό που ένιωθε έτσι όπως στεκόταν γυμνός στο μικρό, κρύο γραφείο. Ο αυτοσεβασμός του είχε τώρα πέσει γύρω από τους αστραγάλους του.

Η νοσοκόμα τον παρακολούθουσε με προσήλωση, με τα χέρια της διπλωμένα κατά μήκος του σαρωτικού στήθους της.

Ο Χεκενστάλερ διέταξε τους άλλους δυο να κάνουν πιο γρήγορα.

Ο γιαιτρός έξυσε το κεφάλι του κι έβηξε. Είχε αρπάξει μια γερή πούντα.

Τα τρία γυμνά αγόρια εξετάστηκαν το ένα μετά το άλλο πάνω στο κρού πάτωμα. Κάλυπταν τα γεννητικά τους όργανα με τα χέρια τους κι έτρεμαν από την ταραχή τους. Ανάμεσα στο βήχα και στα φτερνίσματά του, ο γιατρός δοκίμασε τις ικανότητές τους.

«Εισπνοή». Ρούφηγμα της μύτης.

«Εκπνοή». Δεύτερο ρούφηγμα της μύτης.

«Χέρια ψηλά τώρα». Βήχας. «Είπα χέρια ψηλά». Φοιχτός καταγισμός βήχα.

Όπως το συνηθίζουν οι άνθρωποι, τ' αγόρια κοίταζαν διαρκώς το ένα το άλλο μπας κι εκμαιεύσουν κάποιο σημάδι αμοιβαίας συμπάθειας. Τίποτα τέτοιο δεν υπήρχε στα πρόσωπά τους. Και τα τρία πήραν τα χέρια τους από τα πέρα τους και σήκωσαν τα μπράτσα τους. Ο Ρούντι δεν ένιωθε εκείνη τη στιγμή μέλος μιας κυρίαρχης φυλής.

«Σταδιακά πετυχαίνουμε», ενημέρωνε η νοσοκόμα το δάσκαλο, «να δημιουργήσουμε ένα καινούργιο μέλλον. Θα είναι μια καινούργια τάξη, προηγμένων σωματικά και πνευματικά Γερμανών. Μια τάξη επιτελών».

Δυστυχώς, το κήρυγμά της κόπηκε απότομα όταν ο γιατρός διπλώθηκε στα δυο κι έβηξε με όλη του τη δύναμη πάνω στα παρατημένα ρούχα. Τα μάτια του γέμισαν δάκρυα και ο Ρούντι δεν μπόρεσε να μην αναρωτηθεί.

Ένα καινούργιο μέλλον, μια τάξη επιτελών; Σαν κι αυτόν; Έκανε σοφά που δε διατύπωσε μεγαλόφωνα τη σκέψη του.

Η εξέταση ολοκληρώθηκε και κατάφερε να αποδώσει το πρώτο του γυμνό «χάιλ Χίτλερ». Κατά τρόπο απρεπή, ομολογούσε πως δεν τον έκανε να νιώθει στο ελάχιστο άσχημα.

Ξεγυμνωμένα πια από την αξιοπρέπειά τους, τ' αγόρια πήραν την άδεια να βάλουν πάλι τα ρούχα τους, και καθώς τους έβγαζαν από το γραφείο, μπορούσαν ήδη ν' ακούσουν ψήγματα της κουβέντας που βρισκόταν σε εξέλιξη γύρω από τα άτομά τους πίσω από την πλάτη τους.

«Είναι λίγο μεγαλύτεροι απ' ό,τι συνήθως», είπε ο γιατρός, «αλλά σκέφτομαι τουλάχιστον πως οι δυο από αυτούς μας κάνουν».

Η νοσοκόμα συμφώνησε. «Ο πρώτος και ο τρίτος». Τρία αγόρια στέκονταν απέξω.

Πρώτο και τρίτο.

«Το πρώτο ήσουν εσύ, Σβαρτς», είπε ο Ρούντι. Ύστερα ρώτησε τον Όλαφ Σπίγκελ «Ποιος ήταν ο τρίτος;»

Ο Σπίγκελ έκανε μερικούς υπολογισμούς. Εννοούσαν ο τρίτος στη γραμμή ή ο τρίτος που εξετάστηκε; Δεν είχε σημασία. Ήξερε τι ήθελε να πιστεύει. «Αυτός ήσουν εσύ, νομίζω».

«Άσε τις βλακείες, Σπίγκελ, εσύ ήσουν».

☞ ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ ΕΓΓΥΗΣΗ ☞

**Οι άντρες με τα παλλά ήξεραν
ποιος ήταν ο τρίτος.**

Την επόμενη ημέρα της επίσκεψής τους στην οδό Χίμελ, ο Ρούντι κάθισε στο κεφαλόσκαλο του σπιτιού του παρέα με τη Λίζελ και της διηγήθηκε ολόκληρο το έπος, ακόμα και τις παραμικρές λεπτομέρειες. Κάποια στιγμή ομολόγησε τι είχε συμβεί εκείνη την ημέρα στο σχολείο όταν τον είχαν βγάλει από την τάξη. Ακολούθησαν κάποια γέλια όταν αναφέρθηκε στην τρομερή νοσοκόμα και στην έκφραση του προσώπου του Γιούργκεν Σβαρτς. Στο μεγαλύτερο μέρος της, ωστόσο, ήταν μια ιστορία αγωνίας, ιδιαίτερα όταν έφτασε στις φωνές στην κουζίνα και στ' άψυχα πλακάκια του ντόμινο.

Για μέρες, η Λίζελ δεν μπορούσε να βγάλει μια σκέψη από το μυαλό της.

Επανερχόταν ξανά και ξανά στην εξέταση των τριών αγοριών, αλλά, αν ήθελε να είναι ειλικρινής, ήταν ο Ρούντι και το γυμνό του σώμα που την απασχολούσε.

Κάθε φορά που ξάπλωνε στο κρεβάτι, ένιωθε έντονη την έλλειψη του Μαξ, αναρωπιόταν συνέχεια πού μπορεί να βρισκόταν τώρα και προσευχόταν να ήταν ακόμα ζωντανός, όμως, με κάποιον τρόπο, ανάμεσα σε όλες αυτές τις σκέψεις κυριαρχούσε εκείνη του Ρούντι γυμνού.

Το ολόγυμνο κορμί του έλαμπε στο σκοτάδι.

Αυτή η εικόνα τής έφερνε μεγάλο τρόμο, ιδιαίτερα όταν έφτανε στη στιγμή που τον ανάγκαζαν να σηκώσει ψηλά τα χέρια του. Ήταν ανησυχητικό το πόσο την απασχολούσε αυτό, αλλά, για κάποιο λόγο, δεν μπορούσε να πάψει να το σκέφτεται.

ΤΙΜΩΡΙΑ

Στα κουπόνια τροφίμων της ναζιστικής Γερμανίας δε συμπεριλάμβαναν και την τιμωρία, αλλά όλοι έπρεπε να πάρουν το μερίδιό τους. Για κάποιους ήταν ο θάνατος σε μια ξένη χώρα στη διάρκεια του πολέμου. Για άλλους ήταν η φτώχεια και η ενοχή όταν τέλειωσε ο πόλεμος κι όταν ανακαλύφθηκαν έξι εκατομμύρια περιπτώσεις σε όλη την Ευρώπη που θα έπρεπε να τους κάνουν να ντρέπονται ως έθνος. Πολλοί πρέπει να είχαν δει τις τιμωρίες τους να έρχονται, αλλά μόνο για ένα μικρό ποσοστό ήταν καλοδεχούμενες. Ένας από αυτούς ήταν και ο Χανς Χούμπερμαν.

Δε βοηθάς Εβραίους στο δρόμο.

Το υπόγειο δεν πρέπει να γίνεται κρυψώνα για κανέναν τους.

Στην αρχή, η τιμωρία του ήταν η συνείδησή του. Η χωρίς επίγνωση του κινδύνου ενέργειά του που είχε ξεοπιτώσει τον Μαξ Φάντενμπουργκ τον κατάρρεχε ακόμα. Η Λίζελ τον έβλεπε να κάθεται μπροστά στο πιάτο του χωρίς να τρώει το φαγητό του ή του έκανε παρέα όταν έμενε για ώρες στη γέφυρα πάνω από τον Άμπερ. Είχε πάψει πια να

παίζει το ακορντεόν του. Η αισιοδοξία των ασημένιων ματιών του είχε ανεπανόρθωτα πληγεί. Αυτό από μόνο του ήταν αρκετά κακό, αλλά ήταν μόνο η αρχή.

Μια Τετάρτη στις αρχές του Νοέμβρη η αληθινή του τιμωρία έφτασε στο γραμματοκιβώτιο. Εκ πρώτης όψεως, έδειχνε πως μετέφερε καλά νέα.

✪ ΕΓΓΡΑΦΟ ΣΤΗΝ ΚΟΥΖΙΝΑ ✪

**Είμαστε στην ευχάριστη θέση
να σας πληροφορήσουμε πως
η αίτησή σας να γίνετε μέλος του NSDAP
έχει γίνει αποδεκτή...**

«Το Ναζιστικό Κόμμα;» τον ρώτησε η Ρόζα. «Πίστευα πως δε σε θέλανε».

«Δε με θέλανε».

Ο μπαμπάς κάθισε και ξαναδιάβασε το γράμμα.

Δε θα τον δικάζανε για προδοσία ή για το γεγονός πως βοηθούσε Εβραίους ή για τέτοιου είδους ζητήματα. Ο Χανς Χούμπερμαν ανταμειβόταν από εκείνους από τους οποίους δεν το περίμενε. Δύσκολο να το πιστέψει κανείς.

«Θα ακολουθήσουν περισσότερα». Ακολούθησαν.

Την Παρασκευή έφτασε στο σπίτι μια αναφορά που έλεγε πως ο Χανς Χούμπερμαν επιστρατεύόταν στον γερμανικό στρατό. Ως μέλος του κόμματος, θα έπρεπε να είναι ευτυχής που θα έπαιζε ρόλο στην πολεμική προσπάθεια, συνόψιζε το όλο γράμμα στο τέλος. Αν δεν ήταν, θα υπήρχαν σίγουρα συνέπειες.

Η Λίζελ είχε μόλις γυρίσει από την ανάγνωση της φράου Χόλτσαπφελ. Η ατμόσφαιρα στην κουζίνα ήταν βαριά από τη μυρωδιά της σούπας που έβραζε και από τ' άδεια από έκφραση πρόσωπα του Χανς και της Ρόζας Χούμπερμαν. Ο μπαμπάς ήταν καθισμένος. Η μαμά στεκόταν από πάνω του και η σούπα είχε αρχίσει να καίγεται.

«Θεέ μου, σε παρακαλώ, μη με στείλεις στη Ρωσία»,

είπε ο μπαμπάς.

«Μαμά, η σούπα καίγεται».

«Τι πράγμα;»

Η Λίζελ όρμησε κι έβγαλε την κατσαρόλα από τη φωτιά. «Η σούπα». Την πρόλαβε πριν καί εντελώς, και ύστερα γύρισε και κοίταξε τους θετούς γονείς της. Τα πρόσωπά τους έμοιαζαν με ρημαγμένες πόλεις. «Μπαμπά, τι τρέχει;»

Της έδωσε το γράμμα και τα χέρια της άρχισαν να τρέμουν καθώς το διάβαζε. Οι λέξεις είχαν σταμπάρει με δύναμη το χαρτί.

☞ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ ☞ ΤΗΣ ΛΙΖΕΛ ΜΕΜΙΝΓΚΕΡ

**Στην κουζίνα, που φαινόταν να έχει υποστεί ένα σοκ
σαν έπειτα από βομβαρδισμό, κάπου κοντά στη
σόμπα, υπάρχει η εικόνα μιας μοναχικής,
πολυχρησιμοποιημένης γραφομηχανής.**

**Είναι βαλμένη σε απόσταση, κοντά στο άδειο
δωμάτιο. Τα πλήκτρα της είναι ξεθωριασμένα
και μια λευκή κόλλα περιμένει υπομονετικά όρθια
στη δεδομένη θέση της. Ταλαντεύεται ελαφρά στην
αύρα που μπαίνει από το παράθυρο. Το διάλειμμα
για καφέ έχει σχεδόν τελειώσει. Μια στοίβα χαρτιά
στο ύψος ανθρώπου ορθώνεται δίπλα στην πόρτα.**

Θα μπορούσε εύκολα να πάρει φωτιά.

Στην πραγματικότητα, η Λίζελ είδε τη γραφομηχανή πολύ αργότερα, όταν έγραφε. Αναρωτιόταν πόσα γράμματα σαν κι αυτό στέλνονταν ως τιμωρία στους Χανς Χούμπερμαν και Άλεξ Στάινερ της Γερμανίας – σ' αυτούς που βοήθησαν τους απελτισμένους και σ' εκείνους που αρνήθηκαν να δώσουν τα παιδιά τους βορά στο κράτος.

Σηματοδοτούσαν ολοφάνερα τη συνεχώς αυξανόμενη απελπισία του γερμανικού στρατού. Έχαναν στη Ρωσία.

Οι πόλεις βομβαρδίζονταν.

Ήταν αναγκαίο περισσότερο ανθρώπινο δυναμικό, όπως και καινούργιοι τρόποι να πετύχουν το σκοπό τους, και στις περισσότερες περιπτώσεις οι χειρότερες δουλειές θα δίνονταν στους χειρότερους ανθρώπους.

Καθώς τα μάτια της διέτρεχαν το χαρτί, η Λίζελ μπορούσε να δει τις τρύπες από τα χτυπημένα γράμματα στο ξύλινο τραπέζι. Λέξεις όπως *υποχρεωτικό* και *καθήκον* είχαν χτυπηθεί εντονότερα από τις άλλες στη σελίδα. Πυροδοτούσαν την ανάγκη για εμετό. «Τι είναι αυτό;»

Η απάντηση του μπαμπά ήταν ήρεμη. «Νομίζω πως σε δίδαξα ανάγνωση, κορίτσι μου». Δε μίλησε με θυμό ή σαρκασμό. Ήταν μια φωνή άχρωμη, για να ταιριάζει με την έκφραση του προσώπου του.

Η Λίζελ κοίταξε τώρα τη μαμά.

Η Ρόζα είχε ένα μικρό σκίσιμο κάτω από το δεξί της μάτι, και το επόμενο λεπτό το χαρτονένιο πρόσωπό της έσπασε. Όχι στο κέντρο του, αλλά στα δεξιά. Σε μια στρεβλή αψίδα στο μάγουλό της, που συνεχίστηκε και τέλειωσε στο πιγούνι της.

☞ ΕΙΚΟΣΙ ΛΕΠΤΑ ΑΡΓΟΤΕΡΑ: ☞

ΕΝΑ ΚΟΡΙΤΣΙ ΣΤΗΝ ΟΔΟ ΧΙΜΕΛ

Κοιτάζει ψηλά. Μιλάει ψιθυριστά.

«Ο ουρανός είναι απαλός σήμερα, Μαξ.

Τα σύννεφα είναι τόσο απαλά και θλιμμένα, και...»

Κοιτάζει μακριά και σταυρώνει τα χέρια της.

**Σκέφτεται τον μπαμπά της που θα πάει
στον πόλεμο, σφίγγει τη ζακέτα της. «Και
κάνει κρύο, Μαξ. Κάνει πολύ κρύο...»**

Πέντε μέρες αργότερα, όταν συνέχισε τη συνήθεια που

είχε από παλιά να περιγράφει τον καιρό, δεν είχε την ευκαιρία να κοιτάξει τον ουρανό.

Στο πλαϊνό σπίτι, η Μπάρμπαρα Στάινερ καθόταν στο μπροστινό σκαλοπάτι του σπιτιού της με καλοχτενισμένα τα μαλλιά της. Κάπνιζε ένα τσιγάρο κι έτρεμε. Καθώς περνούσε από εκεί, η Λίζελ ξαφνιάστηκε όταν είδε τον Κουρτ να πηγαίνει και να κάθεται μαζί με τη μητέρα του. Όταν είδε το κορίτσι, σταμάτησε και της φώναξε.

«Έλα, Λίζελ. Ο Ρούντι θα βγει έξω σε λίγο».

Έπειτα από μια μικρή στάση, εκείνη συνέχισε να προχωράει προς το μέρος τους. Η Μπάρμπαρα κάπνιζε.

Η στάχτη κρεμόταν από την άκρη του τσιγάρου της. Ο Κουρτ το πήρε, το τίναξε, τράβηξε μια ρουφηξιά και της το ξανάδωσε.

Όταν τέλειωσε το τσιγάρο, η μητέρα του Ρούντι σήκωσε το κεφάλι της και την κοίταξε. Πέρασε το χέρι της πάνω από τα καλοχτενισμένα μαλλιά της.

«Ο μπαμπάς μας πηγαίνει κι αυτός στον πόλεμο», είπε ο Κουρτ. Ύστερα ησυχία.

Μια ομάδα από παιδιά κλοτσούσαν μια μπάλα, προς τα πάνω, κοντά στο μαγαζί της φράου Ντίλερ.

«Όταν έρχονται και σου ζητάνε ένα από τα παιδιά σου», εξήγησε η Μπάρμπαρα Στάινερ, σε κανέναν συγκεκριμένα, «περιμένουν από σένα να πεις ναι».

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΕΚΕΙΝΟΥ ΠΟΥ ΕΙΧΕ ΚΡΑΤΗΣΕΙ ΤΗΝ ΥΠΟΣΧΕΣΗ ΤΟΥ

☞ ΤΟ ΥΠΟΓΕΙΟ, 9 Π.Μ. ☞

Έξι ώρες ακόμα μέχρι το αντίο:

«Έπαιζα ακορντεόν, Λίζελ.

Το ακορντεόν κάποιου άλλου».

Κλείνει τα μάτια του:

«Το σπίτι κουνιόταν συθέμελα

από τα χειροκροτήματα».

Αν εξαιρέσουμε το ποτήρι τη σαμπάνια του προηγούμενου καλοκαιριού, ο Χανς Χούμπερμαν είχε να καταναλώσει αλκοόλ τουλάχιστον μια δεκαετία. Και ύστερα ήρθε η τελευταία νύχτα πριν φύγει για την εκπαίδευση στο στρατό.

Πήγαν στο Κνόλερ με τον Άλεξ Στάνιερ το απόγευμα κι έμειναν εκεί ως αργά το βράδυ. Αγνοώντας τις προειδοποιήσεις των γυναικών τους, οι δυο άντρες έγιναν τύφλα στο μεθύσι. Μεγάλο μέρος της ευθύνης γι' αυτό είχε ο ιδιοκτήτης του Κνόλερ, ο Ντίτερ Βεστχάιμερ, που τους κερνούσε το ένα ποτό μετά το άλλο.

Όσο ήταν ακόμα νηφάλιος, ο Χανς ανταποκρίθηκε

στην πρόσκληση του κοινού ν' ανέβει στη σκηνή και να τους παίξει κάτι στο ακορντεόν του. Τους αφιέρωσε το διαβόητο «Μουντή Κυριακή» –τον ύμνο του αυτόχειρα από την Ουγγαρία– και, παρόλο που προκάλεσε τη θλίψη για την οποία το τραγούδι ήταν πασίγνωστο, η αίθουσα σείστηκε από τα χειροκροτήματα. Η Λίζελ προσπάθησε να ζωντανέψει με τη φαντασία της τη συγκεκριμένη σκηνή, ακόμα και τον ήχο. Στόματα γεμάτα. Άδεια ποτήρια μπίρας αυλακωμένα από τον αφρό. Η φυσούνα να στενάζει, το τραγούδι να τελειώνει. Ο κόσμος ξέσπασε σε χειροκροτήματα. Τα μπουκωμένα με μπίρα στόματα τον επευφημούσαν καθώς ξαναγύριζε στο μπαρ.

Όταν κατάφεραν να βρουν το δρόμο για το σπίτι τους, ο Χανς μάταια προσπαθούσε να βάλει το κλειδί στην κλειδαριά. Απελπισμένος, άρχισε να χτυπάει δυνατά την πόρτα.

«Ρόζα!»

Χτύπαγε λάθος πόρτα.

Η φράου Χόλτσαπφελ δεν έκρυβε την ενόχλησή της.

«Schwein! Λάθος πόρτα χτυπάς». Τα λόγια της έμοιαζαν να στριμώχνονται μέσα στην κλειδαρότρυπα. «Το διπλανό σπίτι είναι το δικό σου, ηλίθιε Saukerl!».

«Σας ευχαριστώ, φράου Χόλτσαπφελ».

«Να βάλεις τα ευχαριστώ σου εκεί που ξέρεις, ηλίθιε».

«Συγγνώμη, τι είπατε;»

«Απλά τράβα σπίτι σου».

«Σας ευχαριστώ, φράου Χόλτσαπφελ».

«Μόλις τώρα δε σου είπα πού να βάλεις τα ευχαριστώ σου;»

«Πότε το είπατε;»

(Είναι εκπληκτικό το τι μπορεί να βγει αν ενώσεις μια κουβέντα που γίνεται στο υπόγειο με εκείνα που λέγονται στη διάρκεια της ανάγνωσης στην κουζίνα μιας μοχθηρής γυναίκας.) «Κάνε μου τη χάρη, κι άντε χάσου!»

Όταν ύστερα από πολλή ώρα κατάφερε να βρει το

σπίτι του, ο μπαμπάς, αντί να πάει κατευθείαν στο δωμάτιό του να ξαπλώσει, προχώρησε προς το δωμάτιο της Λίζελ. Στάθηκε τρεκλίζοντας στην πόρτα και την παρατηρούσε που κοιμόταν. Εκείνη ξύπνησε και προς στιγμήν σκέφτηκε πως ήταν ο Μαξ.

«Εσύ είσαι;» ρώτησε.

«Όχι», είπε εκείνος. Ήξερε ακριβώς τι σκεφτόταν. «Είμαι ο μπαμπάς».

Οπισθοχώρησε και βγήκε από το δωμάτιο, και η Λίζελ άκουσε τα βήματά του να κατεβαίνουν στο υπόγειο.

Στο καθιστικό, το ροχαλητό της Ρόζας είχε φτάσει στο αποκορύφωμά του.

Γύρω στις εννιά το επόμενο πρωινό, στην κουζίνα, η Ρόζα έδωσε μια διαταγή στη Λίζελ. «Φέρε μου εκείνον εκεί τον κουβά».

Τον γέμισε με κρύο νερό και τον κουβάλησε ως κάτω στο υπόγειο. Η Λίζελ την ακολουθούσε, σε μια μάταιη προσπάθεια να τη σταματήσει. «Μαμά, δεν μπορείς να το κάνεις αυτό!»

«Δεν μπορώ λες;» Γύρισε και της έριξε μια γρήγορη ματιά καθώς κατέβαινε τα σκαλοπάτια. «Μου διέφυγε κάτι, Saumensch; Άρχισες τώρα να μοιράζεις διαταγές εδώ κι εκεί;»

Παρέμειναν ακίνητες και οι δυο. Καμιά απάντηση από το κορίτσι.

«Δε νομίζω».

Συνέχισαν να κατεβαίνουν και τον βρήκαν ξαπλωμένο ανάσκελα, πάνω στα πανιά. Ένωθε βαθιά μέσα του πως δεν του άξιζε το στρώμα του Μαξ.

«Τώρα, θα δούμε» –η Ρόζα σήκωσε τον κουβά– «αν είναι ζωντανός».

«Ιησού, Μαρία και Ιωσήφ!»

Το νερό κυλούσε από τη μέση του στήθους του ως το κεφάλι του. Τα μουσκεμένα μαλλιά του είχαν κολλήσει στη μια πλευρά, ακόμα και οι βλεφαρίδες του έσταξαν. «Προς τι

αυτό;»

«Γερο-μεθύστακα!»

«Ιησού...»

Τα ρούχα του αχνίζανε. Το κεφάλι του κόντευε να σπάσει από τον πονοκέφαλο. Είχε κατέβει μέχρι τους ώμους του και τώρα στρογγυλοκαθόταν εκεί βαρύν σαν σακί γεμάτο με υγρό τσιμέντο.

Η Ρόζα μετέφερε τον κουβά από το αριστερό της χέρι στο δεξί. «Ευτυχώς που πας στον πόλεμο», του είπε. Είχε τεντώσει το δάχτυλό της, έτοιμη σχεδόν να το κουνήσει απειλητικά. «Αλλιώς θα σε σκότωνα εγώ η ίδια, με πιστεύεις, έτσι δεν είναι;»

Ο μπαμπάς σκούπισε το ρυάκι που έτρεχε από το λαιμό του. «Ήταν ανάγκη να το κάνεις αυτό;»

«Ναι, ήταν ανάγκη». Άρχισε ν' ανεβαίνει τα σκαλοπάτια. «Αν δεν έρθεις εκεί πάνω σε πέντε λεπτά, περίμενε να σου έρθει κι άλλος κουβάς με νερό».

Όταν έμεινε μόνη με τον μπαμπά στο υπόγειο, η Λίζελ βάλθηκε να σκουπίζει τα νερά με μερικά πανιά.

Ο μπαμπάς μίλησε ξανά. Με το υγρό του χέρι, ανάγκασε το κορίτσι να σταματήσει το σκούπισμα. Την κράτησε από το μπράτσο. «Λίζελ;» Το πρόσωπό του πλησίασε το δικό της. «Νομίζεις πως είναι ακόμα ζωντανός;»

Η Λίζελ κάθισε. Σταύρωσε τα πόδια της.

Το υγρό πανί μούλιαζε πάνω στα γόνατά της.

«Το ελπίζω, μπαμπά».

Της φάνηκε εντελώς χαζό αυτό που είπε, τόσο κοινότοπο, αλλά ήταν σχεδόν η μόνη επιλογή που είχε.

Για να πει τουλάχιστον κάτι που θ' άξιζε τον κόπο, που θα τραβούσε τις σκέψεις τους μακριά από τον Μάξ, γονάτισε στα τέσσερα και βούτηξε το δάχτυλό της σε μια λιμνούλα νερού που είχε σχηματιστεί στο πάτωμα.

«Guten Morgen, μπαμπά».

Αντί ν' απαντήσει, ο Χανς της έκλεισε το μάτι.

Αλλά δεν ήταν συνηθισμένο κλείσιμο ματιού αυτό.

Ήταν πιο βαρύ, πιο αδέξιο. Η μετά τον Μαξ εκδοχή, η εκδοχή του πονοκεφάλου από το μεθύσι. Ανακάθισε και της μίλησε για το ακορντεόν της προηγούμενης νύχτας, και για τη φράου Χόλτσαπφελ.

☞ Η ΚΟΥΖΙΝΑ: 1 Μ.Μ. ☞

Δυο ώρες είχαν μείνει ακόμα μέχρι το αντίο:

«Μην πας, μπαμπά. Σε παρακαλώ».

Το χέρι της που κρατάει το κουτάλι τρέμει.

«Πρώτα χάσαμε τον Μαξ.

Δεν αντέχω να σε χάσω κι εσένα».

**Ο άντρας με τον πονοκέφαλο από το μεθύσι
δεν απαντάει, πιέζει με δύναμη τον αγκώνα του
στο τραπέζι και καλύπτει το δεξί του μάτι.**

«Είσαι κοτζάμ γυναίκα τώρα, Λίζελ».

**Είναι έτοιμος να καταρρεύσει αλλά καταφέρνει
να κρατηθεί. Να το προσπεράσει.**

**«Να φροντίζεις τη μαμά, μου υπόσχεσαι
πως θα το κάνεις;»**

**Το κορίτσι το μόνο που μπορεί να κάνει είναι
να του γνέψει ελαφρά με το κεφάλι
για να του δείξει πως συμφωνεί.**

«Ναι, μπαμπά».

Έφυγε από την οδό Χίμελ φορώντας τον πονοκέφαλό του από το μεθύσι κι ένα κουστούμι.

Ο Άλεξ Στάινερ θα έφευγε ύστερα από δυο μέρες. Ήρθε σπίτι τους μια ώρα πριν ξεκινήσουν για το σταθμό κι ευχήθηκε στον Χανς ό,τι καλύτερο. Είχε έρθει μαζί του ολόκληρη η οικογένεια Στάινερ. Ο ένας μετά τον άλλο τον χαιρέτησαν διά χειραψίας. Η Μπάρμπαρα τον αγκάλιασε και τον φίλησε και στα δυο μάγουλα.

«Γύρνα πίσω ζωντανός».

«Ναι, Μπάρμπα», κι ο τρόπος που το είπε ήταν γεμάτος αυτοπεποίθηση. «Φυσικά και θα γυρίσω πίσω ζωντανός». Κατάφερε ακόμα και να γελάσει. «Είναι απλά ένας πόλεμος, ξέρεις. Έχω επιζήσει κι από έναν άλλο στο παρελθόν».

Καθώς ανηφορίζανε την οδό Χίμελ, η λεπτή, νευρώδης γυναίκα από το πλαϊνό σπίτι βγήκε έξω και στάθηκε στο πεζοδρόμιο.

«Αντίο, φράου Χόλτσαπφελ. Συγγνώμη για το χτεσινό».

«Αντίο, Χανς, μεθυσμένη Saukerl», ωστόσο του πρόσφερε κι ένα σημάδι φιλίας. «Να γυρίσεις πίσω γρήγορα».

«Ναι, φράου Χόλτσαπφελ. Σας ευχαριστώ».

Έφτασε στο σημείο και ν' αστειευτεί λιγάκι μαζί του. «Να βάλεις τα ευχαριστώ σου εκεί που ξέρεις».

Στη γωνία, η φράου Ντίλερ παρακολουθούσε σε θέση άμυνας πίσω από τη βιτρίνα του μαγαζιού της, καθώς η Λίζελ έπιασε τον μπαμπά από το χέρι. Το κρατούσε σ' όλη τη διαδρομή από την οδό Μονάχου ως το σταθμό. Το τρένο ήταν ήδη στο σταθμό.

Στάθηκαν στην αποβάθρα.

Η Ρόζα τον αγκάλιασε πρώτη. Δεν ειπώθηκε τίποτα.

Το κεφάλι της έμεινε για λίγο θαμμένο βαθιά στο στήθος του, ύστερα απομακρύνθηκε από κοντά του.

Τώρα ήταν η σειρά του κοριτσιού.

«Μπαμπά;» Λέξη καμιά.

Μην πας, μπαμπά. Απλά μην πας. Άσ' τους να έρθουν να σε βρουν εκείνοι αν μείνεις. Αλλά μην πας, σε παρακαλώ, μην πας.

«Μπαμπά;»

☞ Ο ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ, 3 Μ.Μ. ☞

Δεν υπάρχουν ώρες, δεν υπάρχουν λεπτά
μέχρι το τελευταίο αντίο: Την κρατάει.

Να πει κάτι, να πει οτιδήποτε,
 μιλάει πάνω από τον ώμο της.
 «Θα φροντίζεις το ακορντεόν μου, Λίζελ;
 Αποφάσισα να μην το πάρω μαζί μου».
 Τώρα λέει κάτι που πραγματικά το εννοεί.
 «Κι αν υπάρξουν κι άλλοι βομβαρδισμοί στο μέλλον,
 συνέχισε να διαβάζεις στο καταφύγιο».
 Το κορίτσι νιώθει την ύπαρξη του στήθους της,
 που έχει αρχίσει να μεγαλώνει ανεπαίσθητα.
 Την πονάει καθώς αγγίζει τα πλευρά του.
 «Ναι, μπαμπά». Ένα χιλιοστό απόσταση από
 τα μάτια της είναι το ύφασμα του κουστουμιού του.
 Του μιλάει μέσα από αυτό. «Θα μας παίξεις κάτι
 όταν θα ξαναγυρίσεις σπίτι;»

Ο Χανς Χούμπερμαν χαμογέλασε στην κόρη του και
 ύστερα το τρένο ετοιμάστηκε να φύγει. Άπλωσε το χέρι του
 και κράτησε απαλά το πρόσωπό της στη χούφτα του. «Σ' το
 υπόσχομαι», της είπε και μπήκε στο βαγόνι.

Κοίταξαν ο ένας τον άλλο καθώς το τρένο
 απομακρυνόταν. Η Λίζελ και η Ρόζα του κουνούσαν το χέρι.

Ο Χανς Χούμπερμαν όλο και μικραίνει, και το χέρι του
 δεν κρατούσε τίποτα πια εκτός από αέρα.

Στην αποβάθρα, ο κόσμος γύρω τους άρχισε ν'
 αραιώνει ώσπου δεν έμεινε κανείς. Υπήρχαν μόνο η γυναίκα
 που έμοιαζε με ντουλάπα και το δεκατριάχρονο κορίτσι.

Τις επόμενες λίγες εβδομάδες, ενώ ο Χανς
 Χούμπερμαν και ο Άλεξ Στάινερ βρίσκονταν σε διαφορετικά
 στρατόπεδα εκπαίδευσης, η οδός Χίμελ ήταν έτοιμη να
 εκραγεί από οργή. Ο Ρούντι δεν ήταν πια ο ίδιος – δε
 μιλούσε. Η μαμά δεν ήταν πια η ίδια – δεν κατσάδιαζε. Και
 η Λίζελ είχε κι αυτή επηρεαστεί. Η επιθυμία της να κλέψει
 ένα βιβλίο την είχε εγκαταλείψει, παρά το γεγονός πως είχε

προσπαθήσει να πείσει τον εαυτό της πως αν το έκανε θα της έφτιαχνε τη διάθεση.

Ύστερα από δώδεκα μέρες απουσίας του Άλεξ Στάινερ, ο Ρούντι αποφάσισε πως το πράγμα δεν πήγαινε παραπέρα. Πέρασε βιαστικά την καγκελόπορτα και χτύπησε την πόρτα της Λίζελ.

«Kommst?»

«Ja».

Δεν την ενδιέφερε πού πήγαινε ή τι σχεδίαζε, αλλά εκείνος δε θα πήγαινε πουθενά χωρίς αυτήν. Ανηφόρισαν τη Χίμελ, διέσχισαν την οδό Μονάχου και βγήκαν έξω από το Μόλχινγκ. Ήταν ύστερα από μια ώρα πάνω-κάτω όταν η Λίζελ έκανε την κρίσιμη ερώτηση. Μέχρι τότε κοίταζε το αποφασιστικό πρόσωπο του Ρούντι ή τα αλύγιστα μπράτσα του και τις σφιγμένες γροθιές στις τσέπες του.

«Πού πηγαίνουμε;»

«Δεν είναι προφανές;»

Αγωνιζόταν να τον φτάσει. «Λοιπόν, η αλήθεια είναι... πως όχι».

«Θα πάω να τον βρω».

«Τον μπαμπά σου;»

«Ναι». Το σκέφτηκε λιγάκι. «Όχι εκείνον πραγματικά, νομίζω θα ήταν καλύτερα να βρω τον ίδιο τον Φίρερ».

Γρηγορότερα βήματα. «Γιατί;»

Ο Ρούντι σταμάτησε. «Γιατί θέλω να τον σκοτώσω». Έκανε σχεδόν στροφή, σαν να ήθελε ν' απευθυνθεί στον υπόλοιπο κόσμο. «Το ακούσατε αυτό, καθάρματα;» φώναξε. «Θέλω να σκοτώσω τον Φίρερ!»

Συνέχισαν το περπάτημα για μερικά χιλιόμετρα ακόμα. Και ξαφνικά η Λίζελ ένιωσε την ανάγκη να γυρίσει πίσω. «Θα σκοτεινιάσει σύντομα, Ρούντι».

Εκείνος συνέχισε να περπατάει. «Και τι μ' αυτό;»

«Εγώ γυρίζω πίσω».

Ο Ρούντι σταμάτησε και την κοίταξε σαν να την κατηγορούσε για προδοσία. «Εντάξει, κλέφτρα των βιβλίων.

Άσε με μόνο μου τώρα. Στοιχηματίζω πως, αν υπήρχε ένα ψωροβιβλίο στο τέλος αυτού του δρόμου, εσύ θα συνέχιζες να περπατάς. Έτσι δεν είναι;»

Για κάποιο διάστημα, κανείς από τους δυο δε μιλούσε, αλλά η Λίζελ σύντομα αισθάνθηκε την επιθυμία να το κάνει. «Νομίζεις πως είσαι ο μόνος, Saukerl!» Έστρεψε αλλού το πρόσωπό της. «Κι εσύ έχασες μόνο τον πατέρα σου...»

«Τι θες να πεις μ' αυτό;»

Η Λίζελ χρειάστηκε ένα λεπτό για να μετρήσει.

Τη μητέρα της. Τον αδερφό της. Τον Μαξ Φάντενμπουργκ. Τον Χανς Χούμπερμαν. Όλοι αυτοί είχαν φύγει. Και ούτε είχε ποτέ έναν πραγματικό πατέρα.

«Θέλω να πω», είπε, «πως γυρίζω σπίτι μου».

Για δεκαπέντε λεπτά περπατούσε μόνη, κι ακόμα κι όταν έφτασε λαχανιασμένος πλάι της λουσμένος στον ιδρώτα, παρέμειναν σιωπηλοί για περισσότερο από μια ώρα. Απλά περπατούσαν μαζί ως το σπίτι με πονεμένα πόδια και κουρασμένες καρδιές.

Υπήρχε ένα κεφάλαιο με τον τίτλο «Κουρασμένες Καρδιές» στο βιβλίο Ένα τραγούδι στο σκοτάδι. Ένα ρομαντικό κορίτσι είχε δώσει την καρδιά του σ' έναν νεαρό άντρα, αλλά εκείνος το είχε σκάσει με την καλύτερή της φίλη. Η Λίζελ ήταν σίγουρη πως ήταν το κεφάλαιο δεκατρία. «Η καρδιά μου είναι τόσο κουρασμένη», είχε πει το κορίτσι. Καθόταν σ' ένα παρεκκλήσι κι έγραφε το ημερολόγιό της.

Όχι, σκέφτηκε η Λίζελ καθώς περπατούσε. Η δική μου καρδιά είναι κουρασμένη. Η καρδιά ενός δεκατριάχρονου κοριτσιού δε θα έπρεπε να νιώθει έτσι.

Όταν έφτασαν στην περίμετρο του Μόλχινγκ, η Λίζελ πέταξε δήθεν τυχαία μερικές λέξεις. Έβλεπε το στάδιο Χούμπερτ Όβαλ. «Θυμάσαι τότε που τρέχαμε εκεί, Ρούντι;»

«Φυσικά. Απλά σκεφτόμουν κι εγώ τώρα ακριβώς το ίδιο πράγμα – το πώς νιώθαμε τότε και οι δυο».

«Είπες πως είχες πέσει μέσα στα σκατά».

«Ήταν μόνο λάσπη». Δεν μπορούσε να κρύψει τον

ενθουσιασμό του γι' αυτήν την κουβέντα. «Είχα πέσει στα σκατά στη Χιτλερική Νεολαία. Τα μπέρδεψες, Saumensch».

«Καθόλου δεν τα μπέρδεψα. Σου λέω απλά τι μου είχες πει τότε. Το τι λέει κάποιος και αυτό που πραγματικά συμβαίνει συνήθως είναι άσχετα μεταξύ τους, Ρούντι, ιδιαίτερα όταν έχει να κάνει μαζί σου».

Αυτό ήταν καλύτερο.

Όταν κατηφόρισαν την οδό Μονάχου, ο Ρούντι σταμάτησε και κοίταξε μέσα από τη βιτρίνα του μαγαζιού του πατέρα του. Πριν φύγει ο Άλεξ, είχαν κουβεντιάσει με την Μπάρμπαρα για το αν θα έπρεπε να το κρατήσει εκείνη ανοιχτό στη διάρκεια της απουσίας του. Αποφάσισαν να μην το κάνουν, αφού η δουλειά είχε αραιώσει αρκετά τελευταία, και υπήρχε ο κίνδυνος να κάνουν αισθητή την παρουσία τους εκεί τα μέλη του κόμματος. Οι επιχειρήσεις δεν ήταν ποτέ για τους ταραχοποιούς. Ο μισθός του στρατού τούς έφτανε.

Κουστούμια κρέμονταν από τις κρεμάστρες και οι κούκλες του ραφτάδικου διατηρούσαν τις γελοίες πόξες τους. «Νομίζω πως αρέσεις σ' αυτήν εκεί», είπε η Λίζελ έπειτα από λίγο. Ήταν ο τρόπος της να του πει πως ήταν ώρα πια να συνεχίσουν για να πάνε στα σπίτια τους.

Στην οδό Χίμελ, η Ρόζα Χούμπερμαν μαζί με την Μπάρμπαρα Στάνινερ στέκονταν έξω στο δρόμο.

«Αχ, Μαρία», είπε η Λίζελ. «Δείχνουν ανήσυχες;»

«Δείχνουν έξαλλες».

Οι ερωτήσεις έπεφταν βροχή όταν έφτασαν κοντά τους, και ήταν κυρίως ερωτήσεις του τύπου «Μα πού στο καλό είχατε πάει;» όμως ο θυμός είχε δώσει γρήγορα τη θέση του στην ανακούφιση.

Η Μπάρμπαρα ήταν αυτή που έκανε τώρα τις ερωτήσεις. «Λοιπόν, Ρούντι;»

Η Λίζελ απάντησε αντί γι' αυτόν. «Σκότωνε τον Φίρερ», είπε, κι ο Ρούντι έδειξε τόσο ευτυχισμένος ώστε της έφερε μεγάλη χαρά.

«Γεια, Λίζελ».

Μερικές ώρες αργότερα ακούστηκε ένας θόρυβος στο καθιστικό. Έφτασε μέχρι το κρεβάτι της Λίζελ. Την ξύπνησε αλλά έμεινε εντελώς ακίνητη, καθώς φανταζόταν πως είχαν έρθει φαντάσματα, ο μπαμπάς, ο Μαξ, απρόσκλητοι επισκέπτες. Κάποιος άνοιγε κάτι και το έσερνε, και ύστερα ακολούθησε απόλυτη ησυχία. Η σιωπή ήταν πάντα ο μεγαλύτερος πειρασμός.

Μην κουνηθείς.

Έκανε τη σκέψη αυτή πολλές φορές, αλλά δεν την εμπέδωσε. Τα πόδια της τα είχαν βάλει με το πάτωμα.

Ο αέρας φούσκωνε τα μανίκια της πιτζάμας της.

Προχώρησε στο απόλυτο σκοτάδι του διαδρόμου προς τα εκεί που είχε ακουστεί ο θόρυβος και όπου τώρα βασιλεύει σιωπή, προς το φεγγαρόφωτο που πλημμύριζε το καθιστικό. Περπατούσε ξυπόλυτη και είχε αρχίσει να νιώθει την παγωνιά του πατώματος στους αστραγάλους και στ' ακροδάχτυλά της. Προσπαθούσε να διακρίνει κάτι.

Της πήρε περισσότερο χρόνο απ' όσο περίμενε μέχρι να συνηθίσουν τα μάτια της στο σκοτάδι, και όταν τα κατάφερε, δεν πίστευε στα μάτια της. Η Ρόζα Χούμπερμαν καθόταν στην άκρη του κρεβατιού της με το ακορντεόν του άντρα της δεμένο στο στήθος της. Τα δάχτυλά της μετεωρίζονταν πάνω από τα πλήκτρα. Δε σάλευε. Δε φαινόταν καν ν' αναπνέει.

Αυτό έκανε το κορίτσι να προχωρήσει στο διάδρομο.

🌀 ΜΙΑ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ 🌀

Η Ρόζα με το Ακορντεόν.

Φεγγαράδα στο Σκοτάδι.

5'1'' x Όργανο x Σιωπή.

Η Λίζελ στάθηκε και κοίταξε.

Πέρασε αρκετή ώρα. Η επιθυμία της κλέφτρας των βιβλίων ν' ακούσει έστω και μια νότα άρχισε να εξαντλείται,

κι ακόμα δεν ακουγόταν τίποτα. Τα πλήκτρα δε χτυπούσαν. Η φυσούνα δεν ανάσαινε. Μόνο το φεγγαρόφωτο, σαν μακριά τούφα μαλλιών, έπεφτε στην κουρτίνα, κι εκεί ήταν η Ρόζα.

Το ακορντεόν παρέμενε δεμένο στο στήθος της. Όταν έσκυψε το κεφάλι της, βυθίστηκε στην ποδιά της. Η Λίζελ κοίταζε. Έξερε πως για λίγες μέρες η μαμά θα περιφερόταν με το αποτύπωμα ενός ακορντεόν στο κορμί της. Ήταν τόσο όμορφο αυτό που είχε δει να συμβαίνει μπροστά της, ώστε αποφάσισε να μην το διαταράξει.

Γύρισε στο κρεβάτι της και αποκοιμήθηκε με την εικόνα της μαμάς και τη σιωπηλή μουσική. Αργότερα, όταν ξύπνησε από το συνηθισμένο της όνειρο και σύρθηκε ως το διάδρομο, η Ρόζα ήταν ακόμα εκεί, όπως και το ακορντεόν.

Σαν μια άγκυρα, την τραβούσε μπροστά. Το κορμί της βυθιζόταν. Το κορμί μιας πεθαμένης.

Δεν μπορεί ν' ανασαίνει σ' αυτή τη στάση, σκέφτηκε η Λίζελ, αλλά όταν πλησίασε πιο κοντά, το άκουσε.

Η μαμά είχε ξαναρχίσει το ροχαλητό.

Τι τις χρειάζεσαι τις φυσούνες, σκέφτηκε, όταν έχεις δυο πνευμόνια σαν κι αυτά;

Τελικά, όταν η Λίζελ γύρισε στο κρεβάτι της, δεν μπορούσε να βγάλει την εικόνα της Ρόζας Χούμπερμαν και του ακορντεόν από τη σκέψη της. Τα μάτια της κλέφτρας των βιβλίων παρέμεναν ανοιχτά. Περίμενε να βυθιστεί στην πνιγηρότητα του ύπνου.

Ο ΣΥΛΛΕΚΤΗΣ

Ούτε ο Χανς Χούμπερμαν ούτε ο Άλεξ Στάινερ στάλθηκαν στο μέτωπο. Τον Άλεξ τον έστειλαν στην Αυστρία, σ' ένα στρατιωτικό νοσοκομείο έξω από τη Βιέννη. Με δεδομένη την πείρα του ως ράφτη, του ανέθεσαν να κάνει μια δουλειά που τουλάχιστον ήταν αρκετά κοντά στο επάγγελμά του. Ολόκληρα φορτία με στολές, κάλτσες και πουκάμισα έφταναν εκεί κάθε εβδομάδα κι εκείνος επιδιόρθωνε όσα χρειαζόνταν επιδιόρθωση, ακόμα κι αυτά που μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν μόνον ως εσώρουχα για τους στρατιώτες που τραβούσαν τα πάνδεινα στη Ρωσία.

Ο Χανς στάλθηκε πρώτος, τι ειρωνεία της τύχης, στην Στουτγκάρδη, κι αργότερα στο Έσεν. Του είχε ανατεθεί μια από τις πιο ανεπιθύμητες θέσεις στα μετόπισθεν. Η LSE.

☞ ΜΙΑ ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ☞

LSE

Luftwaffe Sondereinheit

Ειδική Μονάδα Αεροπορικών Επιδρομών

Η δουλειά αυτών που είχαν επιφορτισθεί με την LSE ήταν να παραμένουν έξω στη διάρκεια των αεροπορικών επιδρομών, να σβήνουν τις φωτιές, να τοποθετούν υποστυλώματα στους τοίχους των κτιρίων και να διασώζουν τους παγιδευμένους στη διάρκεια της επιδρομής. Ωστόσο, όπως σύντομα ανακάλυψε ο Χανς, υπήρχε κι ένας εναλλακτικός ορισμός για το ακρωνύμιο. Οι άντρες στη μονάδα θα του εξηγούσαν από την πρώτη του κίολας μέρα εκεί πως στην πραγματικότητα αντιπροσώπευε το Leichensammler Einheit – Συλλέκτες Πτωμάτων.

Όταν έφτασε στη συγκεκριμένη μονάδα, ο Χανς μόνο να μαντέψει μπορούσε τι ενδεχομένως είχαν κάνει όλοι όσοι βρισκόνταν εκεί για ν' αξίζουν τέτοια αποστολή και με τη σειρά τους κι εκείνοι αναρωτιόνταν το ίδιο γι' αυτόν. Ο επικεφαλής λοχίας, Μπόρις Σίπερ, τον ρώτησε ευθέως κάποια στιγμή. Όταν ο Χανς του ανέφερε το επεισόδιο με το ψωμί, τους Εβραίους και το μαστίγωμα, ο στρογγυλοπρόσωπος λοχίας έβαλε τα γέλια. «Είσαι τυχερός που ζεις ακόμα», του είπε. Τα μάτια του ήταν κι εκείνα ολοστρόγγυλα και τα έτριβε συνέχεια. Ίσως τα ένιωθε κουρασμένα, τον τρώγανε ή είχαν ερεθιστεί από τον καπνό και τη σκόνη. «Απλά να θυμάσαι πως ο εχθρός εδώ δεν είναι μπροστά σου».

Ο Χανς ήταν έτοιμος να κάνει την προφανή ερώτηση, όταν μια φωνή ακούστηκε από κάπου πίσω. Κάτοχος της φωνής ήταν το λεπτοκαμωμένο πρόσωπο ενός νεαρού άντρα που χαμογελούσε σχεδόν ειρωνικά. Ήταν ο Ράινχολντ Τσούκερ. «Σ' εμάς», είπε, «ο εχθρός δεν είναι πάνω στο λόφο ή σε οποιαδήποτε συγκεκριμένη κατεύθυνση. Είναι παντού γύρω μας». Έστρεψε την προσοχή του ξανά στο γράμμα που έγραφε. «Θα το διαπιστώσεις και μόνος σου».

Στο ταραγμένο διάστημα των επόμενων μηνών, ο Ράινχολντ Τσούκερ θα πέθαινε. Θα τον σκότωνε το κάθισμα του Χανς Χούμπερμαν.

Καθώς ο πόλεμος απλωνόταν στη Γερμανία με

περισσότερη ένταση, ο Χανς θα μάθαινε πως καθεμιά από τις βάρδιες του θα ξεκινούσε με τον ίδιο τρόπο. Οι άντρες μαζεύονταν γύρω από το φορτηγό για να μάθουν ποιο σημείο είχε βομβαρδιστεί την ώρα που εκείνοι έκαναν το διάλειμμά τους, και ποια άλλη περιοχή υπήρχε πιθανότητα να βομβαρδιστεί στη συνέχεια, όπως και ποιος δούλευε με ποιον.

Ακόμα κι όταν δε γίνονταν βομβαρδισμοί, υπήρχαν πάρα πολλά πράγματα να κάνουν. Πήγαιναν με το φορτηγό στις βομβαρδισμένες πόλεις, για να απομακρύνουν τα μπάζα. Στο φορτηγό χωρούσαν δώδεκα άντρες που κάθονταν σκυμμένοι για να αντιστέκονται στα σκαμπανεβάσματα που προκαλούσε η κακή ποιότητα του οδοστρώματος.

Από την αρχή είχε γίνει ξεκάθαρο πως ο καθένας είχε μια συγκεκριμένη θέση στο φορτηγό. Η θέση του Ράινχολντ Τσούκερ ήταν στο μέσον της αριστερής σειράς.

Ο θέση του Χανς Χούμπερμαν ήταν πίσω πίσω, στο σημείο που έμπαινε απ' έξω το φως της ημέρας. Έμαθε γρήγορα να έχει το νου του στα σκουπίδια που υπήρχε κίνδυνος να πεταχτούν στο εσωτερικό του φορτηγού από οπουδήποτε. Ο Χανς έτρεφε ιδιαίτερο σεβασμό στις γόπες των τοιγάρων, που τις περισσότερες φορές ήταν ακόμη αναμμένες την ώρα που περνούσαν από δίπλα τους.

☞ ΕΝΑ ΛΙΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟ ΣΠΗΤΙ ☞

Στις αγαπημένες μου Ρόζα και Λίζελ.

Τα πάντα είναι καλά εδώ.

Ελπίζω να είστε και οι δυο καλά.

Με αγάπη, μπαμπάς

Στα τέλη του Νοέμβρη, είχε την πρώτη του μαρουμετοκαπνισμένη εμπειρία από έναν πραγματικό βομβαρδισμό. Το φορτηγό περιστοιχίστηκε από μπάζα κι

ακολούθησε πολύ τρέξιμο και φωνές. Φωτιές έκαιγαν παντού και οι κατεστραμμένες προσόψεις των κτιρίων είχαν μετατραπεί τώρα σε μπάζα. Ο σκελετός τους λύγιζε. Οι βόμβες καπνού, σκορπισμένες σαν σπιρτόξυλα στο έδαφος, γέμιζαν τα πνευμόνια της πόλης.

Ο Χανς Χούμπερμαν ήταν σε μια ομάδα τεσσάρων ατόμων. Πήγαιναν ο ένας πίσω από τον άλλο. Ο λοχίας Μπόρις Σίπερ ήταν επικεφαλής, με τα χέρια του να χάνονται μέσα στον καπνό. Πίσω του ακολουθούσε ο Κέσλερ, και πίσω από αυτόν ο Μπρούνενβεγκ, και τελευταίος απ' όλους ο Χούμπερμαν. Την ώρα που ο λοχίας κατάβρεχε με τη μάνικα τη φωτιά, οι άλλοι δυο άντρες κατάβρεχαν το λοχία, και για να είναι πιο σίγουροι, ο Χούμπερμαν τους κατάβρεχε και τους τρεις.

Πίσω του, ένα κτίριο έτριξε έτοιμο να καταρρεύσει.

Έπεσε με την πρόσοψη πρώτα, σε λίγα μέτρα απόσταση από τις φτέρνες του. Το τσιμέντο μύριζε φρεσκάδα, και το σύννεφο της σκόνης τούς σκέπασε.

«Gottverdammt, Hubermann!» Η φωνή αγωνιζόταν να βγει από τις φλόγες. Πίσω της ακολουθούσαν τρεις άντρες, με κατακόκκινους λαιμούς και καλυμμένοι με στάχτες. Ακόμα κι όταν κατάφεραν να φτάσουν ως τη γωνία, μακριά από τα συντρίμια, η θολούρα του κτιρίου που είχε μόλις καταρρεύσει απειλούσε να τους πάρει στο κατόπι. Σερόνταν πίσω τους, λευκή και ξεστή.

Όταν κατάφεραν να νιώσουν έστω και προσωρινά ασφαλείς, άρχισαν να βήχουν και να βλαστημάνε. Ο λοχίας δεν έκανε καμιά προσπάθεια να κρύψει τα αισθήματά του. «Ανάθεμα, Χούμπερμαν». Έτριψε τα χείλη του για να τα μαλακώσει. «Τι κόλαση ήταν αυτή;»

«Κατέρρευσε ακριβώς πίσω μας».

«Αυτό το ξέρω ήδη. Η ερώτηση είναι, πόσο ψηλό ήταν; Θα πρέπει να είχε ίσαμε δέκα ορόφους».

«Όχι, κύριε, μόνο δυο, νομίζω».

«Χριστέ μου». Ένας παροξυσμός βήχα. «Μαρία και

Ιωσήφ». Τώρα έβγαξε με βίαιες κινήσεις το στρώμα από ιδρώτα και σκόνη που είχε μαζευτεί στις κόγχες των ματιών του. «Και να ήθελες, δεν μπορούσες να κάνεις σχεδόν τίποτα».

Ένας από τους άλλους άντρες σκούπισε το πρόσωπό του και είπε «Μια φορά μονάχα θα ήθελα να βρίσκομαι εκεί, την ώρα που θα χτυπάνε μια μπιραρία, Θεός φυλάξοι. Πεθαίνω για μια μπίρα».

Όλοι τους έγειραν το κορμί τους προς τα πίσω.

Ήταν σαν να τη γεύονταν ήδη, καθώς θα έσβηνε τις φωτιές στο λαιμό τους και θα μαλάκωνε τον ερεθισμό από τον καπνό. Ήταν ένα όμορφο όνειρο, ένα άπιαστο όνειρο. Είχαν όλοι επίγνωση πως οποιαδήποτε μπίρα κι αν έρεε σ' αυτούς τους δρόμους δε θα είχε καμιά σχέση με μπίρα, θα έμοιαζε περισσότερο με μίλκσεϊκ ή με κουάκερ.

Και οι τέσσερις άντρες ήταν πασαλειμμένοι με μια γκρίζα άμορφη μάζα σκόνης. Όταν σηκώθηκαν όρθιοι για να συνεχίσουν τη δουλειά τους, μόνο κάποιες σχισμές εδώ κι εκεί στις στολές τους υποδήλωναν το ρούχο που κρυβόταν από κάτω.

Ο λοχίας πήγε προς το μέρος του Μπρούνενβεγκ. Του έτριψε με δύναμη το στήθος. Σαν να τον χαστούκιζε. «Είναι καλύτερη τώρα. Είχε γεμίσει ένα σωρό σκόνη εκεί, φίλε μου». Ενώ ο Μπρούνενβεγκ έσκαγε στα γέλια, ο λοχίας στράφηκε στον πιο φρέσκο νεοσύλλεκτό του. «Εσύ πρώτος αυτή τη φορά, Χούμπερμαν».

Έσβησαν τις φωτιές γι' αρκετές ώρες κι έκαναν οτιδήποτε μπορούσαν για να πείσουν ένα κτίριο να παραμείνει όρθιο. Σε μερικές περιπτώσεις, όταν τα πλαϊνά τους είχαν καταστραφεί, δοκάρια και σιδεροκολόνες εξείχαν από εκεί σαν αγκώνες. Εδώ ο Χανς Χούμπερμαν έδινε ρέστα. Σχεδόν το διασκεδάζε κάθε φορά που ανακάλυπτε ένα καδρονάκι που σιγόκαιγε ή όταν έκανε άνω-κάτω τις πλάκες του τσιμέντου για να στερεώσει εκείνους τους αγκώνες ώστε να πάψουν να κρέμονται.

Τα χέρια του είχαν γεμίσει σκλήθρες, και τα δόντια του ήταν καλυμμένα με στρώματα σκόνης από την κατάρρευση του κτιρίου. Τα χείλη είχαν κολλήσει από ξεραμένη σκόνη, και δεν υπήρχε μια τσέπη, μια κλωστή ή μια κρυμμένη ζαρωματιά στη στολή του που να μην είχε καλυφθεί από το λεπτό στρώμα που είχε αφήσει πάνω της ο βαρυφορτωμένος αέρας.

Ωστόσο, το χειρότερο σημείο της δουλειάς τους ήταν οι άνθρωποι.

Κάθε λίγο και λιγάκι υπήρχε κάποιος που περιφερόταν επίμονα στη θολούρα της σκόνης. Φώναζαν πάντα ένα όνομα.

Μερικές φορές αυτό το όνομα ήταν Βόλφγκανγκ.

«Μήπως έχετε δει τον Βόλφγκανγκ μου;»

Τα δακτυλικά τους αποτυπώματα έμεναν στο τζάκετ του.

«Στέφανι!»

«Χάνσι!»

«Γκούστελ! Γκούστελ Στομπόι!»

Καθώς η θολούρα κατακαθόταν, το προσκλητήριο των ονομάτων αργοσερνόταν στους ρημαγμένους δρόμους, και μερικές φορές όλο αυτό τέλειωνε μ' έναν γεμάτο στάχτη εναγκαλισμό ή μ' ένα ουρλιαχτό απελπισίας. Μαζεύονταν, ώρα με την ώρα, όπως τα γλυκά και τα πικρά όνειρα που περιμένουν να πραγματοποιηθούν.

Οι κίνδυνοι συνοψίζονταν σ' έναν. Σκόνη και καπνός και θεριεμένες φλόγες. Οι κατεστραμμένοι άνθρωποι. Όπως και οι υπόλοιποι άντρες στη μονάδα του, ο Χανς έπρεπε να τελειοποιήσει το συντομότερο την τέχνη της λήθης.

«Πώς είσαι, Χούμπερμαν;» τον ρώτησε ο λοχίας κάποια στιγμή. Η φωτιά είχε φτάσει σχεδόν στον ώμο του.

Ο Χανς κούνησε το κεφάλι του, νευρικά, και στους δυο.

Στη μέση της βάρδιας παρουσιάστηκε ένας ηλικιωμένος άντρας που περπατούσε τρεκλίζοντας μέσα στο

δρόμο. Μόλις ο Χανς τέλειωσε με τη στήριξη ενός κτιρίου κι έκανε να φύγει, τον βρήκε ανάσκελα, καθώς, ως φαίνεται, ο άντρας τον περίμενε ήρεμα να γυρίσει προς το μέρος του. Αίμα λέκιαζε το πρόσωπό του. Και γινόταν πιο αγνό καθώς κατηφόριζε προς το λαιμό του. Φορούσε λευκό πουνάμισο με σκούρο κόκκινο γιακά και κρατούσε το πόδι του σαν να μην ήταν μέρος του κορμιού του. «Θα μπορούσες να ανασηκώσεις κι εμένα τώρα, νεαρέ;»

Ο Χανς τον σήκωσε και τον μετέφερε έξω από τη θολούρα της σκόνης.

☞ ΕΝΑ ΜΙΚΡΟ ΘΛΙΜΜΕΝΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ☞

**Επισκέφθηκα εκείνο τον μικρό δρόμο της πόλης
με τον άντρα ακόμα στην αγκαλιά του Χανς Χούμπερμαν.**

**Ο ουρανός είχε πάρει ένα χρώμα που έμοιαζε
με γκριζα αφρισμένα κύματα.**

Μόνον όταν ακούμπησε τον άντρα σ' ένα κομμάτι μπετόν στο γρασίδι ο Χανς το πρόσεξε.

«Τι είναι;» ρώτησε ένας από τους άλλους άντρες.

Ο Χανς το μόνο που μπορούσε να κάνει ήταν να του δείξει με το δάχτυλο.

«Α». Ένα χέρι τον τράβηξε μακριά. «Πρέπει να το συνηθίσεις αυτό, Χούμπερμαν».

Για το υπόλοιπο της βάρδιας, έπεσε με τα μούτρα στη δουλειά. Προσπάθησε να αγνοήσει τις απόμακρες επικλήσεις εκείνων που ζητούσαν βοήθεια.

Έπειτα από περίπου δυο ώρες βγήκε τρέχοντας έξω από ένα κτίριο με το λοχία και δυο άλλους άντρες. Δεν πρόσεχε πού πατούσε και σκόνταψε. Μόνον όταν ανακάθισε και είδε τους άλλους να κοιτάζουν θλιμμένοι το εμπόδιο συνειδητοποίησε τι ακριβώς ήταν.

Το πτώμα ήταν πεσμένο μπρούμυτα.

Ήταν ξαπλωμένο σε μια κουβέρτα από σκόνη και κρατούσε τ' αυτιά του. Ήταν ένα αγόρι.

Ίσως γύρω στα έντεκα ή δώδεκα.

Όχι πολύ μακριά από εκείνο το σημείο, καθώς προχωρούσαν στο δρόμο, συνάντησαν μια γυναίκα που φώναζε κάποιον Ρούντολφ. Σύρθηκε προς τους άντρες και τους έφτασε όταν εκείνοι βρίσκονταν ακόμα μες στη θολούρα της σκόνης. Το κορμί της έδειχνε εύθραυστο, κυρτωμένο από την ανησυχία.

«Μήπως είδατε το αγόρι μου;»

«Πόσων χρόνων είναι;» ρώτησε ο λοχίας.

«Δώδεκα».

Αχ, Χριστέ μου. Αχ, σταυρωμένε Χριστέ μου.

Όλοι σκέφτηκαν το ίδιο, αλλά ο λοχίας δεν μπορούσε να της πει ή να της δείξει το σημείο που βρισκόταν το παιδί της.

Καθώς η γυναίκα προσπάθησε να προχωρήσει μπροστά σπρώχνοντάς τους, ο Μπόρις Σίπερ την κράτησε πίσω. «Μόλις ήρθαμε από εκείνο το δρόμο», τη διαβεβαίωσε. «Δεν πρόκειται να τον βρεις εκεί πέρα».

Η κυρτωμένη γυναίκα ήταν ακόμα γαντζωμένη από την όποια ελπίδα. Καθώς πότε έτρεχε και πότε περπατούσε, την άκουγαν να φωνάζει συνέχεια ένα όνομα: «Ρούντι!»

Ο Χανς Χούμπερμαν σκέφτηκε έναν άλλο Ρούντι εκείνη τη στιγμή. Την παραλλαγή της οδού Χίμελ. Σε παρακαλώ, ζήτησε από έναν ουρανό που δεν μπορούσε να δει, κάνε να είναι ασφαλής ο Ρούντι. Οι σκέψεις του, όπως ήταν φυσικό, πήγαν και πιο πέρα, στη Λίζελ και στη Ρόζα, στους Στάινερ και στον Μαξ.

Όταν συναντήθηκαν με τους υπόλοιπους άντρες, σωριάστηκε στο έδαφος κι έμεινε ξαπλωμένος ανάσκελα.

«Πώς ήταν εκεί κάτω;» ρώτησε κάποιος.

Τα πνευμόνια του μπαμπά ήταν γεμάτα από ουρανό.

Λίγες ώρες αργότερα, αφού είχε πλυθεί, είχε φάει και είχε κάνει εμετό, προσπάθησε να γράψει ένα λεπτομερές

γράμμα στο σπίτι. Δεν μπορούσε να ελέγξει τα χέρια του, κι έτσι αναγκάστηκε να το κάνει σύντομο. Αν τα κατάφερε να παραμείνει ζωντανός, τα υπόλοιπα θα λέγονταν προφορικά, όταν και αν γυρνούσε σπίτι.

Στις αγαπημένες μου Ρόζα και Λίζελ, άρχισε.

Του πήρε πολλά λεπτά για να γράψει εκείνες τις έξι λέξεις στο χαρτί.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ ΨΩΜΙΟΥ

Ήταν μια ατέλειωτη και γεμάτη γεγονότα χρονιά στο Μόλχινγκ, κι έφτανε επιτέλους στο τέλος της.

Η Λίζελ πέρασε τους τελευταίους μήνες του 1942 με το μυαλό της συνέχεια σ' αυτούς που ονόμαζε τρεις απελπισμένους άντρες. Αναρωτιόταν πού να βρίσκονταν και τι να έκαναν.

Ένα απόγευμα έβγαλε το ακορντεόν από τη θήκη του και το γυάλισε μ' ένα κουρέλι. Μόνο μια φορά, λίγο πριν το ξαναβάλει στη θέση του, έκανε την κίνηση που η μαμά δεν είχε μπορέσει να κάνει. Ακούμπησε το δάχτυλό της σ' ένα από τα πλήκτρα και φούσκωσε απαλά τη φυσούνα. Η Ρόζα είχε δίκιο. Το μόνο που κατάφερε ήταν να κάνει το δωμάτιο να δείχνει πιο άδειο.

Όποτε συναντούσε τον Ρούντι, τον ρωτούσε αν είχε κάποιο νέο από τον πατέρα του. Μερικές φορές εκείνος της περιέγραφε με κάθε λεπτομέρεια ένα από τα γράμματα του Άλεξ Στάνερ. Σε σύγκριση με τα δικά του, το μοναδικό γράμμα που τους είχε στείλει ο δικός της μπαμπάς ήταν σκέτη απογοήτευση.

Ο Μαξ, φυσικά, καταλάμβανε όλο το χώρο της φαντασίας της.

Όταν η αισιοδοξία της ξεπερνούσε κάθε όριο, τον οραματιζόταν να περπατάει μόνος του σ' έναν έρημο δρόμο. Πότε πότε τον φανταζόταν να πέφτει πάνω σ' ένα μπλόκο κάπου, και η ταυτότητά του να είναι αρκετή για να ξεγελάσει τον σωστό άνθρωπο.

Οι τρεις άντρες μπορούσαν να εμφανιστούν οπουδήποτε.

Είδε τον μπαμπά της στο παράθυρο του σχολείου. Ο Μαξ συχνά καθόταν δίπλα της στη φωτιά. Ο Άλεξ Στάνερ ήρθε όταν εκείνη ήταν με τον Ρούντι, παρακολουθώντας τους που είχαν παρατήσει κάτω τα ποδήλατά τους στην οδό Μονάχου και κοίταζαν μέσα στο μαγαζί του.

«Κοίτα αυτά τα κουστούμια», της έλεγε ο Ρούντι, με το κεφάλι και τα χέρια του κολλημένα στο τζάμι της βιτρίνας. «Θα πάνε όλα χαμένα».

Όσο παράξενο κι αν φαίνεται, τις ωραιότερες ώρες της τις περνούσε με τη φράου Χόλτσαπφελ. Στις συναντήσεις τους για ανάγνωση περιλαμβανόταν τώρα και η Τετάρτη – είχαν ήδη τελειώσει, αναγκαστικά με περικοπές, εξαιτίας της περιπέτειάς του στο ποτάμι, το βιβλίο *Ο άνθρωπος που σφύριζε* και συνέχιζαν τώρα με το βιβλίο *Ο κομιστής του ονείρου*. Η ηλικιωμένη γυναίκα μερικές φορές έφτιαχνε τσάι ή έδινε στη Λίζελ λίγη σούπα, που ήταν απείρως καλύτερη από εκείνη της μαμάς της. Λιγότερο νερωμένη.

Ανάμεσα στον Οκτώβρη και στον Δεκέμβρη, έγινε μια ακόμα πορεία Εβραίων, και θ' ακολουθούσε κι άλλη μια. Όπως και στην προηγούμενη περίπτωση, η Λίζελ είχε τρέξει πάλι στην οδό Μονάχου, αυτή τη φορά για να δει αν ο Μαξ Φάντενμπουργκ ήταν ανάμεσά τους. Βρισκόταν σε τρομερό δίλημμα, καθώς από τη μια η επιθυμία της να τον δει – να ξέρει πως ήταν ακόμα ζωντανός – κυρίευε κάθε μόριο του μυαλού της, από την άλλη η απουσία του μπορεί να σηματοδοτούσε ένα σωρό πράγματα, το βασικότερο όλων πως ήταν ακόμα ελεύθερος.

Στα μέσα του Δεκέμβρη, μια μικρή ομάδα Εβραίων και

διάφοροι άλλοι μεταφέρθηκαν πάλι μέσω της οδού Μονάχου στο Νταχάου. Ήταν η πορεία νούμερο τρία.

Ο Ρούντι κατηφόρισε αποφασιστικά την οδό Χίμελ κι επέστρεψε από το νούμερο 35 με μια μικρή τσάντα και δυο ποδήλατα.

«Παίζεις, Saumensch;»

☞ **ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ** ☞
ΤΗΣ ΤΣΑΝΤΑΣ ΤΟΥ ΡΟΥΝΤΙ
Έξι μπαγιάτικα κομμάτια ψωμί,
κομμένα στα τέσσερα.

Πήγαιναν με τα ποδήλατα μπροστά από την πορεία, προς το Νταχάου, και σταμάτησαν σ' ένα άδειο σημείο του δρόμου. Ο Ρούντι έδωσε την τσάντα στη Λίτζελ. «Πάρε μια χούφτα».

«Δεν είμαι σίγουρη πως είναι καλή ιδέα».

Απόθεσε με δύναμη ένα κομμάτι ψωμί στην παλάμη της. «Ο μπαμπάς σου το έκανε».

Πώς θα μπορούσε να διαφωνήσει μαζί του; Άξιζε ακόμα και μερικές βουρδουλιές στα πλευρά τους.

«Αν είμαστε γρήγοροι, δεν πρόκειται να μας πιάσουν». Άρχισε να χωρίζει το ψωμί. «Γι' αυτό κουνήσου, Saumensch».

Η Λίτζελ δεν μπορούσε να κάνει αλλιώς. Στο πρόσωπό της υπήρχε το ίχνος ενός χαμόγελου και αυτή μαζί με τον Ρούντι Στάινερ, τον καλύτερό της φίλο, πέταξαν τα κομμάτια του ψωμιού στο δρόμο. Όταν τέλειωσαν, πήραν τα ποδήλατά τους και κρύφτηκαν ανάμεσα στα έλατα.

Ο δρόμος ήταν παγωμένος και ίσιος. Δεν πέρασε πολλή ώρα κι εμφανίστηκαν οι στρατιώτες με τους Εβραίους.

Στη σκιά των δέντρων, η Λίτζελ παρακολουθούσε το αγόρι. Πώς είχαν αλλάξει τα πράγματα κι από κλέφτη ζαρζαβατικών είχε μετατραπεί σε προμηθευτή ψωμιού; Τα ξανθά μαλλιά του, παρόλο που είχαν αρχίσει να

σκουραίνουν, είχαν διατηρήσει την απόχρωση του κεριού. Άκουσε το στομάχι του να γουργουρίζει – πείναγε κι όμως έδινε ψωμί στους άλλους.

Αυτή ήταν η Γερμανία;

Αυτή ήταν η ναζιστική Γερμανία;

Ο πρώτος στρατιώτης δεν είδε το ψωμί –δεν ήταν πεινασμένος– αλλά ο πρώτος Εβραίος το είδε. Το τραχύ του χέρι έσκυψε και πήρε το κομμάτι και το έχωσε σε έξαλλη κατάσταση στο στόμα του. *Μήπως είναι ο Μαξ;* αναρωτήθηκε η Λίζελ.

Δεν μπορούσε να δει καθαρά και μετακινήθηκε λιγάκι για να βλέπει καλύτερα.

«Εί!» Ο Ρούντι είχε γίνει κατάχλομος. «Μην κουνηθείς καθόλου. Αν μας βρουν εδώ και μας συσχετίσουν με το ψωμί, ξέχασέ μας».

Η Λίζελ συνέχισε να κουνιέται.

Περισσότεροι Εβραίοι έσκυβαν τώρα και μάζευαν το ψωμί από το δρόμο, κι από την άκρη των δέντρων η κλέφτρα των βιβλίων παρατηρούσε καθέναν χωριστά και όλους μαζί. Ο Μαξ Φάντενμπουργκ δε βρισκόταν ανάμεσά τους.

Η ανακούφιση κράτησε λίγο.

Ταράχτηκε μόλις ένας από τους στρατιώτες πρόσεξε κάποιον από τους αιχμαλώτους να κατεβάζει το χέρι του στο δρόμο. Όλοι πήραν διαταγή να σταματήσουν αμέσως. Ο δρόμος ερευνήθηκε πολύ προσεκτικά. Όσοι αιχμάλωτοι είχαν προλάβει να πάρουν ψωμί το μάσησαν όσο πιο γρήγορα κι αθόρυβα μπορούσαν. Και το κατάπιαν, ομαδικά.

Ο στρατιώτης μάζεψε μερικά κομμάτια από κάτω κι άρχισε να κοιτάζει το δρόμο προσεκτικά και από τις δυο πλευρές. Οι αιχμάλωτοι κοίταζαν κι εκείνοι.

«Εκεί μέσα!»

Ένας από τους στρατιώτες πήγαινε με μεγάλες δρασκελιές προς το κορίτσι, στα δέντρα που βρίσκονταν πλησιέστερα στο δρόμο. Στη συνέχεια είδε το αγόρι. Και οι δυο τους άρχισαν να τρέχουν.

Διάλεξαν διαφορετικές κατευθύνσεις, κάτω από τη σκέπη των κλαδιών και το ψηλό ταβάνι των δέντρων.

«Μη σταματήσεις να τρέχεις, Λίζελ!»

«Τι θα γίνουν τα ποδήλατα;»

«Scheiss drauf! Χέσ' τα, ποιος νοιάζεται!»

Έτρεχαν, και ύστερα από εκατό μέτρα η λαχανιασμένη ανάσα του στρατιώτη ακούστηκε πιο κοντά. Την είχε πλησιάσει σε απόσταση αναπνοής κι εκείνη περίμενε το χέρι που ήταν σίγουρη πως θ' ακολουθούσε στον ώμο της.

Ήταν τυχερή.

Το μόνο που της έδωσε ήταν μια κλοτσιά στα οπίσθια με την μπότα του και μια χούφτα λόγια.

«Συνέχισε να τρέχεις, κοριτσάκι, δεν ανήκεις εδώ!» Έτρεχε και δε σταμάτησε για τουλάχιστον άλλο ένα χιλιόμετρο. Τα κλαδιά της έγδερναν τα χέρια, κουκουνάκια κυλούσαν στα πόδια της και η γεύση από τις βελόνες των ελάτων κουδούνιζε στα πνευμόνια της.

Είχαν περάσει σαράντα πέντε ολόκληρα λεπτά μέχρι που ξαναγύρισε πίσω και βρήκε τον Ρούντι να κάθεται δίπλα στα σκουριασμένα ποδήλατα. Είχε μαζέψει όσα κομμάτια ψωμί είχαν απομείνει στο δρόμο και τα μασουλούσε.

«Σου είπα να μην πας τόσο κοντά», της είπε εκείνος.

Του έδειξε τα οπίσθιά της. «Μήπως έχει μείνει το αποτύπωμα της μπότας του στον πισινό μου;»

ΤΟ ΚΡΥΜΜΕΝΟ ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑΣ

Λίγες μέρες πριν από τα Χριστούγεννα, έγινε ένας ακόμα βομβαρδισμός, ωστόσο στο Μόλχινγκ δεν έπεσε ούτε μια βόμβα. Σύμφωνα με τα νέα που άκουσαν στο ραδιόφωνο, οι περισσότερες είχαν πέσει στην ύπαιθρο.

Το σημαντικότερο γεγονός ήταν η αντίδραση του κόσμου στο καταφύγιο των Φίντλερ. Μόλις έφτασαν και οι τελευταίοι τακτικοί πελάτες του, βολεύτηκαν σοβαροί στις θέσεις τους και περίμεναν. Την κοίταζαν, και περίμεναν.

Η φωνή του μπαμπά έφτασε, δυνατή, ως τ' αυτιά της.

«Κι αν υπάρξουν κι άλλες επιδρομές, συνέχισε να τους διαβάζεις στο καταφύγιο». Η Λίζελ περίμενε. Ήθελε να είναι σίγουρη πως κι αυτοί το ήθελαν.

Ο Ρούντι μίλησε εκ μέρους όλων τους. «Διάβασέ μας, Saumensch».

Άνοιξε το βιβλίο, και ξανά οι λέξεις βρήκαν το δρόμο τους προς όλους εκείνους που συνωστίζονταν στο καταφύγιο.

Όταν γύρισαν στο σπίτι, μόλις οι σειρήνες σήμαναν τη λήξη του συναγερμού, η Λίζελ κάθισε στην κουζίνα με τη μαμά της. Ήταν ολοφάνερο πως κάποια σκέψη βασάνιζε τη Ρόζα Χούμπερμαν, και πριν περάσει πολλή ώρα, την είδε να

αρπάζει ένα μαχαίρι και να βγαίνει από το δωμάτιο. «Έλα μαζί μου», είπε στο κορίτσι.

Πήγε στο καθιστικό και σήκωσε την άκρη του σεντονιού. Στο πλάι του στρώματος υπήρχε ένα ανεπαίσθητο σχίσιμο. Αν δεν ήξερες από πριν πως ήταν εκεί, δεν υπήρχε περίπτωση να το βρεις. Η Ρόζα έκοψε προσεκτικά την κλωστή για ν' ανοίξει κι έχωσε το χέρι της βαθιά στο στρώμα, ως επάνω στον ώμο της. Όταν το έβγαλε και πάλι, κρατούσε το τετράδιο ιχνογραφίας του Μαξ Φάντενμπουργκ.

«Είπε να σου το δώσουμε όταν θα ήσουν έτοιμη», την πληροφόρησε. «Σκεφτόμουν στα γενέθλιά σου. Μετά προτίμησα να το κάνω τα Χριστούγεννα». Η Ρόζα Χούμπερμαν στεκόταν όρθια με μια παράξενη έκφραση στο πρόσωπό της. Δεν έκανε ό,τι έκανε από περηφάνια. Ίσως να ήταν το βάρος της μνήμης που την ώθησε σ' αυτό. Είπε «Νομίζω πως από πάντα ήσουν έτοιμη, Λίζελ. Από την πρώτη στιγμή που έφτασες εδώ, αρπαγμένη από την καγκελόπορτα, ήσουν προορισμένη να το πάρεις αυτό».

Η Ρόζα της έδωσε το βιβλίο.

Το εξώφυλλο ήταν κάπως έτσι.

☞ ΑΥΤΗ ΠΟΥ ΕΡΙΧΝΕ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ ☞

Στοχασμοί για τη Λίζελ Μέμινγκερ

Η Λίζελ το κράτησε απαλά. Βάλθηκε να το κοιτάζει. «Ευχαριστώ, μαμά». Την αγκάλιασε.

Ένωθε μέσα της μεγάλη επιθυμία να πει στη Ρόζα Χούμπερμαν πως την αγαπούσε. Κρίμα που δεν το έκανε.

Ήθελε να διαβάσει το βιβλίο στο υπόγειο, στο όνομα των παλιών καλών ημερών, αλλά η μαμά την έπεισε να μην το κάνει. «Υπάρχει συγκεκριμένος λόγος που ο Μαξ αρρώστησε εκεί κάτω», της είπε, «και θέλω να ξέρεις ένα πράγμα, κορίτσι μου, δεν πρόκειται να σ' αφήσω ν' αρρωστήσεις κι εσύ». Το διάβασε στην κουζίνα.

Με φόντο τις κόκκινες και κίτρινες αναλαμπές της σόμπας.

Αυτή που έριχνε τις λέξεις.

Περιεργάστηκε τ' αμέτρητα σκίτσα, τις ιστορίες και τις εικόνες με τις λεζάντες. Θέματα όπως ο Ρούντι πάνω σ' ένα βάθρο με τρία χρυσά μετάλλια να κρέμονται από το λαιμό του. Μαλλιά στο χρώμα του λεμονιού ήταν γραμμένο από κάτω. Ο χιονάνθρωπος έκανε κι αυτός την εμφάνισή του, όπως και η λίστα των δεκατριών δώρων, για να μην αναφέρω τις αμέτρητες νύχτες στο υπόγειο ή δίπλα στο τζάκι.

Φυσικά, υπήρχαν πολλές σκέψεις. Σκίτσα κι όνειρα σχετικά με τη Στουτγκάρδη, τη Γερμανία και τον Φίρερ. Υπήρχαν επίσης αναμνήσεις από την οικογένεια του Μαξ. Στο τέλος δεν μπόρεσε να αντισταθεί να τους συμπεριλάβει κι αυτούς. Έπρεπε να το κάνει.

Ύστερα έφτασε στην σελίδα 117.

Εδώ Αυτή που έριχνε τις λέξεις έκανε την εμφάνισή της.

Ήταν μύθος ή παραμύθι; Η Λίζελ δεν ήταν σίγουρη τι από τα δυο. Μέρες αργότερα, όταν κοίταξε και τους δυο όρους στο Λεξικό Ντούντεν, δεν μπορούσε να καταλήξει τι από τα δυο ήταν.

Στην προηγούμενη σελίδα υπήρχε ένα μικρό σημείωμα.

☞ ΣΕΛΙΔΑ 116 ☞

Λίζελ – έγραψα σχεδόν βιαστικά αυτή την ιστορία.

Σκέφτηκα πως ίσως να ήσουν πολύ μεγάλη πια για τέτοιες ιστορίες, αλλά ίσως κανείς να μην είναι.

Σκεφτόμουν εσένα, τα βιβλία σου και τις λέξεις,
κι αυτή η περίεργη ιστορία μού σφηνώθηκε
ξαφνικά στο κεφάλι.

Ελπίζω πως θα βρεις κάτι καλό σ' αυτήν.

Γύρισε τη σελίδα.

ΥΠΗΡΧΕ κάποτε ένας παράξενος, μικροκαμωμένος άνθρωπος. Πήρε τρεις σημαντικές αποφάσεις για τη ζωή του: Θα έκανε τη χωρίστρα του ανάποδα απ' ό,τι όλοι οι άλλοι.

Θα άφηνε ένα μικρό, παράξενο μουστάκι.

Μια μέρα θα κυρίευε όλο τον κόσμο.

Ο νεαρός άντρας περιπλανιόταν για αρκετό διάστημα, σκεφτόταν, σχεδίαζε και λογάριαζε πώς ακριβώς θα έκανε τον κόσμο δικό του. Ύστερα, μια μέρα, από το πουθενά, του ήρθε στο μυαλό το τέλειο σχέδιο. Είχε δει μια μητέρα να περπατάει με το παιδί της. Κάποια στιγμή εκείνη άρχισε να μαλώνει το μικρό αγόρι, κι αυτό άρχισε να κλαίει. Λίγο αργότερα η μητέρα τού μίλησε ήρεμα, κι αυτό ησύχασε, σταμάτησε να κλαίει και χαμογέλασε.

Ο νεαρός άντρας όρμησε στη γυναίκα και την αγκάλιασε. «Λέξεις!» είπε χαμογελώντας.

«Τι;»

Αλλά δεν πήρε απάντηση. Αυτός είχε ήδη φύγει.

Ναι, ο Φίρερ αποφάσισε πως θα κυρίευε τον κόσμο με λέξεις. «Ποτέ δε θα καταφύγω στα όπλα», σκέφτηκε. «Δε θ' αναγκαστώ να το κάνω». Δε βιαζόταν ακόμα. Ας του αναγνωρίσουμε τουλάχιστον αυτό. Δεν ήταν καθόλου ανόητος. Το πρώτο του σχέδιο επίθεσης ήταν να φυτέψει τις λέξεις σε όσο το δυνατόν περισσότερες περιοχές της πατρίδας του.

Τις φύτευε μέρα και νύχτα, και τις καλλιεργούσε.

Τις έβλεπε ν' αναπτύσσονται, ώσπου, σταδιακά, μεγάλα δάση από λέξεις είχαν φυτρώσει σε όλη τη

Γερμανία... Ήταν ένα έθνος καλλιεργημένων σκέψεων.

ΕΝΩ ΟΙ λέξεις αναπτύσσονταν, ο νεαρός μας Φίρερ φύτεψε και σπόρους για να δημιουργήσει σύμβολα, κι αυτοί επίσης πήγαιναν πολύ καλά, ήταν σχεδόν έτοιμοι για πλήρη ανθοφορία. Είχε έρθει η ώρα. Ο Φίρερ ήταν έτοιμος.

Κάλεσε το λαό του να έρθει προς την περιλάμπρη καρδιά του, δελεάζοντάς τους με τις πιο καλοδουλεμένες, αποτρόπαιες λέξεις, διαλεγμένες από τα δάση του. Και ο λαός ανταποκρίθηκε στο κάλεσμά του.

Τους έβαλαν όλους σ' έναν ταινιόδρομο και πέρασαν από μίαν ανεξέλεγκτη μηχανή που τους έδωσε μίαν άλλη ζωή μέσα σε δέκα λεπτά. Ταΐστηκαν με λέξεις. Ο χρόνος εξαφανίστηκε και τώρα ήξεραν όλα όσα έπρεπε να ξέρουν. Είχαν υπνωτιστεί.

Στη συνέχεια εφοδιάστηκαν με τα σύμβολά τους και όλοι ένιωθαν ευτυχισμένοι.

Σύντομα, η ζήτηση για τις αξιαγάπητες αποτρόπαιες λέξεις και τα σύμβολα μεγάλωσε σε τέτοιο βαθμό, που,

καθώς τα δάση αναπτύσσονταν, χρειαζόνταν πολλοί άνθρωποι για να τα συντηρήσουν. Μερικοί προσλήφθηκαν για να σκαρφαλώνουν στα δέντρα και να ρίχνουν τις λέξεις σ' εκείνους που στέκονταν από κάτω. Ύστερα τάζαν απευθείας με αυτές τον υπόλοιπο λαό του Φίρερ, χωρίς να αναφέρουμε κι εκείνους που επέστρεφαν για ακόμα περισσότερες λέξεις.

Εκείνους που ανέβαιναν στα δέντρα τούς έλεγαν «Αυτοί που ρίχνουν τις λέξεις».

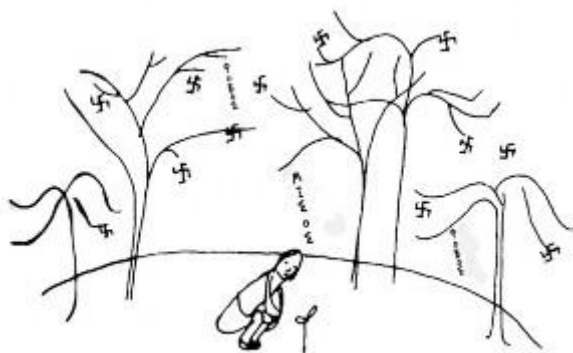
ΟΙ ΚΑΛΥΤΕΡΟΙ ήταν εκείνοι που καταλάβαιναν την αληθινή δύναμη των λέξεων. Ήταν εκείνοι που μπορούσαν να σκαρφαλώσουν όσο πιο ψηλά γινόταν. Ανάμεσά τους κι ένα μικρό, κοκαλιάρικο κορίτσι. Ήταν πασίγνωστη στην περιοχή της, η καλύτερη απ' όλους εκείνους που έριχναν τις λέξεις, επειδή ήξερε πόσο αδύναμος είναι ένας άνθρωπος ΧΩΡΙΣ τις λέξεις.

Γι' αυτό μπορούσε να σκαρφαλώνει ψηλότερα από οποιονδήποτε άλλον. Είχε πόθο. Λαχτάρα γι' αυτές.

Μια μέρα, όμως, συνάντησε έναν άντρα που η πατρίδα της περιφρονούσε, κι ας είχε γεννηθεί κι εκείνος εκεί. Έγιναν καλοί φίλοι, κι όταν ο άντρας αρρώστησε, αυτή που έριχνε τις λέξεις άφησε να πέσει ένα δάκρυ στο πρόσωπό του. Το δάκρυ της ήταν καμωμένο από φιλία – μια λέξη μόνο – και στέγνωσε κι έγινε σπόρος, και την επόμενη φορά που το κορίτσι βρέθηκε στο δάσος τον φύτεψε ανάμεσα στ' άλλα δέντρα. Τον πότιζε κάθε μέρα.

Στην αρχή δε φύτρωνε τίποτα, όμως ένα απόγευμα, όταν πήγε να δει έπειτα από μια μέρα που είχε περάσει ρίχνοντας κάτω λέξεις, ένα βλασταράκι είχε ξεπεταχτεί. Το κοίταξε γι' αρκετή ώρα.

Το δέντρο μεγάλωνε μέρα με τη μέρα, πιο γρήγορα από οποιοδήποτε άλλο, ώσπου έγινε το πιο ψηλό δέντρο στο δάσος. Όλοι ήρθαν να το δουν. Όλοι τους μιλούσαν ψιθυριστά γι' αυτό, και περίμεναν... να έρθει ο Φίρερ.

Εξοργισμένος εκείνος, διέταξε να κόψουν αμέσως το δέντρο. Και τότε αυτή που έριχνε τις λέξεις άνοιξε δρόμο ανάμεσα στο πλήθος. Έπεσε γοναπιστή μπροστά του. «Σας παρακαλώ», φώναξε, «δεν μπορείτε να το κόψετε».

Ο Φίρερ, ωστόσο, παρέμεινε ασυγκίνητος. Δεν είχε περιθώρια να κάνει εξαιρέσεις. Καθώς απομάκρυναν αυτήν που έριχνε τις λέξεις τραβώντας την, εκείνος γύρισε στον άνθρωπο που ήταν το δεξί του χέρι και απαίτησε «Τσεκούρι, παρακαλώ».

ΕΚΕΙΝΗ τη στιγμή αυτή που έριχνε τις λέξεις κατάφερε να ελευθερωθεί από την αρπάγη τους. Έτρεξε. Σκαρφάλωσε στο δέντρο, κι ακόμα κι όταν ο Φίρερ άρχισε να χτυπάει με το τσεκούρι τον κορμό του δέντρου, εκείνη συνέχισε να σκαρφαλώνει μέχρι που έφτασε στα πιο ψηλά κλαδιά. Ο ήχος από το τσεκούρι ακουγόταν ανεπαίσθητα

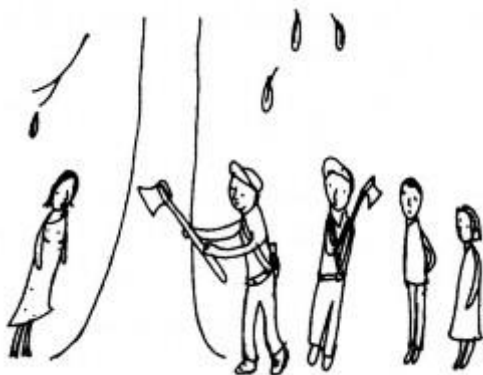
τώρα. Σύννεφα περνούσαν από πάνω της – σαν λευκά τέρατα με ζοφερές καρδιές. Φοβισμένη, αλλά και συνάμα πεισματάρια, αυτή που έριχνε τις λέξεις παρέμεινε εκεί. Περίμενε να πέσει το δέντρο.

Αλλά το δέντρο δεν κουνιόταν.

Πέρασαν πολλές ώρες, κι ακόμα το τσεκούρι του Φίρερ δεν είχε καταφέρει να κάνει ούτε μια χαρακιά στον κορμό του δέντρου. Έτοιμος να καταρρεύσει, εκείνος διέταξε έναν άλλον άντρα να συνεχίσει στη θέση του. Οι μέρες περνούσαν.

Και ύστερα οι εβδομάδες.

Εκατόν ενενήντα έξι στρατιώτες δεν μπορούσαν να καταφέρουν τίποτα στο δέντρο αυτής που έριχνε τις λέξεις.

«Μα τι τρώει;» ρωτούσε ο κόσμος. «Πώς κοιμάται;»

Αυτό που δεν ήξεραν ήταν πως άλλοι από αυτούς που έριχναν τις λέξεις τής πετούσαν προμήθειες, και το κορίτσι κατέβαινε στα χαμηλότερα κλαδιά για να τις μαζέψει.

ΧΙΟΝΙΖΕ. Έβρεχε. Οι εποχές έρχονταν κι έφευγαν. Αυτή όμως παρέμενε εκεί.

Όταν και ο τελευταίος στρατιώτης σήκωσε ψηλά τα χέρια, της φώναξε «Εσύ που ρίχνεις τις λέξεις! Μπορείς να κατέβεις τώρα! Δεν υπάρχει κανείς που να μπορεί να νικήσει αυτό το δέντρο!»

Αυτή που έριχνε τις λέξεις, η οποία με δυσκολία μπορούσε να καταλάβει το νόημα αυτών που της έλεγε ο άντρας, απάντησε μ' έναν ψίθυρο. Του τον παρέδωσε μέσα από τα κλαδιά. «Όχι, ευχαριστώ», είπε, γιατί ήξερε πως ήταν μόνο εκείνη που κρατούσε όρθιο το δέντρο.

ΚΑΝΕΙΣ δεν ήξερε πόσος χρόνος είχε περάσει, αλλά ένα απόγευμα παρουσιάστηκε ένας καινούργιος. Η τσάντα του φαινόταν πολύ βαριά και με δυσκολία την κουβαλούσε. Τα μάτια του έτοιμα να κλείσουν από την κούραση. Τα πόδια του λύγιζαν από την εξάντληση. «Το δέντρο», ρώταγε τον κόσμο, «Πού είναι το δέντρο;»

Κόσμος πολύς τον ακολουθούσε, κι όταν έφτασε εκεί, σύννεφα είχαν καλύψει τα πιο ψηλά κλαδιά. Αυτή που έριχνε τις λέξεις άκουσε τον κόσμο να φωνάζει πως ένας καινούργιος είχε έρθει για να δώσει τέλος στην

επαγρύπνησή της.

«Δεν πρόκειται να κατέβει», του έλεγε ο κόσμος, «για κανέναν». Δεν ήξεραν ποιος ήταν, και δεν ήξεραν πως ήταν αποφασισμένος.

Άνοιξε την τσάντα του κι έβγαλε κάτι πολύ μικρότερο από τσεκούρι.

Ο κόσμος έβαλε τα γέλια. Είπαν «Δεν μπορείς να κόψεις ένα δέντρο μ' ένα παλιό σφυρί!»

Ο νεαρός άντρας δεν τους άκουγε. Το μόνο που έκανε ήταν να ψάχνει στην τσάντα του να βρει μερικά καρφιά. Έβαλε τρία από αυτά στο στόμα του και προσπάθησε να καρφώσει ένα τέταρτο στον κορμό του δέντρου. Τα πρώτα κλαδιά ήταν τώρα εξαιρετικά ψηλά και υπολόγισε πως του χρειαζόνταν τέσσερα καρφιά ώστε να τα χρησιμοποιήσει σαν πατήματα για να τα φτάσει.

«Κοιτάξτε αυτόν τον ηλίθιο», μούγκρισε ένας από τους άντρες που παρακολουθούσαν. «Τόσοι άλλοι με τσεκούρια και δεν μπόρεσαν να το κόψουν, κι αυτός ο ανόητος πιστεύει ότι μπορεί να το κάνει με...»

Ο άντρας βουβάθηκε ξαφνικά.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ καρφί καρφώθηκε στο δέντρο και

σταθεροποιήθηκε ύστερα από πέντε σφυριές. Ύστερα μπήκε το δεύτερο, και ο νεαρός άντρας άρχισε να σκαρφαλώνει.

Με το τέταρτο καρφί, σήκωσε τα χέρια του και συνέχισε ν' ανεβαίνει. Μπήκε στον πειρασμό να φωνάξει καθώς το έκανε, αλλά αποφάσισε πως θα ήταν καλύτερα να μην το κάνει.

Το σκαρφάλωμα έδειχνε να διαρκεί για πολλά χιλιόμετρα. Του πήρε πολλές ώρες να φτάσει στα τελευταία κλαδιά, και όταν το έκανε, βρήκε αυτήν που έριχνε τις λέξεις να κοιμάται τυλιγμένη στις κουβέρτες της και στα σύννεφα.

Κάθισε και την παρατηρούσε για αρκετά λεπτά. Η ζεστασιά του ήλιου θέρμανε τη συννεφιασμένη στέγη.

Άπλωσε το χέρι του, άγγιξε το μπράτσο της, και αυτή που έριχνε τις λέξεις ξύπνησε. Έτριψε τα μάτια της, και αφού μελέτησε για αρκετή ώρα το πρόσωπό του, μίλησε.

«Είσαι πραγματικά εσύ;»

«Είναι από το μάγουλό σου», σκέφτηκε, «που πήρα το σπόρο;» Ο άντρας κούνησε καταφατικά το κεφάλι του.

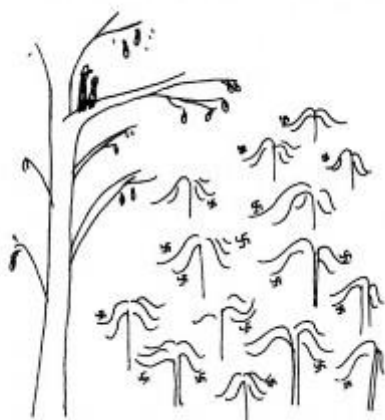
Η καρδιά του άρχισε να χτυπάει άναρχα και κρατήθηκε πιο σφιχτά από τα κλαδιά. «Είναι».

ΜΑΖΙ ΟΙ ΔΥΟ ΤΟΥΣ έμειναν στην κορυφή του δέντρου. Περίμεναν να εξαφανιστούν τα σύννεφα, κι όταν έγινε αυτό, μπόρεσαν να δουν και το υπόλοιπο δάσος.

«Δε θα σταματήσει να μεγαλώνει», εξήγησε αυτή.

«Ούτε κι αυτό». Ο νεαρός άντρας κοίταξε το κλαδί στο οποίο στήριζε το χέρι του. Είχε λόγο που το έλεγε.

Αφού παρατήρησαν ο ένας τον άλλο και μίλησαν αρκετά, άρχισαν να κατεβαίνουν. Άφησαν τις κουβέρτες και το φαγητό που είχε περισσέψει πίσω τους.

Ο κόσμος δεν μπορούσε να πιστέψει αυτό που έβλεπε, ακόμα και τη στιγμή που αυτή που έριχνε τις λέξεις και ο νεαρός άντρας πάτησαν το πόδι τους στον κόσμο. Το δέντρο επιτέλους άρχισε να δείχνει τις ουλές από τις τσεκουριές στον κορμό του. Παρουσιάστηκαν αμυχές. Χαρακιές δημιουργήθηκαν στον κορμό και το έδαφος άρχισε να τρέμει.

«Θα πέσει!» ούρλιαξε μια νεαρή γυναίκα. «Το δέντρο ετοιμάζεται να πέσει!» Είχε δίκιο. Το δέντρο αυτής που έριχνε τις λέξεις, με όλο το απίστευτο ύψος του, άρχισε αργά να γέρνει. Βόγκηξε μόλις σωριάστηκε στη γη. Ο κόσμος τραντάχτηκε, και όταν όλα τελικά ηρέμησαν, το δέντρο ρίχτηκε ανάμεσα στα υπόλοιπα δέντρα του δάσους. Δε θα κατάφερε να τα καταστρέψει όλα, αλλά, αν μη τι άλλο, ένα μονοπάτι διαφορετικού χρώματος σκαβόταν μέσα από αυτό.

Αυτή που έριχνε τις λέξεις και ο νεαρός άντρας σκαρφάλωσαν στον οριζόντιο τώρα κορμό. Παραμέρισαν τα κλαδιά κι άρχισαν να περπατούν. Όταν κοίταξαν πίσω τους, πρόσεξαν πως η πλειονότητα του κόσμου είχε αρχίσει να επιστρέφει στα μέρη του. Μέσα εκεί. Έξω από εκεί. Στο δάσος.

Αλλά, καθώς προχωρούσαν, σταμάτησαν αρκετές φορές για ν' ακούσουν. Πίστεψαν πως μπορούσαν ν' ακούσουν φωνές και λέξεις πίσω τους, από το δέντρο αυτής που έριχνε τις λέξεις.

Για πολλή ώρα, η Λίζελ κάθισε στο τραπέζι της κουζίνας κι αναρωτιόταν πού μπορεί να βρισκόταν ο Μαξ Φάντενμπουργκ, σε ποιο σημείο εκείνου του δάσους. Το φως γύρω της έδινε τη θέση του στο σκοτάδι. Αποκοιμήθηκε. Η μαμά την έβαλε να πάει να ξαπλώσει στο κρεβάτι της, κι αυτή πήγε, κρατώντας το τετράδιο ιχνογραφίας του Μαξ σφιχτά στο στήθος της.

Ήταν ώρες αργότερα, όταν ξύπνησε, που βρήκε την απάντηση στην ερώτησή της. «Φυσικά», ψιθύρισε. «Φυσικά και ξέρω πού είναι εκείνος», και ξανακοιμήθηκε.

Ονειρεύτηκε ένα δέντρο.

Η ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΟΥΣΤΟΥΜΙΩΝ ΤΟΥ ΑΝΑΡΧΙΚΟΥ

☞ ΣΤΟ ΝΟΥΜΕΡΟ 35 ΤΗΣ ☞

ΟΔΟΥ ΧΙΜΕΛ, 24 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Λόγω της απουσίας των δυο πατεράδων,
οι Στάινερ προσκάλεσαν στο σπίτι τους τη Ρόζα
και την Τρούντι Χούμπερμαν,
και φυσικά και τη Λίζελ.

Όταν φτάνουν εκεί, ο Ρούντι βρίσκεται
ακόμα στη διαδικασία τού να εξηγήσει γ
ιατί φοράει τα συγκεκριμένα ρούχα.
Κοιτάζει τη Λίζελ και τα χείλη του
ανοίγουν ανεπαίσθητα.

Οι μέρες, καθώς πλησίαζαν τα Χριστούγεννα του 1942, ήταν βαριές από το πυκνό χιόνι. Η Λίζελ ξαναδιάβασε *Αυτήν που έριχνε τις λέξεις* πολλές φορές, ξεκινώντας από την ίδια την ιστορία μέχρι τα σκίτσα και τα σχόλια στα περιθώριά της.

Την Παραμονή των Χριστουγέννων πήρε μια απόφαση που αφορούσε τον Ρούντι. Τι ηλίθια που ήταν που

άργησε τόσο πολύ να την πάρει.

Πήγε στο πλαϊνό σπίτι λίγο πριν σκοτεινιάσει και του ανακοίνωσε πως του είχε ένα δώρο για τα Χριστούγεννα.

Ο Ρούντι κοίταξε πρώτα τα χέρια της, ύστερα τα πόδια της. «Λοιπόν, πού στο διάβολο είναι;»

«Ξέχασέ το, λοιπόν».

Αλλά ο Ρούντι ήξερε. Την είχε ξαναδεί έτσι κι άλλες φορές στο παρελθόν. Βλέμμα τολμηρό και δάχτυλα που κολλούσαν. Η αχλή της κλεψιάς την είχε τυλίξει σε τέτοιο βαθμό που αυτός μπορούσε ακόμα και να τη μυρίσει. «Αυτό το δώρο», έκανε τους υπολογισμούς του. «Δεν το έχεις πάρει ακόμα, έτσι δεν είναι;»

«Όχι».

«Και δεν πρόκειται ούτε να το αγοράσεις;»

«Όχι βέβαια. Πιστεύεις πως έχω χρήματα για δώρα;» Το χιόνι εξακολουθούσε να πέφτει πυκνό. Στις άκρες του γρασιδιού, ο πάγος που είχε σχηματιστεί έμοιαζε με σπασμένο γυαλί. «Έχεις το κλειδί;» τον ρώτησε.

«Το κλειδί για τι πράγμα;» Αλλά δεν του πήρε πολλή ώρα να καταλάβει τι εννοούσε. Μπήκε πάλι στο σπίτι και βγήκε σχεδόν αμέσως. Χρησιμοποιώντας τη γνωστή έκφραση του Βίκτορ Χέμελ, είπε «Ωρα να πάμε για ψώνια».

Το φως έδινε γρήγορα τη θέση του στο σκοτάδι, κι εκτός από την εκκλησία, όλα τα μαγαζιά της οδού Μονάχου είχαν κλείσει για τα Χριστούγεννα. Η Λίζελ περπατούσε βιαστικά για να προλαβαίνει τις μεγάλες δρασκελιές του γείτονά της. Έφτασαν στη βιτρίνα με την επιγραφή *ΣΤΑΪΝΕΡ-ΡΑΦΤΗΣ*. Στο τζάμι είχε σχηματιστεί μια λεπτή στρώση λάσπης ανάμεικτη με βρομιές, που είχαν πετάξει κάποιοι τις προηγούμενες εβδομάδες. Από τη μέσα μεριά της βιτρίνας, οι «κούκλες» στέκονταν μοναδικοί μάρτυρες. Σοβαρές και κωμικά στιλάτες. Ήταν δύσκολο να διώξεις την αίσθηση πως τα έβλεπαν όλα και όλους.

Ο Ρούντι έχωσε το χέρι στην τσέπη του. Ήταν Παραμονή Χριστουγέννων.

Ο πατέρας του ήταν στη Βιέννη.

Πίστευε πως δε θα τον πείραζε αν έμπαιναν χωρίς την άδειά του στο χώρο του αγαπημένου του μαγαζιού. Οι συνθήκες το απαιτούσαν.

Η πόρτα άνοιξε εύκολα και μπήκαν μέσα. Η πρώτη ενστικτώδης ενέργεια του Ρούντι ήταν να γυρίσει το διακόπτη του ηλεκτρικού, αλλά το ηλεκτρικό ήταν ήδη κομμένο.

«Τίποτε κεριά;»

Ο Ρούντι έδειχνε απογοητευμένος. «Εγώ έφερα το κλειδί. Κι εκτός αυτού, δική σου ιδέα ήταν».

Ενώ οι αλληλοκατηγορίες έδιναν κι έπαιρναν, η Λίζελ σκόνταψε σε μια προεξοχή του πατώματος. Παρασέροντας μια κούκλα πέφτοντας. Η κούκλα ακινητοποίησε το χέρι της Λίζελ και τα ρούχα της έπεσαν πάνω στο κορίτσι. «Πάρε αυτό το πράγμα από πάνω μου!» Η κούκλα είχε γίνει τέσσερα κομμάτια. Ο κορμός και το κεφάλι μαζί, τα πόδια, και δυο ξεχωριστά μπράτσα. Όταν κατάφερε να τη βγάλει από πάνω της, η Λίζελ σηκώθηκε όρθια κι άρχισε να μουρμουρίζει. «Ιησού, Μαρία».

Ο Ρούντι πήρε το ένα από τα μπράτσα και χτύπησε τη Λίζελ στον ώμο. Όταν εκείνη γύρισε φοβισμένη, αυτός τέντωσε το μπράτσο με φιλική διάθεση. «Χαίρομαι που σας γνωρίζω».

Για λίγα λεπτά, περιπλανήθηκαν στους στενούς διαδρόμους του μαγαζιού. Ο Ρούντι πήγε προς το ταμείο. Σκόνταψε σ' ένα άδειο κουτί κι άρχισε να βρίζει, και ύστερα γύρισε πάλι πίσω στην είσοδο του μαγαζιού. «Αυτό είναι γελοίο», είπε. «Περίμενε εδώ ένα λεπτό». Η Λίζελ κάθισε με το μπράτσο της κούκλας στο χέρι, μέχρι που εκείνος επέστρεψε κουβαλώντας ένα αναμμένο φανάρι από την εκκλησία.

Το φως του φαναριού φώτιζε παράξενα το πρόσωπό του.

«Λοιπόν, πού είναι το δώρο για το οποίο κανχιέσαι; Το

καλύτερο που σου θέλω να μην είναι καμιά απ' αυτές τις αλλόκοτες κούκλες».

«Φέρε εδώ το φως».

Όταν το πήγε ως την άκρη του αριστερού τμήματος του μαγαζιού, η Λίζελ το κράτησε με το ένα χέρι και με το άλλο άρχισε να παραμερίζει τα κρεμασμένα κουστούμια. Τράβηξε ένα έξω αλλά γρήγορα το αντικατέστησε μ' ένα άλλο. «Όχι, κι αυτό θα σου είναι πολύ μεγάλο». Έπειτα από δυο ακόμα προσπάθειες, διάλεξε ένα κουστούμι σε χρώμα μπλε μαρέν και το κράτησε μπροστά από τον Ρούντι Στάινερ. «Είναι αυτό στο μέγεθός σου;»

Όση ώρα ο Ρούντι δοκίμαζε το κουστούμι πίσω από μια κουρτίνα, η Λίζελ καθόταν στο σκοτάδι. Το φως από το φανάρι διέγραφε τη σκιά του πίσω από την κουρτίνα.

Όταν επέστρεψε, κράτησε ψηλά το φανάρι για να τον δει η Λίζελ. Ελεύθερο τώρα, το φως έμοιαζε με κολόνα, που φώτιζε το ραφινάτο κουστούμι. Όπως και το βρόμικο πουκάμισο από κάτω και τα ταλαιπωρημένα παπούτσια του Ρούντι.

«Λοιπόν, τι λες;» τη ρώτησε εκείνος.

Η Λίζελ συνέχισε να τον παρατηρεί. Έκανε μια βόλτα γύρω του και στη συνέχεια ανασήκωσε τους ώμους της. «Καθόλου άσχημα!»

«Καθόλου άσχημα! Φαίνομαι καλύτερος, ναι ή όχι;»

«Τα παπούτσια σου χαλάνε την όλη εικόνα. Όπως και η μούρη σου».

Ο Ρούντι ακούμπησε το φανάρι στο ταμείο και πήγε προς το μέρος της με προσποιητό θυμό, και η Λίζελ άρχισε να νιώθει άβολα. Όταν τον είδε να σκοντάφτει και να πέφτει στη διαμελισμένη κούκλα, ένιωσε ανακούφιση μα και συνάμα απογοήτευση.

Ο Ρούντι έβαλε τα γέλια όταν βρέθηκε φαρδύς-πλατύς στο πάτωμα. Ύστερα έκλεισε ερμητικά τα μάτια του.

Η Λίζελ πήγε τρέχοντας προς το μέρος του. Γονάτισε κι έσκυψε από πάνω του.

Φίλα τον, Λίξελ, φίλα τον.

«Είσαι καλά, Ρούντι; Ρούντι;»

«Μου λείπει», της είπε το αγόρι, με το κεφάλι του στραμμένο στο πλάι.

«Frohe Weihnachten», του απάντησε η Λίξελ. Τον βοήθησε να σηκωθεί και να στρώσει πάνω του το κουστούμι. «Εντυχισμένα Χριστούγεννα».

ΜΕΡΟΣ ΕΝΑΤΟ

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΞΕΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

εμφανίζονται:

ο επόμενος πειρασμός – ο χαρτοπαίκτης
– τα χιόνια του στάλινγκραντ – ο αδερφός
που δε θα γερνούσε – το ατύχημα
– η πικρή γεύση των ερωτήσεων – μια εργαλειοθήκη,
ένα κάθαρμα, μια αρκούδα – ένα κατεστραμμένο
αεροπλάνο – και γυρισμός στο σπίτι

Ο ΕΠΟΜΕΝΟΣ ΠΕΙΡΑΣΜΟΣ

Αυτή τη φορά υπήρχαν γλυκά. Μπαγιάτικα γλυκά.

Επρόκειτο για κίτφερλ που είχαν ξεμείνει από τα Χριστούγεννα, κι απ' ό,τι υπολόγισε, θα έπρεπε να βρίσκονται στο γραφείο το λιγότερο δυο εβδομάδες. Έμοιαζαν με μινιατούρες αλογοπετάλων πασπαλισμένων με ζάχαρη άχνη, με την πρώτη στρώση απλωμένη σ' όλο το πιάτο. Οι υπόλοιπες, βαλμένες η μια πάνω στην άλλη, σχημάτιζαν βουναλάκι. Η μυρωδιά τους χτύπησε τα ρουθούνια της τη στιγμή που τα δάχτυλά της γράπωσαν το περβάζι του παραθύρου. Μέσα στο δωμάτιο πλανιόταν η αίσθηση της γεύσης, της ζάχαρης, του ζυμαριού και των χιλιάδων σελίδων.

Δεν υπήρχε κάποιο σημείωμα αυτή τη φορά, αλλά δεν της πήρε πολύ να συνειδητοποιήσει πως πίσω από αυτό βρισκόταν πάλι η Έλσα Χέρμαν, και βέβαια δεν πέρασε καθόλου από το μυαλό της πως τα γλυκά μπορεί να μην προορίζονταν γι' αυτήν. Ξαναγύρισε στο παράθυρο και ψιθύρισε κάτι στο κενό απ' έξω. Αποδέκτης του ψιθύρου ήταν ο Ρούντι.

Είχαν πάει με τα πόδια εκείνη την ημέρα επειδή ο δρόμος γλίστραγε πολύ για να χρησιμοποιήσουν ποδήλατα. Το αγόρι παρέμενε σκυμμένο κάτω από το παράθυρο,

κρατώντας τσίλιες. Όταν εκείνη τον φώναξε, το πρόσωπό του παρουσιάστηκε στο κάδρο του παραθύρου και η Λίζελ του έδωσε το πιάτο. Δε χρειάστηκε να προσπαθήσει πολύ για να τον πείσει να το πάρει.

Έτρωγε με τα μάτια του τα γλυκά μα το έριξε στις ερωτήσεις.

«Τίποτε άλλο; Γάλα ίσως;»

«Τι;»

«Γάλα», επανέλαβε αυτός, λίγο πιο δυνατά αυτή τη φορά. Αν είχε προσέξει τον προσβλητικό τόνο στην ερώτηση της Λίζελ, σίγουρα δεν το έδειξε.

Το πρόσωπο της κλέφτρας των βιβλίων παρουσιάστηκε ξανά στο παράθυρο από πάνω του. «Είσαι ηλίθιος; Μπορώ να κλέψω τώρα το βιβλίο με την ησυχία μου;»

«Φυσικά. Αυτό που λέω είναι...»

Η Λίζελ κατευθύνθηκε στο πιο μακρινό ράφι, πίσω από το γραφείο. Βρήκε ένα χαρτί κι ένα σιλό στο πάνω συρτάρι κι έγραψε *Ευχαριστώ*, αφήνοντας το σημείωμα πάνω στο γραφείο.

Στα δεξιά της, ένα βιβλίο εξείχε από το ράφι του σαν κόκαλο. Τα μαύρα γράμματα του τίτλου έμοιαζαν με ουλές πάνω στο ανοιχτόχρωμο εξώφυλλο. «*Die Letzte Menschliche Fremde – Ο τελευταίος ξένος άνθρωπος*», ψιθύρισε απαλά όταν το μετακίνησε από το ράφι. Μαζεμένη σκόνη από καιρό έπεσε στο πάτωμα.

Ήδη στο παράθυρο, τη στιγμή ακριβώς που ετοιμαζόταν να σκαρφαλώσει και να φύγει, άκουσε την πόρτα της βιβλιοθήκης να τρίζει καθώς άνοιγε.

Το πόδι της είχε μόλις σηκωθεί και το χέρι που έκλεβε τα βιβλία ζυγιαζόταν τώρα στο περβάζι του παραθύρου. Όταν γύρισε προς τα εκεί απ' όπου ερχόταν ο θόρυβος, είδε τη γυναίκα του δημάρχου, που φορούσε καινούργιο μπουρνούζι και παντόφλες γνωστής μάρκας. Στο τσεπάκι του στήθους του μπουρνούζιού ήταν κεντημένη μια σβάστικα. Η

προπαγάνδα είχε ήδη φτάσει ως το μπάνιο.

Κοίταξαν η μία την άλλη.

Η Λίζελ, με το βλέμμα στο στήθος της Έλσα Χέρμαν, σήκωσε το χέρι της. «Χάιλ Χίτλερ». Ετοιμαζόταν να φύγει όταν μια ξαφνική σκέψη την ανάγκασε να σταματήσει.

Τα γλυκά.

Ήταν ολοφάνερο πως είχαν μείνει εκεί τουλάχιστον δυο εβδομάδες.

Αυτό σήμαινε πως, αν ο ίδιος ο δήμαρχος χρησιμοποιούσε τη βιβλιοθήκη, θα έπρεπε να τα έχει δει. Θα έπρεπε να έχει ρωτήσει γιατί βρίσκονταν εκεί. Ή –μόλις η Λίζελ σχηματοποίησε αυτή τη σκέψη, ένιωσε να τη γεμίζει μια παράξενη αισιοδοξία– ίσως να μην ήταν καν η βιβλιοθήκη του δημάρχου· ήταν σίγουρα δική της. Της Έλσα Χέρμαν.

Δεν ήξερε γιατί το θεώρησε τόσο σημαντικό αυτό, αλλά τη χαροποίησε το γεγονός πως το γεμάτο βιβλία δωμάτιο ανήκε αποκλειστικά στη γυναίκα. Ήταν εκείνη που την έμπασε στη βιβλιοθήκη την πρώτη φορά, εκείνη που της άνοιξε, κυριολεκτικά, ένα παράθυρο ευκαιρίας. Μ' αυτόν τον τρόπο όλα έδειχναν καλύτερα. Όλα έμπαιναν στη θέση τους.

Έκανε ένα-δυο βήματα μπροστά, στήριξε κάπου το βιβλίο και τη ρώτησε «Είναι δικό σου το δωμάτιο, σωστά κατάλαβα;»

Η γυναίκα του δημάρχου την κοίταξε αμήχανη. «Συνηθίζαμε να περνάμε αρκετές ώρες εδώ μέσα με το γιο μου. Αλλά μετά...»

Το χέρι της Λίζελ άγγιξε τον αέρα πίσω της. Είδε μια μητέρα να διαβάσει σ' ένα νεαρό αγόρι καθισμένη στο πάτωμα, δείχνοντάς του τις εικόνες και μαθαίνοντάς του τις λέξεις. Ύστερα είδε έναν πόλεμο στο παράθυρο. «Το ξέρω».

Ένα ξεφωνητό ανυπομονησίας ακούστηκε απ' έξω.

«Τι είπες;!»

Η Λίζελ γύρισε και ψιθύρισε βραχνά πίσω της. «Κάνε

ησυχία, Saukerl, κι έχε το νου σου στο δρόμο». Τα λόγια της προς την Έλσα Χέρμαν ήταν αργόσυρτα. «Έτσι, όλα αυτά τα βιβλία...»

«Τα περισσότερα είναι δικά μου. Μερικά είναι του άντρα μου, μερικά ήταν του γιου μου, όπως ξέρεις».

Η Λίζελ ντρεπόταν τώρα. Τα μάγουλά της είχαν πάρει φωτιά. «Πίστευα πάντα πως αυτό ήταν το δωμάτιο του δημάρχου».

«Γιατί;» Η γυναίκα έδειχνε να το διασκεδάζει.

Η Λίζελ πρόσεξε πως υπήρχαν σβάστικες και στις παντόφλες της. «Είναι ο δήμαρχος. Πίστευα πως διάβαζε πολύ».

Η γυναίκα του δημάρχου έβαλε τα χέρια στις τσέπες του μπουρνούζιού της. «Τελευταία, εσύ χρησιμοποιείς περισσότερο απ' όλους μας αυτό το δωμάτιο».

«Το έχεις διαβάσει αυτό;» Η Λίζελ σήκωσε ψηλά το βιβλίο *Ο τελευταίος ξένος άνθρωπος*.

Η Έλσα κοίταξε από πιο κοντά τον τίτλο. «Ναι, το έχω διαβάσει».

«Είναι καλό;»

«Ούτε καλό ούτε άσχημο».

Ένωσε την επιθυμία να φύγει, αλλά κι έντονη την υποχρέωση να μείνει. Έκανε μια κίνηση να μιλήσει, αλλά οι διαθέσιμες λέξεις της ήταν υπερβολικά πολλές και βιαστικές. Έκανε διάφορες μάταιες προσπάθειες να τις αδράξει, αλλά η γυναίκα του δημάρχου ήταν εκείνη που πήρε την πρωτοβουλία.

Είδε το πρόσωπο του Ρούντι στο παράθυρο, ή μάλλον, για να είμαστε πιο ακριβείς, τα κίτρινα μαλλιά του. «Νομίζω πως θα ήταν καλύτερα να φύγεις τώρα», της είπε. «Σε περιμένει».

Καθ' οδόν προς το σπίτι, έπεσαν με τα μούτρα στα γλυκά.

«Είσαι σίγουρη πως δεν υπήρχε τίποτ' άλλο;» τη ρώτησε μόλις απομακρύνθηκαν ο Ρούντι.

«Σίγουρα θα υπήρχαν κι άλλα φαγώσιμα».

«Να θεωρούμε τυχερούς τους εαυτούς μας που έχουμε τα γλυκά». Η Λίζελ κοίταξε προσεκτικά το πιάτο στα χέρια του Ρούντι. «Τώρα πες μου την αλήθεια. Έφαγες κανένα μέχρι να βγω;»

Ο Ρούντι έδειχνε αγανακτισμένος. «Τι είναι αυτά που λες, εσύ είσαι η κλέφτρα εδώ, όχι εγώ».

«Μη με δουλεύεις, Saukerl, αφού βλέπω ζάχαρες στις άκρες των χειλιών σου».

Σε κατάσταση πανικού, ο Ρούντι κράτησε το πιάτο με το ένα του χέρι και σκούπισε το στόμα του με το άλλο. «Δεν έφαγα ούτε ένα, σ' τ' ορκίζομαι».

Τα μισά γλυκά είχαν εξαφανιστεί πριν καν φτάσουν στη γέφυρα, και μοιράστηκαν τα υπόλοιπα με τον Τόμι Μίλερ στην οδό Χίμελ.

Όταν τέλειωσε και το τελευταίο γλυκό, βρέθηκαν αντιμέτωποι μ' ένα πρόβλημα που θα έπρεπε με κάποιον τρόπο να λύσουν, και ήταν ο Ρούντι αυτός που το ανέφερε πρώτος.

«Τι στο καλό θα κάνουμε το πιάτο;»

Ο ΧΑΡΤΟΠΑΙΚΤΗΣ

Περίπου την ίδια περίοδο που η Λίζελ και ο Ρούντι έτρωγαν τα γλυκά, οι άντρες της LSE τις ώρες της ανάπαυλάς τους έπαιζαν χαρτιά σε μια πόλη όχι πολύ μακριά από το Έσεν. Είχαν μόλις ολοκληρώσει το μακρύ ταξίδι από τη Στουτγκάρδη και είχαν πέσει με τα μούτρα στη χαρτοπαιξία: ο νικητής θα κέρδιζε τσιγάρα από τους συμπαίκτες του. Ο Ράινχολντ Τσούκερ δεν έδειχνε ευχαριστημένος με τη συγκεκριμένη συμφωνία.

«Κλέβει, σας τ' ορκίζομαι», μουρμούρισε. Ήταν μαζεμένοι σ' ένα παράπηγμα που έπαιζε το ρόλο στρατώνα κι ο Χανς Χούμπερμαν είχε μόλις κερδίσει για τρίτη συνεχή φορά. Ο Τσούκερ πέταξε τα χαρτιά του αγανακτισμένος και πέρασε τα βρόμικα νύχια του στα λαδωμένα μαλλιά του.

☞ ΜΕΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ☞

ΓΙΑ ΤΟΝ ΡΑΪΝΧΟΛΝΤ ΤΣΟΥΚΕΡ

Ήταν είκοσι τεσσάρων χρόνων.

Όταν κέρδιζε μια παρτίδα στα χαρτιά, καμάρωνε

– κρατούσε τα τυλιγμένα τσιγάρα κοντά

στη μύτη του και ανάσαινε τη μυρωδιά τους.

«Τη μυρωδιά της νίκης», όπως έλεγε.

Α, κι ένα ακόμα στοιχείο γι' αυτόν.

Θα πέθαινε μ' ανοιχτό το στόμα.

Αντίθετα με τον νεαρό άντρα στ' αριστερά του, ο Χανς Χούμπερμαν δεν καμάρωνε όταν κέρδιζε. Ήταν αρκετά γενναιόδωρος ώστε να δίνει πίσω στους συντρόφους του τα τσιγάρα τους και προσφερόταν να τους τ' ανάβει ο ίδιος. Όλοι, εκτός από τον Ράινχολντ Τσούκερ, δέχτηκαν ευχαρίστως την προσφορά του Χανς. Ο Τσούκερ, ωστόσο, είχε άλλη γνώμη, άρπαξε το τσιγάρο και το έριξε στο κέντρο του αναποδογυρισμένου κουτιού. «Δε μου χρειάζεται η φιλανθρωπία σου, γέρο», του είπε. Και στη συνέχεια σηκώθηκε κι έφυγε.

«Τι έπαθε αυτός;» ρώτησε ο λοχίας, αλλά κανείς δεν μπήκε στον κόπο να του απαντήσει. Ο Ράινχολντ Τσούκερ ήταν απλά ένα αγόρι είκοσι τεσσάρων χρόνων που η γκίνια του στα χαρτιά έγινε η αιτία να χάσει τη ζωή του.

Αν δεν είχε χάσει τα τσιγάρα του στην παρτίδα με τον Χανς Χούμπερμαν, δε θα τον είχε περιφρονήσει. Αν δεν τον είχε περιφρονήσει, δε θα είχε πάρει τη θέση του στο φορηγό λίγες εβδομάδες αργότερα, σ' έναν αρκετά ακίνδυνο δρόμο.

Ένα κάθισμα, δυο άντρες, μια σύντομη διαφωνία, κι εγώ να παίρνω τη σκυτάλη. Με τρελαίνει μερικές φορές ο τρόπος που πεθαίνουν κάποιοι άνθρωποι.

ΤΑ ΧΙΟΝΙΑ ΤΟΥ ΣΤΑΛΙΝΓΚΡΑΝΤ

Η στενή οδός Χίμελ, στα μέσα του Γενάρη του '43, ήταν, όπως πάντα, σκοτεινή και καταθλιπτική. Η Λίζελ έκλεισε την εξώπορτα του σπιτιού της και κατευθύνθηκε προς το σπίτι της φράου Χόλτσαπφελ, κι όταν έφτασε εκεί, χτύπησε την πόρτα και περίμενε. Φανταστείτε την έκπληξή της όταν είδε να της ανοίγει όχι η φράου Χόλτσαπφελ αλλά ένας άγνωστος της άντρας.

Η πρώτη της σκέψη ήταν πως ο συγκεκριμένος άντρας θα ήταν μάλλον ένας από τους δυο γιους της Χόλτσαπφελ, αλλά δεν έμοιαζε καθόλου με τ' αδέρφια στις κορνιζαρισμένες φωτογραφίες δίπλα στην πόρτα. Έδειχνε πολύ πιο μεγάλος, παρόλο που ήταν δύσκολο να υπολογίσει κανείς τα χρόνια του. Πυκνές φαβορίτες κάλυπταν το μεγαλύτερο μέρος του προσώπου του και το βλέμμα του ήταν θλιμμένο. Ένα μπανταρισμένο χέρι εξείχε από το μανίκι του παλτού του και κηλίδες φρέσκου αίματος, όμοιες με μικρά κερασάκια, είχαν διαποτίσει τη γάζα.

«Καλύτερα να ερχόσουν αργότερα».

Η Λίζελ προσπάθησε να κοιτάξει πίσω του. Ήταν σχεδόν έτοιμη να φωνάξει τη φράου Χόλτσαπφελ, αλλά ο

άντρας τής έκλεισε το δρόμο. «Παιδί μου», της είπε. «Έλα πάλι αργότερα. Θα σε πάω εγώ κοντά της, σ' το υπόσχομαι. Ποιανού είσαι;»

Πάνω από τρεις ώρες αργότερα, ακούστηκε ένα χτύπημα στην πόρτα του νούμερου 33 της οδού Χίμελ κι ο ίδιος άντρας στάθηκε στο άνοιγμά της. Οι μικρές κηλίδες αίματος, από κερασάκια, είχαν γίνει πλέον δαμάσκηνα.

«Τώρα είναι έτοιμη να σε δεχτεί».

Μόλις βρέθηκαν έξω, στο θαμπό γκριζό φως, η Λίζελ δεν μπόρεσε να κρατηθεί και να μη ρωτήσει τον άντρα τι είχε πάθει το χέρι του. Εκείνος πήρε βαθιά ανάσα –μια μόνο συλλαβή– πριν δώσει την απάντησή του. «Στάλινγκραντ».

«Συγγνώμη;» Το κορίτσι είχε το βλέμμα καρφωμένο στον αέρα την ώρα που μιλούσε. «Δε σας άκουσα».

Ο άντρας επανέλαβε αυτό που είχε πει, μόνο που αυτή τη φορά η φωνή του ακούστηκε πιο δυνατή και η απάντησή του ήταν πιο κατατοπιστική. «Αυτό που συνέβη στο χέρι μου είναι το Στάλινγκραντ. Με πυροβόλησαν στα πλευρά και τρία από τα δάχτυλά μου έγιναν κομματάκια. Σου είναι αρκετή αυτή η απάντηση;» Έβαλε το γερό του χέρι στην τσέπη, ανατριχιάζοντας από τον παγωμένο γερμανικό αέρα. «Δε σου φαίνεται πως κάνει αρκετό κρύο εδώ πέρα;» της είπε με κάποια ειρωνεία στη φωνή του. Η Λίζελ άγγιξε τον τοίχο από τη δική της πλευρά. Δεν μπορούσε να του πει ψέματα. «Ναι, φυσικά».

Ο άντρας γέλασε. «Κρύο το λες εσύ αυτό;» Έβγαλε ένα τσιγάρο και το έβαλε στο στόμα του. Παρόλο που ήταν μονόχειρας, προσπάθησε να τ' ανάψει μ' ένα σπίρτο. Μ' αυτόν τον θλιβερό καιρό, θα του ήταν δύσκολο να το ανάψει ακόμα και αν μπορούσε να χρησιμοποιήσει και τα δυο του χέρια, αλλά με το ένα μόνο ήταν σχεδόν αδύνατον. Πέταξε το σπιρτόκουτο βρίζοντας.

Η Λίζελ το μάζεψε από κάτω.

Πήρε το τσιγάρο του και το έβαλε στο στόμα της. Αλλά ούτε κι εκείνη κατάφερε να το ανάψει.

«Θα πρέπει πρώτα να τραβήξεις μια βαθιά ρουφηξιά», της εξήγησε ο άντρας. «Μ' αυτόν τον καιρό, ανάβει μόνο όταν το ρουφάς. Verstehst?»

Έκανε άλλη μια δοκιμή, προσπαθώντας να θυμηθεί τον τρόπο που το έκανε ο μπαμπάς της. Αυτή τη φορά το στόμα της γέμισε καπνό. Καπνό που σκαρφάλωσε στα δόντια της και της έγδαρε το λαιμό, αλλά κατάφερε να συγκρατήσει το βήχα που της προξένησε.

«Καλή προσπάθεια». Όταν εκείνος πήρε το τσιγάρο και τραβήξε μια ρουφηξιά, άπλωσε το γερό του χέρι, το αριστερό, προς το μέρος της. «Μίχαελ Χόλτσαπφελ».

«Λίξελ Μέμινγκερ».

«Έρχεσαι και διαβάζεις στη μαμά μου;»

Την ίδια στιγμή τούς πλησίασε η Ρόζα, και η Λίξελ μπόρεσε να νιώσει την έκπληξή της κι ας ήταν πίσω της. «Μίχαελ;» ρώτησε. «Εσύ είσαι;»

Ο Μίχαελ Χόλτσαπφελ κούνησε καταφατικά το κεφάλι του. «Guten Tag, Frau Hubermann. Έχει περάσει τόσοσ καιρός».

«Δείχνεις τόσο...»

«Γέρος;»

Η Ρόζα βρισκόταν ακόμα υπό το κράτος της έκπληξης, αλλά κατάφερε να επιβληθεί στον εαυτό της.

«Θέλεις να έρθεις μέσα; Βλέπω, γνώρισες ήδη τη θετή μου κόρη...» Η φωνή της αργόσβησε μόλις πρόσεξε το ματωμένο χέρι του.

«Ο αδερφός μου πέθανε», είπε ο Μίχαελ Χόλτσαπφελ, και τα λόγια του χτύπησαν κατάστηθα τη Ρόζα, σαν να της είχε δώσει μια γροθιά με το γερό του χέρι. Η Ρόζα έδειχνε συγκλονισμένη. Σίγουρα, ο πόλεμος ήταν συνώνυμος του θανάτου, αλλά πάντα η γη έφευγε κάτω από τα πόδια των ανθρώπων αν αυτός που είχε πεθάνει είχε κάποτε ζήσει κι ανασάνει στη διπλανή πόρτα. Η Ρόζα είχε δει και τα δυο αγόρια της Χόλτσαπφελ να μεγαλώνουν.

Ο κάποτε νεαρός άντρας είχε με κάποιο τρόπο βρει

έναν τρόπο να διηγηθεί όσα είχαν συμβεί χωρίς να χάσει την ψυχραιμία του. «Ήμουν σ' ένα από τα κτίρια που χρησιμοποιούσαμε ως νοσοκομείο όταν τον έφεραν εκεί. Μια εβδομάδα πριν επιστρέψω στο σπίτι. Πέρασα τρεις από τις μέρες εκείνης της εβδομάδας στο πλευρό του μέχρι που πέθανε...»

«Λυπάμαι». Οι λέξεις δεν έμοιαζαν να βγαίνουν από το στόμα της Ρόζας. Λες και ήταν κάποια άλλη εκείνη που στεκόταν πίσω από τη Λίζελ Μέμινγκερ εκείνο το βράδυ, αλλά η Λίζελ δεν τολμούσε να γυρίσει να κοιτάξει για να βεβαιωθεί.

«Σε παρακαλώ», τη σταμάτησε ο Μίχαελ. «Μην πεις τίποτε άλλο. Μπορώ να πάρω τώρα το κορίτσι να διαβάσει; Αμφιβάλλω αν η μαμά μου θ' ακούει το παραμικρό όση ώρα θα της διαβάζει, αλλά ζήτησε η ίδια να έρθει».

«Ναι, πάρ' την».

Είχαν διασχίσει σχεδόν το μισό δρομάκι που έβγαζε από το σπίτι τους στο δρόμο, όταν ο Μίχαελ Χόλτσαπφελ θυμήθηκε κάτι και στράφηκε προς το μέρος της Ρόζας. «Ρόζα;» Υπήρξε μια στιγμή αναμονής ενώ η μαμά ξανάνοιγε την πόρτα. «Άκουσα πως ο γιος σου ήταν κι εκείνος εκεί. Στη Ρωσία. Συνάντησα τυχαία κάποιον από το Μόλχινγκ και μου το είπε. Αλλά είμαι σίγουρος πως το ξέρεις ήδη αυτό».

Η Ρόζα προσπάθησε να τον εμποδίσει να βγει. Όρμησε προς το μέρος του και τον έπιασε από το μανίκι. «Όχι. Έφυγε μια μέρα από εδώ και δεν ξαναγύρισε ποτέ. Προσπαθήσαμε να τον βρούμε, αλλά από τότε συνέβησαν τόσο πολλά, υπήρχε...»

Ο Μίχαελ Χόλτσαπφελ ήταν αποφασισμένος να της ξεφύγει. Το τελευταίο πράγμα που ήθελε ν' ακούσει αυτή τη στιγμή ήταν μια ακόμα δακρύβρεχτη ιστορία. Κατάφερε να ελευθερώσει το χέρι του και της είπε «Απ' όσο γνωρίζω, είναι ακόμα ζωντανός». Πρόφτασε τη Λίζελ στην καγκελόπορτα, αλλά το κορίτσι δεν προχώρησε αμέσως στο διπλανό σπίτι. Κοίταξε το πρόσωπο της Ρόζας. Γεμάτο

ελπίδα αλλά και απελπισία την ίδια στιγμή.

«Μαμά;»

Η Ρόζα σήκωσε το χέρι της. «Πήγαινε». Η Λίζελ περιόρινε.

«Είπα πήγαινε».

Όταν τον πρόφτασε, ο επαναπατρισμένος στρατιώτης προσπάθησε ν' ανοίξει κουβέντα μαζί της. Θα πρέπει να είχε μετανιώσει γι' αυτό που είχε πει στη Ρόζα, και προσπάθησε να το θάψει κάτω από άλλες κουβέντες. Σηκώνοντας ψηλά το μπανταρισμένο του χέρι, είπε «Δεν μπορώ ακόμα να το κάνω να σταματήσει να αιμορραγεί». Η Λίζελ ένιωσε πραγματική ανακούφιση όταν μπήκε στην κουζίνα της Χόλτσαπφελ. Το συντομότερο που θα άρχιζε το διάβασμα, το καλύτερο.

Η φράου Χόλτσαπφελ καθόταν με το πρόσωπό της αυλακωμένο από τα δάκρυα. Ο γιος της ήταν νεκρός.

Αλλά είχε μάθει μόνο τη μισή αλήθεια για το θάνατό του.

Ποτέ πραγματικά δε θα μάθαινε τι ακριβώς είχε συμβεί. Αλλά εγώ μπορώ να σας πω τα πάντα χωρίς καν να με ρωτήσετε. Ως φαίνεται, πάντα ξέρω τι συμβαίνει στα χιονισμένα πεδία των μαχών, όπου τα όπλα έχουν τον πρώτο λόγο και οι φωνές των ανθρώπων μπερδεύονται με τους κρότους των εκρήξεων.

Όταν φαντάζομαι την κουζίνα της φράου Χόλτσαπφελ μέσα από τις περιγραφές της κλέφτρας των βιβλίων, δε βλέπω τη σόμπα, τις ξύλινες κουτάλες, την τρόμπα του νερού ή οτιδήποτε τέτοιο. Για να μην αρχίσω όμως όπως όπως. Αυτό που βλέπω είναι ο ρωσικός χειμώνας, το χιόνι να πέφτει μέσα από το ταβάνι, και τη μοίρα του δεύτερου γιου της φράου Χόλτσαπφελ.

Τον έλεγαν Ρόμπερτ, κι αυτό που του συνέβη ήταν...

**από τα καλάμια και κάτω, πέθανε
με τον αδερφό του να τον κοιτάζει
σ' ένα κρύο νοσοκομείο που βρομοκοπούσε.**

Ήταν στη Ρωσία, στις 5 του Γενάρη του 1943, μιαν ακόμα παγωμένη μέρα από τις πολλές. Έξω, ανάμεσα στην πόλη και στο χιόνι, υπήρχαν παντού νεκροί Ρώσοι και Γερμανοί. Οι ζωντανοί που είχαν απομείνει πυροβολούσαν τις άγραφες σελίδες μπροστά τους. Τρεις γλώσσες εμπλέκονταν στην ιστορία. Τα ρωσικά, οι σφαίρες, τα γερμανικά.

Καθώς περνούσα ανάμεσα στις πεσμένες ψυχές, ένας από τους άντρες έλεγε «Το στομάχι μου με τρώει». Το είπε πολλές φορές. Παρά το σοκ το οποίο είχε υποστεί, σερόνταν μπροστά, προς μια σκοτεινή, παραμορφωμένη φιγούρα πεσμένη στο έδαφος. Όταν ο στρατιώτης με το πληγωμένο στομάχι έφτασε κοντά του, μπόρεσε να δει πως ο πεσμένος στρατιώτης ήταν ο Ρόμπερτ Χόλτσαπφελ. Πηγμένο αίμα κάλυπτε τα χέρια του, κι εκείνος σώριαζε το χιόνι λίγο πιο πάνω από τα καλάμια του, εκεί που τα πόδια του είχαν κοπεί από την τελευταία έκρηξη. Τα χέρια του έκαιγαν και η κραυγή του ακούστηκε όμοια με ουρλιαχτό.

Αχνός έβγαινε από το έδαφος. Και η μυρωδιά σαπισμένου χιονιού γέμιζε τον αέρα.

«Εγώ είμαι», του είπε ο στρατιώτης. «Ο Πίτερ». Σύρθηκε λίγα μέτρα πιο κοντά του.

«Ο Πίτερ;» ρώτησε ο Ρόμπερτ, με φωνή που μόλις ακουγόταν. Μάλλον είχε νιώσει την παρουσία μου κοντά του.

Για δεύτερη φορά. «Ο Πίτερ;»

Για κάποιο λόγο οι άνθρωποι όταν πεθαίνουν κάνουν ερωτήσεις των οποίων ξέρουν από πριν την απάντηση. Ίσως γιατί έτσι μπορούν να πεθάνουν σίγουροι πως έκαναν αυτό που έπρεπε.

Οι φωνές ξαφνικά είχαν το ίδιο ηχόχρωμα.

Ο Ρόμπερτ Χόλτσαπφελ κατέρρευσε στα δεξιά του,

πάνω στο κρύο έδαφος που άχνιζε. Είμαι σίγουρος πως περίμενε να με συναντήσει την ίδια στιγμή.

Δε με συνάντησε.

Δυστυχώς για τον νεαρό Γερμανό, δεν τον πήρα εκείνο το απόγευμα. Πέρασα από πάνω του κουβαλώντας άλλες δυστυχισμένες ψυχές στην αγκαλιά μου και ξαναγύρισα στους Ρώσους. Μπρος-πίσω ταξίδευα.

Κουβαλώντας διαλυμένα κορμιά.

Δεν ήταν ταξίδι για σκι, αυτό μπορώ να σας το εγγυηθώ.

Όπως είπε ο Μίχαελ Χόλτσαπφελ στη μητέρα του, οι επόμενες τρεις μέρες φάνταζαν ατέλειωτες, ώσπου τελικά ήρθα για το στρατιώτη που είχε αφήσει τα πόδια του πίσω στο Στάλινγκραντ. Έκανα ένα σωρό εμφανίσεις προσκαλεσμένος στο προσωρινό νοσοκομείο, ενώ η μυρωδιά εκεί μέσα μού προεξενούσε αποστροφή.

Ένας άντρας με μπανταρισμένο χέρι έλεγε στον βουβό, τρομοκρατημένο στρατιώτη πως θα κατάφερνε να ξεπεράσει τα τραύματά του. «Σύντομα θα γυρίσεις σπίτι», τον διαβεβαίωνε.

Ναι. Σπίτι, σκέφτηκα. Για πάντα.

«Θα σε περιμένω», συνέχισε. «Ήταν να επιστρέψω στο τέλος της εβδομάδας, αλλά θα σε περιμένω».

Πριν ακόμα τελειώσει ο αδερφός του την επόμενη πρότασή του, μάζεψα την ψυχή του Ρόμπερτ Χόλτσαπφελ.

Συνήθως προσπαθώ να κοιτάζω πέρα από το ταβάνι όταν είμαι μέσα σ' ένα κτίριο, αλλά ήμουν τυχερός τούτη τη φορά. Ένα μικρό τμήμα της στέγης είχε καταστραφεί κι έτσι μπορούσα να κοιτάζω μέσα από αυτό. Ένα μέτρο πιο μακριά, ο Μίχαελ Χόλτσαπφελ μιλούσε ακόμα. Προσπάθησα να τον αγνοήσω και να εστιάσω το βλέμμα μου στην τρύπα από πάνω μου. Ο ουρανός ήταν άσπρος αλλά κάθε λεπτό που περνούσε το χρώμα του εξελισσόταν προς το χειρότερο. Όπως πάντα, είχε αρχίσει να μοιάζει με τεράστιο πανί μπογιατζή που αιμορραγούσε, και σε διάφορα σημεία

τα σύννεφα ήταν τόσο βρόμικα, που έμοιαζαν με χνάρια από πατημασιές στο χιόνι.

Χνάρια από πατημασιές; ρωτάς.

Ναι, αναρωτιέμαι ποιανού θα μπορούσαν να είναι.

Στην κουζίνα της φράου Χόλτσαπφελ η Λίζελ συνέχισε να διαβάξει, αλλά κανείς δε φαινόταν να την ακούει, κι όσο για μένα, όταν το ρωσικό τοπίο ξεθωριάζει στα μάτια μου, το χιόνι αρνιέται να σταματήσει να πέφτει από το ταβάνι. Η χύτρα είναι καλυμμένη, όπως και το τραπέζι. Οι άνθρωποι κουβαλάνε κομμάτια χιόνι στα κεφάλια και στους ώμους τους.

Ο αδερφός αναριγά. Η γυναίκα κλαίει.

Και το κορίτσι συνεχίζει το διάβασμα, γιατί γι' αυτόν το λόγο βρίσκεται εκεί, κι αισθάνεται όμορφα γιατί πιστεύει πως έτσι ξορκίζει τα χιόνια του Στάλινγκραντ.

Ο ΑΔΕΡΦΟΣ ΠΟΥ ΔΕ ΘΑ ΓΕΡΝΟΥΣΕ

Η Λίξελ Μέμινγκερ ήθελε λίγες ακόμα εβδομάδες για να κλείσει τα δεκατέσσερα. Η απουσία του μπαμπά της ήταν αβάσταχτη.

Είχε ολοκληρώσει τρεις ακόμα συναντήσεις ανάγνωσης με τη ρημαγμένη γυναίκα. Και ήταν αρκετές οι νύχτες που έβλεπε τη Ρόζα αγκαλιά με το ακορντεόν να προσεύχεται με το πιγούνι της ακουμπισμένο πάνω στη φουσούνα του.

Τώρα, σκέφτηκε, ήρθε η ώρα να το κάνω. Συνήθως ήταν το κλέψιμο που της έφτιαχνε το κέφι, αλλά τούτη τη μέρα τη χαροποιούσε το γεγονός πως δε θα έπαιρνε αλλά θα έδινε κάτι πίσω.

Τέντωσε το χέρι της κάτω από το κρεβάτι και τράβηξε το πιάτο. Όσο πιο γρήγορα μπορούσε, το έπλυνε στο νεροχύτη και βγήκε από το σπίτι. Της έκανε καλό να περπατάει στους δρόμους του Μόλχινγκ. Ο αέρας ήταν έντονος και μονότονος όπως το Watschen ενός σαδιστή δασκάλου ή μιας καλόγριας. Ο ήχος από τα παπούτσια της ήταν ο μόνος θόρυβος που ακουγόταν στην οδό Μονάχου.

Καθώς διέσχιζε τον ποταμό, μια υποψία λιακάδας παραμόνευε πίσω από τα σύννεφα.

Στο νούμερο 8 της Γκράντε Στράσε, ανέβηκε τα σκαλιά, άφησε το πιάτο δίπλα στην εξώπορτα και χτύπησε το ρόπτρο, κι όταν άνοιξε η πόρτα, το κορίτσι είχε ήδη στρίψει στη γωνία. Η Λίζελ δεν κοίταξε πίσω της αλλά ήξερε πως αν το έκανε θα έβλεπε τον αδερφό της να στέκεται στα ριζά της σκάλας, όπως και τις προηγούμενες φορές, με το γόνατό του γιατρεμένο. Ίσως και ν' άκουγε τη φωνή του.

«Έκανες αυτό που έπρεπε, Λίζελ».

Της προξενούσε μεγάλη θλίψη η βεβαιότητα πως ο αδερφός της θα έμενε για πάντα έξι χρόνων, πως δε θα γερνούσε ποτέ, αλλά όταν η σκέψη αυτή σχηματοποιήθηκε μέσα της, έκανε μια προσπάθεια να χαμογελάσει.

Έμεινε αρκετή ώρα στον ποταμό Άμπερ, στη γέφυρα όπου ο μπαμπάς της συνήθιζε να σκύβει στο κιγκλίδωμα.

Χαμογελούσε με κάθε καινούργια σκέψη της, κι όταν όλα όσα τη βασάνιζαν βγήκαν από μέσα της, εκείνη πήρε το δρόμο του γυρισμού κι από εκείνη την ημέρα ο αδερφός της δεν την επισκέφτηκε ποτέ ξανά στον ύπνο της. Με πολλούς τρόπους, ήταν σίγουρο πως θα της έλειπε η παρουσία του, αλλά δε θα της έλειπαν ποτέ τα άψυχα μάτια του έτσι όπως κοίταζαν χωρίς να βλέπουν το δάπεδο του τρένου, ή ο ήχος του βήχα που τον σκότωσε.

Η κλέφτρα των βιβλίων έμεινε ξαπλωμένη στο κρεβάτι της εκείνη τη νύχτα και το αγόρι την επισκέφτηκε λίγο πριν κλείσει τα μάτια της. Ήταν κι εκείνο απλά ένα μέλος του θιάσου, γιατί η Λίζελ δεχόταν πάντα επισκέψεις σ' εκείνο το δωμάτιο. Ο μπαμπάς της στεκόταν δίπλα της και τη φώναζε γυναικάκι. Ο Μαξ στη γωνία έγραφε το *Αυτή που έριχνε τις λέξεις*. Ο Ρούντι, γυμνός, έμενε ακίνητος δίπλα στην πόρτα. Και κάποιες φορές η πραγματική της μητέρα περιμένε ολομόναχη στην αποβάθρα ενός σταθμού. Πέρα μακριά στο χώρο που απλωνόταν σαν γέφυρα σε μιαν ανώνυμη πόλη, ο αδερφός της, ο Βέρνερ, έπαιζε με το χιόνι του νεκροταφείου.

Στην άλλη μεριά του διαδρόμου, σαν μετρονόμος των οραμάτων, η Ρόζα ροχάλιζε, και η Λίζελ έμενε ξάγρυπνη,

περιτριγυρισμένη απ' όλους αυτούς, με τη θύμηση ενός αποσπάσματος από το βιβλίο που είχε διαβάσει μόλις πρόσφατα.

☞ Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΞΕΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ☞

ΣΕΛΙΔΑ 38

**Υπήρχαν παντού άνθρωποι στους δρόμους
της πόλης, αλλά ο ξένος δε θα μπορούσε
να νιώθει περισσότερο ξένος ακόμα
κι αν ήταν εντελώς άδειοι.**

Όταν ήρθε το πρωί, τα οράματα έφυγαν και μπορούσε ν' ακούσει την ήρεμη, εκ βαθέων απαγγελία των λέξεων στο καθιστικό. Η Ρόζα καθόταν αγκαλιά με το ακορντεόν και προσευχόταν.

«Κάνε τους να γυρίσουν πίσω ζωντανοί», έλεγε ξανά και ξανά. «Σε παρακαλώ, Κύριέ μου, σε παρακαλώ. Όλοι τους». Ακόμα και οι ρυτίδες γύρω από τα μάτια της έδιναν την εντύπωση ότι μπορούσαν να πιαστούν χέρι χέρι.

Το ακορντεόν θα πρέπει να την πονούσε, αλλά εκείνη παρέμενε ώρα ακίνητη σ' αυτή τη στάση.

Η Ρόζα δε θα μιλούσε ποτέ στον Χανς γι' αυτές τις στιγμές, αλλά η Λίζελ πίστευε πως μάλλον ήταν εκείνες οι προσευχές που βοήθησαν τον μπαμπά να επιβιώσει από το ατύχημα της LSE στο Έσεν. Αλλά, κι αν ακόμα δεν τον είχαν βοηθήσει, σίγουρα δεν του είχαν κάνει και κακό.

ΤΟ ΑΤΥΧΗΜΑ

Ήταν ένα εκπληκτικά καθαρό απόγευμα όταν οι άντρες άρχισαν ν' ανεβαίνουν στο φορηγό. Ο Χανς Χούμπερμαν είχε μόλις καθίσει στην προκαθορισμένη θέση του. Ο Ράινχολντ Τσούκερ ήρθε και στάθηκε από πάνω του.

«Κουνήσου από κει», του είπε.

«Bitte? Συγγνώμη;»

Ο Τσούκερ είχε καμπουριάσει έτσι όπως στεκόταν όρθιος στο φορηγό. «Είπα κουνήσου από κει, Arschloch». Η λαδωμένη σγουρή φράντζα του έπεφτε βαριά στο μέτωπό του. «Αλλάζω θέση μαζί σου».

Ο Χανς έδειχνε σαστισμένος. Το πίσω κάθισμα ήταν σίγουρα το πιο στενόχωρο απ' όλα, το πιο εκτεθειμένο στα ρεύματα και στο κρύο. «Γιατί;»

«Έχει σημασία το γιατί;» Ο Τσούκερ είχε αρχίσει να χάνει την υπομονή του. «Ίσως να θέλω να κατεβώ πρώτος για να πάω στο αποχωρητήριο».

Ο Χανς συνειδητοποίησε πως οι υπόλοιποι της ομάδας παρακολουθούσαν ήδη αυτόν τον οικτρό καβγά ανάμεσα σε δυο υποτίθεται ενήλικους άντρες. Δεν ήθελε να είναι αυτός που θα υποχωρούσε, ούτε όμως ήθελε και να φανεί

στενόμυαλος. Συν το γεγονός πως είχαν μόλις τελειώσει μια κουραστική βάρδια και δεν είχε την απαιτούμενη ενέργεια ώστε να δώσει συνέχεια σε αυτό. Σκυμμένος, προχώρησε στην άδεια θέση του Τσούκερ στο κέντρο του φορτηγού.

«Scheisskopf, γιατί υποχώρησες;» τον ρώτησε ο άντρας δίπλα του.

Ο Χανς άναψε τσιγάρο και του πρόσφερε να τραβήξει μια ρουφηξιά. «Το ρεύμα εκεί πίσω μού περονιάζει τ' αυτιά».

Το λαδί φορτηγό κατευθυνόταν προς το στρατόπεδο, που απείχε γύρω στα δεκαπέντε χιλιόμετρα. Ο Μπρούνενβεγκ έλεγε ένα αστείο για τις Γαλλίδες γκαρσόνες, όταν ο αριστερός μπροστινός τροχός του φορτηγού έσκασε κι ο οδηγός έχασε τον έλεγχο. Το όχημα ανατράπηκε κι άρχισε τις τούμπες, οι άντρες βλαστημούσαν καθώς σωριάζονταν ο ένας πάνω στον άλλο, αέρας, φως, σκουπίδια και τσιγάρα είχαν γίνει ένα. Έξω ο γαλάζιος ουρανός γινόταν τότε ταβάνι και τότε πάτωμα, καθώς οι άντρες αγωνίζονταν να πιαστούν από κάπου.

Όταν σταμάτησε η κατρακύλα, βρέθηκαν όλοι μπλεγμένοι ένα κουβάρι στη δεξιά πλευρά του φορτηγού, με το πρόσωπό τους χωμένο στη βρόμικη στολή του διπλανού τους. Οι ερωτήσεις έδιναν κι έπαιρναν για να σιγουρευτούν πως ήταν όλοι τους καλά, ώσπου ένας από τους άντρες, ο Έντι Άλμα, άρχισε να φωνάζει «Πάρτε αυτό το κάθαρμο από πάνω μου!» Το είπε τρεις φορές, σχεδόν χωρίς να πάρει ανάσα. Το βλέμμα του είχε καρφωθεί στ' ασάλευτα μάτια του Ράινχολντ Τσούκερ.

☞ Ο ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ, ΕΣΕΝ ☞

Έξι άντρες καμένοι από τσιγάρα.

Δυο σπασμένα χέρια.

Αρκετά σπασμένα δάχτυλα.

Ένα σπασμένο πόδι,

**το πόδι του Χανς Χούμπερμαν.
Ένας σπασμένος λαιμός,
ο λαιμός του Ράινχολντ Τσούκερ,
στο σημείο ακριβώς που άρχιζαν
οι λοβοί των αυτιών του.**

Έσυραν ο ένας τον άλλον έξω από το φορηγό εγκαταλείποντας το πτώμα μέσα.

Ο οδηγός, ο Χέλμουτ Μπρόχμαν, καθόταν στο έδαφος κι έξιχνε το κεφάλι του. «Απλά», εξήγησε, «έσκασε το λάστιχο». Μερικοί από τους άντρες κάθισαν μαζί του και προσπαθούσαν να τον πείσουν πως δεν έφταιγε αυτός. Άλλοι περιφέρονταν τριγύρω καπνίζοντας μανιωδώς και ρωτώντας ο ένας τον άλλο αν τα τραύματά τους ήταν αρκετά άσχημα για να βγουν εκτός υπηρεσίας. Μια άλλη ομάδα, μικρή αυτή, μαζεύτηκε στο πίσω μέρος του φορηγού και παρατηρούσε το πτώμα.

Πιο πέρα, δίπλα σ' ένα δέντρο, ο Χανς Χούμπερμαν ένωθε έντονες σουβλιές πόνου στο πόδι του.

«Θα έπρεπε να είμαι νεκρός τώρα», μονολόγησε.

«Τι;» φώναξε ο λοχίας από το φορηγό.

«Καθόταν στη θέση μου».

Ο Χέλμουτ Μπρόχμαν συνήλθε κάποια στιγμή και σκαρφάλωσε πάλι στη θέση του οδηγού. Προσπάθησε να βάλει μπρος τη μηχανή, αλλά δεν ξεκινούσε με τίποτα. Έστελναν ήδη ένα άλλο φορηγό σε αντικατάστασή του, όπως κι ένα ασθενοφόρο. Το ασθενοφόρο δεν έφτασε ποτέ.

«Ξέρετε τι σημαίνει αυτό, έτσι δεν είναι;» είπε ο Μπόρις Σίπερ. Ήξεραν.

Στην επιστροφή τους στο στρατόπεδο όλοι οι άντρες απέφευγαν να κοιτάζουν το ειρωνικό χαμόγελο στο ανοιχτό στόμα του Ράινχολντ Τσούκερ. «Σου είπα πως έπρεπε να τον γυρίσουμε μπρούμυτα», ανέφερε ένας από τους άντρες. Και δεν ήταν λίγες οι φορές που κάποιοι από αυτούς ξεχνιόνταν

στη διαδρομή και ξεκούραζαν τα πόδια τους πάνω στο πτώμα. Μόλις έφτασαν στο στρατόπεδο, προσπάθησαν όλοι τους ν' αποφύγουν το δυσάρεστο καθήκον να τραβήξουν το πτώμα έξω. Όταν τελείωσε κι αυτό, ο Χανς Χούμπερμαν ένωσε τον πόνο στο πόδι του να γίνεται αφόρητος και σωριάστηκε στο έδαφος.

Μια ώρα αργότερα, μετά την εξέταση από το γιατρό, του ανακοίνωσαν πως το πόδι του είχε σπάσει. Ο λοχίας, που εκείνη την ώρα στεκόταν δίπλα του, είπε χαμογελώντας: «Λοιπόν, Χούμπερμαν.

Φαίνεται πως άνοιξε η τύχη σου μ' αυτό, δε νομίζεις;» Κουνούσε με νόημα το στρογγυλό του πρόσωπο ενώ συνάμα κάπνιζε, και ύστερα απαρίθμησε στον Χανς μια λίστα απ' όσα θα ακολουθούσαν στην περίπτωση του. «Αρχικά θα πρέπει να ξεκουραστείς. Στη συνέχεια θα με ρωτήσουν τι θα πρέπει να σε κάνουμε. Κι εγώ θα τους πω πως έδωσες την ψυχή σου εδώ πέρα». Πήρε μια ρουφηξιά κι έβγαλε τον καπνό. «Και θα τους πω επίσης πως δεν είσαι χρήσιμος πια για την LSE και το καλύτερο που θα έχουμε να κάνουμε είναι να σε στείλουμε πίσω στο Μόναχο να δουλέψεις σε κάποιο γραφείο ή σε οποιαδήποτε επιχείρηση εκκαθάρισης χρειάζεται να γίνει εκεί. Πώς σου ακούγονται όλα αυτά;»

Ανίκανος ν' αντισταθεί σ' ένα γέλιο ανάμεικτο με μια γκριμάτσα πόνου, ο Χανς του απάντησε «Καλά μού ακούγονται, λοχία».

Ο Μπόρις Σίπερ τέλειωσε το τσιγάρο του. «Που να πάρει, όντως καλά ακούγονται. Είσαι τυχερός που σε συμπαθώ, Χούμπερμαν. Είσαι τυχερός που είσαι καλός άνθρωπος και γενναιόδωρος με τα τσιγάρα».

Στο πλαϊνό δωμάτιο ετοίμαζαν ήδη το γύψο.

Η ΠΙΚΡΗ ΓΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Μια εβδομάδα ακριβώς μετά τα γενέθλια της Λίζελ, στα μέσα Φεβρουαρίου, έλαβαν τελικά ένα λεπτομερές γράμμα από τον Χανς Χούμπερμαν. Η Λίζελ μπήκε τρέχοντας στο σπίτι από το γραματοκιβώτιο κι έδειξε το γράμμα στη μαμά. Η Ρόζα την έβαλε να της το διαβάσει δυνατά και δεν μπορούσαν να κρύψουν την αναστάτωσή τους όταν η Λίζελ έφτασε στο σημείο που τους ανέφερε το σπασμένο του πόδι. Είχε μείνει σχεδόν άφωνη, μέχρι που η επόμενη πρόταση την αιφνιδίασε σε τέτοιο βαθμό που σχεδόν κατάπιε τα λόγια της.

«Τι λέει;» τη ρώτησε ανυπόμονη η Ρόζα. «Saumensch?»

Η Λίζελ σήκωσε το κεφάλι της από το γράμμα κι έκανε μεγάλη προσπάθεια να μη βάλει τις φωνές. Ο λοχίας είχε κρατήσει το λόγο του. «Έρχεται σπίτι, μαμά. Ο μπαμπάς έρχεται σπίτι!»

Αγκαλιάστηκαν στην κουζίνα και το γράμμα τσαλακώθηκε ανάμεσα στα κορμιά τους. Ένα σπασμένο πόδι ήταν σίγουρα ένα γεγονός άξιο εορτασμού.

Όταν η Λίζελ μετέφερε τα νέα στο διπλανό σπίτι, η Μπάρμπα Στάινερ κατενθουσιάστηκε. Χάιδεψε τα μπράτσα του κοριτσιού και φώναξε την υπόλοιπη οικογένειά της. Στην κουζίνα, ολόκληρο το σπιτικό των Στάινερ έδειχνε ενθουσιασμένο με την είδηση πως ο Χανς Χούμπερμαν γυρνούσε σπίτι του. Ο Ρούντι χαμογελούσε κι εκείνος αλλά η Λίζελ ήξερε πως κατέβαλλε μεγάλη προσπάθεια να το κάνει.

Και μπόρεσε επίσης να νιώσει την πικρή γεύση των ερωτήσεων στο στόμα του. Γιατί αυτός;

Γιατί ο Χανς Χούμπερμαν και όχι ο Άλεξ Στάινερ; Και δεν είχε άδικο.

ΜΙΑ ΕΡΓΑΛΕΙΟΘΗΚΗ, ΕΝΑ ΚΑΘΑΡΜΑ, ΕΝΑ ΑΡΚΟΥΔΑΚΙ

Από την επιστροφή του πατέρα του, τον προηγούμενο Οκτώβρη, ο θυμός του Ρούντι όλο και μεγάλωνε. Τα νέα της επιστροφής του Χανς Χούμπερμαν ήταν η σταγόνα που έκανε το ποτήρι να ξεχειλίσει. Δεν έκανε κουβέντα στη Λίζελ για τα συναισθήματά του. Δεν παραπονέθηκε για την αδικία που πίστευε πως είχε γίνει στον πατέρα του. Η απόφασή του τώρα ήταν ν' αναλάβει δράση.

Κουβαλούσε μια μεταλλική θήκη καθώς ανηφόριζε την οδό Χίμελ την πιο κατάλληλη ώρα για κλοπή, στη σκοτεινιά του απογέματος.

☞ Η ΕΡΓΑΛΕΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΡΟΥΝΤΙ ☞

Ήταν κόκκινη σε διάφορα σημεία που
το χρώμα της δεν είχε ξεθωριάσει.

Το δε μήκος της δεν ξεπερνούσε ένα μεγάλο κουτί
παπουτσιών. Περιείχε τα εξής:

σκουριασμένο σουγιά x 1

μικρό κλεφτοφάναρο x 1 σφυρί x 2

(ένα μεσαίο, ένα μικρό)
 πετσέτα για τα χέρια x 1
 κατσαβίδι x 3
 (σε διαφορετικά μεγέθη)
 μάσκα του σκι x 1
 καθαρές κάλτσες x 1
 παιδικό αρκουνδάκι x 1

Η Λίζελ πρόσεξε από το παράθυρο της κουζίνας – τ' αποφασιστικά βήματά του και το προσηλωμένο σε κάτι πρόσωπό του, ίδια κι απαράλλαχτα όπως την ημέρα που είχε φύγει για να βρει τον πατέρα του. Έσφιγγε το χερούλι της εργαλειοθήκης όσο πιο δυνατά μπορούσε και οι κινήσεις του φανέρωναν πείσμα και θυμό.

Η κλέφτρα των βιβλίων άφησε να της πέσει η πετσέτα που κρατούσε και την αντικατέστησε με μια συγκεκριμένη σκέψη.

Πηγαίνει να κλέψει.

Βγήκε τρέχοντας έξω για να τον συναντήσει. Δεν αντάλλαξαν ούτε ένα προσποιητό γεια σου.

Ο Ρούντι απλά συνέχισε να περπατάει και να μιλάει στον κρύο αέρα μπροστά του. Κοντά στην πολυκατοικία του Τόμι Μίλερ της είπε «Ξέρεις κάτι, Λίζελ, σκεφτόμουν. Δεν είσαι πραγματική κλέφτρα», και δεν της έδωσε καμιά ευκαιρία να του απαντήσει. «Η γυναίκα σ' αφήνει να μπαίνεις μέσα. Σου αφήνει ακόμα και γλυκά, για τ' όνομα του Θεού. Εγώ αυτό δεν το αποκαλώ κλοπή. Κλοπή είναι αυτό που κάνει ο στρατός. Να παίρνει τον μπαμπά σου και τον δικό μου». Κλότσησε μια πέτρα και αυτή έπεσε με θόρυβο σε μια καγκελόπορτα. Άρχισε να περπατάει πιο γρήγορα. «Όλοι αυτοί οι πλούσιοι ναζί εκεί πάνω, στην Γκράντε Στράσε, στην Γκελμπ Στράσε, στη Χάιντε Στράσε».

Η Λίζελ δεν μπορούσε να συγκεντρωθεί σε τίποτε άλλο από το να τον ακολουθεί κατά πόδας. Είχαν ήδη

περάσει έξω από το μαγαζί της φράου Ντίλερ και είχαν μπει πια στην οδό Μονάχου. «Ρούντι...»

«Πώς νιώθεις, έτσι κι αλλιώς;»

«Πώς νιώθω τι;»

«Όταν παίρνεις ένα από εκείνα τα βιβλία;»

Τη συγκεκριμένη στιγμή εκείνη επέλεξε να παραμείνει σιωπηλή. Αν αυτός ήθελε να πάρει μιαν απάντηση, θα έπρεπε να γυρίσει προς το μέρος της, κι αυτό έκανε. «Λοιπόν;» Όμως, ξανά, η απάντηση ήρθε από τον Ρούντι, προτού η Λίζελ μπορέσει έστω ν' ανοίξει το στόμα της. «Νιώθεις ωραία, έτσι δεν είναι; Όταν κλέβεις κάτι».

Η Λίζελ εστίασε την προσοχή της στην εργαλειοθήκη προσπαθώντας να τον αναγκάσει μ' αυτόν τον τρόπο να περπατάει πιο αργά. «Τι έχεις εκεί μέσα;»

Έσκυψε και την άνοιξε.

Όλα εκεί μέσα είχαν κάποια λογική εκτός από το παιδικό αρκουδάκι.

Καθώς συνέχισαν να περπατάνε, ο Ρούντι της εξήγησε λεπτομερώς το λόγο ύπαρξης της εργαλειοθήκης και το τι θα έκανε με κάθε εξάρτημα που υπήρχε εκεί μέσα. Για παράδειγμα, τα σφυριά ήταν για να σπάνε παράθυρα και η πετσέτα για να τα τυλίγει και να καταπνίγει το θόρυβο.

«Και το παιδικό αρκουδάκι;»

Ανήκε στην Άννα-Μαρία Στάινερ και δεν ήταν μεγαλύτερο από ένα από τα βιβλία της Λίζελ. Η γούνα του ήταν μαλλιαρή και φθαρμένη. Τα μάτια και τ' αυτιά είχαν ραφτεί ξανά και ξανά, αλλά δεν είχε χάσει τίποτε από τη φιλική του όψη όταν το κοίταζες.

«Αυτό», απάντησε ο Ρούντι, «είναι η κορωνίδα όλων. Δηλαδή, σε περίπτωση που μπει ένα παιδί στο δωμάτιο ενώ εγώ θα είμαι ακόμα εκεί μέσα. Θα του το δώσω για να το ηρεμήσω».

«Και τι σχεδιάζεις να κλέψεις;»

Εκείνος σήκωσε αδιάφορα τους ώμους του. «Χρήματα, φαγητό, κοσμήματα. Οτιδήποτε βρεθεί μπροστά μου».

Ακουγόταν αρκετά απλό.

Δεκαπέντε λεπτά αργότερα η Λίζελ πρόσεξε την απότομη σιωπή στο πρόσωπό του και συνειδητοποίησε πως ο Ρούντι Στάινερ δεν επρόκειτο να κλέψει τίποτα. Η αφοσίωση σ' αυτό που πήγαινε να κάνει είχε εξαφανιστεί και, παρόλο που εκείνος οραματιζόταν ακόμα τη φανταστική δόξα μιας καλής κλεψιάς, εκείνη μπορούσε να δει πως ο Ρούντι δεν πίστευε πια σ' αυτήν. Προσπαθούσε να την πιστέψει, αλλά τα σημάδια τον αποθάρρυναν. Η εγκληματική του μεγαλοφυΐα ξεδιπλωνόταν μπροστά στα μάτια του και, καθώς προχωρούσαν τώρα όλο και πιο αργά κοιτάζοντας τα σπίτια, η ανακούφιση της Λίζελ ήταν άδολη μα και συνάμα θλιμμένη.

Περπατούσαν στην Γκελμπ Στράσε.

Στο σύνολό τους, τα σπίτια ορθώνονταν σκοτεινά και τεράστια.

Ο Ρούντι έβγαλε τα παπούτσια του και τα κράτησε στο αριστερό του χέρι. Στο δεξί του κρατούσε την εργαλειοθήκη.

Το φεγγάρι έπαιζε με τα σύννεφα. Ένα φωτεινό μονοπάτι στην απεραντοσύνη του ουρανού.

«Τι περιμένω;» ρώτησε, αλλά η Λίζελ δεν του απάντησε. Ξανά ο Ρούντι άνοιξε το στόμα του αλλά δε βγήκε καμιά λέξη. Ακούμπησε την εργαλειοθήκη στο έδαφος και κάθισε πάνω της.

Οι κάλτσες του όσο περνούσε η ώρα γίνονταν πιο κρύες, πιο υγρές.

«Ευτυχώς υπάρχει ένα ακόμα ζευγάρι στην εργαλειοθήκη», του θύμιζε η Λίζελ και τον παρακολουθούσε που προσπαθούσε να μη γελάσει ενώ ήθελε να κάνει ακριβώς το αντίθετο.

Ο Ρούντι έκανε πιο πέρα και γύρισε από την άλλη μεριά για να κάτσει και η Λίζελ.

Η κλέφτρα των βιβλίων και ο καλύτερός της φίλος κάθονταν πλάτη με πλάτη πάνω σε μια ξεβαμμένη εργαλειοθήκη καταμεσής του δρόμου. Παρέμεναν έτσι γι'

αρκετή ώρα, ο καθένας τους κοιτάζοντας σε διαφορετική κατεύθυνση. Όταν σηκώθηκαν κι επέστρεψαν στο σπίτι τους, ο Ρούντι άλλαξε τις κάλτσες του κι άφησε εκείνες που φορούσε στο δρόμο. Ένα δώρο, αποφάσισε, για την Γκελμπ Στράσε.

☞ Η ΟΜΟΛΟΓΗΜΕΝΗ ΑΛΗΘΕΙΑ ☞
ΤΟΥ ΡΟΥΝΤΙ ΣΤΑΪΝΕΡ
«Νομίζω πως είμαι καλύτερος
στο ν' αφήνω πράγματα πίσω μου
από το να τα κλέβω».

Μερικές εβδομάδες αργότερα η εργαλειοθήκη κατέληξε να γίνει χρήσιμη τουλάχιστον σε κάτι. Ο Ρούντι έβγαλε τα κατσαβίδια και τα σφυριά και αποφάσισε πως θα ήταν καλύτερο αν αποθήκευε σ' αυτήν όσα πράγματα των Στάινερ είχαν κάποια αξία, στην επόμενη αεροπορική επιδρομή. Το μόνο αντικείμενο που άφησε εκεί ήταν το παιδικό αρκουδάκι.

Στις 9 του Μάρτη ο Ρούντι βγήκε από το σπίτι του κουβαλώντας την εργαλειοθήκη, όταν οι σειρήνες έκαναν αισθητή την παρουσία τους για άλλη μια φορά στο Μόλχινγκ.

Την ώρα που οι Στάινερ κατηφόριζαν τρέχοντας την οδό Χίμελ, ο Μίχαελ Χόλτσαπφελ χτυπούσε ξέφρενα την πόρτα της Ρόζας Χούμπερμαν. Όταν εκείνη βγήκε έξω με τη Λίζελ, αυτός τους εξήγησε το πρόβλημά του. «Η μητέρα μου», είπε και οι βυσσινί λεκέδες ήταν ακόμα στους επιδέσμους του.

«Δε θέλει να βγει έξω. Κάθεται στο τραπέζι της κουζίνας».

Καθώς περνούσαν οι εβδομάδες, η φράου Χόλτσαπφελ δεν έλεγε να συνέλθει. Κάθε φορά που η Λίζελ πήγαινε να της διαβάσει η γυναίκα περνούσε την περισσότερη ώρα κοιτάζοντας έξω από το παράθυρο. Οι λέξεις της ήταν άηχες, ασάλευτες. Η πρότερη ωμότητα και η

περιφρόνηση είχαν χαθεί από το πρόσωπό της. Συνήθως ο Μίχαελ ήταν εκείνος που έλεγε αντίο στη Λίζελ ή που της έδινε τον καφέ και την ευχαριστούσε. Και τώρα αυτό.

Η Ρόζα ανέλαβε δράση.

Πέρασε γρήγορα κουνιστή και λυγιστή την εξώπορτα και στάθηκε στην ανοιχτή πόρτα.

«Χόλτσαπφελ!» Δεν ακούστηκε ήχος άλλος εκτός από τις σειρήνες και τη φωνή της Ρόζας.

«Χόλτσαπφελ, βγες έξω, παλιοκάθαρμα!» Η λεπτότητα δεν ήταν ποτέ η βασική αρετή της Ρόζας Χούμπερμαν. «Αν δε βγεις έξω, θα πεθάνουμε όλοι μας εδώ στο δρόμο!» Γύρισε και είδε τις απροστάτευτες φηγούρες στο δρομάκι. Μια σειρήνα είχε μόλις σταματήσει να ουρλιάζει. «Τι κάνουμε τώρα;»

Ο Μίχαελ σήκωσε τους ώμους του, μπερδεμένος, σαστισμένος. Η Λίζελ πέταξε την τσάντα με τα βιβλία της και τον κοίταξε έντονα. Φώναξε με το που άρχισε να σκούζει η επόμενη σειρήνα.

«Μπορώ να μπω μέσα;» Ωστόσο, δεν περίμενε την απάντηση. Διέσχισε τρέχοντας τη μικρή απόσταση από το δρομάκι και παραμέρισε τη μαμά.

Η φράου Χόλτσαπφελ συνέχισε να μένει ακίνητη στο τραπέζι.

Τι μπορώ να της πω; σκέφτηκε η Λίζελ. Πώς θα την καταφέρω να σηκωθεί από εκεί;

Όταν οι σειρήνες πήραν ακόμα μιαν ανάσα, άκουσε τη Ρόζα να της φωνάζει. «Άσε τη, Λίζελ, πρέπει να φύγουμε! Αν θέλει να πεθάνει, δικό της θέμα», αλλά στη συνέχεια οι σειρήνες άρχισαν ξανά να ουρλιάζουν. Και κάλυψαν κάθε άλλον ήχο.

Τώρα υπήρχαν μόνο τα ουρλιαχτά των σειρήνων, το κορίτσι και η ζόρικη γυναίκα.

«Φράου Χόλτσαπφελ, σας παρακαλώ!»

Της θύμιζε πολύ την κουβέντα που είχε με την Ίλσα Χέρμαν εκείνη την ημέρα με τα γλυκά, τότε που ένα πλήθος

από λέξεις και προτάσεις έβρισκε το δρόμο στις άκρες των δαχτύλων της. Η διαφορά ήταν πως σήμερα υπήρχαν και βόμβες. Σήμερα τα πράγματα είχαν το χαρακτήρα του επείγοντος.

☞ ΟΙ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ☞

- * «Φράου Χόλτσαπφελ, πρέπει να φύγουμε».
- * «Φράου Χόλτσαπφελ, θα πεθάνουμε αν μείνουμε εδώ».
- * «Έχετε έναν ακόμα γιο».
- * «Όλοι εσάς περιμένουμε».
- * «Οι βόμβες θα σας τινάξουν το κεφάλι στον αέρα».
- * «Αν δεν έρθετε τώρα, θα σταματήσω κι εγώ να έρχομαι να σας διαβάσω, κι αυτό σημαίνει πως θα χάσετε τη μοναδική σας φίλη».

Συνέχισε με την τελευταία πρόταση, φωνάζοντας για να ακουστεί πάνω από τις σειρήνες. Τα χέρια της λες και είχαν φυτρώσει στο τραπέζι.

Η γυναίκα σήκωσε το κεφάλι της, είχε πάρει την απόφασή της. Δεν έκανε καμιά απολύτως κίνηση. Η Λίζελ την άφησε. Απομακρύνθηκε από το τραπέζι και όρμησε έξω από το σπίτι.

Η Ρόζα κρατούσε ανοιχτή την αυλόπορτα κι άρχισαν να τρέχουν προς τον αριθμό 35. Ο Μίχαελ Χόλτσαπφελ έμεινε μόνος του στην οδό Χίμελ.

«Έλα!» τον ικέτεψε η Ρόζα, αλλά ο επαναπατρισμένος στρατιώτης δίστασε. Ήταν σχεδόν έτοιμος να ξαναμπει μέσα στο σπίτι όταν κάτι τον έκανε να στραφεί πίσω. Το ακρωτηριασμένο χέρι του ήταν το μόνο πράγμα που άγγιζε την καγκελόπορτα, και, γεμάτος ντροπή, το ελευθέρωσε και τους ακολούθησε.

Όλοι τους κοίταξαν πίσω τους αρκετές φορές, αλλά δεν υπήρχε κανένα ίχνος της φράου Χόλτσαπφελ.

Ο δρόμος έμοιαζε ασυνήθιστα φαρδύς, και όταν το

ουρλιαχτό της σειρήνας ξεθύμανε στον αέρα, οι τελευταίοι κάτοικοι της οδού Χίμελ κατευθύνθηκαν προς το υπόγειο των Φίντλερ.

«Γιατί αργήσατε τόσο πολύ;» τη ρώτησε ο Ρούντι. Κρατούσε πάλι την εργαλειοθήκη.

Η Λίξελ ακούμπησε την τσάντα με τα βιβλία της στο πάτωμα και κάθισε πάνω τους.

«Προσπαθήσαμε να πείσουμε τη φράου Χόλτσαπφελ να έρθει μαζί μας». Ο Ρούντι κοίταξε γύρω του. «Πού είναι;»

«Στο σπίτι. Στην κουζίνα της».

Στην άλλη άκρη του καταφύγιου ο Μίχαελ καθόταν σ' αναμμένα κάρβουνα και τον είχε καταλάβει ανεξέλεγκτο τρέμουλο. «Θα έπρεπε να είχα μείνει εκεί», έλεγε, «θα έπρεπε να είχα μείνει, θα έπρεπε να είχα μείνει...» Η φωνή του μόλις που ακουγόταν, αλλά τα μάτια του κραύγαζαν τις λέξεις. Ανοιγόκλειναν ξέφρενα κάθε φορά που εκείνος έσφιγγε το πληγωμένο του χέρι και το αίμα ανάβλυζε από τον επίδεσμο.

Η Ρόζα ήταν εκείνη που τον σταμάτησε.

«Σε παρακαλώ, Μίχαελ, δε φταις εσύ».

Αλλά ο νεαρός άντρας με το κουτσουρεμένο χέρι ήταν απαρηγόρητος. Ζάρωσε από το φόβο του κάτω από το βλέμμα της Ρόζας.

«Πες μου κάτι», της είπε, «επειδή δεν καταλαβαίνω...» Έγειρε πίσω το κορμί του κι ακούμπησε στον τοίχο. «Πες μου, Ρόζα, πώς μπορεί να κάθεται εκεί κινδυνεύοντας να πεθάνει ενώ εγώ θέλω ακόμα να ζήσω». Το αίμα στον επίδεσμο πύκνωσε. «Γιατί να θέλω να ζήσω; Δε θα έπρεπε να θέλω, αλλά το θέλω».

Ο νεαρός άντρας έκλαιγε με λυγμούς και το χέρι της Ρόζας έμεινε πάνω στον ώμο του αρκετή ώρα. Οι υπόλοιποι τους κοίταζαν. Δεν μπορούσε να σταματήσει τους λυγμούς του, ακόμα κι όταν η πόρτα του υπογείου άνοιξε κι έκλεισε και η φράου Χόλτσαπφελ μπήκε στο καταφύγιο.

Ο γιος της σήκωσε το κεφάλι του και την κοίταξε. Η

Ρόζα απομακρύνθηκε.

Όταν πλησίασαν ο ένας τον άλλο, ο Μίχαελ της ζήτησε συγγνώμη. «Μαμά, λυπάμαι, θα έπρεπε να έχω μείνει μαζί σου».

Η φράου Χόλτσαπφελ δεν άκουσε λέξη απ' όσα της είπε. Κάθισε μόνο κοντά στο γιο της και σήκωσε το μπανταρισμένο χέρι του. «Αιμορραγείς ξανά», του είπε και κάθισε και περίμενε μαζί με όλους τους άλλους να λήξει ο συναγερμός.

Η Λίζελ έχωσε το χέρι στην τσάντα της και ψαχούλεψε τα βιβλία.

☞ Ο ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ, ☞

9 ΚΑΙ 10 ΜΑΡΤΙΟΥ

**Η νύχτα ήταν ατέλειωτη,
γεμάτη βόμβες και διάβασμα.**

**Το στόμα της είχε στεγνώσει, αλλά
η κλέφτρα των βιβλίων είχε καταφέρει
να διαβάσει ήδη πενήντα τέσσερις σελίδες.**

Τα περισσότερα παιδιά κοιμόνταν όταν οι σειρήνες σήμαναν τη λήξη του συναγερμού. Οι γονείς τους τα ξύπνησαν ή τα κουβάλησαν κοιμισμένα έξω από το υπόγειο μέσα στο σκοτάδι.

Μακριά, έκαιγαν φωτιές και είχα μαζέψει πάνω από διακόσιες δολοφονημένες ψυχές. Πήγαινα προς το Μόλχινγκ για να πάρω μιαν ακόμα.

Η οδός Χίμελ δεν είχε υποστεί καμιά ζημιά.

Οι σειρήνες είχαν σιγήσει πολλές ώρες, αφενός για την περίπτωση μιας καινούργιας απειλής και αφετέρου για να δώσουν τη δυνατότητα στον καπνό να διαλυθεί στην ατμόσφαιρα.

Η Μπετίνα Στάινερ ήταν εκείνη που πρόσεξε τη μικρή φωτιά και τον λεπτό καπνό που ανεμοσερνόταν στον ουρανό,

κοντά στον ποταμό Άμπερ. Το κορίτσι σήκωσε ψηλά το δάχτυλό της.

«Κοίτα».

Μπορεί το κορίτσι να το είχε δει πρώτο, αλλά ο Ρούντι ήταν εκείνος που αντέδρασε αυτοστιγμεί. Στη βιασύνη του, δεν έπαψε να κρατάει σφιχτά την εργαλειοθήκη του, κι ας έτρεχε όσο πιο γρήγορα μπορούσε κατηφορίζοντας την οδό Χίμελ, και ύστερα έκοψε δρόμο μέσα από τα στενά και μπήκε στα δέντρα. Η Λίζελ τον ακολουθούσε –έχοντας φορτώσει τα βιβλία της στην αγανακτισμένη Ρόζα–, κι αυτούς τους δυο τούς ακολουθούσε ένα άσχετο πλήθος ανθρώπων από τα διάφορα καταφύγια που υπήρχαν στο δρόμο τους.

«Ρούντι, περίμενε!»

Ο Ρούντι δεν την περίμενε.

Η Λίζελ μπορούσε μόνο να δει την εργαλειοθήκη στα κενά ανάμεσα στα δέντρα καθώς εκείνος κατευθυνόταν προς τη φωτιά που κόντευε να σβήσει και στο ασαφές περίγραμμα του αεροπλάνου που κάπνιζε ακόμα στο ξέφωτο δίπλα στο ποτάμι. Ο πιλότος, ως φαίνεται, είχε προσπαθήσει να το προσγειώσει εκεί.

Στα είκοσι μέτρα, ο Ρούντι σταμάτησε.

Εκείνη την ώρα έφτανα κι εγώ και τον πρόσεξα που στεκόταν λαχανιασμένος εκεί προσπαθώντας να ξαναβρεί την ανάσα του.

Τα σπασμένα κλωνιά των δέντρων ήταν σκορπισμένα γύρω από το αεροπλάνο σαν προσάναμμα για φωτιά. Στ' αριστερά τους, τρεις βαθιές καμένες χαρακιές όργωναν τη γη. Ο ρυθμιστής των στροφών του κινητήρα χτυπούσε, τικ τακ, στο μέταλλο που κρύωνε, επιταχύνοντας τα λεπτά, τα δευτερόλεπτα, κάνοντάς τα να μοιάζουν με ώρες ατέλειωτες. Το πλήθος, που όλο και μεγάλωνε, είχε μαζευτεί πίσω τους, και οι ανάσες και τα λόγια τους ήταν σαν να κολλούσαν πάνω στην πλάτη της Λίζελ.

«Λοιπόν», είπε ο Ρούντι, «να του ρίξουμε μια ματιά;»

Προχώρησε ανάμεσα στα δέντρα που είχαν μείνει όρθια, καθώς η άτρακτος του αεροπλάνου είχε σφηνωθεί στο έδαφος. Η μύτη του είχε βυθιστεί στο νερό και τα φτερά του, στρεβλά, είχαν μείνει πίσω.

Ο Ρούντι έκανε τον κύκλο του αεροπλάνου αργά, ξεκινώντας από την ουρά και από τα δεξιά του.

«Υπάρχουν παντού σπασμένα γυαλιά», είπε. «Το παρμπρίζ έχει γίνει κομμάτια». Ύστερα είδε το σώμα.

Ο Ρούντι Στάνιερ πρώτη φορά στη ζωή του έβλεπε ένα τόσο γλομό πρόσωπο.

«Μην πλησιάζεις, Λίζελ». Αλλά η Λίζελ πλησίασε.

Μπορούσε να δει το σχεδόν αναίσθητο πρόσωπο του πιλότου του εχθρικού αεροπλάνου, ενώ τα ψηλά δέντρα παρακολουθούσαν τα πάντα και το ποτάμι κυλούσε στον αέναο δρόμο του. Η μηχανή του αεροπλάνου κλότσησε μερικές φορές ακόμα, και το κεφάλι του πιλότου γύρισε από τα αριστερά προς τα δεξιά. Είπε κάτι που δεν μπόρεσαν να καταλάβουν.

«Ιησού, Μαρία και Ιωσήφ», ψιθύρισε ο Ρούντι. «Είναι ακόμα ζωντανός».

Η εργαλειοθήκη χτύπησε στο πλάι του αεροπλάνου κι ο ήχος της χάθηκε στις φωνές των συγκεντρωμένων ανθρώπων και στο ποδοβολητό που δεν έλεγε να σταματήσει.

Η λάμψη της φωτιάς είχε πια σβήσει και το πρωινό ήταν ήρεμο και μαύρο. Μόνον ο καπνός συνέχισε ακόμα ν' ανεμοσέρεται, αλλά και αυτός σύντομα θα σταματούσε.

Ο τοίχος των δέντρων έκρυβε τις αντανakλάσεις του Μονάχου που καιγόταν περικυκλωμένο από παντού. Τώρα τα μάτια του αγοριού είχαν προσαρμoστεί όχι μόνο στο σκοτάδι αλλά και στο πρόσωπο του πιλότου. Τα μάτια του έμοιαζαν με λεκέδες από καφέ, κι ένα σωρό ουλές διέτρεχαν τα μάγουλα και το πιγούνι του. Η στολή παραλλαγής του είχε γίνει άνω-κάτω στο στήθος του.

Παρά τη συμβουλή του Ρούντι, η Λίζελ πλησίασε

ακόμα πιο κοντά και μπορώ να σας διαβεβαιώσω πως αναγνωρίσαμε ο ένας τον άλλο εκείνη ακριβώς τη στιγμή.

Σε ξέρω, σκέφτηκα.

Υπήρχε ένα τρένο κι ένα αγόρι που έβηξε. Υπήρχε χιόνι κι ένα κορίτσι σε κατάσταση πανικού.

Μεγάλωσες, σκέφτηκα, αλλά σ' αναγνώρισα.

Δεν οπισθοχώρησε, ούτε προσπάθησε να με αποφύγει, αλλά ξέρω πως κάτι είπε στο κορίτσι πως ήμουν εκεί. Μπορούσε να μυρίσει την ανάσα μου; Μπορούσε να ακούσει τον καταραμένο χτύπο της καρδιάς μου, που στριφογυρνάει σαν αμαρτία στο θανατερό μου στήθος; Δεν ξέρω, αλλά με ήξερε και με κοίταξε κατάματα και δεν απέστρεψε το βλέμμα της.

Καθώς ο ουρανός άρχισε να παίρνει ένα μαύρο χρώμα, προχωρήσαμε και οι δυο. Παρακολουθούσαμε και οι δυο το αγόρι να ψάχνει στην εργαλειοθήκη του ανάμεσα σε κορνίζες με φωτογραφίες για να βγάλει ένα μικρό παιδικό αρκουδάκι. Προσεκτικά, σκαρφάλωσε ως τον άντρα που πέθαινε.

Έβαλε το χαμογελαστό αρκουδάκι προσεκτικά πάνω στον ώμο του πιλότου. Η άκρη του αυτιού του άγγιξε το λαιμό του.

Ο ετοιμοθάνατος άντρας πήρε βαθιά ανάσα. Μίλησε. Στα αγγλικά, είπε «Σ' ευχαριστώ». Τα τραύματά του άνοιξαν κι άλλο καθώς μιλούσε και μια μικρή σταγόνα αίματος κύλησε τεθλασμένη στο λαιμό του.

«Τι;» τον ρώτησε ο Ρούντι. «Was hast du gesagt? Τι είπες;»

Δυστυχώς, τον πρόλαβα στην απάντηση. Είχε έρθει ή ώρα κι άπλωνα ήδη το χέρι μου στο πιλοτήριο. Αργά απέσπασα την ψυχή του πιλότου από την κουρελιασμένη στολή του και τον βοήθησα να βγει από το κατεστραμμένο αεροπλάνο. Το πλήθος έπαιξε με τη σιωπή καθώς προχωρούσα ανάμεσά τους. Κατόρθωσα να ελευθερωθώ σπρώχνοντάς τους.

Πάνω μου, ο ουρανός σκιάστηκε –απλά μια τελευταία στιγμή σκοταδιού– κι ορκίζομαι πως μπόρεσα να δω μια μαύρη υπογραφή που είχε το σχήμα σβάστικας. Κινιόταν αργά από πάνω μας.

«Χάιλ Χίτλερ», είπα, αλλά είχα ήδη μπει μέσα στα δέντρα. Πίσω μου, ένα παιδικό αρκουδάκι αναπαυόταν στον ώμο ενός πτώματος. Κίτρινα μαλλιά στο χρώμα του λεμονιού στέκονταν κάτω από τα κλαδιά των δέντρων. Η ψυχή του πιλότου ήταν στην αγκαλιά μου.

Είναι ίσως δίκαιο να πω πως σε όλα τα χρόνια της κυριαρχίας του Χίτλερ κανένας άνθρωπος δεν μπόρεσε να υπηρετήσει τον Φίρερ τόσο πιστά όσο εγώ. Κανένας άνθρωπος δεν έχει τη δική μου καρδιά. Η ανθρώπινη καρδιά είναι μια γραμμή, ενώ η δική μου ένας κύκλος, κι έχω την ατέλειωτη ικανότητα να βρίσκομαι στο κατάλληλο μέρος την κατάλληλη ώρα. Συνέπεια αυτού είναι πως πάντα βρίσκω ανθρώπους και στα καλύτερά τους και στα χειρότερά τους. Βλέπω τις ασχήμιες και τις ομορφιές τους, κι αναρωτιέμαι πώς το ίδιο πράγμα μπορεί να είναι ταυτόχρονα και τα δυο. Υπάρχει επίσης ένα πράγμα που ζηλεύω στους ανθρώπους. Αν μη τι άλλο, έχουν την κοινή λογική να πεθαίνουν.

ΓΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

Ήταν μια περίοδος για καθάρματα, κατεστραμμένα αεροπλάνα και παιδικά αρκουδάκια, αλλά το πρώτο τέταρτο του 1943 θα τέλειωνε με μια θετική εξέλιξη για την κλέφτρα των βιβλίων.

Στις αρχές του Απριλίου ο γύψος του Χανς Χούμπερμαν είχε περιοριστεί μόνο στο γόνατό του κι έτσι επιβιβάστηκε σ' ένα τρένο με προορισμό το Μόναχο. Του έδιναν μια εβδομάδα για να ξεκουραστεί και να προσαρμοστεί πάλι στο περιβάλλον του σπιτιού του πριν καταταγεί στους καλαμαράδες του στρατού στην πόλη. Θα βοηθούσε στις γραφειοκρατικές διατυπώσεις που αφορούσαν τον καθαρισμό των εργοστασίων, των σπιτιών, των εκκλησιών και των νοσοκομείων του Μονάχου. Ο χρόνος θα έδειχνε αν θα τον έστελναν και πάλι έξω για ν' αποκαταστήσει ζημιές. Τα πάντα θα εξαρτιόνταν από την κατάσταση του ποδιού του αλλά και της ίδιας της πόλης.

Είχε σκοτεινιάσει όταν έφτασε στο σπίτι. Μια μέρα αργότερα απ' ό,τι αναμενόταν, επειδή το τρένο είχε καθυστερήσει σημαντικά λόγω φόβου επικείμενης αεροπορικής επιδρομής. Στάθηκε στην πόρτα του αριθμού

33 της οδού Χίμελ και σήκωσε τη γροθιά του.

Τέσσερα χρόνια νωρίτερα καλόπιαναν τη Λίζελ Μέμινγκερ να περάσει από την ίδια καγκελόπορτα όταν πρωτοέφτασε εκεί. Ο Μαξ Φάντενμπουργκ είχε σταθεί επίσης στο ίδιο σημείο μ' ένα κλειδί κλεισμένο σφιχτά στη χούφτα του. Τώρα ήταν η σειρά του Χανς Χούμπερμαν να κάνει το ίδιο. Χτύπησε τέσσερις φορές και η κλέφτρα των βιβλίων πήγε ν' ανοίξει την πόρτα.

«Μπαμπά, μπαμπά».

Θα το είχε πει ίσαμε εκατό φορές όση ώρα τον αγκάλιαζε στην κουζίνα και δεν τον άφηνε να φύγει από κοντά της.

Αργότερα, αφού είχαν φάει, κάθισαν στην κουζίνα ως αργά τη νύχτα και ο Χανς μίλησε στη γυναίκα του και στη Λίζελ Μέμινγκερ για όλα. Τους εξήγησε τι ακριβώς έκανε η LSE και τους περιέγραψε τους γεμάτους καπνούς δρόμους και τις δυστυχισμένες ψυχές που περιπλανιόνταν στις κατεστραμμένες πόλεις. Τους μίλησε ακόμα και για τον Ράινχολντ Τσούκερ. Τον δύστυχο, ανόητο Ράινχολντ Τσούκερ. Του πήρε ώρες να το κάνει.

Στη μία τα ξημερώματα η Λίζελ πήγε επιτέλους για ύπνο κι ο μπαμπάς μπήκε στο δωμάτιό της να καθίσει μαζί της, όπως συνήθιζε από παλιά. Εκείνη ξύπνησε πολλές φορές τη νύχτα για να ελέγξει πως ήταν κι εκείνος εκεί και δεν την είχε ξεγελάσει.

Η νύχτα κύλησε ήρεμη.

Το κρεβάτι της το ένιωθε ζεστό και απαλό και η ευχαρίστησή της δεν είχε όρια.

Ναι, ήταν μεγάλη εκείνη η νύχτα για τη Λίζελ Μέμινγκερ, και η ηρεμία της, η ξεστασιά της και η τρυφερότητά της διατηρήθηκαν για τρεις περίπου μήνες ακόμα.

Αλλά η ιστορία της κρατάει έξι.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟ

Η ΚΛΕΦΤΡΑ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

εμφανίζονται:

το τέλος ενός κόσμου – η εννενηκοστή όγδοη μέρα η
πολεμική μηχανή – η πορεία των λέξεων – ένα κατατονικό
κορίτσι – εξομολογήσεις – το μαύρο βιβλιαράκι της ίλσα
χέρμαν – μερικά τεθωρακισμένα αεροπλάνα – και μια
οροσειρά από μπάζα

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

(Μέρος Ι)

Σας προσφέρω ξανά μια φευγαλέα ματιά από το τέλος της ιστορίας μας. Ίσως το κάνω για ν' απαλύνω τις επιπτώσεις από το χτύπημα που θ' ακολουθήσει αργότερα, ή για να προετοιμαστώ εγώ ο ίδιος καλύτερα για τον τρόπο με τον οποίο θα σας μιλήσω για τα γεγονότα εκείνης της περιόδου. Όποιος κι αν είναι ο λόγος, θα πρέπει να σας πληροφορήσω πως έβρεχε στην οδό Χίμελ όταν ήρθε το τέλος του κόσμου για τη Λίζελ Μέμινγκερ.

Ο ουρανός στάλαζε.

Σαν βρύση που κάποιο παιδάκι έβαλε τα δυνατά του να την κλείσει αλλά στο τέλος δεν τα κατάφερε εντελώς. Οι πρώτες σταγόνες ήταν δροσερές. Τις ένιωσα στα χέρια μου καθώς στεκόμουν έξω από το μαγαζί της φράου Ντίλερ.

Από πάνω μου, μπορούσα να τ' ακούσω.

Σήκωσα το κεφάλι μου, μέσα από τον νεφοσκεπή ουρανό και είδα να προβάλλουν τα σιδερένια αεροπλάνα. Τις κοιλιές τους ν' ανοίγουν για να ρίξουν εδώ κι εκεί τις μπόμπες τους. Εκτός στόχου, φυσικά. Δεν ήταν η πρώτη φορά που στόχευαν λάθος.

☞ ΜΙΑ ΜΗΛΑΜΙΝΗ, ΘΛΙΜΜΕΝΗ ΕΛΠΙΔΑ ☞

Κανείς δεν ήθελε
να βομβαρδίσει την οδό Χίμελ.
Κανείς δε θα βομβάρδιζε ένα μέρος
που το όνομά του σήμαινε ουρανός,
θα το βομβάρδιζε;
Θα το βομβάρδιζε;

Οι μπόμπες έπεσαν στο δρόμο, και σύντομα τα σύννεφα θα ψήνονταν και οι δροσερές σταγόνες της βροχής θα μετατρέπονταν σε στάχτη. Καντές νιφάδες θα κατακλύζανε το έδαφος.

Με λίγα λόγια, η οδός Χίμελ ισοπεδώθηκε.

Σπίτια πετάχτηκαν από τη μια μεριά του δρόμου στην άλλη. Η κορνιζαρισμένη φωτογραφία ενός πολύ σοβαρού Φίρερ είχε πέσει τσακισμένη στο συμπαλαιασμένο πάτωμα. Κι όμως, αυτός συνέχιζε να χαμογελάει μ' εκείνο τον σοβαρό τρόπο του. Ήξερε κάτι που όλοι οι άλλοι δεν ξέραμε. Αλλά εγώ ήξερα κάτι που εκείνος δεν ήξερε.

Την ώρα του βομβαρδισμού όλοι όσοι έμεναν στην οδό Χίμελ κοιμόνταν.

Ο Ρούντι Στάινερ κοιμόταν. Η μαμά και ο μπαμπάς κοιμόνταν. Η φράου Χόλτσαπφελ, η φράου Ντίλερ. Ο Τόμι Μίλερ. Όλοι τους κοιμόνταν. Όλοι τους πέθαναν στον ύπνο τους.

Μόνο μια επέζησε.

Επέζησε επειδή καθόταν στο υπόγειο διατρέχοντας την ιστορία της ζωής της από την αρχή ως το τέλος, ψάχνοντας για τυχόν λάθη. Στο παρελθόν το συγκεκριμένο δωμάτιο είχε θεωρηθεί πολύ ρηχό και γι' αυτό το λόγο ακατάλληλο για καταφύγιο, αλλά εκείνη τη νύχτα, στις 7 του Οκτώβρη, αποδείχτηκε το ιδανικό μέρος. Οι μπόμπες της καταστροφής έπεσαν με όλη τους την άνεση, κι ώρες

αργότερα, όταν η παράξενη, αβάσταχτη σιωπή κατακάθισε στο Μόλχινγκ, το τοπικό κλιμάκιο της LSE κατάφερε ν' ακούσει κάτι. Σαν ηχώ στην αρχή. Κάπου, κάτω από τα ερείπια, ένα κορίτσι χτυπούσε ένα δοχείο μπογιάς μ' ένα μολύβι.

Όλοι έμειναν ακίνητοι, με τεντωμένα αυτιά και κορμιά, κι όταν άκουσαν ξανά το θόρυβο, άρχισαν να σκάβουν.

☞ **ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΥ ΠΕΡΝΟΥΣΑΝ** ☞
ΑΠΟ ΧΕΡΙ ΣΕ ΧΕΡΙ

Τσιμεντόλιθοι και κεραμίδια από τη στέγη.

Ένα κομμάτι τοίχου μ' έναν ήλιο να σταλάζει

ζωγραφισμένος πάνω του.

Ένα ακορντεόν, που δείχνει θλιβερό έτσι όπως

ξεπροβάλλει από τη φθαρμένη θήκη του.

Άρχισαν να καθαρίζουν το χώρο από τα μπάζα.

Κι όταν ένα ακόμα κομμάτι σπασμένου τοίχου μετακινήθηκε, κάποιος από αυτούς είδε τα μαλλιά της κλέφτρας των βιβλίων.

Ο συγκεκριμένος άντρας γέλασε μ' ένα γέλιο υπέροχο. Ένωθε σαν να ξεγεννούσε μωρό. «Δεν το πιστεύω – είναι ζωντανή!»

Η χαρά των αντρών που στοίβαζαν τα μπάζα, που φώναζαν, ήταν πολύ μεγάλη, αλλά εγώ δεν μπορούσα να συμμεριστώ απόλυτα τον ενθουσιασμό τους.

Νωρίτερα είχα κρατήσει τον μπαμπά της στο ένα μπράτσο μου και τη μαμά της στο άλλο. Και των δυο οι ψυχές ήταν τόσο απαλές.

Πιο μακριά, τα κορμιά τους παρέμεναν παραταγμένα, όπως και των υπολοίπων. Τα υπέροχα ασημένια μάτια του μπαμπά είχαν ήδη αρχίσει να σκουριάζουν και τα χαρτονένια χείλη της μαμάς είχαν μείνει μισάνοιχτα σε κάτι

που θύμιζε ροχαλητό το οποίο έμεινε ημιτελές. Ή την τυπική γερμανική βρισιά – Ιησού, Μαρία και Ιωσήφ.

Η ομάδα διάσωσης τράβηξε από τα χαλάσματα τη Λίζελ και τίναξε τις πέτρες και τη σκόνη από τα ρούχα της. «Είναι ένα νεαρό κορίτσι», είπαν, «οι σειρήνες άρχισαν πολύ αυτή τη φορά. Τι έκανες στο υπόγειο; Πώς ήξερες;»

Αυτό που δεν πρόσεξαν ήταν πως το κορίτσι κρατούσε ακόμα το βιβλίο. Η κραυγή της ήταν η απάντηση στις ερωτήσεις τους. Μια εκπληκτική κραυγή από τη μεριά των ζωντανών.

«Μπαμπά!»

Ξανά. Το πρόσωπό της γέμισε ρυτίδες καθώς το ουρλιαχτό της έγινε πιο δυνατό, γεμάτο πανικό τώρα. «Μπαμπά, μπαμπά!»

Την ανέβασαν επάνω ενώ δε σταμάτησε στιγμή να ουρλιάζει, να κλαίει, να φωνάζει. Δεν ήξερε ακόμη αν είχε πληγωθεί, γιατί κατάφερε να τους ξεφύγει κι άρχισε να ψάχνει φωνάζοντας και κλαίγοντας ασταμάτητα.

Κρατούσε ακόμα σφιχτά το βιβλίο.

Κρατιόταν απελπισμένα από τις λέξεις που της είχαν σώσει τη ζωή.

Η ΕΝΕΝΗΚΟΣΤΗ ΟΓΔΟΗ ΜΕΡΑ

Τις πρώτες ενενήντα επτά μέρες από την επιστροφή του Χανς Χούμπερμαν τον Απρίλιο του 1943 η ζωή στην οικογένειά του κύλησε ωραία. Αρκετά συχνά η σκέψη του γιου του που πολεμούσε στο Στάλινγκραντ γινόταν βασανιστική για τον Χανς, αλλά ήλπιζε πως η καλή τύχη του πατέρα θα είχε κληροδοτηθεί στα γονίδια του γιου. Το τρίτο βράδυ από τη μέρα του γυρισμού του κάθισε στην κουζίνα κι έπαιξε ακορντεόν. Έπρεπε να κρατάει κανείς τις υποσχέσεις του. Πέρασαν τη βραδιά τους με μουσική, σούπα και αστεία, και το γάργαρο γέλιο ενός δεκατετράχρονου κοριτσιού.

«Saumensch», τη μάλωνε κάθε τόσο η μαμά, «σταμάτα να γελάς τόσο δυνατά. Τ' αστεία του δεν είναι δα και τόσο αστεία. Για να μην πω πως είναι και αισχρά...»

Ύστερα από μια εβδομάδα, ο Χανς ανέλαβε πάλι υπηρεσία: πηγαينوερχόταν στην πόλη, σ' ένα από τα στρατιωτικά γραφεία. Τους είπε πως υπήρχαν αρκετά τοιγάρα και φαγητό εκεί, και μερικές φορές κατάφερε να φέρνει στο σπίτι μερικά μπισκότα ή επιπλέον μαρμελάδα. Όλα φάνταζαν όπως τον παλιό καλό καιρό. Μια μικρής

εμβέλειας αεροπορική επιδρομή μέσα στον Μάη. Ένα «χάιλ Χίτλερ» εδώ κι εκεί κι όλα πήγαιναν μια χαρά.

Μέχρι την ενενηκοστή όγδοη μέρα.

⌘ ΜΙΑ ΑΣΗΜΑΝΤΗ ΔΗΛΩΣΗ ⌘
ΑΠΟ ΜΙΑ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

Στην οδό Μονάχου είπε
«Ιησού, Μαρία και Ιωσήφ,
μακάρι να μην τους περνούσαν από εδώ.
Αυτοί οι καταραμένοι οι Εβραίοι
θα μας φέρουν κακοτυχία.
Είναι κακό σημάδι.
Κάθε φορά που τους βλέπω, ξέρω
πως θ' ακολουθήσει ο δικός μας όλεθρος».

Ήταν η ίδια ηλικιωμένη γυναίκα που ανακοίνωσε την άφιξη των Εβραίων την πρώτη φορά που τους είδε η Λίτζελ. Από το δρόμο, το πρόσωπό της έμοιαζε με ξαρωμένο δαμάσκηνο και τα μάτια της είχαν το σκούρο μπλε χρώμα της φλέβας. Η πρόβλεψή της, ωστόσο, ήταν απίστευτα ακριβής.

Μέσα στο κατακαλόκαιρο το Μόλχινγκ πήρε μια πρόγευση από αυτά που θ' ακολουθούσαν. Ξεκίνησε με τον γνωστό τρόπο. Με το ανεβοκατέβασμα του κεφαλιού ενός στρατιώτη και το όπλο του να δίνει απανωτές ελαφρές ωθήσεις στον αέρα από πάνω του. Ακολούθησε η τραχιά αλυσίδα και οι δεμένοι μ' αυτήν Εβραίοι.

Η μόνη διαφορά ήταν πως αυτή τη φορά είχαν έρθει από διαφορετική κατεύθυνση. Από τη γειτονική πόλη του Νέμπλινγκ για να τρίψουν και να καθαρίσουν τους δρόμους, ώστε να κάνουν στην ουσία αυτό που αρνιόταν να κάνει ο στρατός. Αργά την ίδια μέρα τούς γύρισαν με τα πόδια στο στρατόπεδο, κι εκείνοι περπατούσαν αργά, κουρασμένα, ταπεινωμένα.

Ξανά, η Λίτζελ έψαξε ανάμεσά τους να βρει τον Μαξ Φάντενμπουργκ, με τη σκέψη πως θα μπορούσε πολύ εύκολα

να έχει καταλήξει στο Νταχάου χωρίς να τον έχουν περάσει μέσα από το Μόλχινγκ. Δεν ήταν ανάμεσά τους. Ούτε αυτή τη φορά.

Κάντε λίγη υπομονή πάντως, γιατί ένα ζεστό απόγευμα του Αυγούστου ο Μαξ ήταν κάπι παραπάνω από σίγουρο πως θα περνούσε μέσα από την πόλη με τους υπόλοιπους Εβραίους. Αντίθετα από τους άλλους, ωστόσο, εκείνος δε θα προχωρούσε με σκυμμένο το κεφάλι κοιτάζοντας το δρόμο. Ούτε θα κοίταζε απλανώς την εξέδρα των επισήμων της Γερμανίας του Φίρερ.

☞ ΕΝΑ ΓΕΓΟΝΟΣ ☞

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΜΑΞ ΦΑΝΤΕΝΜΠΟΥΡΓΚ

**Θα έψαχνε τα πρόσωπα όσων βρίσκονταν
στην οδό Μονάχου για ν' ανακαλύψει
εκείνο της κλέφτρας των βιβλίων.**

Εκείνη τη συγκεκριμένη μέρα του Ιουλίου, η οποία, όπως υπολόγισε η Λίτζελ αργότερα, θα πρέπει να ήταν η ενενηκοστή όγδοη από την επιστροφή του πατέρα της στο σπίτι, το κορίτσι στεκόταν και παρατηρούσε τη θλιβερή πομπή των Εβραίων – ψάχνοντας για τον Μαξ. Αν μη τι άλλο, αυτό μετρίαζε τον πόνο που της προκαλούσε το ότι καθόταν απλά εκεί και τους κοίταζε χωρίς να μπορεί να κάνει τίποτε.

Αυτή η σκέψη ήταν τρομερή, θα έγραφε στο υπόγειο της οδού Χίμελ αργότερα, αλλά ήξερε πως ήταν η αλήθεια. Ο πόνος που ένιωθε βαθιά μέσα της καθώς τους κοίταζε. Αλλά τι γινόταν με τον δικό τους πόνο; Τον πόνο των παπουτσιών τους που παρέβαιαν, τον πόνο των βασανιστηρίων και τις κλειστές πύλες του στρατοπέδου;

Πέρασαν από εκεί δυο φορές μέσα σε δέκα μέρες και λίγο μετά η ανώνυμη γυναίκα της οδού Μονάχου με το σαν ζαρωμένο δαμάσκηνο πρόσωπο επαληθεύτηκε απολύτως. Τα βάσανά τους ήταν ήδη καθ' οδόν, κι αν μπορούσαν ακόμα

να ρίχνουν το φταίξιμο στους Εβραίους θεωρώντας τους ως ζοφερή προειδοποίηση ή ως προοίμιο δεινών για το μέλλον, θα έπρεπε πρωτίστως να έχουν ρίξει το φταίξιμο στον Φίρερ και στην εκστρατεία του στη Ρωσία θεωρώντας τη ως την πραγματική αιτία όλων των δεινών τους – γιατί όταν η οδός Χίμελ βγήκε από το λήθαργό της στα τέλη του Ιουλίου, ένας στρατιώτης από εκείνους που είχαν επιστρέψει ως ανάπηροι πολέμου είχε βρεθεί νεκρός. Κρεμασμένος από το δοκάρει της στέγης ενός καθαριστηρίου κοντά στο μαγαζί της φράου Ντίλερ. Ένα ακόμη ανθρώπινο εκκρεμές. Ένα ακόμα ρολόι, σταματημένο.

Ο απρόσεκτος ιδιοκτήτης είχε αφήσει ανοιχτή την πόρτα.

☞ 24 ΙΟΥΛΙΟΥ, 6.03 Π.Μ. ☞

**Το καθαριστήριο ήταν ζεστό,
τα καδρόνια της στέγης γερά,
και ο Μίχαελ Χόλτσαπφελ
πήδηξε από την καρέκλα σαν να πηδούσε
από την κορυφή ενός λόφου.**

Τόσο πολλοί άνθρωποι με κυνηγούσαν εκείνη την περίοδο φωνάζοντας τ' όνομά μου, ζητώντας μου να τους πάρω μαζί μου. Μα υπήρχε κι ένα μικρό ποσοστό που με φώναζε περιστασιακά και μου ψιθύριζε με σφιγμένα δόντια.

«Πάρε με», έλεγαν και δεν υπήρχε τρόπος να τους σταματήσει κανείς. Ήταν φοβισμένοι, χωρίς αμφιβολία, αλλά εμένα δε με φοβόνταν. Αυτό που φοβόνταν ήταν να μην έρθει η ζωή τους τα πάνω κάτω και βρεθούν αντιμέτωποι ξανά με τους εαυτούς τους, με τον κόσμο, με τη φάρα σας.

Δεν υπήρχε τίποτα που να μπορώ να κάνω.

Ήταν εξαιρετικά ευρηματικοί – κι όταν το έκαναν πολύ καλά, όποια κι αν ήταν η μέθοδος που είχαν επιλέξει, δεν ήμουν σε θέση να τους τ' αρνηθώ.

Αυτοκτόνησε γιατί ήθελε να ζήσει.

Ο Μίχαελ Χόλτσαπφελ ήξερε τι έκανε.

Φυσικά, δεν είδα τη Λίζελ Μέμινγκερ καθόλου εκείνη την ημέρα. Όπως μου συμβαίνει συνήθως, έπεισα τον εαυτό μου πως ήμουν υπερβολικά απασχολημένος για να παραμείνω στην οδό Χίμελ και ν' ακούω τις κραυγές τους. Δεν είναι και ό,τι καλύτερο για μένα όταν οι άνθρωποι με πιάνουν στα πράσα, κι έτσι πήρα την προσφιλή μου απόφαση να φύγω, κάτω από τον ήλιο που άλλαζε συνέχεια χρώματα.

Δεν άκουσα τη φοβερή κραυγή του ηλικιωμένου άντρα τη στιγμή που βρήκε το κρεμασμένο κορμί, ούτε τον ήχο των ποδιών που τρέχανε και τις πνιχτές κραυγές από τα ορθάνοιχτα έκπληκτα στόματα όσων έφταναν εκεί. Δεν άκουσα τον λιπόσαρκο άντρα με το μουστάκι να μουρμουρίζει «Μεγάλη ντροπή, απερίγραπτο αίσχος...»

Δεν είδα τη φράου Χόλτσαπφελ πεσμένη ανάσκελα στην οδό Χίμελ, με χέρια απλωμένα, ούτε το αλλοιωμένο από τις κραυγές πρόσωπό της στο οποίο αποτυπωνόταν η απόλυτη απελπισία. Όχι, δεν ήξερα τίποτε από αυτά μέχρι που επέστρεψα πίσω λίγους μήνες αργότερα και διάβασα κάτι που είχε τον τίτλο *Η κλέφτρα των βιβλίων*. Κατάλαβα πως στο τέλος ο Μίχαελ Χόλτσαπφελ δεν άντεξε το βάρος όχι του τραυματισμένου χεριού του ή οποιουδήποτε άλλου τραύματος, αλλά της ενοχής πως εκείνος είχε επιβιώσει.

Μιλώντας για το θάνατό του, το κορίτσι είχε συνειδητοποιήσει πως δεν κοιμόταν τις νύχτες, λες και φοβόταν πως το σκοτάδι θα δηλητηρίαζε την ψυχή του. Συχνά τον φαντάζομαι να παραμένει ξύπνιος, να ιδρώνει σε σεντόνια καμωμένα από χιόνι ή να έχει παραισθήσεις με τα κομμένα πόδια του αδερφού του. Η Λίζελ έγραφε πως δεν ήταν λίγες οι φορές που είχε μπει στη διαδικασία να του μιλήσει για τον δικό της αδερφό, όπως είχε κάνει με τον Μαξ, αλλά συνειδητοποίησε τελικά πως η διαφορά ανάμεσα σ' έναν απόμακρο βήχα και δυο αφανισμένα πόδια ήταν μεγάλη. Πώς μπορείς να παρηγορήσεις έναν άντρα που έχει

βιώσει τέτοιες φοβερές καταστάσεις; Θα μπορούσες να του πεις πως ο Φίρερ ήταν περήφανος γι' αυτόν, πως ο Φίρερ τον αγαπούσε για ό,τι είχε κάνει στο Στάλινγκραντ; Πώς θα τολμούσες ακόμα και να σκεφτείς κάτι τέτοιο; Το μόνο που μπορείς να κάνεις σε τέτοιες περιπτώσεις είναι ν' αφήσεις να μιλάει εκείνος. Το δίλημμα, φυσικά, είναι πως αυτοί οι άνθρωποι φυλάνε τα σημαντικότερα λόγια τους για μετά, για κείνους που τους περιβάλλουν και είχαν την ατυχία να τους βρουνε πρώτοι οι ίδιοι. Ένα σημείωμα, μια πρόταση, ακόμα και μια ερώτηση, ή ένα γράμμα, όπως στην οδό Χίμελ τον Ιούλιο του 1943.

☞ ΜΙΚΑΕΛ ΧΟΛΤΣΑΠΦΕΛ ☞
ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΑΝΤΙΟ

Αγαπημένη μου μαμά,

Θα μπορέσεις ποτέ να με συγχωρέσεις; Απλά δεν μπορώ να το αντέξω πια. Πάω να συναντήσω τον Ρόμπερτ. Δε νοιάζομαι για το τι γνώμη έχουν γι' αυτό οι αναθεματισμένοι καθολικοί. Θα πρέπει να υπάρχει ένα μέρος στον ουρανό για εκείνους που έχουν βρεθεί εκεί που βρέθηκα εγώ. Ίσως να πιστεύεις πως δε σ' αγαπώ εξαιτίας αυτού που έκανα, αλλά σ' αγαπώ.

Ο Μίχαέλ σου

Ζήτησαν από τον Χανς Χούμπερμαν να πει τα νέα στη φράου Χόλτσαπφελ. Στεκόταν στο κατώφλι της και θα πρέπει να το είχε διαβάσει στο πρόσωπό του πριν καν εκείνος προλάβει να μιλήσει. Δυο γιοι μέσα σ' έξι μήνες.

Ο πρωινός ουρανός λαμποκοπούσε πίσω του την ώρα που η λεπτή νευρώδης γυναίκα πέρασε από μπροστά του. Έτρεχε κλαίγοντας με λυγμούς προς τον κόσμο που είχε μαζευτεί στην ανηφόρα της οδού Χίμελ. Φώναξε το όνομα του Μίχαελ άπειρες φορές, αλλά ο Μίχαελ της είχε ήδη

απαντήσει. Σύμφωνα με την περιγραφή της κλέφτρας των βιβλίων, η φράου Χόλτσαπφελ αγκάλιασε το άψυχο κορμί κι έμεινε σ' αυτή τη στάση τουλάχιστον για μια ώρα. Ύστερα στράφηκε προς τον εκτυφλωτικό ήλιο της οδού Χίμελ και κάθισε κάτω. Δεν την κρατούσαν πια τα πόδια της.

Από κάποια απόσταση, ο κόσμος παρακολουθούσε μ' ενδιαφέρον τα πάντα. Τέτοιου είδους καταστάσεις είναι ευκολότερες όταν τις βλέπουν οι άνθρωποι από μακριά, όταν αφορούν κάποιους άλλους κι όχι αυτούς τους ίδιους.

Ο Χανς Χούμπερμαν κάθισε μαζί της.

Την κράτησε από το χέρι, την ώρα που εκείνη έπεφτε ανάσκελα στο σκληρό έδαφος.

Άφησε τα σουρλιαχτά της να γεμίσουν το δρόμο.

Πολύ αργότερα, ο Χανς πάντα δίπλα της, με ιδιαίτερη έγνοια, πέρασε μαζί της την εξώπορτα του σπιτιού της και μπήκαν σ' αυτό. Δεν έχει σημασία πόσες φορές προσπαθώ να το δω από διαφορετική οπτική γωνία, αυτό που έχει σημασία είναι πως δεν τα καταφέρνω... Όταν φαντάζομαι τη σκηνή με την παραλογισμένη γυναίκα και τον ψηλό άντρα με τ' ασημένια μάτια, χιονίζει ακόμα στην κουζίνα στο νούμερο 31 της οδού Χίμελ.

Η ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΜΗΧΑΝΗ

Παντού πλανιόταν η μυρωδιά του φρεσκοκομμένου ξύλου του φέρετρου. Μαύρα ρούχα και μαύροι κύκλοι κάτω από τα μάτια τραυμάτιζαν το βλέμμα. Η Λίζελ έμενε όρθια, όπως και οι υπόλοιποι, στο γρασίδι. Διάβασε στη φράου Χόλτσαπφελ το ίδιο εκείνο απόγευμα. Τον *Κομιστή του ονείρου*, το αγαπημένο βιβλίο της γειτόνισσάς της.

Ήταν όντως μια μέρα φορτωμένη με γεγονότα.

☞ 27 ΙΟΥΛΙΟΥ 1943 ☞

Ο Μίχαελ Χόλτσαπφελ θάφτηκε και
η κλέφτρα των βιβλίων διάβασε
στους χαροκαμένους συγγενείς.

Οι Σύμμαχοι βομβάρδισαν το Αμβούργο
– και ως προς αυτό το θέμα, είμαι τυχερός
που είμαι κομματάκι υπερφυσικός.

Κανείς άλλος δε θα μπορούσε
να κουβαλήσει σαράντα πέντε χιλιάδες ανθρώπους
σ' ένα τόσο σύντομο χρονικό διάστημα.
Ούτε σ' ένα εκατομμύριο ανθρώπινα χρόνια.

Οι Γερμανοί είχαν αρχίσει ήδη να πληρώνουν. Ο Φίρερ έχανε το έδαφος κάτω από τα σφυριά του.

Ωστόσο, θα του αναγνωρίσω κάτι αυτού του Φίρερ.

Δεν μπορεί να του αμφισβητήσει κανείς πως είχε σιδερένια θέληση.

Δεν υπήρξε καμιά μεταβολή στο ρυθμό της γερμανικής πολεμικής μηχανής ούτε οποιαδήποτε αποκλιμάκωση στην εξόντωση και τιμωρία της μάστιγας των Εβραίων. Ενώ τα περισσότερα στρατόπεδά τους εκτείνονταν σε όλη την Ευρώπη, εξακολουθούσαν ακόμα να λειτουργούν αρκετά μέσα στην ίδια τη Γερμανία.

Σ' εκείνα τα στρατόπεδα, πολλοί Εβραίοι εξαναγκάζονταν να δουλεύουν σκληρά και να πηγαίνουν σ' εξαντλητικές πορείες. Ο Μαξ Φάντενμπουργκ ήταν ένας από εκείνους τους Εβραίους.

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Συνέβη σε μια μικρή πόλη στην καρδιά της επικράτειας του Χίτλερ.

Η ροή περισσότερων βασάνων συνεχιζόταν κανονικά, κι ένα μικρό μέρος τους είχε ήδη φτάσει.

Οι Εβραίοι οδηγούνταν πεζή από τα περικόρα του Μονάχου κι ένα έφηβο κορίτσι με κάποιον τρόπο έκανε το αδιανόητο, μπαίνοντας ανάμεσά τους και περπατώντας μαζί τους. Όταν οι στρατιώτες την τράβηξαν έξω και την έριξαν στο έδαφος, εκείνη σηκώθηκε και πάλι. Συνέχισε αυτό που είχε αρχίσει.

Το πρωινό ήταν ζεστό.

Μια ακόμα όμορφη μέρα για παρέλαση.

Οι στρατιώτες και οι Εβραίοι πέρασαν μέσα από διάφορες πόλεις κι έφταναν τώρα στο Μόλχινγκ. Το πιθανότερο ήταν πως χρειάζονταν περισσότερα χέρια στο στρατόπεδο ή πως είχαν πεθάνει αρκετοί κρατούμενοι. Όποιος κι αν ήταν ο λόγος, μια φρέσκια φουρνιά από ταλαιπωρημένους Εβραίους πήγαινε με τα πόδια στο Νταχάου.

Όπως κάθε φορά, η Λίζελ έτρεξε προς την οδό Μονάχου μαζί με τους συνηθισμένους θεατές.

«Χάιλ Χίτλερ!»

Μπορούσε ν' ακούσει τον πρώτο στρατιώτη αρκετά μακριά στο δρόμο και κατευθύνθηκε προς αυτόν μέσα από το πλήθος για να συναντήσει την πομπή. Η φωνή του την ξάφνιασε. Έκανε τον απέραντο ουρανό να μοιάζει με ταβάνι ακριβώς πάνω από το κεφάλι του, και τα λόγια του χοροπήδησαν και προσγειώθηκαν κάπου στο πάτωμα των ποδιών των Εβραίων που βιάδιζαν κουτσαίνοντας.

Τα μάτια τους.

Κοίταζαν το δρόμο, ο ένας μετά τον άλλο, κι όταν η Λίζελ βρήκε μια θέση με καλή οπτική γωνία, σταμάτησε κι άρχισε να τους μελετάει. Διέτρεξε το ένα πρόσωπο μετά το άλλο, προσπαθώντας να ταιριάξει κάποιο από αυτά με του Εβραίου που έγραψε το *Ο άνθρωπος που στεκόταν από πάνω μου και το Αυτή που έριχνε τις λέξεις*.

Μαλλιά σαν πούπουλα, σκέφτηκε.

Όχι, μαλλιά σαν κλαδάκια δέντρων. Έτσι μοιάζουν όταν δεν είναι λουσμένα. Ψάξε για μαλλιά σαν κλαδάκια δέντρων, υγρά μάτια κι ένα γένι όμοιο με προσάναμμα.

Θεέ μου, ήταν τόσο πολλοί.

Τόσο πολλές σειρές από απλανή μάτια και σερνάμενα πόδια.

Η Λίζελ τις έψαχνε, και δεν ήταν τόσο η αναγνώριση των χαρακτηριστικών του προσώπου του που πρόδωσε τον Μαξ Φάντενμπουργκ. Ήταν το πώς συμπεριφερόταν το συγκεκριμένο πρόσωπο – μελετώντας το πλήθος. Εστιασμένο σ' αυτό με πλήρη αυτοσυγκέντρωση. Η Λίζελ ένιωσε την καρδιά της να σταματάει μόλις ξεχώρισε το μοναδικό πρόσωπο που κοιτούσε κατάματα τους Γερμανούς θεατές. Τους εξέταζε με τέτοια αποφασιστικότητα ώστε ο κόσμος γύρω από την κλέφτρα των βιβλίων το πρόσεξε και τον έδειξε.

«Τι κοιτάζει αυτός;» είπε μια αντρική φωνή στο πλάι της. Η κλέφτρα των βιβλίων βγήκε στο δρόμο.

Ποτέ η κίνησή της δεν είχε τόσο βάρος. Ποτέ μια

καρδιά δεν ήταν τόσο ξεκάθαρη και μεγάλη στο εφηβικό της στήθος.

Προχώρησε μπροστά και είπε, πολύ ήρεμα, «Ψάχνει να βρει εμένα».

Η φωνή της σύρθηκε και απομακρύνθηκε, μέσα της. Έπρεπε να την ξαναβρεί – να την ανασύρει από τα βάθη του είναι της, να μάθει να μιλάει και πάλι και να φωνάξει τ' όνομά του.

Μαξ.

«Εδώ είμαι, Μαξ!» Δυνατότερα.

«Μαξ, εδώ είμαι!» Εκείνος την άκουσε.

☞ ΜΑΞ ΦΑΝΤΕΝΜΠΟΥΡΓΚ, ☞

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1943

Υπήρχαν μαλλιά σαν κλαδάκια δέντρων,
ακριβώς όπως είχε σκεφτεί η Λίζελ,
και τα υγρά μάτια έμοιαζαν να πατούν
από τον ένα ώμο των Εβραίων γύρω του στον άλλο.

Όταν έφτασαν ως αυτήν,
φαίνονταν να ικετεύουν.

Το γένι του τραβήχτηκε κι αλλοίωσε
τα χαρακτηριστικά του, το στόμα του
αναρίγησε όταν πρόφερε τη λέξη,
το όνομα, το κορίτσι.

Λίζελ.

Η Λίζελ, αφηφώντας τους πάντες, εγκατέλειψε το πλήθος και μπήκε στην πορεία των Εβραίων, ελυσσόμενη ανάμεσά τους μέχρι που άδραξε το μπράτσο του με το αριστερό της χέρι.

Το πρόσωπό του εστιάστηκε πάνω της.

Έσκυψε προς το μέρος της την ώρα που εκείνη παραπάτησε, και ο Εβραίος, ο βρομο-Εβραίος, τη βοήθησε να σηκωθεί και πάλι. Χρειάστηκε όλη τη δύναμή του για να το κάνει.

«Είμαι εδώ, Μαξ», είπε εκείνη ξανά. «Είμαι εδώ».

«Δεν το πιστεύω...» Οι λέξεις στάλαξαν από το στόμα του Μαξ Φάντενμπουργκ. «Κοίτα πόσο πολύ μεγάλωσες». Υπήρχε μια έντονη θλίψη στα μάτια του. Σαν να είχαν διογκωθεί ξαφνικά. «Λίξελ... μ' έπιασαν λίγους μήνες πριν». Η φωνή ήταν σακατεμένη αλλά κατάφερε να φτάσει ως αυτήν. «Είχα ήδη διασχίσει τον μισό δρόμο για τη Στουτγκάρδη».

Εσωτερικά, το ποτάμι των Εβραίων ήταν ένα ζοφερό χάος από χέρια και πόδια. Κουρελιασμένες στολές. Κανέναν στρατιώτη δεν την είχε δει ακόμα, και ο Μαξ την προειδοποίησε. «Πρέπει να φύγεις από κοντά μου, Λίξελ». Προσπάθησε ακόμα και να τη σπρώξει μακριά του, αλλά το κορίτσι ήταν πολύ δυνατό. Τ' αδύναμα από την αιτία μπράτσα του Μαξ δεν μπορούσαν να την κουνήσουν από τη θέση της, και αυτή συνέχισε να περπατάει, ανάμεσα στη βρομιά, την πείνα και την αναστάτωση.

Έπειτα από πολλά βήματα στο πλευρό του, ο πρώτος στρατιώτης την πρόσεξε.

«Ει!» της φώναξε. Έδειξε με το μαστίγιό του προς το μέρος της. «Ει, κορίτσι, τι κάνεις; Βγες έξω από εκεί».

Όταν τον αγνόησε εντελώς, ο στρατιώτης χρησιμοποίησε το χέρι του για να χωρίσει το πυκνό πλήθος. Τους έσπρωξε στο πλάι και πέρασε ανάμεσά τους. Εμφανίστηκε απειλητικός από πάνω της καθώς η Λίξελ αγωνιζόταν να του ξεφύγει και πρόσεξε την πνιχτή έκφραση στο πρόσωπο του Μαξ Φάντενμπουργκ. Τον είχε ξαναδεί με φοβισμένο πρόσωπο, αλλά ποτέ σε τέτοιο βαθμό.

Ο στρατιώτης την έπιασε.

Τα χέρια του άδραξαν τα ρούχα της.

Μπορούσε να νιώσει τα κόκαλα στις κλειδώσεις των δαχτύλων του. Της έσκιζαν το δέρμα. «Είπα βγες έξω!» τη διέταξε, και τώρα τράβηξε το κορίτσι και το πέταξε στον τοίχο που είχαν σχηματίσει οι Γερμανοί θεατές. Ο καιρός γινόταν όλο και πιο ζεστός. Ο ήλιος τής έκαιγε το πρόσωπο.

Το κορίτσι είχε προσγειωθεί στο έδαφος εξαντλημένο από τον πόνο, αλλά τώρα είχε σηκωθεί και πάλι. Ανέκτησε δυνάμεις και περίμενε. Ξαναμήτε στην πορεία.

Αυτή τη φορά από το τέλος της.

Μπροστά, μπορούσε να ξεχωρίσει τα μαλλιά που έμοιαζαν με κλαδάκια δέντρου και κατευθύνθηκε ξανά προς το μέρος τους.

Αυτή τη φορά δεν άπλωσε τα χέρια της – σταμάτησε. Κάπου μέσα της υπήρχαν οι ψυχές των λέξεων. Σκαρφάλωσαν έξω και στάθηκαν δίπλα της.

«Μαξ», είπε. Εκείνος στράφηκε κι έκλεισε για λίγο τα μάτια του καθώς το κορίτσι συνέχιζε.

«Υπήρχε κάποτε ένας παράξενος, μικροκαμωμένος άνθρωπος», του είπε. Τα μπράτσα της ήταν χαλαρά αλλά τα χέρια της σφιγμένα σε γροθιές. «Υπήρχε, ωστόσο, και μια που έριχνε τις λέξεις».

Ένας από τους Εβραίους στην πορεία προς το Νταχάου είχε σταματήσει να περπατάει τώρα.

Στεκόταν εντελώς ακίνητος καθώς οι άλλοι τον προσπερνούσαν σκυθρωποί αφήνοντάς τον εντελώς μόνο. Το βλέμμα του ήταν συγκλονισμένο, και ήταν τόσο απλό. Οι λέξεις μεταδίδονταν από το κορίτσι στον Εβραίο. Σκαρφάλωναν πάνω του.

Την επόμενη φορά που μίλησε το κορίτσι, οι ερωτήσεις βγήκαν κομπιάζοντας από το στόμα της. Ζεστά δάκρυα αγωνίζονταν να βρουν χώρο στα μάτια της μα εκείνη δεν τ' άφηνε να κυλήσουν. Καλύτερα να στέκεται αποφασισμένη και υπερήφανη. Ας αφήσουμε τις λέξεις να κάνουν τα υπόλοιπα. «Είσαι πραγματικά εσύ; τη ρώτησε ο νεαρός άντρας», είπε. «Είναι από το μάγουλό σου που πήρα το σπόρο;»

Ο Μαξ Φάντενμπουργκ παρέμεινε όρθιος. Δε γονάτισε.

Ο κόσμος, οι Εβραίοι, τα σύννεφα, τα πάντα σταμάτησαν. Παρακολουθούσαν.

Καθώς στεκόταν ακίνητος, ο Μαξ κοίταξε πρώτα το κορίτσι και ύστερα τον ουρανό, που ήταν μεγάλος και γαλάζιος και υπέροχος. Ο ήλιος έριχνε τις λαμπερές ακτίνες του παντού στο δρόμο. Τα σύννεφα ανασήκωναν τις ράχες τους για να κοιτάξουν πίσω τους καθώς ο άνεμος τα παράσερνε μακριά. «Είναι τόσο όμορφη μέρα», είπε εκείνος και η φωνή του έμοιαζε σπασμένη σε χίλια κομμάτια. Σπουδαία μέρα για να πεθάνει κανείς. Σπουδαία μέρα για να πεθάνει κανείς η σημερινή.

Η Λίζελ προχώρησε προς το μέρος του. Δε δίστασε ν' απλώσει το χέρι της και ν' αγγίξει το πρόσωπό του, τα γένια του. «Είσαι στ' αλήθεια εσύ, Μαξ;»

Μια υπέροχα φωτεινή γερμανική μέρα κι ένα πλήθος που παρακολουθούσε έκπληκτο.

Το στόμα του φίλησε την παλάμη της. «Ναι, Λίζελ, εγώ είμαι», και κράτησε το χέρι του κοριτσιού στο πρόσωπό του κι έκλαψε στα δάχτυλά της. Έκλαιγε την ώρα που οι στρατιώτες πλησίαζαν και μια μικρή ομάδα από αδιάκριτους Εβραίους στεκόταν γύρω τους και κοίταζε.

Όρθιο, τον μαστίγωσαν.

«Μαξ», έκλαιγε το κορίτσι.

Ύστερα, σιωπηλά, την τράβηξαν μακριά:

Μαξ. Εβραίε πυγμάχε.

Τα είπε από μέσα της όλα αυτά.

Μάξι Τάξι. Έτσι σε αποκαλούσε εκείνος ο φίλος σου στη Στουτγκάρδη τότε που πάλευες στους δρόμους, θυμάσαι; Θυμάσαι, Μαξ; Εσύ μου το είπες. Θυμάμαι τα πάντα... Ήσουν εσύ – το αγόρι με τις γερές γροθιές, και είπες πως θα έδινες μια γροθιά στο πρόσωπο του θανάτου όταν θα ερχόταν να σε πάρει.

Θυμάσαι το χιονάνθρωπο, Μαξ; Θυμάσαι; Στο υπόγειο;

Θυμάσαι το λευκό σύννεφο με την γκριζα καρδιά;

Ο Φίρερ ακόμα κατεβαίνει εκεί κάτω και σε ψάχνει μερικές φορές. Του λείπεις. Σε όλους μας λείπεις.

Το μαστίγιο. Το μαστίγιο.

Το μαστίγιο του στρατιώτη συνέχισε να χτυπάει. Ήρθε κι έπεσε στο πρόσωπο του Μαξ. Κλάδεψε το πιγούνι του κι έσκαψε το λαιμό του.

Ο Μαξ έπεσε στο έδαφος και ο στρατιώτης στράφηκε τώρα στο κορίτσι. Μ' ανοιχτό το στόμα του. Είχε κατάλευκα δόντια.

Μια στιγμιαία ανάμνηση πέρασε μπροστά από τα μάτια της. Θυμήθηκε την ημέρα που ήθελε η Ίλσα Χέρμαν, ή τουλάχιστον η επιρρεπής σ' αυτά Ρόζα, να τη χαστουκίσει, αλλά καμιά από τις δυο τους δεν το έκανε. Όμως τούτη τη φορά δε θ' απογοητευόταν.

Το μαστίγιο της πλήγωσε την κλείδα κι έφτασε ως κάτω στην ωμοπλάτη της.

«Λίξελ!»

Τον ήξερε αυτόν τον άνθρωπο.

Καθώς το χέρι του στρατιώτη σηκωνόταν για να ξαναχτυπήσει, είδε τον Ρούντι Στάινερ να την κοιτάζει σατισμένος από κάποιο κενό ανάμεσα στο πλήθος. Της φώναζε. Μπορούσε να δει το γεμάτο αγωνία πρόσωπό του, τα κίτρινα μαλλιά του. «Λίξελ, βγες από εκεί!»

Η κλέφτρα των βιβλίων δε βγήκε.

Έκλεισε τα μάτια της και δέχτηκε το επόμενο χτύπημα, που έκαψε το δέρμα της, και ύστερα κι άλλο, κι άλλο, μέχρι που το κορμί της έπεσε με δύναμη στη ζεστή άσφαλτο του δρόμου. Της ζέστανε το μάγουλο.

Κι άλλες λέξεις έφτασαν, αυτή τη φορά από το στρατιώτη.

«Steh' auf...»

Η λιτή πρόταση απευθυνόταν όχι στο κορίτσι αλλά στον Εβραίο, ανατριχιαστική στις λεπτομέρειές της. «Σήκω, βρομιάρη γαίδαρε, Εβραίε, σκύλας γιε, σήκω, σήκω...»

Ο Μαξ σηκώθηκε όρθιος. Άλλη μια κάμψη, Μαξ.

Άλλη μια κάμψη στο κρύο πάτωμα του υπογείου. Τα πόδια του κινήθηκαν.

Σύρθηκαν και συνέχισαν να περπατάνε. Παραπατούσε και τα χέρια του έτριβαν τις πληγές από το μαστίγιο για ν' απαλύνουν το τσούξιμο. Όταν προσπάθησε να ξανακοιτάξει τη Λίζελ, τα χέρια του στρατιώτη ακούμπησαν στους ματωμένους ώμους του και τον έσπρωξαν μπροστά.

Το αγόρι έφτασε κοντά της. Τ' αδύνατα πόδια του συσπειρώθηκαν και φώναξε κάποιον στ' αριστερά του.

«Τόμι, έλα εδώ και βοήθησέ με. Πρέπει να τη σηκώσουμε όρθια. Τόμι, βιάσου!» Σήκωσε την κλέφτρα των βιβλίων κρατώντας την από τις μασχάλες της. «Λίζελ, έλα, θα πρέπει να φύγεις από το δρόμο».

Όταν κατάφερε να ξανασηκωθεί, κοίταξε τα έκπληκτα παγωμένα πρόσωπα των Γερμανών, λες και είχαν μόλις βγει από την κατάψυξη. Μπροστά στα πόδια τους επέτρεψε στον εαυτό της να καταρρεύσει μόνο για μια στιγμή. Μια γρατζουνιά στο μάγουλό της, εκεί που είχε έρθει σ' επαφή με το έδαφος, την έκαιγε σαν κάποιος να είχε ανάψει πάνω του ένα σπίρτο.

Μακριά στην κατηφοριά του δρόμου μπόρεσε να δει τ' ασαφή πόδια και τις φτέρνες του τελευταίου Εβραίου της πορείας.

Το πρόσωπό της έκαιγε και υπήρχε ένας επίμονος πόνος στα μπράτσα και στα πόδια της – ένα μούδιασμα που ήταν ταυτόχρονα οδυνηρό κι εξαντλητικό.

Στάθηκε όρθια, μια τελευταία φορά.

Άρχισε να περπατάει μ' έναν αλλοπρόσαλλο τρόπο και στη συνέχεια να κατηφορίζει τρέχοντας την οδό Μονάχου, για να προλάβει τα τελευταία βήματα του Μαξ Φάντενμπουργκ.

«Λίζελ, τι πας να κάνεις;!»

Ελευθερώθηκε από την αρπάγη των λέξεων του Ρούντι κι αγνόησε τον κόσμο που παρακολουθούσε τα πάντα δίπλα της. Οι περισσότεροι είχαν μείνει άφωνοι. Σαν αγάλματα που μέσα τους χτυπούσαν καρδιές. Σαν θεατές στα τελευταία μέτρα ενός μαραθώνιου. Η Λίζελ φώναξε πάλι αλλά δεν την

άκουσε κανείς. Τα μαλλιά της είχαν πέσει στα μάτια της. «Σε παρακαλώ, Μαξ!»

Ύστερα από τριάντα περίπου μέτρα, ακριβώς τη στιγμή που ένας στρατιώτης γύρισε να δει πίσω του, το κορίτσι σωριάστηκε κάτω. Χέρια την άρπαξαν από πίσω και το αγόρι της διπλανής πόρτας την κουβάλησε μακριά. Την ανάγκασε να ανασηκωθεί στο δρόμο και εισέπραξε την τιμωρία. Δέχτηκε τις γροθιές της σαν να ήταν δώρα. Τα κοκαλιάρικα χέρια της και οι αγκώνες της έγιναν δεκτά με ελάχιστα ανεπαίσθητα βογκητά. Σκούπισε τις άτσαλες σταγόνες σάλιων και δακρύων σαν να μην ήταν τίποτα περισσότερο από τρυφερά χάρδια στο πρόσωπό του και, το σημαντικότερο, κατάφερε να την κρατήσει καθηλωμένη κάτω.

Στην οδό Μονάχου, ένα αγόρι κι ένα κορίτσι έμεναν αγκαλιασμένα, απαρηγόρητα στο δρόμο. Ένα παράδοξο ανθρώπινο σύμπλεγμα.

Μαζί έβλεπαν τον κόσμο να εξαφανίζεται. Τους έβλεπαν να διαλύονται σαν αναβράζουσες ταμπλέτες στον υγρό αέρα.

ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ

Όταν έφυγαν οι Εβραίοι, το σύμπλεγμα του Ρούντι και της Λίζελ λύθηκε, όμως η κλέφτρα των βιβλίων παρέμενε σιωπηλή. Δεν είχε απαντήσεις στις ερωτήσεις του Ρούντι.

Η Λίζελ δεν πήγε σπίτι της. Περιπάτησε μόνη της ως το σταθμό των τρένων κι έμεινε εκεί ώρες πολλές να περιμένει τον μπαμπά της. Ο Ρούντι έμεινε μαζί της τα είκοσι πρώτα λεπτά, αλλά, επειδή ήξερε πως ο Χανς θα γύριζε σπίτι πολύ αργά το απόγευμα, πήγε κι έφερε τη Ρόζα. Όση ώρα περπατούσαν προς το σταθμό, της εξήγησε τι ακριβώς είχε συμβεί, κι όταν έφτασαν, η Ρόζα δεν έκανε καμιά ερώτηση στο κορίτσι. Είχε ήδη ενώσει τα κομμάτια του παζλ κι απλά στεκόταν πλάι της μέχρι να την πείσει να καθίσει κάτω. Περιέμεναν μαζί.

Όταν ο μπαμπάς ανακάλυψε τι είχε συμβεί, άφησε να του πέσει η τσάντα και κλότσησε τον αέρα του σταθμού.

Κανείς τους δεν έφαγε εκείνο το βράδυ. Τα δάχτυλα του μπαμπά βεβήλωναν το ακορντεόν δολοφονώντας το ένα τραγούδι μετά το άλλο, παρά το γεγονός πως προσπαθούσε σκληρά για το αντίθετο. Τα πάντα είχαν πάψει πια να λειτουργούν.

Για τρεις μέρες η κλέφτρα των βιβλίων έμεινε στο

κρεβάτι.

Κάθε πρωί και κάθε απόγευμα ο Ρούντι Στάινερ χτυπούσε την πόρτα τους και ρωτούσε αν ήταν ακόμη άρρωστη. Το κορίτσι δεν ήταν άρρωστο.

Την τέταρτη μέρα η Λίζελ πήγε ως την εξώπορτα του γείτονά της και τον ρώτησε αν ήθελε να της κάνει παρέα ως τα δέντρα, στο σημείο ακριβώς που είχαν σκορπίσει το ψωμί για τους Εβραίους την προηγούμενη χρονιά.

«Θα έπρεπε να το είχες μάθει νωρίτερα», του είπε.

Κρατώντας την υπόσχεσή της, κατηφόρισε μαζί του το δρόμο που πήγαινε προς το Νταχάου. Σταμάτησαν ανάμεσα στα δέντρα. Στις φωτοσκιάσεις τους. Και στα κουκουνάρια που ήταν σπαρμένα ένα γύρο σαν μπισκότα.

Σ' ευχαριστώ, Ρούντι.

Για όλα. Που με βοήθησες να σηκωθώ από το δρόμο, που με σταμάτησες... Δεν του είπε τίποτε απ' αυτά.

Το κεφάλι της έγγειρε σ' ένα ξεφλουδισμένο κλαδί πλάι της. «Ρούντι, αν σου πω κάτι, μου υπόσχεσαι πως δε θα κάνεις κουβέντα σε κανέναν;»

«Φυσικά». Η σοβαρότητα στο πρόσωπο και στη φωνή του κοριτσιού ήταν πράγματα που δεν μπορούσε να τα αγνοήσει κανείς. Έγειρε κι αυτός στο δέντρο δίπλα στο δικό της. «Τι είναι;»

«Υποσχέσου μου».

«Το έκανα ήδη».

«Υποσχέσου ξανά. Δεν μπορείς να το πεις στη μητέρα σου, στον αδερφό σου ή στον Τόμι Μίλερ. Σε κανέναν».

«Το υπόσχομαι». Ζορίστηκε.

Κοίταξε το χώμα.

Προσπάθησε αρκετές φορές να βρει το σωστό σημείο ν' αρχίσει, διαβάζοντας προτάσεις στα πόδια της, ενώνοντας λέξεις στα κουκουνάρια και στο σωρό των σπασμένων κλαδιών.

«Θυμάσαι τότε που πληγώθηκα παίζοντας ποδόσφαιρο», του είπε, «έξω στο δρόμο;»

Της πήρε σχεδόν τρία τέταρτα να εξηγήσει δυο πολέμους, έναν Εβραίο πυγμάχο κι ένα υπόγειο. Χωρίς να παραλείψει κι αυτό που είχε συμβεί τέσσερις μέρες νωρίτερα στην οδό Μονάχου.

«Γι' αυτό πήγες πιο κοντά να κοιτάξεις», της είπε ο Ρούντι, «εκείνη την ημέρα που σκορπίσαμε τα ψωμιά στο δρόμο. Για να δεις αν εκείνος ήταν ανάμεσά τους».

«Ναι».

«Σταυρωμένε Χριστέ».

«Ναι».

Τα δέντρα ήταν ψηλά και τριγωνικά. Μήτε που σαλεύανε.

Η Λίζελ έβγαλε το βιβλίο *Αυτή που έριχνε τις λέξεις* από την τσάντα της κι έδειξε στον Ρούντι μια από τις σελίδες. Ήταν η εικόνα ενός αγοριού με τρία μετάλλια να κρέμονται από το λαιμό του.

«Μαλλιά στο χρώμα του λεμονιού», διάβασε ο Ρούντι. Τα δάχτυλά του άγγιξαν τις λέξεις. «Του μίλησες για μένα;»

Στην αρχή η Λίζελ δεν μπορούσε ν' αρθρώσει λέξη. Να ήταν η ξαφνική αγάπη που ένιωσε γι' αυτόν; Ή μήπως τον αγαπούσε από πάντα; Όλα ήταν πιθανά. Και τώρα που είχε μείνει ορφανή από λέξεις, λαχταρούσε το φιλί του. Λαχταρούσε να την πιάσει από το χέρι και να την τραβήξει κοντά του. Δεν είχε σημασία το πού θα τη φιλούσε. Στο στόμα, στο λαιμό, στο μάγουλό της. Κάθε ίνα του δέρματός της ήταν έτοιμη και περιέμενε.

Χρόνια πριν, τότε που είχαν παραβγεί στο τρέξιμο σ' ένα λασπωμένο γήπεδο, ο Ρούντι ήταν ένα κοκαλιάρικο αγόρι με πεταχτά δόντια και γεμάτο απάθεια χαμόγελο. Ανάμεσα στα δέντρα εκείνο το απόγευμα, ήταν ο κομιστής ψωμιού και παιδικών αρκούδων. Ήταν ο πρωταθλητής σε τρία αγωνίσματα στους αθλητικούς αγώνες της Χιτλερικής Νεολαίας. Ήταν ο καλύτερός της φίλος. Ένα μήνα μετά του είχε στήσει καρτέρι ο θάνατος.

«Φυσικά και του μίλησα για σένα», είπε η Λίζελ.

Τον αποχαιρετούσε εκείνη τη στιγμή και δεν το ήξερε καν.

ΤΟ ΜΑΥΡΟ ΒΙΒΛΙΑΡΑΚΙ ΤΗΣ ΙΛΣΑ ΧΕΡΜΑΝ

Στα μέσα Αυγούστου η Λίζελ σκέφτηκε να επισκεφτεί το νούμερο 8 της Γκράντε Στράσε, το παλιό γιατρικό της.

Θα της έφτιαχνε λιγάκι το κέφι. Αυτό σκέφτηκε κι αυτό έκανε.

Ήταν μια ζεστή μέρα, αλλά το μετεωρολογικό δελτίο μιλούσε για νεροποντές το απόγευμα. Στο βιβλίο *Ο τελευταίος ξένος άνθρωπος* υπήρχε μια πρόταση κοντά στο τέλος. Η Λίζελ τη θυμήθηκε καθώς περνούσε έξω από το μαγαζί της φράου Ντίλερ.

☞ Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΞΕΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ☞

ΣΕΛΙΔΑ 211

Ο ήλιος ανακατεύει τη γη.

Σαν σούπα, μας ανακατεύει, γύρω γύρω.

Τη θυμήθηκε απλά και μόνο επειδή η μέρα ήταν τόσο ζεστή.

Στην οδό Μονάχου, θυμήθηκε και τα γεγονότα της προηγούμενης εβδομάδας εκεί. Είδε τους Εβραίους να κατηφορίζουν το δρόμο, το πλήθος, τον αριθμό τους και τον

πόνου τους. Αποφάσισε πως έλειπε μια λέξη από εκείνη την πρόταση.

Ο κόσμος είναι μια άσχημη σούπα, σκέφτηκε.

Είναι τόσο άσχημη που μου ανακατεύει το στομάχι.

Η Λίζελ διέσχισε τη γέφυρα πάνω από τον ποταμό Άμπερ. Το νερό ήταν χάρμα οφθαλμών, σμαραγδένιο και πλούσιο. Μπορούσε να δει καθαρά τις πέτρες στο βυθό και ν' ακούσει το τόσο γνώριμο σ' αυτήν τραγούδι του. Ο κόσμος δεν άξιζε τέτοιο ποτάμι.

Ανηφόρισε το λόφο ως την Γκράντε Στράσε. Τα σπίτια ήταν όμορφα μα και συνάμα μισητά. Απόλαυσε τον ανεπαίσθητο πόνο που προκαλούσε στα πόδια και στα πνευμόνια της η ανηφόρα. *Περπάτα πιο γρήγορα*, σκέφτηκε, κι άρχισε ν' αναδύεται, σαν τέρας που βγαίνει από την άμμο. Μύρισε το γρασίδι της γειτονιάς. Ήταν φρέσκο, πράσινο, λίγο κιτρινισμένο στις άκρες. Διέσχισε την αυλή χωρίς ούτε μια φορά να γυρίσει το κεφάλι ή να σταματήσει έστω για λίγο την παράνοια που την καθοδηγούσε.

Το παραθύρο.

Χέρια στην κάσα του παραθύρου, τα πόδια ψαλίδι. Προσγείωση των ποδιών.

Βιβλία και σελίδες κι ένα ευτυχημένο μέρος.

Τράβηξε ένα βιβλίο από το ράφι και κάθισε στο πάτωμα.

Είναι στο σπίτι εκείνη; αναρωτήθηκε, αλλά δεν την ένοιαζε αν η Ίλσα Χέρμαν καθάριζε πατάτες στην κουζίνα, αν καθόταν στην ουρά στο ταχυδρομείο. Ή αν στεκόταν σαν φάντασμα από πάνω της, βλέποντας τι διάβαζε το κορίτσι.

Το κορίτσι απλά δεν το ένοιαζε πια.

Για μεγάλο χρονικό διάστημα καθόταν κι έβλεπε.

Είχε δει τον αδερφό της να πεθαίνει με το ένα μάτι του ανοιχτό, το άλλο ακόμα να ταξιδεύει σ' ένα όνειρο. Είχε πει αντίο στη μητέρα της και την είχε φανταστεί μόνη της να περιμένει το τρένο που θα την έφερνε πίσω στη λησμονιά. Μια γυναίκα λεπτή και γεροδεμένη είχε ξαπλώσει

κατάχαμα, η κραυγή της διέσχισε το δρόμο κι έπεσε στο πλάι σαν κέρμα που κυλάει χωρίς μεγάλη ορμή. Ένας νεαρός άντρας είχε κρεμαστεί από ένα σχοινί καμωμένο από το χιόνι του Στάλινγκραντ. Είχε δει τον πιλότο ενός βομβαρδιστικού να πεθαίνει σε μια μεταλλική θήκη. Είχε δει έναν Εβραίο που δυο φορές τής είχε δώσει τις πιο όμορφες σελίδες της ζωής της να βαδίζει προς ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης. Και στο κέντρο όλων αυτών είδε τον Φίρερ να φωνάζει τις λέξεις του και να τις μοιράζει τριγύρω.

Εκείνες οι εικόνες ήταν ο κόσμος, και ανακατώθηκαν μέσα της έτσι όπως καθόταν με τα όμορφα βιβλία με τους περιποιημένους τίτλους. Ζυμώνονταν μέσα της καθώς έβλεπε τις σελίδες ξέχειλες με παραγράφους και λέξεις.

Μπάσταρδοι, σκέφτηκε.

Αγαπημένοι μπάσταρδοι.

Μη με κάνετε ευτυχισμένη. Σας παρακαλώ, μη με γεμίζετε, μη με κάνετε να σκεφτώ πως κάτι καλό μπορεί να βγει από οτιδήποτε από αυτά. Κοιτάξτε τις μελανιές μου. Κοιτάξτε αυτή την αμυχή. Βλέπετε την αμυχή μέσα μου; Τη βλέπετε που μεγαλώνει μπροστά στα μάτια σας και με διαβρώνει; Δε θέλω να ελπίζω σε τίποτα πια. Δε θέλω να προσεύχομαι να είναι ζωντανός και ασφαλής ο Μαξ. Ή ο Άλεξ Στάινερ.

Επειδή δεν αξίζουν έναν τέτοιο κόσμο.

Έσχισε μια σελίδα από το βιβλίο και ύστερα την έκοψε στα δυο. Σειρά είχε τώρα ένα κεφάλαιο.

Σε λίγη ώρα δε θα υπήρχε τίποτε άλλο από σκισμένες λέξεις σκορπισμένες ανάκατα ανάμεσα και γύρω από τα πόδια της. Οι λέξεις. Γιατί έπρεπε να υπάρχουν; Χωρίς αυτές τίποτε απ' όλα αυτά δε θα είχε συμβεί. Χωρίς τις λέξεις, ο Φίρερ δεν ήταν τίποτα. Δε θα υπήρχαν σακατεμένοι φυλακισμένοι, καμιά ανάγκη παρηγοριάς με λεκτικά τεχνάσματα για να μας κάνουν να νιώθουμε καλύτερα.

Τι καλό κουβαλούσαν οι λέξεις;

Το είπε δυνατά τώρα, στις πορτοκαλί ανταύγειες του

σούρουπου στο δωμάτιο. «Τι καλό κουβαλάνε οι λέξεις;»

Η κλέφτρα των βιβλίων σηκώθηκε και προσχώρησε προσεκτικά ως την πόρτα της βιβλιοθήκης. Οι διαμαρτυρίες της ήταν αδύναμες, τις διατύπωνε με μισή καρδιά. Μπήκε στο γεμάτο ρεύματα χολ, όπου κυριαρχούσε το ξύλο.

«Φράου Χέρμαν;»

Η ερώτησή της γύρισε πίσω κι έκανε άλλη μια θυμωμένη επίθεση στην εξώπορτα. Κατάφερε να φτάσει μόνον ως τη μέση και προσγειώθηκε αδύναμα σε δυο παχιές σανίδες του πατώματος.

«Φράου Χέρμαν;»

Το κάλεσμά της το υποδέχτηκε η σιωπή και μπήκε στον πειρασμό να κάνει επιδρομή στην κουζίνα, για χάρη του Ρούντι. Άλλαξε γνώμη. Δε θα ένιωθε όμορφα να κλέψει φαγητό από μια γυναίκα που της είχε αφήσει ένα λεξικό πάνω στο τζάμι του παραθύρου. Κι όχι μόνο αυτό, είχε μόλις καταστρέψει ένα από τα βιβλία της, τη μια σελίδα μετά την άλλη, το ένα κεφάλαιο μετά το άλλο. Αρκετή ζημιά είχε κάνει ήδη.

Η Λίζελ γύρισε στη βιβλιοθήκη κι άνοιξε ένα από τα συρτάρια του γραφείου. Κάθισε.

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΓΡΑΜΜΑ

Αγαπητή κυρία Χέρμαν,

Όπως μπορείτε να μαντέψετε, βρέθηκα στη βιβλιοθήκη σας ξανά και κατέστρεψα ένα από τα βιβλία σας. Ήμουν απλά πολύ θυμωμένη και φοβισμένη και ήθελα να σκοτώσω τις λέξεις μ' αυτόν τον τρόπο. Έχω κλέψει επανειλημμένα βιβλία από εσάς και τώρα ρήμαξα και την περιουσία σας. Λυπάμαι. Για ν' αυτοτιμωρηθώ, νομίζω πως θα πάψω πια να έρχομαι εδώ. Είναι στ' αλήθεια τιμωρία αυτό; Αγαπώ τούτο το μέρος μα και συνάμα το μισώ επειδή είναι γεμάτο λέξεις.

Υπήρξατε φίλη μου παρόλο που σας πλήγωσα, παρόλο που υπήρξα ανυπόφορη –βρήκα τη λέξη στο λεξικό σας– και νομίζω πως θα σας αφήσω στην ησυχία σας τώρα. Λυπάμαι για ό,τι κακό σάς έχω κάνει.

Σας ευχαριστώ και πάλι.
Λίζελ Μέμνγκερ.

Άφησε το σημείωμα πάνω στο γραφείο και αποχαιρέτησε το δωμάτιο για μια τελευταία φορά, κάνοντας τρεις γύρους και διατρέχοντας με τα χέρια της τους τίτλους. Όσο κι αν τους μισούσε, δεν μπορούσε να τους αντισταθεί. Σκισμένα χαρτιά υπήρχαν γύρω από ένα βιβλίο που είχε τον τίτλο *Οι κανόνες του Τόμι Χόφμαν. Κάθε τόσο η αύρα από το ανοιχτό παράθυρο ανασήκωνε μερικές σελίδες και ύστερα τις άφηνε απαλά να ξαναπέσουν.*

Το φως του δειλινού ήταν ακόμα πορτοκαλί, αλλά δεν ήταν τόσο λαμπερό όπως πριν. Ένωσε το τελευταίο άρπαγμα των χεριών της από την ξύλινη κάσα του παραθύρου, το τελευταίο τράβηγμα ενός στομαχιού που βυθιζόταν, τη σουβλιά στα πόδια της καθώς προσγειωνόταν στο έδαφος.

Είχε κατέβει ήδη το λόφο και διέσχιζε τη γέφυρα, όταν το πορτοκαλί χρώμα εξαφανίστηκε τελείως. Τα σύννεφα το είχαν κατατροπώσει.

Κατηφόριζε την οδό Χίμελ, όταν ένωσε τις πρώτες σταγόνες της βροχής. *Δεν πρόκειται να ξαναδώ την Έλσα Χέρμαν, σκέφτηκε, αλλά η κλέφτρα των βιβλίων ήταν καλύτερη στο να διαβάξει και να καταστρέφει βιβλία από το να βγάζει συμπεράσματα.*

☞ ΤΡΕΙΣ ΜΕΡΕΣ ΑΡΓΟΤΕΡΑ ☞

**Η γυναίκα έχει μόλις χτυπήσει
την πόρτα στο νούμερο 33
και περιμένει να της ανοίξουν.**

Η Λίζελ ένωσε παράξενα που την είδε χωρίς το μπουρνούζι της. Το καλοκαιρινό της φουστάνι ήταν κίτρινο με κόκκινη τρέσα και με μια τσέπη μ' ένα μικρό λουλούδι κεντημένο πάνω της. Καμιά σβάστικα. Μαύρα παπούτσια.

Ποτέ μέχρι τότε δεν είχε προσέξει τα πόδια της Έλσα Χέρμαν. Πόδια που έμοιαζαν καμωμένα από πορσελάνη.

«Φράου Χέρμαν, λυπάμαι – γι' αυτό που έκανα την τελευταία φορά στη βιβλιοθήκη σας».

Η γυναίκα προσπάθησε να την ηρεμήσει. Έβαλε το χέρι της στην τσάντα της κι έβγαλε ένα μικρό μαύρο βιβλίο. Ένα άγραφο βιβλίο, με ριγωτές σελίδες χαρτιού. «Σκέφτηκα πως, αφού δεν πρόκειται να συνεχίσεις να διαβάζεις τα βιβλία μου, ίσως να σου άρεσε να γράψεις ένα δικό σου, έτσι, για αντιπερισπασμό. Το γράμμα σου ήταν...» Έδωσε το βιβλίο στη Λίζελ κρατώντας το και με τα δυο της χέρια. «Μπορείς σίγουρα να γράψεις κάτι εδώ μέσα. Να ξέρεις πως γράφεις καλά». Το βιβλίο ήταν βαρύ, το εξώφυλλό του ματ, όπως και στην *Κίνηση αδιαφορίας*. «Και σε παρακαλώ», τη συμβούλεψε η Έλσα Χέρμαν, «μην τιμωρήσεις τον εαυτό σου, όπως είπες πως θα κάνεις. Μη γίνεις σαν κι εμένα, Λίζελ».

Το κορίτσι άνοιξε το βιβλίο κι άγγιξε το χαρτί. «Danke schön, φράου Χέρμαν. Θα μπορούσα να σας φτιάξω καφέ, αν θέλετε. Θα μπείτε μέσα; Είμαι μόνη μου στο σπίτι. Η μαμά μου είναι δίπλα, στις φράου Χόλτσαπφελ».

«Θα χρησιμοποιήσουμε την πόρτα ή το παράθυρο;»

Η Λίζελ υποπτεύθηκε πως ήταν το πιο πλατύ χαμόγελο που είχε επιτρέψει στον εαυτό της η Έλσα Χέρμαν εδώ και χρόνια. «Νομίζω πως θα χρησιμοποιήσουμε την πόρτα. Είναι πιο βολικό».

Κάθισαν στην κουζίνα.

Κούπες με καφέ και ψωμί με μαρμελάδα. Αποπειράθηκαν ν' ανοίξουν κουβέντα, η Λίζελ άκουγε την Έλσα Χέρμαν να ξεροκαταπίνει, αλλά με κάποιον τρόπο αυτό δεν της ήταν δυσάρεστο. Ακόμα και όμορφο θα μπορούσε να το πει, έτσι όπως έβλεπε τη γυναίκα να φυσάει ευγενικά τον καφέ της για να τον κρυώσει.

«Αν ποτέ γράψω κάτι και το τελειώσω», είπε η Λίζελ, «θα σας το δείξω».

«Θα μ' ενδιέφερε πολύ».

Όταν η γυναίκα του δημάρχου έφυγε, η Λίζελ την παρακολουθούσε καθώς ανηφόριζε την οδό Χίμελ με τα πόδια. Κοίταζε το κίτρινο φουστάνι της, τα μαύρα παπούτσια και τα πορσελάνινα πόδια της.

Ο Ρούντι, που στεκόταν δίπλα στο γραματοκιβώτιο, τη ρώτησε «Ήταν αυτή που νομίζω πως ήταν;»

«Ναι».

«Πλάκα μου κάνεις».

«Μου έκανε ένα δώρο».

Όπως αποκαλύφθηκε, η Έλσα Χέρμαν δεν έδωσε μόνο ένα βιβλίο στη Λίζελ εκείνη την ημέρα. Της έδωσε επίσης ένα λόγο να περνάει αρκετό χρόνο στο υπόγειο – το αγαπημένο της μέρος, στην αρχή με τον μπαμπά και ύστερα με τον Μαξ. Της έδωσε ένα λόγο για να γράφει τις δικές της λέξεις και να καταλάβει πως οι λέξεις ήταν εκείνες που την είχαν φέρει στη ζωή.

«Μην τιμωρείς τον εαυτό σου», την άκουσε ξανά να της λέει, αλλά θα υπήρχε σίγουρα τιμωρία και πόνος, αλλά και ευτυχία. Κι αυτή θα την έφερνε το γράψιμο.

Τη νύχτα, όταν η μαμά και ο μπαμπάς κοιμήθηκαν, η Λίζελ κατέβηκε κρυφά στο υπόγειο κι άναψε τη λάμπα της κηροζίνης. Επί μία ώρα κοιτούσε μόνο το μολύβι και το χαρτί. Πίεξε τον εαυτό της να θυμηθεί, κι όπως ήταν το συνήθειό της, δεν απέστρεψε το βλέμμα από το παρελθόν της.

«Schreibe», διέταξε τον εαυτό της. «Γράψε».

Ύστερα από περισσότερες από δυο ώρες, η Λίζελ Μέμινγκερ άρχισε να γράφει αβέβαιη αν θα κατάφερνε να το κάνει σωστά. Πώς θα μπορούσε ποτέ να γνωρίζει ότι κάποιος θα μάξευε την ιστορία της και θα την κουβαλούσε μαζί του παντού;

Κανείς δεν περιμένει τέτοια πράγματα. Δεν τα σχεδιάζουν.

Χρησιμοποίησε ένα μικρό δοχείο μπογιάς για κάθισμα κι ένα μεγαλύτερο για τραπέζι και η Λίζελ κόλλησε το μολύβι

στην πρώτη σελίδα. Στο κέντρο έγραψε τα ακόλουθα.

☞ **Η ΚΛΕΦΤΡΑ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ** ☞
μια μικρή ιστορία
από τη
Λίζελ Μέμνγκερ

ΤΑ ΤΕΘΩΡΑΚΙΣΜΕΝΑ ΑΕΡΟΠΛΑΝΑ

Όταν έφτασε στην τρίτη σελίδα, το χέρι της πόνεσε.

Οι λέξεις είναι πολύ βαριές, σκέφτηκε, αλλά καθώς η νύχτα προχωρούσε κατόρθωσε να συμπληρώσει έντεκα σελίδες.

☞ ΣΕΛΙΔΑ 1 ☞

*Προσπαθώ να το αγνοήσω,
αλλά ξέρω πως όλα άρχισαν
με το τρένο και το χιόνι
και με το βήχα του αδερφού μου.
Έκλεψα το πρώτο μου βιβλίο
εκείνη την ημέρα. Ήταν ένα
εγχειρίδιο για το πώς να σκάβεις
τάφους και το έκλεψα όταν ήμουν
καθ' οδόν προς την οδό Χίμελ...*

Αποκοιμήθηκε εκεί κάτω, πάνω σ' ένα κρεβάτι από πανιά, με το χαρτί να κατσαρώνει στις άκρες, πάνω στο ψηλότερο δοχείο της μπογιάς. Το πρωί η μαμά στεκόταν από πάνω της, με τα ξεπλυμένα μάτια της γεμάτα ερωτήσεις.

«Λίξελ», της είπε, «τι στο καλό κάνεις εδώ κάτω;»

«Γράφω, μαμά».

«Ιησού, Μαρία και Ιωσήφ». Η Ρόζα ανέβηκε περπατώντας βαριά τα σκαλοπάτια. «Να είσαι επάνω σε πέντε λεπτά, αλλιώς θα υποστείς τη δοκιμασία του κουβά. Verstehst?»

«Κατάλαβα».

Κάθε βράδυ η Λίξελ κατέβαινε κάτω στο υπόγειο. Είχε πάντα μαζί της το βιβλίο. Έγραφε, ώρες πολλές, προσπαθώντας να ολοκληρώνει δέκα σελίδες τη βραδιά. Υπήρχαν τόσο πολλά να θυμηθεί, τόσο πολλά που κινδύνευε να τ' αφήσει απ' έξω. Απλά έχε υπομονή, μονολόγησε, και, με τις σελίδες που όλο και αυξάνονταν, η δύναμη του χεριού της που έγραφε μεγάλωνε.

Μερικές φορές έγραφε για όσα συνέβαιναν στο υπόγειο την περίοδο κατά την οποία έγραφε. Είχε μόλις τελειώσει την περιγραφή του χαστουκιού του μπαμπά στα σκαλοπάτια της εκκλησίας και το πώς είχαν πει μαζί το «χάιλ Χίτλερ». Κοιτάζοντάς την έτσι όπως καθόταν απέναντί του κι έγραφε, ο Χανς Χούμπερμαν έβαζε τώρα στη θήκη του το ακορντεόν, ύστερα από περίπου μισή ώρα που είχε παίζει μόνο για κείνη.

☞ ΣΕΛΙΔΑ 42 ☞

Ο μπαμπάς κάθισε μαζί μου απόψε.

Έφερε το ακορντεόν κάτω και κάθισε κοντά στο σημείο που συνήθιζε να κάθεται ο Μαξ.

Συχνά κοιτάζω τα δάχτυλά του και το πρόσωπό του όταν παίζει. Είναι σαν ν' αναπνέει το ακορντεόν. Τα μάγουλά του γεμίζουν γραμμές. Μοιάζουν τεντωμένα, και για κάποιο λόγο, όταν τα βλέπω, θέλω να κλάψω. Δεν είναι από θλίψη ή περηφάνια. Μερικές φορές

**νομίζω πως ο μπαμπάς μου είναι ο ίδιος
ένα ακορντεόν. Όταν με κοιτάζει
και χαμογελάει κι ανασαίνει,
εγώ ακούω τις νότες.**

Ύστερα από δέκα νύχτες συνεχούς γραψίματος, το Μόναχο βομβαρδίστηκε ξανά. Η Λίζελ είχε φτάσει στη σελίδα 102 και κοιμόταν στο υπόγειο. Δεν άκουσε τον κούκο ή τις σειρήνες και κρατούσε το βιβλίο στην αγκαλιά της καθώς κοιμόταν όταν ο μπαμπάς ήρθε να την ξυπνήσει.

«Λίζελ, έλα». Εκείνη πήρε την *Κλέφτρα των βιβλίων* κι όλα τ' άλλα της βιβλία και πήγαν και πήραν και τη φρούα Χόλτσαπφελ.

☞ ΣΕΛΙΔΑ 175 ☞

Ένα βιβλίο επέπλεε στον ποταμό Άμπερ.

Ένα αγόρι πήδησε

μέσα, το έπιασε

και το κράτησε στο δεξί του χέρι.

Χαμογέλασε.

Στεκόταν μέχρι τη μέση στο παγωμένο

δεκεμβριάτικο νερό. «Saumensch,

τι θα έλεγες για ένα φιλί;» είπε.

Μέχρι τον επόμενο βομβαρδισμό, στις 2 Οκτωβρίου, εκείνη είχε τελειώσει την ιστορία της. Μόνο μερικές δεκάδες σελίδες παρέμεναν ακόμα κενές και η κλέφτρα των βιβλίων είχε κιόλας αρχίσει να διαβάζει από την αρχή όσα είχε ήδη γράψει. Το βιβλίο ήταν χωρισμένο σε δέκα μέρη, όλα τα κεφάλαια είχαν τον τίτλο κάποιου βιβλίου ή μιας ιστορίας και περιέγραφαν πώς καθένα από αυτά είχε επηρεάσει τη ζωή της.

Συχνά αναρωτιέμαι σε ποια σελίδα να βρισκόταν όταν κατηφόρισα την οδό Χίμελ κάτω από τη ρυθμική βροχή που έπεφτε, πέντε νύχτες αργότερα. Αναρωτιέμαι τι μπορεί να

διάβαζε όταν η πρώτη βόμβα έπεσε από την τεθωρακισμένη κοιλιά του αεροπλάνου.

Προσωπικά, μου αρέσει να τη φαντάζομαι να ρίχνει μια σύντομη ματιά στον τοίχο και στο δεμένο σαν σχοινί σύννεφο του Μαξ Φάντενμπουργκ, στον ήλιο του που στάλαζε και στις φηγούρες που περπατούσαν προς αυτόν. Ύστερα να κοιτάζει τις αγωνιώδεις προσπάθειές της να γράψει σωστά τις λέξεις με την μπογιά. Βλέπω τον Φίρερ να κατεβαίνει τα σκαλοπάτια του υπογείου με τα δεμένα γάντια του μποξ να κρέμονται γύρω από το λαιμό του. Και την κλέφτρα των βιβλίων να διαβάσει και να ξαναδιαβάσει την τελευταία πρότασή της, ώρες πολλές.

☞ Η ΚΛΕΦΤΡΑ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ☞

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

Είχα μισήσει τις λέξεις
και τις είχα αγαπήσει,
κι ελπίζω πως τις έκανα σωστά.

Έξω, ο κόσμος σφύριζε. Η βροχή είχε ήδη αρχίσει να λεκιιάζεται.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

(Μέρος II)

Τώρα οι λέξεις έχουν αρχίσει να ξεθωριάζουν. Κάτω από το βάρος των ταξιδιών μου, το μαύρο βιβλίο χάνει σιγά σιγά σχήμα και μορφή. Ίσως αυτός να είναι ο βασικός λόγος που με ωθεί να διηγηθώ αυτή την ιστορία. Θυμάστε τι είπαμε στην αρχή; Αν επαναλάβεις κάτι πολλές φορές, είναι παραπάνω από σίγουρο πως δεν πρόκειται να το ξεχάσεις ποτέ. Κι επιπλέον, μπορώ να σας πω τι ακριβώς συνέβη όταν οι λέξεις της κλέφτρας των βιβλίων πήραν τέλος, και, το σημαντικότερο, πώς έφτασα να ξέρω την ιστορία της από πρώτο χέρι. Κάπως έτσι λοιπόν έγιναν τα πράγματα.

Φανταστείτε πως κατηφορίζετε με τα πόδια την οδό Χίμελ στο σκοτάδι. Τα μαλλιά σας έχουν αρχίσει να μουσκεύουν από τη βροχή και νιώθετε τον αέρα στην ατμόσφαιρα ν' αλλάζει δραματικά. Η πρώτη βόμβα πέφτει στην πολυκατοικία που μένει ο Τόμι Μίλερ. Το πρόσωπό του συσπάται αθώα καθώς κοιμάται κι εγώ γονατίζω μπροστά στο κρεβάτι του. Πλάι του κοιμάται η αδερφή του. Τα πόδια της Κριστίνα προβάλλουν έξω από την κουβέρτα. Πόσο ταιριάζουν με τα χνάρια στο κουτσό στο δρόμο. Πόσο μικρά

είναι τα δαχτυλάκια των ποδιών της. Η μητέρα τους κοιμάται λίγο πιο πέρα. Στο σταχτοδοχείο υπάρχουν τέσσερα τσιγάρα σβησμένα όπως όπως, το ταβάνι έχει δώσει τη θέση του σε μια κατακόκκινη λάμψη όμοια με μάτι κουζίνας που ξεχάστηκε αναμμένο. Η οδός Χίμελ φλέγεται.

Οι σειρήνες άρχισαν να ουρλιάζουν.

«Πολύ αργά τώρα», ψιθύρισα, «γι' αυτήν την προειδοποίηση», γιατί τους είχαν όλους ξεγελάσει, τόσες και τόσες φορές. Πρώτοι απ' όλους οι Σύμμαχοι είχαν υποκριθεί πως θα έκαναν αεροπορική επιδρομή στο Μόναχο με απώτερο σκοπό να χτυπήσουν τη Στουτγκάρδη. Όμως, δέκα από τ' αεροπλάνα τους είχαν παραμείνει πίσω. Υπήρξαν προειδοποιήσεις, σύμφωνοι. Στο Μόλχινγκ ήρθαν με τις βόμβες.

☞ ΕΝΑ ΠΑΡΟΥΣΙΟΛΟΓΙΟ ΔΡΟΜΩΝ ☞

Μονάχου, Έλενμπεργκ, Γιόχανσον, Χίμελ.

**Ο κεντρικός δρόμος + τρεις επιπλέον,
στις πιο φτωχές περιοχές της πόλης.**

Σε διάστημα λίγων λεπτών, όλοι είχαν χαθεί από προσώπου γης. Μια εκκλησία κόπηκε στα δυο.

Η γη καταστράφηκε εκεί που ο Μαξ Φάντενμπουργκ είχε σταθεί όρθιος λίγες μέρες πριν.

Στο νούμερο 31 της οδού Χίμελ, η φράου Χόλτσαπφελ φαινόταν να με περιμένει στην κουζίνα της. Ένα σπασμένο φλιτζάνι ήταν ξεχασμένο μπροστά της και, σε μια τελευταία προσπάθεια, το πρόσωπό της έμοιαζε απλά να ρωτάει τι στο καλό με είχε κάνει να καθυστερήσω τόσο πολύ να έρθω γι' αυτήν.

Αντιθέτα, η φράου Ντίλερ κοιμόταν βαθιά. Τα αλεξίσφαιρα τζάμια της είχαν γίνει κομμάτια δίπλα στο κρεβάτι της. Το μαγαζί της είχε αφανιστεί, ο πάγκος του είχε προσγειωθεί στο δρόμο και η κορνιζαρισμένη φωτογραφία του Χίτλερ είχε πέσει από τον τοίχο στο πάτωμα. Ο άντρας

ήταν σαν να είχε υποστεί προσωπική επίθεση και τώρα κείτονταν στο πάτωμα κάτω από ένα σωρό σπασμένα τζάμια. Πάτησα πάνω του την ώρα που έβγαινα έξω.

Οι Φίντλερ ήταν όλοι στα κρεβάτια τους, όλοι θαμμένοι κάτω από τα μπάζα. Του Πφίφικους ξεχώριζε μόνο η μύτη του.

Στους Στάινερ διέτρεξα με τα δάχτυλά μου τα πανέμορφα χτενισμένα μαλλιά της Μπάρμπαρα, πήρα το μετρημένο βλέμμα από το σοβαρό ακόμα και στον ύπνο πρόσωπο του Κουρτ, και ύστερα, το ένα μετά το άλλο, φίλησα τα μικρότερα παιδιά και τους ευχήθηκα καληνύχτα.

Τώρα ήταν η σειρά του Ρούντι.

Αχ, σταυρωμένη μου Χριστέ, ο Ρούντι... Κοιμόταν με μια από τις αδερφές του. Θα πρέπει να τον είχε πρόσφατα κλοτήσει ή να είχε επιβάλει με το ζόρι την κατοχή του μεγαλύτερου μέρους του κρεβατιού επειδή εκείνος ήταν ξαπλωμένος άκρη άκρη, με το μπράτσο του τυλιγμένο γύρω της. Το αγόρι κοιμόταν. Τα μαλλιά του, πιο κίτρινα και από το πιο κίτρινο κερί, ήταν σαν να είχαν ανάψει φωτιά στο μαξιλάρι, και τους σήκωσα ψηλά και τους δυο, αυτόν και την Μπετίνα, με τις ψυχές τους ακόμα μέσα στην κουβέρτα. Αν μη τι άλλο, πέθαναν γρήγορα και ήταν ακόμα ζεστοί. *Είναι το αγόρι από το αεροπλάνο*, σκέφτηκα. *Αυτό με το παιδικό αρκουδάκι*. Ποιος θα παρηγορούσε τώρα τον Ρούντι; Ποιος θα μετρίαζε την οργή του που του είχαν κλέψει τη ζωή του; Ποιος θα ήταν εκεί να τον ανακουφίσει καθώς άρπαζαν βίαια το χαλάκι της ζωής κάτω από τα κοιμισμένα πόδια του;

Κανείς.

Μόνο εγώ ήμουν εκεί.

Και δεν είμαι δα και ό,τι καλύτερο στην ανακούφιση ανθρώπων, ιδιαίτερα όταν τα χέρια μου είναι κρύα και το κρεβάτι ζεστό. Τον κουβάλησα απαλά μέσα από τον κατεστραμμένο δρόμο, με πικρό βλέμμα και βαριά από το θάνατο καρδιά. Μ' αυτόν αποπειράθηκα κάτι παράτολμο. Κοίταξα όλα όσα έκλεινε η ψυχή του για μια στιγμή και είδα

ένα αγόρι με βαμμένο μαύρο το πρόσωπό του να φωνάζει τ' όνομα Τζέσε Όουενς καθώς έτρεχε προς ένα φανταστικό νήμα τερματισμού. Τον είδα βυθισμένο μέχρι τη μέση στο παγωμένο νερό, να κυνηγάει ένα βιβλίο, και είδα τέλος ένα αγόρι ξαπλωμένο σ' ένα κρεβάτι, να φαντάζεται τι γεύση μπορεί να έχει το φιλί της υπέροχης γειτόνισσας της διπλανής πόρτας. Κάτι παθαίνω μ' αυτό το αγόρι. Κάθε φορά που το βλέπω. Είναι η μοναδική αρνητική επίδρασή του πάνω μου. Μου αναστατώνει την καρδιά. Με κάνει και κλαίω.

Τελευταίοι απ' όλους οι Χούμπερμαν. Ο Χανς.

Ο μπαμπάς.

Ήταν ψηλός ακόμα και στο κρεβάτι και μπορούσα να ξεχωρίσω το ασήμι πίσω από τις βλεφαρίδες του. Η ψυχή του ανακάθισε. Σαν να περίμενε να με συναντήσει. Αυτό κάνουν πάντα οι καλύτερες των ψυχών. Εγείρονται και λένε «Ξέρω ποιος είσαι και είμαι έτοιμος. Όχι πως θέλω να φύγω, φυσικά, αλλά θα έρθω». Αυτές οι ψυχές είναι πάντα ανάλαφρες επειδή οι περισσότερες έχουν τεθεί εκτός μάχης. Οι περισσότερες έχουν ήδη βρει το δρόμο τους γι' άλλα μέρη. Η συγκεκριμένη ψυχή βγήκε από την ανάσα ενός ακορντεόν, από την παράξενη γεύση της σαμπάνιας το κατακαλόκαιρο και την ικανότητα να κρατάς τις υποσχέσεις σου. Έμενε ξαπλωμένος στην αγκαλιά μου και ξεκουραζόταν. Υπήρξε μια έντονη επιθυμία εκ μέρους του για ένα τελευταίο τσιγάρο και μια τεράστια μαγνητική έλξη προς το υπόγειο, για το κορίτσι που ήταν η κόρη του κι έγραφε ένα βιβλίο εκεί κάτω το οποίο εκείνος ήλπιζε να διαβάσει κάποια μέρα.

Λίτζελ.

Η ψυχή του το ψιθύρισε καθώς τον μετέφερα. Αλλά δεν υπήρχε καμιά Λίτζελ σ' εκείνο το σπίτι. Όχι για μένα τουλάχιστον.

Για μένα, υπήρχε μόνο η Ρόζα, και ναι, αληθινά σκέφτομαι πως θα πρέπει να τη σήκωσα καταμεσής ενός ροχαλητού, γιατί το στόμα της ήταν ανοιχτό και τα

χαρτονένια ροζ χείλη της είχαν ακόμα την τάση να σαλέψουν. Αν με είχε δει, είμαι σίγουρος πως θα με είχε φωνάξει κι εμένα Saukerl, παρόλο που εγώ δε θα το είχα στραβοπάρει. Όταν αργότερα διάβασα την *Κλέφτρα των βιβλίων*, ανακάλυψα πως τους φώναζε όλους έτσι. Saukerl ή Saumensch. Ιδιαίτερα εκείνους που αγαπούσε. Τα λαστιχένια μαλλιά της ήταν λυτά. Ήταν απλωμένα στο μαξιλάρι και το όμοιο με ντουλάπα σώμα της είχε σηκωθεί ταυτόχρονα με το χτύπο της καρδιάς της. Μη γελιέστε, η γυναίκα είχε καρδιά. Πολύ μεγαλύτερη από αυτήν που ο κόσμος πίστευε πως είχε. Μια καρδιά που έκρυβε τόσο πολλά μέσα της. Μην ξεχνάτε πως ήταν η γυναίκα με το ακορντεόν δεμένο στο κορμί της εκείνη τη μακρινή φεγγαρόλουστη βραδιά. Ήταν τροφός ενός Εβραίου για τόσο πολύ καιρό, και δεν έκανε καμιά ερώτηση σ' αυτόν τον άντρα την πρώτη του νύχτα στο Μόλχινγκ. Και ήταν επίσης εκείνη που έβαλε βαθιά το χέρι της μέσα σ' ένα στρώμα για να βγάλει ένα τετράδιο ιχνογραφίας και να το δώσει σ' ένα έφηβο κορίτσι.

☞ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΤΥΧΕΡΟ ☞

**Πήγαινα από δρόμο σε δρόμο
και γύρισα πίσω να πάρω έναν μοναχικό άντρα
με τ' όνομα Σουλτς στην κάτω
μεριά της οδού Χίμελ.**

Δεν μπορούσε να μείνει στο γκρεμισμένο σπίτι, και κουβαλούσα την ψυχή του ψηλά ανηφορίζοντας την οδό Χίμελ, όταν πρόσεξα τους άντρες της LSE να φωνάζουν και να γελάνε.

Στέκονταν σε μια μικρή κοιλάδα ανάμεσα στα βουνά των μπάζων.

Ο καυτός κατακόκκινος ουρανός είχε αρχίσει να αλλάξει. Μαύροι κόκκοι σαν εκείνους του πιπεριού είχαν αρχίσει να περιστρέφονται μέσα του κι αυτό μου κέντρισε

την περιέργεια. Ναι, ναι, ξέρω τι σας είπα στην αρχή της ιστορίας μας. Πως συνήθως η περιέργειά μου γίνεται αφορμή να βρεθώ μάρτυρας μιας φοβερής κατακραυγής, αλλά στη συγκεκριμένη περίπτωση πρέπει να σας ομολογήσω πως, παρόλο που μου ράγισε την καρδιά, ήμουν, και είμαι ακόμα, ευτυχής που βρέθηκα εκεί.

Όταν την τράβηξαν έξω, είναι αλήθεια πως άρχισε να ουρλιάζει και να ζητάει τον Χανς Χούμπερμαν. Οι άντρες της LSE προσπάθησαν να την κρατήσουν στα σκονισμένα χέρια τους, αλλά η κλέφτρα των βιβλίων κατάφερε να τους ξεφύγει. Οι απελπισμένοι άνθρωποι συχνά είναι ικανοί για τέτοια ασυνήθιστα πράγματα.

Έτρεχε χωρίς να ξέρει πού, γιατί η οδός Χίμελ δεν υπήρχε πια. Τα πάντα ήταν καινούργια κι εφιαλτικά γι' αυτήν. Γιατί ήταν ο ουρανός τόσο κόκκινος; Πώς ήταν δυνατόν να χιονίζει; Και γιατί οι νιφάδες του χιονιού τής έκαιγαν τα μπρόστα;

Η Λίζελ ελάττωσε ταχύτητα και στο τέλος έφτασε να περπατάει τρεκλίζοντας, επικεντρώνοντας την προσοχή της κάπου ψηλά μπροστά της.

Τι έγινε το μαγαζί της φράου Ντίλερ; αναρωτήθηκε. Τι έγινε...

Συνέχισε να περιπλανιέται για λίγο ακόμα μέχρι που ο άντρας που τη βρήκε την έπιασε από το χέρι και μιλώντας της προσπάθησε να την ηρεμήσει. «Έχεις πάθει σοκ, κορίτσι μου. Απλά σοκ' θα είσαι μια χαρά αργότερα».

«Τι συνέβη;» ρώτησε η Λίζελ. «Είναι σίγουρα αυτή η οδός Χίμελ;»

«Ναι». Ο άντρας έδειχνε απογοητευμένος. Κι ας είχαν δει τα μάτια του τόσο πολλά τελευταία. «Ναι, αυτή είναι η Χίμελ. Σας βομβάρδισαν, κορίτσι μου. Es tut mir leid, Schatzi. Λυπάμαι, αγαπούλα μου».

Το στόμα του κοριτσιού συνέχισε να σαλεύει, παρόλο που το κορμί της είχε μείνει τώρα ακίνητο. Είχε ξεχάσει τα ουρλιαχτά της για τον Χανς Χούμπερμαν. Αυτό έγινε χρόνια

πριν – ένας βομβαρδισμός μπορεί να το προκαλέσει. Είπε «Θα πρέπει να βρούμε τον μπαμπά και τη μαμά μου. Θα πρέπει να βγάλουμε τον Μαξ από το υπόγειο. Αν δεν είναι εκεί, θα είναι στο διάδρομο και θα κοιτάζει έξω από το παράθυρο. Το κάνει αυτό μερικές φορές όταν γίνεται αεροπορική επιδρομή – δεν καταφέρνει να δει πολλά στον ουρανό από εκεί, καταλαβαίνετε. Πρέπει να του πω πώς είναι ο καιρός τώρα. Σίγουρα δεν πρόκειται να με πιστέψει...»

Το κορμί της διπλώθηκε στα δυο και ο άντρας της LSE πρόλαβε και την έπιασε και την κάθισε κάτω.

«Θα τη μεταφέρουμε αλλού σ' ένα λεπτό», είπε στο λοχία του. Η κλέφτρα των βιβλίων κοίταξε να δει τι ήταν αυτό που τη βάραινε και της πλήγωνε το χέρι.

Το βιβλίο. Οι λέξεις.

Τα δάχτυλά της είχαν ματώσει, όπως τότε που πρωτοήρθε εδώ.

Ο άντρας της LSE τη σήκωσε κι άρχισε να την οδηγεί μακριά από εκεί. Μια ξύλινη κουτάλα καιγόταν. Ένας άντρας πέρασε από μπροστά τους κουβαλώντας μια σπασμένη θήκη ακορντεόν και η Λίζελ μπόρεσε να δει πως το όργανο ήταν μέσα σ' αυτήν. Μπόρεσε να ξεχωρίσει τα λευκά πλήκτρα και τις μαύρες νότες ανάμεσά τους. Έμοιαζαν να της χαμογελούν κι άρχισε σιγά σιγά να επιστρέφει στη φοβερή πραγματικότητα. *Μας βομβάρδισαν*, σκέφτηκε, στράφηκε στον άντρα στο πλάι της και του είπε «Αυτό είναι το ακορντεόν του μπαμπά μου». Ξανά. «Αυτό είναι το ακορντεόν του μπαμπά μου».

«Μην ανησυχείς, κοπέλα μου, είσαι ασφαλής, απλά απομακρύνσου λίγο από εκεί». Αλλά η Λίζελ δεν κουνήθηκε από τη θέση της.

Κοίταξε προς την κατεύθυνση που πήγαινε ο άντρας το ακορντεόν και τον ακολούθησε. Με τον κόκκινο ουρανό να ρίχνει ακόμα την όμορφη στάχτη του, σταμάτησε τον ψηλό εργάτη της LSE και του είπε «Θα το πάρω εγώ αυτό αν δεν

έχετε αντίρρηση – είναι του μπαμπά μου». Απαλά, το πήρε από τα χέρια του άντρα κι άρχισε να το μεταφέρει. Ήταν ακριβώς εκείνη τη στιγμή που είδε το πρώτο πτώμα.

Η θήκη του ακορντεόν τής έπεσε από τα χέρια. Ο θόρυβος που δημιουργήθηκε όμοιος με τον ήχο μιας έκρηξης.

Η φράου Χόλτσαπφελ κείτονταν κομματιασμένη στο έδαφος.

☞ ΤΑ ΕΠΟΜΕΝΑ ΔΩΔΕΚΑ ΔΕΥΤΕΡΟΛΕΠΤΑ ☞

ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΛΙΖΕΛ ΜΕΜΙΝΓΚΕΡ

**Κάνει στροφή και κοιτάζει όσο πιο μακριά
μπορεί σ' αυτό το κατεστραμμένο κανάλι
που ήταν κάποτε η οδός Χίμελ. Βλέπει
δυο άντρες να κουβαλάνε ένα πτώμα
και τους ακολουθεί.**

Όταν είδε τους υπόλοιπους, η Λίζελ άρχισε να βήχει. Άκουσε στιγμιαία έναν άντρα να λέει στους άλλους πως είχαν βρει ένα από τα πτώματα κομματιασμένο, σε μια από τις σφενδαμιές.

Παντού υπήρχαν κουρελιασμένες πιζάμες και σακατεμένα πρόσωπα. Πρώτα είδε τα μαλλιά του αγοριού.

Ρούντι;

Έκανε κάτι περισσότερο από το να ψελλίσει απλά τις λέξεις τώρα. «Ρούντι;»

Ήταν ξαπλωμένος, με κίτρινα μαλλιά και κλειστά μάτια, και η κλέφτρα των βιβλίων έτρεξε προς το μέρος του και σωριάστηκε δίπλα του. Πέταξε το μαύρο βιβλίο. «Ρούντι», είπε κλαίγοντας με λυγμούς, «ξύπνα...» Τον άρπαξε από το πουκάμισό του κι άρχισε να τον ταρακουνάει αρονούμενη να πιστέψει το αυτονόητο. «Ξύπνα, Ρούντι», και τώρα, καθώς ο ουρανός συνέχιζε να καίει και να βρέχει στάχτη, η Λίζελ έπιασε το πουκάμισο του Ρούντι Στάινερ από μπροστά. «Ρούντι, σε παρακαλώ». Το πρόσωπό της γέμισε

δάκρυα. «Ρούντι, σε παρακαλώ, ξύπνα, ανάθεμά σε, ξύπνα, σ' αγαπάω. Έλα, Ρούντι, έλα, Τζέσε Όουενς, δεν το ξέρεις πως σ' αγαπάω, ξύπνα, ξύπνα...»

Αλλά τίποτα δεν άλλαξε.

Τα μπάζα απλά έγιναν ψηλότερα. Λόφοι από τσιμέντο με κόκκινους σκούφους. Ένα όμορφο, πλημμυρισμένο στα δάκρυα κορίτσι να τραντάζει τον πεθαμένο.

«Έλα, Τζέσε Όουενς...» Αλλά το αγόρι δεν ξύπνησε.

Ακόμη ανίκανη να το πιστέψει, η Λίζελ έχωσε το κεφάλι της στο στήθος του Ρούντι. Κράτησε στην αγκαλιά της το τσακισμένο του κορμί προσπαθώντας να τον εμποδίσει να πέσει πάλι στο χώμα, μέχρι που αναγκάστηκε να τον επιστρέψει στην κατακρεουργημένη γη. Το έκανε απαλά.

Αργά. Αργά.

«Θεέ μου, Ρούντι...»

Έσκυψε μπροστά και κοίταξε το άψυχο πρόσωπό του, και η Λίζελ φίλησε τον καλύτερό της φίλο, τον Ρούντι Στάινερ, απαλά κι αληθινά στα χείλη του. Ήταν γλυκά και σκονισμένα. Είχαν τη λύπη που έχουν οι σκιές των δέντρων και το αντιφέγγισμα των κεριών στη συλλογή των κουστουμιών του αναρχικού. Τον φίλησε για πολλή ώρα απαλά, και όταν αποτραβήχτηκε, άγγιξε το στόμα του με τα δάχτυλά της. Τα χέρια της έτρεμαν, τα χείλη της, σαρκώδη, έσκυψαν άλλη μια φορά, χάνοντας το στόχο. Τα δόντια τους ήρθαν και χτύπησαν μεταξύ τους στον κατεδαφισμένο κόσμο της οδού Χίμελ.

Δεν του είπε αντίο. Δεν μπορούσε να το κάνει, και ύστερα από λίγα ακόμα λεπτά στο πλάι του, κατάφερε να ξεκολλήσει από το έδαφος. Με κάνει να απορώ για το τι είναι ικανοί να κάνουν οι άνθρωποι, ακόμα κι όταν τα δάκρυα τρέχουν ποτάμι στα πρόσωπά τους, ακόμα κι όταν παραπατούν, άλλοτε βήχοντας, άλλοτε ψάχνοντας, κι εντέλει βρískοντας αυτό που δε θέλουν να βρουν.

☞ Η ΕΠΟΜΕΝΗ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ☞

**Τα κορμιά της μαμάς και του μπαμπά,
ξαπλωμένα σ' ένα μπερδεμένο κουβάρι
στο σεντόνι από χαλίκια της οδού Χίμελ.**

Η Λίζελ δεν έτρεξε, δεν περπάτησε, δε σάλεψε καθόλου. Τα μάτια της είχαν διατρήξει τους ανθρώπους και σταμάτησαν θολά όταν πρόσεξε τον ψηλό άντρα και την κοντή, όμοια με ντουλάπα γυναίκα. Αυτή είναι η μαμά μου. Αυτός είναι ο μπαμπάς μου. Οι λέξεις λες και ήταν ραμμένες πάνω της.

«Δε σαλεύουν», είπε ήρεμα. «Δε σαλεύουν».

Ίσως, αν στεκόταν λίγο περισσότερο ακόμα, να ήταν εκείνοι που θα σάλευαν, αλλά παρέμειναν ακίνητοι για όσο διάστημα έμεινε και η Λίζελ. Συνειδητοποίησα ξαφνικά πως δε φορούσε παπούτσια. Τι παράξενο πράγμα να προσέξω εκείνη ακριβώς τη στιγμή. Ίσως ήθελα ν' αποφύγω το πρόσωπό της, γιατί η κλέφτρα των βιβλίων βρισκόταν στ' αλήθεια σε απερίγραπτο χάος.

Έκανε ένα βήμα και δεν ήθελε να κάνει άλλο, αλλά το έκανε. Αργά, η Λίζελ προχώρησε προς τη μαμά της και τον μπαμπά της και κάθισε κάτω ανάμεσά τους. Κράτησε το χέρι της μαμάς κι άρχισε να της μιλάει. «Θυμάσαι τότε που πρωτοήρθα εδώ, μαμά; Πιάστηκα από την καγκελόπορτα κι έκλαιγα. Θυμάσαι τι είπες σε όλους εκείνους που μαζεύτηκαν στο δρόμο εκείνη την ημέρα και χάζευαν;» Η φωνή της άρχισε να τρέμει τώρα. «Είπες “Τι κοιτάτε, ρε σκατιάδες;”» Πήρε το χέρι της μαμάς κι άγγιξε τον καρπό της. «Μαμά, ξέρω πως εσύ... Μου άρεσε όταν ήρθες στο σχολείο και μου είπες πως ο Μαξ είχε ξυπνήσει. Ήξερες πως σε είδα με το ακορντεόν του μπαμπά;» Έσφιξε το χέρι της περισσότερο πάνω στον καρπό, που είχε αρχίσει τώρα να σκληραίνει. «Ήρθα και σε κοίταζα και ήσουν όμορφη. Να πάρει, ήσουν τόσο όμορφη, μαμά».

☞ ΠΟΛΛΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ ΑΠΟΦΥΓΗΣ ☞

**Μπαμπά. Δε θα κοίταζε, και δεν μπορούσε
να κοιτάξει τον μπαμπά.
Όχι ακόμα. Όχι τώρα.**

Ο μπαμπάς ήταν ένας άντρας με ασημένια μάτια, όχι πεθαμένα μάτια. Ο μπαμπάς ήταν ένα ακορντεόν!

Αλλά οι φυσούνες του ήταν όλες άδειες.

Τίποτα δεν έμπαινε μέσα και τίποτα δεν έβγαινε έξω.

Άρχισε να κουνιέται μπρος-πίσω. Μια διαπεραστική, ήσυχη, σαν λεκές νότα είχε πιαστεί κάπου στο στόμα της ως την ώρα που ήταν τελικά ικανή να στραφεί προς το μέρος του.

Προς τον μπαμπά.

Σ' αυτό το σημείο δεν μπορούσα να κάνω αλλιώς. Έκανα το γύρο για να τη δω καλύτερα, και από τη στιγμή που είδα ξανά το πρόσωπό της, μπορούσα να πω με βεβαιότητα πως αυτόν αγαπούσε περισσότερο απ' όλους. Η έκφρασή της έμοιαζε να χαϊδεύει το πρόσωπο του άντρα. Ύστερα μια από τις ρυτίδες στο μάγουλό του. Είχε καθίσει μαζί της στην τουαλέτα για να τη μάθει πώς να τυλίγει τσιγάρο. Έδωσε ψωμί σ' έναν ετοιμοθάνατο άντρα στην οδό Μονάχου και είπε στο κορίτσι να συνεχίσει να διαβάξει στον κόσμο τότε στο καταφύγιο. Ίσως αν δεν το είχε κάνει να μην είχε καταλήξει τώρα να γράφει στο υπόγειο.

Ο μπαμπάς –ο ακορντεονίστας– και η οδός Χίμελ.

Ο ένας δεν μπορούσε να υπάρξει χωρίς τον άλλο, γιατί, για τη Λίζελ, και τα δυο σήμαιναν σπίτι. Ναι, αυτό ήταν ο Χανς Χούμπερμαν για τη Λίζελ Μέμινγκερ.

Στράφηκε και μίλησε στους άντρες της LSE.

«Σας παρακαλώ», τους είπε, «το ακορντεόν του μπαμπά μου μπορείτε να μου το φέρετε;»

Το σάστισμα που ακολούθησε δεν κράτησε πολύ, κι ένα παλαιότερο μέλος της LSE πήγε κι έφερε τη φαγωμένη θήκη και η Λίζελ την άνοιξε. Έβγαλε το τραυματισμένο

όργανο και το ακούμπησε δίπλα στο κορμί του μπαμπά. «Ορίστε, μπαμπά».

Και μπορώ να σας διαβεβαιώσω για κάτι, επειδή το είδα πολλά χρόνια αργότερα –ένα όραμα της ίδιας της κλέφτρας των βιβλίων–, όταν γονάτισε δίπλα στον Χανς Χούμπερμαν, εκείνος σηκώθηκε κι άρχισε να παίζει το ακορντεόν του. Στάθηκε όρθιος και στερέωσε το λουρί του στις κορυφές των κατεστραμμένων σπιτιών, και ύστερα άρχισε να παίζει μ' εκείνο το καλοσυνάτο βλέμμα στ' ασημένια μάτια του κι ένα τσιγάρο να κρέμεται χαλαρά από τα χείλη του. Έκανε ένα λάθος και γέλασε όταν το συνειδητοποίησε από την πείρα χρόνων. Η φυσούνα ανάσαινε κι ο ψηλός άντρας έπαιζε μόνο για τη Λίζελ Μέμινγκερ, για τελευταία φορά, την ώρα που ο ουρανός εγκατέλειπε αργά το πυρωμένο χρώμα του.

Συνέχισε να παίζεις, μπαμπά. Ο μπαμπάς σταμάτησε.

Πέταξε το ακορντεόν και τ' ασημένια μάτια του συνέχισαν να σκουριάζουν. Ήταν μόνο ένα πτώμα τώρα, σωριασμένο στο έδαφος, και η Λίζελ τον ανασήκωσε και τον αγκάλιασε. Έκλαψε πάνω στον ώμο του Χανς Χούμπερμαν.

«Αντίο, μπαμπά, μ' έσωσες. Μου έμαθες να διαβάζω. Κανείς δεν μπορεί να παίζει σαν κι εσένα. Ποτέ δε θα πιω ξανά στη ζωή μου σαμπάνια. Κανείς δεν μπορεί να παίζει σαν κι εσένα».

Τα μπράτσα της τον κρατούσαν σφιχτά. Φίλησε τον ώμο του –δεν άντεχε να κοιτάζει άλλο το πρόσωπό του– και τον απόθεσε ξανά κάτω.

Η κλέφτρα των βιβλίων έκλαιγε μέχρι που απαλά την απομάκρυναν από εκεί. Αργότερα θυμήθηκαν το ακορντεόν αλλά κανείς δεν πρόσεξε το βιβλίο.

Έπρεπε να γίνουν πολλά, και, με την περισυλλογή των άλλων υλικών, η Κλέφτρα των βιβλίων ποδοπατήθηκε αρκετές φορές και στο τέλος τη μάζεψαν από κάτω χωρίς να της ρίξουν δεύτερη ματιά και την πέταξαν στην καρότσα ενός σκουπιδιαρικού. Ακριβώς λίγο πριν φύγει το φορηγό,

σκαρφάλωσα γρήγορα εκεί πάνω και την πήρα στο χέρι μου... Ήμουν τυχερός που βρέθηκα εκεί.

Όμως ποιον κοροϊδεύω; Βρίσκομαι στα περισσότερα μέρη για τουλάχιστον μια φορά, και το 1943 ήμουν σχεδόν παντού.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΧΡΩΜΑ

εμφανίζονται: θάνατος και λίζελ – μερικά δάκρυα
σκαλισμένα σε ξύλο – μαξ – και ο κομιστής

ΘΑΝΑΤΟΣ ΚΑΙ ΛΙΖΕΛ

Έχουν περάσει πολλά χρόνια από τότε που συνέβησαν όλα αυτά, αλλά η δουλειά για μένα δε σταματάει ποτέ. Δε θα είναι υπερβολή αν ισχυριστώ πως ο κόσμος μοιάζει μ' εργοστάσιο. Ένα εργοστάσιο που ενεργοποιείται από τον ήλιο και διαφεντεύεται από τους ανθρώπους. Κι εγώ παραμένω εδώ. Η δουλειά η δική μου περιορίζεται στο κουβάλημά τους αλλού.

Αν με ρωτήσετε τι έχει απομείνει από εκείνη την ιστορία, να είστε σίγουροι πως δεν πρόκειται ν' αποφύγω οτιδήποτε έχει σχέση μ' αυτήν, επειδή νιώθω κουρασμένος, εξαιρετικά κουρασμένος, και θα την πω όσο πιο αντικειμενικά μπορώ.

☞ ΕΝΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ☞

Είναι χρέος μου να σας πληροφορήσω
πως η κλέφτρα των βιβλίων
πέθανε μόλις χθες.

Η Λίζελ Μέμινγκερ έζησε ως τα βαθιά της γεράματα, μακριά από το Μόλχινγκ και τον αφανισμό της οδού Χίμελ.

Πέθανε σε κάποιο από τα περικόχρα του Σίδνεϊ. Ο αριθμός του σπιτιού της ήταν 45, όπως και του καταφύγιου των Φίντλερ – κι ο ουρανός είχε το πιο όμορφο μπλε χρώμα εκείνο το απόγευμα. Η ψυχή της, σαν την ψυχή του μπαμπά της, με περίμενε καθιστή.

Στα τελευταία οράματά της συνωστίζονταν τα τρία της παιδιά, τα εγγόνια της, ο άντρας της και όλοι εκείνοι που με τον έναν ή τον άλλο τρόπο είχαν συνδέσει τη ζωή τους με τη δική της. Ανάμεσά τους, κατάφωτοι σαν αναμμένοι φανοί, ξεχώριζαν ο Χανς και η Ρόζα Χούμπερμαν, ο αδερφός της και το αγόρι που τα μαλλιά του έμειναν για πάντα στο χρώμα του λεμονιού.

Ωστόσο υπήρχαν και κάποια άλλα οράματα. Ελάτε μαζί μου και θα σας πω μια ιστορία. Θα σας δείξω κάτι.

ΣΚΑΛΙΣΜΕΝΟ ΕΥΛΟ ΤΟ ΑΠΟΓΕΥΜΑ

Όταν καθαρίστηκε η οδός Χίμελ, η Λίζελ Μέμινγκερ δεν είχε πουθενά να πάει. Ήταν για όλους «εκείνη με το ακορντεόν», κι όταν βρέθηκαν μπροστά στο αδιέξοδο τι να την κάνουν, πήραν την απόφαση να την πάνε στην αστυνομία.

Εκεί την έβαλαν να καθίσει σε μιαν άβολη καρέκλα. Το ακορντεόν την κοιτούσε μέσα από την τρύπα της θήκης του.

Τρεις ολόκληρες ώρες μετά, ο δήμαρχος και μια γυναίκα με φουντωτά μαλλιά εμφανίστηκαν στο αστυνομικό τμήμα. «Όλοι λένε πως υπάρχει ένα κορίτσι», είπε η κυρία, «που επέζησε από το βομβαρδισμό της οδού Χίμελ».

Ένας αστυνομικός έδειξε τη Λίζελ με το δάχτυλο.

Η Ίλσα Χέρμαν προσφέρθηκε να κουβαλήσει εκείνη τη θήκη με το ακορντεόν, αλλά η Λίζελ την κρατούσε σφιχτά καθώς κατέβαιναν τα σκαλιά του αστυνομικού τμήματος. Κατηφορίζοντας την οδό Μονάχου, είδαν την οριακή γραμμή που χώριζε τους βομβαρδισμένους από τους τυχερούς.

Ο δήμαρχος οδηγούσε το αυτοκίνητο.

Η Ίλσα καθόταν μαζί της στο πίσω κάθισμα.

Το κορίτσι την άφησε να της κρατάει το χέρι πάνω στη θήκη του ακορντεόν, που την είχαν βάλει ανάμεσά τους.

Το πιο εύκολο θα ήταν να μην ειπωθεί τίποτε, αλλά ο αφανισμός της Λίζελ την οδήγησε στο ακριβώς αντίθετο. Στον εκλεπτυσμένο ξενώνα του σπιτιού του δημάρχου άρχισε να μιλάει, να μιλάει –με αποδέκτη τον εαυτό της– όλο το βράδυ. Έφαγε ελάχιστα. Κι αρνήθηκε πεισματικά να κάνει μπάνιο.

Για τέσσερις μέρες κουβαλούσε πάνω της τα υπολείμματα της οδού Χίμελ κι άφηνε τ' αποτυπώματά τους στα χαλιά και στα ξύλινα πατώματα του σπιτιού στον αριθμό 8 της Γκράντε Στράσε. Κοιμήθηκε πολύ, έναν ύπνο βαθύ, χωρίς όνειρα, και κάθε φορά που ξυπνούσε μετάνιωνε που το είχε κάνει. Τα πάντα εξαφανίζονταν όταν κοιμόταν.

Την ημέρα που θα γίνονταν οι κηδείες δεν είχε κάνει ακόμα μπάνιο, και η Ίλσα Χέρμαν τη ρώτησε ευγενικά αν είχε αποφασίσει να πλυθεί πριν φύγουν για εκεί. Προηγουμένως της είχε απλά δείξει το μπάνιο και της είχε δώσει μια πετσέτα.

Όσοι παραβρέθηκαν στην κηδεία του Χανς και της Ρόζας Χούμπερμαν μιλούσαν κυρίως για το κορίτσι με το όμορφο φόρεμα και το στρώμα της βρομιάς από την οδό Χίμελ. Κυκλοφόρησε επίσης μια φήμη πως αργότερα την ίδια εκείνη μέρα μπήκε με όλα της τα ρούχα στον ποταμό Άμπερ και ισχυρίστηκαν μάλιστα πως είχε πει κάτι πολύ παράξενο.

Κάτι που είχε σχέση μ' ένα φιλί.

Κάτι που είχε να κάνει με τη λέξη *Saumensch*. Πόσο πολλές φορές θα έπρεπε να πει αντίο;

Και ύστερα ακολούθησαν εβδομάδες και μήνες, και πολύς πόλεμος. Θυμήθηκε τα βιβλία της τις στιγμές της χειρότερης θλίψης της, ιδιαίτερα εκείνα που είχαν φτιαχτεί αποκλειστικά για αυτήν και το βιβλίο που της έσωσε τη ζωή. Ένα πρωινό, υπό το κράτος ενός καινούργιου σοκ, πήγε πάλι πίσω στην οδό Χίμελ ελπίζοντας να τα βρει, αλλά δεν υπήρχε τίποτα πια εκεί. Ούτε γιατρεία απ' όσα της είχαν συμβεί. Θα της έπαιρνε δεκαετίες· θα χρειαζόταν ίσως μια ολόκληρη

ζωή για να ξεχάσει.

Για την οικογένεια Στάινερ έγιναν δυο νεκρώσιμες τελετές. Η πρώτη αμέσως μετά την ταφή τους. Η δεύτερη όταν ο Άλεξ Στάινερ γύρισε σπίτι με ειδική άδεια μετά το βομβαρδισμό.

Όταν έμαθε τα νέα για τον αφανισμό της οικογένειάς του, το κορμί του Άλεξ λύγισε σαν κουτσουρεμένο δέντρο.

«Σταυρωμένε Χριστέ», είπε, «μακάρι να είχα αφήσει τον Ρούντι να πάει σ' εκείνο το σχολείο». Σώζεις κάποιον.

Σκοτώνεις εκείνους.

Πώς μπορούσε να ξέρει τότε;

Το μόνο πράγμα που πραγματικά ήξερε ήταν πως θα είχε κάνει τα πάντα να βρισκόταν στην οδό Χίμελ εκείνο το βράδυ ώστε να επιβίωνε ο Ρούντι κι όχι εκείνος.

Το είπε στη Λίζελ στα σκαλοπάτια του σπιτιού στο νούμερο 8 της Γκράντε Στράσε, όταν ανέβηκε τρέχοντας ως εκεί μόλις έμαθε πως αυτή είχε γλιτώσει από το βομβαρδισμό.

Στα σκαλοπάτια του σπιτιού εκείνη την ημέρα ο Άλεξ Στάινερ κόπηκε στα δυο.

Η Λίζελ του είπε πως είχε φιλήσει τον Ρούντι στα χείλη. Ντρεπόταν λίγο γι' αυτό που είχε κάνει, αλλά σκέφτηκε πως ίσως εκείνου να του άρεσε να το ξέρει. Στο πρόσωπό του κύλησαν δάκρυα σαν σκαλισμένα σε ξύλο και στα χείλη του σχηματίστηκε ένα δρύινο χαμόγελο. Στο όραμα της Λίζελ, ο ουρανός που είδα ήταν γκριζος και στυλνός. Το απόγευμα ασημένιο.

ΜΑΞ

Όταν ο πόλεμος τελείωσε και ο Χίτλερ παραδόθηκε στα χέρια μου, ο Άλεξ Στάινερ έπιασε εκ νέου δουλειά στο ραφτάδικό του. Δεν κέρδιζε χρήματα από αυτήν αλλά απασχολούσε το μυαλό του εκεί για λίγες ώρες κάθε μέρα, και η Λίζελ πήγαινε συχνά και του έκανε παρέα. Περνούσαν πολλές μέρες μαζί και περπατούσαν συχνά ως το Νταχάου μετά την απελευθέρωσή του, μόνο και μόνο για να τους αρνηθούν την είσοδο οι Αμερικανοί.

Τελικά, τον Οκτώβριο του 1945, ένας άντρας με υγρά μάτια, μαλλιά σαν πούπουλα και καλοξυρισμένο πρόσωπο μπήκε στο μαγαζί του Άλεξ Στάινερ και πλησίασε στον πάγκο. «Υπάρχει κάποια κοπέλα εδώ με το όνομα Λίζελ Μέμινγκερ;»

«Ναι, εκεί πίσω είναι», του είπε ο Άλεξ. Γέμισε ελπίδα, αλλά ήθελε πρώτα να σιγουρευτεί. «Μπορώ να ρωτήσω ποιος τη ζητάει;»

Η Λίζελ βγήκε έξω.

Αγκαλιάστηκαν, έκλαψαν κι έπεσαν στο πάτωμα.

Ο ΚΟΜΙΣΤΗΣ

Ναι, έχω δει πολλά σπουδαία πράγματα σ' αυτόν τον κόσμο. Παρακολουθώ τις μεγάλες καταστροφές και δουλεύω για τους μεγαλύτερους κακούργους.

Αλλά στη συνέχεια υπάρχουν κι άλλες στιγμές.

Υπάρχει ένα πλήθος ιστοριών –μια απλή δράκα, όπως έχω νωρίτερα επισημάνει– που τους επιτρέπω να μ' αποσπούν καθώς δουλεύω, όπως ακριβώς κάνουν και τα χρώματα. Τις μαζεύω στις πιο άτυχες, στις πιο απίθανες τοποθεσίες και σιγουρεύομαι πως θα τις θυμάμαι καθώς θα δουλεύω. Η *Κλέφτρα των βιβλίων* είναι μια τέτοια ιστορία.

Όταν ταξίδεψα ως το Σίδνεϊ και πήρα μαζί μου τη Λίζελ, κατόρθωσα τελικά να κάνω κάτι για το οποίο περίμενα πολύ μεγάλο διάστημα. Την ακούμπησα κάτω και περπατήσαμε μαζί κατά μήκος της λεωφόρου Άνζακ, κοντά στο γήπεδο του ποδοσφαίρου, κι έβγαλα ένα σκονισμένο μαύρο βιβλίο από την τσέπη μου.

Η γριά γυναίκα έμεινε έκπληκτη. Το πήρε στο χέρι της και ρώτησε «Είναι πραγματικά αυτό;» Κούνησα καταφατικά το κεφάλι μου.

Με μεγάλο δέος, άνοιξε την *Κλέφτρα των βιβλίων* και

γύρισε τις σελίδες. «Δεν μπορώ να το πιστέψω...» Παρόλο που το κείμενο είχε ξεθωριάσει, κατάφερε να διαβάσει τις λέξεις. Τα δάχτυλα της ψυχής της άγγιξαν την ιστορία που είχε γραφτεί τόσα χρόνια πριν στο υπόγειο της οδού Χίμελ.

Κάθισε στο κράσπεδο του πεζοδρομίου, και το ίδιο έκανα κι εγώ.

«Το διάβασες;» με ρώτησε, αλλά δε με κοίταξε. Τα μάτια της ήταν καρφωμένα στις λέξεις. Κούνησα καταφατικά το κεφάλι μου. «Πολλές φορές».

«Μπόρεσες να το καταλάβεις;»

Και σ' αυτό το σημείο ακολούθησε μεγάλη παύση.

Μερικά αυτοκίνητα πέρασαν από μπροστά μας, προς διαφορετικές κατευθύνσεις. Οι οδηγοί τους ήταν Χίτλερ και Χούμπερμαν, και Μάξ, και Ντίλερ, και Στάινερ... και δολοφόνοι.

Ήθελα να πω στην κλέφτρα των βιβλίων πολλά πράγματα, γύρω από την ομορφιά και την κτηνωδία. Αλλά τι θα μπορούσα να της πω γι' αυτά που να μην τα ξέρει ήδη; Ήθελα να της εξηγήσω πως διαρκώς υπερεκτιμώ και υποτιμώ την ανθρώπινη ράτσα – και πως σπάνια την *εκτιμώ*. Ήθελα ν' ακούσω από εκείνη πώς το ίδιο πράγμα μπορούσε να είναι τόσο άσχημο και ταυτόχρονα τόσο εξαίσιο, και οι λέξεις και οι ιστορίες του τόσο προφανείς κι έξυπνες.

Τίποτε από αυτά ωστόσο δε βγήκε από το στόμα μου.

Αυτό που κατάφερα να κάνω όλο κι όλο ήταν να στραφώ στη Λίζελ Μέμινγκερ και να της πω τη μόνη αλήθεια που πραγματικά ξέρω. Την είπα στην κλέφτρα των βιβλίων και τη λέω τώρα και σε σας.

☞ ΜΙΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΗΜΕΙΩΣΗ ☞
ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΦΗΓΗΤΗ ΣΑΣ
Οι άνθρωποι με στοιχειώνουν.

Ευχαριστίες

Ξεκινώντας θα ήθελα να ευχαριστήσω πρώτη απ' όλους την Άννα Μακφάρλαν –που είναι όχι μόνο ενθουσιώδης αλλά και βαθιά γνώστρια του αντικειμένου της– και την Έριν Κλαρκ – για την προνοητικότητα, την καλοσύνη και για το γεγονός πως διαθέτει πάντα τη σωστή συμβουλή στον σωστό χρόνο. Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα πρέπει επίσης να πάνε στην Μπρι Τάνινκλιφ που με ανέχτηκε και που προσπάθησε να πιστέψει τις ημερομηνίες παράδοσης που της είχα δώσει για το τελικό χτένισμα του κειμένου.

Είμαι καταυποχρεωμένος στην Τρούντι Γουάιτ για τη χάρη και το ταλέντο της. Είναι τιμή για μένα που οι σελίδες του βιβλίου μου περιέχουν την εκπληκτική δουλειά της.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στη Μελίσα Νέλσον, που έκανε μια δύσκολη δουλειά να δείχνει εύκολη. Δεν πέρασε απαρατήρητο.

Αυτό το βιβλίο επίσης δε θα ήταν δυνατόν να γραφτεί χωρίς τη συμμετοχή των: Κέιτ Πάτερσον, Νίκι Κρίστερ, Τζο Τζάρα, Άνιξ Λίντοπ, Τζέιν Νόβακ, Φιόνα Ίγγκλις και Κάθριν Ντρέιτον. Σας ευχαριστώ που διαθέσατε τον πολύτιμο χρόνο σας σ' αυτή την ιστορία και σε μένα. Το εκτιμώ αφάνταστα.

Ευχαριστίες επίσης στο Εβραϊκό Μουσείο του Σίδνι, στο Πολεμικό Μνημείο της Αυστραλίας, στην Ντόρις

Σάιντερ και στο Εβραϊκό Μουσείο του Μονάχου, στον Αντρέους Χόισλερ των Αρχείων της Πόλης του Μονάχου και στη Ρεμπέκα Μπίχλερ (για τις πληροφορίες της όσον αφορά τις συνθήκες καρποφορίας της μηλιάς).

Είμαι ευγνώμων στην Ντομινίκα Ζούσακ, την Κίγκκα Κόβατς και τον Άντριου Τζάνσον για όλα τα εμπυχωτικά λόγια και την υπομονή τους.

Ειδικές ευχαριστίες, τέλος, θα πρέπει να πάνε στη Λίζα και στον Χέλμουτ Ζούσακ – για τις ιστορίες τους που δυσκολευτήκαμε να πιστέψουμε, για τα γέλια και για το γεγονός πως μου έδειξαν μιαν άλλη πλευρά των πραγμάτων.

ΤΕΛΟΣ

Στις Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, όταν κλείνει ένα βιβλίο, ανοίγει ένας κύκλος επικοινωνίας, γι' αυτό σας προσκαλούμε να μοιραστείτε μαζί μας κριτικές και σκέψεις σχετικές με το βιβλίο που μόλις διαβάσατε στην ιστοσελίδα <http://www.psichogios.gr/site/Books/show?cid=22347>

Ο ΜΑΡΚΟΥΣ ΖΟΥΣΑΚ γεννήθηκε το 1975 και έχει γράψει πέντε βιβλία, μεταξύ των οποίων το *I am the Messenger* και το παγκόσμιο μπεστ σέλερ *Η ΚΛΕΦΤΡΑ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ*, που έχει μεταφραστεί σε περισσότερες από σαράντα γλώσσες. Ζει στο Σίντνεϊ με τη γυναίκα του και τους δύο γιους του.

ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΟΤΑΝ ΑΝ ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΚΡΥΨΕΙΣ ΚΑΤΙ ΓΙΑ ΝΑ ΤΟ ΣΩΣΕΙΣ;

Οταν η νεαρή Λίζελ φτάνει στο σπίτι των θετών γονιών της, έχοντας χάσει την οικογένειά της, το μόνο που κρατάει στα χέρια της είναι το κλεμμένο εγχειρίδιο ενός νεκροθάφτη, το οποίο δεν μπορεί καν να διαβάσει, αφού δεν ξέρει γραφή και ανάγνωση. Αυτή θα είναι και η αρχή της καριέρας της ως... κλέφτρας.

Η Λίζελ θα αρχίσει να κλέβει βιβλία – βιβλία που πετάνε οι ναζί στη φωτιά για να τα κάψουν, βιβλία από τη βιβλιοθήκη του δημάρχου, βιβλία που τη συντροφεύουν στις περιπέτειές της παρέα με το φίλο της, Ρούντι, στους δρόμους της πόλης, βιβλία που θα γεμίσουν τις ώρες του άλλου φίλου της, του κυνηγημένου Μαξ.

Κι ενώ οι βόμβες των Συμμάχων πέφτουν συνεχώς και οι σειρήνες ουρλιάζουν, η Λίζελ μοιράζεται τα βιβλία της με τους γείτονές της στα καταφύγια και βρίσκει σ' αυτά παρηγοριά. Μέχρι που κάποια μέρα η σειρά θα αργήσει να σφυρίξει...

*Μια αξέχαστη ιστορία για τη δύναμη της ανθρωπιάς,
για τις ανατροπές της ζωής, αλλά και για την αστείρευτη
γοητεία των βιβλίων!*

Στους κινηματογράφους από την **ODEON**

FOX 2000 PICTURES PRESENTS A SUMMIT ENTERTAINMENT PRODUCTION GREGORY RUSH "THE BOOK THIEF" EMILY WATSON SOPHIE NIELSEN COSTUME DESIGNER ANNA D. SHEPPARD MUSIC BY JOHN WILLIAMS EDITOR JOHN WILSON, A.C.E.
PRODUCTION DESIGNER SIMON ELLIOTT DIRECTOR OF PHOTOGRAPHY FLORIAN BALLHAUS, A.S.C. EXECUTIVE PRODUCERS KAREN ROSENWELL, P.G.A. KEN BLAMCATO, P.G.A. BASED UPON THE NOVEL BY MARKUS ZUSAK SCREENPLAY BY MICHAEL PETRONI DIRECTED BY BRIAN KOPPELMAN
SOUNDTRACK ON   thebookthiefmovie.com
PROPERTY OF FOX PICTURES. ALL RIGHTS RESERVED. © 2013 TWENTIETH CENTURY FOX

© 2013 Twentieth Century Fox

THE BOOK THIEF film artwork © 2013
Twentieth Century Fox Film Corporation. All rights reserved

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΤΑΤΟΙΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ.ΣΗΖ. 05624

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η